

Trenčianske Stankovce
. 2021 .

Mozaika života našej dediny

Mozaika života
našej dediny

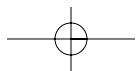
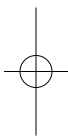
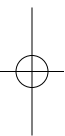
. príbehy . osudy . história .

Venované Stankovčanom

Mozaika života našej dediny

. príbehy . osudy . história .

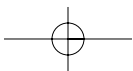
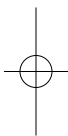
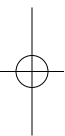
Je výnimočné, ak sa zhodne viac ľudí na jednej myšlienke a spoločne vytvoria zaujímavé dielo. Takýmto dielom je tento súbor príbehov, udalostí a osudov ľudí z našej dediny Trenčianske Stankovce a jej pôvodných častí Malé Stankovce, Rozvadze, Sedličná a Veľké Stankovce.

Skupina prispievateľov do stankovského HLAS-u odhalila za krátku dobu svojej činnosti mnoho unikátnych príbehov, postrehov a zaujímavostí zo života našej dediny, ktoré by inak zapadli prachom času. Na nasledujúcich stránkach ožívajú spomienky na významných ľudí našej histórie, ale aj na život nadaných a obyčajných ľudí, ktorí prežili svoj život v našej obci.

Mozaiku zo života našich dedín, ale aj spoločnej obce, sa podarilo poskladať spoluobčanom, ktorí nabrali odvahu a postupne vytvárali príbeh za príbehom. Podarilo sa im tak zdokumentovať a vytvoriť obraz doby, v ktorej žijeme, ale aj doby minulej.

Príbehy a články tvoriace obsah tejto knihy vyšli na stránkach novín HLAS v rokoch 2015 až 2020. Nebolo možné zverejniť všetky, a tak vám ponúkame osobitý výber z jednotlivých ročníkov.

Vendelín Sedláček

I.

Vytiahnuté z archívov

(súvislosti a príbehy)

Židia v našej obci

Medzi neznáme kapitoly dejín dnešných Trenčianskych Stankoviec a ich blízkeho okolia patria dejiny tamojšej židovskej komunity. Na územie Slovenska sa prisťahovali ako osobitná skupina obyvateľstva počas vpádov rímskych vojsk, a pravdepodobne už v prvých storočiach po Kristovi. V čase feudalizmu žili na okraji vtedajšej spoločnosti a na usadenie potrebovali súhlas panovníka. Feudáli sa k nim správali rezervovane.

O usídlení a činnosti židov na území Trenčianskych Stankoviec nemáme k dispozícii potrebné údaje – až do vlády cisára Jozefa II. na konci 18. storočia. Po vyhlásení Tolerančného patentu pre protestantov a pravoslávnych nasledoval v roku 1783 aj Tolerančný patent pre vyznávačov židovskej konfesie. Ten im umožňoval postupné zrovnoprávnenie v rakúskej monarchii.

Na vzrast počtu židovského obyvateľstva v okolí Trenčína vplývala ich migrácia z Moravy a z poľskej Haliče. Pre ilustráciu – v katolíckych farnostiach sa v roku 1820 uvádzajú židia v takýchto počtoch: v Malých Stankovciach 22, v Rozvadzoch 4, v Sedličnej 25, vo Veľkých Bierovciach 5, v Opatovciach 3, v Selci 9, vo Veľkých Stankovciach 6, v Krivosúde 9 a v Bodovke 8. Sústreďovali sa v Sedličnej, kde sa nachádzala aj ich modlitebňa.

O jej činnosti sa však zachovalo málo priamych písomných prameňov. Modlitebňa bola malá a jednoduchá, stála po pravej strane vstupu do Sedličnej od Trenčína, v susedstve bývalej lekárne. Predpokladá sa, že pri modlitebni bol zriadený aj rituálny kúpeľ. Neskôr mali židia v Sedličnej svoj kostol – synagógu, ktorá stála v zákrute oproti terajšiemu krížu (oproti firme Feroplech). Tá zanikla po 2. svetovej vojne a naši starší občania si ešte pamätajú na jej rozvaliny. Štefan Šmatlák spomína: „V Sedličnej sa nachádzal aj židovský cintorín, a to v prvej ulici vľavo v smere od Trenčína, v jej hornej časti na ľavej strane. Veľmi dobre si naň pamätám, lebo som do svojich 7 rokov býval s rodičmi u môjho dedka Adama Šmatláka presne oproti tomuto cintorínu.“ Aj po 2. svetovej vojne ho dlhé roky navštevovali príbuzní pochovaných židov. Zanikol koncom 70-tych rokov minulého storočia.

Židia v Sedličnej boli známi hlavne ako obchodníci a v ulici, kde sa nachádza zvonica, vlastnili 3 obchody s rozličným tovarom. Tieto obchody boli zároveň aj krčmami. Na náhrobných kameňoch na cintoríne sa dá prečítať, že v našej obci žili židovské rodiny Löwy, Frank, Grün, Marle a ďalšie.

Medzi dvoma svetovými vojnami sa organizovali židia tohto mikroregiónu v Zjednotenej socialisticko-sionistickej strane, ktorú v roku 1938 úradne zakázali orgány nastupujúcej Slovenskej republiky.

V novembri 1938 spracovala žandárska stanica v Rozvadzoch tzv. výkaz o židovských obyvateľoch v jej obvode, kde bol uvedený aj majetok,

ktorý tieto osoby vlastnili. V bývalých obciach Trenčianskych Stankoviec (Rozvadze, Malé a Veľké Stankovce, Sedličná) bolo v tom čase evidovaných celkovo 19 osôb židovského vyznania.

Vo Veľkých Stankovciach:

Samuel Frankl (68 ročný) s manželkou Rozáliou, rodenou Kohnovou (70 r.). Ich syn Viliam Frankl (48 r.) s manželkou Irenou, rod. Weissovou (50 r.). Viliam Frankl bol notárom v Sedličnej. Deti Viliama a Ireny Franklovcov: Eva (14 r.) a Pavol (12 r.).

V Malých Stankovciach:

Móric Löwy, (70 r.) s manželkou Malvínou, rod. Reissovou (56 r.) mali obchod so zmiešaným tovarom. Ich deti: Aurélia (28 r.), Irma (23 r.), Blanka (20 r.), Alexander (18 r.). Bernard Marle (65 r.) s manželkou Rozáliou, rod. Kellermanovou (48 r.) mali v obci mäsiarstvo. Mali dcéry: Irenu (26 r.), Idu (21 r.) a Sárú (18 r.). Z nich Irena už žila v Trenčíne a Ida tiež bola v tom čase mimo Malých Stankoviec. V obci žila v roku 1938 aj vdova Janka Schlesingerová, rod. Rosensteinová (68 r.).

V Sedličnej:

Izidor Grün (57 r.) s manželkou Malvínou, rod. Flackovou (49 r.), keď Izidor bol páleníkom v liehovare a spoločne s manželkou mali výčapnícku živnosť. Ich dcéra Edita (23 r.) sa na zozname nenachádza. V tom čase už bola vydatá za Jakuba Gotthilfa. V roku 1938 sa im narodil syn Pavol a v roku 1941 Tomáš. Vdova Henrietta Flacková, rod. Kleinová (80 r.), vlastnila malý obchodík so zmiešaným tovarom. Na zozname nie je ani Rozália Löwyová, rod. Flacková (53 r.), s manželom Dávidom Löwym, a deťmi. Pravdepodobne už v tom čase nežili v obci, ale Rozália mala stále domovskú príslušnosť v Sedličnej.

V Rozvadzoch v roku 1938 už žiadni židia nežili.

Kronikár o situácii v dedine a vzťahoch medzi občanmi v roku 1940 píše: „Otázka židov v našej obci nebola ešte riešená. Čaká sa riešenie tejto otázky podľa smerníc kompetentných miest. Teraz sa veľmi nepekne vynímajú čarbanice na ich domoch, ktoré očividne svedčia, že ten, ktorý ich napísal, bol veľmi netaľentovaný maliar a mal by ešte niekoľko rokov navštevovať ľudovú školu, aby vedel lepšie písať po stránke slohovej i gramatickej. HSLS neprejavila navonok väčšiu činnosť, iba vo vnútri javí sa veľký záujem o riešenie tzv. židovskej otázky, najmä čo sa týka majetku.“

Zánik židovskej náboženskej obce so sídlom postupoval počas Slovenského štátu do roku 1942.

Osudy našich židovských spoluobčanov počas vojny:

V roku 1942 sa začalo s odsunom židov do tzv. koncentračných stredísk. Viliam Frankl s manželkou, synom Pavlom a rodičmi boli prevezení v auguste 1942 transportom do pracovného tábora v Novákoch, kde pracovali až do roku 1944, keď po vypuknutí SNP bol tábor zrušený. Viliamovi sa spoločne s manželkou a synom podarilo utiecť do Banskej Bystrice. Tu sa skrývali a pokúšali sa dostať

do hôr obsadených partizánmi. Pri tomto pokuse však boli chytení a uväznení.

V novembri 1944 boli prevezení spoločne s ďalšími väzňami do Kremničky. Tu boli všetci okradnutí o osobný majetok a potom po asi desaťčlenných skupinách privádzaní k okraju protitankových zákopov, kde boli postrieľaní z bezprostrednej blízkosti do tyla a pochovaní v masových hrobách. Dcéra Eva Franklová bola prevezená do koncentračného strediska Patrónka v Bratislave do továrne na výrobu munície a streliva. Odtiaľ potom bola odsunutá prvým ženským transportom koncom marca do Osvienčimu, kde neskôr zahynula.

Aurélia, Irma, Blanka Löwyové a Sára Marleové boli 30. marca 1942 odsunuté do Patrónky a odtiaľ následne do koncentračného tábora Auschwitz II. – Birkenau (Osvienčim), kde všetky zomreli. Alexander Löwy bol transportovaný koncom marca do strediska v Žiline a odtiaľ do poľského Lublinu. Zahynul v koncentračnom tábore. Rodičia Móric a Malvína Löwy zomreli tiež v koncentračnom tábore, o čom podala správu ich dcéra Ernestína Neubronová (narodená v roku 1908), ktorá pravdepodobne jediná z rodiny prežila. Ešte v roku 1998 žila v Trenčíne.

Bernard Marle s manželkou boli prevezení do Žiliny a odtiaľ do vyhladzovacieho tábora Sobibor neďaleko mesta Wlodawa vo východnom Poľsku. Tam obaja zomreli. Ich dcéry Irena a Ida zahynuli nevedno kde.

Janka Schlesingerová bola 6. mája 1942 transportom prevezená cez Žilinu do zhromažďovacieho tábora Naleczow pri meste Pulawy vo východnom Poľsku. Zahynula v koncentračnom tábore.

Izidor Grün s manželkou, dcérou Editou a vnukmi Pavlom a Tomášom boli prevezení do Žiliny 10. júna. Odtiaľ potom do Sobiboru – Wlodawy. Nikto z nich neprežil. Izidorova svokra Henrietta Flacková bola umiestnená do chudobinca v Trenčíne, pretože podľa úradníkov nebola už kvôli veku schopná prepravy. Takisto Rozália Löwyová bola dopravená cez bratislavskú Patrónku do Sobiboru, kde zomrela.

Kronikár o situácii v dedine a vzťahoch medzi občanmi v roku 1943 píše: „*Majetok movitý i nemovitý bol rozpredaný neobvyklým spôsobom. Role si vzali činitelia HSLS, pričom chudobných odstrčili.*“

A ak aj niekto z príbuzných židov z našej obce prežil nemecké koncentračné a vyhladzovacie tábory a všetky útrapy vojny, do obce sa už nevrátili.

Po II. svetovej vojne sakrálné objekty židovskej obce chátrali a potom postupne zanikli. Dodnes však na existenciu židovskej náboženskej komunity so sídlom v Sedličnej a iných častiach obce poukazujú matriky a spomínajú aj žijúci pamätníci.

Štefan Šmatlák, Slavo Tomík (2018)

Zdroj:

V článku boli použité vety a fakty z materiálov PhDr. Milana Šišmiša, ďalej sme čerpali z prameňov MV SR ŠABA v pobočke Trenčín – 385 škatuľa, Yadvashem, databáza Shoah, z Pamätnej knihy o Malých Stankovciach a z rozprávania spoluobčanov.

Krvavé a iné udalosti v Malých Stankovciach

*V našich bývalých obciach sa toho len za posledných 100 rokov udia-
lo veľmi veľa. Obyvatelia zažili toho až príliš - dve svetové vojny, živelné pohro-
my, povodne, požiare, rôzne politické systémy. Výnimkou v tomto neboli ani
Malé Stankovce. Samozrejme, že bolo aj veľa radostných udalostí, ale boli, bo-
hužiaľ, aj také, keď tiekla krv a vyhasli ľudské životy. Ale o tom bližšie v článku.*

Rok 1914 spôsobil rozruch aj v malej tichej dedinke Malé Stankovce. Mnohí chlapi museli ísť na front a aj tam sa osvedčili ako dobrí Slováci, vstúpili do Československých légii. Jeden z nich, Ján Humera, strelec 22. pešieho pluku, padol v boji za oslobodenie Československa u Vansiers dňa 22. októbra 1918.

Počas 1. svetovej vojny boli vtedy evanjelikom v Malých Stankovciach skonfiškované 2 zvony, a tiež katolíci prišli o 2 menšie zvony. V obci sa potom neskôr prihodila jedna veľmi zaujímavá a odvážna udalosť. Keď už boli takmer všetky zvony zobraté a vojna naďalej pokračovala, tak maďarská vláda rozhodla, aby boli v kostoloch z organov pobraté všetky kovové píšťaly. Malostankovské ženy sa však statočne postavili na obranu svojho cirkevného majetku. A tak sa vyzbrojené rýľmi, motykami, vidlami a kosami postavili pred kostolné dvere a milého „konfiškátora“ hnali až za dedinu. Bol to veľmi odvážny čin, ale organ, ktorý bol v kostole nainštalovaný len rok predtým, ubránili.

Prevrat v roku 1918 - tak vtedy volali udalosti spojené so vznikom Československa, rozohnil krv aj inak pokojných občanov Malých Stankoviec. Zobrali si príklad z udalostí v meste Trenčín, kde sa vtedy veselo rabovalo. Pomocou Bierovčanov vrhli sa na tunajších obchodníkov, ktorí utiekli ratujúc si holé životy a svoje peniaze, povylamovali okná, dvere a začalo pustošenie. Každý bral čo sa dalo. Prvý deň boli zahnaní žandármi, ale na druhý deň pokračovali a nezostalo ani len jediné okno, ani jediná stolica v celosti. Koniec rabovaniu urobili až vojaci, ktorí ozbrojení prišli najskôr do Veľkých Stankoviec a potom sa zastavili na Belovci, kde začali strieľať. Istý Štefan Kuník bol nimi zastrelený, keď vychádzal zo šenkovne na predsieň, kde aj zostal mŕtvy ležať medzi sudom a bedňou v kaluži rôznych liehovín a vlastnej krvi. Tiež Štefan Hornáček bol týmito vojakmi ťažko zranený.

Ešte jedna krvavá udalosť sa neskôr prihodila. Bolo to asi v roku 1928, keď sa hámranskí a veľkostankovskí mládenci pobili na svadbe a z toho vznikol dlhotrvajúci hnev. A vyvrcholilo to vtedy, keď hámranskí mládenci zabili Jozefa Lorenca, veľkostankovského mládenca. Hámrania sa schovali na humne pri „Repkách chodníku“, a keď sa menovaný vracal tade domov, tak ho prepadli, dopíchali a prehodili za plot.

Štefan Šmatlák (2020)

Zdroj: - autentické záznamy z kroniky Malých Stankoviec.

Bol Juraj Jánošík v Rozvadzoch?

V mesiaci august uplynulo 307 rokov od najväčšej bitky, aká sa kedy v minulosti uskutočnila v blízkosti našich obcí. Bitka pri Trenčíne alebo bitka pri Trenčianskej Turnej bolo bojové stretnutie armád Františka II. Rákocziho s cisárskou armádou pod vedením generála Siegberta Heistera 3. augusta 1708.

Najintenzívnejšie boje prebiehali v severnej časti Hámrov (dnes časť Trenčianskej Turnej), ale celé bojisko sa nachádzalo medzi obcami Soblahov, Mníchova Lehota a Trenčianska Turná, ako aj v priestoroch trenčianskeho chotára. Priebeh bitky podrobne opisuje náš rodák Doc. RNDr. Peter Chrastina, PhD. vo svojom diele Vojenské a geografické aspekty bitky pri Hámroch...

A čo to malo spoločné s Jánošíkom?

Juraj Jánošík bol priamym účastníkom tejto bitky. Je zapísaný v súpise povstaleckého vojska z Trenčianskej stolice z 2. decembra 1707, ktorý vyhotovil Viliam Vinkler (veliteľ povstaleckého pešieho pluku v Trenčianskej stolici) na príkaz hlavného veliteľa Bercsényiho. Zverbovať sa dal pravdepodobne v čase, keď plukovník Vinkler hľadal dobrovoľníkov k strážnym oddielom na hrady v okolí Žiliny.

Juraj Jánošík bol pešiakom pod hlavným veliteľom Bercsényim, takže mohol bojovať buď na ľavom krídle kuruckého vojska v zadnom voji, alebo bol na pokyn samotného Bercsényiho odvelený do Rozváz v stočlennej skupine vedenej Urbanom Czelderom, aby strážila prístupovú cestu do Trenčína a včas oznámila príchod cisárskych síl. Prvý stret nepriateľských vojsk prebehol na úsvite pri Rozvadzoch, keď predsunuté cisárske oddiely narazili na Czelderových kurucov. Tí začali paľbu a tým upozornili Rákocziho tábor na blížiacu sa nebezpečenosť. Umožnili mu tak včasné zoradenie bojových línii pri Hámroch. Samotná bitka začala asi o 9. hodine a trvala veľmi krátko – o 11. hodine bola bitka ukončená. Cisárske vojsko v sile 8 000 mužov porazilo omnoho početnejšiu kuruckú armádu v sile 15 000 mužov.

O takúto rýchlu porážku sa svojou mierou pričínili aj nasledovná udalosť. Knieža František II. Rákoczi sa chcel osobnou prítomnosťou na najohrozenejšom mieste ešte pokúsiť zastaviť kurucký ústup a zvrátiť výsledok bitky. Pri preskakovaní jednej z priekop však jeho koň zakopal a padol. Zranený Rákoczi zostal ležať v bezvedomí a pred zajatím ho zachránila iba udatnosť jeho telesnej stráže. Vyrožili ho na koňa a odviezli do blízkeho lesa a ošetrili pri studničke v malostankovskom chotári, ktorá sa dodnes volá Rákocziho studnička.

Medzi kurucmi sa rozšírila správa, že Rákoczi padol. Táto zvesť doviedla zmätok, ktorý vládol v kuruckom vojsku. Bojové šiky sa začali rozpadáť, celé oddiely a pluky sa dali na útek. Pri Trenčianskej Turnej bola porazená najkvalitnejšia kurucká armáda. Jej budovaniu venoval Rákoczi veľkú pozornosť.

Zahynulo tu asi 3 000 kuruckých vojakov a okolo 400 vojakov spolu s 25 dôstojníkmi padlo do zajatia.

Juraj Jánošík padol pravdepodobne spolu s ďalšími 500 kurucmi do zajatia. Keďže v Terchovej bolo známe, že vojenčil, tak ho jeho zemepán Johann Jakob Löwenburg povolal do vojenskej služby, tentoraz na strane cisárskych vojsk. Už ako labanc (člen cisárskej armády), predsalen s pochybnou minulosťou, sa stal členom záložného oddielu na Bytčianskom zámku. Strážil tam uväzneného zbojníckeho kapitána Tomáša Uhorčíka. Je pravdepodobné, že na jeseň roku 1710 mu pomohol ujsť. O mesiac neskôr bol uvoľnený z vojenskej služby a vrátil sa do Terchovej. Po stretnutí s Uhorčíkom v septembri v roku 1711 sa stal členom a neskôr aj vodcom družiny. Jánošíkova zbojnícka kariéra trvala len krátko – od septembra 1711 do februára 1713, kedy ho chytili.

Toľko teda o bitke pri Trenčíne a o Jurajovi Jánošíkovi. Pri študovaní histórie prideme na rôzne zaujímavosti a vynoria sa rôzne otázky. Niektoré som si položil aj ja a pokúsil som sa na najst' odpoveď.

Vendelín Sedláček (2015)

Zlaté časy divadla v Sedličnej

Písal sa rok 1968 a rok 1969. Pod režisérskou taktovkou pani učiteľky Adamcovej a pani Marušincovej bola na miestnej škole našťudovaná a odohraná veľmi úspešná divadelná hra „Skúšky čerta Belinka“. Táto divadelná hra mala veľký úspech nielen v miestnej škole, ale i v obci. Popri agilnom divadelnom krúžku v miestnej ZDŠ kvalitne fungoval i spevácky a hlavne tanečný krúžok. V auguste v roku 1968 sa vedeniu ZDŠ podaril husársky kúsok, keď členovia (žiaci) speváckeho a tanečného krúžku sa spoločne s vedením ZDŠ zúčastnili zájazdu do bývalej Juhoslávie (dnešné Chorvátsko). Konkrétne do mesta Pula na polostrove Istria. Bolo to všetko na základe tzv. družby so základnou školou „Ovo Lola Rybar“ v meste Pula. Pamätníci a účastníci zájazdu si to všetko určite pamätajú.

Tu niekde bol položený akýsi základ vzniku a oživenia divadelníctva v Sedličnej. Partia okolo Jozefa Opatovského, Jána Šmatláka, Milan Kaššu, Milana Ondrčku, Milana Hrušovského, Anny a Márie Šmatlákovej, Anny Staníkovej, Marty Staníkovej, Milana Ježka, Jána Zemánka st., Petra Beňoviča a iných skončila dochádzkou v ZDŠ vo Veľkých Stankovciach. Tak ako to už býva, všetci sa následne rozbehli po stredných a učňovských školách v Trenčíne a širokom okolí. Jednotlivé putá medzi nimi však zostali. V Sedličnej v tom čase veľmi dobre pracovala Osvetová beseda pod vedením pani učiteľky Tanáčovej, ktorá viedla v obci i miestnu ľudovú knižnicu. Tu niekde vznikol spoločný nápad, ako oživiť a svojím spôsobom nadviazať na pokračovanie divadelnej tradície v obci Sedličná, ktorú kedysi v predvojnových rokoch začali v obci budovať dedovia a staré matere.

Je treba pripomenúť, že život na dedine nebol v tom čase vôbec jednoduchý. Každý deň po príchode z práce sa muselo chodiť pracovať na role, záhumienky, do záhrad a pod. Pasenie kráv na pasienkoch bolo brané ako relax. Slovo dalo slovo, a tak sa stará partia dala znova dohromady. Režisérskej funkcie sa spolu s učiteľkou Emíliou Tanáčovou ujal Rudolf Opatovský.

V roku 1969 sa teda začalo s nacvičovaním estrády. Premiéra bola v zime 1970 a malo to v obci veľký ohlas. Na základe tohto veľkého ohlasu režisér Rudolf Opatovský prišiel na konci roka 1970 s návrhom našťudovať a nacvičiť náročnú 5 - dejstvovú drámu pod názvom „Svedomie“. Uvedenú divadelnú hru na motíve novely Mila Urbana napísala a upravila Terézia Vansová. To už bola iná káva i pre režiséra kvalit pána Opatovského. V prvom rade musel nájsť dostatočný počet vhodných hercov na jednotlivé herecké role. Nájsť 16 hercov v tak malej dedine ako bola obec Sedličná nebolo vôbec ľahké. Nakoniec sa to režisérovi podarilo a v decembri v roku 1970 sa začalo nacvičovať. Zima bola tuhá. Vždy pred nácvikom sa muselo v starom kultúrnom dome riadne

zakúriť. Nacvičovalo sa 3-4 krát do týždňa, vždy až do neskorej noci. Úsilie a chuť všetkých dokázať niečo výnimočné sa nakoniec oplátilo a po 3 mesiacoch sa mohlo hrať. Prípravu, organizáciu a manažovanie predstavenia mala na starosti pani učiteľka Tanáčová. V marci 1971 sa v obci Sedličná odohrala premiéra. O toto predstavenie bol enormný záujem i v okolitých obciach.

Režisér a celý herecký súbor si dal na niekoľko mesiacov od divadla pokoj. Lenže ten pokoj bol len relatívny a po troch mesiacoch ničnerobenia režisér pán Opatovský prišiel znova s novým nápadom, a to skúsiť niečo nové a výnimočné. Teraz to mala byť veselohra v 3 dejstvách od juhoslovanského autora Pera Budaka s názvom „*Klbko*“. Dej tejto hry sa odohrával v polovici 20. storočia v malom mestečku Like v bývalej Juhoslávii. Krčmárka Roža žije 20 rokov bez muža, ktorý odišiel za prácou do Ameriky. Občas si napíše niekoľko listov a v poslednom liste jej muž napísal, že by sa chcel vrátiť. A tu sa začína celý dej zamotávať. Do kľbka lží, klamstiev, podvodov a záletníctva sú zapojení priatelia, deti, aj ich rodinní príslušníci a taktiež nič netušiaci cestujúci. Na záver sa však všetko vyjasní a vysvetlí a pravda vyjde najavo. Je možné skonštatovať, že táto veselohra bola vrcholom práce hereckého súboru a režisérskeho i iných schopností pána Opatovského. Túto hru nielenže režiséroval, ale vo svojej stolárskej dielni zostavoval a zbíjal jednotlivé časti kulís. Kulisy museli byť veľmi pevné a odolné, pretože museli vydržať enormnú záťaž pri skákaní hercov z okien, keď utekali zo záletov a pod. Premiéra sa napokon odohrala v plánovanom termíne v marci roku 1972. Hra mala veľký úspech nielen v obci Sedličná, ale i vo všetkých okolitých obciach. V tejto hre sa naplno zvýraznili herecké schopnosti jednotlivých členov súboru, hlavne však výkon Marty Staníkovej, ktorej bolo odborom kultúry v Trenčíne udelené ocenenie za vynikajúce stvárnenie hereckej role Antuše. Naštudovaním a odohraním tejto hry v niekoľkých reprízach v obci a v širokom okolí je možné s určitosťou povedať, že to bol ten pomyselný vrchol divadelníctva, ktorým sa skončila veľmi úspešná éra obnovenia divadelníctva v Sedličnej. I keď sa v budúcnosti podarilo v obci nacvičiť a odohrať ešte jedno divadelné predstavenie, už sa nikdy nepodarilo vytvoriť tú správnu partiu ľudí a vniest do toho tú správnu atmosféru, chuť a entuziazmus, ktorý je v ochotníckom divadle tak potrebný.

Veľká vďaka všetkým, ktorí boli v tých zlatých časoch v Sedličnej pri tom.

Budovanie cesty v Malých Stankovciach

V dobe, v ktorej žijeme, patrí celosvetovo k veľkým a naliehavým problémom riešenie cestnej dopravy. Stavajú, obnovujú a rekonštruujú sa diaľnice, rýchlostné komunikácie, cesty 1. triedy, ale aj miestne a prístupové komunikácie a chodníky, Slovensko v tomto smere nevynímajúc. Lenže toto nie je problém len dnešnej doby, ale aj v minulosti sa naši predkovia museli podobnými problémami zaoberať. Aj keď automobilová doprava bola v minulosti len v počiatkoch, prístupové komunikácie boli potrebné. V tomto článku sa dozvieme, ako sa s podobnými problémami popasovali obyvatelia Malých Stankoviec krátko po 2. svetovej vojne.

Obec Malé Stankovce tvorili v minulosti dva „domorady“ ťahajúce sa od Belovca smerom k Inoveckému pohoriu. Uprostred sa rozprestieralo a rozprestiera doteraz koryto občas vysychajúceho potoka, slabo živého studienkou, nachádzajúcou sa asi 500 m nad obcou, ktorú začiatkom 18. storočia vykopalí Rákocziho vojská. V hornej časti obce bola miestna cesta, ktorá sa len ťažko dala nazvať cestou, bol to vlastne len taký úzky rigol a hlavne na jeseň, v čase dažďov, tadiaľ neprešiel ani prázdny voz a horko - ťažko gazda v čižmách zamazaný vyše kolien.

Bol to ale veľmi dôležitý prístup na polia, ku vzdialenej bani (kameňolomu) a tiež k Rákocziho studni, keďže v obci bol nedostatok vody. Pri studni bolo napájadlo, kde chodili gazdovia napájať dobytok a niektorí si vodu vozili vo veľkých nádobách do svojich dvorov. A keď zapršalo, tak to bol teda problém.

To trvalo veľmi dlho a až raz v roku 1947 sa chopil iniciatívy riaditeľ ľudovej školy Štefan Štukovský, bez dlhých príprav vypracoval plány, rozpočty a žiadosti. Potom intervenoval na ONV v Trenčíne a na Povereníctve vnútra v Bratislave a výsledok bol, že sa previedla rekonštrukcia obecnej cesty na hornom konci Malých Stankoviec ako 1. etapa zriadenia obecnej vozovky. Túto rekonštrukciu podporilo Povereníctvo vnútra sumou 100 000 Kčs a ONV Trenčín sumou 70 000 Kčs. Tieto financie stačili na to, aby sa vozovka v dĺžke 450 m a v šírke 4 m vyrovnala, riadne podsypala štrkom a zavalcovala. Pritom sa urobil betónový priepust (9 m) a 150 m vykladaný rigol. Miestami bolo potrebné vyrovnať zbytočné zatáčky, skopávať vybehnutý svah a naväzať zbytočné jamy.

Pôvodne plánované jednoduché práce previedli sa dôkladne a precízne, takže sa konečne odstránilo to „večné blato“ na hornom konci. Ku cti celej obce a občanov treba pripísať, že značnú časť prác previedli občania v naturálnom plnení, čo vo finančnom prepočte činí 105 000 Kčs. V naturáliách povozníci i „kravičkári“ doviezli značnú časť kameňa z malostankovskej bane

i z Veľkých Stankoviec, vozili hlinu, piesok, štrk a vodu. Robotníci zas odpracovali od 20 do 36 hodín bezplatne. Na začiatku prác si jednotlivci zahundrali, no potom každý pracoval ochotne a s výsledkom bol každý spokojný. Práce (lámanie kameňa v bani) začali 4. augusta a 27. septembra bola cesta už zavalcovaná. Práce išli tak pekne a dôkladne, že okolité obce videli v Malých Stankovciach vzor hodný nasledovania. Práce viedol Štefan Štukovský, riaditeľ ľudovej školy a Ján Rozvadský, predseda MNV. Kolaudáciu previedol Ing. Česka zo Štátneho stavebného úradu a konštatoval vzorné prevedenie prác a presné prevedenie vyúčtovania.

Pôvodne špatná, neschodná, kľukatá a cesta plná jám bola riadne vyrovnaná (miestami sa dávalo až 70 cm štrku) a zvalcovaná v šírke 4 m, po každej strane bol 1 m chodník pre chodcov.

Štefan Šmatlák (2020)

Ludovít Štúr a Stankovce

V tomto roku si Slovensko viacerými podujatiami pripomína 200. výročie narodenia Ludovíta Štúra. Ich spoločným menovateľom je, že tento syn evanjelického učiteľa z Uhrovca jednoznačne patrí k najvýznamnejším osobnostiam slovenského národa. Napriek nepriaznivým pomerom srdcom a telom oddane stál pri zrode moderného slovenského národa a kodifikácii spisovného jazyka.

Aj Cirkevný zbor Evanjelickej cirkvi Trenčianske Stankovce sa rozhodol priblížiť dobu formovania národa, načrieť do svojej histórie a pripomenúť si významné osobnosti, ktoré tu pôsobili. Dňa 22. 11. 2015 popoludní, v evanjelickom kostole nám predstavil v pútavej prednáške pán farár Mgr. Ondrej Peťkovský príbeh dvoch priateľov Pavla Čendekoviča a Ludovíta Štúra.

Z prednášky vyberáme – Medzinárodne uznávaný jazykovedec – slavista a kultúrny historik Dr. Ľubomír Durovič výstižne zdôrazňuje: „Štúr nikdy od nikoho nezažil uznanie. To si málokto uvedomuje, že bol celý život, odkedy vyšiel s návrhom novej spisovnej slovenčiny, len bitý. Štúrovi nikdy nikto nepovedal – to si krásne spravil! Nikdy ho nikto nepodržel. Musel stále znášať neúspech za neúspechom...“

Predsa nie je toto tvrdenie trochu nadnesené, prehnané? Alebo sa skúsme opýtať trochu inak: Či naozaj Štúr nemal nikoho, čo by vedľa neho stál aj v tých najťažších chvíľach života? Upriamme pohľad na človeka, ktorého právom môžeme označiť ako „Štúrov verný priateľ“! A ním bol Pavel Čendekovič, evanjelický farár v našom cirkevnom zbore. Životná cesta málo známeho člena Štúrovej družiny, prietržského rodáka Pavla Čendekoviča bola veľmi zaujímavá. Pre nedostatok financií sa stal vychovávateľom v Uhrovci. Tam sa pravdepodobne vytvorilo nerozlučné priateľstvo so Štúrom, ktoré pretrvalo. Pavel Čendekovič je súčasťou skupiny, ktorá urobila v roku 1836 vychádzku na Devín a prijíma tam meno Vedoslav. V roku 1838 sa stal kaplánom – pomocným farárom v cirkevnom zbore v Malých Stankovciach pri Adamovi Podhradskom. Pôsobil tu až do svojej smrti v roku 1855.

Charakterové vlastnosti evanjelického farára Pavla Čendekoviča opísal aj Ľudovít Kubáni: „Počas leta 1845 sa väčšia skupina slovenských študentov z rôznych škôl stretla v Malých Stankovciach na fare.“ Farára vykreslil ako dobrosrdečného, láskavého a vtipného človeka, ochotného a schopného vcítiť sa do potrieb iných, núdznejších.

Josef M. Hurban v Štúrovom životopise predstavil P. Čendekoviča ako výraznú postavu, oduševneného Slovana; v čase pobytu na bratislavskom Lýceu dokonca ho označuje ako Štúrovo „alter ego“, t. j. druhé ja!

Hurbanove slová – Keď Ľudovít ponoril dušu svoju v nekonečnosť žiaľov svojich nad národom a už výhľadu nebolo zo strastí a bied, v ktorých

trčalo Slovenstvo, vtedy vybral sa k svojmu starému priateľovi, ako ho vždy menoval, Čendekovičovi, a bol v krátkom čase vyliečený z dumy žiaľných citov plnej. Dlho počúval Pavel Ľudovíta, ako žalostí, ako zožiera sa, ako prorokuje zlé veci prísť majúce na pokolenie toto hlivejúce a ničoho vyššieho neschopné, nejdenný raz i v tej veselej tvári Pavlovej zjavil sa mrak a slza vyronila sa z oka. Tu ale razom Pavel postaví sa prísno proti Ľudovítovi a počne:

„Ale, bratku, pravdu síce máš, holá, čistá všetko je pravda, čo hovoríš, ale povedzže mi, či sa nám, priateľom svojim, a národu svojmu už konečne takto chceš zosuzovať a o život pripraviť? Či len ty sám nevieš, čo my všetci vieme a vidíme, že národ náš už inakších loptošov pretrval, než sú títo terajší paholci satanovi? A či ozaj báchorou by mala byť história božieho riadenia národov? Či ozaj pravda to, že i Pán Boh sa pomad'arčil? Že nás len nato stvoril, aby sme štýble pucovali (čizmy čistili) Maďarom? Či neobdrží Boh konečne vrch, ktorý chce, aby chválou jeho ozývali sa všetky národy a jazyky? Je že mi tam strachu pred trhanmi, ... my dlhšie vydržíme tu, než tí Aziati, ktorých strýkov dávno už história zahrabala! Eh! Podže so mnou, vyvediem vás tu nad Stankovce, pod stráž Inovca, čo za svety objavia sa tam, uvidíš!“

A tu pojal Ľudovíta pod pažu, a za nimi priatelia tiahli farským dvorom hore na návršie, skadiaľ výhľad prerozkošný na Považie, na hrad Matúšov. Čendekovič nedal k slovu prísť Štúrovi, vyjmúc ak obdivoval prírody krásy, inak z anekdoty do anekdoty prechádzal a rozveselil celú spoločnosť, naposledy i samého Ľudovíta.

Podobný zážitok pri neskoršom stretnutí s Pavlom Čendekovičom v Stankovciach mal i sám Jozef M. Hurban, ako to uvádza v cestopise *„Prechádzka po považskom svete“*, z ktorého sú nasledovné úryvky:

„Z Beckova sa išlo do Malých Stankoviec a už popredku sme sa tešili na spoločnosť pána farára Čendekoviča. A tu sme naozaj strávili príjemné hodiny a chvíle, lebo pán Čendekovič je náš obľúbený slovenský humorista. Ten už vie nájsť správny tón zábavy. Dostali sa na pretras všetky (smiešne) javy a karikatúry nášho života a ja som sa už viac rokov toľko nenasmial ako tu, (kde pán farár stankovský rozprával svoje vtipy).

Nad Stankovcami je vršok, z ktorého keď sa dívaš, smiat' sa ti nechce, čo by si hneď samého pána farára počúval. Je to výrazný obraz považského sveta. Od hory zo severnej strany vypína sa staroslávny Trenčín, sídlo Matúša Trenčianskeho. A tam sa zdá, s'aby Považie bolo už zavreté, lebo vrchy sa ťahajú viac na východ, akoby sa opierali o Trenčín. Sem-tam zo sadov a štepnic vyzerajú kaštiele, domy, a keď sa približuje búrka, vežičky sa navzájom nábožne zhovárajú a po Váhu sa krúti chumelica, akoby chcela všetko pohltiť, ale zasa sa ukladá a považskej krásy ani zamak neublížila.

Nevedel som sa nakochať v tomto dojímavom pohľade, dívalo sa na mňa v tejto krásnej bujnosti celé Slovensko. A kto nevidel túto dolinu, nevidel

najkrajší zjav podtatranskej krásy. “

Prišiel však rok 1855. V decembri 26., na Štefana, zomiera Pavel Čendekovič ako 51-ročný a to už 4 dni sa vo vážnom stave po postrelení na poľovačke nachádza aj jeho priateľ Ľudovít Štúr v Modre.

J. M. Hurban napísal: „*Ubohý Čendekovič, naposledy i sám potreboval útechy. Osirel, osamotnel, chcel naposledy ratovať sa na lodičke manželstva; ale bola to už neskorá myšlienka, už k večeru jeho života. Zostala neuskutočnená a on odišiel k otcom, oplakaný cirkvou svojou a mnohými priateľmi. Večná mu pamäť! V tom nesklamal sa Ľudovít.*“

Skončil sa životný beh dvoch vzácných ľudí, horlivých a obetavých pracovníkov na poli evanjelickej cirkvi ako i v prospech nimi vrele milovaného, no v tom čase ťažko sužovaného slovenského národa. My dnes s vďačnosťou a láskou spomínáme...

Pri tom si úprimne želáme, aby sa naplnilo slovo Jána Kollára: „*Kým žil, celý národ v srdci nosil, keď umrel, má žiť v srdci celého národa*“.

Jarmila Petrulová (2015)

V článku boli použité state z prednášky Mgr. Ondreja Peťkovského, evanjelického farára v.v.

Náš príbeh v Turci

Pred 50 rokmi dokázali dievčatá z časti našej obce, z Veľkých Stankoviec, zvíťaziť v celoslovenskej súťaži dobrovoľných požiarnych zborov. Ich triumf bol veľkým ocenením snahy, ktorej sa tvrdo venovali tréningom pod vedením pána Jána Hrušovského. Bolo to veľké ocenenie ich odbornej zručnosti a vytrvalosti. Bolo tak významné, že si naň po rokoch spomenuli aj v redakcii celoslovenského časopisu Požiarnik.

Na udalosť nás upozornili dcéry pána Hrušovského Eva a Zuzana. A v časopise sa okrem iného píše: „Prvé slovenské národné kolo sa úrovňou organizácie a výkonmi väčšiny súťažiacich stalo poctou nášho požiarnictva, Matice slovenskej, Martina a turčianskeho regiónu - kolíske slovenského dobrovoľného hasičstva. Svojimi výkonmi žiarili v Martine aj absolútne víťazky z požiarného zboru Veľké Stankovce, ktoré do národného kola priviedol skúsený tréner Ján Hrušovský. On bol profesionál a pripravil dievčatá tak, že výkony pri plnení disciplín mali dievčatá porovnateľné s najlepšími družstvami z kategórie mužov.“

Po päťdesiatich rokoch si spomína redaktor Stanislav Vančo, v časopise POŽIARNIK č. 7/2019 takto: „Dosiaľ mám v ušiach priznania žien zo Stankoviec - nacvičovali sme útok, štafetu uprostred dediny, na ulici... A opäť útok a štafeta, oddych, futbal a znova útok...! Aj by sme si boli ponádávali, ale učili sme sa držať jazyk za zubami, správať sa ako kázu smernice... - prežrádzali tajomstvo úspechu.“

Pripravovala sa medzi nimi aj Zdenka Ďurišová, ktorá prizdobila úspech Stankovčaniek víťazstvom v preteku jednotlivkýň. „Dve zlaté do jednej dediny? To už niečo znamená!“ sa ešte dlho pripomínalo a spomínalo na slávne augustové dni v Martine.

O tento veľký úspech sa zaslúžili, na fotografii zľava doprava v hornom rade Zuzana Záhumenská, Marta Škúca, Eva Hrušovská, Mária Lorencová, Emília Dobiášová, v dolnom rade Jarmila Lorencová, Darina Bučková, Zdena Ďurišová, Zuzana Bučková, Mária Dohálová a tréner Ján Hrušovský.

Dušan Pevný (2019)

Ženbychtivý pastier sviň

V Sedličnej pri Trenčíne sa prihodila jedna zvláštna udalosť. Oženil sa tam pastier sviň a vzal si za ženu osobu, ktorej muž bol v tureckom zajatí. Neskôr sa muž vrátil a žena sa k nemu pripojila. Takto bol pastier sviň o manželskej radosť veľkým šmahom a netušené pripravený, no chcel sa opäť ženiť. Tu bola dobrá rada vzácna. Kuriozitu nám rozpráva protokol z 25. júla 1669 takto:

v tom roku bol podaný list zemanov z obce Sedličná, ktorí sa prihovárali v prospech pastiera sviň, ktorý ako vdovec pojal za manželku takú ženu, ktorá mala v tureckom zajatí živého muža. Keď sa vrátil, žena bola odňatá pastierovi sviň, a tak si ten chcel pojať inú za manželku. Obsah listu seniorátu bol nasledovný:

„Adm. Rev. Et Cl. Dne Pater in Chrieto nobis honorande. Salutem etc. Istá vec nás priviedla k tomu, že musíme teraz zastať sa nášho sluhu dedinského, ktorému sa stalo, že v tom roku, čo sa k nám do služby dostal, prišiel z Beluše. Bol u nás tri týždne a vo štvrtom týždni mu zomrela žena. Stal sa vdovcom, teda slobodným mužom. Pojal si teda za novú manželku ženu iného sluhu nášho, ktorý pred rabovaním Turkov v našej dedine poctivo slúžil. No bol pohánmi zajatý a odvečený. Pán Boh ho vyslobodil z pohanského väzenia, takže sa vrátil domov. Ženu svoju požiadal, aby zanechala starého (pastiera sviň), k nemu mladému sa vrátila a toho vo vdovstve zanechala. Tento istý vdovec by sa zasa rád oženil, no nevie ako. Za nami chodí, aby sme mu pomohli. Tak sme aj nášho pána farára skrz tejto veci vyhládali, no jeho ctihodnosť rozhodnutie nechce na seba zobrať, aby ho opäť sobášil, bez rozhodnutia biskupskej komisie či seniorátu. Je mu (pastierovi) dosť zle bez ženy, lebo sám sebe nevie dať rady. Preto vás prosíme úslužne, že tá, s ktorou sa bol v Beckove sobášil, vrátila sa k prvému mužovi. Pre túto príčinu vás prosíme a žiadame, aby ráčili toto všetko biskupovi vysvetliť a potom pastierovi zo samoty pomôcť. Odpoveď istú očakávame a v tom sa moc na Pána Boha spoliehame a porúčame. Datum in Sedlicna die 25. juli Ao. 1669. Ad. Rev. D. Servitores et Amici paratissimi, Judex et universi Nobiles possessionis Sedlicna“.

Na toto dal duchovný súd rozhodnú odpoveď:

„Toto rozhodnutie celkom odvrhujeme od našej komisie, keďže ten človek aj našim stavom, aj domácim farárom opovrhol. Vzal si za ženu takú, o ktorej vedel, že má živého muža, tak sa vedome cudzoložstvom poškvrnil. Svedomie nám nekáže, aby sme takému cudzoložníkovi, ktorého kauza najprv pred civilným súdom vybavená mala byť, opäť povolili manželstvo a sobáš s inou ženou, lebo tak by sa bigamii napomáhalo – lebo mal by dve sobášne ženy. Nech sa teda páni zemanovia vyvarujú, aby v tomto rozhodnutí dali a sami seba do niečoho nezaplietli, ale nech vec oznámia pánovi podžupanovi. Jeho urodzenosť bude vedieť, čo v takomto prípade podľa krajinských práv urobiť sa dá.“

Čo sa s tým ženbychtivým pastierom svíň stalo, nepoznáme. Stáleho evanjelického farára nebolo, len sa tu zdržovali z iných fár vyhnaní kazatelia u tamojších zemanov, a tak je dosť možné, že takýto kňaz pastiera opäť zosobášil. Nemôžeme nevysloviť toto podozrenie, keď tomu pastierovi, človeku už starému, zákonná žena zomrela a on pasúc zemianske svine, deň čo deň sa po poli zarážať musel. Doma mu nemal kto uvariť, kedy-tedy šaty opraviť a obšit'. Na radu zemanov si nahovoril napoly ovdovelú pastierku, ktorej muž žil v tureckom zajatí. A aj na radu istých zemanov, ktorí o tom vedieť mohli, že sa niektorý vyhnaný kňaz v Beckove zdržuje, tak sa vystrojil k sobášu. Keď sa ale zajatý pastier vrátil a žena s radosťou k nemu ako mladšiemu sa vrátila, už si zemanovia sedličianski netrúfali sami vec na pravú koľaj priviesť, ale hľadali pomoc u seniora a biskupa. Vrchnosť dozaista pre bigamiu potrestala starého pastiera i nepríslušne s ním zosobášenú ženu, no zemanovia sa nejako vylízali a bez trestu obišli.

Štefan Šmatlák (2016)

Zdroj: - z pozostalosti štúrovca Pavla Čendekoviča, ktorý sa venoval aj výpisom z archívnych súdnych spisov

Posolstvo Reformácie

Dôvody, ktoré v 16. storočí viedli k nutnosti reformácie, nespočívali len v pohlúdení cirkvi. Mali aj množstvo politických a sociálnych príčin. Korupcia, materializmus, nízka kultúrna a vzdelanostná úroveň duchovenstva spôsobila, že bolo potrebné zakročiť radikálne. Odo dňa, kedy Martin Luther pribil na bránu Wittenbergskeho chrámu v Nemecku 95 výpovedí proti odpustkom – 31. 10. 1517, uplynulo 500 rokov. Päťsto rokov Lutherovej reformácie = päťsto rokov evanjelickej cirkvi.

Vďaka horlivej viere, poznaniu, ale aj mnohým obetiam v časoch útlaku a prenasledovania, hýbali evanjelici dejinami. Pisali históriu, na ktorú môžeme byť právom hrdí. Pisali ju a píše ľudia aj u nás. Významní rodáci a členovia Evanjelického cirkevného zboru v Trenčianskych Stankovciach boli: Ján Lipský – kartograf; chýrny organár Ján Pevný. Učitelia a národovci Ján Branislav Mičátek, Pavel Mikulík, Michal Kišš, farári z nášho cirkevného zboru Rudolf Záhumenský, Zuzana Peťkovská rod. Križanová, brat senior Ján Jančo, Jozef Pacek a v tomto zbore vyrastal aj brat Doc. Mgr. Ondrej Prostredník PhD. A mnoho ďalších významných rodákov.

Medzi známymi evanjelikov z minulosti nášho slovenského národa patrili Ľudovít Štúr, Milan Rastislav Štefánik, Andrej Sládkovič, Jozef Miloslav Hurban, Pavol Orság Hviezdoslav, Pavol Dobšinský, Alexander Dubček, Milan Rúfus, Jaroslav Filip. Medzi dnešnými známymi ľuďmi z kultúry hlásiacimi sa k evanjelikom patria pán Dušan Jamrich, Milan Lasica, Milan Kňažko, Ľubomír Feldek, Elena Vacvalová a mnohí ďalší.

Pozrime sa však do minulosti. Dr. Martin Luther – reformátor nechcel, aby vznikla nová cirkev. On ako profesor katolíckej teológie chcel nápravu cirkvi na základe Biblie. Do popredia kládol dôraz na to, že ak vierou prijmem Božie ospravedlnenie, ktoré nám Pán Boh všetkým ponúka, sme ním akceptovaní. Môžeme prijať novú silu pre človeka. I dnes každý má svoje slabosti, vieme, čo v nás spôsobuje strach či nepokoj. V čase reformácie ľudia žili pod tlakom strachu z večného zatratenia. Riešenie hľadali v „dobrých skutkoch“ – púte k relikviám, odpustky, atď. Luthera trápila otázka: „*Ako nájdem milostivého Boha?*“ Odpoveďou na tento strach stredovekého človeka bolo posolstvo o ospravedlnení. Dnes je v popredí iný strach a úzkosť: strach z nezmyselnosti sveta, z nezmyselnosti osobného života. „*Boh ťa akceptuje, preto tvoj život má zmysel aj uprostred chaosu zdanlivej nezmyselnosti. A ty ako nový človek môžeš v mori nelásky konať a prežívať Božie dielo lásky a spravodlivosti. Tým potvrdíš, že si si vierou osvojil ponuku Božieho ospravedlnenia.*“ Časy sa menia. Posolstvo Reformácie zostáva vždy aktuálne. Preto sme pri 500. výročí z milosti Božej mohli zasadiť strom reformácie v areáli

cirkevného zboru, a tak sme sa pridali k evanjelickým zborom po celej Európe. Pri strome je osadená tabuľa so slovami: „*S vďakou za vieru predkov, prosíac o Božie požehnanie a vieru pre našich potomkov na pamiatku 500. výročia Lutherovej reformácie sme zasadili dňa 30. septembra A.D. 2017 tento libanonský céder. Vďačný Cirkevný zbor Evanjelickej cirkvi a.v. na Slovensku, Trenčianske Stankovce. Strom reformácie č. 210.*“ Symbolického sadenia sa ujal pán predseda Trenčianskeho samosprávneho kraja Jaroslav Baška, domáci pán starosta Martin Markech, ako aj starostovia z okolitých obcí a brat dozorca Patrik Tomík, bratia Vladko Kubáň, Janko Jašo st. a manželia Petruľová. Prá-
jeme si, aby hodnoty, ktoré sú pre život dôležité – láska, viera, nádej, pokoj vládli medzi ľuďmi bez rozdielu.

V našom chráme sme rozsvietili na pamiatku reformácie pri jej 500. výročí nový centrálny luster s prosbou, aby v tomto chráme boli stále ľudia, ktorí budú mocieť vo viere v Boha. Hodnoty lásky, pokory, odpustenia, pokoja a múdrosti budú šíriť neustále ďalej a nech i svetlo z tohto lustra symbolizuje svetlo, ktoré prišlo do tmy aj prostredníctvom znovuoobjavenia slova Božieho v reformácii. Pred nami je v cirkevnom zbore evanjelickej cirkvi ešte veľa výziev. Veríme, že pri hodnotení o pár desaťročí bude môcť ďalšia generácia povedať, že veľké veci v nás konal Pán Boh. Pamiatka reformácie nemá byť iba spomienkou. Veľmi často upadáme do nesprávneho oceňovania hodnôt. Najvyššiu hodnotu nášho života máme nachádzať vo viere v Trojjediného Pána Boha a usilovať sa o to, aby sa stala tvorivou silou pri formovaní nášho osobného života, ale aj pri zdravom, spravodlivom formovaní spoločnosti, v ktorej žijeme.

Jarmila Petruľová (2017)

Rod Dubnických zo Sedličnej

Bývalá obec Sedličná bola v minulosti typickou zemianskou dedinou s početnými vlastními. V priebehu feudalizmu sa uvádzajú rodiny Sedlický, Kopčáško, Bremečko, Glosz, Lipský, Adamovský, Szilagy, Valentini, Omasta, Nevedzký, Szilvay, Turzo a iné. Azda najbohatším a najmocnejším bol rod Dubnických. Tento rod sa postupne rozrastal, jeho príslušníci si neskôr kúpili panstvá v blízkych obciach (Beckov, Kočovce, Kálnica), ale vždy boli hrdí na svoj pôvod a za svojim menom uvádzali, že pochádzajú zo Sedličnej (de Szedlicsna). Prinášame vám históriu tohto rodu, pričom informácie sú čerpané z materiálov, ktoré spracoval PhDr. Maximilian Fürst Amilachvary Sozaňsky.

Dubnitzky de Szedlicsna je rodom pochádzajúcim z Trenčianskej župy, kde patrí medzi najstaršie známe urodzené rodiny. Prvými písomne doloženými predkami tohto starobylého rodu sú synovia Chepka, Samson a Jacob Dubnitzky, v roku 1276 trenčianski jobagioni. Priezvisko rodu je nepochybne odvodené od lokality mesta Dubnica nad Váhom v Trenčianskej župe, ktoré bolo pôvodne v 13. storočí vo vlastníctve tejto rodiny. V roku 1520 sa spomínajú Nicolaus a jeho synovia Johannes, Michael a Mathias Dubnitzky, v súvislosti s vlastníctvom majetkov v obci Sedličná pri Trenčíne (maď. Szedlicsna), ktorú získali kráľovskou donáciou za zámenu majetkov v Dubnici nad Váhom. V polovici 16. storočia získavajú donáciu v Zemianskych Kočovciach (dnes súčasť obce Kočovce – Rakofuby). Ostatnú časť majetku v dedine ako aj zemianske kúrie získali kúpou od zemianskeho rodu Kočovských z Kočoviec. Zakladateľom beckovskej línie rodu, pôvodne pochádzajúcej tiež z Kočoviec, je Johannes Dubnitzky de Szedlicsna, ktorý je po prvýkrát písomne doložený v roku 1564 ako majiteľ kúrie a pozemkov v Kočovciach. V listinách sa spomína ako „Johannes filius Michaeli Dubnitzky de Szedlicsna“.

Po jeho smrti v roku 1601 prechádza majetok pod tutorstvom na maľoletého syna Michaela Dubnitzky de Szedlicsna. Michaelov syn Stephan sa v roku 1648 žení v Beckove s Annou Máriou Tarnóczy, a tým získava aj tretinu ich majetkov v obci. Najväčšiu časť však získa až v roku 1688 kúpou komposesoriálnej časti po rode Török, a tým aj postavenie dedičných pánov hradu Beckov a právo komposesorov beckovského komposesorátu. Navyše získava aj dedičné správcovstvo hradu. Z významných členov rodiny Dubnitzkých v 18. storočí treba spomenúť Johanna (1745 - 1791), jedného z najzámožnejších statkárov v okolí a jeho manželku Annu Mariu Szentiványi de Eadem (1751 - 1829). Ich syn Ludwig Dubnitzky de Szedlicsna (1787 - 1848) bol dedičným hradným pánom Beckova, komposesorom.

Jeho syn Andreas Josef Dubnitzky (1826 - 1902) bol posledným mužským potomkom starobylého rodu zo Sedličnej. Zastával množstvo vysokých

úradných funkcií v rámci župy, bol jedným z najbohatších ľudí v Trenčianskej stolici, dedičným hradným pánom a komposesorom hradu Beckov, poslancom Uhorského kráľovského snemu a magnátom Uhorského kráľovstva. Mal len jednu dcéru, dedičku Hedwigu Aureliu Carolínu (1870 - 1957), manželku hlavného župného lekára v Trenčíne MUDr. Zoltána Stephana Ambró de Adamócz (1860 - 1918). Spolu so svojimi príbuznými, J. Exc. Heinrichom Ritter von Sozańským (1878-1956) boli až do roku 1948 poslednými úradujúcimi hradnými páni na hrade Beckov a dedičnými komposesormi. V roku 1948 bol komposesorát definitívne zoštatnený a jeho správcovia ponechaní, bez nároku na príjem a dôchodok, na milosť a nemilosť osudu.

Prislušníci tohto rodu sa spomínajú v mnohých matrikách. Dňa 10. apríla 1766 sa v Sedličnej narodil známy kartograf Ján Lipský a jeho krstnými rodičmi boli Andreas Dubnitzky de Szedlicsna a jeho manželka. Dňa 19. marca 1817 sa v Beckove narodil známy štúrovec Jozef Miloslav Hurban a jeho krstnými rodičmi boli zeman Ľudovít Dubnický zo Sedličnej s manželkou Katariinou. Zo známych osobností tohto rodu treba ešte spomenúť niektorých. Ako prvý sa v 16. storočí vyznamenal Michal Dubnitzky a stal sa podkastelánom Beckovského hradu. V roku 1571 sa zase Matej Dubnitzky stal prísediacom Trenčianskej stolice.

Za najstarší známy erb Dubnitzkovcov môžeme považovať Michala Dubnitzkeho z roku 1622. Erb tvorí v štíte heraldicky vpravo otočený ležiaci jeleň. Klenot tvoria tri pštrosie perá. Zo stavieb po rode Dubnických sa v Sedličnej nezachovalo nič, ale v Beckove sa zachovala kúria. Kúria Dubnických je renesančná a bola postavená okolo roku 1670. Od roku 1885 slúžila ako škola. Dnes je objekt s č. p. 3 v súkromnom vlastníctve a prebieha jeho rekonštrukcia. Stavba je tiež zapísaná v zozname národných kultúrnych pamiatok s č. 304-2164/0.

Štefan Šmatlák (2017)

Povodeň v roku 1954

Leto je obdobím oddychu, prázdnin, dovolení a výletov, ale toto ročné obdobie prináša a v minulosti prinášalo aj problémy obyvateľom našich bývalých obcí. Prichádzali suchá, ktoré mali nepriaznivý dopad na úrodu, množili sa požiare a tiež sa množili búrky, prietrže mračen a s tým spojené záplavy a povodne, ktoré prinášali obrovské škody na majetku a niekedy aj ľudské obete. Jedna z najhorších povodní, ktoré postihli v minulom storočí naše bývalé obce, bola ničivá povodeň v roku 1954 a len nedávno sme si pripomenuli neslávne výročie a to 65 rokov od tejto povodne. Povodne v tom roku postihli skoro celé Slovensko a tiež aj Čechy.

Počas roku 1954 bolo veľmi rozmarné počasie. Jar bola pomerne suchá a bol predpoklad, že bude slabá úroda. No neskôr prišiel dážď a polia sa rozzelenali. No koniec júna bol zasa sparný a suchý a nadmerné horúčavy nevestili nič dobrého. Dňa 30. júna bolo vyše 80 %-né zatmenie Slnka a ľudia to pozorovali cez „začadené“ sklička a hoci väčšina vedela, že ide o prirodzený úkaz, predsa často padla poznámka, že to nič dobré neprinesie, iba nešťastie.

Ako by na potvrdenie, na druhý deň, 1. júla 1954 sa na poludnie spustil drobný dáždik, ktorý asi o 15.30 nabral nebývalej sily, voda sa priam liala z oblakov. Dážď bol najprudší nad obcou Veľké Stankovce. Prudký, asi pol hodiny trvajúci lejak preplnil potoky, voda sa vyliala a neustále stúpala. V Sedličnej nenarobila vážnejších škôd, len kde - tu vnikla do dvorov a v okolí potoka pováľala ploty. Zato vo Veľkých Stankovciach prúd tečúci úzkou dolinou bol neobyčajne dravý a povodeň tu dosiahla takých rozmerov, že ani najstarší ľudia si také niečo nepamätali.

Voda priam zmietla niektoré chalupy, stodoly, chlievy a ako ľudia vravia, niesla na svojom chrbte všetko, čím len človek vládne. Dravému prúdu padol za obeť jeden ľudský život, okolo 50 domov, veľa hospodárskych zvierat a aj poľnohospodárske náčinie. Veľa škôd narobila voda tiež v Malých Stankovciach, kde bolo zničených 5 domov. Menej škôd bolo v Rozvadzoch, kde voda pokojnejšie stúpala a vnikla iba nevysoko do domov a niečo poodnášala zo dvorov.

Povodeň potom rýchlo ustala a keď prišli na pomoc vojaci z Trenčína, tak voda už ustupovala. Asi za pol hodiny klesla tak, že odkryla oku strašný obraz spustošenia. Vojaci, rýchle brigády zo závodov i miestni občania zachraňovali, čo sa ešte zachrániť dalo. Dlhو potom trvalo, kým sa odstránili škody, čo voda napáchala. No v spomienkach ľudí táto ničivá pohroma pretrvávala dlhé roky a ešte doteraz žijú niektorí priami svedkovia tejto skazy.

Štefan Šmatlák (2019)

„Zapisnica rozličnych udalosti sveckych“

Naša obec bývala pravidelne v júnových a júlových obdobiach zalievaná výdatnými dažďami, často nečakanými, ktoré spôsobovali vo všetkých častiach obce povodne. Máme v živej pamäti vyliate potoky v Sedličnej, Malých Stankovciach či Rozvadzoch. Kým sa Selecký potok neodklonil stavidlom pri Zdravotnom stredisku, tak občania v dolnej časti obce nespávali počas veľkých búrok či výdatných dažďov. No ako história hovorí, povodne túto obec prenasledovali aj v minulosti, a nielen v lete.

Tu je historická sonda do zápiskov v nárečí našich predkov:

„Moc vody bolo v dedine v roku 1909, v zime, v februári. Bolo namrzle moc ladu na poteku. Až po zahradky. Potom na to napadlo moc snahu. Potom ešte do toho moc napršalo a prišlo na to teplo. Skoro prišla veľká voda. Taká, že boli všetky humna za radom zalate. Aj mlatoven sme mali zalatu. Aj niektore izby sa zvalili Hrušovskému, aj Chudému, aj Betákovým horným. (Rok 1909).

Až v roku 1920 tiež boli veľke vody. A sice v mesiaci juny, dna 20-ho bola veľka voda, ale ve dvoroch nebola. Ale aj do Kruhov na role natiekla. To bolo v nedeľu. Druha voda, ale moc väčšia bola zas hnet 22-ho, v tem týdni v uterok. Ta nam už zalala aj humna. Aj mlatovne, aj na dvore pod šopu sme mali zalate všetko. Tretá voda prišla zas dna 2-ho jula. Po obede bola veľka burka. A vtedy prišla najväčšia voda. Takže bolo všetko zalate, aj stankovske role až po hradsku. Aj naše rozvacke Kruhy, gazdovske aj panske, obidvoje boli zalate. Tam bolo žito na obidvoch rolach, tak že nemohli to ani žat. Aj hu ze strekačom lali ven pumpovať. Aj za našimi humnami boli všetky nivy zalate, aj cela paseka. Vody bolo za rovno mosta.

Aj po štvrti raz bola tiež veľka voda dna 10-ho jula. Těž z veľkej burky. To bolo tež cez poledne a tež bolo zas všetko zalate. Aj role stankovske, aj Kruhy, všetky role boli jako Dunaj. A tak všetky ti vody veľku škodu nam zapríčinili. Ked prišla tretia voda, vtedy nam sem do našej dediny aj z Malých Stankoviec voda sa valila. Tak, že od Belovca až po Brodek cela hradska v širine bola zalata. A z toho slintacka a krivačka bola veľka. (Rok 1920).“

Dušan Pevný (2018)

Zdroj: Zápisky Štefana Pevného z roku 1909 a 1920, Rozvadze.

Povešť o zbojníkovi Stanovi

Ďaleko v horách pod Inovcom je skala, ktorú nazývajú Stanovou skalou. Povešť vraví, že každý rok na svätého Jána Krstiteľa sedí na tejto skale dievčina a čaká ...

Po porážke Rákocziho na turnianskom poli trpelo hlavne obyvateľstvo tohto okolia. Nie je div, že v týchto nepokojných časoch, keď verejný poriadok a bezpečnosť boli narušené, vznikol zvláštny zbojnícky svet. Rozptýlení vojaci bez svojich veliteľov utekali po prehratej bitke pred zajatím. Mnohí sa však nechceli vrátiť späť k svojim pánom a dali sa na zboj. I v našich horách vyčíňalo niekoľko takýchto zbojníckych skupín, ale asi preto nevošli do dejín ako Jánošíkova družina, lebo nebrali iba pánom - ale kde sa čo dalo.

Najsilnejšej zbojníckej skupine velil zbojník Stano, ktorý pravdepodobne pochádzal z blízkeho okolia. Medzi najvydarenejšiu akciu patrí i odcudzenie klenotnice jednej grófkы... V nej mala okrem šperkov i krásnu umeleckú prácu z veľmi ušľachtitého kovu, ktorý nazývame zlato. Tento umelecký predmet zobrazoval pastiersku idylu - pastiera s dvanástimi ovečkami.

Keď zbojníka Stana chytili a vypočúvali na Trenčianskom „ratúze“, na otázku, kde schoval klenoty pani grófkы, odpovedal: „*Nech pani grófska nosom preryje Inovecké hory - potom si svoje šperky nájde.*“ V noci okolo väzenia vznikol zvláštny ruch, mreže na oblôčku jeho cely vypadli a cesta na slobodu bola voľná! To jeho kumpáni mu pomohli dostať sa na slobodu.

Zbojník Stano nebol až tak zlý človek. Pri úteku na slobodu volal so sebou aj svojho „*spolubývajúceho*“ - sedliacka, ktorého zavreli do väzenia na jednu noc, pretože nezaplatil mýto, keď vstupoval do mesta. Tento však odmietol s ním odísť. „*Na zboj už nevládzem,*“ vravel, „*hoci by som rád a na svedomí nemám žiadnu šperkovnicu, len nejaký ten grajciar za nezaplatenie mýtného.*“

I zľutoval sa zbojník Stano nad trenčianskym magistrátom - že z čoho bude žiť, keď sedliaci nemajú ani na mýto. Poradil sedliakovi, aby išiel tam a tam, odtiaľ 3 kroky na sever a ešte 2 kroky na západ od toho mohutného duba a aby tam kopal. Nájde tam vraj krčah temer do trištvrté naplnený drobnými žltými plieškami zvanými dukáty. „*Budeš mať na mýto až do smrti. Zato však každý rok na Všetkých svätých zapál sviečku na tom mieste za moju dušu a toto nech robia i tvoji potomkovia,*“ povedal zbojník a zmizol v tmavej noci.

Ako to už býva, poriadny zbojník nemohol byť bez frajerky, a tak ju mal i náš Stano. Jeho milá, Mariška, dlho vyčkávala svojho milého. Keď však nechodil, hnaná túžbou, vydala sa za ním do lesa k jeho skrýši, ktorú jej raz prezradil. Tohto využili pandúri a sledovali ju. Keď prišla ku skrýši, tá bola prázdna, nič netušiaci dievčina si teda sadla na skalú a čakala. Po čase sa objavil

Stano. Prekvapený, že ho tam Mariška čaká, chcel ju privítať. Vtom sa však na neho vrhli pandúri - on však miesto toho, aby sa bránil, vrazil nôž do srdca svojej milej, o ktorej si myslel, že ho zradila.

Na deň svätého Jána Krstiteľa, keď poludňajšie slnko rozohrieva vzduch, blízky potôčik žblnkoce, vo vzdušnom opare zrazu uvidíte siluetu dievčaťa sediaceho na skale. Nereaguje na zavolanie, ba nevystraší ju ani výstrel poľovníkovej pušky. Stále čaká na svojho milého, chce mu vysvetliť, že ho nezradila. Bolo by jej však zbytočné vysvetľovať, že sa už svojho milého nikdy nedočká.

Kto ju chce vidieť, nech si sadne na breh oproti Stanovej skale. So zapadajúcimi slnečnými lúčmi i ona sa rozplýva, aby o rok na sviatok svätého Jána Krstiteľa prišla znova. Stana, zbojníka, obesili, ale pastiera s ovcami i s ostatnými klenotmi však ešte stále skrýva Inovecké pohorie, lebo ani pani grófka, ani nikto iný ho zatiaľ nosom neprerýl.

Čo sa stalo so sedliakom, nevedno. Pravdepodobne si svoj dlh mestu vyplatil. Isté však je, že na vršku Červená hora, rozkladajúcom sa od Stankoviec nad Bodovkou, je každý rok na sviatok Všetkých svätých čerstvo vyčistená jama a na jej dne horí jedna jediná sviečka.

Vendelín Sedláček (2019)

Zdroj: Rudolf Horňák, knižka - Trenčianska Turná do roku 1918

História cirkevného zboru

Cirkevný zbor Evanjelickej cirkvi augsburského vyznania na Slovensku v obci Trenčianske Stankovce patrí do Považského seniorátu. Zbor je zložený z obyvateľov šiestich obcí – Trenčianske Stankovce, Krivosúd - Bodovka, Opatovce, Selec, Trenčianska Turná, Veľké Bierovce. Píše svoju históriu už 232 rokov. Počet členov je 1382.

Cirkevný zbor sa vytvoril v roku 1783, ale na jeho terajšom území boli v reformačnej dobe tri evanjelické cirkevné zbory: v Selci, vo Veľkých Bierovciach a v Trenčianskej Turnej. V evanjelickom duchu tu vtedy kázal Ján Schindlerus. Za protireformácie však tieto zbory zanikli. Ako zaznamenáva zborová kronika, pričínal sa o to pán Trenčianskeho hradu, gróf Juraj Illésházy. V čase Rákocziho povstania evanjelikom na čas vrátili slobodu. V rokoch 1705 - 1711 bol evanjelickým farárom v Selci Ján Szabadka. V Trenčianskej Turnej, kam prešlo ťažisko zboru veľko-bierovského, bol evanjelickým farárom Ondrej Laudis.

Vydaním tolerančného patentu z roku 1781 bolo evanjelikom dovoľené slobodne si zakladať zbory, z bývalých troch zborov stačil počet evanjelikov na založenie už iba jedného. Na základe cisárskeho povolenia z 20. októbra 1783 bol utvorený Evanjelický cirkevný zbor v Malých Stankovciach za hojnej podpory zemianskej rodiny Silvayovcov z Malých Stankoviec. Služby Božie mávali najprv v stodole, potom v provizórnom drevenom kostole. Tri objekty – kostol, faru a školu, stavali naši predkovia súčasne. Terajší kostol začali stavať v r. 1784. Prvé Služby Božie sa v ňom konali až v pôste roku 1790. Vysvätený bol vo sviatok Svätej Trojice 8. mája 1803 superintendentom Danielom Krudym.

Nová farská budova (so zborovou sieňou) bola posvätená biskupom Rudolfom Košťalom v roku 1970. Nová zvonica bola posvätená a daná do používania v roku 2000. Prístavba k fare – centrum výchovy mládeže bola pre potreby cirkevného zboru posvätená v roku 2010 sestrou seniorkou Evou Juríkovou za účasti brata biskupa Západného dištriktu Milana Krivdu.

Za posledných päť rokov sme z milosti Božej vykonali generálnu opravu chrámu, ktorá zahŕňovala výmenu rozvodov elektriky, osvetlenia, výmenu okien, kúrenia, ozvučenia, opravu organu, opravu zavlhnutej fasády a vnútorných stien, mnohé stolárske práce, uskutočnili sa odborné reštaurátorské práce na oltárnom obraze a sochách na oltári, vnútorné maľovanie kostola, ako aj fasáda kostola a fary. Ďalšie plány máme aj s využitím priestorov bývalej evanjelickej školy v areáli pri kostole, ktorá nám bola prinavrátená v reštitúciách.

V našom cirkevnom zbore pôsobilo 13 farárov a od roku 2007 tu pôsobí sestra farárka Jarmila Petulová. Cirkevný zbor Trenčianske Stankovce sa vždy považoval, skutočne bol, a aj je aktívny. Pán Boh nám požeňuje prácu

so všetkými vekovými kategóriami – od najmenších po najstaršiu generáciu. V zbere pekne pracuje detská besiedka, konfirmandi, dorast, mládež, modlitebné spoločenstvo, spevokol detský a dospelý, tábory. Z nášho zboru vyšli aj víťazi futbalového turnaja o pohár generálneho biskupa ECAV, ktorí nás reprezentovali na Stretnutí kresťanov šiestich národov vo Wroclawe (Poľsko) v roku 2014.

Z nášho cirkevného zboru máme rodákov, ktorí pôsobili či pôsobia v kňazskej službe – Rudolf Záhumenský, Ján Jančo, Zuzana Peťkovská r. Križanová, Ondrej Prostredník (vyrastal na fare v Trenčianskych Stankovciach), Jozef Pacek.

Organizujeme aj zborové zájazdy, s ktorými sme prešli už takmer celé Slovensko. V zahraničí sme boli v Nemecku (po Lutherových stopách), v Prahe a vo Viedni. V septembri nás čaká zájazd po stopách evanjelikov vo Francúzsku a v Kostnici. V hojnej miere sú navštevované zborové plesy a vianočné koncerty so známymi slovenskými umelcami.

V zmysle slov: „*Ak Hospodin nestavia dom, márne sa namáhajú stavitelia.*“ (Žalm 127,1) vyznávame, že s Božou pomocou sa podarilo Jeho dielo – cez ruky ľudí, ochotné srdcia a pomoc, ktorú vidíme na každom kroku. Sme vďační, že takýchto ľudí v cirkevnom zbere máme a spoločne budujeme nielen po hospodárskej stránke, ale aj tej duchovnej. Pretože aj pri takejto stavbe musí vládnuť jednota ducha vo zväzku pokoja.

Jarmila Petrulová (2015)

Prvá moderná mapa Uhorska

Bádatelia zaoberajúci sa životom a dielom Jána Lipského nepoznajú presný začiatok prác na mape Uhorska. Medzníkom sa zdá byť rok 1795, pričom treba poznamenať, že prvé kroky k jej koncipovaniu podnikol o niečo skôr:

Počas pôsobenia vo Vécseyho husárskom pluku v rokoch 1794 až 1804 využíval Lipský takmer všetok svoj voľný čas na to, aby zhotovil úplnú mapu Uhorska. K jej koncipovaniu bolo potrebné získať vhodné podklady, čo nebolo jednoduché. Hoci bol dôstojníkom, na mape pracoval ako fyzická osoba. Je iba samozrejmé, že v dôsledku tejto skutočnosti nemal prístup k všetkým potrebným dátam. Napriek tomu našiel dostatok vplyvných osobností, ktoré mu podali pomocnú ruku – vydanie mapy Uhorska sa stalo verejnou záležitosťou. Určitým negatívom pre Lipského bola skutočnosť, že sa musel zaoberať bez vlastných výsledkov vojenského mapovania.

Roku 1797 bol Lipský na priamy rozkaz arcikniežaťa Karola preveľený do Pešti na čas potrebný do ukončenia prác na jeho mape. V prvej fáze tu Lipský kompletizuje nadobudnutý materiál, dopĺňa ho o kartografické výstupy zo zbierkových fondov Uhorskej komory a Kráľovskej miestodržiteľskej rady. V poslednej z inštitúcií získal veľkú mapu Uhorska (autor A. von Neu) zhotovenú podľa výsledkov 1. vojenského mapovania. Táto mapa mala značný prínos pre Lipského dielo aj vzhľadom na to, že znázorňovala dovtedy nemapované oblasti Uhorského kráľovstva.

Ján Lipský zozbieral takmer tisíc podrobných náčrtkov a máp neraz problematického charakteru. Typickou bola nejednotnosť mierky, spôsob zobrazovania a mapovania v nadväznosti na otázku spoľahlivosti prezentovaných podkladov. Všetky vyššie uvedené nedostatky musel korigovať. Nakoniec mu ostalo vari to najťažšie – sklbiť roztrúsené detaily do jednej mapy a na to potreboval sieť pevných bodov.

Ešte predtým však Lipský zostavil náčrty jednotlivých stolíc Uhorska a stoliční zememerači sa okamžite pustili do práce. Toto obdobie využil na spracovanie matematickej stránky svojho diela. Jeho inšpirátorom a poradcom pri tvorbe mapy Uhorska bol matematik, zakladateľ a riaditeľ hvezdárne v Gothe v Nemecku, bratislavský rodák F. X. Freiherr von Zach (1754 – 1832). Odporučil Lipskému použitie dnes už nepoužívanej, ale vtedy aktuálnej mapovej projekcie Angličana P. Murdocha. Je to kužeľová projekcia; priemetová kužeľová plocha pretína zemeguľu dvomi rovnobežkami. Je „rovnakodĺžková“, pričom verne zobrazuje poludníky i obe prienikové rovnobežky.

Lipského mapa Uhorska je prvou mapou tejto krajiny, pri ktorej poznáme projekciu (t. j. zobrazenie). Prienikovými rovnobežkami sa stali 40° a 50° severnej šírky, stredná mala hodnotu 47°. Základným (stredným)

poludníkom sa stal meridián ostrova Ferro (Hierro) 30° 10' východnej dĺžky situovaný západne od Greenwicha. V tomto období už bola známa metóda triangulácie, ale Lipský nemal možnosť využiť jej prednosti. Bola veľmi nákladná a existujúca trigonometrická sieť nepokrývala celú plochu Uhorska. Rozhodol sa preto pre astronomické určovanie geografických súradníc vybraných miest.

Lipský vedel, že k vypracovaniu mapy bude potrebovať hustú sieť bodov s presne stanovenou polohou, na čo mu vyššie uvedené údaje nestačili. Preto požiadal o pomoc popredných astronómov, ktorí jeho požiadavke nevyhoveli. Pomohol mu palatín Jozef, na intervenciu ktorého bola uskutočnená astronomická expedícia. Financoval ju štát a jej úlohou bolo určenie presnej polohy konkrétnych bodov astronomickými meraniami. Najviac potreboval Lipský určiť body na obvode zobrazovaného územia.

Astronomických operácií pre potreby Lipského práce sa nepriamo zúčastnil i J. U. Seetzen (1767 – 1811), ktorý v službách ruskej cárskej komory realizoval pozorovania aj v strednej Európe. Z jeho výsledkov potom vypočítali polohopis niektorých bodov F. X. von Zach a J. Pasquich.

Po skončení výpočtov a zhotovení kostry mapy prišiel rad na zakresľovanie detailov podľa pripomienkovaných stoličných náčrtov. Tento krok predstavoval poslednú fázu prác na mape.

Oproti iným kartografickým dielam prednosť jeho mapy spočívala nielen v bohatom topografickom obsahu, ale hlavne v jej presnosti. Napriek týmto pozitívam sa Ján Lipský musel postarať aj o vlastné vydanie predmetnej mapy. Prvé štyri listy Mappa generalis regni Hungariae boli dokončené na jar 1803 a prostredníctvom Kráľovskej miestodržiteľskej rady ich predložil panovníkovi so žiadosťou o udelenie koncesie. Po vyjadrení Hlavnej vojenskej rady povolenie vydala Kráľovská kancelária.

O serióznosti a odborných kvalitách autora svedčí aj zachovanie periodicity vydávania ďalších listov v štvormesačných intervaloch. Posledný z dvanástich listov (vlastnú mapu tvorí deväť listov) však dokončili až roku 1808 (po vyliečení zo zranenia v bitke pri Slavkove). Okrem mapy v mierke 1 : 469 472 vydal Lipský aj register pod názvom Repertorium.

Veľký odborný i komerčný úspech mapy s rozmermi 208 x 158 cm sa prejavil viacerými spôsobmi; jedno z hodnotení pochádza od generála Armanda, markíza de Caulaincourta, vojvodu z Vicenzy, Napoleonovho vrchného štábu: „...jeho Veličenstvo mapu s obľubou využíva...“

Štefan Šmatlák, Dušan Pevný (2016)

Materiály použité v článkoch čerpali členovia redakčnej rady novín HLAS z Vojenského historického ústavu, od autorov rôznych odborných štúdií na tému Jána Lipského a jeho diela – V. Segeša, L. Prikryla, M. Šišmiša a ďalších.

Naša obec očami Štúrovcov

Z viacerých historických prameňov sa dozvedáme, že pre Štúrovcov nebola obec, v ktorej žijeme, neznáma a častokrát prichádzali do Malých Stankoviec, kde sa stretávali so svojim priateľom, miestnym farárom a národným buditeľom Pavlom Čendekovičom. Prinášame vám ich spomienky na tieto ich návštevy, na to, ako oni vtedy videli kraj, v ktorom teraz žijeme my tak, ako to zapísal Jozef Miloslav Hurban, inak rodák z blízkeho Beckova.

S prvou polovicou 19. storočia sa spája formovanie a dozrievanie štúrovského hnutia, je to však aj čas slovenských obrán proti maďarskej asimilačnej politike v Uhorsku. Ľudovít Štúr v tomto období napísal svojim priateľom niekoľko listov, v ktorých vyjadril svoje rozčarovanie a zármutok z toho, ako národnostné povedomie mnohých Slovákov upadá.

Keď Ľudovít ponoril dušu svoju v nekonečnosť žiaľov svojich nad národom a už výhľadu nebolo zo strastí a bied, v ktorých trčalo Slovenstvo, vtedy vybral sa do Malých Stankoviec ku svojmu starému priateľovi, ako ho vždy menoval, Čendekovičovi, a bol v krátkom čase vyliečený z dumy žiaľnych citov plnej. Dlho počúval Pavel Ľudovíta, ako žalostí, ako zožiera sa, ako prorokuje zlé veci prísť majúce na pokolenie toto hlivejúce, „*nejapné*“ a ničoho vyššieho neschopné, nejdenný raz i v tej veselej tvári Pavlovej zjavil sa mrak a slza vyrónila sa z oka. Tu ale razom vezme Pavel postavenie prísno proti Ľudovítovi a počne:

„Ale, bratku, pravdu síce máš, holá, čistá všetko je pravda, čo hovoríš, ale povedz že mi, či sa nám, priateľom svojim, a národu svojmu už konečne takto chceš zosuzovať a o život pripraviť? Či len ty sám nevieš, čo my všetci vieme a vidíme, že národ náš už inakších loptošov pretrval, než sú títo terajší paholci satanovi? A či ozaj báchorou by mala byť história božieho riadenia národov? Či ozaj pravda to, že i Pán Boh sa pomaďarčil? Že nás len nato stvoril, aby sme štýble (čižmy, z nem.) pucovali Maďarom? Či neobdrží Boh konečne vrch, ktorý chce, aby chválou jeho ozývali sa všetky národy a jazyky? Ježe mi tam strachu pred trhanmi, trci frci, kňaz Ondrej, ad animam (lat. namojveru), my dlhšie vydržíme tu, než tí Aziati, ktorých strýkov dávno už história zahrabala! Eh! podže so mnou, vyvediem vás tu nad Stankovce, pod stráň Inovca, čo za svety objavja sa tam, uvidíš!“

34

A tu pojal Ľudovíta pod pažu, a za nimi priatelia tiahli farským dvorom hore na návršie, skadiaľ výhľad prerozkošný na Považie, na hrad Matúšov a ďalej. Čendekovič nedal k slovu prísť Štúrovi, vyjmúc ako obdivoval prírodu krásy, inak z anekdoty do anekdoty prechádzal a rozveselil celú spoločnosť, naposledy i samého.

V ďalšom svojom diele „*Prechádzka po považskom svete*“ si Jozef Miloslav Hurban spomína na návštevu Malých Stankoviec takto:

„Prevez, prevez, prievozníčku, volali sme obaja na brehu Váhu a ohlas šumel po tichej hladine, tiekol tichým večerom s vlnkami teraz pokojného Váhu. Prievozník si sadol do člna a v mene božom nás viezol na druhú stranu. Vlny pod nami šepotali, akoby nám niesli pozdrav od našich statočných Liptákov. Nocou sme došli do Beckova. Nezdržal som sa tu dlho, hoci som tu uzrel svetlo života. Beckov je dosť nepekne mestočko, uprostred mesta sa kúpu po barinách husi a kačice, krásli ho bodľačie, žihlava a trnie...

Z Beckova sa išlo do Malých Stankoviec a už popredku sme sa tešili na spoločnosť pána farára Čendekoviča. A tu sme naozaj strávili príjemné hodiny a chvíle, lebo pán Čendekovič je náš obľúbený slovenský humorista. Ten už vie nájsť správny tón zábavy. Dostali sa na pretras všetky smiešne javy a karikatúry nášho života a ja som sa už viac rokov tolko nenasmial ako tu, kde pán farár stankovský rozprával svoje vtipy.

Nad Stankovcami je vršok, z ktorého, keď sa dívaš, smiať sa ti nechce, čo by si hneď samého pána farára počúval. Je to výrazný obraz považského sveta. Od hory zo severnej strany vypína sa staroslávny Trenčín, sídlo Matúša Trenčianskeho. A tam sa zdá, s'aby Považie bolo už zavreté, lebo vrchy sa ťahajú viac na východ, akoby sa opierali o Trenčín. Spod Trenčína vyteká Váh a tečie medzi svojimi brehmi, lúkami, roľami, sečami, ba aj zarastenými hájmi. Na oboch brehoch sú roztrasené dedinky, ktoré sa vežičkami ohlasujú, že aj ony sú svedkami týchto považských krás. Sem-tam zo sadov a štepnic vyzerajú kaštiele, domy, a keď sa približuje búrka, vežičky sa navzájom nábožne zhovárajú a po Váhu sa krúti chumelica, akoby chcela všetko pohltiť, ale zasa sa ukladá a považskej kráse ani zamak neublížila.

Nevedel som sa nakochať v tomto dojímavom pohľade, dívalo sa na mňa v tejto krásnej bujnosti celé Slovensko. A kto nevidel túto dolinu, nevidel najkrajší zjav podtatranskej krásy. “

A čo dodať na záver? Nám, ktorí tu teraz žijeme a mnohí sme tu prežili kus života alebo celý, sa zdá naša obec a okolitá príroda úplne bežná, nevidíme tu nič zvláštneho, pozoruhodného, lebo sme si na prostredie, ktoré nás obklopuje, zvykli. Ale úplne inak to vidia tí, ktorí tu nežijú a prídu sem na návštevu. Závidia nám a my si ani neuvedomujeme, čo tu máme. Preto chráňme si naše okolie, neznečisťujme prírodu, nedevastujme, ale starajme sa o to, čo tu máme a vážme si, že tu môžeme žiť. Aby aj tí, čo prídu po nás, budúce pokolenia, mohli raz povedať tak ako Štúrovci: „Stankovce a okolie je najkrajší zjav podtatranskej krásy. “

Štefan Šmatlák (2020)

Spomienky na povodeň

Teraz, keď pekne očistili Selecký potok, ktorý preteká cez obec Veľké Stankovce a je vidieť pekne „vyškarpované“ boky potoka, ktoré robili naši predkovia, inšpirovali ma k napísaniu článku o strašnej povodni, ktorá bola 1. 7. 1954. Mal som vtedy 13 rokov a chodil som pásť naše dve kravy na pasienok Dráč. Deň pred povodňou bolo zatmenie slnka. Zvieratá boli nepokojné, sliepky a hydina zaliezli do kurínov a chystali sa na noc, lebo na poludnie bolo ako v neskorý večer. Starí ľudia hovorili, že to nevesťí nič dobré.

Akoby sa tieto slová potvrdili 1. júla 1954. Deň začal ako každý iný. Bol čas žatvy, ľudia pracovali celé dni na poli. Okolo obeda sa v oblasti hôr začali zbierať mohutné búrkové mračná a zakrátko sa spustil lejak. Lialo tak prudko, ako keď sa leje voda z vedra. Bola to prietrž mračien nad obcou. Ja som ešte stihol prísť domov, keď začala voda stúpať, a to veľmi prudko.

Voda brala všetko, čo jej stálo v ceste. Vo vode plávali chlievy, utopené ošípané, sliepky, „kadibúdky“, hospodárske náradie i všeličo, čo mali ľudia vo dvoroch. Treba si uvedomiť, že inak lenivý potok sa zmenil na dravú rieku. Potok mal predtým len 10 - 15 centimetrov vody a dal sa ľahko prejsť. V tom čase bolo usporiadanie obce také, že rodinné domy a hospodárske stavenia boli situované blízko pri vode. Domy boli postavené zo surovej tehly a keď sa namočili, tak padali niekoľko dní po povodni. Tak aj starý pán Tehlár mal stodolu pri potoku, a keďže bola žatva, cez obed si išiel oddýchnuť do stodoly na seno. Keď prišla veľká voda, zobrala stodolu i s oddychujúcim pánom Tehlárom. Voda ho niesla dolu obcou a na rohu kultúrneho domu ho vyhodilo na elektrický stĺp, kde sa zachytil a držal sa, až kým voda neopadla. Kým prišla pomoc.

O sile rozbúreného potoka svedčí fakt, že do obce sa nedostali ani vojaci s ťažkou technikou. Tam, kde je dnes parkovisko pred predajňou Nicol, stáli na úrovni potoka tri rodinné domy. Z nich nezostalo takmer nič. Poniže terajšej hasičskej zbrojnice stál rodinný dom, na jeho mieste zostala len hlboká jama. Voda tiež podomlela horný roh kultúrneho domu, kde vznikla 3 - metrová jama. Keď zodpovední funkcionári chceli zachrániť kultúrny dom, tak roh pod betónovali, o čom svedčí i mohutný základ z betónu, vľavo od vchodu do kultúrneho domu.

Popoludní 1. júla 1954 išiel autobusový spoj do Selca. Autobus ťahal i vlečku. Keď začala voda stúpať, tak sa vodič snažil ísť vyššie, kde voda nebola. Ľudia vo vlečke boli po kolená vo vode.

Keď voda opadla, tak sa zodpovední funkcionári zamýšľali, ako zachrániť obec do budúcnosti pred veľkou vodou. Návrh bol vybudovať nad obcou priehradu, ktorá by zastavila veľkú vodu. Tento návrh sa ukázal ako

nerealizovateľný, lebo by bolo potrebné preložiť štátnu cestu do Selca, na čo neboli finančné prostriedky.

Nakoniec sa rozhodlo, že sa vybuduje regulácia potoka cez našu obec. Pomôcť prišli dvaja inžinieri, zememerači zo Sovietskeho zväzu, ktorí zamerali nové koryto potoka. Dostali zadanie, aby čo najmenej zasiahli do majetku občanov, a tiež, aby potok obišiel kultúrny dom. Že sa to podarilo, svedčí i atypicky zalomený most cez potok pri kultúrnom dome.

Keďže škody v obci boli vysoké a obec si s nimi nedokázala poradiť, bola vyslaná delegácia za prezidentom republiky, Antonínom Zápotockým, s cieľom požiadať ho o pomoc. Delegáciu tvorili Ján Pevný - predseda MNV, Štefan Hladký - tajomník MNV a Ján Škúci, ktorého v obci familiárne volali Janulko. Prezident ich neprijal, ale rokovali s jeho osobným tajomníkom a ten obci prisľúbil pomoc.

Pre tých, čo im voda zobrala všetko a nemali v obci rodinu, boli zabezpečené unimobunky. Niektoré rodiny v nich bývali niekoľko rokov. Ďalší si postupne budovali rodinné domy, i keď nemali poškodené domy poistené, postupne sa im to darilo. V tom čase sa začalo pracovať na regulácii potoka. Nákladné autá navážali lomový kameň a skupina usilovných pracovníkov, i z našej obce, pod vedením kamenárskeho majstra bývajúceho na hornom konci Veľkých Stankoviec, sa snažila vykonať svoju prácu čo najlepšie. Bola to namáhavá robota, ale dielo sa podarilo, o čom svedčí fakt, že potok už bezpečne odvieďol niekoľkokrát veľkú vodu.

Približne dva roky po povodni dostal otec ako predseda MNV list od pána Mlyneka, rodáka zo Sedličnej, ktorý sa vysťahoval do USA. V liste písal, že videl v americkej televízii, čo sa u nás stalo. Napriek tomu, čo sa v našej obci vtedy udialo, stopy sa zahladili a zlúčená obec sa na radosť občanov ďalej rozvíjala.

Ján Pevný (2020)

Poznámka redakcie

Zo spomienok zapísal, RSDr. Ján Pevný, Veľké Stankovce.

Deň, na ktorý nikdy nezabudnem

Bolo príjemné augustové ráno – pamätám si presne: streda 21. augusta 1968. Robila som na blízkom JRD ešte len druhý rok. Do roboty som šla skoro ráno, lebo sme brali vzorky mlieka od každej dojnice, ktoré sa robili pravidelne.

Cestou okolo bodovského rybníka som stretla pár „gazíkov“, ale neveľovala som tomu pozornosť, aj keď to boli cudzie „ešpézetky“. Odstavila som motorku vo dvore a bežala do kravína.

Už zďaleka bolo počuť zvuk ťažkých bojových lietadiel. A bolo ich veľa. Leteli veľmi nízko, pretože ich cieľom bolo letisko v Biskupiciach.

Ja so nezažila hrôzy vojny, ale to bolo prvé, čo mi v tej chvíli prišlo na um. Ticho som si povedala: „Ó, dobrotivý Bože, len nedopuť, aby bola vojna...!“ Všetci sme stáli na dvore a pozorovali toto strašné divadlo. Vrátila som sa do kancelárie a z rádia som počula len útržkom, že nás obsadili spojenecké vojská.

Po tieto dni bolo celé Československo v napätí a v neistote. Kolóny áut a tankov sa valili po všetkých cestách. Bierovské mosty prešli poriadnou zaťažkávacou skúškou.

Netrvalo dlho a o niekoľko dní sa v popoludňajších hodinách ťahala od Beckova kolóna áut do nášho družstevného dvora. Pred kravínom bola zasiatá miešanka, tú rýchlo traktoristi pokosili, tam si rozostavali stany a autá postavili, kde zostalo miesto. Moja výrečnosť bola na bode mrazu a nie, že som nevedela ani slovo po rusky, ale zabudla som hovoriť aj po slovensky...

To nám už nebolo všetko jedno, keď sa všetci vyrojili na dvor. Asi to boli nejakí Kirgizi, špinaví, zarastení aj zasmradení. A museli byť aj hladní. Chovali sme sliepky, dali sme im vajec a mlieko z chladiarne, ktoré som musela najskôr odpiť ja. V ten deň som nešla ani domov. Celú noc sme sedeli v kancelárii.

Prvý deň som po dvore ani sama nechodila, ale ďalšie dni som sa už veľmi nebála, lebo mali veľkú disciplínu. Keďže bola voda aj na dvore, pozohrievali si, obriadili sa, poumývali a často spievali a hrávali na ústnych harmonikách.

Po ôsmych či deviatich dňoch náš dvor opustili, ale neopustili našu vlasť. A návšteva trvala viac ako dve desaťročia.

Daniela Biesiková (2018)

Všetci sme ju volali „Žolnayka“

Začnem najskôr inak, chlapmi. A presne tak, ako mi spomienky tlačia písmená do riadkov. Štefan Žolnay (Zsolnayi) a Pavol Žolnay (Zsolnayi) sú spomínaní v kronike Sedličnej. Štefan Žolnay bol kedysi starostom a Pavol Žolnay notárom, dlhé roky. Úrad mal v budove, ktorá už nestojí, a naposledy tam býval Miško Chrastina. To bol ten, čo po úraze chodil po dedine na takom „vozítku.“ Vpredu hore mal pedále a rukami nimi krútil. Takto ho poznali aj „štamgasti“ z Belovca, kam nejdennokrát zavítal.

Tú budovu notariátu som veľmi dobre poznal, chodieval som tam s otcom. Môj otec bol občas holič - náturista. Chodieval po domoch holiť a strihať ľudí, dodnes mám jeho nástroje odložené (ručné mašinky a podobne). A chodieval holiť a strihať aj toho Miša, sem-tam som chodil s ním.

V dome bola jedna obrovská miestnosť, v ktorej bolo prítmie. Okná od ulice boli malé. Na dvore mal šrotovník, ťahaný remenicou a ľudia chodili k nemu šrotovať jačmeň.

Tento dom bol spojený s domom kováča Štefana Baca. Mali spoločný dvor a na ňom bola komora. V nej istý čas tam bývala moja tetka Anna Juríková s rodinou, potom môj strýko Jožo a naposledy aj Miroslav Kmeťo. Neskôr v tom Bacovom dome bol zelovoc. Chodieval som tam často, dobre som to poznal.

Aby som sa oblúkom vrátil k rodine Zsolnayovcov, dobre si pamätám na pani Adelu Hofmannovú z rodu Zsolnayovcov. Všeci sme ju volali „Žolnayka“. Ako deti sme sa jej veľmi báli. Keď sa odhaľovala Lipskému pamätná tabuľa na budove bývalej kúrie, bolo tam veľa ľudí vrátane televízie.

A ja som sa tejto pani prihovril: „Teta, čo je vo vnútri?“

Bola veľmi ochotná. Zavolala ma a aj ostatné deti dovnútra. Poukázala nám pamätnú izbu, porozprávala, povysvetľovala. Bola veľmi vľúdna, príjemná, pozorná, mala jemné správanie a vystupovanie. Najskôr bola taká „posmutnelá“. Keď sme sa okolo nej pohybovali a pypytovali, tak sa začala usmievať. Bolo vidieť, že má deti rada. Od tohto okamihu sme sa jej už nebáli.

O pár rokov niekam odišla a neskôr sme sa dozvedeli, že zomrela.

Štefan Šmatlák (2020)

Povodeň vo Veľkých Stankovciach, 1954

Slávnostné otvorenie kanála Váhu pri Bierovciach

Realizácia cesty v Malých Stankovciach na hornom konci, 1947

Úvodná časť najvýznamnejšieho Lipského diela - Mappa generalis Hungariae...

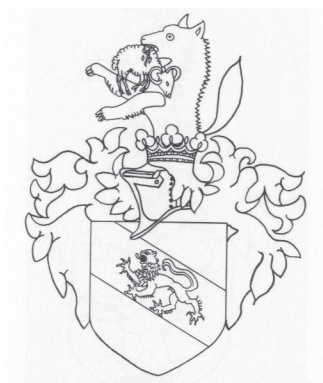
Stankovská kapela pred školou v Sedličnej

Spevokol Rozsievateľ počas predstavenia operety - Anička Kováčovie, 1947

Podobizeň Jána Lipského

Erb rodu Dubnických

Listina rodu Lipských
- povýšenie do šľachtického stavu

Nevesta s prestieradlom,
Veľké Stankovce, 1967

Prvý predseda MNV v Trenčianskych
Stankovciach - Štefan Hladký, 1971

Pustovník František Rozvadský

Víťazky slovenského národného kola v súťaži hasičských družstiev, 1969

Všeobecný lekár v Stankovciach so sestrami

Povodeň v roku 1954 pri bývalom kultúrnom dome

Otvorenie školy 28. 10. 1956, vľavo riaditeľ Augustín Nad'ovič

Partia Štúrovcov, ktorá často navštevovala Pavla Čendekoviča na malostankovskej fare

Pohreb Adely Hofmannovej rod. Zsolnayiovej v roku 1977

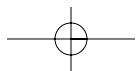
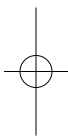
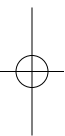
230 rokov od založenia zboru v roku 2013 s rodákmi z cirkevného zboru

Divadelné predstavenie Skúšky čerta Belinka v roku 1968

Hrobka Jána Lipského v Sedličnej

II.

Vojnové udalosti

(ako sa nás dotkli)

Dlhy treba platiť

Žijeme hektickú dobu. Časy prevracania skutočných hodnôt a záplavy informácií. Svet sa „zglobalizoval“ a už žiadna udalosť, čo by sa udiala aj na opačnom konci sveta, nie je od nás dostatočne vzdialená. Denne sme konfrontovaní s množstvom informácií. Nešťastia, vojenské konflikty, teroristické útoky – svet akoby sa zbláznil, život obvyčajného človeka stráca na hodnote. Preto sa, žiaľ, stávame apatickí k bolestiam a utrpeniu ľudí, ktorí nepatria do kruhu našich najbližších.

V tomto marazme je ťažké sa orientovať a hlbšie si pripomenúť udalosti, ktoré sa stali pred viacerými desaťročiami, hoci sa bezprostredne dotýkali našej krajiny, našich rodičov a starých rodičov. V minulom roku bolo 70. výročie ukončenia II. svetovej vojny, o dva roky uplynie presne 100 rokov od ukončenia dovtedy najväčšieho konfliktu – I. svetovej vojny. Tieto výročia sú príležitosťou s úctou si pripomenúť príbuzných alebo rodákov, ktorí v týchto konfliktoch prišli o to najcennejšie – o svoj život. Častejšie alebo len príležitostne navštevujeme cintoríny, kde spomíname na svojich blízkych. Niektorých si vieme vo svojej mysli vybaviť celkom jasne, iných už menej, o niektorých vieme len z rozprávania rodičov – vtedy sú naše predstavy o nich dosť hmlisté. Ako ťažko je potom spomínať na niekoho, kto nemá meno a zomrel pred 100 rokmi? Ale oni nie sú bezmenní! Každého z nich volali rodičia, snúbenka, manželka, deti po mene a za každým stojí životný príbeh so smutným koncom. Ich osudom bolo zomrieť mladí a často i v cudzej zemi. Pociťujeme ako dlh voči nim vrátiť im ich mená, aby sme mohli my i ďalšie generácie na nich spomínať.

Významnou aktivitou v tomto smere je pripravovaná inštalácia pamätníka obetiam I. a II. svetovej vojny. Sme jednou z mála obcí, ktoré svojim rodákom pamätník alebo pamätnú tabuľu neurobili. Preto je potešiteľné, že vedenie obce a hlavne pán starosta sú naklonení myšlienke prípravy a stavby takéhoto pietneho miesta. Malo by byť situované v tesnej blízkosti Obecného úradu. Jeho súčasťou bude samotný pamätník s prístupovým chodníkom a malou oddychovou zónou. Veríme, že sa tento priestor stane dôstojným miestom spomienky, prejavenia úcty, stíšenia sa a oddychu. Stavba pamätníka je tiež vkladom obce pre zvýšenie historického povedomia k miestu, kde žijeme.

Ak máte vedomosť o niekom, možno z okruhu vašej rodiny, kto zahynul v I. alebo v II. svetovej vojne, porovnajte ho so zoznamom padlých, ktorý sme vytvorili. Zoznamy padlých sú zverejnené na informačnej tabuli Obecného úradu a na internetovej stránke obce. Dokladom o jednotlivých obetiach sú civilné a vojenské matriky, zoznamy padlých vo Vojenskom ústrednom archíve v Prahe, zoznamy vojenských poškodencov v Štátnom archíve – pobočka Trenčín, pamätné knihy jednotlivých obcí a iné podklady. Podmienkou zaradenia

do zoznamu je narodenie občana alebo občianky v niektorej z bývalých obcí (Veľké a Malé Stankovce, Rozvadze, Sedličná) alebo bydlisko v týchto obciach v čase vojenského konfliktu. Mená týchto padlých budú vytesané na pamätníku.

Nech nie sú zabudnutí žiadni naši rodáci, ktorí možno zomierali so spomienkou na svojich blízkych a na svoju rodnú zem!

Slavo Tomík, Jozef Mojžiš (2016)

Autentické riadky o roku 1944

Nedávno sme si v celej republike pripomenuli 75. výročie vzniku Slovenského národného povstania. Aj v našej redakcii sme plánovali pripomenúť toto dôležité obdobie dejín Slovenska. Keď prišiel s nápadom Štefan Šmatlák: „Však, chlapi, existuje kronika obce Sedličná a v nej pani kronikárka Alžbeta Sirotná opísala tie časy.“ Súhlasili sme. A tak sme načreli do autentických stránok kroniky z roku 1944.

V roku 1944 pani kronikárka píše:

„Svetová vojna ešte stále trvá. Hospodárske i zásobovacie pomery sa zhoršujú. Ľudia sú už netrzezliví, že túžobne očakávaný pokoj neprichádza. Miesto toho sa vojna akosi približuje k nám. Nemci stále ustupujú, plánovité síce - znejú reči v správach, ale predsa len ustupujú. Zima je dosť mierna. Koncom januára je ako na jar. Vo februári napadá sneh, nie je však stály. Jarné práce sa môžu v riadnom čase konať. Často počuť však ľudí vzdychať: „Sejeme, sadíme, nevieme však pre koho...“

Nespokojnosť obyvateľstva na Slovensku rastie. Nie sú Nemcami nadšení, opačne, často počuť nadávať na Nemcov. Prichádzajú správy, že na východnom Slovensku sa po horách skrývajú partizáni. Rozpráva sa o nich, že v noci prídu dolu do dedín po živobytie, za všetko však riadne zaplatia.

Koncom júna prechádza chýr celým Slovenskom - správa o bombardovaní Bratislavy. Zatrásie to každým i v našej obci. Hrôzy vojny pociťujeme už aj my, pri Trenčíne. Nie je už tá vojna tak vzdialená od nás. Zatemňovanie je prísne zakázané v tomto čase.

Veľké skupiny anglických i amerických bombardovacích lietadiel tiahnu i nad našou dedinkou. Spočiatku ľudia preniká hrôza, keď počujú hučanie lietadiel. Neskôr si však na ne zvyknú a smelší občania zvedavo sledujú veľkých strašných vtákov, ktorí pre mnohých ľudí znamenajú krutú smrť. Našej obci však, chvalabohu, lietadlá neublížili.

Často počujeme v týchto dňoch prenikavý hlas sirén z Trenčína, ten zvuk upozorňoval obyvateľov mesta, aby sa utiahli do svojich úkrytov. Vtedy vedela aj naša dedinka, že sa blížila smrtonosná „bombardážky“.

V takých strastiplných dňoch prejde rýchlo leto. Koncom augusta príde správa o Slovenskom národnom povstaní v Banskej Bystrici. I z našej obce sa jeden vojak zúčastnil povstania (Štefan Šmatlák). Nemecké vojsko zaplaví celé Slovensko. Začne sa prenasledovanie, zatváranie ľudí. Aj posledných Židov, ktorí ešte na Slovensku boli, deportujú Nemci. Obviňujú ich, že mali účasť na povstaní.

Nemci po povstaní obsadili blízko nás letisko v Trenči. Biskupiciach. Z našej obce muselo 40 mužov chodiť denne na opevňovacie práce okolo letiska.

Robili sa prípravy, že sa bude aj tu bojovať. Strach prenikal ľuďmi pri myšlienke, že aj tu u nás bude front. Na jeseň hnali Nemci dosť často tadiaľto, krížom cez našu obec veľké čriedy dobytku z východného Slovenska,

Neďaleko našej obce, v Selci i na Bodovke sa v lesoch skrývajú partizáni. Aj niektorí obyvatelia obce podporujú partizánov tým, že im posielajú potravu, cigarety, a ďalší proviant. Nemci však prevedú prehliadku v susednom Selci a odveľú odtiaľ vtedy asi 40 mužov, Selčanov, ktorí sa nevrátili. Ani jeden. A správu z nich tiež žiaden neposlal.“

Tolko slová a vety z kroniky, ktoré autenticky zachytila pani Alžbeta Sirotná.

Štefan Šmatlák (2019)

Nenápadní hrdinovia

V mesiacoch apríl a máj sme si pripomenuli 70 rokov od oslobodenia našich obcí a ukončenia II. svetovej vojny v Európe. Tí skôr narodení si pamätáme, ako sa za predošlého režimu búrlivo oslavoval koniec vojny. Možno až príliš. Teraz je náš pohľad na vojnu i oslavy jej konca oveľa triezvejší – možno až príliš ... Ani po 70-tich rokoch nie sme na Slovensku schopní historicky objektívne zhodnotiť túto dobu. Naš postoj k tzv. Slovenskej republike, prezidentovi Tisovi, odsunu židov je stále plný vášní, čo veľmi ľahko zneužívajú tí, ktorým to práve vyhovuje.

Vráťme sa však do vojnového obdobia a pripomeňme si priebeh konca vojny u nás. V rokoch 1938 – 39 sa už v plnej miere aj u nás prejavuje vplyv nacionalistickej politiky Nemecka. Mladá, len 20-ročná republika sa rozpadala a veľké očakávania ľudí o samostatnosti Slovenska a spravodlivejšom riadení štátnych inštitúcií mali dostať v krátkom čase ťažké údery pod pás. Vyhlásenie autonómie a neskôr i samostatnosti Slovenska naši obyvatelia prijímali s radosťou. Mnohí pociťovali nenávisť voči Čechom, ktorí podľa nich robili zo Slovenska iba „provinciu“ a do úradov posielali ľudí pochybného charakteru alebo za trest. Vznikla Hlinkova strana (HSĽS) a Hlinkove gardy (HG), ktoré sa postupne stali nástrojom moci Nemcov a nimi ovládaného štátu. Postupne narastal nedostatok všetkého tovaru (potraviny, šatstvo, tabak, petrolej, uhlie a i.) a bol zavedený lístkový systém.

Na jar v roku 1942 sa i u nás začína s odsunom židovských občanov. Spočiatku sú to deti a mládež, v roku 1943 už i starší. Z Malých Stankoviec to boli: rodina Löwy – rodičia Móric (74 ročný) a Malvína (59 r.), deti Aurélia (32 r.), Irma (27 r.), Blanka (24 r.), Alexander (22 r.). Rodina Marle – rodičia Bernard (68 r.) a Rozália (53 r.), deti Irena (30 r.), Ida (25 r.), Sára (22 r.). Zo Sedličnej Malvína Grünová (53 r.), Rozália Löwy (57 r.), z Veľkých Stankoviec rodina Franklová – Viliam (52 r.) a Irena (43 r.), deti Eva (20 r.), Pavol (15 r.) a starí rodičia Viliam a Rozália. Nikto z nich sa už nevrátil a boli vyhlásení za mŕtvych.

52

Po prelomení frontu na východe sa koncom roku 1943 a v roku 1944 i v našich obciach tajne organizoval odpor proti Nemcom. Odboj v Malých Stankovciach viedol učiteľ Štefan Štukovský v rámci spevokolu Rozsieváč. Vo Veľkých Stankovciach ho organizoval Ján Pevný, no ľudí, ktorí boli aktívni v odboji, bolo viacej. Po vypuknutí SNP organizovali pomoc pre partizánske oddiely v okolí (strava, oblečenie, zbrane, nábor mužov, informácie o pohybe Nemcov). Od júna 1944 začínajú prvé prelety lietadiel spojeneckých vojsk nad naším regiónom. Nemci v našich obciach boli ubytovaní hlavne v školách a majeroch. Za dedinou mali strelnicu, kde zacvičovali vojakov v streľbe na tanky.

Za Sedličnou, v Homolkách, mali muničné sklady. Po vypuknutí SNP Nemci posilnili posádku v obci o jednu batériu a nariadili zničenie všetkých lodiek na Váhu, aby zabránili prevozu partizánov. V poslednom roku vojny Nemci robili opatrenia na obranu Trenčína. Starostovia obcí museli denne posielat' ľudí do Biskupíc, kde kopali protitankové kanály a robili betónové zátarasy.

Veľkú noc v roku 1945 prežívali tunajší obyvatelia v strachu a napätí z blížiaceho sa frontu. Ľudia zakopávali potraviny a šatstvo, buď do jám v stodolách, alebo pod hriadky so zeleninou. Cez obce prechádzali ustupujúce nemecké jednotky, ktoré viedli so sebou v zástupoch množstvo zúbožených zajatcov. Taktiež hnali čriedy dobytky a koní, pre ktoré museli dedinčania zabezpečovať krmivo. Brali statok a kone aj po našich dedinách. Z rozvadzského majera zobrali väčšie množstvo dojných kráv a volov. Sluhov z majera prinútili, aby ho pomohli hnať. Brali aj mladých chlapov, a preto ľudia utekali z domov a skrývali sa v horách. Gazdovia nevedeli, čo skôr robiť, či zaháňať dobytok do hôr, alebo ešte skrývať zásoby potravín. V týždni po Veľkej noci prišla nemecká pechota a vytvorila obrannú líniu v smere od Bodovky. Tiahla sa od Váhu (v mieste terajšieho rybníka) cez rozvadzské a veľkostankovské polia až k Mníchovej Lehote a Soblahovu. V lokalite „Kruhy“ boli zamaskované tri guľometné hniezda. Dva mínomety boli umiestnené v Rozvadzoch vedľa zvonice. Na dolnom konci dediny bol protitankový kanón. Na svahoch pri Veľkých Stankovciach bola delostrelecká batéria. Ľuďom bolo zakázané vzdialiť sa z dediny. V sobotu už boli v našich lesoch sovietski a rumunskí vojaci, popoludní padli za dedinou prvé granáty.

8. apríla bola nedeľa. Kronikár o tomto dni napísal: „*Prichádza chvíľa, keď vo vzduchu cítiť, že naša obec je na chvíľu zemou nikoho. Nik nevie, ako pôjde front a ako sa to skončí. Ľudia vravia, že nech stratia čokoľvek, len nech aspoň život a rodina zostane.*“ Asi o 10. hodine prišla nemecká spojka prinášajúca rozkaz k rýchlemu ústupu nemeckej armády smerom na Opatovce, na pravý breh Váhu, pretože jej hrozilo obklúčenie postupujúcim sovietskym vojskom od Mníchovej Lehoty. Popoludní, asi o 15. hodine, prišla do obce prvá výzvedná hliadka – dvaja rumunskí vojaci a o chvíľu sa dohnala na koňoch ľahká batéria sovietskeho vojska. Hneď za ňou prišla prvá delostrelecká jednotka. Ľudia boli na uliciach a na ich tvárach bolo vidieť radosť, ale i obavy, ako sa situácia vyvinie ďalej. Starostovia boli povolaní na veliteľstvo, kde dostali rozkaz vyvesiť československú a sovietsku zástavu. Mali tiež prísny zákaz podávať vojakom liehovú nápoje.

Sovietske vojská nemohli postupovať na Opatovce, pretože Nemci zaujali palebné postavenie pri Chocholnej a Drietome a ostreľovali našu stranu Váhu. Občania z obce museli pomáhať pri stavbe pontónového mosta na Váhu pri Bodovke. Zároveň museli voziť z hôr jedličky a maskovať hradskú od Veľkých Stankoviec po Bodovku, kadiaľ sa presúvalo vojsko. Naše obce boli

stále pod paľbou nemeckých kanónov. V Rozvadzoch, v budove majera, bola zriadená poľná nemocnica pre rumunských vojakov, kam vozili od Chocholnej každý deň 2 až 3 vozy zranených. Zomrelých pochovávali na cintoríne v Malých Stankovciach. Sovietski vojaci mali nemocnicu vo Veľkých Stankovciach. Front sa tu zdržal asi 13 dní, až keď sovietska armáda prenikla od Myjavy na Moravu a Nemcom hrozilo obklúčenie, ustúpili smerom na Súču.

II. svetová vojna zanechala trvalé stopy v životoch i dušiach ľudí. V jej priebehu prišli o život okrem už spomínaných židovských spoluobčanov aj ďalší naši rodáci. Na východnom fronte padli v roku 1941 O. Horňáček z Malých Stankoviec a J. Mikuláš z Rozvázdz. V bojoch na Dukle bol zranený Pavol Hudec v Veľkých Stankovciach, ktorý následkom zranenia neskôr doma podľahol. Pri ostreľovaní dediny zahynul pri Váhu Štefan Horňák zo Sedličnej.

Veľa sa pohovorilo o veľkých hrdinstvách a obetiach ľudí. Často sa spomínajú generáli, ktorí dokázali vyhrať dôležité bitky, a zdá sa, akoby dejiny písali iba oni. Ale život, ktorí teraz žijeme, je taký aj vďaka nenápadným hrdinom. Dokázali svojimi činmi uchrániť vo vojne svojich najbližších – rodinu, susedov, dedinu. Niekedy je správanie ľudí vynútené dobou a okolnosťami v nej. Žiť sa jednoducho musí v každom čase. Dôležité je zostať človekom. Keď vo februári 1945 chytili v rozvadzských horách zbeha Vlasovovej armády, doviedli ho ku starostovi Štefanovi Goliašovi, aby ho odovzdal úradom. On ho schoval v maštali, kde sa najedol a kde prespal. Pri rozhovore s ním zistil, že je to vzdelaný človek a že bol predsedom kolchozu. Ráno ho zaviedol za dedinu k lesu a nechal ujsť. O pár dní podobne urobil s rakúskym zbehom nemeckej armády. Starosta Veľkých Stankoviec Adam Ďuriš spomínal, ako mu bolo úzko, keď sa u neho tesne míňali partizáni s Nemcami. Odchádzajúci partizáni, ktorí si prišli po potraviny a nejaké šatstvo, boli ešte len v hornej časti dvora, pri stodole a k starostovi už vchádzali Nemci. Ako starosta sa musel vedieť vynásť v každej situácii, ak chcel uchrániť dedinu pred vojakmi. Pretože každý vojak, či nemecký alebo ruský, sa potreboval najesť a vyspať. A keď už starosta nedokázal zohnať stravu, aspoň vedel, čo platí na ruského veliteľa – dobrá slivovica. Keď pri odhrňaní slamy v stodole u Vaškov v Rozvadzoch nemecký vojak náhodou zavadil vidlami o ťažký guľomet, spôsobil tento nález na nemeckom veliteľstve veľký rozruch. Guľomet síce nebol bojaschopný, ale našlo sa pri ňom i vrece streliva a to stačilo, aby celú obec považovali za partizánsku. A za pomoc partizánom bol len jeden trest – smrť. Tento problém by asi u Nemcov nevyžehlil žiaden starosta obce, ale našťastie správcom majera v Rozvadzoch bol už viac rokov Ing. Josef Papritz, ktorý bol nemeckej národnosti. Počas vojny mal hodnosť nadporučíka. Ten, keďže sa dobre poznal s gazdom Vaškom, starostom Goliašom aj s ďalšími dedinčanmi pracujúcimi na majeri, vysvetlil veliteľovi, že guľomet nemá súvis s partizánmi a Nemci sa obci nepomstili. Ale tak ako s pšenitou rastie aj kúkoľ i v nás sa mieša dobro so zlom. Práve

na udanie jedného z miestnych, pravdepodobne gardistu, bol koncom januára 1945 zaistený gestapom Adam Poruban z Malých Stankoviec aj so ženou. Jeho ženu neskôr prepustili, ale Adama popravili spolu s ďalšími na Brezine v Trenčíne a pochovali do masových hrobov. Vraj aj samotní Nemci tvrdili, že sa ešte nestretli s takou veľkou mierou udavačstva ako tu.

Takisto arizácia majetkov židov v obci bola príležitosťou pre niektorých ľudí, aby sa priživilí na cudzom nešťastí. Táto kapitola našich dejín spolu s odsunom židov do pracovných a koncentračných táborov je čiernou škvrnou v našej histórii. To vieme. Menej sa už vie o tom, že Slovensko bolo krajinou s najväčším počtom ocenení „*spravodliví medzi národmi*“ v prepočte na počet obyvateľov.

Iné je čítať o činoch ľudí, snažiť sa pochopiť ich správanie, a iné bolo v tej dobe žiť a robiť rozhodnutia. Hrdinovia a zradcovia. Žili vedľa seba. My ich nedokážeme spravodlivo posúdiť, to dokáže len Vyššia Moc. V silách človeka je iba odpustiť alebo neodpustiť.

*„Myšlienky ťažké mozgom sa mi orú,
presýpajú sa ako piesok riečny,
lež mojím očiam cudzí je lesk vzdoru,
daj padlým, Pane, spánok večný!“*

Slavo Tomik (2015)

Použitá zdroje:

Pamätné knihy Malých Stankoviec, Sedličnej, Rozvázdz a Veľkých Stankoviec.

Z rozprávania pamätníkov

Úryvok z básne J. Okáľa - Lipovec

Bitka pri Hámroch

V druhej polovici 17. storočia patrilo naše územie do Rakúsko-Uhorska, kde vládli neobmedzene Habsburgovci. S ich neznesiteľnou tyraniou bol nespokojný nielen ľud, ale aj uhorská šľachta. Dochádzalo k častým stavovským povstaniam a jedným z nich bolo aj povstanie Františka Rákocziho II. V tomto článku sa nechcem venovať celému jeho povstaniu. To by bolo veľmi dlhé. Iba rozhodujúcej bitke pri Hámroch a súvislostiam s dedinami, z ktorých neskôr vznikla naša obec.

Rok 1708 bol zlomovým rokom Rákocziho povstania. V tomto roku sa odohrala nešťastná bitka pri Hámroch. Bolo to bojové stretnutie armád Františka II. Rákocziho s cisárskou armádou pod vedením generála Siegberta Heistera – 3. augusta 1708. Išlo o najväčšiu ozbrojenú konfrontáciu medzi Kurucmi a Labancami. Rákoczi mal v úmysle dobyť Trenčín. Hlavné heslo kurucov bolo „Za slobodu“. Chceli osamostatniť Uhorsko z Rakúsko-Uhorskej monarchie. Kuruci sa presúvali od Piešťan cez Beckov smerom k Trenčínu. S jednodenným odstupom ich prenasledovala cisárska armáda. Stred bojovej zostavy, ktorému podľa tradície velil Rákoczi, krylo nemecké jazdecké, nemeckí a poľskí karabinieri, zvané elitné dvorské oddiely. Na pravom krídle stálo ľahké jazdecké, časť pechoty pod velením generála Pekryho. Ľavé krídlo viedol Berčeni. V tomto rozložení prichádzali kuruci na miesto bojiska. Pekry ako predvoj a Berčeni ako zadný voj. Berčeni predvídavo zanechal pri Rozvadzoch niekoľko stočlennú skupinu vedenú Urbanom Czelderom, aby strážila prístupovú cestu k Trenčínu a včas oznámila príchod cisárskych síl. Popoludní dorazila kurucká armáda k Veľkým Bierovciam a rozložila sa pri Váhu.

Asi o deviatej večer kuruci zaujali pozície v priestore medzi Sedličnou a Soblahovom. Túto oblasť vybral Rákoczi na táborenie svojich jednotiek. Vtedy ešte netušil k akej tragédii tu zajtra dôjde. Ľavé krídlo kurucov bolo na vršku nad súčasným futbalovým ihriskom v Trenčianskej Turnej. Bojová línia sa odtiaľ tiahla smerom na Hámre po trase terajšej cesty 1. triedy. V Nádkoch pri Oravcoch prekročila potok a pokračovala smerom na Soblahov. Skončila na vršku Pilcové. Sedmohradský šľachtic Pekry so svojim jazdeckým oddielom mal stanovište v Borinke pri bývalom ovocnom sade. Hlavný veliteľ František Rákoczi si rozložil hlavný stan na konci jablonovej aleje, ktorá sa ťahá od terajšej benzínovej pumpy pri Hámroch. Celá bojová línia kurucov bola dlhá asi 3 km.

Heister nasledoval Rákocziho zrýchleným pochodom. Predsunuté oddiely jeho predvoja narazili 3. augusta na úsvite pri Rozvadzoch na Czelderových kurucov. Tí začali paľbu a tak upozornili Rákocziho tábor na blížiace sa nebezpečenstvo. Umožnili mu včasné zoradenie bojových línii. Krátko

po šiestej ráno sa od druhej cisárskej kolóny oddelila skupina dragúnov, ktorí zosadli z koní. Východne od Sedličnej prešli popod Inovček a zozadu postúpili smerom k terajšiemu turnánskému družstvu. Odtiaľ vypálili niekoľko sálv na kuruckú pechotu na ľavom krídle. Tento útok však priniesol iba obmedzené výsledky. Zrejme išlo o klamný útok s cieľom získať informácie nielen o počte a štruktúre síl protivníka, ale tiež o charaktere miestnej krajiny. Po ukončení tejto úlohy sa cisárski vojaci stiahli k Sedličnej a pripojili k svojim. Heisterovo vojsko bolo na poliach za Sedličnou sformované do bojovej línie, z nej prešlo do pochodovej, obišlo Trenč. Turnú a Belú a vydalo sa smerom k Trenčínu. Heister totiž pravdepodobne zistil, že frontálny úder na nepriateľa nemá vo zvláštnom teréne s potokmi a výmoľmi šancu na úspech.

Z pohľadu kurucov sa pohyb cisárskych oddielov črtal ako snaha ich hlavného veliteľa vyhnúť sa priamemu boju a odpochodovať smerom k Trenčínu. V mylnom presvedčení, že labanci ustupujú, Rákoczi okolo siedmej ráno nariadil Pekryho dragúnom a husárom na pravom krídle začať útok a vpadnúť do tyla zdanlivo ustupujúcich cisárskych oddielov. Napriek tomu, že mali kuruci lepšie postavenie, opäť sa prejavil nedostatok schopností kuruckých veliteľov. Zmätky narobil veliteľ jazdectva gróf Laurinc Pekry. Najprv zaviedol jazdu do zlého postavenia a po upozornení, že urobil chybu, rozkaz odvolal. Tým spôsobil iba zmätok v radoch svojich jednotiek. Skúsenejší veliteľ cisárskej jazdy Pálffy situáciu využil a kurucké jazdectvo rozprášil. Útek jazdy zapôsobil aj na kuruckú pechotu, ktorá začala ustupovať. Situáciu chcel zachrániť sám Rákoczi, no spadol z koňa a bol v bezvedomí. Zachránila ho jeho telesná stráž. Na bojisku to ale vyzeralo, že Rákoczi je mŕtvy a to bola konečná rana pre jeho armádu. Pod Trenčínom bola zničená najlepšia Rákocziho armáda.

Celá bitka netrvala ani dve hodiny. Z kurucov, ktorí ušli do lesov sa stávali zbojníci. Kronika spomína, že i slávny zbojník Juraj Jánošík z Terchovej sa zúčastnil tohto boja. No on bol zajatý a väznený v Bytči. Ďalším, ktorý sa dal po bitke na zboj, bol kurucký kaprál Stano, ktorý sa ukrýval v našich lesoch v jaskyni pod výraznou skalou, ktorá sa doteraz nazýva Stanova skala. Počas boja vyhorela celá obec Hámre a časti obcí Trenčianska Turná a Mníchova Lehota. Na mieste bitky pri Hámroch bol v roku 1983 osadený pamätník. V roku 2015 boli v okolí pamätníka osadené informačné tabule popisujúce priebeh bitky.

Pri Hámroch bola porazená najkvalitnejšia kurucká armáda, ktorej Rákoczi venoval značnú pozornosť i ekonomické zdroje. V tejto bitke padlo okolo 3 000 až 3 500 kuruckých vojakov, asi 600 bolo zajatých (z toho 25 dôstojníkov). Spolu s neznámym počtom dezertérov celkové straty povstalcov dosiahli cca 21 až 27%. Heister stratil okolo 200 mužov, čo predstavovalo 2,3%-nú stratu. Rákoczi prišiel o celé svoje delostrelectvo. Ale čo bolo najhoršie, celé kurucké pluky boli rozprášené a už nikdy sa pod Rákocziho zástavou nestretli. Porážka Rákocziho pri Hámroch mala negatívny dopad na morálku jeho pod-

porovateľov z radov uhorskej šľachty i poddaných. Bitka pri Hámroch tak v zásadnej miere prispela k rýchlemu úpadku kuruckého hnutia, ktoré zavŕšila kapitulácia na Majténskom poli pri Satmári (dnes Satu Mare v Rumunsku) v r. 1711.

Dňa 1. mája 1711 zložilo na Majténskom poli 12 tisíc kurucov zbrane symbolickým odovzdaním 147 kuruckých zástav a prisahalo vernosť cisárovi. Ešte v ten istý mesiac ratifikovali Satumarský mier. Satumarský mier ukončil éru šľachtických povstaní v Uhorsku. Rákoczi ako vodca povstania zostal nezmieriteľným nepriateľom Viedne. Nakoniec vodca najväčšieho povstania dožíval svoj život vo vyhnanstve v meste Rodostvo na pobreží Marmarského mora. Po smrti bol pochovaný v Istanbule a v roku 1906 boli jeho pozostatky prevezené do Košíc, kde sú uložené v Dóme sv. Alžbety.

Štefan Šmatlák (2018)

Použitá literatúra:

Miroslav Kováč: Stavovské povstania 17. a 18. storočia na Slovensku

Peter Chrastina: Krajina v bitke - bitka v krajine: Vojenské a historicko-geografické aspekty bitky pri Hámroch

Inter arma silent Musae

Máj – mesiac lásky. Čas, keď sa príroda prebúda k životu, stromy sú v rozkvet. Určite jeden z najkrajších mesiacov roka. Preto analógia s ušľachtilým ľudským citom je namieste.

Tento mesiac má však aj rozmer, ktorý rezonoval hlavne na jeho začiatku. Je to ukončenie bojov II. svetovej vojny v Európe. Preto sme na stránkach tohto čísla HLAS-u venovali vojenskej tematike viac priestoru. Myslíme si, že oslobodenie našej obce, regiónu a koniec vojny sú udalosti, ktoré si našu pozornosť určite zaslúžia. Spomienky sú opodstatnené...uctiť si pamiatku ľudí, ktorí zahynuli vo vojnových rokoch II. svetovej vojny. A aj keď politici, európski i svetoví, zdá sa, majú problémy, čo, akým spôsobom a s kým oslavovať v súvislosti s vojnou, nečudujme sa. Ich myslenie je vyslovene pragmatické a účelové, vedia rozmýšľať iba v krátkodobom horizonte. Vo vojne však zomierali Rusi, Nemci, Francúzi, Slováci i Američania, mnohé národy sveta mali v nej svoje obete. A ak si niekto neváži obete na životoch v ukončených vojnách, dokáže si vážiť životy obyčajných ľudí – potenciálnych obetí nových vojen?

Tak ako na Vianoce v roku 1914 pri meste Ypres v Belgicku, keď sa vojaci znepriatelených strán – Nemci a Briti, vedeli povzniesť nad prízemné ciele politikov, vyšli zo zákopov, podali si ruky, zahrali si spolu futbal, hoci len krátko predtým viedli medzi sebou neľútostné boje a zabíjali sa navzájom. Dokázali v sebe nájsť cit pre niečo vyššie, čo ešte robí človeka človekom.

Nestačí zaviesť „Deň Zeme“, aby sa ľudia začali správať zodpovednejšie voči prírode. Nestačí zaviesť štátny sviatok na oslavu konca vojny, aby ľudia cítili úctu voči padlým. Uvedomme si dôležitosť spomienky, pretože ak ľudia nespomínajú, sú buď ľahostajní, alebo sa spomienok boja. Sú pre nich ako otvorené, nezahojené rany. A oboje je zlé.

Slavo Tomík (2015)

Malostankovská kronika – vojnový rok 1945

Rok 1945 sa začal zdrvivúcimi udalosťami. Front sa rapidne blížil a nemeckých vojakov všade pribúdalo. Obyvateľstvo bolo nútené chodiť na zákopové práce. Nemecké gestapo malo svoju filiálku i v Trenčíne a reči o jeho výčinoch sa šírili medzi obyvateľstvom. Pisateľ tejto kroniky - učiteľ Štefan Štukovský - bol v nemeckom tábore v Seredi. Odtiaľ sa vrátil 22. januára 1945, aby sa denne hlásil na gestape. Tak sa začítajme do jeho autentických slov z tej doby.

Koncom januára bol gestapom zaistený krajčír Adam Poruban. Neskoršie i jeho manželka, ktorú však o niekoľko dní prepustili. Adam Poruban sa nevrátil. Pravdepodobne bol zastrelený na Brezine pri Trenčíne, kde sa po oslobodení otvárali hromadné hroby gestapom zavraždených vlastencov.

Nemci sa horúčkovo pripravovali na blížiaci sa front. Kopali zákopy, stavali bunkre, tankové prekážky, guľometné hniezda z južnej strany Trenčína, pri hradskejších, pozdĺž Váhu. Na tieto práce bolo komandované takmer všetko obyvateľstvo od 16-teho do 60-teho roku. Dozor nad pracujúcimi konali Nemci. Práce boli platené, ale obyvateľstvo vec sabotovalo - nik sa s prácami nenáhlil a kto mohol, ulieval sa po krčmách alebo inde. Hoci propaganda tvrdila, že všetko sa deje podľa plánu - „strategický ústup a odpútavanie sa od nepriateľa“ - nik neveril, iba čiastočne najzarytejší prívrženci režimu.

Vyučovanie na miestnej škole skončilo ešte pred Vianocami 1944, lebo do školy sa nasťahovali nemeckí vojaci, ktorí tabuľu i lavice vytiahli na dvor. Ich správanie bolo odmerané, ale väčšie sťažnosti nemožno na nich vzniesť. Za dedinou mali strelnice, kde nacvičovali vojakov v streľbe na tanky. Velitelia boli strohí Nemci, inak dosť slušní. Takmer všetci patrili k pechote. Boli medzi nimi Rakúšania, Ukrajinci i Rusi. Za Sedličnou, v Homolkách, mali skladištia rôzneho streliva po roliach uložené, ktoré začiatkom marca odvážali pred blížiacim sa frontom. Koncom marca strážne jednotky odišli a potom len prechodne sa ubytovávali ustupujúce sa menšie jednotky.

29. marca 1945 nastal ústup na celej čiare. Predtým, ešte takmer denne, sme vídali čriedy dobytky, ktoré Nemci hnali pred frontom. V majeri, v Rozvadzoch, zobrali takmer všetok dobytok i kone. Bol to žalostný pohľad dívať sa na čriedy dobytky, ktorý vychovali naši pracovití roľníci. Za dobytkom išli Nemci. Odvážali i chlapov - Slovákov z dedín, tí hnali kravy a kto vraj nešiel, toho zastrelili. Táto správa prenikla medzi tunajších obyvateľov. Občania si schovávali najcennejšie veci. Zväčša kopali jamy do zeme na rôznych miestach, do ktorých ukladali debny so zásobami, šatstvom i potravinami. Niektorí si vymysleli také skrýšy, že bolo až obdivuhodné do nich nájsť vchod. Nad skrýšami zasiali priesadu a nebolo po nich ani len kus stopy. Pamätalo sa na to, že vojaci hľadajú zakopané zásoby pomocou železných palíc. Dômyselnosť

občianstva bola neobmedzená a vari preto sa nevyskytlo prípadov, aby vojaci ukradli z uschovaného. Pritom sa stávali často zaujímavé scény. Pisateľ kroniky tiež schovával časť šatstva a stalo sa práve, keď debne schovával do jamy, tiahli do školského dvora nemeckí cyklisti. Aby situáciu zachránil, ponechal pomocnícu pri debni a sám rýchlo sa dal s vojakmi do reči. Jeden z vojakov si rozmontoval defektné kolo a ostatní chceli si odpočinúť. Pisateľ kroniky ich však upozornil, že sú už na blízku Rusi a partizáni. Milí nemeckí vojaci sa pobrali a veľmi rýchlo odišli, zanechajúc na mieste rôzne drobnosti. Zatiaľ však už bola debna zakopaná a previedla sa len úprava povrchu.

Aby sa predišlo rekvirácii dobytku, najmä koní, majitelia ich odvieďli do hôr. Ján Mahrík ponechal doma odrodenú kobyľu so žriebäťom a túto mu ustupujúci Nemci vzali. Keď si ju chránil, dostal bičom od Nemca. Kobyľu viac nevidel. Ostatné kone i dobytok zostali majiteľom.

2. apríla 1945 sa rozšírila zvesť, že budú chlapov brať, preto ušli do hôr a poskrývali sa. Ženy im nosili jedlo a správy. Nervozita sa stupňovala.

Zvesť o oslobodení Bratislavy, Piešťan, Liptovského Mikuláša a ďalších 120 obcí pôsobila zväčša veľmi radostne, lebo sa blížilo oslobodenie i pre tunajší kraj. Poľné práce úplne zastali, nik sa neopovážil s dobytkom na role a tiež všetko iné bolo na mysli, len nie poľné práce. Nik nevedel, ako pôjde front, a ako to pre koho, a ktorého, skončí. Často bolo počuť, že nech stratí čokoľvek, len aspoň život a rodina zostane. To je už s ľuďmi tak, že keď sú v nebezpečenstve, nezbajú na majetok a vedia si veľa sľúbiť, ale keď nebezpečenstvo pominie, tak ľahko zabudnú na sľuby.

Bolo zrejmé, že čoskoro budeme aj my už bojiskom. Gestapo z Trenčína ušlo. Vojská sa náhlivo sťahovali. Továrne prestávali pracovať. Ľudia chodili na „kvit“ do „Kvasničkovej“, lebo Nemci ho vypúšťali do odpadov, aby nič neostalo. V krajine sa všetko pľundrovalo. Zasiahlo to i našich občanov.

U murárskeho majstra Zlatoša bola uskladnená múka - dva vagóny. Blížil sa front, a tak 4. - 5. apríla sa múka rýchlo rozchytala. Ľudia brali, koľko len kto vládol odniesť. Bolo obdivuhodné, že chlap, ktorý ťažko niesol svoje nohy, zrazu niesol ťažké vrece múky. Niektorí sa poriadne zásobili, a ako sa vpravelo, i sám miestny krčmár si masťnú časť z nej uskladnil. Toto nám pripomínalo rabovanie z čias po prvej svetovej vojne. Aj v dobe ťažkých čias ľud svoju pravú vôľu a prijateľné požiadavky primitívneho pudu obohacovania, najmä bez práce a peňazí, náležite prejavil. Dobré, že táto vina nebola. Iba veľmi málo jednotlivcov - zväčša chudobných, sa tejto „akcie“ nezúčastnilo.

Posledné dni pred blížiacim sa bojiskom dali znáť pravú tvár tejto vojny. Ustupujúci Nemci ničili všetko. Trať Topoľčany - Trenčín dôkladne zničili, pražce vytrhali, koľajnice pokrivali, mosty a mostíky vyhodili. Zničujúci bol pohľad na ničenie továrenských objektov v Trenčianskych Biskupiciach. Z Trenčína tiež odvážali, čo sa len dalo odvieť. Letisko zorali, hangáre zničili.

I malé bezvýznamné mostíky pripravili na podmiňovanie. V Trenčianskej Turnej zničili most cez potok. V Sedličnej i vo Veľkých Stankovciach bolo podmiňovanie mostov prekazené odbojovou skupinou. Už i poslední „*zadubenci*“ videli, že Nemci to prehrávajú na celej čiare a ustupujú. Útoky ruských lietadiel na ustupujúce nemecké kolóny sme videli zo záhumnia.

Nemecké jednotky sa prechodne zdržiavali na našom území - vo Veľkých Stankovciach a v Rozvadzoch - až do samého príchodu oslobodeneckých vojsk. Bolo treba pripravovať domáce obyvateľstvo na prelety spojeneckých vojsk. Príprava sa diala potichu, od ucha k uchu. Propagačné tvrdenia o „*žido-bolševickej bande*“ boli príkro odsudzované. Poukazovalo sa na tradičnú, hlbokú ruskú dušu, ktorá i v sovietskom zriadení má svoj typický charakter. Sovietski osloboditelia prichádzajú ako naši osloboditelia i pomstiteľia. Naš pomer k nim bude bratský. Vystrihalo sa obyvateľstvo pred podávaním liehových nápojov bojujúcim vojakom, pred nesvedomitým udavačstvom. Musíme pomáhať oslobodeneckým vojskám, aby sa bojisko i front čím skôr vzdialil. Asi v takomto duchu sa psychologická príprava tunajšieho hnutia odporu diala medzi obyvateľstvom. Letáky a správy sa rozširovali rýchlo a masovo.

Telefónne i elektrické vedenie bolo prerušené. Napätie vrcholilo. Hučiace vozy, vozidlá, dobytok i zvieratá tichli. Tu ostala jednotka s 250 Nemcami. Ubytovatelia boli v majeri v Rozvadzoch. Všetdný život zastal. Nevedelo sa veľmi, či je ráno alebo poľudnie. Ženy nevarili. Len tak podvedome, ten alebo onen niečo zjedol. Kryty boli dávno vykované. Nedočkavosť, neistota i zvedavosť vlievali sa do srdca ľudí. Vedeli sme, že tiahnu k nám dva prúdy vojsk. Jeden bol už 7. apríla 1945 v Beckove, druhý tiahol deň predtým z Bánoviec k Mnichovej Lehote a na Trenčianske Teplice. Toto vedeli však len zasvätení. Ostatné obyvateľstvo čakalo v značnej neistote. Každý si podľa svojho predstavoval, že ruské vojská prídu v nádhernej paráde a bolo to inak.

Deň 8. apríla 1945 bol pekný. Z rána tu ešte bolo nemecké vojsko. Deň predtým sa zaistilo osem maďarských vojakov a jeden nemecký, títo sa dobrovoľne vzdali, že nebudú bojovať, aby sme ich odovzdali po príchode oslobodeneckým vojskám. Nemecké vojsko, v počte 250 mužov, bolo vyzvané odísť, aby sa predišlo zbytočnej prestrelke a krviprelievaniu. V predpoludňajších hodinách sa rozhodlo. Bolo asi okolo 13.00 hod. a videli sme neslávny ústup týchto vojakov smerom od Notárskeho úradu, krížom cez polia k Veľkým Bierovciam a k Trenčínu. Tešili sme sa, lebo to bol už hmatateľný dôkaz pravdy blížiaceho sa oslobodenia. Veliteľ - kapitán sedel na koni, ostatní vojaci priskokmi bežali cez zelenajúce sa oblie - oziminu, pripravení hodiť sa k zemi, keby sa ozval výstrel. Jedno delo odhodili, len aby ľahšie mohli bežať.

Potom už nastali iné chvíle. Čakalo sa, odkiaľ prídu prví spojeneckí vojaci. Popoludní sme už dostali správu, že sú v Selci Rumuni. Čoskoro sme však zbadali od Betlehema vojsko, a to boli Rusi.

Asi okolo 16.15 hod. vtiahli do našej obce, lepšie povedané cez našu obec, prví vojaci, celá jednotka – boli to Rusi. Popoludní, keď odišli Nemci, vyvesili sme zástavy na znak srdečného privítania oslobodeneckých vojakov. To bol tiež znak, že naša obec je čistá a môžu nerušene vziať pochodujuce ruské vojská.

Na vozoch, kanónoch, hnali sa vojaci, aby zaujali palebné postavenie tam, kde pred niekoľkými hodinami boli ešte Nemci. Neboli to vojaci v prepychových uniformách, ale chabo živení, bojom rozohriati a ufúľaní osloboditelia, prebíjajúci sa ohňom. Víтали sme ich ako bratov, priateľov a osloboditeľov.

Od dôb Rákoczyho vojen nezažila naša obec front a teraz tu bol. Najťažšie len prvé jednotky prišli, potom išla kolóna za kolónou na Krivosúd - Bodovku. V noci bol ruch. Vojská prichádzali i usádzali sa, aby na úsvite išli ďalej, do boja za slobodu a koniec vojny.

Na 9. apríla 1945 už tu mali jednotky svoje pravé postavenie. Boli to sovietske vojská, zväčša mladí chlapci, ktorí sa vzájomne nenútené chovali. Na tunajšej evanjelickej zvonici zriadili pozorovateľňu (delostreleckú). Ešte v ten deň bolo potrebné poslať chlapcov na prácu do Bodovky, aby sa zriadil pontónový most, lebo vojská nemohli prechádzať na druhú stranu Váhu. Bola to ťažká práca.

Časť Nemcov sa zachytila v Chocholnej, v Drietome a za Váhom. Sovietske jednotky vysadili popri hradskej Trenčianska Turná - Krivosúd-Bodovka jedle, aby sa kryla preprava kolón, ale Nemci z druhej strany Váhu ostreľovali kolóny a obec, v ktorých cítili, že sa držia vojská. Sovietske jednotky hneď odpovedali a umlčovali ich. Hvizdajúce granáty nad hlavami nás často hnali do pivníc a úkrytov. Obec bola jedno veľké mravenisko, hemžiacie sa vojakmi, zbraňami, vozmi a zvieratami.

Kvôli pravde treba zaznačiť, že sovietski vojaci nekradli. Ak dačo chceli, tak si to jednoducho vzali. Ich chovanie však budilo strach. Snáď to bol i následok predošlej zlej propagandy, vbíjanej do ľudí celých šesť rokov. Alebo náš nezvyk vidieť ľudí prosto konajúcich, bez vybraných rečí a falošných prosieb. Ako vojaci a na fronte boli medzi nimi všelijakí ľudia. Sem-tam sa pokúšali spraviť násilnosť. Manželku Pavla Tanáča jeden z vojakov postrelil do stehna z pištole. Údajne tam prítomní vojaci mali dažké bočné úmysly.

Dva dni po oslobodení Trenčína bol nadviazaný styk s utvárajúcim sa Revolučným národným výborom, kde boli dané pokyny na utvorenie Miestneho revolučného národného výboru v tunajšej obci. Poverenie dostal môj priateľ.

Dňa 14. apríla 1945 sa utvoril - vlastne mal prvé zasadnutie MRNV v tunajšej obci. Predsedom sa stal Pavol Tanáč, roľník. Podpredsedom Ján Haško, roľník, a tajomníkom ja, Štefan Štukovský, učiteľ. MRNV mal veľmi ťažkú a zodpovednú prácu. Neustále museli zmierňovať prestrelky jednotlivých

vojakov a ich žiadosti, riadiť rozvyklaný život obce a pomáhať vojskám. Denne prichádzali vojaci požadovať mužov na pílenie dreva z lesa a na opravu mostov v Trenčíne. Takisto i záprahy pomáhali. Popritom bolo treba previesť jarné práce, ktoré boli zameškané. Pokynov bolo málo, zväčša sa muselo konať intuitívne a i styk s RNV v Trenčíne bol oslabený, takže členovia a činitelia často sa do Trenčína dostali cez neustálu paľbu a veľkými okľukami.

K všeobecnému dobru, na ochranu osobnej a majetkovej slobody, bola organizovaná „*Milícia*“ z radov miestneho občianstva. Veliteľom bol Štefan Štukovský a zástupcom Ján Rozvadský. Milícia konala veľmi vzorne a svedomite plnila svoje povinnosti. Od prvého dňa jej zriadenia začalo sa obyvateľstvo upokojovať, lebo príchod rumunských vojakov spôsobil paniku, keďže títo veľmi kradli. Milícia krádeže úplne zastavila. Stanovište mala v škole, kde bola nepretržite služba pre prípad potreby. Členom milície bola vyslovená vďaka za obetavosť a pomoc.

Veliteľ milície často musel zasahovať, z moci usmerňovať, lebo výhovorky na rôzne okolnosti stále narúšali ukludňujúcu sa hladinu. Tak raz manželka Jozefa Mahríka pribehla prosiť, aby zachránili jej muža i svokra, lebo prišli traja ruskí vojaci a chcú ich ťažko potrestať i s bývalým starostom Jánom Urbánkom, ako bývalých politických exponentov. Na príchod Štefana Štukovského (odbojár - učiteľ) upustili od vykonania trestu. Avšak menovaný veliteľ sa musel zaviazat, že neujdu a nebudú nič zlého konať.

S príchodom spojeneckých vojsk objavili sa i nové – československé platidlá, ktoré ľud prijímal s väčšou dôverou, ako platidlá bývalého Slovenského štátu. Ako už bolo spomenuté, takmer denne občania pracovali na mostoch v Trenčíne. Povožníci prepravovali rôzny tovar, zásoby streliva i zbrane vojskám.

Vojenské jednotky sa v určitej miere zásobovali z miestnych zdrojov a tu boli najväčšie ťažkosti, lebo denne sa pýtali tie isté veci, obilie, dobytok, ošípané, vajcia, krmivo a zemiaky. Obyvateľstvo poskytovalo, koľko len bolo možné. Neskôr sa však úplne vyrovnalo a požiadaviek ubúdalo, až zanikli.

Na životoch (okrem Adama Porubana) z miestneho obyvateľstva neuprel nik. No majetkovej škody bolo. Granáty zasiahli niektoré domy. Najväčšiu škodu utrpel Ondrej Minárik, ktorému granát zabil dve kravy, niekoľko husí, ťažko poškodil maštal' a časť domu. Škoda bola odhadnutá až na 70.000,- Kčs. Ďalšie poškodené domy mal Ondrej Haško, Štefan Horňáček, Ján Zemánek, Štefan Humera, strecha kostola.

Život po skončení vojny v Európe prijal občianstvo veľmi radostne. Po dlhých šiestich rokoch konečne zaznelo slovo „*mier*“. Dosť krvi vyteklo, veľa bolo obetí.

Túto radostnú udalosť oslávili sme dňa 13. mája 1945 na spoločnej oslave okolitých obcí v Rozvadzoch - na dvore veľkostatku. Slávnosť mala

veľkolepý ráz, zúčastnili sa vojaci sovietski, rumunskí a delegáti z Trenčína. Slávnostnú reč mal Štefan Štukovský, Dr. Kornel Haim, J. Škúci, Ján Mojžiš. Za sovietsku armádu nadporučík Červenej armády a rumunský major - pozdravili slávnosť. Rumunská vojenská hudba hrala i pri slávnostnej prehliadke vojska a milície. Pri slávnosti dala čata milície tri salvy na znak vďaky za ukončenie vojny. Oslavy sa zúčastnilo mnoho ľudí.

V tejto dobe už politickí agitátori chodili do dedín, aby organizovali politické strany. Pisateľ kroniky Štefan Štukovský - ako člen Revolučného okresného národného výboru v Trenčíne - žiadal, aby sa upustilo predbežne od politickej agitácie, pokiaľ sa ľud neutíši, avšak tento názor neprešiel, a preto sa začalo organizovať.

V našej obci sa založila Demokratická strana i Komunistická strana Slovenska.

Štefan Štukovský (2020)

Turecké vpády u nás

V minulosti každého národa môžeme nájsť obdobia úspešné i neúspešné, časy slávy i krutej poroby. Niektoré z nich sa nezmazateľne zapísali do povedomia národa. Ich ohlas zostal navždy zakorenený v ľudovej slovesnosti či umeleckých dielach. V mnohých ľudových piesňach, povestiach či prísloviach sa zachovali aj odkazy na ťažké časy tureckej poroby.

Éra tureckej nadvlády nad časťou dnešného Slovenska trvala dlhých 150 rokov a priniesla obyvateľom vtedajšieho Uhorska množstvo nešťastia a problémov. Dlhé roky tureckého ohrozovania a okupácie zanechalo stopy aj v tradičnej kultúre Slovenska. Obyvatelia južného Slovenska začali pod tureckým vplyvom pestovať nimi prinesené plodiny – melóny, marhule, jedlé gaštany, niektoré kvetiny (klinček voňavý) a koreniny (rozmarín). Slovná zásoba slovenčiny obsahuje viac ako 100 slov tureckého pôvodu, čiastočne prevzatých od starých turkitských kmeňov – Kabarov, Pečenehov a Plavcov. Okrem slov spojených s obdobím osmanskej okupácie, ako „*paša*“, „*sandžak*“, „*beg*“, „*janičiar*“, obsahuje aj slová prevzaté prostredníctvom južnoslovanských jazykov: „*balta*“ (seker), „*betár*“, „*čabraka*“ (ozdobná prikrývka), „*čizmy*“, „*hambár*“ (sýpka), „*kantár*“, „*korbáč*“, „*papuče*“ alebo „*safián*“ (jemná farebná koža).

V roku 1530 páchali Turci na Považí strašné ukrutnosti. Zabili do 500 detí, ktorých mŕtvolky ležali popri cestách. Nové Mesto nad Váhom zničili a mnoho občanov odvliekli do zajatia. V roku 1599 stotisíc Turkov znovu spustošilo Považie mečom a ohňom. Vypálili Nové Mesto nad Váhom, v Piešťanoch pobili všetkých hostí. Po bitke pri Moháči a po obsadení Budína Turci postupovali ďalej na západ. V roku 1663 dobyli Turci Nové Zámky, pri Hlohovci rozsekali stráže, prekročili Váh a spustošili všetky osady až po Nové Mesto nad Váhom. Trenčianska župa začala v júli 1663 intenzívne prípravy na obranu. Poddaní v dedinách držali stráž, zemaniam boli v bojovej pohotovosti. Do župného vojska musel odísť z každého dvora jeden poddaný, nariadili uzavrieť horské priesmyky, cez ktoré viedli cesty z Bánovskej kotliny k Trenčínu, teda aj Járky. Obranné valy existovali na Járkoch už oddávna. Teraz boli opravené, opevnené a dobudované priekopy a zatarasy, na obranu bolo pridelených 488 ozbrojených pešiakov. Na vydržiavanie stráží bola zdaneným obciam vyrubená dvojnásobná daň. Dňa 13. septembra 1663 Turci vypálili Bzince a vpadli do Hrušového. Trenčín, chystajúc sa na obranu, zboril niekoľko domov, na niektorých strhli strechy, aby Turci nemohli podpáliť mesto.

V septembri Turci vypálili Bánovce, 2. októbra doobeda Mitice a Jastrabie. Lesnými cestičkami obišli opevnenie na Járkoch a obkľúčili župné stráže. Časť z nich povraždili, ostatní ušli. Turci sa z Járkov prevalili na Považie, na soblahovských poliach pozabíjali sedliakov. V ten deň sa rozhodli za každú

cenu dobyť Trenčín. Chceli Trenčanov preväpíť, a preto prišli na koňoch. Trenčania nemali čas poradiť sa a dôkladne pripraviť na odpor. Jednako sa aj za týchto okolností nepoddali, ale sa rozhodli, že ho budú brániť aj s hradom do poslednej kvapky krvi. Môžeme si predstaviť, aká hrozná bola táto bitka, ktorá trvala celý deň, a vyžiadala si päťsto ľudských obetí na oboch stranách.

Keď veliteľ Turkov Čorbadži Izkander videl, že každá námaha je márna, vojsko rozdelil na menšie tlupy, vyslal ich do bližšieho a ďalšieho okolia Trenčína a vydal rozkaz, aby všetky okolité obce podpálili. Dňa 2. októbra na poľudnie celé Považie ležalo v plameňoch, a to na pravej strane Váhu od Tuchyne až po Moravské Lieskové a na ľavej strane Váhu od Beluše až po Bobrovník. Súčasne horeli Tuchyňa, Ľuborča, Skala, Zamarovce, Orechové, Zlatovce, Žabince, Istebník, Drietoma, Kostolná, Kochanovce, Veľká a Malá Chocholná, Veľčice, Melčice, Bošáca a Moravské Lieskové. Na ľavom brehu Váhu boli ohňom spustošené všetky obce medzi Belušou a Dubnicou, ďalej Teplá, Dobrá, Opatová, Malá a Veľká Kubra, Rozvadze, Mnichova Lehota, Nozdrkovce, Turná, Soblahov, Malé a Veľké Stankovce, Bierovce, Bobrovník, Sedličná, Kálnica, Nová Ves, Kočovce a Belá. Večer sa Turci s bohatou korisťou a množstvom zajatcov vracali cez Járky naspäť. Znovu sa prehnali cez Jarky 4. októbra smerom na Drietomu a cez Hrozenkovský priesmyk prešli na Moravu. Poddaní sa zo strachu rozpáchli po horách.

Z týchto čias je skutočnosť, akým spôsobom lákali Turci obyvateľstvo z úkrytov, aby ich mohli zajať. Svojich zajatcov prinútili k tomu, aby vykrikovali: „*Jano, Mišo, Juro, hybaj domov, už pes Turek odišiel*“. Samozrejme, keď ukrytí počuli známe volanie, vyšli z úkrytu a boli ihneď zajatí a Turkom odvedení. V roku 1671 na obranu proti hroziacemu tureckému nebezpečenstvu Trenčianska župa nariadila postaviť v priesmyku na Jarkoch pevnosť Tanistravár (hrádok Tanistra). Názov dostala podľa tanistier – vakov, v ktorých mali stráže stravu. Turecké plienenie sa stalo na dlhé roky postrachom obyvateľstva, a to nielen na hranici s Tureckom, ale občasné nájazdy sa s určitou periodicitou opakovali až do porážky Turkov pri Viedni roku 1683.

Školáci si otvoria učebnicu literatúry a keď nalistujú Sama Chalupku, čítajú: „*Jajže, Bože, strach veľký, padli Turci na Poniky; padli, padli o polnoci: Jajže, bože, niet pomoci.*“ Úvodné slova básne Turčín Poničan z roku 1863 pozná azda každý.

Osmanská ríša nás ani po storočiach neprestala ohrozovať. Strach z nej stále nasávame z našich kníh histórie, ale aj zo staršej klasickej literatúry. Nie je aj toto historické dedičstvo jedným z dôvodov nášho súčasného strachu z muslimských utečencov?

Štefan Šmatlák (2016)

Sto rokov od Veľkej vojny

Roky s osmičkou na konci, tzv. „osmičkové roky“ nesú so sebou určitú symboliku. Je to dané najmä tým, že v týchto rokoch sa udiali pre náš národ významné historické udalosti. K rokom, ktoré najviac poznačili ďalšie smerovanie slovenského národa do budúcnosti bezpochyby patrí rok 1918. Slováci, Česi i Moravia sa vymanili zo stáročného zväzku s cisárskou monarchiou Rakúsko-Uhorska. V mnohonárodnostnej ríši slovanské národy patrili k „druhotriednym“ národom a najmä na Slovákov bol koncom 19. storočia zo strany Maďarov vyvíjaný čoraz väčší tlak na asimiláciu a splnutie so štátotvorným národom. Až prehratá vojna a rozpad Rakúsko-Uhorska dali možnosť viacerým národom sa osamostatniť. Pre nás sa toto udialo 28. októbra 1918, kedy bola v Prahe vyhlásená Československá republika a 30. októbra sa v Turčianskom Svätom Martine zástupcovia slovenského národa v Memorande prihlásili k myšlienke spoločného štátu Čechov a Slovákov.

Rok 1918 bol už piatym rokom vojnového besnenia Veľkej vojny, neskôr nazvanej 1. svetová. Obe bojujúce strany – Centrálné mocnosti (Nemecko, Rakúsko-Uhorsko, Turecko a Bulharsko) a štáty Dohody (Francúzsko, Veľká Británia, Taliansko, Belgicko, Srbsko, Čierna Hora, Rumunsko, do roku 1917 aj Rusko) v krutých bitkách stratili už státisíce vojakov. Títo zahynuli nielen priamo na bojiskách, ale zomreli na rôzne choroby (cholera, týfus, malária) alebo na následky zranení. Hospodárske situácie krajín, ktoré sa zapojili do vojny, boli kritické. Obrovské finančné zdroje na zbrane a armádu už nebolo odiaľ čerpať. Niektoré krajiny stáli doslova pred kolapsom ekonomiky. Ľudia hladovali, rozmáhal sa čierny obchod. Nový rakúsky cisár Karol I., ktorý nastúpil na trón po mŕtvom Františkovi Jozefovi, v roku 1917 usúdil, že monarchia je finančne úplne vyčerpaná. No vojenský spojenec a hlavný ťahún bojových akcií, Nemecko, mu nedovolilo ukončiť boje. Jedinou šancou na naplnenie štátnej kasy bolo víťazstvo vo vojne.

A pritom to mala byť len krátka, niekoľkotýždňová vojenská výprava, ktorou mala rakúska monarchia priviesť neposlušných Srbov k rozumu. Zámenkou bol atentát srbských nacionalistov na následníka trónu v Sarajeve. Skutočným dôvodom vojny bol však boj o mocenský vplyv Nemecka a Rakúsko-Uhorska na Balkáne, ovládnutie cesty k náleziskám ropy na Blízkom Východe a zväčšenie koloniálnych území. Z tohto dôvodu boli milióny obyčajných ľudí bezohľadne vrhnutých do víru vojny, ktorý ich rozmetal do všetkých strán Európy.

Muži z našej oblasti rukovali najmä k 71. pešiemu pluku alebo k 15. honvédkemu pluku v Trenčíne. 71. pluk bol umiestnený vo Fridrichových kasárňach (terajšie kasárne pri Hlavnej stanici), honvédske vojsko a domobrana

v honvédskejších kasárňach (neskoršie Masarykove kasárne) v dolnej časti mesta. Odtiaľ boli vojaci dopravovaní do blízkosti frontových línií. Tu boli nasadzovaní najmä ako pechota alebo príslušníci delostreleckých batérií. Prvé boje Veľkej vojny sa rozpúťali na západnom fronte už začiatkom augusta. Nemecko nerešpektovalo neutralitu Luxemburska a Belgicka a podľa tzv. Schlieffenovho plánu chcelo rýchlym útokom cez tieto štáty a severovýchodné Francúzsko v čo najkratšom čase dobyť Paríž. Ale spojenec Francúzska, cárské Rusko, dokázalo nečakane rýchlo zmobilizovať svoje obrovské vojenské zálohy a vytvorilo východný front už v polovici augusta. Medzitým Rakúsko-Uhorsko zaútočilo na Srbsko. Po vstupe Ruska do vojny však bolo nútené tak ako Nemecko presúvať na východný front veľkú časť svojich divízií.

Drvivá väčšina slovenských vojakov bola začiatkom vojny zapojená práve do bojov proti ruskej armáde v pohraničných oblastiach Rakúsko-Uhorska – v Haliči a Bukovine (juhovýchodné Poľsko a západná Ukrajina). Už od 22. augusta 1914 sa príslušníci trenčianskych plukov zúčastňovali silných bojov pri poľskom Krašniku a Lubline. Tieto boje boli nazvané ako „*krvavý kúpeľ*“, pretože v nich zahynulo mnoho vojakov 71. pluku. Podobných bitiek sa v priebehu najbližších mesiacov udialo na niekoľko sto kilometrov dlhom fronte veľa a mali za následok veľké straty na oboch stranách. Do konca roka 1914 prišlo Rakúsko-Uhorsko asi o jeden milión vojakov. Tieto obrovské straty boli dané z časti otvoreným spôsobom boja, keďže začiatkom vojny ešte bojové línie neboli rozryté zákopmi. Ale najmä novým charakterom vedenia vojny spôsobeným technickými výdobytkami. Časy jazdcov s vytasenými šablami boli preč. Museli ustúpiť pechote vyzbrojenej opakovacími puškami, guľometmi a delostrelectvu, ktoré využívalo kanóny, húfnice a mažiare veľkých kalibrov. Situácia sa skomplikovala vstupom Talianska do vojny, ktoré sa pridalo na stranu Dohody. Cisárské velenie bolo donútené presúvať svojich vojakov zo srbského a ruského aj na taliansky front. Ten sa stabilizoval na pohraničnej rieke Soča, kde si rakúsko-uhorské jednotky v krasovom masíve vytvorili obranný systém (zákopy, kaverny), ktorý Taliani nedokázali prekonať ani v priebehu dva a pol roka v jedenástich intenzívnych bitkách. Koncom roka 1917 však rakúsko-uhorská armáda posilnená nemeckými divíziami prelomila frontovú líniu a zatlačila Talianov do vnútrozemia, k rieke Piava.

Koncom roka 1917 sa nemeckým tajným službám podarilo rozbiť východný front, keď podporou boľševických síl v Rusku pomohli k pádu cárskeho režimu a rozkladu armády. Po následnom rozpúťaní občianskej vojny v Rusku a podpise Brest-Litevského mieru, Rusko ukončilo boje na fronte a Nemecko mohlo svoje divízie vrhnúť do bojov na západnom fronte. Mohutné ofenzívy v roku 1918 ale úspech nepriniesli. Nemecku už dochádzal dych a medzitým sa vo Francúzsku do bojov zapojila aj americká armáda. 11. novembra 1918 bolo nemecké velenie prinútené podpísať prímerie a boje skončili.

Celkovo vo vojne bolo zabitých alebo zomrelo na následky zranení a chorôb asi 8 miliónov vojakov. Ďalších 21 miliónov bolo zranených. Vojna zapríčinila úmrtie asi 6,6 milióna civilistov a aby toho utrpenia nebolo dosť, v roku 1918 sa po celom svete rozšírila epidémia tzv. španielskej chrípky, ktorej padlo za obeť okolo 80 miliónov ľudí, prevažne stredného veku. Z našich obcí (Malé a Veľké Stankovce, Rozvázdz, Sedličná) zomrelo vo Veľkej vojne 41 mužov.

V Haliči a Bukovine zahynuli: Ondrej Horňáček, Michal Medvedík, Michal Fabo, Ján Horňáček-Chovanec, Adam Mojžiš, Ondrej Tanáč, Štefan Minárik, Štefan Sapák, Štefan Zlatoš z Malých Stankoviec. Ján Hrušovský, Michal Straka, Ondrej Hudec, Štefan Kluka, Ondrej Petro, Štefan Hladký z Veľkých Stankoviec. Ondrej Beták, Ján Kňážek, Gustáv Pauchly, Ján Tomík, Štefan Pevný z Rozvázdz. V ruskom zajatí zomreli: Štefan Zahumenský z Veľkých Stankoviec a Ján Švančara zo Sedličnej. Na talianskom fronte padol Štefan Dobias z Veľkých Stankoviec a Ondrej Zemánek zo Sedličnej. V Srbsku zomreli: Ján Oravec z Veľkých Stankoviec a Jozef Staník zo Sedličnej. V Albánsku zomrel na choleru Ondrej Kadlečík z Malých Stankoviec. Vo Francúzsku ako legionár čs. vojska zahynul Ján Humera z Malých Stankoviec. V Rumunsku padol Ján Ďuriš z Veľkých Stankoviec. Na dosiaľ neznámom mieste vo vojne zahynuli: Pavol Fraňo, Ondrej Klobošický, Štefan Mojžiš z Malých Stankoviec, Michal Chudý, Pavol Zahumenský z Veľkých Stankoviec, Ondrej Vašek z Rozvázdz, Ondrej Chrastina, Ján Mojžiš, Ján Podzemný zo Sedličnej. Na španielsku chrípku ochorel a už doma v Rozvázdoch zomrel Štefan Fandro. V Malých Stankovciach „*Na Belovci*“ bol po návrate z vojny zastrelený maďarskými vojakmi Štefan Kuník. Prežitú útrapy a zranenia sa podpísali na zdraví Michala Goliaša z Rozvázdz, ktorým podľahol v Trenčíne takmer dva roky po vojne.

Na pamiatku týchto našich rodákov a aj ďalších, ktorí zahynuli v II. svetovej vojne, obec Trenčianske Stankovce inštaluje pamätník, ktorý bude nám aj generáciám po nás pripomínať ich ťažké životné osudy. Dva masívne kamenné bloky budú symbolizovať dva vojnové konflikty, ktoré tvrdo doľahli na obyčajného človeka a doslova ho pritlačili k zemi. Mnohým ľuďom a rodinám zásadne zmenili životy a ovplyvnili ich smerovanie. Pamätník obetiam I. a II. svetovej vojny pochádzajúcich z našich obcí bude slávnostne odhalený pri Obecnom úrade 3. alebo 4. novembra 2018 (dátum a čas budú ešte spresnené a oznámené).

Všetky obete I. svetovej vojny si tiež pripomenieme v čase, keď uplynie presne 100 rokov od oficiálneho ukončenia vojny. V nedeľu 11. novembra o 11. hodine a 11. minúte dopoludnia sa rozozvučia všetky zvony na kostoloch v našej i okolitých obciach. Zvony vo vojne trpeli spoločne s ľuďmi. Strhávané z kostolných veží a zvoníc, rozbité a pretavené na hlavne kanónov a nábojnice rozsievali po bojiskách smrť. Tak ako vojaci, ktorí boli prevažne kresťania, museli aj zvony zabíjať ovplyvnení cudzou vôľou. Teraz však hlas zvonov

zaznie z veží a pripomenie nám túto smutnú kapitolu našich dejín. Tí, ktorí budú mať záujem dozvedieť sa viac o udalostiach spred 100 rokov, o osudoch našich starých a prastarých rodičov nielen v zákopoch bojového poľa, ale i v zázemí – budú mať možnosť toto si prečítať v novo spracovanej knihe s názvom „*O pár týždňov sa vrátíme...*“. Obsahom knihy sú životné príbehy, osudy, myšlienky a túžby po domove a najbližších, o ktorých písali vojaci na frontových vojenských kartách. Sú tu zoznamy tých, ktorí sa už domov nevrátili a tiež legionárov, ktorí bojovali pod zástavou novovznikutej republiky v ďalekej cudzine. Kniha mapuje nielen bývalé obce Trenčianskych Stankoviec ale i susedné obce: Selec, Veľké Bierovce, Opatovce a Krivosúd-Bodovku.

Slavo Tomík (2018)

Pramene:

Vojenský historický archív Bratislava „Zbierka vojenských matrik“

Vojenský historický archív Bratislava „Vojnové hroby a cintoríny na Slovensku“, okres Trenčín, šk. 67.

Vojenský ústřední archiv v Prahe „Kartotéka padlých v 1. světové válce“ (<http://www.vuapraha.cz/>)

MV SR, ŠABA, Trenčín „Evidencia vojnových poškodenecov a štátnych starobných podpôr“, šk. 6, ev. č. 223.

Úmrtná matrika v Trenčianskych Stankovciach

Detský život cez vojnu a po nej

Spomienky zo svojho detstva nám pre toto číslo novín opísal RSDr. Ján Pevný z Veľkých Stankoviec: Vážení čitatelia Hlasu, chcem sa s vami podeliť o svoje spomienky na to, ako sme pred 70-timi rokmi chodili do školy, ako sa učili, ako sme žili. I keď viem, že ľudská pamäť je nespoľahlivá, pamätáme si, na čo by sme najradšej zabudli a zabúdame, čo by sme si chceli pamätať. I tak sa pokúsim napísať, ako moja generácia, ktorá patrí medzi vojnové deti narodené v roku 1941, prežívala koniec vojny. Aj keď som mal iba 4 roky, bol to veľmi silný zážitok, keď nemeckí vojaci utekali po našom dvore pred vojakmi Červenej armády. Veľmi sme sa báli, rodičia nám hovorili, že Nemci berú deti na prevýchovu do Nemecka.

Keďže tamojšia škola nemala jednu centrálnu budovu, tak 2 triedy boli v terajšej krčme Pod orechom, 3 triedy v starom kultúrnom dome, 2 v tanečnej sále a 1 v terajšej predajni bicyklov. Jedna trieda bola v Malých Stankovciach v bývalej evanjelickej škole, 2 triedy boli v Sedličnej v bývalom kultúrnom dome, 1 trieda bola v bývalej krčme na Brodku. Najzložitejšie bolo chodenie do Sedličnej. Naša pravidelná cesta viedla z Veľkých Stankoviec z horného konca dolu dedinou k miestu, kde je požiarňa zbrojnice. Tam doprava na cestu, ktorú sme volali „Jančéch cesta“. Hore ňou do poľa k starej zvonici nad evanjelickým kostolom, dolu cez potok do dvora a medzierkou medzi humnami ku križu, pri terajšej firme Feroplech a po ceste do školy. Keď bolo sucho, bolo to v poriadku, ale keď pršalo alebo snežilo, prišli sme do školy po kolená zablatení a mokří. V škole sa vtedy neprezúvalo, tak sme celý deň sedeli v lavici mokří. V triede bola 1 liatinová pec a tam sme sa zohrievali. Zo školy domov sme prichádzali zväčša po tme. Na hornom konci vtedy nebola električka, tak som sa učil pri petrolejovej lampe. Do školy sme začali chodiť 1. septembra 1947, do katolíckej školy, ktorá stála tam, kde je dnes rodinný dom Jána Husára. Oproti býva jeho brat Ľuboš Husár. Po povodni nezostalo zo školy nič. Učila nás múdra a láskavá pani učiteľka Sirotná. Pred začiatkom vyučovania sme sa modlili Otčenáš. Jeden deň doniesla do školy pre chudobných žiakov balíčky z UNRRA. Dobrodružné bolo učenie na Brodku. Bola to bývalá krčma predelená na polovicu. V jednej časti bola učebňa a v druhej bol byt. Bývala v ňom rodina Jána Chudého, ktorého volali Goňo. Zaujímavé to bolo, keď páľil „repák“. To nás pani učiteľka poslala domov, lebo v triede bol taký smrad, ako keď teraz družstevníci cez dedinu vezú siláž. Mali sme aj kabinet s pomôckami, ale zväčša tam sedávali sliepky pani Kratochvílovej. Z prednej strany bol zasklený a z druhej strany otvorený. Keď niektorý žiak neposlúchal, tak ho pani učiteľka poslala k potoku, aby si išiel odrezáť palicu, prehla ho cez lavicu a dostal bitku.

Keď sme chodili zo školy, tak nás obchádzali autá plné vojakov. Išli do Inoveckých hôr chytať Banderovcov. To boli vojaci, ktorí prebehli k Nemcom a chceli sa prebojovať na západ a velil im Bandera. Po ceste kradli, vraždili a zapalovali usadlosti. Rodičia nám zakázali chodiť do poľa.

V časoch mojej mladosti väčšina starších ľudí chodila v krojoch. Na ich ušitie potrebovali plátno. Preto pestovali konope siate. O marihuane vtedy nebolo počuť. Viazanice konope namáčali v močidlách. Boli to jamy s priemerom 3 - 4 metre a hlboké 1 meter, do ktorých sa napustila voda z potoka 30 - 40 centimetrov. To bol raj žiab. K tejto činnosti naši predkovia zložili pesničku „*Močila konope močila, žabka jej do čižmy skočila*“. Večer čo večer sme zaspávali za hlasného koncertu stovky žiab. Tieto močidlá boli na mieste, kde má rodinný dom a záhradu pán Szikhart. Vzhľadom na to, že v tých časoch nebol obecný rozhlas, správy ohlasoval bubeník. Bol ním Štefan Dobiaš, volali ho Ičo. Mal zvučný a dobre zrozumiteľný hlas. Rozruch sme v škole mali, keď išli okolo „*Danfi*“. Boli to veľké parné stroje. Mali veľké oceľové kolesá a mohli chodiť po ceste. Boli podobné ako parné rušne, čo ťahali vlaky. Mali veľkú silu. Využívali sa najmä na hlbokú orbu. Pracovali vo dvojici. Každý sa postavil na jeden koniec parcely a medzi sebou si na lanách preťahovali pluh. Na nich sedel jeden pracovník, ktorý korigoval pohyb pluhov. Keď išli po ceste, robili veľký rámus.

V tých časoch bolo typické, že každú jeseň ľudia sušili ovocie v sušiarňach. Tých bolo v obci niekoľko. Boli to také malé domčeky. Z jedného konca sa kúrilo a na druhom konci sa na lesách ukladalo ovocie. Vtedy sa do pálenice dávali iba slivky. Nebolo dostatok potravín, tak štát zaviedol listkový systém. Bez nich sa nedalo nič kúpiť. Spomínam si, ako žiadostivo sme pozerali v potravinách na cukríky, ktoré boli pre nás nedostupné. Dala sa kúpiť iba tabuľka zemiakového cukru.

Dolnú časť pasienka „*Kojná*“ sme volali zvierací cintorín. Keď niekomu uhynul kôň, krava alebo ošípaná, tak tam ho išli zakopať. Nevieť ako, ale za niekoľko dní došli cigáni na vozoch a ich ženy „*Na Baňách*“ vytiahli veľké hrnce, nanosili vody z potoka, založili oheň a zatiaľ muži išli vykopávať uhynuté zviera a v hrncoch to potom varili a jedli. Ako deti sme obkúkali a čudovali sme sa, že sa im nič nestalo. Veď tie zvieratá boli zakopané i niekoľko dní. Povyše tohto miesta žila najmenej stočlenná kolónia sysľov. Chodili sme ich pozorovať, ako panáčkujú a ako rýchlo zaliezli do dier pri nebezpečenstve. Neskôr tieto priestory družstevníci poorali a odvtedy tu nie je ani jeden sysľ.

Ako je známe, v roku 1953 bola mena peňazí. Menilo sa tak, že prvých 5000 Kčs sa menilo v pomere 1:5 a nad túto sumu 1:50. Korunové platidlo v novej mene bolo papierové. V jeden deň sme pásli kravy v Kojnej, keď nad nami preletelo malé lietadlo a pilot vyhodil zväzok bankoviek. Predná strana vyzerala ako skutočná koruna ale bolo na nej zreteľne napísane „*Hladová koruna*“.

Autobus vtedy do Selca nechodil, cesta cez Stankovce bola samá jama a blato. Prejsť cez obec a nezablatiť sa, sa nedalo. A keď ešte ráno a podvečer sa tadial presúvalo stádo asi 70-tich kráv, každý si vie predstaviť, ako označovaná bola cesta.

Z uvedeného vidieť, že chodenie do školy pred rokmi nebolo vôbec jednoduché. I naši učitelia museli pendlovať medzi triedami na bicykloch za každého počasia. Doteraz obdivujem pána riaditeľa školy Nad'oviča a jeho zástupcu Tehlára, ako dokázali zosúladiť rozvrh hodín s presunmi učiteľov. Teraz, keď čítam o úspechoch žiakov základnej školy, teším sa, že sa im darí a majú lepšie podmienky na učenie, ako sme mali my.

Ján Pevný (2020)

Na robotách cez vojnu

V kronikách zo Sedličnej a Malých Stankoviec sme sa zamerali na prácu našich občanov počas vojny, či už v Nemeckej ríši alebo doma, na Slovensku. Tiež, ako mali prácu ohodnotenú. Kronikári tej doby zaznamenali toto.

V roku 1940 kronikár Rudolf Beňovič zo Sedličnej zapísal: „Zima bola veľmi dlhá a krutá. Silné mrazy a veľa snehu. Vymrzli oziminy a niektoré ovocné stromy. Cesta do Turnej bola často tak zaviata, že ľudia lopatami si razili cestu a len tak bol spravený priechod pre vozy. Preto sa s jarnými prácami začalo oveľa neskôr. Ale ľudia sa pustili s chuťou do práce a gazdovia skončili práce včas a k spokojnosti. Sice sa javil nedostatok pracovných síl, lebo veľa mužov a žien, ktorí nenachádzali dostatok obživy doma, odchádzali za prácou do Nemecka.“ Podobne to zaznamenal aj kronikár Malých Stankoviec učiteľ Štefan Štukovský.

V roku 1941 kronikár Jozef Staník pokračoval: „Zima bola podobne dlhá a tuhá ako tá predchádzajúca. Do Nemecka odišlo z obce za prácou niekoľko rodín. U nás bola mzda poľnohospodárskych robotníkov taká, že muži zarobili za deň 18 KS (Korún slovenských - vtedajšia mena) a ženy 13 KS, ale v Nemecku bola mzda d'aleko vyššia.“ V Malých Stankovciach to bolo obdobne.

Slovenská národná banka zamieňala RM (rišske marky) za KS bežne v kurze 1 : 10, čo bolo neúmerne skutočnej hodnote a nadhodnotené zo strany Nemecka. Naši robotníci tam odchádzali preto, lebo tam zarobili oveľa viac ako doma.

Kronikár pán Jozef Staník neskôr v roku 1942 zapísal: „Mzdy postupne stúpali a koncom roku muži zarábali 27,50 KS a ženy 20 KS za deň.“

Mzda stúpala naďalej. Muži zarábali na konci roku 1943 už 30 KS a ženy 25 KS. Ako vpísal do kroniky pán Staník: „Do Nemecka v tomto roku odišlo pracovať už menej občanov, lebo mnohí pracovali na regulácii Váhu, kde zarábali 150 KS za deň.“

Štefan Šmatlák (2020)

Vzbura slovenských vojakov v Kragujevci

Začiatkom júna uplynie presne 100 rokov od udalosti, ktorá vošla do histórie ako vzbura vojakov 71. pešieho záložného pluku umiestneného v srbskom meste Kragujevac.

71. trenčiansky peší pluk, prezývaný tiež – drotársky, mal najväčší podiel slovenských vojakov zo všetkých plukov bojujúcich v I. svetovej vojne. Do jeho odvodovej pôsobnosti patrila Trenčianska, Oravská i časť Liptovskej župy. Vojna trvala už štvrtý rok a jej koniec bol ešte v nedohľadne. Obe bojujúce strany mali stále dosť „ľudského materiálu“, ktorý nasadzovali v neúprosnej zákopovej vojne na viacerých frontoch. Nový rakúsky cisár Karol I. už v roku 1917 zistil, že cisárska pokladnica je vinou obrovských výdavkov na vojnu takmer prázdna a hospodárstvo monarchie je pred kolapsom, no jeho spojenec, Nemecko, nechcelo o ukončení bojov ani počuť. Stále verilo vo víťazstvo svojich vojsk. Nemeckej diplomacii sa podaril výborný ťah, keď dokázala rozložiť východný ruský front a po brest-litevskom mieri s Ruskom mohli byť nemecké divízie presunuté na západný front, kde začali mohutnú ofenzívu.

Jedným z bodov brest-litevského mieru bol aj návrat zajatcov z ruských zajateckých táborov. V jarných mesiacoch roku 1918 sa aj do Rakúsko-uhorskej monarchie vrátili desaťtisíce zajatcov, ktorí mali byť znovu nasadení do bojov v Taliansku a Francúzsku. Cez zberné stanice sa „navrátilci“ dostávali k svojim náhradným vojenským útvarom, kde boli podrobení tzv. ospravedlňovaciemu procesu, v ktorom museli vysvetľovať, akým spôsobom padli do zajatia a aká bola ich činnosť v zajatí. Vojaci sa namiesto uznania za verné služby a utrpenie prežité v Haliči stretli s výsmechom a aroganciou zo strany maďarských a rakúskych veliteľov. Navyše tí, ktorí sa dostali domov na dovolenku, videli, v akej biede žijú ich rodiny a ako sú okrádané úžerníkmi a vojnovými zbohatlíkmi. Zistili, že ich utrpenie na fronte bolo zbytočné a čakalo ich ďalšie nasadenie do bojov. Mnohí z nich nasiakli myšlienkami ruskej bolševickej revolúcie a nemali chuť už poslušne ohýbať chrbty. Starší vojaci otvorene prejavovali svoj nesúhlas s „výcvikovým drilom“, ktorý na nich nasadili ich velitelia.

Za tejto situácie sa dostávali navrátilci z Ruska aj do kasární v Kragujevci, kde už boli sústredení aj „nováčikovia“ z ročníka 1900, ktorí boli odvedení začiatkom februára v Trenčíne. Medzi nimi boli aj Štefan Zahumenský z Veľkých Stankoviec a Štefan Herman z Rozvádz (narodený tiež vo Veľkých Stankovciach). Obaja vo svojich spomienkach často uvádzali, ako boli veliteľmi šikanovaní. Pokiaľ si „šarže“ žili nad pomery, vojaci trpeli zlou stravou, biednym oblečením a ponížovaním od svojich nadriadených. V kasárňach to vrelo, starší vojaci sa snažili získať nováčikov na svoju stranu.

Povestná iskra vzplanula večer 2. júna po večierke, keď sa viacerí starší vojaci vrátili z vychádzky z mesta. Do potýčky vojaka M. Riljaka s dozorcami sa zapojili ďalší vojaci a šikanovateľa Bednára zbili. Vylomili dvere na rotnom sklade, ozbrojili sa puškami a strelivom, z ktorého časť bola cvičná. Vzbúrenci obsadili kasárne, ale všetko sa dialo neorganizovane. Vojakov ovládala hlavne nenávisť voči veliteľom. Vyrazili po skupinách do mesta, kde sa pokúsili obsadiť arzenál zbraní a železničnú stanicu. To sa im však nepodarilo. Proti vzbúrencom bolo nasadené delostrelectvo a guľomety a boli prinútení stiahnuť sa do kasární, kde sa však vinou nedostatku streliva nedokázali dlho brániť. Nad ráno bola vzbura potlačená.

Vzbura vypukla živelné a predčasne. Medzi vojakmi boli nasadení agenti, takže veliteľstvo vedelo o náladách v mužstve a včas presunulo väčšiu časť zbraní a streliva z kasární. Možno by bola úspešnejšia, ak by získala prepojenie na miestny srbský odboj. V meste bolo vyhlásené stanné právo, z Belehradu prišla na vyšetrovanie vzbury vojenská komisia. Stanný vojenský súd vyniesol 8. júna 1918 o 8. hodine ráno tento rozsudok nad 44 vojakmi: „*Pre zločin vzbury podľa § 167 VTZ a poriadkov stanného práva, okrem degradácie tých, ktorí mali nejakú hodnotu a straty vyznamenaní, sa odsudzujú na trest smrti zastrelením ...*“ Popoludní boli odsúdení odvedení na miesto popravy do priestoru bývalej strelnice na Stanovljanskom poli za mestom. Poprave sa museli prizerať všetci príslušníci pluku a tiež civilné obyvateľstvo, ktorého sympatie boli na strane vzbúrencov. Po potlačení vzbury bola bilancia krutá: 44 popravených, 2 zastrelení počas vzbury, 1 vojak zastrelený na druhý deň v kasárňach a 4 vojaci zomreli na následky zranení. Celkovo 51 obetí.

Štefan Zahumenský neskôr spomínal: „*My, ktorí sme to všetko v Kragujevci videli, sme hneď po potlačení vzbury boli odvelení na taliansky front. Tam sme boli pridelení k 16. chorvátskemu pešiemu pluku do zálohy. Vtedy tam zúrili dve choroby – malária a španielska chrípka. Ja som ochorel na španielsku chrípku, tak ma previezli do nemocnice v meste Bolzano. Keď som bol už lepšie, previezli ma s Červeným krížom do Rakúska do nemocnice v Innsbrucku, odtiaľ do Lučenca a tam som vyčkal koniec vojny a odišiel domov.*“

Vzbura v Kragujevci, hoci nedosiahla výraznejších výsledkov, a mala krátke trvanie, bola významná tým, že vojaci nahlas prejavili protest proti nezmyselnosti vojny. Bola otvoreným nesúhlasom s pokračovaním vojny a zbytočným mrhaním ľudskými životmi.

Slavo Tomík (2018)

Info a foto poskytol Pavol Zahumenský z Veľkých Stankoviec

LIT.: PAVLÍK, P.: K niektorým otázkam Kragujevskej vzbury, 3. opravená a doplnená verzia, Trenčín, 2017

O pár týždňov sa vrátime...

Nová kniha o osudoch vojakov trenčianskeho regiónu v I. svetovej vojne od autora Slava Tomika z Trenčianskych Stankoviec približuje čitateľom trochu zabudnutú históriu nášho regiónu – konkrétne obdobie I. svetovej vojny v rokoch 1914-1918.

V časoch, keď naši starí a prastarí rodičia boli mladí, zakladali si rodiny a plánovali svoje životy, tvrdo im do nich zasiahol vojnový konflikt. Ten mladých mužov vytrhol z prostredia, v ktorom žili, a rozmetal ich na všetky strany sveta. Mnohým z nich radikálne ovplyvnil životné osudy i osudy ich najbližších. Viacerí sa už domov nikdy nevrátili, iní prišli ako mrzáci so zdravotným postihnutím. Ale všetci bez rozdielu, ktorí mali to šťastie a vrátili sa, boli natrvalo poznačení ukrutnosťami, ktorých boli svedkami aj účastníkmi na frontoch I. svetovej vojny. Ich psychika bola zasiahnutá a ťažko to zo seba dostávali. Ten, kto to neprežil, im nerozumel.

Kniha má názov „*O pár týždňov sa vrátime...*“. Je v ňom vyjadrený paradox vojny. S týmito slovami sa lúčili muži so svojimi rodinami, keď v letných mesiacoch roku 1914 rukovali k útvarom. Všetci verili, že na jeseň, najneskôr do Vianoc, budú doma. Vojna sa však zvrhla na niekoľťoročné masové vraždenie. Aj motív, ktorý autor zvolil na titulnú stranu knihy, je možno trochu drastický a mrazí z neho, ale vojakom v prvých líniiach skutočne smrť dýchala na chrbát.

Autor podáva zozbierané informácie z obcí Malé a Veľké Stankovce, Rozvadze, Sedličná (teraz Trenčianske Stankovce), Selec, Veľké Bierovce, Opatovce a Krivosúd-Bodovka. Nájdete tu zoznamy vojakov, ktorí padli na bojiskách alebo zomreli na následky zranení a chorôb, aj krátke spomienky na tých, ktorí sa vrátili. Dva vojenské príbehy sú poskladané z obsiahlej zachovanej vojenskej korešpondencie a denníkov, ktoré autorovi poskytli potomkovia. Súčasťou knihy sú tiež zoznamy československých legionárov z našich obcí a krátky prehľad vzniku légii a ich osudov. Všetko je chronologicky zasadené do udalostí vojny a priebehu bojov, aby čitatelia získali prehľad o tom, čo sa dialo nielen na bojiskách, ale i v zázemí.

78

Kniha „*O pár týždňov sa vrátime...*“ je síce o vojne, ale verím, že vás zaujmú osudy našich rodákov a získate aspoň základný prehľad o udalostiach tej doby.

Slavo Tomik (2018)

Oslobodenie obce

V sobotu 7. apríla 1945 už boli v okolitých lesoch sovietske a rumunské vojská. Popoludní už padli prvé granáty za dedinou (Rozvadze). Čakal sa útok. V obci bol prísny príkaz na zatemnenie okien, po obci prechádzali ozbrojené hliadky pripravené na boj, občania nesmeli vychádzať na ulicu.

V noci padli ojedinelé výstrely, preleteli lietadlá, no očakávaný útok sa nekonal. Na druhý deň, asi o 10.00 hodine, prišla nemecká spojka a urýchlene zvolávali vojakov z palebného postavenia a ustúpili smerom na Opatovce, na pravý breh Váhu. Tento rýchly ústup bol preto, lebo Červená armáda postup od Piešťan zdržala a postúpila viac armáda od Bánoviec cez priesmyk v Mníchovej Lehote, a tak nemeckým jednotkám hrozilo obkľúčenie od Krivosúd Bodovky po Turnú.

Asi po 14.00 hodine popoludní prišli dvaja rumunskí vojaci na prieskum a o chvíľu sa dohnala ľahká rota sovietskej pechoty a ďalšie sovietsko-rumunské útvary. Ľudia vychádzali na ulicu, na ich tvárach bolo vidieť radosť, strach, ale i zvedavosť, ako to bude s frontom ďalej.

Front trval 13 dní a vyžiadal si mnoho obetí, keďže z vrchov sa Nemcom dobre bránilo. Až keď sovietska Červená armáda prenikla od Myjavy na Moravu a Nemcom hrozilo, že ich uzavrú a zajmú, ustúpili na sever smerom na Súču.

Helena Bočáková, Slavo Tomík (2020)

Poznámka redakcie:

Čerpané z kroniky Štefana Goliaša a knihy autorov Heleny Bočákovovej a Slava Tomíka - Rozvadze 800 rokov - Prechádzka stáročiami.

Koniec vojny v Sedličnej

Druhá svetová vojna je dodnes najväčší a najrozsiahlejší ozbrojený konflikt v dejinách ľudstva, ktorý stál život asi 45 až 60 miliónov ľudí. Počas šiestich rokov trvania zomreli desiatky miliónov civilistov, milióny príslušníkov ozbrojených síl, boli zničené celé mestá a spôsobené nevyčísliteľné škody na majetku a kultúrnom dedičstve ľudstva. A ako koniec vojny a prechod frontu prežívali občania Sedličnej sa dozvieme z tohto článku, ktorý je spracovaný zo záznamov z kroniky Sedličnej, ktoré vtedy autenticky zaznamenala kronikárka obce pani učiteľka Alžbeta Sirotná.

Nový rok 1945 sa začína v očakávaní blížiaceho sa frontu. Maďarskí vojaci, ktorí prišli na Vianoce, sú ubytovaní v našej obci do konca januára. Uprostred januára prišli do našej dedinky nemeckí vojaci. Boli to mechanici a piloti, ktorí pracovali na letisku v Trenčianskych Biskupiciach. V našej obci boli ubytovaní asi do konca marca. Nemci mali v poli medzi Sedličnou a Trenč. Turnou sklady streliva. Veľké množstvo munície tu bolo na kopách rozložené. V našej obci mali strážnicu odkiaľ chodili vojaci tieto sklady strážiť. Muži z našej obce chodili na opevňovacie práce do Trenč. Biskupíc. Nemci dobre platili za tieto práce, muži zarobili 150 až 200 korún slovenských za deň a tí, ktorí pracovali s koňmi, zarobili 400 Ks denne. Vedeli sme aj v našej dedinke, že sa bojuje už na území Slovenska, že sa front zo dna na deň blíži k nám, a že sa frontu nevyhneme. Prichádzajú správy, že na východe, na severe a aj v južných krajoch je už boj. Počujeme o strašnom bombardovaní Nových Zámkov. Hrôza a strach preniká každého pri myšlienke, ako len prežijeme túto vojnu. Nábožní ľudia sa vo vrúcnych modlitbách utiekajú k Všemohúcemu, aby nám pomáhal, vedia, že jedine On nás môže zachrániť, keď nastanú dni hrôzy.

Obyvatelia našej obce vedia, že keď náš kraj bude dejiskom bojov nutné je cennejšie veci a potraviny ukryť, lebo frontový vojak, či je priateľ, či nepriateľ, berie všetko, čo potrebuje. Po záhradách, komorách vykopávajú jamy a tam schovávajú šatstvo i potraviny, zbožie, masť, atď. Blíži sa Veľká noc a ľudia strachom a úžasom hľadia v ústrety frontu. Vo Veľkom týždni počujeme o hroznom bombardovaní Nítry. Ustupujúce nemecké vojsko unavene maširuje celé dni od Bánoviec n./B. po hradскеj vedúcej z Trenč. Turnej (terajšia „betónka“ vtedy neexistovala – pozn. redakcie) cez našu obec dole smerom na Beckov. Ustupujú pred víťaznou Červenou armádou.

Veľkonočné sviatky prežijeme ešte v tichosti. Mladí muži skrývajú sa v tieto dni v horách, aby ich ustupujúci Nemci nezobrali so sebou. Tiež i dobytok skrývajú pred Nemcami v horách. Hospodárstvo Považského cukrovaru má v horách nad Betlehemom veľkú drevenú maštal', v ktorej skrýva tiež dobytok pred Nemcami. Táto maštal' bola na tento cieľ pred niekoľkými mesiacmi vybudovaná.

Počujeme, že Trnava a Bratislava sú už oslobodené Červenou armádou od Nemcov. Po niekoľko večerov vidíme v plameňoch Trenč. Biskupice. Nemci vyhodili do vzduchu budovy na letisku. Ničia čo len môžu, podminujú mosty v našom kraji. V našej obci bol most tiež podminovaný, ale zničený nebol, lebo niekoľkí odvážni obyvatelia zneškodnili míny. Počut' už dunenie diel. Týždeň po Veľkej noci 8. apríla na Bielu nedeľu ľudia už neodchádzajú z domu, ani do kostola nejdú. V predošlý deň v sobotu odišli z Rozvázdz poslední Nemci. V nedeľu popoludní prichádzajú prví vojaci víťaznej Červenej armády. Ľudia si vydýchnu, ale ešte nemáme všetko za sebou. V utorok prídu novší ruskí vojaci, ubytujú sa v obci a obyvatelia ich s radosťou pohostia. Vo štvrtok jedna časť z nich odchádza. Na druhom brehu Váhu sú Nemci, zbadajú tuná Rusov a začne sa paľba. Ruské kaťuše dunia a Nemci dávajú spoza Váhu odpoveď. Ľudia sa skrývajú v pivniciach, tam i nocujú, i jedia i nejedia, strach a hrôza lomcuje nimi. Ešte však nie je vôľa božia, aby sa utrpenie skončilo.

V sobotu 14. apríla príde rozkaz. Celá obec musí hneď evakuovať do hôr. Obyvatelia rýchle pobalia najpotrebnejšie veci, hlavne periny, živobytie, naložia na vozy a za ustavičnej paľby tiahnu hore Sedličnou nad Betlehem, tam sa usadia v už spomenutej panskej maštali spolu s dobytkom. Keď obyvatelia evakuujú, vtedy masírujú Rumuni po hradskej vedúcej križom dedinou, niekoľkí tam zostanú mŕtvi ležať na hradskej. Ľudia ostanú v horách asi do štvrtka, potom jeden za druhým prichádzajú do opusteného domova. Ešte asi 2 týždne dunia delá, nie však už tak často.

Cez front boli ranené civilné osoby. U Jána Staníka jeden príbuzný mládenec, ktorý tam bol na návšteve a tiež aj Štefan Vachánek. Štefan Hornák, nie celkom normálny obyvateľ našej obce, zahynul pri Váhu v Trenč. Biskupiciach počas frontu. Aj domy v obci boli poškodené. Domy Ľudovíta Staníka, Jána Staníka, Michala Kadlečíka a budova hospodárstva Považského cukrovaru, menovite správcov byt. Všetky tieto budovy boli na križovatke, tam cielili Nemci spoza Váhu. Často prišli do obce ruskí i rumunskí vojaci a boli tu usídlení 2-3 dni. Boli tu ešte rumunskí vojaci dlhší čas ubytovaní. Konečne prišiel 9. máj, koniec vojny a deň Víťazstva. Ľudia si mohli vydýchnuť a venovať sa teraz už s chuťou svojej práci, doháňať v poli, čo bolo zameškané. Muži museli chodiť do Trenčína opravovať Nemcami zničené mosty na Váhu, museli voziť drevo z hôr k mostu.

Zimný čas

„Zimy už nie sú to, čo bývali“, vravievali naši rodičia i starí rodičia. Veru, zimy už nie sú také, aké bývali za našej mladosti, môžeme už povedať i my zo strednej vekovej kategórie. Klimatické podmienky sa nezadržateľne menia, či už priznáme ako hlavnú príčinu pôsobenie človeka, alebo nie. Zimy našej mladosti boli iné. I keď hlavným rozmerom týchto spomienok je mladosť a bezstarostnosť, zimné obdobie bývalo plné snehu, ľadu, cencúľov a mrazu. Žiadna soľ na cestách. Kroniky môžu ísť ešte ďalej do minulosti. Napríklad začiatkom roka 1929 teplota u nás klesla na mínus 28 až 32 stupňov Celzia. V komorách a pivniciach ľuďom pomrzli zemiaky a krmná repa, hoci ich mali poprikrývané slamou. Na ešte vtedy nezregulovanom potoku sa vytvoril ľad až do hrúbky jedného metra. Následným odmäkom sa voda vyliala po dedine, a preto museli chlapi rozbíjať ľad v potoku. Ako spomína kronikár, po Fašiangoch však potok opäť zamrzol a dedinčania museli znova vylámať ľad a vyhádzat' von z koryta, aby uvoľnili tok vody. Na hradskej medzi Sedličnou a Turnou bolo asi meter snehu. Taktiež bola zaviata cesta od Brodku a ľudia museli chodiť krížom cez polia. Most pri Belovci bol plný ľadu. Pod ťarchou snehu popadalo viacero striech.

Zimy minulosti mali však aj iné podoby. Presne pred 100 rokmi (v zime 1914-15) sa odohrávalo šialenstvo prvej svetovej vojny ani nie tak ďaleko od nás. Ťažké boje medzi rakúsko-uhorskou a ruskou armádou prebiehali v Karpatoch – v Haliči (juhovýchodné Poľsko), v západnej Ukrajine a severovýchodnom Slovensku (Bardejov, Svidník, Medzilaborce). Týchto bojov sa zúčastnilo aj veľa chlapov z našich dedín. Väčšina odvedencov bola príslušníkmi 71. pešieho pluku sídliaceho v Trenčíne a ten zasiahol už v prvých mesiacoch vojny do tých najťažších bojov na východnom fronte. Práve 71. peší pluk prišiel v týchto bojoch o veľkú časť veliteľov v nižších funkciách a až o 40 percent mužstva. Medzi padlými bolo aj viacero našich chlapov (J. Ondrášek, V. Klobušický, M. Krčmárik, J. Nemček, M. Madový, A. Puna, Š. Hološ, O. Beták, O. Janíček a. i.). Podľa pamätníkov boli v novembri 1914 v uvedenej oblasti Karpát veľmi tvrdé podmienky. *„Počasie strašné, mráz až mínus 15 stupňov, v horách ešte chladnejšie. Fújavnica sťažovala postup a oslepovala.“* Až koncom januára 1915 bol 71. peší pluk stiahnutý za frontovú líniu na odpočinok a doplnenie stavu.

Len o 27 rokov neskôr, v zime 1941, slovenskí muži opäť zažívajú ťažké chvíle. Takmer 2000 km na východ od domova sa presunovalo asi osem tisíc vojakov a tristo dôstojníkov slovenskej Rýchlej divízie. Bolo to motorizované vojsko, ktoré zasa bojovalo na nesprávnej strane. Slovensko bolo vtedy spojencom nacistického Nemecka v jeho ťažení proti Sovietskemu zväzu. *„Ideme kopat' zákopy na front. Zem je zamrznutá asi 40 cm, ťažko to ide“,*

zapísal si do denníka jeden z vojakov. Najväčšie straty mala slovenská armáda v bitke pri Lipovci, kde padol náš rodák O. Hornáček z Malých Stankoviec a tiež v bitke pri Novo-Bachmutskej, na Vianoce 1941. V nej zahynul J. Mikuláš z Rozvázdz. Padlých Slovákov pochovávali najskôr na cintoríne v západo-ukrajinskom Lipovci, ale neskôr už len v Mariupole. Tento cintorín leží na predmestí Mariupola a boli snahy o jeho obnovenie, ale kto sa dnes na Ukrajine môže venovať obnove starých cintorínov, keď treba pochovávať padlých vojakov v novej vojne...

A opäť sa bojuje na Ukrajine. Silní tohto sveta vo svojej samolúbosti opäť rozhodujú o životoch iných ľudí, o ich slobode a majetku. Uvrhli Ukrajinu do občianskej vojny, ktorá nebude mať víťaza. Len porazený je istý. Tak ako v predošlých vojnách to budú zas a znova obyčajní ľudia, ktorí v mene „*demokracie*“ prichádzajú o všetko. Ak prežijú, budú začínať od nuly. Ale o nich tu predsa nejde, ani nikdy nešlo, sú len rukojemníkmi tých, ktorí sa hrajú na pánov sveta.

Nie, zimy už nie sú ako bývali. A čo ľudia? Sme múdrejší ako naši dedovia, otcovia? Vieme sa poučiť z histórie, veď je taká výrečná. Každá vojna začína v srdci človeka, nedovoľme, aby prepukla.

Slavo Tomik (2015)

Literatúra :

Záznamy Štefana Pevného.

Stručná história 71. pešieho pluku a jeho účasť na bojiskách prvej svetovej vojny.

Mičianik P. : Slovenská armáda v ťažení proti Sovietskemu zväzu I., III.

Matrika zosnulých v Trenčianskych Stankovciach.

Pokazený guľomet

Do našej obce bola pridelená posádka v počte 10 nemeckých vojakov. Hlavné veliteľstvo mali vo dvore veľkostatku, vojaci boli ubytovaní po domoch. Život na dedine (Rozvadze) sa stal rušný.

Pri jednej prehliadke v dedine nemecký vojak pri odhrabávaní slamy u Vaškov v stodole zavadil vidlami o ľahký guľomet. Tiež sa tam našlo vreco rôzneho streliva, ktoré tam schoval jeden rotmajster menom Ochodnícky, ktorý sa po povstaní aj s manželkou a dvoma deťmi utiahol do našej obce. Guľomet bol síce neschopný streľby, ale tento nález urobil veľký rozruch na nemeckom veliteľstve a považovali obec Rozvadze za partizánsku.

Boli by sa obci vypomstili, keby sa jej nebol zastal správca veľkostatku Ing. Jozef Papritz, ktorý bol nemeckej národnosti a mal hodnosť nadporučíka. Nemecká armáda v našom okolí postupne lokalizovala povstanie a vojakov, ktorých chytili, odviekli do koncentračných táborov.

Helena Bočáková, Slavo Tomík (2020)

Liberatory versus Messerschmitty

29. august 1944 bol deň, ktorý sa významne zapísal do mojej pamäti. Pojem Liberator či „lietajúca pevnosť“, ale aj tzv. „kobercové nálety“ boli už poriadnu chvíľu predtým známe pojmy! Napokon, najmä ten posledný vojnový (kobercový) nálet sa zrejme naveky zapísal krvavým písmom v hlavnom meste Saska - v Drážďanoch. Nad jeho nebom naraz letelo 1300 ťažkých bombardérov RAF a USAAF, teda britských a amerických.

V ten augustový deň, krátko popoludní, sa na nebi, na rozhraní Slovenska a Moravy, presúvali dva Liberatory - ťažké bombardéry typu Boeing. Bol to deň krásny a teplý, presne ako vystrihnutý z „palety“ vtedajších dní na zlome augusta.

Samotný začiatok registrujem ako veľa rámusu. S maminou sme boli na dvore. Ja som vyjavene hľadel na oblohu a pozeral na hru lietadiel „na chytáčku“. Tak sa v mojej skoro šesťročnej hlave javila naháňačka lietadiel na jasnom nebi. Ona na mňa v nejakom pracovnom zaujatí pozabudla... Okolo mňa cupitali nejaké „kamienky“.

Letecké kanóny „besneli“, ak môžem tento termín použiť. Besneli vo výške sotva 1 km od nášho domu v smere sever - severozápad. Liberator letel pôvodne „pokojne“ v udanom smere, keď priletel kďel' nemeckých stíhačiek. Tie obletovali okolo neho ako osy. Chrlili doňho zo svojich palubných kanónov „žeravé“ trhavé a možno zápalné gule, aby ho zničili.

Osud Liberatorov bol vlastne dopísaný už v momente, keď do nich začali dobiedzať jednotlivé stíhačky toho osieho roja! Na každý stroj chrlili nemecké kanóny svoje gule z každej pozície. Strelci určite neboli amatéri a vedeli, kde môžu byť najslabšie a najzraniteľnejšie miesta. Takže padnúť priam museli a bola to len otázka času. Jeden ešte na našej strane, druhý preletel hranicu, ale padol na strane moravskej (pamätník pri Rasovej nad Starým Hrozenkovom).

Posádky strojov sa, prirodzene, katapultovali, teda nechali sa vystreliť z priestoru lietadla aj so sedadlom a padákom na chrbte. Vzhľadom k beštialite vtedajšej fašistickej soldatesky a nespočetnému radu príkladov podobného konania sa dal vopred predvídať osud mužov posádky. Ani jeden nedopadol na zem živý. V tichosti skončili svoj let v útrobach zeme, na cintoríne v Predbošáčke, osade vtedajších Bošáckych kopaníc - dnes Nová Bošáca.

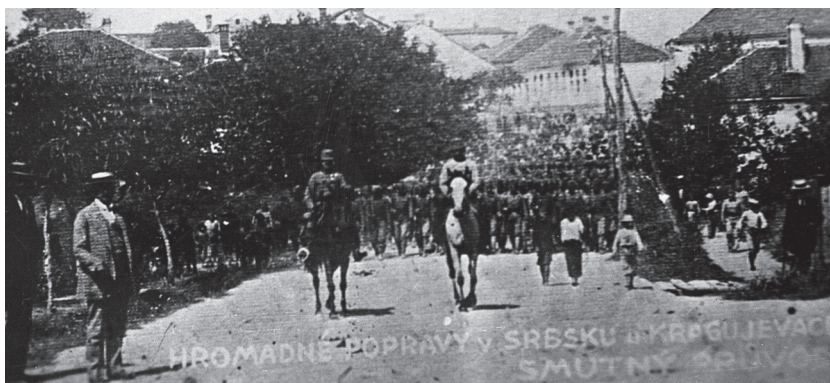
Bitka pri Hámroch

Správca rozvadzského majera cez vojnu Josef Papritz (sediaci v strede)

Exhumácia amerických pilotov, ktorí padli po súboji nad dolinou Váhu

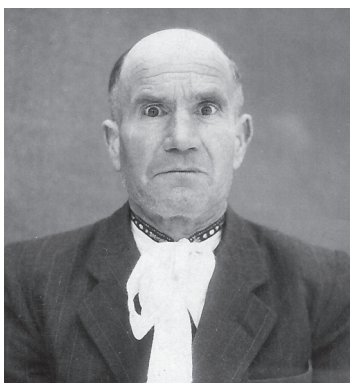
Pochod vojakov k poprave v Kragujevaci

Príslušníci 71. Trenčianskeho pešieho pluku s mažiárom kalibru 30,5 cm

Sídlo veliteľstva SD a Einsatzkomanda v Trenčíne, kde mučili Adama Porubana

Adam Hudec - účastník VOSR
a bojov v 1. svetovej vojne

Legionár Ján Goliáš

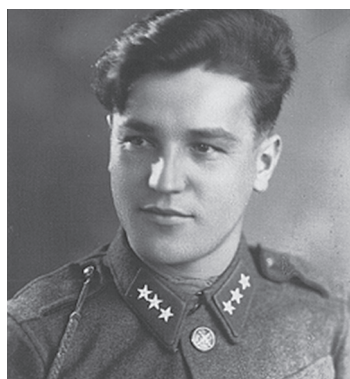
Slovenskí vojaci - zľava Štefan Hladký,
Štefan Kadlečík, Jozef Tomík, 1941

Vojak Štefan Margorín

Vojak Ondrej Zemánek

Vojak Jozef Benkovský
počas 2. svetovej vojny

Na výzvu generála Štefánika sa sústredili vojaci z vážskej doliny v juhofrancúzskom mestečku Agde

Naši vojaci v 1. svetovej vojne

Účastníci Kragujevackej vzbury zo Stankoviec

Vojaci v júli 1944, čakanie na bagáž

Vojaci počas 2. svetovej vojny, pán Štefan Šmatlák v strede

Vojaci slovenskej Rýchlej divízie - Štefan Hladký a Jozef Tomík (vpredú zľava)

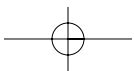
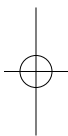
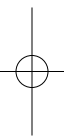
Majer v Rozvadzoch, kde boli oslavy konca 2. svetovej vojny

Na robotách v Nemeckej ríši, Eberichsdorf 1939

Četníci v budove žandárskej stanice v Malých Stankovciach

III.

Historické postavy

(stopy života)

Zavraždený na Brezine – Adam Poruban

V roku, kedy slávime 75 rokov od konca 2. svetovej vojny, si chceme pripomenúť nášho rodáka Adama Porubana (1913-1945), ktorého pripravili o život nemeckí okupanti so slovenskými pomáhačmi a bol umučený a popravený v trenčianskom lesoparku Brezina, kde je aj jeho hrob pri pamätníku obetiam fašizmu na cintoríne nad Čerešňovým sadom. Podarilo sa nám získať materiál, ktorý hovorí o posledných chvíľach Adama Porubana z úst najpopulárnejšej osoby, a to jeho manželky Olgy. Poznali sme ju ako Olgu Cibulíkovú, ktorá pracovala aj ako krčmárka na Belovci, keď sa ako vdova po Adamovi Porubanovi opäť vydala. Pozrime sa teda na jej slová:

„Adam Poruban, môj muž, sa narodil v roku 1913. Vyučil sa za krajčír a mal samostatnú živnosť v Trenčíne. Prevádzal ju v neveľkej prenajatej miestnosti, lebo v Malých Stankovciach, odkiaľ pochádzal, nenašiel si k práci vhodného miesta. Tu som začas bývala s ním aj ja, no ťahalo nás to len do rodnej obce - do Malých Stankoviec. V roku 1943 sme sa presťahovali do nového domčeka, ešte nebol ani dobre vyhotovený, aj s deťmi. Ťažkosť bolo dosť. Ale muž bol pracovitý, mali sme sa radi a verili sme, že i dom dáme dajako do poriadku i deti si odchováme. Lenže nebolo to také jednoduché. Bola vojna a tá nám komplikovala život. Muž často odchádzal do Trenčína, aby si pozháňal materiál potrebný k práci. Ja som opatrovala deti - Dušana i mladšiu Vierku a pomáhala manželovi, ako som mohla.

Raz len, bolo to dajako koncom zimy 1944, mi pri návšteve sesternica dôverne povedala vec, ktorá ma ohromila: „Vieš, Olinka, že tvoj muž pomáha pri zásobovaní partizánov?“ Nevedela som to, ba ani netušila. Sesternica, ktorej muž bol dôstojníkom, ma prosila, aby som dávala na svojho muža pozor, aby ho nestihlo nešťastie. Prikazovala väčšiu opatrnosť. Ale akú opatrnosť? Muž sa ani predtým, ani potom s ničím nezdôveril. Darmo som ho pozorovala i v reči, či sa nepreriekne. Zrejme sa rozhodol ušetriť mňa i deti od takýchto starostí, veď časy boli naozaj zlé. Pravdaže sesternicino upozornenie mi zasialo do srdca nepokoj, no čo som mohla urobiť? Ak som to spomenula mužovi, neprezradil sa ani mihnutím oka, povedal iba, že mám byť spokojná. Lenže spokojná som už ťažko mohla byť, vedela som, ako to vo svete beží a vedela som aj posúdiť, akí sú Nemci.

Zanedlho, bolo to 13. februára 1945, dostali sme čudnú návštevu. Bol večer, keď ktosi zabúchal. Neznámy muž v civile sa domáhal k nám do domu. Kázal zhasiť elektrickú lampu a zapálil len sviečku, ktorú sám priniesol. Pýtal sa na manžela Adama. Bol doma. Neznámy sa mu prihovoral, že prichádza od partizánov a nesie mu od nich odkaz. Ako mu podával lístok, ten spadol na zem. Zohla som sa, že ho zdvihnem a aj pri svetle sviečky som videla,

že muž má pod civilnými šatami ešte vojenskú uniformu. Začala som si neznámeho lepšie všímať a spoznala som muža, ktorého som často vídavala v Trenčíne, meno som však nevedela. Nevieť si ani teraz naň spomenúť. Viem len toľko, že cez front utiekol z Trenčína s Nemcami. Viac som ho v živote nevidela.

Neznámy hneď odišiel a mužovi zanechal iba ten lístok, na ktorom bolo napísané, že 14. februára má prísť do hostinca Fajka v Trenčíne. Viac tam nebolo nič. Muž pravdepodobne „*neznámeho*“ partizána poznal, veril mu a vybral sa na druhý deň - 14. februára 1945 na určenú schôdzku. No prv, než tam došiel, niekto mu zrejme cestou povedal, že tam chodiť nemá, že doručovateľ lístku je pravdepodobne nemecký konfident. Vracal sa teda domov na bicykli. Cesta bola namáhavá, napadlo veľa snehu. Zrazu v Sedličnej na križovatke dobehlo ho auto s troma gestapákmi. Tí ho zhodili z bicykla a strčili do auta. Kde sa bicykel podel, dodnes neviem. Ale čo tam po ňom, horšie bolo, čo nasledovalo potom. Auto zastalo pred naším domom. Dvaja gestapáci vošli ku mne do kuchyne a pýtali sa na manžela, kam šiel. Povedala som, že nie je doma. Šiel asi do Trenčína po nejaký materiál ako zvyčajne. Keď sa viac odo mňa nedozvedeli, začali robiť domovú prehliadku. Bez výsledku. Na to mi povedali, aby som odvieďla niekam jednoročného chlapca, dievčatko bolo práve u starých rodičov - že musím ísť s nimi. Zaviedla som Dušanka do susedov a vošla som do domu, že sa pripravím na cestu. Zrazu mi padol zrak na nemecké auto pod oknom. V ňom môj muž! Vravím Nemcom: „*Akože sa na môjho muža vypytujete a máte ho v aute?!*“ Oni do mňa, že do toho ma nič, aby som sa len brala. Bola som zúfalá, vedela som, že sa robí niečo strašné, všetkému som však stále nerozumela. Divné mi bolo, že jeden z Nemcov, čo ma zatýkal a volal sa Seidler ma trochu poznal, no teraz sa tváril, akoby ma nikdy nevidel. Tak nás odviezli. Okrem muža a mňa, zatkli ešte mužovho otca a brata.

Dva týždne ma vypočúvali a väznili spolu so 16-timi ženami v Trenčíne. Pretože som však o mužovej činnosti naozaj nič nevedela, prepustili ma. Po čase prepustili aj mužovho brata. Otec tam zostal a neskôr ho väznili v Nemecku. Po prepustení z väzenia som chodievala navštevovať manžela. Doniesla som mu aspoň čistú bielizeň. Bola som za ním druhý raz. Pamätám sa, ako vtedy zavolať na mňa od škrabania zemiakov: „*Olinka!*“ a zakýval mi rukou. Vtedy som ho videla naposledy. Keď som o týždeň prišla s batôžkom, povedali mi, že mám ísť domov, že mi muža prepustili a poslali domov. Zakrútila sa mi hlava. Domov? Kedy? Ako? Veď doma nie je. Motkala som sa tam, nevediac čo si počať. Vedela som, že je to klamstvo.

Pristúpil ku mne jeden gardista, čo tam zrejme držal stráž, a ktorého som trochu poznala, lebo som s jeho ženou kedysi pracovala. Lútostivo na mňa pozrel a vytiahol drobný lístok, na ktorom bolo 18 mien. Medzi nimi aj meno môjho muža. Hovoril, že darmo by som muža hľadala, že ho 20. marca 1945 spolu s tými 17-timi Nemci bez súdu zastrelili na trenčianskej Brezine. Vrátila

som sa domov s ťažkou ranou v srdci. Tam je náš spokojný život, naše nádeje. Nebolo mi ľahko, verte mi, ale boli tu deti, a tak som sa musela vzchopiť a starať sa o ne, keď ich fašisti pripravili o otca - živiteľa.

Bolo po vojne. Pre mnohých radosť, pre mňa - i radosť, i žiaľ. A v tom čase ma viac gniavil žiaľ, lebo rana po strate dobrého, milého muža bola ešte príliš čerstvá. Bolo mi treba nájsť jeho telo a dôstojne ho pochovať. Otvárali hroby na Brezine. Čo tam bolo truchlivých stretnutí. Jedna si našla muža, syna, brata, len ja som nemohla nájsť svojho muža. V tom hrobe, kde mali byť osemnásti, boli iba šesťnásti, ani jeden z nich môj muž, aj keď mŕtvolky bolo ťažké identifikovať. Predsa viem, že na Brezine je jeho hrob! Prečo?

Keď sa otec vrátil z Nemecka, hovoril, že Adam veľmi túžil po živote, hoci vedel, že ho čaká smrť. Zastrájal sa, že fašistom musí ujsť. Možno sa mu podarilo z miesta popravy kúsok ujsť, no určite tam padol a Nemci ho zakopali kde bol, aby ho nemuseli prenášať. Každý vie, že Brezina nevydala všetky svoje tajomstvá dodnes, ba hádam sa nik už nedozvie o všetkých tých zverstvách, čo sa tam popáchali.

Ešte jeden fakt svedčí o jeho spoločnej smrti s ostatnými, na osudnom lístku napísanými. Keď pri otvorení hrobu chýbali dve telá a prítomní sa dozvedeli, že jeden z nich bol krajčír, odovzdali mi utrápenej vreckovku s náprstkom. Bezpečne som poznala, že sú to veci môjho muža, a tak Brezina je určite miestom posledných chvíľ jeho života.

To je všetko, celá tá bolestná cesta, ktorú som vtedy musela prejsť. Zostala som sama so svojimi deťmi. Boli bystré a dobré. Škoda len, že Dušanko po maturite mi tragicky zahynul. Ďalšia ťažká rana v živote. Vierka je vydatá, žije si spokojne. Vychovávam jej deti. Ja mám druhého muža, žijeme spokojne, aj naše ďalšie deti, ktoré sa nám narodili už v slobodnej vlasti.

Sloboda? Často človek ani dosť dobre nechápe, čo je to. Ba či to pochopia mladí, tí, čo sa už po vojne narodili? Myslím si však, že ja už trochu viem, čo je to sloboda. Je to veľa, veľa bolesti, strachu a utrpenia prežitého preto, aby iní nemuseli trpieť a báť sa o svoje šťastie a svoj pokoj.

Poznámka: Podľa súdnych protokolov o vykopávkach na trenčianskej Brezine, brat umučeného Michal Poruban, identifikoval Adama Porubana v poslednom siedmom hrobe.

Pani Oľga, vdova po Adamovi Porubanovi pred pár rokmi zomrela, no vo Veľkých Stankovciach žije ich dcéra Vierka so svojou rodinou, a tak živý odkaz Adama žije medzi nami dodnes. Zverejňujeme so súhlasom pozostalých.

Štefan Šmatlák, Dušan Pevný (2020)

Mocný v slove a skutkoch – Štefan Križan-Žiranský

V minulom roku sme si pripomenuli 190 rokov od narodenia významnej osobnosti našej obce, evanjelického farára, spisovateľa, národovca Štefana Križana-Žiranského. Pri tejto príležitosti sa dňa 27. 11. 2016 v evanjelickom kostole v Trenčianskych Stankovciach uskutočnila prednáška Mgr. Ondreja Petkovského, evanjelického farára v. v.

Kto bol Štefan Križan – „Žiranský“?

Evanjelický farár, ktorý pôsobil počas histórie cirkevného zboru najdlhšie, vtedy ešte v Malých Stankovciach – 38 rokov, horlivo zvestoval slovo Božie. Bol štúrovec, ale vykonal aj mnohé ďalšie prospešné veci. Na pamätnej tabuli je napísané: „*Tu pôsobil od 1856 – 1894 Štefan Križan Žiranský, ev. a. v. farár, národný buditeľ, literát, zakladateľ peňažného spolku a ľudový lekár. Pri storočnici úmrtia venuje Ev. a. v. cirkevný zbor v Tr. Stankovciach*“.

Narodil sa v Malých Bierovciach (dnes časť Adamovských Kochanoviec) 15. decembra 1826 ako šieste zo siedmich (aj v dospelosti žijúcich) detí rodičom Jánovi Križanovi a Anne Kriškovej. Traja synovia Ján, Karol a Štefan sa stali evanjelickými farármi. Vyrastali v rodine preniknutej duchom vrúcej viery a zbožnosti. Otec Ján bol majster čizmárskeho remesla a matka „od Kriškov“, pôvodom zo zemianskej rodiny, starostlivo bdela nad výchovou a vzdelaním svojich detí. Aké spoločenské postavenie mali manželia Ján a Anna Križanovi, svedčia aj ich kmotrovské vzťahy. Syna Štefana niesli ku krstu do chrámu vtedy pôsobiaci farár Ján Ferdinand Michna s manželkou a miestny učiteľ Štefan Kolony s manželkou.

Začiatkom septembra 1839 sa Štefan Križan už ocitol na evanjelickom lýceu „zaradený medzi gramatistov – a tu odbavil všetky gymnasiálne, theologické a filosofické štúdiá s výtečným prospechom... Tu u nôh slávneho Štúra, v kruhu tatranských sokolov naučil sa čtiť a milovať ľud, z (ktorého) nehož pošiel; tu zahorela duša jeho ohňom obetivej lásky k opustenému národu a oheň ten horel v hrudi jeho do posledného dýchnutia a pôsobil skrz neho, čo kňaza opravdu ľudového viac, než u mnohých iných. Ktoľvek ho poznal a bol svedkom jeho práce, či priateľ, či nepriateľ, s úctou a obdivom musí spomínať Križana“ (citované: Krátky životopis Štefana Križana, s. 5)

Začiatky v cirkevnej službe.

10. februára 1854 bol v Brezne vysvätený za kňaza. Na Lazoch pod Makytou zostal do jesene 1855, potom prešiel za kaplána k staršiemu bratovi Karolovi, ktorý sa medzitým stal farárom v Záriečí. Po niekoľkých týždňoch pred vianočnými sviatkami odchádza vypomáhať ťažko chorému Pavlovi Čendekovičovi. Svoj príchod do Stankoviec a začiatok kňazskej služby v tomto zbore zapísal sám do „*Matriky narodených a pokrstených*“ (CZ Malé

Stankovce), 2. a 8. novembra 1855 takto:

*„Ponevadž Dvojctihodný někdy muž p. Pavel Čendekovič byw od dluh-
šiho času nemocný do Matriky vpisovat nemohol ale jen na osobitný papír pády
narozených a Pokrstených značené byly a po umrtí vyšespomenutého rádního
Slov. Bož. Kazatele a Faráře cirkve Ev. A. W. Malo Stankowské místo neho dne
6-ho Januara roku 1856 Štepan Křižan předtým Kaplan v Cirkvi Ev. A. W. Zar-
jecké za rádného Slov. bož. Kazatele a Faráře zwolen jest, tedy s pomocí boží
a we jmenu blahoslawené Trojici swaté ja Štepan Křižan i tý zanedbané pády
wpisujem i dale již skrze mne Pokrstených wpisowati začínám.“*

Symbolicky môžeme chápať, že Pavel Čendekovič umiera na Štefana (26. decembra) a na jeho miesto nastupuje Štefan Križan, aby tu pôsobil nepretržite skoro štyri desaťročia – presne 38 rokov. Neprijal ani voľbu púchovského cirkevného zboru v roku 1865, ale zotrval v Stankovciach až do smrti 14. februára 1894.

Nesebecká láska k cirkvi a národu.

Ako farár bol mocným v slove a skutkoch. Bol výborný kazateľ, ktorý každodenne čerpal múdrosť zo studnice Božieho slova. Pridržiaval sa verne ustáleného bohoslužobného poriadku v cirkvi, utvrdzoval veriacich v zdedenej viere otcov. Celkove možno povedať, že vo svojej kňazskej praxi uplatňoval nielen vedomosti, ale aj zanieťenie a túžbu, získanú medzi Štúrovými žiakmi. Svoju službu zameral na pozdvihnutie úrovne ľudu na cirkevnom a národnom poli. Fara v Malých Stankovciach ako už aj za čias jeho predchodcu Pavla Čendekoviča, bola okrem iného i miestom častého stretávania sa rodol'ubov, ktorí sa tu dôverne radili ako svojmu ubiedenému ľudu pomôcť; duchovne, mravne a sociálne ho povzniesť. Z ľudského pohľadu Štefan Križan vynikal nebojácnosťou, ale i veselou a pohostinnou povahou, ktorá ho predurčovala k vedúcej osobnosti mnohých národných aktivít v okolí stredného Považia. Myslel na to, ako ochrániť chudobný ľud pred neznesiteľnou úžerou a podľa možnosti podporiť ho a zabezpečiť i hmotne. S tým úmyslom založil Vzájomnú pomocnicu, z ktorej bola mnohým núdznym, nielen z miestneho cirkevného zboru, ale aj zo širšieho okolia, poskytnutá materiálna pomoc. Okrem toho venoval sa aj priamemu poskytovaniu pomoci nemocným, najmä tým, ktorí sa v tej dobe nemohli dostať k uzdraveniu pre nedostupnosť lekárskej služby. Samostatným štúdiom medicíny spájal ľudové liečiteľstvo s vedeckými poznatkami a stal sa uznávaným liečiteľom na Považí.

Literárne práce Štefana Križana v kontexte slovenských pomerov druhej polovice 19. storočia uverejňoval najčastejšie pod pseudonymom Štefan Žiranský. Okrem drobnejších prác napísal prvý slovenský román „*Milana a Milina*“ (Sokol, 1862), z doby meruôsmych rokov „*Srienovskí národovci*“ (Sokol III, 1864) ako aj divadelnú veselohru „*Obšitník*“ (Orol, 1970). V Slovenských pohľadoch (1867) uverejnil ďalšiu novelu „*Gergeľove hody*“ a štúdiu

„*Románová spisba a jej kritika*“ (Slov. pohľady, 1870). Kritické vydanie jeho prác vyšlo v pražskom vydavateľstve Melantrich v r. 1935. Do manželstva vstúpil na jeseň roku 1859 s Rozáliou Lange z Trenčína, ktorá zomrela ako 33-ročná. Ani v ďalšom, druhom manželstve, ktoré uzavrel s Máriou rod. Draškóczy im deti Pánom Bohom neboli darované. Nahrádzal to tým, že viacerým deťom svojich bratov a sestier, niektorým z nich ako krstný otec, finančne pomáhal pri štúdiu. Umožnil im takto dosiahnuť patričné vzdelanie. Taktiež sa postaral aj o najmladšiu sestru, vdovu Ludoviku. Tiež bola bezdetná a 57-ročná zomrela (na fare u brata Štefana) v Malých Stankovciach.

Myšlienku pomáhať tým, ktorí to najviac potrebujú, uskutočnil i takým spôsobom, že pri trenčianskom senioráte zriadil základinu vo výške 2.000 zlatých, z ktorej sa potom vyplácali štipendiá slovenským evanjelickým študentom. Nielen tento skutok, ale jeho „*celý život svedčí, že on bol až do posledku rýdzim charakterom slovenským. A on zachoval bodrú, junácku myseľ i vtedy, keď ako na cirkev tak na národ ťažké prišli časy. Jeho viera na víťazstvo našej pravdy bola nezlomná, obdivuhodná*“. Tieto slová napísané o ňom nachádzame vo vyššie spomenutej brožúrke „*Krátky životopis Štefana Križana*“, str. 8. Tam v záverečných vetách (uvádzame v dobovom štýle a pravopise) záriečský farár Pavel Zoch pri odhalení náhrobného kameňa nad jeho hrobom, ktorý sa skvie vo svojej kráse i dnes na malostankovskom cintoríne, povedal: „*Jako člověk bol vzorom slovenskej dobroty. Čo muž rázu, mal aj on nepriateľov, čo delník kresť. Lásky – skúsil mnoho nevďaky, ale nikdy žiaden člověk neprijal z úst jeho slovo trpkosti a pomsty. On premáhal a zahanboval protivníka vždy svojou láskavou dobrosrdečnosťou vo zmysle toho slova Kristovho: „Neodplácajte ... „ a toho napomenutia sv. apoštola: „Nedaj sa premôcť ...“ Tak pracoval neunavene, horlive, až krátka nemoc urobila koniec jeho požehnanému životu dňa 14. februára 1894. Tam na Považí pod hrdým Inovcom postavili mohylu jeho – no on dlho a slávne žiť bude v pamiatke svojho ľudu, ktorý tak miloval.*“

Jarmila Petruľová (2017)

Učiteľ a básnik – Ján Branislav Mičátek

Ján Branislav Mičátek (19. november 1837, Malé Stankovce - † 24. január 1905, Kysáč, Vojvodina) bol učiteľ, básnik, jazykovedec, národný buditeľ, organizátor kultúrneho života, malostankovský rodák. Otec bol tiež učiteľom a študoval u spisovateľa Kalinčiaka, ktorý bol prednášateľom a učiteľom v Modre, kde mladý Mičátek získal nielen prvé pevné vedomosti, ale aj hrdosť, že pochádza z rodu významných národovcov – vzdelancov. Tu zakončil aj učiteľský ústav.*

V roku 1857 prišiel na prázdne učiteľské miesto do obce Lalit' ku kolegovi Jozefovi Godrovi, kde nadobudol ďalšie významné buditeľské skúsenosti. V Laliti pôsobil do roku 1862, odchádza do Kysáča a natrvalo tu potom aj zakotvil. S príchodom nového národovca – učiteľa, sa Kysáč zrazu začal z tvrdého zápecníctva a nezainteresovanosti pomaly prebúdzat' k národným veciam, a to bola práve veľká zásluha pána učiteľa Jána Mičátka.

Vo svojich spomienkach neraz hovoril o tom, ako to bolo na začiatku jeho pôsobenia v Kysáči: „Škola na spadnutie, kostol len-len že sa nezvalil, žiakov bolo nad 250, nezainteresovaných o výchovu a vzdelávanie. Mnohí zo žiakov boli pastieri sviň, kráv, robili doma ako pomocná pracovná sila, do školy riadne nechodili, nuž nie div, že aj povedomie im bolo slabé, také, ako aj rodičov a vzdelancov.“

V čase jeho príchodu v Kysáči pôsobil farár Friedrich Steltzer, s ktorým mali všetci veľké roztržky, lebo vplýval na chabé slovenské povedomie, vyzdvihoval povedomie maďarské, a tak sa k ľuďom aj správal. S novým učiteľom Mičátkom sa hneď dostal do sporu, tak ako mal spory najmä pri príchode Viliama Paulínyho-Tótha na voľbách, od ktorých všetkých Steltzer odhováral a brzdil organizovaný odchod do Kulpína.

Učiteľ Ján Branislav Mičátek však neklesol na duchu. Keď sa v Petrovci pri otvorení prvého slovenského divadelného predstavenia predtým konala veľká slovenská oslava (tristoročnica Zrúnskeho) na čele s riaditeľom divadla Viktorom Rohoňom (1845 – 1923) v krčme u Karola Slavku, tejto veľkolepej oslavy sa zúčastnil aj učiteľ Mičátek a bol spolu s Viktorom Rohoňom obžalovaný za vyvolávanie neznášanlivosti voči maďarskému hrdinskému národu.

Ján Mičátek v mene Dolnozorcov odoslal svoj chýrečný „prípís vďačnosti“ Matici slovenskej do Martina, kam každoročne odchádzal na oslavy a jeho synovia nasledovali otcove vychodené chodníčky aj tak, že syn, tiež Ján, šiel na Slovensko z Kysáča pešo a urobil aj veľký výlet na Devín. Prípís vďačnosti učiteľ Ján Mičátek napísal z vďačnosti k biskupovi Štefanovi Moyzesovi a ako zakladateľ Matice slovenskej v Turčianskom Svätom Martine bol aj poverenikom pre Báčku a celú Dolnú zem. Mal veľké spory aj doma,

aj v župných úradoch. Bol dopisovateľom „Orla“, „Sokola“, „Peštbudínskych vedomostí“, ale písal aj do srbských novín a časopisov, do novosadského „Nevenu“, a preto roku 1894, keď sa začala tvrdá maďarizácia, úrady ho pozbavili učiteľstva a násilne ho penzionovali.

Oženil sa s Alžbetou, rodenou Maršallovou (1840 – 1878, ináč sestrou prozaika Gustáva Maršalla Petrovského), s ktorou mal deväť detí. Najstarší Ján Svätopluk bol kňazom v ďalekej Amerike, kde sa tiež angažoval ako slovenský národovec. Vladimír bol stredným synom a stal sa učiteľom v Kysáči, Ľudovít Miloš ako advokát, politik a vydavateľ – redaktor „Dolnozemského Slováka“ mal z nich najúspešnejšiu verejno-kultúrnu prácu.

Učiteľ Ján Mičátek, rodák z Malých Stankoviec, zomrel roku v 1905, druhý deň po veľkých hodžovských voľbách. Bol nadšený, že na týchto významných voľbách zvíťazil znova spoločný kandidát Srbov a Slovákov Milan Hodža. Na tomto pohrebe sa zúčastnil aj pán Milan Hodža a mnohí významní dejatelia zo strany Slovákov ako aj Srbov. Obyčajný kysáčsky ľud ho vypravdal húfne, žiaľiac za svojim nebojácnym, bojovným a láskavým učiteľom.

Štefan Šmatlák (2017)

Stopy človeka – Marka Šmatláková

Legendsy ostávajú, žijú ďalej v našich srdciach, ale ich fluidum je prítomné aj po rokoch. V zanechaných dielach, myšlienkach a postojoch. Vraveli nám, že existovať na tomto svete má zmysel a veľkosť človeka nezávisí od toho, či bol na očiach širokej verejnosti. Jeho myšlienky a činy pohľadujú dokonca celé generácie a žije v nich ďalej. Takéto fluidum vždy cítim, keď listujem v rodnej kronike Šmatlákovcov, ktorá je písaná od 3. novembra 1918. Teda prvá zmienka bude mať 100 rokov.

„V rodnej krajine vždy hľadám prítomnosť človeka. Musí tam byť – ved’ v piaty deň ho stvoril Boh na svoj obraz. A ak tam nie je – zanechal stopy...“

Legendou je pre mňa tetka Marka – Mariška, ako ju všetci nazývali, Šmatláková, prezývaná „Šmatláčka“. Hoci to bude už 10 rokov, čo sme jej s pietou dali navždy zbohom, je to akoby od nás odišla iba včera. Rodáčka zo Sedličnej, ktorá sa narodila manželom Anne a Adamovi Šmatlákovcom dňa 16. 8. 1919. Zomrela 9. 12. 2008 v Sedličnej. Najstaršia zo siedmich detí manželov Anny a Adama – Ján, 19. 5. 1921, zomrel 15. 3. 1944; Štefan – 13. 12. 1922, zomrel 20. 3. 2011; Pavol – 1. 5. 1924, zomrel – 24. 10. 2008; Anna – 1. 10. 1926; Jozef – 19. 5. 1937, zomrel 27. 9. 2007; Gabriela – 5. 12. 1939.

V mladosti chodila slúžiť bohatým gazdom, pracovala v Nemecku, a keď sa zhoršilo zdravie milujúcim rodičom, našla si prácu v Trenčianskej TOS-ke ako žeriavnička a neskôr ako skladníčka.

S láskou sa postarala o svojich rodičov a s radosťou pomáhala svojim súrodencom a ich rodinám. Poznali sme ju ako horlivú členku Červeného kríža, darkyňu krvi a bola vždy tam, zväčša na bicykli, kde bolo treba pomôcť pri kultúrnych akciách. Už ako deti sme ju radi počúvali, fascinovaní každou novou informáciou a učili sme sa od nej obetavosti a pomoci druhým. Brávala nás na púte a výlety po rodnej obci. Často nám rozprávala príbehy z čias vojny. Ako napríklad tento:

„Blížila sa krásna jar a nezadržateľne aj vojenský front. Na Veľký piatok som sa vybrala so sestrou do Trenčína na Božie hroby v kostoloch. Pri návrate domov nad Sv. Jánom zakrúžilo lietadlo a spadlo na zem. Pomyslela som si, či nie je treba nejako pomôcť. Vzápätí sa objavil vojak a pýta sa, či sú tu naši vojaci. Ja som im povedala, že v dedine sú Nemci. Len som mu prízvukovala, aby rýchlo utekal preč. V Selci už boli partizáni. Poslúchol. Pokračovala som v ceste. V jednom momente sa vedľa mňa rozplakala sestra Gabriela a začali po nás strieľať Nemci, lebo nás zbadali. Opýtali sa ma po nemecky, kde sú vojaci. Vedela som už trochu ich reč, pretože od roku 1941 – 43 som bola na robotách pri meste Wurzbuchen. Odpovedala som, že hľadám pri Váhu.

Po ceste išiel oproti jeden muž zo Sedličnej a upozornil ma, aby som

išla domov cez dedinu, pretože už všade boli vojaci.

Keď prechádzal vojnový front, tak sme sa podľa možnosti poschovávali, aby nám Nemci nemohli ublížiť. Úkrytom na veci bola naša 19 metrov hlboká studňa, ktorá bola bez vody. Do nej sme dali vrece so šiestimi pečňami chleba, ktoré som pred sviatkami napiekla. Na to išlo vreco s makom a nové látky na posteľné prestieradlá. Šijací stroj Singer sme zanesli ku kríčkom k potoku. Pri Majeri boli ruské kaťuše a od Chocholnej strieľali zasa Nemci. V dedine museli ľudí evakuovať na Betlehem. My sme sa skryli so sestrami a bratmi pod Inovčekom. Taká bola jar 1945.“

Pocit duševného zblíženia s človekom ako bola ona, je nenahraditeľný. Ona nás mala veľmi rada. Mala rada kroje, v kroji som ju videla chodiť do kostola i v bežnom živote. Vravela, že je v nich soľ zeme: „*Krása a smútok i radosť zároveň.*“ Mala rada všetky deti súrodencov, i keď svoje nikdy nemala, ktoré pomohla vychovať a nikto ju na starobu neopustil, ale každý ju mal pod ochrannými krídlami.

Kronika, ktorú mi darovala na Vianoce v roku 2000 tetka Marka, sa pomaly zaplňa novými životnými udalosťami našej rodiny, rodiny Šmatlákovcov.

„*Koruna starcov sú deti detí a sláva synov sú ich otcovia.*“ (Kniha Prísloví 17.6.)

Anna Navrátilová (2018)

Pôrodná babica – Katarína Ikášová

V našej dedine snád' nie je medzi rodákmi nik, kto uzrel svetlo sveta v rokoch šesťdesiatych či sedemdesiatych minulého storočia, ku komu by neza-vítala, keď otvoril oči a vnímal svet, a nepoznal by ju. Skôr však naše mamy a babky, ktoré učila starostlivosti pri narodení človečička do rodiny. Volala sa Katarína Ikášová, rodená Mikláňková. Narodila sa v Dolnom Srní, 18. októbra 1906 rodičom Martinovi Mikláňkovi a Eve, rod. Kulichovej.

Už v mladých časoch z nej sršala energia a svojím humorom neraz rozhybala rozpačité debaty pri oslavách narodenia detí či krstínach. Občas až tak, že keď spustila niečo zo svojich zážitkov, tak sa aj páni farári radšej rýchlo pobraли, len aby neboli svedkami riavy jej slov. No ako som sa dozvedel, život sa s ňou nemaznal.

Jej otec sa vysťahoval za prácou do Ameriky. Zanechal doma štyri maloleté deti s ich matkou a raz za rok chodil domov. Keď už boli deti skoro dospelé (tri dcéry a syn), prestali chodiť správy od otca. Najstaršia z dcér sa rozhodla za ním vycestovať. Našla ho v ústave pre postihnutých, zjavne trpel duševnou chorobou. Nezostalo im iné, len sa každé z detí postaviť na vlastné nohy a pomôcť mame.

Tak sa takmer sedemnásťročná rozhodla ísť robiť do Rakúska (pár rokov po skončení prvej svetovej vojny). Tu sa zoznámila s budúcim manželom Štefanom Ikášom, rodákom z Moravského Lieskového. Zobrali sa a z ich vzťahu sa narodili dve deti: Milka (1925) a Milan (1936). Bývali v Mor. Lieskovom, no po čase sa presťahovali do Beckova, tu prerobili dom na dvoj-dom, kde v každom poschodí bola bytová jednotka pre jednu rodinu.

Ich život však poznačila tragická nehoda. Jej muž bol poštár a v roku 1939 šiel na bicykli do Kálnice s poštou. Počas cesty ho predbiehalo nákladné auto, rozvírilo vzduch a jeho poštársky kabát zachytil podvozok auta, čím ho stiahlo pod zadné kolesá. Bol na mieste mŕtvy. Pani Kataríne neostávalo nič iné, iba sa postarať o svoje deti, o svoju existenciu, a tak hneď, ako to bolo možné, žiaľ, nežiaľ, začala po susedoch „ferestovať“ chorých, robiť masáže, ošetrovať preležaniny, aplikovať klystír a podobné opatrovateľské zásahy.

V určitom čase sa o jej starostlivosti a vzťahu k chorým a ľuďom odkázaným na starostlivosť iných dozvedel profesor Chúra. Ten v tom čase hľadal pôrodné baby, ošetrovateľky. Zároveň mu počas jeho služby upratovala letný byt, a tak na otázku, či by sa nedala nahovoriť za pôrodnú asistentku, povedala áno. A tak si v Bratislave urobila kurz a začala pôsobiť v Beckove. V rájone mala okrem Beckova ďalších sedem dedín.

Po určitom čase sa uvoľnilo miesto pôrodnej asistentky v Stankovciach, kde odišla do dôchodku pani Viktóryová (mama známeho sklenára) a pred-

stavenstvo rozhodlo, že ju nahradí pani Katarína. Z tohto dôvodu sa dočasne presťahovala na tzv. „*Ďurišovec*“ (pri terajšom OcÚ), kde bývala v zadnej miestnosti. Pri vstupe do Rozvádz bolo staré MNV (dnešné ZS) a tam sa nastáhovala neskôr. Pracovala s doktorom Simonom. Mala na starosť deti a mamičky vo Veľkých a Malých Stankovciach, Sedličnej, Rozvadžoch, Opatovciach, Bierovciach a v Selci. Všetkých navštevovala na bicykli.

Po čase išla znova bývať do Beckova. Dochádzala denne do Stankoviec. Na MNV mala bicykel a na ňom obiehala čerstvé rodičky a detičky. Neskôr (okolo roku 1970) kúpila dom vo Veľkých Stankovciach (bývalé číslo 25, dnes 614). Ako pôrodná asistentka pracovala do svojich 68 rokov života. Zomrela 23. marca 1984 v Stankovciach, no pochovaná je v Beckove.

Pani Katarína Ikášová však nebola známa len opatrovateľskými službami. Počas druhej svetovej vojny premávala medzi Bodovkou a Beckovom súkromná autobusová linka. Počas jednej jazdy ju požiadala o pomoc pani Valková, že jej zastrelili otca Nemci a ona sa už nemohla ďalej starať a schovávať veliteľa partizánov zo strachu o holý život. Tento pán zároveň pracoval pre Londýn, a tak ho aj s jeho vysielacskou prijala do svojho domu v Beckove. Vysielacšku mal schovanú v komíne a cez dve poschodia bola v komíne vztýčená anténa. Peniaze, ktoré mu doručovali po kuriéroch, schovával v jej šporáku. Nemecká posádka bývala hneď vo vedľajšom dome, no nezamerala signál, ktorý bol vysielaný priamo pod ich nosom.

Po oslobodení prišli k moci komunisti. Jedného dňa k nej prišiel jej chránenec, pán Medek sa volal. Navrhol jej členstvo vo Zväze protifašistických bojovníkov. Prijala to a bola jeho doživotnou členkou. Medzi jej záľuby patrila starostlivosť o ovocné stromčeky, rada sa zabávala, mala rada humor, skúšala na ľudí rôzne „*fórky*“, pred ktorými, ako sme už spomínali, aj farári utekali...

Ludia ju mali radi, dodnes na ňu spomínajú v dobrom. Vedela sa familiárne votrieť do rodín, bývala pri pôrodoch, chodila do rodín po narodení detí v čase šestonedelia, kúpala detičky, proste pomáhala, kde sa dalo.

Ďakujeme pani Darine Ikášovej, rod. Pevnej, ktorá nám poskytla fotografie a informácie zo života svojej svokry a jej rodiny.

Spomienky na začiatky našej školy – Augustín Nad'ovič

Každý z nás má spomienky na svoju miestnu školu. Na prvú cestu do lavíc, na prvú učiteľku alebo učiteľa, na prvú známku, na prvý školský výlet, na najlepších kamarátov a kamarátky alebo na množstvo rôznych zážitkov. Dnes je pre nás škola samozrejmou, ale nebolo to vždy tak. Vybudovať novú modernú školu nebolo nič ľahké a v tom čase ani jednoduché. Preto je dnes, po 60-tich rokoch existencie školy, dôležité spomenúť si na jej začiatky a prejaviť patričnú úctu ľuďom, ktorí sa najviac zaslúžili o jej vybudovanie a realizáciu vyučovania. Poďakovať našim rodičom, učiteľom za nespočetné množstvo odpracovaných brigádnických hodín pri budovaní školy a celého školského areálu. Rozhodujúcim človekom, ktorý sa najviac zaslúžil o existenciu našej školy bol prvý riaditeľ Augustín Nad'ovič.

Pochádzal z Vaďoviec, kde sa 3. februára 1910 narodil. Ľudovú školu vychodil vo Vaďovciach a 4 triedy meštianskej školy v Starej Turej. Po skončení školy sa učil za strojného zámočníka vo Vrbovom. Potom pracoval ako robotník na stavbe železnice na trati Nové Mesto nad Váhom – Veselí na Morave. Ako 18-ročný začal študovať v Štátnom učiteľskom ústave v Banskej Štiavnici a štúdium ukončil maturitou v roku 1932.

Jeho prvé pôsobisko bola štátna ľudová škola v Krajnom. Potom bol preložený do Kostolného – Hodulov vrch, kde pôsobil ako správca školy. V roku 1934 išiel na základnú prezenčnú službu do Bratislavy. V roku 1935 sa oženil a so svojou manželkou Jankou bývali v Kostolnom. Od roku 1940 pôsobil ako správca školy v Myjave, u Baranov. Tu pôsobili spolu s manželkou 8 rokov až do konca vojny v roku 1945. Jeho ďalšími zastávkami bol Beckov, kde pôsobil dva roky, a meštianska škola v Skalici. Ďalšou úlohou bolo založenie meštianskej školy vo Svite. Tu pôsobil od roku 1946 do roku 1947. Potom založil meštiansku školu v Sládkovičove, kde pôsobil tri roky aj ako predseda národného výboru a odborov.

V roku 1950 bol preložený do Malých Stankoviec. V roku 1954 bola veľká povodeň, a tak sa rozhodol postaviť novú školu. Budova školy bola postavená podľa projektov školy v Nemšovej. Začiatok výstavby bol v októbri 1954 a za dva roky bola dokončená.

A aké má spomienky na riaditeľa Nad'oviča pani učiteľka Ľubica Trefná – Marušincová sa dočítate v nasledujúcich riadkoch:

„V septembri. 1966 som prišla pracovať do školy vo Veľkých Stankovciach. Na odbore školstva v Trenčíne mi pri odovzdávaní dekrétu povedali, že ma dávajú pracovať na najlepšiu školu v okrese. Bola som preto veľmi zvedavá na riaditeľa školy i celý učiteľský kolektív.

V škole ma privítal urastený, už na prvý pohľad rozhodný a suverénny

muž s priamym pohľadom, ktorý na mňa hneď zapôsobil. Riaditeľ Nad'ovič bol prísny, ale spravodlivý k nám – učiteľom, i žiakom. Bol vzorom v práci i v starostlivosti o žiakov a školu. Pre mňa bol skutočná osobnosť. Pod jeho vedením sme naplňovali slová básnika Milana Rúfusa: „Učiteľ je kostolník, ktorý zapáľuje prvú sviečku v detskej duši.“

Keď prišiel na hospitáciu, sledoval nielen moju prácu so žiakmi, ale vždy jeho pohľad prešiel po všetkom, čo sa v triede nachádzalo, a ak niečo nebolo v poriadku, okamžite poslal po školníka, alebo mnohé veci opravil dokonca aj sám.

Riaditeľ Augustín Nad'ovič bol aktívny nielen v práci v škole, ale i v obci. Nielen že jeho zásluhou bola postavená a odovzdaná v r. 1956 krásna škola, ale mal zásluhu i na neskoršom zjednotení štyroch obcí Sedličnej, Malých Stankoviec, Veľkých Stankoviec a Rozvádz do jednej spoločnej obce s názvom Trenčianske Stankovce.

Dbal na to, aby sme sa venovali mimoškolskej práci, viedli rôzne krúžky, pripravovali kultúrne programy k rôznym výročiam a oslavám v obci. Nacvičovali sme detské divadelné hry.

Sám bol aktívnym členom „Speváckeho zboru trenčianskych učiteľov“, a keď sa s týmto súborom dostal do Puly, hneď nadviazal družbu s jednou z tamojších škôl. A tak v júni 1968 k nám prišiel detský spevácky zbor z Puly a päť učiteľov. Po ukončení šk. r. 1967/68 sme aj my vyrazili na výmenný pobyt do Puly. Aj od nás šiel detský spevácky zbor, folklórny krúžok a 5 učiteľov – Augustín Nad'ovič, Jozef Hág, Ladislav Žiško, Eva Adamcová a ja.

I keď dvojdnová cesta s nocľahom a zastávkou v Ľubľane bola únavná, pre žiakov bol pobyt v Pule plný nezabudnuteľných zážitkov, napríklad vidieť more a môcť sa v ňom okúpať, bolo úžasné Veľkým zážitkom bola možnosť vidieť i staroveký amfiteáter. Tieto výmenné družobné pobyty sa mali opakovať pravidelne každý rok, ale po auguste 1968 sa už nedali zopakovať.

Augustín Nad'ovič bol na svoj kolektív učiteľov hrdý. Žiadal odvádzť poctivú prácu, ale ak niekto z nás potreboval pomoc pri riešení akéhokoľvek problému, bol vždy ochotný pomôcť.

Všetci, ktorí sme za jeho pôsobenia v škole pracovali, veľmi radi spomíname na roky strávené v Trenčianskych Stankovciach. Na to, že sme dostali základy poctivej učiteľskej práce v krásnej škole, vo výbornom kolektíve a pod vedením nezabudnuteľnej osobnosti školy i obce, riaditeľa Augustína Nad'oviča.“

Pri spomienke na neho sa mi vždy vynárajú slová básnika Jána Kostru: „Každý deň stretnúť človeka – to stačí...“

Pani učiteľka Marta Perthenová si na neho spomína takto:

„Meno Augustín Nad'ovič je pre mňa späté so školou, s novučičkou školou vo Veľkých Stankovciach, do ktorej som nastúpila mesiac po jej

otvorení. Privítal ma v riaditeľni súdruh riaditeľ, statný muž s autoritatívnym hlasom – osobnosť!

Mojím príchodom nebol nadšený. Čakal staršiu, skúsenejšiu učiteľku do 1. ročníka, ktorý nemal obsadený. Keď sa dozvedel, že malé deti mám najradšej a rada to skúsim, jeho prísnosť zrazu zmizla a pokračoval v rozhovore s priateľským konštatovaním, že si určite budeme rozumieť. A do jeho odchodu na dôchodok sme si naozaj rozumeli.

Obdivovala som jeho aktivity, rozhodnosť, suverenitu, odvahu a absolútnu zásluhu na výstavbe školy (a živote obce). Ved' bez školy je obec mŕtva, nežije. Podmienky, za ktorých sa učili stankovskí žiaci na štyroch rôznych miestach v dedine, boli absolútne nevyhovujúce a ohrozujúce bezpečnosť detí. No v 50-tych rokoch vybaviť stavbu školy bolo priam nepredstaviteľné. No nie pre neho! Vybavoval ju na okrese – nedalo sa, na kraji to tiež nešlo, v Bratislave tiež nie, tak sa vybral do Prahy za prezidentom...

Školu postavil a vybavil tak, že učiteľom pripravil ideálne podmienky na prácu, aby sa žiakom mohli dokonale venovať. Ktorá škola sa mohla v danom čase pochváliť vybavenými učebňami chémie, fyziky, prírodopisu, zeme-pisu, matematiky s kabinetmi, dielňou, nárad'ovňou, perfektnou telocvičňou s kabinetom, dvoma šatňami so sprchami, pionierskou klubovňou, knižnicou, družinou, jedálňou a kuchyňou s výbornými kuchárkami?

Po hrubej úprave okolia školy nastúpili učitelia a rodičia, aby v rámci brigád doupratovali okolie. Sadili okrasné stromy a kriky, kvety, siala sa tráva. Riaditeľ bol pri týchto prácach vzorom i povzbudzovateľom. Výsledkom bola krásna škola v krásnom parku.

Bol prísny na žiakov, učiteľov, no hlavne na seba. Nezniesol povrchnú prácu, ani ulievanie, či meškание na hodinu. Pod jeho vedením sa nám podarilo vychovať desiatky vysokoškolsky vzdelaných, usilovných a svedomitých ľudí.

Po otvorení školy bol kolektív učiteľov veľmi mladý. Bolo nás viac ako 30 a napriek tomu, že sme museli plniť i mnoho politickej mimotriednej a mimoškolskej práce, v škole bývalo veľmi veselo a radi sme do nej chodili. Nám dochádzajúcim bolo veselo už na zastávkach autobusu. Pri bráne školy nás i žiakov vítal riaditeľ Naďovič. Súčasne upozorňoval žiakov, aby si čistili topánky, aby zdravili a podobne.

Napriek tomu, že bol veľmi prísny a svojim vodcovským hlasom upozorňoval na chyby, ktorých sme sa my i žiaci dopúšťali, bol spravodlivý a chápaný, vedel nás v ťažkých situáciách podržať, pomôcť, poľutovať. Nikdy sa mi nestalo, že by som šla domov zo školy s pocitom skrivodlivosti. Iba raz na mňa nesp spravodlivo nakričal. Nebránila som sa vediac, že na svoj omyl určite príde sám. Na druhý deň si ma zavolať do riaditeľne a priam dojemne sa mi ospravedlňoval. Vážila som si ho ešte viac. K nám mladým sa správal nielen prísne, no i otcovsky. Často privieral oči nad vystrájaním, ktorým sme si krátili

čas, my dvadsiatnici a tridsiatnici.

Po 40-tich rokoch dochádzania do „mojej školy“ po mramorových schodoch do mojej triedy, za mojimi žiakmi mi bývalo smutno aj za rodičmi bývalých žiakov. Nikdy som sa nechcela dať preložiť do mesta z „mojich Stankoviec, z mojej školy“ od mojich spomienok na krásne časy svojej mladosti, keď mojím zamestnaním bol môj koníček. “

Na záver uvádzam slová, ktoré napísal sám Augustín Naďovič: „*Snažil som sa podľa svojich síl a schopností urobiť kus užitočnej práce ako v škole, tak i vo verejnosti. Predovšetkým vychovávať z našich detí poriadnych ľudí, aby žili v šťastí, spokojnosti a hlavne v mieri. “*

Vendelín Sedláček, Ľubica Trefná - Marušincová, Marta Perthenová (2016)

Chýrny organár z Rozvázdz

Bývalé obce, z ktorých neskôr vznikla naša obec Trenčianske Stankovce, boli v minulosti rodiskom alebo pôsobiskom mnohých významných osobností kultúrneho a spoločenského života, ktorí sa natrvalo zapísali do dejín slovenskej vedy a kultúry, a výrazným spôsobom prispeli k zviditeľneniu našej obce. Medzi takéto osobnosti môžeme určite zaradiť aj chýrneho organára a opravára hudobných nástrojov, Jána Pevného z Rozvázdz.

Ján Pevný pochádzal zo štyroch detí gazdu Adama Pevného z Rozvázdz, staré číslo domu 18 (dnes 9). Bol prvorodený syn a narodil sa 13. februára 1836. Do školy chodil k znamenitému učiteľovi Pavlovi Mikulíkovi v Malých Stankovciach. Po svojej matke rod. Blaškovej z Hámrov, zdedil tichú povahu a vzácny dar, lásku i veľké nadanie v hudbe a speve. Medzi povinnosti detí na dedine patrilo aj pasenie husí, kôz a dobytky. V malostankovskom evanjelickom kostole pravidelne ťahával mechy na organe pánu rectorovi. Pritom sledoval tóny i akordy píšťal pri chrámovom speve. Keď vychodil školu a dorastal do mládeneckých rokov, vedel zaspievať všetky piesne z Transciscie, ale aj ľudové piesne. V dedine utvoril spevácky krúžok z mládeže.

Žil v spoločnej domácnosti s otcom a bratom Adamom a dobre si vychádzali. Ale prišiel jeden konflikt, ktorý výrazne ovplyvnil jeho ďalší život. Bolo to vraj v roku 1865, keď doznievalo babie leto. Otec - hlava rodiny, sa radil so synmi, ktoré práce podľa naliehavosti treba najskôr porobiť, pokiaľ nepríde zima. Vyslúžilý vojak Ján bol toho názoru, že snopy obilia, uložené v stodole, treba čo najskôr cepami vymlátiť na mlatobni, aby myši zbytočne nestenčovali zásoby chlebička. Otec a brat Adam sa postavili na stranu žien, ktoré medzitým vyvliekli spod šopy trlice, a dali sa do trepania konopí pod prístreškom sušiarne. Citlivý a ústupčivý Ján so slzami v očiach strhol z hlavy polotvrdý a od potu presiaknutý okrúhly širák, a stojac pred vrátami stodoly na podvale humna, naznačil ním vo vzduchu kríž, a pred otcom zažehnal sa so slovami: „*Moja noha už nikdy neprekročí prah tejto stodoly.*“ Potom sa vytratil nepozorovane z domu i dediny, a odišiel, nik nevedel kam.

110

Také sú náznaky, že odišiel do sveta a cez Moravu zamieril do Sliezka, kde zakotvil v meste Krnove. Tu sa vyučil v krátkom čase za organára a ladiča. Potom sa vrátil na stredné a východné Slovensko. Začal pracovať a čoskoro sa vypracoval na chýrneho majstra organára. Víťaný bol na každej fare, u rectora i organistu, v kaštieloch a všade, kde mali harmónium, organ alebo klavír. Zvučné meno majstra organára a ladiča Pevného preniklo i do cudziny, kam bol zvaný na šľachtické dvory. Všetky pomôcky potrebné k svojej profesii si zhotovoval sám. Do zliatiny, z ktorej si pripravoval ladičky, pridával vraj i dukáty. Po ôsmich rokoch túlania sa svetom, prvý raz navštívil rodné Rozvázdz.

Zmieril sa s otcom a všetci sa mali ďalej radi. Pod šopou rodného domu zriadil si dočasnú dielňu. V nej spod majstrových rúk vyrastal od základu nový, jednomanuálový organ pre zbor do Slatiny nad Bebravou. Z rodiska odchádzal za prácou všade, kam bol pozývaný. Potom sa zase vracal domov. Ale po rokoch sa nanovo vybral na dlhšie do sveta. Najradšej vždy zavítal do Banskej Štiavnice, kde sa zdržoval i stravoval v rodine hostinského Hamráka. Všetci členovia rodiny si obľúbili dobráckeho majstra organára natoľko, že mu zverili svojho jediného syna, aby ho vyučil za organára.

Ján Pevný sa uplatnil tiež ako technik - konštruktér. Spolu so strojným zámočníkom Františkom Vlčekom zostrojili bicykle, nazývané v 2. polovici 19. storočia „*rýchlobežkami*“. V roku 1870 absolvovali jazdu na bicykli až do redakcie Slovenských národných novín. Táto skutočnosť poukazuje, že Slováci, hoci žili v ťažkých a skromných pomeroch, vedeli sa vyrovnáť s technickým pokrokom nastupujúcim v 2. polovici 19. storočia. Teda nielen Paríž a iné svetové mestá mali svojich konštruktérov, ale mali ich aj Slováci. Pevného pomocníka pri zostrojovaní bicyklov František Vlček býval v Sedličnej č. 22 (vtedy) s manželkou Pavlínou, rod. Mikulíkovou a 24.12.1894 sa im narodil syn František Pavol, na ktorého si možno spomenú naši starší spoluobčania.

V letných mesiacoch roku 1893 majster Pevný posledný raz vykročil za chlebom do okolia Banskej Štiavnice a Levíc. V sprievode obľúbeného učňa Hamráka, ktorý pomáhal odnášať pomocné nástroje, išiel od dediny k dedine. V júlovom sparnom dni dorazili do chotára obce Horša pri Leviciach. Tôňa ostrohy d'ateliny stojacej popri ceste zlákala obidvoch vyčerpaných k odpočinku. Upadli skoro do tuhého spánku. Keď sa učeň prebral, majster ešte spal. Po dlhom čakaní sa učeň rozhodol zobudiť majstra. Až vtedy zistil, že majster je nehybný a studený. Preľaknutý bežal do dediny Horše, kde to oznámil richtárovi. Úradný lekár potom zistil, že Ján Pevný zomrel na infarkt dňa 29. júla 1893. Rozzúlený učeň Hamrák sa ponáhlal domov, aby rodičia z Banskej Štiavnice podali telegraficky smutnú správu do Rozvázdz. Keď príbuzní prišli na pohreb do Horše, Jána Pevného už práve pochovali. Rodina Hamráková vystrojila svojmu vzácnemu priateľovi dôstojný pohreb. Adam Pevný, brat nebohého, nechal zhotoviť pomník z pieskovca, ktorý po žatve v roku 1893 osadili nad hrobom organára s textom, ktorý zložil vtedajší malostankovský národovec, učiteľ a básnik Michal Kišš.

111

Štefan Šmatlák (2019)

Použitá literatúra: Článok v Trenčianskych novinách, rok 1968, číslo 51 – 52, autor Ján Kudla

Mozaika života – Jozef Balaj

Ludské osudy sú nevyspytateľné. Mnohí nechajú na tomto svete nezabudnuteľnú čiaru a spomienky na nich žijú v myšliach spoluobčanov. Jedným z takýchto ľudí bol aj Jožko Balaj. Tak sme ho familiárne volali všetci, čo sme ho bližšie poznali. Býval v Malých Stankovciach. Bol človekom, ktorý mal vždy jasný názor na všetko, čo sa v dedine dialo. Vedel poradiť, pomôcť.

Oslovili sme jeho sestru Katarínu Kadákovú, aby nám bližšie povedala o jeho živote. Jozef Balaj mladší sa narodil 26. 2. 1948 v Malých Stankovciach rodičom Jozefovi Balajovi a Zuzane Balajovej rod. Klobušickej ako štvrté dieťa z ôsmich, a ako jediný chlapec. Radosť bola veľká, hlavne u otca. Táto radosť trvala iba necelé dva roky. Chlapec ochorel na detskú obrnu a jej následky ranili rodičov, pretože mu ochrnula pravá ruka. Pani Kadáková nám povedala: „*Aj napriek lekárskej pomoci a liečebných pobytoch v kúpeľoch, zostal až do konca života invalidom. Už od detstva mal veľa kamarátov, lebo bol rozumný a vždy vedel niečím zaujať. Keďže od malička robil všetko ľavou rukou, nič mu nerobilo problém. Veľmi pekne kreslil. Maľoval deťom obrázky do pamätníkov.*“ Keď skončil základnú školu, pokračoval na strednej elektrotechnickej škole v Bratislave. Tam spolužiakom pomáhal s technickými výkresmi.

Pri väčších udalostiach v obci, pri zábavách, kreslil plagáty pre rôzne organizácie. Najradšej maľoval plagáty, ktoré pozývali na fašiangovú zábavu alebo nejaké divadlo, oslavy MDŽ, stavenie mája a podobne... Mládencom vyrábal akýsi účet pre ženicha za dievča, ktoré sa rozhodol odviesť z obce preč.

Jeho sestra Katarína spomína: „*Mal rád tieto žartovné veci. Vkladal do nich kus svojho srdca. Možno preto, lebo niekde na dne srdca cítil, že on sám takú radosť nezažije. Nikdy o tom nehovoril, nikdy sme sa na to nepýtali, ale cítili sme všetci, že ten balvan niekde je, a nedá sa s ním pohnúť. Tiež maľoval a písal do niektorých kroník. Po skončení školy sa vrátil domov a bolo treba hľadať prácu. Prešiel veľa miest, ale pretože mal iba jednu ruku funkčnú, často nepochodil.*“ Ale on sa nevzdával. Vždy sa snažil o svoje miesto v živote a svojou neuveriteľnou húževnatosťou a dravosťou, niekedy prácou nad svoje sily, akoby chcel kričať: „*Som tu aj ja, ja to tiež dokážem...*“

112

Ale svet okolo neho bol neraz veľmi hluchý... Začal využívať svoje vzdelanie na opravu elektrospotrebičov. Patrili medzi ne rádia, televízory, magnetofóny... Tieto opravoval starším ľuďom, lebo bol mnohokrát ich jediným spoločníkom. „*A on s láskou a precíznosťou rozobral a skladal tieto staručké veci, ktoré boli odsúdené na vyhodenie. Tým najviac venoval času a lásky... Ako sa tešil, keď z takého vraku vylúdlil nejakú melódiu alebo obraz... A staručkí ľudia ho mali radi, on mal rád ich a ani si neuvedomoval, ako sa navzájom potrebujú...*“, spomína pani Katarína Kadáková.

Určitý čas viedol aj knižnicu v Malých Stankovciach v kultúrnom dome. Veľa detí si chodilo požičiavať knihy, a tým, čo nemohli meniť, Jožko a jeho sestry čítali z rozprávok a príbehov počas výmeny kníh. Popri tom veľa čítal, vzdelával sa, kupoval knihy, encyklopédie hradov, nerastov, knihy o astrologii, slnečnej sústave, horninách, kvetoč, rôznej technike, literatúre, spisovateľoch, atď...

V tom čase písal aj scenáre pre príbehy do úspešnej relácie českej televízie Bakalári. Vždy sa snažil každému vyhovieť podľa svojich možností, pomôcť... Zaujímal sa o dianie v obci a zúčastňoval sa takmer všetkých zasadnutí obecného zastupiteľstva. Často sa poslanci pýtali na jeho názor. A Jožko vždy jasne priamo odpovedal, vedel definovať svoj postoj.

Sestra Katarína spomína: „*Ked' som bola pionierskou vedúcou, pomáhala mi s prípravou branných hier. Zobral pár chlapcov a chystali pre ďalšiu skupinku úlohy, ktorá ich splnením získavala body. Úlohy boli vždy perfektne prepracované. Chodili sme až na Betlehem. Bol tam salaš, kde sa pásavali ovce. Deti ho mali rady a on mal rád ich.*“ A pokračuje: „*Nikdy sa nestáľoval na svoj zdravotný stav, ale cítila som niekde v hĺbke duše osteň bolesti, ktorý sa snažil skryť. V zrelom veku života, keď mal 50-ku, sa predsa oženil. S manželkou Viktóriou, ktorá pochádza z Košíc, sa poznali ako „obrnári“ v kúpeľoch. Bola vdova a mala syna Janka.*“

Jozef Balaj bol príkladom nezlomnosti, talentu, ľudskej vôle a cti. Pomáhal ľuďom ako vedel. Neraz sme spolu rozoberali aktuálnosti nad rozobratým magnetofónom, ktorý vždy dokázal opraviť. Nejednakrát na ulici sme si povedali názory na dianie v obci.

Pani Katarína Kadáková záverom nášho rozhovoru povedala: „*Neviem, či urobil nejaké veľké dielo. Viem, že hoci nemal zdravú pravú ruku, predsa bol pre nás (rodinu) a minimálne pre mňa, tou „pravou rukou“, ktorej som sa mohla vždy zachytiť. Ale žil a pracoval, aby nakoniec doskladal obraz – mozaiku svojho života tak, aby bol čitateľný pre každého. Skladal ho zo samých drobností a maličkostí, a čím viac ich bolo, tým bol obraz zreteľnejší. Ak aj nevytvoril veľa, mal určite veľké srdce, ktoré bilo a načúvalo, nebojím sa povedať, pre každého.* 29. januára 2015 stíchlo navždy.“

Katarína Kadáková, Dušan Pevný (2018)

Kanonik Pavol Šadlák

V našej obci pôsobilo viacero významných osobností, ktorí sa natrvalo zapísali do jej dejín. Jedným z týchto osobností bol aj Vdp. kanonik Pavol Šadlák, vtedy dekan a správca farnosti v Trenčianskej Turnej, pod ktorú vtedy spadala aj naša obec. Dňa 21. apríla sme si pripomenuli 10. výročie jeho úmrtia. V tomto článku vám chceme viac priblížiť jeho osobnosť.

Pavol Šadlák sa narodil 15. januára 1949 v Krásne nad Kysucou v rodine železničiara. Matka väčšinu života pracovala na roli a pritom sa starala o päť detí. Pavol bol z nich najstarší. Ako sám hovoril, rád chodieval na ryby a športoval - hrával futbal a hokej. Najskôr sa vyučil za zámočníka-zvárača, potom chodil na priemyslovku do Žiliny. Vtedy zatúžil stať sa kňazom. Musel však vyštudovať Gymnázium v Čadci, inak by ho na vysokú školu nezobrali. A tak chodil naraz do dvoch škôl. Po absolvovaní maturit ho zobrali na Rímskokatolícku cyrilo-metodskú bohosloveckú fakultu v Bratislave a 8. júna 1975 bol ordinovaný (vysvätený za kňaza).

Pôsobil v Dubnici n. V. (1975-1976) ako kaplán, Konskej pri Rajci (1976-1978) ako kaplán, Predmieri (1978-1983) ako správca farnosti (Predmier, Hrabové, Plevník, Mikšová, Maršová-Rašov). Potom ho preložili do Lefantoviec pri Nitre (1983), kde krátko pôsobil ako správca farnosti, odtiaľ prešiel do Trenčianskej Turnej (1983-1990) ako správca farnosti. V roku 1990 15. februára zakotvil v Rajeckej Lesnej (dnes Frivald), kde ako správca farnosti a pútnického miesta pôsobil až do svojej smrti. V rokoch 1988-2010 bol honorárnym dekanom, v rokoch 1999-2008 sídelným nitrianskym kanonikom a v rokoch 2008-2010 titulárnym nitrianskym kanonikom pôsobiacim v Žilinskej diecéze.

Počas svojho pôsobenia vo farnosti Trenčianska Turná sa najväčšou mierou zaslúžil o výstavbu nového rímsko-katolíckeho kostola zasväteného Panne Márii pomocnici kresťanov, ktorý sa stal jednou z dominánt našej obce. Kostol bol dostavaný v roku 1994, keď už u nás nepôsobil, ale nenechal si ujsť príležitosť, aby sa zúčastnil slávnostnej vysviacky. Bol dobrák od kosti, mal rád ľudí. Vedel rozdať samého seba či po duchovnej alebo svetskej stránke a bol ochotný pomôcť každému. Bol veselej povahy, rád si aj zaspieval a chcel aby aj ľudia okolo neho boli veselí. Keď bol preložený do Rajeckej Lesnej, tak ho naši občania na novom pôsobisku často navštevovali a vždy ich s láskou privítal. Pre svoju ľudskú povahu a dobrosrdečnosť si získal srdcia nielen katolíkov, ale aj ostatných občanov.

Od roku 1990 bol správcom farnosti v Rajeckej Lesnej. Ako sám tvrdil, po príchode na nové pôsobisko ho čakalo veľa roboty. Za pomoci farníkov postavil novú faru, po dostavaní sa pustil do kompletnej opravy interiéru aj exteriéru kostola. Postavený bol dom pre pútnikov, habitat pre rehoľné

sestričky a spovednice. V roku 1995 bola postavená budova, kde bol nainštalovaný Slovenský betlehem od majstra Jozefa Pekaru. V roku 2000 dal postaviť kaplnku sv. Anny na Hôrkach. Túžbou pána kanonika bolo, aby kostol Narodenia Panny Márie sa stal bazilikou. Dňa 2. septembra 2002 bol pútnický chrám vyhlásený za Baziliku minor.

Stretnúť sa s kanonikom z Frivaldu bol vždy nevšedný zážitok. Farnosť v Rajeckej Lesnej neustále okupovali návštevy, pred Vianocami sa to tu nimi len tak hemžilo. A nechodili len obdivovať unikátny Slovenský betlehem. Poznali Pavla Šadláka, ktorý mal pre nich vždy otvorené srdce, a ktorý ich vždy zasypal pozornosťami. A na otázku, prečo to robí, sa vyjadril: *„Boh je taký štedrý voči nám, ľuďom, že aj my musíme byť štedrý voči iným ľuďom, hlavne tým chorým, trpiacim a opusteným. Jednoducho, čo urobíme dobré jednému z týchto našich bratov a sestier, ktorí žijú s nami, v rodine, na pracovisku, v dedine, farnosti, to urobíme samému Pánovi Ježišovi.“* A čo si prial pre seba, svojich blízkych a farníkov? *„Najviac by som si želal zdravie. A nielen pre seba. Pre farnosť si želim Božie požehnanie, aby sa ľudia obrátili k Pánovi, aby sa venovali viac výchove detí v kresťanskom duchu,“* povedal Šadlák. Hmotné dary pre neho veľa neznamenali. Čo ho potešilo najviac? *„Plné kostoly ľudí, ktorí idú na sväté prijímanie, a tak príjmu Krista do svojho života. To teší každého kňaza. Lebo naša sila je v eucharistii,“* uviedol Šadlák. Jeho blízky spolupracovník, majster Pekara o ňom, ešte počas života, povedal: *„Úžasný človek je to! Povedal som mu, že si pomýlil povolanie. Keby nebol kňazom, ale niečím iným, keby bol nejakú fabriku založil, bol by tromfol aj Baťu. Taký šikovný človek to je, ten pán dekan Šadlák!“*

Pavol Šadlák zomrel po dlhej chorobe dňa 21.4.2010 vo veku 62 rokov a v 35. roku kňazstva. S obľúbeným správcom pútnického miesta sa rozlúčili tisíce veriacich a asi 200 kňazov zo Slovenska i Českej republiky. Pohrebné obrady so svätou omšou vykonal žilinský biskup Mons. Tomáš Galis v sobotu 24. apríla 2010 o 10.00 h v bazilike v Rajeckej Lesnej. Posledný zápis v indenčnej knižke zosnulého je: *„Prosím všetkých o odpustenie a všetkým odpúšťam. Moje telo pochovajte pri Bazilike narodenia Panny Márie. V teba, Pane, som dúfal, nebudem zahanbený naveky. Ježiš, Mária, zachráňte duše. Pracoval som na česť a slávu Božiu a pre dobro a jednotu slovenského národa.“* Zosnulého podľa jeho želania pochovali pri spomenutej bazilike. Jeho životným krédom bolo: *„Hlasať Božie slovo a Eucharistiu, slúžiť sväte omše, vysluhovať sviatosti a zjednocovať národ.“*

Skutočne zomrie iba ten, na koho sa nespomína. Kanonik Pavol Šadlák skutočne nezomrel, ale žije a dlho bude žiť v srdciach tých, ktorí ho poznali, mali radi a v dobrom naňho spomínajú. Odpočinutie večne daj mu Pane a svetlo večné nech mu svieti, nech odpočíva v pokoji.

Štefan Šmatlák (2020)

Môj mentor – Ondrej Prostredník starší

Vedel by som písať o mojom, a nielen mojom, duchovnom učiteľovi Ondrejovi Prostredníkovi staršom donekonečna, toľko vecí si pamätám z hodín jeho učenia. No nechám radšej hovoriť ostatných spoluobčanov. Nechám spomínať jeho syna Ondreja. Nechám plynúť spomienku na jeho život v emócii riadkov, ktoré povedia o ňom, aký bol človek. Lebo v prvom rade bol ním, až potom otcom, farárom, kantorom, mentorom. Jeden z jeho žiakov Milan Pevný spomína: „Moja prvá spomienka na pána farára Prostredníka sa viaže na jedno nedeľné, hmľisté, zamračené popoludnie, keď som s bratom došiel na „besiedku“ ešte do budovy vedľa starej fary. „Kušníerovec“ sa jej tuším hovorilo. Niekoľko detí tam už ticho sedelo. Pán farár Prostredník, čakajúc na ďalších, čítal akúsi knihu. Chvíľu mi trvalo, kým som začal vnímať dej. Zaujalo ma to. Potom nám povedal, že aj nabudúce bude pokračovať. Návnada bola nasadená.“ Pani Brigita Lahká to povedala stručne a presne: „Získal si za malý čas všetkých ľudí!“

Eva Beňovičová hovorí: „Vniesol do našich životov akýsi nový rozmer. Učil nás hľadať pravdu, nepreberať bezmyšlienkovité názory, ale vytvárať si vlastné. To nám prinášalo nový pohľad na život.“ V kronike Malých Stankoviec čítame: „Slávnostná inštalácia farára Ondreja Prostredníka bola prevedená 3. septembra 1967 na slávnostných bohoslužbách za veľkej účasti občanov i ľudí zo vzdialenejších obcí...“

Ondrej Prostredník starší sa narodil 21. januára 1931 v Hornej Mičinej rodičom Ondrejovi Prostredníkovi a Eve rodenej Kubišovej. Ako 11-ročnému mu zomrel otec, na jeho výchovu zostala iba matka. Jeho syn Ondrej spomína: „Najrozhodujúcejší bol, myslím, vplyv miestneho učiteľa Jána Ferjančeka. Otec často spomínal aj vplyv evanjelického farára Mičovského na Hornej Mičinej. Spomínal tiež na letné tábory evanjelickej mládeže v Čechách, na ktoré chodil počas gymnaziálnych štúdií. Tam sa zoznámil so svojim neskorším kolegom a kmotrom Igorom Kiššom. Myslím, že rozhodujúci impulz k štúdiu teológie prišiel práve od neho.“

Andreja Sládkoviča v Banskej Bystrici. Po maturite v roku 1950 sa prihlásil na Teologickú fakultu v Bratislave, kde štúdium ukončil v roku 1954. Ordinovaný bol v Modre 18. júla 1954 gen. biskupom Jánom Chabadom.

Ako kaplán pôsobil v Trenčíne, v Nitre, vo Zvolene. Zborovým farárom bol v Podlužanoch. Tu sa počas jeho pôsobenia opravovala stará fara a začala budovať nová. Faru v Podlužanoch však nedokončil, lebo jeho budoateľské aktivity sa stali trňom v oku štátnej vrchnosti a dali mu na výber - buď odíde za farára do malého zboru Nová Lehota pri Piešťanoch, alebo mu zoberú štátny súhlas ku vykonávaniu duchovenskej služby. On, verný svojmu poslaniu, si zvolil Novú Lehotu.

Tu je opäť potrebné citovať slová jeho syna, tiež evanjelického kňaza Ondreja, ktorý na moju otázku, ako vnímal vtedajšiu moc, povedal: „*Myslím, že bol opatrne kritický. Uvedomoval si, že cirkev je pod prísnyim dohľadom štátnej moci. Spomínam si, ako ťažko znášal kontroly okresným cirkevným tajomníkom. Ale vždy hľadal možnosti, ako existujúci priestor pre prácu v cirkvi využiť v maximálnej miere. Nespomínam si však, že by niekedy otvorene konfrontačne vystupoval proti vtedajšiemu režimu. Nepatril k otvorenému odboju a medzi disidentov. Asi aj vďaka tomu mohol robiť to, čo robil, keď v Stankovciach vlastne nikdy nebolo zastavené vyučovanie náboženstva na základnej škole, stále bežala besiedka, konfirmačná príprava a najmä biblické hodiny mládeže.*“

Jeho budovateľský duch neustal ani v novom pôsobisku v Trenčianskych Stankovciach (1967 - 1991), kde organizoval stavbu novej fary a zborovej siene, generálnu opravu kostola a kúpu nového organa. Budovateľské aktivity boli vždy sprevádzané dôslednou kazateľskou a pastorálnou prácou. V srdci mal veľkú lásku k Božiemu slovu, ktoré vedel nádherne a pritom zrozumiteľne vysvetľovať. Vo svojich kázňach vedel nadchnúť ľudí k tomu, aby sa podieľali na budovaní vonkajších podmienok pre prácu cirkvi.

„*Ondrej Prostredník svojim prístupom k nám, vtedy mládeži, si získal veľký rešpekt a mnohých z nás nasmeroval správnym smerom na ceste životom. Vraciam sa mnohokrát do minulosti a spomínam na „mládežnícke“ stretnutia a filozofické či psychologické úvahy, ktorými sme sa zaoberali po skončení biblickej hodiny,*“ spomína Eva Beňovičová. A Milan Pevný dodáva: „*Vedel zaujímavo rozprávať o rôznych veciach, nielen náboženských. Mal pokojný, prívetivý a kamarátsky tón. Bol schopný priblížiť sa všetkým vekovým skupinám a „netlačil na pílu“. Šikovne a pútavo prenášal staroveké príbehy a morálne odkazy tých čias do súčasnosti tak, že boli prijateľné každému. Bolo to o všeludských, stále platných hodnotách, ktoré nám vedel vysvetliť v širšom kontexte. Zhrnuté do zlatého pravidla: Nerob druhým to, čo nechceš aby iní robili tebe; čiň druhým tak, ako chceš, aby oni činili tebe.*“

Ľudia ho mali radi predovšetkým pre jeho optimizmus a to, že vedel rozdávať nadšenie a motivovať ostatných ľudí. Mal veľkú vieru v talent ľudí. Najmä v spoločenských hrách, ktoré boli neoddeliteľnou súčasťou jeho práce s deťmi a mládežou, vedel veľmi rýchle odhaliť, kto je v čom dobrý. Neúnavne povzbudzoval mladých ľudí a ich rodičov v Stankovciach, aby sa vzdelávali, išli na gymnázium a vysoké školy. Bol veľmi spoločenský a dokázal ľudí osloviť nielen ako farár vážnym slovom, ale aj ako človek vtipom, piesňou a prostou ľudskou blízkosťou. Na druhej strane veľmi pozorne sledoval medzinárodné dianie. Aktívne sa zapájal do činnosti tzv. Modlitebného bratstva, čo bolo neformálne združenie evanjelických farárov, ktorým záležalo na tom, aby sa ďalej vzdelávali. Bol tiež zapojený do distribúcie literatúry, ktorá do Československa prichádzala ilegálnymi kanálmi.

Pán farár Prostredník zažil v čase pôsobenia v Stankovciach významné spoločenské udalosti. Rok 1968 a okupáciu sovietskymi vojskami, rok 1989 a zmenu spoločenského režimu, ale aj začiatkom sedemdesiatych rokov spojenie obcí u nás. Syn Ondrej hovorí: „Z rozprávania si pamätám, že otec Pražskú jar prežíval s veľkým nadšením. Najmä preto, lebo sa vtedy veľmi uvoľnili najmä možnosti práce s mládežou. Okupáciu bral ako poníženie a cítil sa olúpený o slobodu, ktorú tak miloval.“

K téme spojenia obcí bol skôr progresívny a bral to ako dobrý krok, ktorý pomôže všetkým ľuďom, ktorí v tých štyroch samostatných obciach vtedy žili. Označilo ho takto aj množstvo rodákov, ktorí jeho prístup v týchto časoch posudzovali veľmi pozitívne a podľa mnohých zohral veľmi dôležitú rolu. Za všetkých spomenieme slová pána Vladimíra Juráčka: „Ja som síce príliš do kostolov nechodil, ale pán Prostredník mal spoločensky dobré názory. Bolo veľmi dobré, že sa priklonil k spojeniu obcí a podporil ho svojou veľkou autoritou.“

Po novembri 1989 sa od prvej chvíle zapájal do reformných aktivít. Ich neformálne modlitebné združenie sa veľmi rýchle transformovalo na organizáciu VPN v rámci evanjelickej cirkvi. Bol v úzkom kontakte s Danielom Veselým a Bohdanom Hroboňom. Neskôr založili Združenie evanjelických duchovných, čo je stavovská organizácia evanjelických farárov, ktorá nadväzovala na Spolok evanjelických kňazov, ktorý vznikol v roku 1921 a ten bol neskôr totalitným režimom rozpustený. Združenie evanjelických duchovných chápal ako nástroj duchovnej obnovy a odborného rastu evanjelických farárov. Z jeho iniciatívy sa uskutočnilo množstvo duchovných cvičení a táto práca si postupne našla svoje pevné miesto v programe evanjelickej cirkvi.

Bol viacnásobný delegát ECAV na stretnutiach Spolku karpatských Nemcov (Hilfskomitee für die Evang. - Luth. Slowakeideutschen) v Nemecku. Veľmi skoro po roku 1989 pochopil, že týmto ľuďom nejde o to, aby vznášali majetkové nároky na to, čo im bolo skonfiškované po roku 1945. V rozvíjaní týchto kontaktov videl predovšetkým príležitosť pre uzdravenie narušených vzťahov a možnosť budúcej spolupráce so sesterskou evanjelickou cirkvou v Nemecku. Spolu s biskupom Dr. Rudolfom Košťalom uskutočnil v októbri 1991 dôležitú cestu do Stuttgartu, ktorá vytvorila predpoklady na to, aby kontakty so Spolkom karpatských Nemcov prerástli v oficiálne partnerstvo ECAV a Württemberskej evanjelickej cirkvi.

V rodinnom živote žil v požehnanom harmonickom manželstve s Helenou, rod. Ďuračkovou, s ktorou vykročil na manželskú púť v Podlužanoch v r. 1959. Pán Boh im požehnal dvoch synov - Daniela a Ondreja, ktorý pokračuje v práci na vinici Pánovej.

Ondrej Prostredník starší zomrel náhle 27. augusta 1999 počas pobytu v ekumenickom cirkevnom zariadení v Casa Locarno vo Švajčiarsku. Pochovaný je na cintoríne v Trenčíne.

Farár Ondrej Prostredník starší mal vždy na pamäti slová apoštola Pavla 1 Korint. 15,58.: „*Vo svojej práci bol pevný, neklátivý, rozhojňoval sa v diele Pánovom, vediac, že jeho námaha nie je márna v Pánu.*“ Dodnes spomínajú Stankovčania na jeho učenie, na svet, ktorý im predstavoval a viedol ich v čase neslobody. Spomeňme slová niektorých.

„*Spomínam na neho s úctou a vďakou. Stále prebýva v našich myšliach a srdciach!*“ - Eva Beňovičová.

„*Pre neho som bol len jedným z mnohých, ktorí boli súčasťou jeho pôsobenia v Stankovciach. Nebol žiaden dôvod, aby si ma akosi zvlášť pamätal. Bolo mi ct'ou a šťastím, že pán Prostredník bol súčasťou môjho života!*“ - Milan Pevný.

„*Pán Prostredník mal neuveriteľný dar reči. Veľký človek!*“ - Brigita Ľahká

„*Rád by som povedal, že som nesmierne vďačný môjmu otcovi za všetko, čo som sa od neho naučil a veľmi ma zasiahlo, že odišiel tak skoro. Verím, že takúto vďačnú spomienku na neho majú mnohí.*“ - Ondrej Prostredník mladší.

Dušan Pevný (2020)

Z vlasti na galeje – Tobiáš Masník (Tobias Masnicius)

Evanjelický farár, kazateľ, predstaviteľ barokovej literatúry a bojovník za práva protestantov Tobiáš Masník v čase ich najväčšieho útlaku. Masník písal cestopisné diela, básne, jazykovedné a náboženské texty. Pri písaní používal okrem nemčiny a latinčiny aj slovakizovanú češtinu, aby urobil český literárny jazyk zrozumiteľnejší pre slovenských čitateľov. Vyzdvihoval starobylú slovenského jazyka a povzbudzoval Slovákov k udržiavaniu svojho rodného jazyka. V 17. storočí patrila k pripravovateľom národného obrodzenia spoločne s Jánom Simonidesom, Danielom Krmanom, Jurajom Lánim a ďalšími.

Narodil sa 28. októbra 1640 v Zemianskych Kostol'anoch, kde jeho otec Daniel pôsobil ako evanjelický farár. Tobiáš študoval v Dubnici, v Novom Meste nad Váhom, v Ilave, v Prešove, vo Wittenbergu a v Jene. Bol rektorom školy v Senici, kaplánom a farárom v Ilave, Blatnici, Háji a v Uhrovci. Prežil veľmi pohnutý život. Svoju pastoračnú činnosť začal v dobe vrcholenia prenasledovania protestantov. V roku 1672 zabrali „rekatolizátori“ kostol a faru v Ilave, kde pôsobil, a vyhostili ho. V marci 1674 bol spoločne s ďalšími protestantskými farármi a rektormi v Bratislave postavený pred súd za údajnú spoluúčasť na sprisahani proti kráľovi. Predstavitelia súdu im dali podpísať vyhlásenia (tzv. reverzy), ktorými priznávajú vinu a zaväzujú sa, že buď sa odsťahujú do zahraničia, alebo zostanú doma, no nebudú vykonávať svoj duchovný úrad. Väčšina predvolaných reverzy podpísala.

Keďže Masník odmietol vzdať sa úradu aj odišť do cudziny, bol aj s mnohými inými odsúdený na trest smrti. Po deväťmesačnom väznení v Leopoldove, kde spolu s ostatnými trpel hladom, zimou, pracovným vyčerpaním a ponižovaním, bol so skupinou odsúdených transportovaný na galeje do Neapola. V Rakúsku k ich transportu pripojili ďalších odsúdencov väznených na hrade Branč. Na talianskej pôde sa Masníkovi, hoci vyčerpanému dlhým pochodom, 1. mája 1675 podarilo ujsť spoločne s Jánom Simonidesom. Znova ich chytili, no z väznenia oboch vykúpil nemecký kupec J. Weltzl. S jeho pomocou sa cez Švajčiarsko dostali do Nemecka, kde potom študovali na univerzitách. Svoje zážitky Masník opísal v denníku „*Väznenie a vyslobodenie kňaza Tobiasa Masniciusa*“ – je súčasťou knihy „*Z vlasti na galeje*“. Neskôr sa vrátil domov. V rokoch 1684-85 bol dvorným kazateľom Kataríny Sidónie Révayovej-Ostrožičovej. Zomrel v Uhrovci 28. júla 1697.

S našou obcou spájali Tobiáša Masníka rodinné väzby. Jeho starý otec Mikuláš Omasta pochádzal z rozvadskej zemianskej vetvy Omastovcov a v roku 1599 bol kráľom Rudolfom II. nobilitovaný (povýšený do šľachtického stavu). Neskôr pôsobil v Trenčíne, kde v rokoch 1611 – 1615 bol senátorom, a v roku 1612 trenčianskym richtárom. Jeho syn Daniel sa stal evanjelickým

farárom a prijal meno Masnicius.

Ako spomienka na utrpenie, ktoré zažili protestantskí farári, rektori škôl a ďalší predstavitelia inteligencie v rokoch po Bratislavskom súde, keď mnohí prišli aj o svoj život, sa každoročne 5. júla konajú na hrade Branč slávnostné služby Božie za účasti veľkého množstva veriacich a predstaviteľov protestantských cirkví nielen zo Slovenska ale i zo zahraničia. Slávnosť je zároveň pripomenutím si života a myšlienok vierozvestov Cyrila a Metoda a Majstra Jana Husa.

Slavo Tomík (2017)

Obuvnícky majster – Ondrej Kmeťo

Remeselníctvo bolo na území dnešného Slovenska veľmi rozšírené hlavne v 18. a 19. storočí, ale aj v 1. polovici 20. storočia. Existovali potulní remeselníci a usadení remeselníci, ktorí mali dielne v mieste svojho bydliska. Vznik potulného remeselníctva súvisel s nevyspelosťou priemyslu, nedostatkom usadených remeselníkov, roztrúsenosťou ľudnatosti a potrebami obyvateľov. Potulní remeselníci a podomoví obchodníci ešte aj v prvých desaťročiach 20. storočia boli charakteristickými individuami európskych miest a dedín. Najtypickejší predstavitelia potulného remeselníctva boli obločiari (sklenári) a drotári, ktorí pochádzali zo severných, Slováckmi obývaných stolíc Uhorska.

Obločiari (sklenári) si do krošne zo smrekového dreva naložili tabuľky skla, ďalší materiál, náradie a s tým všetkým na chrbte putovali po celom zemí Uhorska až na Dolnú zem, do Dalmácie. Svetoznámi boli slovenskí drotári, podomoví opravári kuchynského riadu, výrobcovia a predajcovia produktov z drôtu a plechu. Už len tí najstarší si spomínajú na to, keď sa v uliciach našej obce ozývalo: „*Hrnce pléééchovať, dróóótovať!*“

Usadených remeselníkov bolo oveľa viac a patrili medzi nich: debnári, šindliari, korytári, kolári (kolesári), košíkari, metliari, truhliari, rezbári, hodinári, zvonolejáři, brašnári, čižmiari, garbiari, hrnčiari, kováči, klobučníci, zlatníci, miškári, súkeníci, kamenári, kachliari, kanapári, knihári, sadzači, komínari, hrebenári, vápenkáři, uhliari a mnoho ďalších remeselníkov. Postupne s rozvojom priemyslu a nových technológií počet staro remeselníkov klesal a remeslá zanikali. V súčasnosti ruky týchto bývalých majstrov nahradili stroje a veľkovýroba.

Aj v našej obci bolo v minulosti remeselníctvo veľmi rozšírené a medzi kvalitných remeselníkov určite patrili aj obuvnícky majster, opravár obuvi šuster Ondrej Kmeťo, na ktorého šikovné ruky si ešte veľa našich občanov dobre spomína. Pán Ondrej Kmeťo sa narodil 8. 2. 1923 v obci Krivosúd-Bodovka v roľníckej rodine. Pochádzal z piatich detí, bol jedným z dvojčiek a jeho dvojčaťom bol brat Ján. Ako 15-ročný sa išiel učiť do Svätého Kríža (dnešné Považany). Prvý rok dochádzal do učenia pešo, po roku si kúpil bicykel a potom dochádzal do učenia na ňom.

Po vyučení chvíľu pracoval u súkromníka pána Machunku a neskôr sa zamestnal v OPMP Nové Mesto nad Váhom. Po čase si firma OPMP prenajala jednu izbu u pána Cibulíka v Malých Stankovciach, ktorú prerobili na opravovňu obuvi. Keď pán Cibulík chalupu predal pánovi Dikošovi, presťahovali mu dielňu do Sedličnej na Bacovec, kde bola predtým kováčska vyhňa. Neskôr musel byť Bacovec a okolité budovy zbúraný kvôli výstavbe bytoviek v Sedličnej. Tak sa sťahoval do bytovky a bytu po Terchovanovcoch, kde mu susedu

robila pani Tonka Mlynková. Keď sa zriadil Dom služieb v Malých Stankovciach, dielňa sa sťahovala tam a to bolo aj jeho posledné pôsobisko. Tam pôsobil takmer do svojej smrti. Zomrel 5. 5. 1997.

Pán Kmeťo ako každý z nás mal aj svoje zvyky. Pri práci mu robilo spoločnosť rádio, ktoré mal stále pustené. Mal rád svoje hodinky, ktoré nedával z ruky ani keď išiel spať. Na verejnosti sme ho väčšinou vidali na bicykli a všetkých, mladých aj starých zdravil rovnako: „Čest!“ Pán Kmeťo sa na nič nesťažoval, len občas si povzdychol, že nemá komu svoje remeslo zanechať. Do jeho dielne ľudia chodili radi, rád sa porozprával a jeho šikovné ruky dokázali opraviť aj zdanlivo neopraviteľnú obuv. V dielni sa nachádzalo veľa zaujímavých vecí, ktoré nezainteresovaní nemali kde inde vidieť: obuvnícke (šusterské) kopytá, šidlo, dratva, trojnožka, verpánok, šusterské kladivká, rôzne kliešte, nožnice, nože, frézy, dierovače, kozinôžky, knaipy, šijací stroj SINGER, vysekávače, rozťahováky. Bolo tam veľa materiálov – kože, podrážky, podpätky, brúsne kotúče, čalúnnické nite, zipsy, klince a klinčeky a šírili sa rôzne vône a pachy – od lepidiel, farieb, krémov a ďalšieho chemického materiálu.

Pán majster nebol obľúbený len v našej obci, ale zákazníkov mal aj z okolia a poznali ho dobre trenčianski hasiči. Tí kedysi nosili čižmy, ktoré pri chôdzi veľmi klopkali a hasiči boli stále stredom pozornosti okoloidúcich. Obrátili sa preto na pána Kmeťa a ten to vyriešil jednoducho. Na podpätky im nalepil gumu a bolo po probléme. Od smrti pána Kmeťa sa tomuto remeslu u nás v obci nikto nevenuje.

Pribudli nové materiály, nové technológie, obuv je lacnejšia ako kedysi, ale každý si nemôže dovoliť zahodiť poškodenú, ale opraviteľnú obuv a kúpiť novú. Keby pán majster ešte žil, určite by nemal o zákazníkov núdzu. Zostáva nám len dúfať, že časom sa nájde jeho nasledovník a obnoví v našej obci toto remeslo.

Štefan Šmatlák (2016)

Amerikán – Štefan Ďuriš

Každá doba prináša v živote pospolitosti ľudí osobnosti, ktoré svojou neutíchajúcou energiou prinášajú okoliu nové vnemy, pocity, organizujú život ostatným. Určujú v rôznych činnostiach vývoj vo svojom okolí. V konečnom dôsledku ovplyvňujú dobu a okolie tak, že to má častokrát nezabudnuteľnú hodnotu a pamiatku.

Jedným z takýchto ľudí je aj Štefan Ďuriš, ktorého prezývali Amerikán. Pochádzal z Veľkých Stankoviec, narodil sa v roku 1874 Adamovi a Anne (rod. Letašiovej) Ďurišovcom. Mal brata Adama Ďuriša a práve on bol dedkom pani Anky Krchnavej (rod. Ďurišovej), ktorú sme oslovili, či by nám mohla povedať viac o Štefanovi – Amerikánovi.

Anka Krchnavá: *„Bola som ešte dieťaťom, veľa si toho nepamätám, ale dedov brat boli veľkým organizátorom. Neviem, čím sa vyučili, no všetci si ho pamätáme ako krajčíra. Však keď sme sa nastahovali do jeho domu, ktorý nám daroval, tak sme veru veľa krajčírskoho náčinia našli.“*

Na miestnej matrike sme prostredníctvom pani Drahúšky Zemánkovej zistili, že mal manželku Máriu, rod. Múdru, z Drietomy, no ich manželstvo bolo bezdetné. Bol evanjelického vierovyznania. Vďaka tomu, že bol na skusoch v Amerike a zarobil si nejakú korunu navyše, patril k zámožnejším občanom Veľkých Stankoviec.

Ako pani Anka Krchnavá spomína: *„Po dedine kolovali chýry, ako má „podšprajcované“ stropy v obývačke, aby mu množstvo zbožia na povale strop neprehlo svojou váhou...“*

Už jeho otec Adam vedel hrať na jednoduchej trúbke. A tak Štefan aj so svojím bratom pričuchli k muzike od- malička. Pravdepodobne v roku 1910 sa bratia spolu s ďalšími kamarátmi rozhodli skúšať a založiť miestnu kapelu. Z rozprávania ľudí sa tradovalo, že sa naučili zo šesť, sedem ľudových pesničiek a na nátlak okolia aj nejaké cirkevné a dve smútočné.

Cvičili v stodole u Ďurišov. Prišlo prvé vystúpenie v krčme u žida Harcingera na Brodku (dnes tam stojí budova Obecného úradu), na ktoré ich pozval sám richtár Stankoviec. Štefan to nemal ďaleko. Jeho dom stál hneď druhý od krčmy. Financoval si ho sám. Mal staré popisné číslo 2 a zároveň bol v poradí druhým domom v dedine, ktorý postavil známy miestny staviteľ Zlatoš. Dnes je to dom pani Anky Krchnavej s rodinou, ktorá je vnučkou jeho brata Adama (č.p. 598).

Vo Veľkých Stankovciach žije aj Ján Ďuriš, ktorý je synom Adama Ďuriša a bratom pani Anky. On nám poskytol fotografiu Amerikána – Štefana a spolu s manželkou potvrdil údaje, ktoré máme o ňom zistené.

Základ prvej kapely tvorili pod vedením kapelníka Štefana Ďuriša,

Amerikána, a pod dozorom učiteľa z Dolnej Súče Štefana Mikláša – Adam Ďuriš (brat Amerikána), Ondrej Križan, Adam Kluka, Ondrej Pevný, Ján Hudec, Štefan Pevný, Štefan Záhumenský a ďalší. Nástroje si objednali až z Viedne.

Ako nám pani Anka Krchnavá na záver povedala: „*Stryčko Štefan si prešli pestrým životom. Aj prezývku dostali po skusoch a návrate z Ameriky. No boli zábavný a dobrosrdečný. Veľa nám porozprávali o svojich zážitkoch. Či už z Ameriky alebo po potulkách s domácou kapelou.*“

Štefan Ďuriš, Amerikán, zomrel v pondelok 3. 6. 1946 vo Veľkých Stankovciach. Stál pri zrode prvej stankovskej kapely. Jej prvé zloženie skončilo svoju činnosť v roku 1927. No v budúcnosti mala veľa nasledovníkov. Boli časy, keď stankovská kapela mala meno známe široko-dáľeko. Ale o nej napíšeme niekedy nabudúce. Dnes si spomíname na významného človeka a nášho rodáka, ktorý stál pri zrode hranej ľudovej hudby u nás.

Ďakujeme pani Anke Krchnavej a jej bratovi Jánovi Ďurišovi.

Dušan Pevný (2017)

Pekár, no zároveň muzikant – Štefan Pevný

Pokračujeme v sérii článkov o živote ľudí, ktorí poznačili život v našich bývalých samostatných obciach Sedličná, Rozvadze, Malé Stankovce a Veľké Stankovce svojou zručnosťou, vplyvom na spoločenské dianie. Dodnes na nich ľudia spomínajú a pri spomienke na nejakého z nich sa im vybaví paralely ich života v spojení so životom v týchto obciach. O jednom z nich, Štefanovi Pevnom z Veľkých Stankoviec, nám porozprávala jeho dcéra, pani Darina Ikášová, za čo jej úprimne ďakujeme (pozn. redakcie).

Štefan Pevný sa narodil 18. augusta 1910 v roľníckej rodine Ondreja Pevného a Evy, rodenej Valkovej z Bodovky. Mal súrodencov Ondreja, Jána, Adama a sestru Zuzanu.

Keď mal Štefan osem rokov, zomrela mu mama na tetanus. Mala 39 rokov. Štefan a jeho súrodenci vyrastali ako polosiroty.

Neskoršie sa jeho otec oženil, vzal si ženu zo Selca, slobodnú matku. Mala dcéru, ktorá sa neskoršie vydala za Štefana Dobiáša. Prezývali ich „Kvítkech“. Z toho manželstva sa narodila dcérka Zuzana, ktorá v pätnástich rokoch išla slúžiť do Čiech k jednému statkárovi. Za jeho syna sa tam neskôr vydala. Meno mala po mužovi Vaňurová.

Po skončení školy dal otec Štefana do služby pánovi farárovi Bálen-tovi do Beckova ako pastiera kráv. Ale Štefan nebol s pasením kráv dlho spokoj-ný. Raz, keď sedliaci išli na trh do Trenčína, zviezol sa s nimi na voze až tam, do mesta. Pozeral sa po výkladoch, či tam nezazrie nejaký inzerát, ktorý by ponúkal prácu.

Nadšiel na pekárstvo Messerschmidt, kde bol inzerát na pekárskeho učňa. Vošiel do pekárstva. Pán Messerschmidt si ho obzrel a vyhlásil: „*Možno bude z teba dobrý pekár!*“ Ako učeň každé ráno v zime aj v lete vozil na bicykli v krošni na chrbte pečivo, rožky, žemle do kúpeľov v Trenčianskych Tepliciach.

Po skončení vojenskej služby (na vojne bol kuchárom) istý čas piekol u pána Messerschmidta. Potom sa rozhodol, že postaví pekáreň doma, a že bude piecť chutné pečivo pre Stankovčanov a ľudí z okolitých obcí. Zo začiatku piekol rožky a žemle na objednávku občanov.

V roku 1940 sa oženil s Máriou Valovičovou z Kálnice, ktorá pochádzala z chudobného zemianskeho rodu Valovič-Palkech. Ich predok pochádzal z bývalého územia Juhoslávie. Narodili sa im tri deti, Darina, Dušan a Slavomír. Aj vďaka Štefanovej zručnosti poznali susedia a občania Stankoviec túto rodinu ako Pevných – „*Pekáréch*“.

Svoju muzikantskú kariéru začal v roku 1934. Založil jazzovú kapelu s pánom Jánom Viktorym, kde hral na husle. Hrali všetky šlágre, napríklad aj od Františka Krištofa Veselého, ako „*Hej, Zuzka Zuzička*“ či „*Miluška moja*“ a iné.

Ako samouk ovládal hru na štyri hudobné nástroje: trúbku, husle, bicie a harmoniku. Bol aj hasičom, vtedy bol veliteľom hasičov pán Tehlár. Keď v našom susedstve nad ránom horela chalupa Štefana Chudého, vyskočil z postele, bežal bosý po dedine a trúbil: „*Horí! Horí!*“

Svoj hudobný talent zdedil po svojom otcovi, ktorý hral v prvej dychovej hudbe v Stankovciach, ktorú založil Štefan Ďuriš, prezývaný Amerikán. On hral na basu a prezývali ich Pevných - „*Basistéch*“.

V januári 1947 sa založila druhá dychová hudba v Stankovciach. Viedol a učil ich pán Michal Hanin z Trenčína. Kapelníkom sa stal Štefan Pevný, hral na trúbku krídlovku. Svoju muzikantskú činnosť ukončil koncom päťdesiatych rokov. Zomrel 5. júla 1995.

Darina Ikášová, Dušan Pevný (2020)

Život plný tvorby – Štefan Štukovský

Korene Štefana Štukovského (1914-1997) sú v Novom Meste nad Váhom, kde sa narodil a žil. Jeho otec aj predkovia pochádzali z úradníckej rodiny. Narodil sa ešte pred vznikom Československej republiky, ale vychovaný bol v slovenskom duchu. Jeho otec pôsobil pár rokov aj v Budapešti. Spokojný rodinný život bol prerušený, keď mu náhle zomrela matka. Štefan, ktorý mal vtedy iba 6 rokov a spolu so sestrou o 2 roky staršou, sa ocitli na niekoľko mesiacov v sirotinci, než im otec v neľahkej situácii zariadil starostlivosť u blízkej rodiny v Novom Meste nad Váhom. Treba povedať, že ich otec sa veľmi dobre finančne staral o svoje deti aj ich vzdelanie. Š.Š. určitý čas pracoval pre mlyny v Piešťanoch, neskôr sa usadil v Bratislave, po gymnáziu v Novom Meste pokračoval v štúdiu na štátnej škole tzv. „Reálke“.

Prvým pôsobiskom Štefana bola v roku 1934 Paludzka pri Liptovskom Mikuláši. Strávil tam 2 školské roky.

V roku 1936 sa stal správcom školy v Malých Stankovciach, zároveň aj organistom v evanjelickom kostole, ktorému škola patrila. Miesto bolo ako stvorené pre mladého učiteľa, ktorý hral výborne na husle a na organ. Miloval spev. Cirkevnú školu navštevovali žiaci všetkých náboženstiev, čo boli v podstate len dve: katolícke a evanjelické. V tom čase to tak bolo v tejto dedinke ako aj v okolí. Žiadna náboženská diskriminácia sa nerobila. Správca býval v malom byte spojenom so školou. Budova stojí dodnes, čiastočne zmenená iba vo vnútri. Vodovod tam nebol, voda sa nosila ručne zo studne, ktorá bola vedľa na fare, kúsok pred vchodom do kostola. V škole sa vyučovalo celý deň a aj v sobotu.

Viac ročníkov bolo spolu, lebo škola mala iba jednu triedu. V triede bol ešte aj organ a na chodbe kabinet pre pomôcky a knižnica, ktorá slúžila aj verejnosti. Dlážka v triede bola naolejovaná a v zime kachle zohrievali triedu. Väčšina žiakov si priniesla aj obed, ktorý často pozostával z fľašky mlieka a suchého chleba. Ja som mával tiež také raňajky a večeru, tak niet divu, že si ešte udržujem štíhlu líniu. Udržovaniu disciplíny vtedy napomáhala palička s packami na ruky a občas prehnutím previnilca cez lavicu a výpraskom na „zadné líčka.“

128

Malá jednotriedka však dala žiakom (niekedy viac ako 50 žiakov) čo potrebovali, až na to, že nebol telocvik ani telocvičňa, ale to si deti vynahradili šantením na školskom dvore cez prestávky, no a v zime bola sánkovačka aj korčuľovanie na potoku.

Vtedy boli ešte 2 jednotriedky vo Veľkých Stankovciach. V jednej učil pán Pelech s manželkou a v druhej pani učiteľka Sirotná, ktorá tradične učila prváčikov a veľmi kompetentne zvládala túto úlohu. Naučila písať a čítať viac než celú jednu generáciu, lebo pôsobila v Stankovciach veľmi dlho.

Deti chodili do školy ešte oblečené v improvizovanom kroji, ale nie

až tak „vyštafirované“ ako na fotografii. Zrejme im bolo povedané, aby prišli pekne oblečení, lebo sa bude fotiť.

Po príchode do Stankoviec sa pán učiteľ Štukovský dal dobrovoľne aj do mimoškolskej činnosti. Zorganizoval a dirigoval mužský spevokol, ktorý pod názvom Rozsievateľ vystupoval na rôznych miestach a mal aspoň 30 členov. Okrem toho začal nacvičovať po večeroch divadelné predstavenia (Búrka v zátiší, Pánik, operetu Anička Kováčovie a iné). Predstavenie v Malých Stankovciach sa hralo v škole, kde si sami spravili javisko aj kulisy, lavice sa posunuli na strany a diváci sa usadili alebo stáli, kde sa dalo. Čas predstavenia oznámil lokálny bubeník, ak to bolo treba. A bolo isté, že trieda, ktorá sa stala divadelnou sálou, bude zaplnená do posledného miesta. Vo Veľkých Stankovciach boli na tom lepšie, lebo od roku 1940 mali kultúrny dom, ktorý mal podstatne väčšiu miestnosť, aj stále javisko na predstavenie. Táto činorodá aktivita urobila pána učiteľa populárnym v celom okolí.

Spolu s pánom farárom Jánom Škárom boli 14 rokov dvojicou, ktorú bolo možno vidieť nielen v kostole, ale aj na pohreboch či svadbách, po ktorých organista robil často zas fotografistu na školskom dvore. V kostole spoza organa svojím mohutným hlasom viedol v speve celú kongregáciu. Nemám presne údaje, koľko času strávil vo vojenskej službe v Jozefove a v Ružomberku, ale muselo to byť okolo roku 1938, lebo existuje fotografia, kde ako vojak kráča blízko rakvy na pohrebe Andreja Hlinku.

V roku 1939 sa oženil s učiteľkou Zuzanou Jašovou z Veľkých Bieroviec, ktorá učila na Bukovci a asi po roku dostala miesto popri manželovi v Malých Stankovciach. Bola zapojená tiež do verejného života v obci. Po roku sa im narodil syn Svetozár.

Ťažké časy jeho manželke nastali za 2. svetovej vojny. Bol veľmi aktívny v odboji proti fašistom aj v Slovenskom národnom povstaní, za čo mu bola udelená medaila a aj inak pomáhal ľuďom v ťažkých časoch. Táto činnosť zrejme bola odhalená a bol zatknutý gestapom v Trenčíne a väznený v Sereďi. Počas tohto obdobia musela sa starať o rodinu aj učiť v škole. Jeho žalárovanie zaznamenal aj známy česko-slovenský štátnik Dr. Štefan Osuský v druhom dieli svojej knihy Služba národu.

Niekedy v roku 1947 bol Kultúrny dom vo Veľkých Stankovciach premenený na Strednú školu a Štefan Štukovský sa stal jej prvým riaditeľom. Pre nižšie ročníky zostali v staré jednotriedky, až kým bola postavená nová budova školy. Bol 2 roky aj redaktorom novín Trenčianske hlasy a aktívny v Demokratickej strane. Nástup komunizmu ho zastihol vo funkcii okresného predsedu Demokratickej strany. Manželka mu vyčítala, že sa nechal nastrčiť do takej funkcie, čo zrejme odzrkadľilo pravdu, lebo mnohí už zrejme videli, že veľká zmena režimu je pred dverami.

Táto činnosť bola na očiach nového režimu a jeho kariéru v Malých

Stankovciach ukončili tým, že bol preložený v septembri 1950 za riaditeľa školy do Sološnice na Záhorí. Tam bola nová veľká škola s telocvičňou a tiež pekný dom pre riaditeľa hneď pri škole. Po tejto stránke to bolo vylepšenie, no bol ďaleko od priateľov, čo mal v Stankovciach aj v okolí, od Bodovky po Trenčín a príbuzných vo Veľkých Bierovciach. Jeho pestrá 14-ročná kariéra v Stankovciach sa stala minulosťou.

Počas života v Stankovciach ešte všetko išlo obvyklým, dá sa povedať normálnym spôsobom, no v Sološnici už bol nástup nového režimu viditeľný všade: vzhľad tried, výučba, ako aj zasahovanie režimu do výučby. Vyučovanie náboženstva v školách bolo ukončené. Štefan Štukovský mal problém s touto zmenou a bolo iba otázkou času, kedy sa dostane do konfliktu s nadriadenými. Bohatý spoločenský život v Stankovciach bol nahradený občasnými párty vo veľkom dome s kolegami a priateľstvom s miestnym farárom aj susedom Palkom. V Sološnici mal starú motorku ešte zo Stankoviec. Využíval ju rád a robil na nej cesty aj do Stankoviec. S námahou na „jedničke“ zvládala také brehy, ako sú na Brezovej.

Rodina sa v roku 1955 nastahovala do ešte nedokončeného domu. Prvé dva roky musel dochádzať učiť na Lubinu, než sa našlo voľné miesto pre učiteľa v Novom Meste. So súborom Lubinčan vo folklórnej súťaži v Bratislave v máji 1958 obsadili druhé miesto a súbor vystúpil aj na známych slávnostiach vo Východnej.

V Lubine je veľký pomník partizánom na vrchu Roh a raz do roka sú tam impozantné slávnosti. Pri tejto príležitosti publikovali aj brožúrky, v ktorých sa mala zvečniť hlavne hrdinská činnosť ľudí v Podjavorinskom kraji cez vojnu a odboj proti fašistom. Pán Štukovský zozbieral veľa materiálu a kontaktoval mnoho ľudí, čo boli v minulosti v tejto činnosti zainteresovaní, a tak sa zrodila prvá brožúrka „*Po stopách odboja v Podjavorinskom kraji*“ (v roku 1960) a nasledovali ďalšie: „*Na vrchu Roh*“ (1961), „*Z bojov a práce ľudu spod Javoriny*“ (1962), „*Z bojov za slobodu na strednom Považí*“ (1963). Ako autor je prvýkrát uvádzaný až v obširnejšej brožúrke spolu s p. G. Kalacom z roku 1964 pod názvom „*V borbe za slobodu*“. Ešte nasledovali „*Cesty k pamätníku*“ (1965) a „*Pod zástavou cti*“ (1967).

V roku 1969 v spoluautorstve s Ing. Letkom vyšla knižočka „*Tragédia Selca*“, v ktorej sa hovorí o tom, ako bolo odvlečených za vojny 39 mužov zo Selca. Prispieval aj článkami do Učiteľských novín.

Mal veľa nápadov na písanie, no žil v období, kedy bolo možné publikovať len to, čo prešlo vtedajšou cenzúrou. Ešte v roku 1970 mal už schválenú rozsiahlejšiu poviedku „*Medveď Mudro záhradníkom*“, ktorá bola pripravená i s ilustráciami do tlače a v poslednej chvíli stornovaná, lebo niekto zistil, že jeho syn (narodený v Malých Stankovciach) zostal v roku 1968 počas Dubčkovskej jari v zahraničí, na Západe. To bolo v tej dobe interpretované ako zlá vizitka pre režim.

Keď syn Svet'o dostal „*faccimile*“ tejto knihy po 30-tich rokoch do rúk a dozvedel sa o jej osude, tak sa ju rozhodol vydať. Ilustrácie boli stratené, no požiadal známu ilustrátorku, akademickú maliarku Jarmilu Dicovú, aby pripravila ilustrácie. S veľkým oneskorením knižočka pre deti aj s nádhernými ilustráciami uzrela svetlo sveta. Dnes mládež preferuje menej textu, ako je v tejto knižočke, ale jej vydanie vypovedalo, že neprajníci boj vyhrali, ale vojnu prehrali. Viem, že mnoho ľudí by dnes mohlo povedať to isté.

Pán Štukovský učil v Novom Meste nad Váhom v jednej škole až do roku 1969, kedy bol prepustený z učiteľstva a jeho dcéra nemohla nejaký čas študovať na univerzite za trest, že jeho syn emigroval. Spočiatku veľmi ťažko niesol stratu svojho obľúbeného povolania, veď bol rodený učiteľ, ktorý miloval svoje povolanie a interakciu s mladými ľuďmi.

Po čase si našiel prácu ako obchodný zástupca pre jedno vydavateľstvo a postupne sa uspokojil s osudom. V roku 1980 mu bolo dovolené navštíviť syna v Californii a potešiť sa aj z vnúčat.

Krásny život Štefana Štukovského skončil v roku 1997, keď zomrel v Novom Meste nad Váhom, kde je aj pochovaný. Rozlúčiť sa prišli aj Stankovčania, čo bolo veľmi pekné, že nezabudli po toľkých rokoch na svojho učiteľa, rektora, režiséra, dirigenta a sociálneho pracovníka v jednej osobe.

Veľa sa udialo v dnešných Trenčianskych Stankovciach po jeho odchode a je potešením, že v tradícii spevokolu aj v divadelnej činnosti je pokračovanie.

God bless you Stankovčania! California, April 2018.

Svetozár Štukovský (2018)

Vojak, kartograf a náš rodák – Ján Lipský

Tohoročná jar sa v Trenčianskych Stankovciach bude niesť v znamení dvoch významných okrúhlych výročí, ktoré obe spájajú jednu osobu – významného rodáka zo Sedličnej, vojaka a kartografa – Jána Lipského. 10. apríla si pripomenieme 250. výročie narodenia a 2. mája 190. výročie úmrtia tejto azda najvýznamnejšej osobnosti histórie našej obce. Význam jeho diela či odkazu hodnotili a budú hodnotiť rôzni odborníci a inštitúcie, pre nás je však podstatný fakt, že sa vždy hrdlo hlásil k svojej rodnej obci a to pridáva tejto osobnosti na dôležitosti človeka, o ktorom by sme mali všetci vedieť aspoň základné fakty.

Keď sme sa dozvedeli, že obec pripravuje k týmto dvom výročiam spomienku spojenú s výročím otvorenia budovy Základnej školy, ktorá sa hrdí prívlastkom s jeho menom a ktorá bude 16. až 17. septembra tohto roku, rozhodli sme sa napísať občanom Stankoviec zopár faktov z jeho života a o jeho najvýznamnejšom diele – mape Uhorska – Mappa generalis regni Hungariae v čase, keď dátumovo prináleží spomienka na jeho život a dielo.

Ján Lipský – človek, vojak, kartograf.

Narodil sa v prvom manželstve Imricha Lipského s Barborou, rod. Pettenyovou dňa 10. apríla 1766 v Sedličnej. Hoci bol evanjelikom, pokrstili ho v rímsko-katolíckom kostole v Trenčianskej Turnej. Svedčí o tom záznam z cirkevnej matriky narodených (strana 674), kde je zapísaný pod menom Joanes Lipsky. Nie je ničím mimoriadnym, že sa deti nekatolíkov zapisovali do katolíckych matrik – bolo tomu až do vyhlásenia tolerančného patentu (1781).

Jeho predkovia prišli do Uhorska ako „pobelohorskí“ exulanti z Nemeckého (dnes Havlíčkovho) Brodu. V prameňoch z roku 1642 sa spomína trenčiansky richtár Daniel Lipský. Roku 1649 ho Ferdinand III. povýšil do šľachtického stavu, čo odráža erb s vyobrazením kmeňa zlomenej (spilenej?) lípy s dvoma ratolesťami po stranách. Roku 1688 rodina Lipských vlastnila pôdu a nehnuteľnosti v Práznovciach pri Topoľčanoch, Sedličnej i Nozdrkovciach pri Trenčíne.

Ján Lipský sa však vždy považoval najmä za vojaka. Svedčí o tom aj jeho vlastnoručný životopis s názvom Memoriale, čiže Pamätný spis z 20. decembra 1825, kde sa vyjadril takto: „*Volaniu vojny a jej skutočnej službe som predovšetkým zasvätil svoju existenciu.*“ O svojej záľube (kartografii) sa zmieňuje iba okrajovo, akoby mimochodom.

Po skončení stredoškolského štúdia odišiel na Vojenskú akadémiu Márie Terézie vo Viedenskom Novom Meste, kde sa po prvýkrát stretol ako kadet so svojou veľkou záľubou – kartografiou. Zúčastnil sa práce vojenskej kartografickej komisie pod vedením plukovníka Andreasa von Neu. Pod jeho vedením vykonali tzv. prvé vojenské mapovanie monarchie. Plukovník von Neu

bol pravdepodobne človekom, ktorý u Lipského naplno prebudil záujem o mapy, zememeračstvo a podporoval ho po odbornej stránke v jeho raste.

Lipský sa ako vojak aktívne zúčastnil rôznych vojenských ťažení v Chorvátsku, Vojvodine, Srbsku, pôsobil v Haliči, zúčastnil sa protifrancúzskej vojny a bol presunutý do Porýnia. Osobne sa zúčastnil ťaženia maršála Laudona do Chorvátska. Počas prestávok v štábnej či bojovej službe sa venoval zbieraniu materiálov pre svoje veľké kartografické dielo.

Počas protifrancúzskej vojny roku 1805 kapitán Lipský bojoval ako veliteľ „švadrony“ vo viacerých bitkách, okrem iného aj pri Slavkove 5. decembra 1805, kde, ako sa uvádza vo viacerých biografických lexikónoch, údajne utrpel zranenie.

Cisár František povýšil Jána Lipského na plukovníka v 2. husárskom pluku, ktorému neskôr aj tri roky velil. Počas veľkého ťaženia Napoleona do Ruska, keď sa po jeho boku do vojny zapojil aj početný zbor habsburskej armády vedený maršalom Karlom Schwarzenbergom, bol Lipského pluk dislokovaný v Černovci a Tarnopole.

V roku 1813 plukovník Lipský, ktorý mal vtedy 47 rokov a odslúžených 30 rokov, požiadal o penzionovanie. Uviedol síce zdravotné dôvody, ale pravdepodobne hlavnú úlohu pri jeho rozhodovaní zohrala jeho príslušnosť k slobodomurárom. Po čase sa presťahoval do rodnej Sedličnej. Tu ho roku 1818 zastihla správa o jeho oficiálnom a definitívnom preradení do výslužby.

Na dôchodku sa Lipský istý čas liečil vo viacerých kúpeľoch, až sa napokon vrátil k ešte žijúcemu otcovi do Práznoviec. Neskôr odchádza definitívne do rodnej Sedličnej, kde 2. mája 1826 zomiera, čím vymrel na Považí rod Lipských po meči. Ako slobodomurár sa nedal pochovať na cirkevnom cintoríne, ale vo vlastnej záhrade medzi dvoma lipami. Svoju žiadosť, aby bol pochovaný cirkevne, vyslovil testamentárne. Podľa neskoršieho dodatočného matričného zápisu sa dá usúdiť, že ho pochovával malostankovský farár Adam Podhradský a trenčiansky farár Samuel Doležal. Jeho hrob medzi dvoma lipami prikryli jednoduchou kamennou doskou so stručným nápisom.

Vzdelanca Jána Lipského môžeme jednoznačne považovať za Slováka. Jeho predkovia, pôvodne českí exulanti, splynuli s trenčianskym slovenským prostredím. Hlásili sa k nemu svojou činnosťou a vytvárali v ňom manželské zväzky. Slovenskosť Jána Lipského sa dá vycítiť zo zachovaného archívneho materiálu. Prevláda v ňom predovšetkým slovenský, latinský alebo nemecký jazykový prejav.

Ján Lipský sa neoženil. Viazalo ho však citové puto s istou jeho citeľkou, o čom svedčí zachovaná nemecká korešpondencia z rokov 1812 - 1813. Aj vzhľadom k tomu, že nezanechal zákonitých dedičov, sa z jeho pozostalosti zachovalo iba torzo. Mal veľkú knižnicu so zbierkou máp (na tejto časti majetku mu najviac záležalo), zbierku zbraní, porcelánu a iné.

V testamente napísanom 30. 1. 1826 všetko svoje imanie odkázal neteriam – K. Lehotskej a J. Machulovej. Dedičky sa však začali o dedičstvo súdiť; tri desaťročia trvajúce spory a platenie súdnych trov ho napokon takmer celé pohltilo. V druhej polovici 19. storočia prešiel zvyšok majetku po Lipskom na deti po gelnickom lekárnikovi Michalovi Seldenreichovi.

Od roku 1867 sú jeho vlastními Seldenreichove siroty, ktoré si medzičasom zmenili priezvisko na Zsolnay. Posledná príslušníčka tohto rodu A. Zsolnayová, vydatá za statkára Hofmana a jej dcéra Zuzana, vydatá Maxonová, boli poslednými dedičmi zvyškov Lipského knižnice pred jej odovzdaním do Trenčianskeho múzea. Malá časť pozostalosti je pravdepodobne uložená v Národnom múzeu v Budapešti.

Štefan Šmatlák, Dušan Pevný (2016)

Divadelník, neskôr sklenár – Ján Viktory

Divadelný život v časoch minulých stmeloval obyvateľstvo našich obcí, posilňoval ducha a nejdennokrát dával i nádej v situáciách, keď bola doba na pokraji spoločenských zmien. Čo mali spoločné divadelné hry – Svedomie, Bludári, Pánik, Rozmarín, Márnوترatný syn, Krutohlavci či Husári? A množstvo iných?

Na doskách divadelných scén v našej obci v nich v rokoch 1928 až 1937 hral väčšinou hlavné postavy pán Ján Viktory z Veľkých Stankoviec.

Ján Viktory sa narodil 24. 9. 1911 rodičom Jánovi Viktorymu a Emílii, rodenej Devanovej. Mal súrodencov Júliusa, Rudolfa, Emíliu a Martu. Hoci otec Jána Viktoryho bol stolár, ani on či jeho súrodenci nešli v jeho šľapajách, aj keď si to otec veľmi želal.

Výmer jeho pôsobení či zamestnaní bol rozsahom veľký, takmer ako jeho postavy z divadelných hier, no rád spomínal na roky, ktoré prežil v Bratislave, kde pracoval na Povereníctve zdravotníctva. Neskôr, až do dôchodku, pracoval v Trenčianskej nemocnici ako ekonóm - pokladník.

V dobrom aj zlom ho sprevádzala manželka Katarína, rodená Dobiašová, z Veľkých Stankoviec. Spolu vychovali dcéru Želmíru Hrušovskú. Pre širokú verejnosť bol pán Viktory známy tým, že na dôchodku vykonával sklenársku prácu. Zasklieval okná nielen v obci, ale i v širokom okolí. Túto prácu vykonával až do úrazu, ktorý utrpel pri pálení slamy na „záhumienke“ na Lúkach.

To, že v medzivojnovom období pôsobil v amatérskom divadle a odohral pre prospech obyvateľov tejto obce desiatky postáv ho poznačilo v dobrom tak, že sa po celý život zaujímal o to, čo sa dialo v obci, v širokom okolí i vo svete. Mal veľký prehľad o spoločenskom dianí. Časom sa z herca stal režisér divadelných hier a spolu s pánmi Taslerom, Štukovským, Cavarom a ďalšími stvorili nejdenn zaujímavý večer pre ľudí z tejto obce.

Mal rád hudbu a žil aktívnym spoločenským životom. Keď vznikla v obci prvá dychová hudba, tak v roku 1934 založili spolu so Štefanom Pevným (Pekárom) jazzovú kapelu, kde hral niekoľko rokov.

Susedia si spomínajú na pána Viktoryho a jeho manželku ako na veľmi dobrých susedov, vždy ochotných pomôcť a poradiť. Sedával často pri dome na lavičke a rád sa rozprával s okoloidúcimi, najmä ženami. Bol z neho pravý gentleman a lichotník.

Životná púť nezabudnuteľného rodáka z Veľkých Stankoviec, pána Jána Viktoryho sa skončila, 13. 3. 1996 v Trenčianskych Stankovciach. Dodnes naňho rodáci spomínajú ako na výnimočnú postavu dedinského diania, ktorá ovplyvňovala životy ostatných neutíchajúcou aktivitou a energiou.

Dušan Pevný (2019)

Láska k pôde – Jozef Holička

Jozef Holička sa narodil 10. mája 1941 ako druhý syn rodičom Ondrejovi a Magdaléne, rod. Opatovskej, v Stankovciach. Narodil sa dva mesiace po smrti svojho otca Ondreja ako pohrobok do roľníckej rodiny. Do postieľky sa teda na neho už pozerali len oči matky Magdalény, ktorá ho sama vychovávala, a tiež aj jeho o dvanásť rokov staršieho brata Ludvíka. Keďže rodina súkromne hospodárila na poliach a taktiež chovali aj hospodárske zvieratá, musel od detstva spoločne aj s bratom pomáhať svojej matke pri týchto prácach. A možno tam pri týchto prácach na poli sa už od malička v ňom začala rodiť láska k prírode a pôde.

Po skončení základnej školy šiel študovať na Odborné učilište bývalého závodu TOS Trenčín. Zo zdravotných dôvodov učilište nedokončil. Potom nastúpil na Poľnohospodársku školu do Záblatia. Po jej ukončení nastúpil pracovať ako agronóm na JRD Veľké Stankovce, ktoré bolo založené v roku 1957. Túto funkciu vykonával do roku 1971, kedy došlo k zlúčeniu JRD s ostatnými susednými JRD a vzniklo Jednotné roľnícke družstvo Inovec Trenčianske Stankovce. Na členskej schôdzi bol zvolený do funkcie predsedu družstva a vo veku 30 rokov sa stal vtedy najmladším predsedom v okrese Trenčín.

Počas jeho pôsobenia prešlo JRD mnohými zmenami. Vybudovala sa nová administratívna budova, farma dojnic, menil sa hospodársky dvor, pribúdala nová mechanizácia, v roku 1973 sa začal pestovať chmeľ a taktiež bola vytvorená pridružená výroba. Družstvo získalo čestný názov JRD Československo-sovietskeho priateľstva, čo bolo v tej dobe významné ocenenie. Družstvo sa zaradilo medzi popredné v okrese.

Po roku 1989 došlo k transformácii a v roku 1992 sa premenovalo na Poľnohospodárske družstvo Inovec Trenč. Stankovce. Na ustanovujúcej schôdzi bol znovu zvolený za predsedu.

Bolo to obdobie, kedy dochádzalo na družstve k rôznym zmenám či už išlo o prepúšťanie zamestnancov, znižovanie stavu dobytku a ďalším, a to niekedy veľmi ťažko znášal. Napriek tomu bol ešte raz členskou schôdzou zvolený do funkcie predsedu družstva.

V roku 2003 odišiel do starobného dôchodku. Funkciu predsedu vykonával 32 rokov, poľnohospodárstvu bol verný takmer celý život, odpracoval v ňom 44 rokov. Keď bol na dôchodku, tak neraz si zaspomínal, že v ťažkých rokoch začínal, keď sa družstvá začínali rodiť a boli ešte len v plienkach a v ťažkých rokoch poľnohospodárskych družstiev aj končil.

Na Jozefa Holičku spomínajú mnohí kolegovia v dobrom. Za všetkých by sme odcitovali pani Evu Beňovičovou: „Jozef Holička patrila vo funkcii predsedu PD (vtedy JRD) k tým ľuďom - funkcionárom, ktorý dával priestor

mladým ľuďom a umožňoval ich seberealizáciu!“ O stankovskom družstve sa tradovalo, že bolo „liahňou“ mladých kádrov. Zo svojej pozície podporoval kariérny postup mnohých, ktorí na PD (JRD) začínali ako „novopečení“ ekonómovia, agronómi či zootechnici. Mnohokrát sám hovoril: „Vychoval som ich a teraz odchádzajú...“ Ako Eva Beňovičová k tomu povedala: „Bola to svojím spôsobom jeho pýcha, lebo jeho zverenci spravidla odchádzali na pozície predsedov či riaditeľov poľnohospodárskych podnikov.“

Ani stankovskí futbalisti nikdy nezabudnú na jeho podporu, ktorú im dával z pozície predsedu miestneho JRD. No zároveň stál ako spoločensky jeden z najvýznamnejších ľudí verejného života tejto obce pri samotnom zrode organizovaného futbalu v obci, minimálne v jeho zjednotenej podobe. Z kroniky futbalového klubu sa môžeme dočítať, že na ustanovujúcej schôdzi TJ Družstevník (dnes OŠK) Trenčianske Stankovce bol jedným z rozhodujúcich osobností, ktoré obnovili futbalový klub. Zároveň sa stal členom jeho riadiaceho výboru. Podporu miestneho JRD premietli činovníci i do názvu klubu - TJ Družstevník. V tých časoch si nikto nevedel bez podpory družstva predstaviť fungovanie futbalu.

Počas svojho mladého života sa venoval aj verejnému životu, bol dobrovoľný hasič a takisto účinkoval aj v tunajšom ochotníckom divadelnom zbore. Susedia naňho spomínajú ako na otvoreného a skromného človeka, vzdelaného a s ľudským prístupom k ostatným. Za všetkých by sme spomenuli slová Petra Ďuriša: „*Aj keď som bol od neho podstatne mladší a kdekoľvek sme sa stretli, vždy ma pozdravil, odzdravil a nechýbal pri tom očný kontakt, ktorý dával tomu úprimnosť.*“

Z titulu predsedu družstva sa významne, spolu s Ing. Ivanom Hrušovským (vtedajším starostom obce), podieľal na plynofikácii našej obce. Verejný život v tých časoch si jeho súčasníci nevedeli predstaviť bez jeho účasti či názoru. Patril medzi najvýznamnejších Stankovčanov druhej polovice dvadsiateho storočia.

Oženil sa v novembri 1963 a za manželku si vzal učiteľku základnej školy pani Emíliu, rod. Jedinákovú, ktorá pochádza zo Kšínnej. V manželstve sa narodili dve deti, dcéra Katarína a syn Jozef. Zomrel 24. februára 2010 vo veku nedožitých 69 rokov, pochovaný je na miestnom cintoríne.

Zo spomienok bývalých družstevníčok sme sa dozvedeli, že ešte keď chodili staré družstevníčky do chmeľu či repy, hovorievali medzi sebou, že hoci je Jozef Holička mladý, vie jednať aj so starými babami jednoducho a ľudsky. Vždy o ňom hovorili, že to je náš predseda, ktorý nás vypočuje a keď môže, tak vždy pomôže. Za všetkých ľudí by sme použili na záver slová pani Zemánkovej: „*Inak sme mu nepovedali, len Jožko!*“

Jozef Holička ml., Dušan Pevný (2020)

Betonár – Adam Hrušovský

V našej obci žilo veľa zaujímavých ľudí. Jedným z takých bol aj rodák z Veľkých Stankoviec – Adam Hrušovský. V skutočnosti bol Pavol Hrušovský, ale Adam mu hovorili úplne všetci. Narodil sa 11. 08. 1909 rodičom Štefanovi Hrušovskému a Kataríne, rod. Jašovej. Patril k nositeľom i šíriteľom slovenskej kultúry a tradícií. Bol to jednoduchý človek, tzv. „betonár“, ktorý si popri namáhavej práci našiel čas a venoval sa aj slovenskej kultúre, tradíciám, regionálnej histórii či iným záujmom.

Oslovili sme príbuzných pána Adama Hrušovského, aby si pospomínali na jeho život i to, čo po sebe zanechal. O strýčkovi, ako ho nazývala pani Marta Krchnavá, Eva Kudlová i ostatná rodina, nám povedali toto: „Strýčko boli taký menší podnikateľ už za hlbokej totality. Vyrábala studňové a odtokové rúry (skruže). Najskôr ich vyrábala sám so svojou ženou Zuzanou. Ona do formy nasýpala betón („mišung“) a on ho utľkal (hutnil). Bola to obrovská drina. Odtiaľ prezývka – betonár.“

Adam Hrušovský si obstaral rôzne druhy a rozmery foriem – 10, 12, 20, 30, 50, 60, 80, 100 a 120 cm priemery. Ako sme sa dozvedeli, zaobstarával si ich postupne podľa požiadaviek. Naštudoval si samoukou technológiu výroby a spracovania betónu a začal vyrábať skruže a rúry. Začiatkom 60-tych rokov 20. storočia chcel mať každý studňu na svojom dvore, tak sa mu objednávky hrnuli. V tých časoch bolo v obci zopár obecných studní alebo ich mali iba bohatší a pre seba. Okrem „betonárčiny“ sa venoval výrobe „slamienok“ a iných výrobkov z prútia.

Pán Adam svojimi znalosťami neraz milo prekvapil všetkých. Vynikal jednou vzácnou ľudskou vlastnosťou – snahou pomôcť blíznym. Vedel vtedy zohnať nezohnateľné veci. Napríklad – nebolo plášťov na bicykle, no on ich zohnal, nebolo „kosierkov“ do „sečkovice“, on ich zohnal,...

Príbuzní ďalej spomínajú: „Keď boli Adamovi rodičia so synom Michalom na pytačkách v Selci u Haškov pýtať Katarínu, tak sa len tak popri reči spýtali aj na druhú dcéru – Zuzanu. Povedali, že majú, ale je na robotách, na „Maďaroch“, v Degeši. A Adamovi rodičia sa spýtali - nemohla by sa ona vydať za nášho druhého syna Adama? “ No čo sa stalo ďalej? Haškovci súhlasili a poslali svojej dcére telegram do Degeša s textom: „Zuza, prídi domov. Budeš sa vydávať za Hrušovských Adama!“

Zuzka poslúchla a prišla. Dvaja bratia, Michal a Adam, mali svadbu v jeden deň a vzali si sestry Katarínu a Zuzanu Haškových zo Selca. Adam so Zuzanou sa vôbec nepoznali a v manželstve prežili snád' päťdesiat rokov. Síce boli bezdetní, ale obaja dávali svoju lásku deťom svojich súrodencov Michala a Kataríny.

Adam Hrušovský spolupracoval počas svojho života aktívne aj s pracovníkmi Trenčianskeho múzea, s profesorom Pozdišovským a s pani Ábelovou. Svoju etnografickú znalosť a zručnosť v tradíciách ocenili aj autori kníhy o zručnosti remeselníkov tohto regiónu (Zborník Slovenského národného múzea – Slamienkárstvo v okolí Trenčína – Viera Ábelová, Okresné múzeum, Trenčín, 1970), kde v popise a na fotografiách z nášho regiónu Adam Hrušovský ukazuje technológiu narezávania prútia, vystruhovania „*lyka*“ z lieskových prútov, používanie „*štíepaka*“, tvorbu „*oderekov*“ a ďalšie, dnes už takmer alebo úplne zaniknuté zručnosti remeselníkov.

Pani Eva Kudlová (dcéra Jána Hrušovského – Adam bol jeho strýko) ďalej spomína: „*Strýčko mali na jednoduchého dedinského človeka pomerne bohatú knižnicu. Štúrovci boli jeho srdcovka. O Štefánikovi nám rozprával všetko to, k čomu sme sa dostali a spoznali až po roku 1989.*“ Ako sme sa dozvedeli, najviac sa z jeho zbierky tešila neter Marta Krchnavá (sestra bývalého starostu Ivana Hrušovského), lebo v jeho knižnici sa našli aj knihy z tzv. „*červenej knihovne*“. No nielen to. Z jeho kníh sa dostávali ostatní členovia rodiny k rôznym zaujímavostiam, dnes by sme povedali „*pikoškám*“, ktoré sa v totalitných knihách a učebniciach nenašli.

Zo spomienok rodinných príslušníkov na záver vyberáme: „*V nedeľu bolo pravidlo čítania z Biblie. Nepoznali sme človeka, čo vedel pri každej príležitosti tak pohotovo použiť citáty z Biblie ako on. Vedel ich použiť pri každej príležitosti.*“

Svoju pozemskú púť skončil 9. 8.1990 vo Veľkých Stankovciach, posledné roky života dožil v dome rodiny Ivana Hrušovského, syna jeho brata Michala.

Ďakujeme pani Marte Krchnavej, Eve Kudlovej a ostatným rodinným príslušníkom pána Adama (Pavla) Hrušovského za poskytnuté slová a spomienky na neho.

Dušan Pevný (2018)

Baťko – Michal Kišš

Naša obec môže byť hrdá na množstvo významných osobností, ktoré sa v nej narodili, pôsobili či žili. Je dobré pre pamäť všetkých pripomínať históriu a aj ľudí, ktorí ju formovali, či priamo ovplyvňovali dianie v obci či v rámci celého Slovenska. Jedným z takýchto osôb bol aj Michal Kišš. Básnik, učiteľ, evanjelický kňaz a národný buditeľ, častokrát Stankovčanmi oslovaný „baťko“ Kišš.

Michal Kišš sa narodil 5. decembra 1846 v Uhrovci. V rokoch 1860 - 1861 študoval na gymnáziu v Modre, 1861 - 1867 na evanjelickom lýceu v Banskej Štiavnici. Už počas štúdia na lýceu v Banskej Štiavnici spolu so spolužiakom Rehorom Uramom Podtatranským začal vydávať časopis „*Útľe puky*“ a neskôr žiacky časopis „*Sitno*“. Neskôr svojimi básňami a piesňami prispieval do „*Národného Hlásnika*“, ktorý v hojnom počte rozširoval medzi pracujúcim ľudom.

Sedemdesiate roky 19. storočia boli najkrutejšie v živote slovenského národa. Maďari rozpustili Maticu slovenskú, zakázali niekoľko slovenských gymnázií. Majetok Matice zhabali a použili na pomaďarčenie slovenského národa.

Mladú a zdravú slovenskú krv v podobe mládeže vyvážala uhorská vláda ako dobytok na „*Dolnú zem*“. V tomto období sa začali objavovať na stránkach už spomínaného „*Národného Hlásnika*“ vydávaného v Martine pod pseudonymom Lužanský, milé básničky (ako „baťko“ Kišš hovorieval – „*pieseňky*“) presiaknuté buditeľskou „*rodoláskou*“. Tým Lužanským nebol nik iný ako sám učiteľ Michal Kišš. Súčasne s ním debutuje i mladý Svetozár Hurban Vajanský v novinách „*Orol*“ a na stránkach „*Slovenských pohľadov*“ zasa Hviezdoslav a Kukučín. „*Tento štvorlístok vniesol do slovenskej literatúry prepotrebnú obrodu*“, píše sa v archívoch z tých rokov.

V období 1867 – 1887 pôsobil ako učiteľ na Evanjelickej ľudovej škole v Podlužanoch. Po smrti Pavla Mikulíka bol povolaný za učiteľa do Malých Stankoviec, kde pôsobil v rokoch 1887 – 1910 v miestnej farnosti. Tu začal pôsobiť ako učiteľ po boku výnimočného kazateľa, farára a národovca Štefana Križana – tiež spisovateľa, s pseudonymom Žiranský. Michala Kišša poznali Stankovčania, a nielen oni, ako príkladného vlastenca, básnika a národného buditeľa. Právom boli spoluobčania pyšní na jeho pôsobenie v tunajšej škole, mnohí naši predkovia boli jeho žiakmi. Mával na vyučovaní 120 až 130 školopovinných žiakov. Vyučoval denne, dopoludnia aj popoludní, v sobotu dopoludnia robieval opakovanie učiva (ale iba v zimných mesiacoch). Rád sa zaoberal ovocinárstvom a pospolitý ľud ho pre jeho milú povahu mal veľmi rád.

V Malých Stankovciach sa pod vplyvom Štefana Križana-Žiranského začal venovať boju za slobodu národa a za uplatňovanie slovenčiny v celej šírke a ešte zápalistejšie vkladal slová do veršov. A tak sa začali problémy a uhorská vláda ho prenasledovala až do konca jeho života. Tak ho šikanovala a nervove

bičovala, že v dôsledku toho bol nútený v roku 1910 predčasne odísť do penzie, s cynickou poznámkou úradných veľkomožných: „...aby sa mohol lepšie venovať národu a jeho svojeti.“

V takýchto pomeroch Kišš nedobrovoľne ukončil pedagogickú činnosť v Malých Stankovciach. Cirkevníci ho presťahovali do Trenčína, kde ďalej kantoroval. Do malého, no útulného domčeka na ulici 1. mája v Trenčíne sa utiahla pred maďarizačnou víchricou skromná vlastenecká rodina Michala Kišša. V priebehu prvej svetovej vojny nezlomne veril, a to i verejne vo svojom okolí rozširoval, že slovenský národ sa po vojne vymaní z tisícročného otroctva a bude žiť slobodne. Slovenskí národovci v Trenčíne a v okolí sa schádzali a radili u „*baťku*“ Kišša o tom, ako národ vyvieť z maďarského jarma. Medzi inými i mladý básnik Janko Jesenský a bankový úradník Dušan Viest.

V rokoch 1913 – 1918 prišiel Michal Kišš o takmer celú svoju rodinu. Najskôr stratil manželku Antóniu, rod. Zsambokréthyovú, neskôr dcéry Želmíru a Augustu či vnuka Viliama. Ťažko skúšaný baťko Kišš venoval svojim drahým zosnulým zbierku básní „*Slzy žiaľu otcovského*“. Michal Kišš ostáva v rodine osamotený. Po ranách, ktoré prichádzali jedna po druhej, sa dožil túžobne čakaných slávnych dní, kedy oslobodení Slováci a Česi utvorili svoj samostatný Československý štát. Na oslavu týchto dní sa ešte raz „*rozospieval*“. A tak mu október 1918 bol odmenou za celoživotný boj.

V našej obci dodnes žijú jeho príbuzní.

Význam Kiššovej práce je veľký. Ako citlivý buditel' – básnik učil Slovákov národnému povedomiu, láske k reči a láske k vlasti. Literárne činný bol už od banskoštiavnických štúdií, keď pod vplyvom poézie Jána Botta písal post-romantickú, epigónsku občiansku lyriku, ktorú neskôr uverejňoval spolu s krátkymi prózami v periodikách Junoš, Sokol, Národný Hlásnik, Slovenské pohľady a iných periodikách. Používal rôzne pseudonymy – Bebravín, Lubský, Lužanský, Malý Mišík, Miško Stankovský, Tarabovský, Uhroveský.

Po roku 1918 bol často frekventovaný ako populárny prostonárodný básnik, jeho staršie i novšie básne s tematikou boja za národnú slobodu vychádzali takmer vo všetkých periodikách a stali sa súčasťou čítankovej literatúry. Knižne debutoval až roku 1922 básnickou zbierkou – *Kytka citov srdca slovenského* (1922), *Pieseňky o slovenčine*, *Pieseňky o slobode*, ďalšie verše vyšli vo výberoch – *Kišš mládeži* (1924) a *Výber z básní Michala Kišša* (1926), ktoré upravil Anton Macht. Venoval sa aj publicistike, uverejňoval spomienkové články na významné udalosti, najmä však na osobnosti slovenského národného a literárneho života. V rukopise po ňom zostali rozpracované diela *Kaktusové kvety* a *Rozpomienka na pekné dni v Banskej Štiavnici*.

Michal Kišš zomrel 3. marca 1927 v Trenčíne u jeho milovanej sestry pani Emílie Vyktrýovej, pochovaný je na evanjelickom cintoríne v Trenčíne na Hornom Šianci.

V roku 1966 bola odhalená pamätná tabuľa Michalovi Kiššovi na budove Základnej deväťročnej školy v Stankovciach. Pri jej odhalení vyzdvihli prítomní jeho národné povedomie a lásku k slovenskému národu, aj keď ho uhorské úrady prenasledovali. Bol to znak uznania a vďaky od spoluobčanov zo Stankoviec. Starí Stankovčania ešte aj vtedy spomínali, že „*baťko*“ Kišš takmer všetko rýmoval, čo vyslovil. Mnohé jeho dielka sa nachádzajú v rôznych archívoch, ale aj pozostalostiach po našich predkoch. Aj z týchto materiálov sme sa veľa dozvedeli a mnohé knižky sú podpísané jeho vlastnoručným autogramom s dátumom, pri ktorom používal na konci priezviska iba jedno „š“.

Našej dnešnej mládeži je dosť ťažko pochopiť životné dielo Michala Kišša, jeho snahy a úsilie, ktoré viedol vo vtedajších zložitých pomeroch politických i spoločenských. Môže si však vziať z neho príklad v jeho húževnatosti a pracovitosti.

Ako ukážku z jeho diela ponúkame zo zbierky „*Z kytky citov srdca slovenského*“ báseň „*Poklad srdca môjho*“:

*„Poklad srdca môjho, slovenčina moja,
veľmi vzácna mi je ľúbozvučnosť tvoja.
Milo, sladko znejú tvoj zvuk mojej duši.
Prečo ťa milujem a vážim, jak sluší.
Slovenčina k môjmu srdcu tak prirástla,
keby mi ju kto bral, zem by sa triasla.
Skaly by pukali, hory by sa chveli,
keby slovenčinu ľudia zničiť chceli.“*

Štefan Šmatlák, Dušan Pevný (zverejnené 2019, doplnené 2021)

Páter Benignus – Štefan Pribiš

V našej obci sa narodilo, žilo alebo pôsobilo veľa významných osobností celoslovenského, ale aj celoeurópskeho významu. O mnohých z nich vieme, ich výročia a celoživotné diela si pravidelne pripomíname. Hádam najznámejším rodákom z našej obce bol dôstojník a vojenský kartograf Ján Lipský. No z našej obce pochádzali aj osobnosti, ktoré takmer upadli do zabudnutia. Aby sa tak celkom nestalo, treba si ich pripomenúť. Jednou z takýchto osobností bol aj Štefan Pribiš.

Páter Benignus Štefan Pribiš (Pribiss) sa narodil v roku 1718 v Rozvadoch, dnes miestna časť Trenčianskych Stankoviec a zomrel 14. 5. 1779 v Beckove. Bol to františkánsky mních, kazateľ, „exercitátor“, slovenský literát pred osvieteniského obdobia. Pre čitateľov, ktorým je slovo „exercitátor“ neznáme, pridávam vysvetlenie. Exercície sú formou duchovných formácií a ich účelom je dôjsť prostredníctvom stíšenia (niekedy mlčania), meditácie a modlitieb k prehĺbeniu duchovného života a duchovnej obnovy jedinca. Vedúci exercícií sa označuje „exercitátor“. V dnešnej dobe ich najviac využívajú jezuiti.

Ako študent logiky sa rozhodol vstúpiť do františkánskej rehole. Stalo sa to v kláštore v Pruskom 20. 5. 1736. Dostal rehoľné meno Benignus. Účinkoval zväčša v kláštoroch v Pruskom a v Beckove ako kazateľ. V prúštianskom kláštore držal po tri roky kurzy osemďňových duchovných cvičení pre rehoľných spolubratov. Jeho spolubratom vo františkánskom kláštore v Pruskom bol v histórii oveľa známejší páter Hugolín Gavlovič a práve v jeho latinskom rukopise „*Novena octavarum spiritualium*“ sa zachovali Pribišove exercičné prednášky. Prvý kurz bol roku v 1769, druhý roku v 1771 a tretí v roku 1774. V Gavlovičovom odpise ide o prvý, druhý a šiesty kurz. Pribiš „*exhorty*“ prednášal po slovensky, no Gavlovič ich polatinčil pre prípadné potreby iných pátrov. Autorstvo niektorých jeho diel je preto mylne pripisované Hugolínovi Gavlovičovi, ktorý sa do slovenskej histórie zapísal dielom „*Valaská škola mravúv stodola*“.

Pribišova bibliografia:

- actualis vicarius conventus Pruskensis, anno 1769, strán 92;
- Octava secunda exercitiorum, quas ibidem praeclare dixit ad Patres et Fratres idem Pater Benignus Pribiss. Anno 1771. Strán 80;
- Octava sexta exercitiorum, quas ad Patres et Fratres per octiduum in sacris exercitiis existentes bene dixit Pater Benignus Pribiss, anno 1774. Strán 92.

Štefan Šmatlák (2017)

Zdroj:

C. Lepáček: Život a dielo P. Hugolína Gavloviča.

Siedma výročná správa františkánskeho gymnázia v Malackách 1933-34. Strany 28 n. a 30.;

V. J. Gajdoš: Františkáni v slovenskej literatúre. Cleveland, Ohio, 1979, s. 142.;

LKKOS str. 1120-1121 - spracoval Július Pašteka.

Učiteľ a národovec – Pavel Mikulík

Pavel Mikulík sa narodil 4. júna 1821 v Krtovciach pri Nových Sadoch v okrese Topoľčany, v bývalej Nitrianskej župe. Študoval v Modre, Lučenci a v Bratislave. V roku 1841 sa stal pomocníkom rektora Jána Valenčíka v Senici. Odtiaľ bol povolaný za rektora do beckovskej školy, ale už v roku 1843 prešiel za rektora do školy zemiansko-podhradskej, kde s veľkou horlivosťou úradoval až do septembra 1848. Keďže v Bošáckej, ale aj v moravsko-lieskovskej doline rozširoval Hurbanove proklamácie, prišiel slúžny Káry z Mnešíc v sprievode maďarských gardistov do Podhradia v noci, keď Mikulík v školskej záhrade práve varil slivkový lekvár. Garda ho zobrala i s jedným mladým podhradským mužom Adamom Šenárčin - Korytinom a odviekla ich do zajatia.

Stalo sa tak v revolučnom roku 1848, keď sa priklonil k slovenským povstalcům. Po vyslobodení z Munkácsa (Mukačeva) v roku 1849 sa vrátil do Zemianskeho Podhradia, kde už rektoroval Karol Rizner starší. A tak ho povolali za rektora do malostankovskej školy (dnešný zborový dom - Stará škola), kde ako osvedčený a pre vzdelanie ľudu zaujatý národovec úradoval až do svojej smrti. Zomrel 5. apríla 1887 a pochovaný je na malostankovskom cintoríne.

Učiteľ Pavel Mikulík bol aktívny v rôznych sférach vtedajšieho života spoločnosti. Podľa podania občanov bol vzorným a príkladným učiteľom. Ešte z čias pôsobenia v beckovskej škole mal veľmi priateľské vzťahy s Jozefom Miloslavom Hurbanom. Bol aktívny na rôznych snemoch, v rôznych spolkoch a častokrát sa jeho meno objavovalo vo vtedajších novinách.

Z mnohých spomenieme napríklad noviny Konfesionálna Škola, ktoré vyšli v Skalici dňa 15. marca 1873, kde sa píše, že v roku 1872 bolo určené náhradné vyučovanie - teda školenie učiteľov v trenčianskom regióne a zúčastnilo sa na ňom viac ako 100 učiteľov počas šiestich týždňov a týkalo sa „*cvičenia umu a reči „názorného“, hláskovania, písania dľa taktu, mluvnice, počtovedy a vyučovaniu spevu.*“ Pavel Mikulík vyslovil v týchto novinách podakovanie regionálnej vláde a dozorcovi škôl za snahu pozdvihnúť školstvo. Zaujímavosťou bolo to, že túto časť novín redigovala ďalšia osobnosť spojená so Stankovcami - Michal Kišš, národný učiteľ.

Rektor Pavel Mikulík získal v roku 1876 tzv. Zsedényovskú podporu na rozvoj školy a podporu učiteľstva v Malých Stankovciach. O jej výške sa v novinách Evanjelická škola z 1. februára 1879 nepíše, no určite bola na tú dobu nemalá, lebo každý rok ju dostával iba jeden učiteľ či škola, ďalší rok to bol učiteľ v Uhrovci, neskôr v Lazoch a iných miestach. Išlo o dary majetného generálneho dozorca tej doby Eduarda Zsedényiho, rodáka zo Spišu. Nebol závislý od milosti a vôle panovníkovej. V roku 1859 sa ostro postavil proti cisárskemu patentu. Bol to majetný a štedrý darca. Pred smrťou poručil 100 - tisícovú

základinu v zlate na podporovanie chudobných, usilovných a mravných učiteľov.

V malostankovskej škole vyučoval Pavel Mikulík denne dopoludnia medzi 8.00 až 11.00 hod. a odpoľudnia od 14.00 do 16.00 hod. okolo 60 detí vo veku 6 až 12 rokov. Učil v nej čítanie, písanie, počty, katechizmus, biblickú históriu, cirkevný dejepis, dejepis svetský, mravy, zemepis, prírodovedu. Okrem toho učil deti ošetrovať stromy a hlavne štepenie ovocných stromov. Kvôli tomuto účelu dostal od obce pri komasácii roľu vo výmere 600 siah pre ovocnú škôlku.

Za účasť pri napomáhaní Slovenského povstania v Podjavorinskom kraji a za svoje slovenské národné presvedčenie väznili Pavla Mikulíka maďarské úrady v Pešti a v Mukačeve. Tu si robil rôzne zápisky. Podľa jeho vlastných slov si vo väzení o svojom previnení zapísal toto:

„Hneď, ako maďarské ministerstvo dalo bez povolenia kráľa vojenských nováčikov popisovať a ako som sa o tom z novín presvedčil, ešte skôr, ako sa k tomuto popisovaniu poriadky robili, poučoval som ľud, aby chlapcov popisovať nedávali a ak by ich nútili, tak aby radšej svoju mládež na Moravu vystrojili. Tam aby radšej do cisárskeho vojska vstúpili. Pracoval som aj na tom, aby veľká obec Bošáca do gardy nevstúpila. Najhlavnejšie však previnenie bolo, že som práve v čase, keď stoličné vyslanectvo po obciach chodilo a ľud proti cisárskej rodine podpaľovalo, búrilo, doniesol Hurbanove proklamácie a bošáckemu ľudu ich prečítal. Odrazilo sa to v tom, že sa v Bošáci ľud zmámiť nedal. Proklamácie sa rozšírili i do Srnieho a Moravského Lieskového, a aj tu stoličné vyslanectvo nepochodilo. Mnohí ľudia boli pochytení a hrozbami prinútení, aby ma vyrazili. Tak ma v noci z 24. na 25. septembra 1848 ako lotra zviazaného, odviedli.“ Toľko zo spomienok vlasteneckého učiteľa a národovca Pavla Mikulíka o jeho zajatí a uväznení.

Dušan Pevný (2020)

Ján Haško – účastník 1. svetovej vojny

V občianskych novinách HLAS 1/2018 bola zverejnená výzva pre občanov, ktorých predkovia bojovali alebo padli v 1. svetovej vojne. Táto výzva oslovila okrem iných aj pani Danielu Hrušovskú, rodenú Haškovú, dcéru pána Jána Haška. Pár vetami nám priblížila osud svojho otca, ktorý bojoval v 1. svetovej vojne na ruskom fronte, kde bol ťažko zranený s trvalými následkami. Pán Ján Haško patrila medzi tých ľudí, ktorí sa nezmazateľne zapísali do života tejto obce a nielen jej.

Ján Haško sa narodil 2. 2. 1897 vo Veľkých Stankovciach. Pani Daniela Hrušovská spomína na otca a hovorí: „Ako 18-ročný mládenec bol v roku 1915 vyslaný na ruský front. Počas bojov bol ťažko zranený – zasiahol ho šrapnel a upadol do bezvedomia. Prežil len vďaka spolubojovníkom, ktorí ho našli na bojisku pri zberaní zranených alebo mŕtvych vojakov. No prežil najmä vďaka jeho kamarátovi, ktorý ho spoznal a odviezol do poľnej nemocnice. Tu mu museli amputovať časť nohy.“

Neskôr bol prevezený do nemocnice v Košiciach. Rana však bola veľmi zahnaná a nehojila sa. Museli ho znova operovať, a tak prišiel o celú nohu. Pre mladého muža to bola veľká rana, ale on sa nepoddal. V Košiciach sa vyučil za „šustra“ a robil čižmy pre „oficierov“. Popritom sa priučil aj ďalším profesiám – holič, opravár hodín a opravár vojenských prístrojov.

Po návrate domov, do rodnej obce Veľké Stankovce, ako vojnový invalid dostal „satisfakciu“ – licenciu na TRAFIKU (stávala nad potokom oproti domu Jána Ľahkého č. 804). Trafika bola jediným zdrojom jeho príjmu. Žil s matkou a súrodencami a navzájom si veľmi pomáhali.

V roku 1946 sa oženil s Annou Pevnou, slobodnou matkou, ktorá mala dve dcéry – Boženku (teraz Porubánová) a Milku (teraz Mojžišová). Z Veľkých Stankoviec sa presťahoval do Sedličnej, kde prevzal krčmu aj s obchodom, dom ešte stojí – teraz to všetci voláme „Haškých chalupa“. Po „víťaznom februári 1948“ musel krčmu zavrieť. Ján Haško potom krátky čas predával na „Belovci“.

Pani Danka ďalej hovorí: „Po roku 1948 nastala ťažká doba. Peňaží nebolo, otec sa snažil užiť rodinu ako sa dalo, na Nový rok 1949 som sa im narodila ja – Daniela. Hoci obaja moji rodičia mali už dosť rokov, dobre ma vychovali a pripravili na život.“

Občania ho poznali ako „šustra“, ktorý šiel „mrežové“ papuče najmä pre ženy. Známý bol aj ako holič, opravár hodín a „heligónkar“, ktorý vo voľnom čase hrával pre potešenie rodiny, ale i širokého okolia. „Ešte dodnes opatrujem otcovu heligónku, stoličku, na ktorej strihával a holiť chlapov, britvy aj kopytá, ktoré boli potrebné na výrobu mrežových papúč a tiež šijaciu mašinu singerku,“ dodáva pani Daniela Hrušovská a ďalej hovorí: „... u nás sa na krosnách tkali

aj koberce a plátno. Začiatky na krosná nám navíjal Štefan Pevný z Rozvádz (pradedko Dušana Pevného). Ja som ho volala „dedko Pevných“. Mal rád celú našu rodinu a často k nám chodieval.“

Na „Haškých chalupe“ bolo vždy veselo... a tradícia pokračuje aj dnes... Chodil k nim aj Štefan Pevný – pekár z Veľkých Stankoviec, ktorý hrával na trúbke, a tak bola-nebola núdza, ako hovorí pani Danko: „...o hotové „bučarice“ – tanečky na dvore, ktoré na striedačku bývali aj u Štefana Pevného vo Veľkých Stankovciach.“

U Haškov bývali aj driapačky peria, na ktoré k nim chodili najmä ženy z celej dediny. Pán Haško pritom rozprával rôzne strašidelné príhody, najmä o bosorkách.

K Jánovi Haškovi vždy neodmysliteľne patril bicykel, na ktorom sa prepravoval po dedine i po okolí. Aby mu to šlo ľahšie, ako prvý v dedine si zostrojil motorový bicykel. Na obyčajný bicykel si namontoval zadné koleso s motorčekom, ktoré si dal poslať z Nemecka. A to už bolo iné vozenie! Často chodil navštevovať svojich súrodencov do Veľkých Stankoviec – brata Štefana Hašku, sestry Zuzku Haškovú (vyd. Dobiašová) a Anku Haškovú (za potomkom pri Brodku).

Daniela Hrušovská spomína: *„Môj otec žil celý život veľmi skromne. Vzhľadom na prežité útrapy v 1. svetovej vojne si vážil každý deň života. Tešil sa zo svojej rodiny, tešil sa z toho, že môže rozdávať radosť a optimizmus. I napriek svojmu zdravotnému stavu sa dožil úctyhodného veku, takmer 87 rokov. Zomrel 26. 10. 1983 a pochovaný je na cintoríne v Sedličnej. Som mu vďačná za život, za všetko, čo ma naučil. Na tú dobu ma mali s mamou dosť neskoro (otec mal 52 rokov), ale užíval si moje detstvo spolu so mnou, keďže moje dve staršie sestry už boli veľké dievky. A v posledných rokoch života mojich rodičov som im spolu s mojím manželom Ivanom rada pomáhala a starala sa o nich do konca ich života.“*

Daniela Hrušovská, Dušan Pevný (2018)

Pán farár – Ján Škára

Zapísal sa nezmazateľne do života občanov našej obce. Ako evanjelický farár v nej pôsobil od polovice tridsiatych rokov do konca rokov šesťdesiatych minulého storočia. Prežil spolu s občanmi vtedajších štyroch obcí vojnové roky, ťažké roky po nástupe komunistickej moci, temné roky päťdesiate i závan miernej slobody rokov šesťdesiatych. Vychoval, oddal, pokrstil či pochoval stovky spoluobčanov. Dodnes si na pána farára Jána Škáru pamätajú a spomínajú občania našej obce. Ako viacerí jeho bývalí „konfirmandi“ hovoria, nebol voči deťom a mládeži prísny, mal ľudský prístup a bol vo verejnosti obľúbený.

Ján Škára sa narodil 10. 1. 1903 v Novom Meste nad Váhom rodičom Michalovi Škárovi a Anne, rodenej Michalcovej, ktorí jemu a aj jeho sestre dali zdravý základ do života. Mladý Ján navštevoval základnú školu a gymnázium vo svojom rodisku. Ako nám jeho syn Branislav prezradil: „Už v týchto časoch sa u neho prejavila veľká záľuba v turistike a po príchode do Malých Stankoviec vodil deti a tiež kamarátov po miestnych horách Tu naberal energiu pre svoju pastoračnú činnosť.“

Evanjelickú teológiu študoval v Bratislave a vo Francúzsku, v Montpellier. Kaplánom bol v Liptovskom Mikuláši a v Krajnom v rokoch 1927-28. Jeho farárska služba sa začala v Novej Lehote, tam pôsobil v rokoch 1929 až 1930, pokračovala vo Veľkých Levároch v rokoch 1930 až 1935. Do Malých Stankoviec prišiel pôsobiť 24. 11. 1935. V tých časoch to bolo ešte na tzv. starej fare, kde ako spomínajú jeho deti, žili normálny život, ničím sa nelíšiaci od ostatných ľudí. Zapájali sa do spoločenského života, vzdelávali deti v miestnej fare. Časť tohto areálu hovorievali miestni „utiereň“ (myslíme si však, že to bola skomolenina slova „učiereň“), kde sa pripravovali deti na svoju konfirmáciu a učili.

Do Stankoviec prišiel už spolu so svojou manželkou Annou Škárovou, rodenou Žemberovou, narodenou 9. 12. 1910 v Novom Meste (dcérou známeho krajčira, svadbu mali v roku 1929)) a tromi deťmi – Vierou, Ivanom a Boženou. Na fare v Stankovciach sa im narodilo ďalších 6 detí - Jarmila, Dušan, Ján, Darina, Branislav a Igor. Dušan ako polročný zomrel a je pochovaný na malostankovskom cintoríne. Syn Branislav nám povedal: „Ako deti i celá rodina sme sa tu cítili prirodzene. Vôbec sme si nepripúšťali, že by sme mali či mohli byť niekde inde. Otec nemal príliš veľa voľného času, bolo sa treba o všetko starať, obrady, krstý, svadby, pohreby, výchova. No a my sme museli pomáhať.“

Bol veľkým znalcom a zároveň čitateľom slovenských kníh. Jeho osobnými priateľmi boli propagátori slovenskej knižnej tvorby, nasledovatelia Mateja Hrebendu, ktorí sa v Malých Stankovciach vždy zastavili u neho na svojich cestách po Slovensku, keď v krošniach na chrbte nosili knihy. Pán Škára si vždy nejaké kúpil. Mal svoju kanceláriu so zvláštnym vchodom v starej fare

a tam bolo neuveriteľné množstvo kníh. Každého v nej prijal, či bol evanjelik, katolík alebo žid, vypočul a každý bol pre neho zvláštnym hosťom. Takto na neho spomínajú doteraz jeho pamätníci.

V evanjelickom cirkevnom zbore v Trenčianskych Stankovciach zanechal nezmazateľnú stopu a požehnané duchovné dielo. Pôsobil tu ako zborový farár necelých 32 rokov. Ako sme sa dozvedeli, veľkých pomocníkov mal v rade presbyterov u Štefana Pevného z Rozvádz (bývalého richtára, vojaka z 1. svetovej vojny a majstra lodiara) a u pána Adama Hudeca z Malých Stankoviec, ktorého prezývali „komunista“, lebo naživo videl v Rusku Lenina (napriek tomu bol veľmi silno veriaci). Počas jeho pôsobenia v našej dedine došlo k mnohým spoločenským zmenám. Nemal problémy s vtedajšou mocou, no musel rešpektovať, ako sa z bývalej malostankovskej cirkevnej školy postupne stávala budova osvetovej besedy, kde sa premietali filmy, na chvíľu aj požiarna zbrojnica, až skončila ako akýsi spoločenský dom, kde sa postupom rokov k nemu dostali chovatelia a zväz mládeže.

Syn Branislav spomína: *„V päťdesiatych rokoch bývali v dedine veľké povodne. Pri jednej takej sme sa ako deti hrali vo verande starej fary, keď sme zrazu zbadali ako voda v potoku stúpa. Zrazu plávali v rozvodnenom jarku zajačníky, dokonca živé prasa a voda stále stúpala. Mama porobila krik a ratovala nás do kostola na chorus (balkón). I tam sme však nemali pokoja, a tak nás vydurila až k hornej zvonici na kopci nad kostolom. Odtiaľ sme sledovali rozvodnenú ríavu potoka.“*

Ako nám povedali jeho deti. On nemal problémy so štátnou mocou, no ony sa ťažšie prebýjali životom, veď boli deťmi evanjelického farára, a to v bývalom režime bolo skôr na príťaž. V živote ich rodinu postihla okrem smrti malého syna Dušana aj tragédia najstaršieho syna Ivana, ktorého počas vojenskej služby zastrelili vojaci záškodníci na Šumave v južných Čechách, ktorí sa chceli prebiť v roku 1955 do západného Nemecka.

Malostankovčania si radi spomínajú, ako sa počas jeho pôsobenia vo farnosti vždy na Vianoce kostol krásne zaskvel v strieborno-bielej výzdobe. Chodili ho obdivovať ľudia z celých Stankoviec. Pani Brigita Ľahká na neho spomína: *„On bol s mojím dedkom, pánom Adamom (majiteľom Belovca), jedna ruka. Stretávali sa denno-denne. Každú nedeľu sa navštevovali a dávali si bielu kávu s koláčikom, to mali takú spoločnú záľubu. Ja odvtedy viem, že v evanjelickom kalendári sa slávi meno Ján po 2. Sviatku vianočnom (teda Štefanovi), lebo obaja boli Jánovia a chodili si navzájom vinšovať. Pán farár Škára bol pohodový a kludný človek.“*

Pán Ján Škára počas svojho pôsobenia v Malých Stankovciach pokrstil 1032 detí. Prvý pokrstený bol Ondrej Bolech a poslednou Jana Ľahká, dcéra Rudolfa Ľahkého a Zuzany, rodenej Zemanovičovej - obaja z Krivosúd Bodovky. Na poslednej ceste odprevadil mnohých ľudí, prvý pohreb bol pri Anne

Kadlečíkovej, rodenej Kadlečíkovej z Malých Stankoviec a posledný pohreb vykonal v rodine Ondreja Zemánka vo Veľkých Bierovciach.

Konfirmáciu pri farárovi Škárovi slávili mnohí mladí ľudia, vrátane všetkých jeho detí. Svoje „áno“ si pred tvárou Božou v evanjelickom chráme pri farárovi Jánovi Škárovi povedalo mnoho párov. Ten posledný bol Ivan Šimo z Kálnice a Anna, rodená Ďurišová, z Veľkých Stankoviec.

Pani farárka Jarmila Petrulová nám poskytla cenné informácie z jeho pôsobenia na našej fare a dodala: *„V zmysle slov z Biblie, kde čítame v liste Židom 13,7-8 - Spomínajte na svojich vodcov, ktorí vám zvestovali slovo Božie. Pozorujte, aký bol koniec ich správania, a napodobňujte ich vieru. Ježiš Kristus ten istý včera i dnes i naveky... Ďakujeme Pánu Bohu za pána farára Jána Škáru, ktorý bol súčasťou histórie mnohých našich rodín.“*

Evanjelický farár Ján Škára pôsobil v miestnom cirkevnom zbore až do 30. 6. 1967, keď odišiel do dôchodku. Nahradil ho nový mladý kňaz Ondrej Prostredník, ktorého slávnostná inštalácia sa konala 3.9.1967.

Ján Škára po odchode na dôchodok žil v Trenčíne. Skonal 2. 5. 1969 po krátkej, ale ťažkej chorobe a je pochovaný na evanjelickom cintoríne v Trenčíne. Chceli by sme touto cestou poďakovať pánovi Branislavovi Škárovi, pani Jarmile Petrulovej, pani Brigite Lahkej a pani Drahoslave Zemánkovej za poskytnuté informácie.

Dušan Pevný (2020)

Zsolnayiovci zo Sedličnej

„V roku 1966 v Sedličnej zomrela pani Emília Zsolnayiová, energická žena, bývalá zemianka, ktorej zemiansky pôvod, bohatstvo a slávu dotvrdzuje niekoľko dokumentov a malá, ošarpaná usadlosť.“ Aj toto sa hovorí v archívoch našej obce. Z dokumentov je najvýznamnejší ten, ktorý hovorí o zemianskej príslušnosti, ktorý je akousi históriou celého rodu. Začnime však v inom kúte Slovenska, aby sme pochopili súvislosti.

V krásnom kaštieli v Bystrici (neskôr sídlo T. G. Masaryka) na strednom Slovensku, v Turci, bol už dlhé roky podžupanom Pavol Lehotzcký. Bol to úctyhodný človek, vážený v najpoprednejších kruhoch, uctievaný medzi drobným ľudom. Manželstvom s Magdalénou Lipskou sa stal švagrom nášho významného rodáka kartografa Jána Lipského, ktorý si pre veľkú zaneprázdnenosť pri uskutočňovaní veľkých myšlienok pri zostavovaní máp nemal kedy založiť vlastnú rodinu. Pavol a Magdaléna (rod. Lipská) mali spolu štyri deti. Syna Pavla, župana, ktorý odišiel do uhorského snemu v Budapešti a po čase zomrel v Szegede na epidémiu týfusu, a tri dcéry, Žofiu, Lote a Katarínu. Jedna z ich dcér, Lipského neter, Žofia, sa vydala za Michala Zeldenreicha z evanjelickej exulantskej rodiny, ktorá vlastnila bane v Gelnici. Počas manželstva sa im narodilo päť detí - synov, ktorí si v roku 1867 zmenili meno na Zsolnayi (Žolnay).

Manžel Žofie (Lipského netere) zomrel pri banskom nešťastí a krátko po ňom zomrela aj jeho manželka Žofia. O synov Lipského netere Žofie sa začali starať dve slobodné sestry, rovnako Lipského netere, Lote a Katarína Lehotzcké. Vzhľadom na to, že museli opustiť zemianske sídlo v Bystrici, pretože v zemianskom rode platil tzv. majorát, podľa ktorého otcovský majetok dedil len mužský člen rodiny, presťahovali sa do Lipského kúrie v Sedličnej. O sedličanský majetok sa viedol dlhoročný (až tridsať rokov) spor medzi Lipského neterami Lote a Katarínou a Lipského nevlastnou sestrou (jej otec ju mal s druhou ženou) Pepe Machulya. Obe Lipského netere sa teda dostali pod Trenčiansku župu do obce Sedličná. Zostali slobodné a celú svoju energiu venovali výchove svojich synovcov, Pavlovi, Júliusovi, Jurajovi, Jozefovi a Štefanovi. Pavol nešťastne zahynul pri poľovačke. Július, ktorý povstal proti Habsburgovcom a až do omilostenia musel žiť vo vyhnanstve v Taliansku, po návrate do Sedličnej zomrel na porážku. Juraj, ktorý taktiež povstal proti Habsburgovcom a po omilostení sa vrátil z vyhnanstva vo Francúzsku, mal zvláštnu povahu, mysliac si, že mu všetci krivdia a svoj život ukončil samovraždou. Jozef, ktorý bol ohnivého a príjemného ducha, zomrel ako kapitán veľmi mladý.

Napriek tomu, že tetušky Lote a Katarína boli mladé a krásne, radom odmietali nápadníkov, ktorí sa uchádzali o ich ruku a sústredili sa na výchovu sirôt, ktorým rodičia umreli v mladom veku. Vychovávali ich ako najlepšie

vedeli, samozrejme tak, ako si to vtedajšie maniere vyžadovali. Neboli však dostatočne zbehlé v spravovaní a zveľaďovaní hospodárstva, na ktorom žili. Ako už bolo spomenuté, o Lipského sedličanský majetok sa viedol dlhoročný spor medzi tetuškami Lote a Katarínou (Lipského netere) a nevlastnou sestrou Jána Lipského Pepe Machulya, ktorá v Sedličnej nikdy nežila. Náklady na tento spor výrazne znížili majetok zemianskeho panstva. Po dramatických osudoch štyroch Lipského prasynovcov nastala konečne zmena, keď sa vlastníkom a hospodárom stal piaty Lipského prasynovec Štefan Zsolnayi (do roku 1867 Zeldenreich). Po pohnutých osudoch Pavla, Júliusa, Juraja a Jozefa sa láska Lipského neteri - tetušiek Lehotzckých - sústredila práve na neho a strážili ho ako oko v hlave.

Štefan Zsolnayi zostal na panstve v Sedličnej a začal úspešne udržiavať a zveľaďovať sedličanský majetok. Oženil sa s Adelou Tomcsányi a mali spolu tri deti: Adelu, Matildu a Pavla. Synovi dali rodičia možnosť vysokého vzdelania. Študoval na Vysokej hospodárskej škole v Kecskhely. Obe dcéry vydajom opustili Sedličnú a Pavol sa po štúdiách vrátil, aby prevzal hospodárenie na panstve. Nezostal dlho sám. 2. júla 1901 si zobral za manželku Emíliu Adamkovics. V Stankovciach bol učiteľom a rektorom Pavel Mikulík a s manželkou Zuzanou mali dcéru, ktorá sa vydala za učiteľa Jána Adamkovicsa do Nagylaku. Adamkovicsovcí mali štyroch synov a dve dcéry, Emíliu (Milušku) a Boženu. Emília sa počas návštevy starých rodičov v Stankovciach zapáčila Pavlovi Zsolnayimu a keďže pobadal, že ani on nie je dievčaťu ľahostajný, vyznal sa jej zo svojich citov a oficiálne ju požiadal o ruku. Svadba bola veľká, až v tretej stolici na ňu dlho spomínali. Tak sa zrodila pani Emília Zsolnayiová, ktorú spomíname v úvode článku.

A tak v Sedličnej, v láske a svornosti, nažíval manželský párik. On notár, veľký dobrák, chudobe pomáhal tu kusom zeme, tam čímsi z úrody. Ona rozvážna, pracovitá, čoraz viac zveľaďovala hospodárstvo. Ich spoločné šťastie bolo znásobené najsilnejším putom manželstva - dcérkou Adelou. Pavol a Emília Zsolnayi prísne dbali na dobrú výchovu svojej jedinej dcéry. Okrem spoločenského správania, vedenia domácnosti, sa v dievčenskej škole učila i jazyky. Ovládala slovom i písmom okrem slovenčiny nemčinu, maďarčinu a francúzštinu. Adela ako dospelá žena v roku 1927 vstupuje do stavu manželského s Emilom Hofmannom, obchodným riaditeľom Tatra Ringhoffer a nasleduje svojho manžela do Prahy. Ich jediná dcéra Zuzana sa však v roku 1928 narodí v Sedličnej, pod dohľadom starej mamy Milušky a starého otca Pavla. Až po dvoch rokoch života odchádza ich vnučka Zuzana za rodičmi do Prahy. V tom období Emília Zsolnayiová s pomocou a podporou svojho zaťa Emila Hofmanna zveľadzuje sedličanské panstvo na moderné hospodárstvo. Denné dodávky zeleniny, ovocia, mlieka, mliečnych výrobkov, vajec a hydiny sú samozrejmosťou na trenčianskych trhoch. Tam, kde bol okolo roku 1640 podriachtárom Ján Lipského predok, sa v rokoch 1930 - 1948 predávajú produkty pochádzajúce

z panstva Lipského. Na hospodárstve začína fungovať aj novovybudovaná moderná pálenica.

Po vypuknutí druhej svetovej vojny sa Adela Hofmannová s dcérou Zuzanou vracajú do Sedličnej. Ako 72-ročný, v roku 1940 umiera Pavol Zsolnayi. V roku 1943 prichádza do Sedličnej i Adelin manžel Emil Hofmann. V čase, keď sa k Sedličnej blíži vojnový front, odchádza rodina prežiť nebezpečné obdobie do bezpečia Modrovej vily v Selci. Krátko po vojne (r. 1946) vo svojom 49-tom roku života zomiera na rakovinu posledný chlap v sedličanskej kúrii. Keď vnučka Emílie Zsolnayiovej a dcéra Adely Hofmannovej odišla z domu, najskôr na štúdiá, potom ako manželka Mirka Maxona, zostávajú v Sedličnej tri ženy - Adela s matkou Emíliou a Emíliinou sestrou Boženou. Tri opustené ženy, tri podobné osudy. Primkli k sebe a navzájom sa podporovali.

Rok 1945 veľa znamenal v ich životoch. Vznikla ľudovodemokratická republika, vzniklo to humánne spoločenské zriadenie, za ktoré „*ľud toľké stáročia bojoval*“ nepoznajúc, čo prinesie rok 1948. Boli poštátnené súkromné majetky, boli odňaté jednotlivcom veľké hospodárstva. Emíliou Zsolnayiovou zveľadené a fungujúce hospodárstvo po významnom predkovi je zrazu strojnou a traktorovou stanicou prvého typu a neskôr JRD. A tak sa tri ženy, hrdé na svoj pôvod, zabezpečené svojím majetkom, ktorý im už nepatrí, uzavreli do okruhu siedmich izieb, aby tu v spomienkach na zašlé časy strávili zostatok svojho života. Po smrti Boženy a v roku 1966 Emílie, zostáva Adela poslednou obyvateľkou kúrie.

Pani Adela Hofmannová, rodená Zsolnayiová, skončila svoje rozprávanie o svojom zemianskom pôvode a z očí jej vypadla dlho utajovaná slza, ktorá si nezadržateľne razila cestu po zbrázdenej tvári. Možno bola vyjadrením žiaľu za matkou - silnou ženou alebo za bezstarostným životom, plným lesku a slávy, keďže teraz dožíva svoj život v nedostatku, so snahou vtedajších mocných ponížiť nielen ju, ale i jej predkov. To sa však nikdy nepodarilo. Tak ako jej silná mama, Emília Zsolnayiová, rovnako i ona zostala do konca verná vznešeným tradíciám svojich predkov. V roku 1975 s pohľadom na zdevastované hospodárstvo, s ťažobou na srdci odchádza zo Sedličnej, aby posledné dva roky dožila u svojej vnučky Zuzany Maxonovej (neskôr Šimovičovej) na Juhu v Trenčíne.

Tolko z archívov a zo spomínania pani Adely Hofmannovej, rodenej Zsolnayiovej, z roku 1966.

P. S. Vzácná kúria Lipského, ktorú dokázali roky udržiavať a zveľadovať jeho potomkovia, predovšetkým Emília Zsolnayiová, prežila len zopár rokov po odchode poslednej obyvateľky. Zostala len rodinná hrobka pod lipami, v ktorej spočívajú tí, o ktorých bolo týchto zopár riadkov.

Miroslav Maxon, Dušan Pevný (2020)

Divadlo robil naplno – Rudolf Opatovský

V prelomových rokoch 1968 a 1969 fungovala veľmi dobre Osvetová beseda v Sedličnej. Činnosť tohto spolku viedla pani učiteľka Emília Tanáčová. Tá viedla popri svojej vedúcej činnosti v Osvetovej besede i miestnu knižnicu. Tu absolvovala množstvo rozhovorov s mladými ľuďmi zo Sedličnej, ale aj susedných obcí. Reč, okrem života v obci, kultúry, športu, prišla občas aj na divadlo. A počas týchto rozhovorov vznikla myšlienka o možnosti nacvičiť divadelné predstavenie. Pani učiteľka Tanáčová mala k tomu jednoznačnú podmienku. Režisérskou taktovkou sa ujme známy divadelník - Rudolf Opatovský.

Rudolf Opatovský sa narodil 22. januára 1928 v Soblahove rodičom Štefanovi Opatovskému a Márii, rodenej Jantošovičovej. V rodnej dedine strávil i svoje mládenecké roky. Bol členom divadelného súboru Soblahove, kde pôsobil ako jeden z kľúčových hercov v rokoch 1946 až 1953. Počas tohto obdobia hral v 14-tich divadelných hrách. Boli roky, keď sa im podarilo v jednom roku nacvičiť a odohrať i dve divadelné predstavenia. Repertoár divadelného súboru v Soblahove bol pestrý a široký, od jednoaktoviek cez drámy až po veselohry.

V roku 1953 sa oženil s rodáčkou zo Sedličnej Katarínou Kaššovou, ktorá sa narodila 19. mája 1931. V roku 1958 sa presťahoval i s rodinou do rodinného domu, ktorý spoločne s manželkou a blízkou rodinou postavil v obci Sedličná. V tom čase sa venoval len svojej rodine, práci v ČSAD Trenčín, kde pracoval ako vodič nákladnej dopravy, a hlavne dostavbe svojho rodinného domu. Taktiež každodenná práca na prenajatej pôde (vtedy árende) bola samozrejmosťou. Teda tvrdá robota od svitu až do mrku. Podobný život v tej dobe však nežil len on, ale všetci susedia v Novej alebo Starej ulici. Tak sa kedysi pomyslelne delila obec Sedličná.

I keď mal voľného času pomerne málo, vždy si našiel čas i na iné aktivity. V tom čase fungovala v obci Sedličná dobrá partia dobrovoľných hasičov, kde okrem neho boli aj Ján Lipták, Rudolf Sýkora, Dušan Vachánek, Ján Staník st., Rudolf Obdržál, Ivan Čvančara, Jozef Čvančara a iní. Pokiaľ mu to čas dovolil, pravidelne sa zúčastňoval na žatve v miestnom roľníckom družstve v Sedličnej.

Ako nám povedali jeho susedia, venoval sa práci, veľkej vášni divadlu v miestnom kultúrnom dome, prácam na záhradke či okolo domu. Sused Štefan Šmatlák povedal: „*Ľudia ho vnímali veľmi pozitívne! Komukoľvek sa prihovoril, porozprával sa s ním. Pôsobil na ľudí veľmi ukludňujúco.*“ S manželkou Katarínou Opatovskou vychovávali spolu deti Jozefa, Máriu a Jána. Osud zariadil, že ho manželka skoro opustila (zomrela v roku 1983), a tak sa musel viac venovať výchove svojich detí. Susedia spomínajú, že sa potom viac utiahol do súkromia, no záľuba v kultúre či divadelníctve v ňom driemala neustále.

No vráťme sa v čase do roku 1969. Čas v jeho živote plynul v stereotypy až do spomínaného roku. To ho k spolupráci ohľadom oživenia divadla v Sedličnej spoločne s partiou mládencov oslovila pani učiteľka Tanáčová. Najskôr váhal, ale keď sa napokon presvedčil, že partia mladých ľudí to myslí skutočne vážne, tak súhlasil. Mal len jednu podmienku a to, že to bude každý robiť naplno.

Tak sa začiatkom zimy v roku 1969 začalo v prvom, akože „zahrievacom kole“, s nacvičovaním estrády, ktoré boli v tom čase veľmi populárne. Súčasťou predstavenia bolo i divadelné predstavenie veselej jednoaktovky od Ferka Urbánka pod názvom „Tri vrecia zemiakov“, ktorú redigoval Jožo Korbačka. Jednotlivé čísla estrády si režisér Rudolf Opatovský spolu s niektorými hercami tvorili a pripravovali sami. Bolo to veľmi pozoruhodné, pretože nacvičiť a zahrať zmysluplnú estrádu nebolo v tom čase v žiadnom prípade jednoduché. Nacvičovalo sa v starom kultúrnom dome (bývalej škole) v Sedličnej. Entuziazmus a chuť hercov i režisérov sa oplatila. Divadelné predstavenie sa po dlhých rokoch čakania nakoniec uskutočnilo v zime v roku 1970. Malo to v obci zaslúžene veľký ohlas.

Postupne divadelníci v Sedličnej pridávali ďalšie predstavenia. Napríklad divadelnú hru „Rozkošná príhoda“ - premiéra bola v roku 1970, drámu „Svedomie“ - premiéra v roku 1971, veselohru „Klbko“ - s premiérou v roku 1972.

Pri nácvikoch musel režisér Rudolf Opatovský častokrát riešiť takmer neriešiteľné úlohy. Počas nácviku divadelnej hry „Klbko“, asi 14 dní pred premiérou, musel vyriešiť ešte jednu veľmi chýlostivú situáciu. Matka jednej z herečiek mu prišla osobne povedať, že jej dcéra nemôže hrať v takej hereckej roli, ktorá môže mať za následok, že sa v budúcnosti nevydá. Režisér Opatovský to všetko vyriešil jednou pamätnou vetou: „Keď sa tvoja dcéra nevydá, tak si ju zoberie môj syn. A bodka.“ A tak sa na základe toho situácia potom akosi ukludnila. Predstavenie sa odohralo s obrovským úspechom.

Ako čas šiel, kľúčové herecké osobnosti, ktoré umelecky vychovával, si postupne zariaďovali svoj vlastný život a tak sa Rudolf Opatovský mohol venovať súkromnému životu, čo popri divadle absentovalo.

Tento významný divadelný činovník, amatérsky herec, režisér a človek plný pozitívnej energie sa dožil 85 rokov a svet opustil 3. mája 2014.

Do Prahy predsa išiel

„Annaaa, Annaaa!!!“ skríkol na svoju sestru, ktorá už trielila na bicykli domov po moste pred Husárovými, až sa ozvena niesla celým chotárom. Tak sa sestra rýchlo otočila a keď došla späť k bratovi Jánovi, ten jej šibal-skými očami povedal: „Nie si hladná...?!“ Takto, s humorným tónom a aj inak sme poznali pána Jána Hrušovského z Veľkých Stankoviec, ktorému som rovnako ako iným inak nepovedal len „sváčko“ Hrušovský. Vždy, keď sme prehodili slovo o futbale, oči mu zaiskrili a naše tóny, aj keď by mi mohol byť dedkom, sme naladili do jednej harmónie.

Ján Hrušovský sa narodil 2. 10. 1923 v roľníckej rodine Jánovi Hrušovskému a Kataríne, rod. Fábikovej, vo Veľkých Stankovciach ako druhý syn v poradí. Mal súrodencov Štefana, Pavla, Michala a Annu s Katarínou, ktorá zomrela v útlom veku. Jánov otec si uvedomoval, že jeho gazdovstvo by pre toľko detí bolo príliš malé, dal 3 synov vyučiť za strojných zámočníkov. Kúpil mláťačky, a keď sa vymlátilo obilie v Stankovciach a okolí, išli mlátiť na Liptov. Syn Ján mal ostať na gazdovstve. Prišlo JRD a bolo po gazdovstve. Ján išiel pracovať do Hydrostavu ako stavebný robotník, v tom čase do Trenčianskych Biskupíc na vážske kaskády. Keď sa stavba dohotovila, mal nastúpiť na ďalšiu etapu kaskády do Piešťan.

K tomu sa viaže zaujímavá príhoda. Vtedy sa so svojou manželkou Annou Hrušovskou, rod. Chrastinovou chystal stavať dom a ona povedala: „Ak chceš do Piešťan ísť, tak si chod', ale kým tam budeš, dom sa stavať nebude!!!“ A keďže nechcel pracovať na týždňovky, nastúpil za oveľa menší plat do vtedajšieho Požiarného útvaru do Trenčína. Tu pracoval až do odchodu na starobný dôchodok. Vzdelával sa po odbornej stránke a svoje získané skúsenosti sa snažil odovzdať dobrovoľným hasičom v Stankovciach. Do dobrovoľného hasičského zboru vstúpil v roku 1948.

Ako si spomínajú jeho dcéry na otcove slová: „Považoval som za česť, keď som bol oslovený, či nechcem vstúpiť do zboru, organizácia mala v obci dobré meno. Vo vedení zboru boli spoľahliví ľudia a v obci veľmi vážení a tieto vlastnosti som sa po nich snažil prenášať na ostatné generácie.“ Do tajov hasičského športu zasvätil aj obe svoje dcéry, dnes sa tomuto športu venuje jeho pravnučka Zuzka.

Pravidlá sa často menili, a preto bolo treba na sebe pracovať. Preto ako 46-ročný absolvoval dvojročné diaľkové štúdium na škole požiarnej ochrany MV SR a zložil skúšky na medzinárodného rozhodcu na súťažiacich CTIF v hasičskom športe. V roku 1954 bol v obci zvolený za veliteľa a s veľkou láskou pracoval s mládežou až do roku 1984. Sila hasičstva bola veľká u mnohých nadšencov – počuli len to, kedy bude nácvik. Vždy trval na tom: „Najskôr

škola, potom pomôž doma, a až potom sa cvičí!“ Žiaľ, to nepomáhalo.

Družstvo dorastencov, ktoré trénoval, postúpilo na celoštátnu súťaž, ktorá sa konala v Čechách. Mala trvať päť dní, ale bolo to v období žatvy. Manželka Anna ho tolerovala a podporovala v jeho aktivitách, ale odchod s dorastencami do Čiech, keď sa malo kosiť, to už bolo priveľa. Pohrozila mu, že obilie zapáli na koreni, keď odíde. Pán Hrušovský sa chlapcom ospravedlnil, že s nimi nepôjde, lebo musí kosiť. Do večera bolo obilie pokosené za pomoci dorastencov a otec napokon do Prahy išiel.

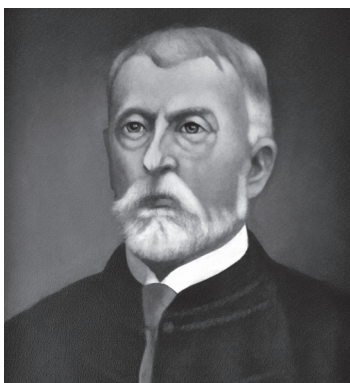
Práca v zbere to nebol len výcvik. V zimných mesiacoch nacvičoval divadelné hry. Ján Hrušovský pôsobil v miestnom ochotníckom divadle najskôr ako herec (Bačova žena, Čertov mlyn, Americký holič, Dedinský krutáň,...), neskôr ako režisér. Angažoval sa v obci a pre svoj zmysel pre humor a čestnosť bol obľúbený v širokej verejnosti. Jeho dcéry spomínajú na nejednu príhodu z jeho života. Napríklad. Išiel na bicykli dolu po ceste okolo Hlinníkov a zbadal z diaľky, ako mládenci „čórkujú“ kukuricu do vriec. Z plného hrdla zakričal: „Eeej, vy nezbedníci, vidím vás v kukurici...!!!“ A šiel ďalej. Na druhý deň sa prišli mládenci k nemu domov ospravedlniť, čo sa báli o svoje „kožuchy“... Taký mal rešpekt u ľudí.

Bol veľkým fanúšikom futbalu. Pred rokmi slávny Slovan hral pohárový zápas v našej obci. „Sváčko“ Hrušovský sa prihovril legende Slovana, pánovi Venglošovi, a povedal mu o svojich zážitkoch z vojenčiny, keď chodil na zápasy Slovana, napríklad aj na ten pamätný s londýnskou Chelsea, a ako po ňom roznášal pozápasové bulletiny. Pán Vengloš vyzvedal u funkcionárov, čo za pána sa s ním zhováralo, zjavne ho to zaujalo.

V roku 1983 ocenil prezident Československej republiky prácu pána Hrušovského medailou za rozvoj požiarnej ochrany a v roku 1985 si v Pribyslavi prebral najvyššie zväzové vyznamenanie v oblasti Požiarnej ochrany. Dcéry spomínajú: „A to v čase totalitného režimu, čo patrične vadilo aj zástupcom na Okresnom výbore Komunistickej strany, nakoľko otec, hlboko veriaci, pracoval v cirkvi – vykonával dlhé roky funkciu dozorcú v Evanjelickom cirkevnom zbore v Trenčianskych Stankovciach.“ Bol v tom čase asi jediným nečlenom komunistickej strany vyznamenaným prezidentom republiky. Viacerým študentom, ktorí ho navštívili, pomohol aj v oblasti ľudovej tvorby hlavne pri používaní nárečí v Trenčianskom kraji a histórii tanca v našom regióne.

Pri oslave 90-tych narodenín mal d'akovnú reč a spomínajúc povedal krásne svedectvo: „...a najlepšie rozhodnutie môjho života bolo, keď som išiel na Bodovku na zábavu a našiel som si tam svoju manželku.“ Ján Hrušovský zomrel v kruhu rodiny 25. 12. 2013. Chcem poďakovať obom jeho dcéram Eve Kudlovej a Zuzanne Tanáčovej a ich rodinám za poskytnuté informácie o ich otcovi.

Dušan Pevný (2019)

Ján Branislav Mičátek

Ján Simonides

Ján Viktory

Jozef Balaj

Jozef Holička

Kanonik Ján Šadlák

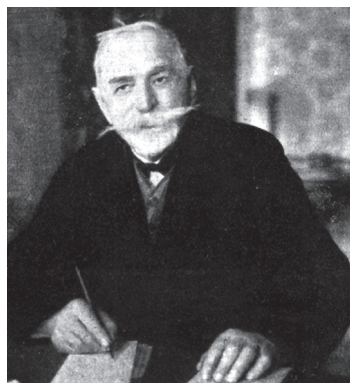
Katarína Ikášová

Marka Šmatláková

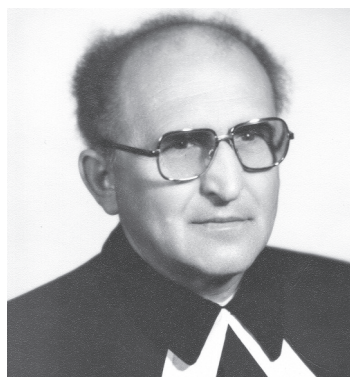
Brigita Benkovská

Michal Kišš

Organár Ján Pevný

Ondrej Prostředík st.

Skaut Gabriel V. Rieger

Štefan Ďuriš - Amerikán

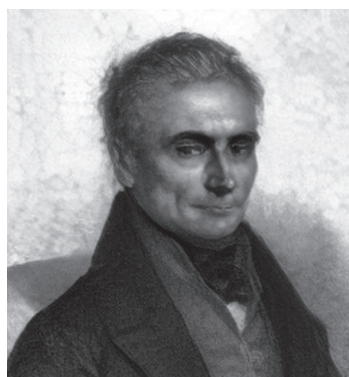
Štefan Pevný - Pekár

Štefan Štukovský

Štefan Križan - Žiranský

Tobiáš Masník

Farár Ján Škára s konfirmandami

Rodina Hofmannovcov a Zsolnayiovcov na záhrade v Sedličnej

Lekár Ján Ellinger s manželkou Teréziou vo víre tanca na svadbe Brigity Benkovskej a Miroslava Ľahkého

Adam Poruban - obeť gestapa

Adam Hrušovský - Betonár so ženou

Augustín Naďovič

Emil Hofmann

Ján Pevný v čiapke Pochválen
(vpravo), fotené pred rokom 1893

Ján Haško

Jozef Porubský - posledný predseda
MNV v Sedličnej pred zlúčením obcí

Rudolf Opatovský s vnukom

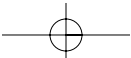
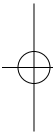
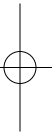
Ján Hrušovský

Ondrej Kmeťo

Ivan Hrušovský a Jozef Holička

IV.

Budovy, pamiatky, zaujímavosti

(dedičstvo)

Kríž v rozvadzskom poli

Nedaleko za Rozvadzami, smerom na Krivosúd Bodovku, v časti chotára „Kruhy“ stojí drevený kríž. V obkolesení líp je akoby náhodne umiestnený v krajine mimo akejkoľvek cesty. Ale ešte v nedávnej minulosti viedla okolo neho cesta z Rozváz, ktorou sa prechádzalo do miestneho chotára.

Ku krížu sa viaže viac ako 300-ročná história z obdobia kuruckých vojen v okolí Trenčína. Dňa 3. augusta 1708 sa pri Trenčíne v lokalite obce Hámre uskutočnila jedna z rozhodujúcich bitiek medzi kuruckým vojskom Františka II. Rákocziho a cisárskym vojskom vedeným generálom S. Heisterom. Cieľom kurucov bolo dobyť Trenčiansky hrad, aby pri plánovanom vojenskom ťažení do Sliezska im v tyle nezostala pevnosť, akou bol v tom čase Trenčiansky hrad. Na pomoc Trenčínu sa ponáhľali smerom od Prešporka (Bratislava) cisárske vojská. Popoludní, v piatok 2. augusta 1708, dorazila kurucká armáda o počte asi 15 000 vojakov (8 000 pešiakov, 7 000 jazdcov) k Veľkým Bierovciam a rozložila sa pri Váhu. Velenie armády zveril Rákoczi Mikulášovi Berčénymu, ktorý večer asi o 21. hodine zaujal pozície v priestore medzi Sedličnou, Turnou, Hámrami, Mníchovou Lehotou a Soblahovom.

Vojsko generála Heistera nocovalo pri Beckove a zavčas ráno 3. augusta sa pohlo smerom k Trenčínu. Pri Rozvadzoch však predsunuté oddiely cisárskeho predvoja narazili na asi 150 jazdcov pod vedením Urbana Czeldera, ktorých tam deň predtým zanechal Berčény. Kuruci spustili paľbu, čím upozornili Rákocziho tábor na nebezpečenstvo a umožnili včasné zoradenie bojovej línie. A práve pri tejto prestrelke bol podľa ústneho podania miestnych obyvateľov Rozváz zabitý poddôstojník jednej z bojujúcich strán. Po ukončení bitky a odchode vojsk Rozvadžania padlého vojaka pochovali na mieste jeho skonu a na hrob dali jednoduchý drevený kríž.

Poloha kríža vedľa cesty vedúcej z dediny do miestneho chotára, ktorou sedliaci takmer denne chodievali na svoje role a pasienky, zaistila krížu trvácnosť až do súčasnosti. Časom síce ľudia zabudli, kto je pod krížom pochovaný, ale idúc okolo neho sa zastavovali na krátku modlitbu alebo prosbu za dobrú úrodu, za zdravie pre svoje deti, pre dobytok a za uľahčenie ťažkého života. Okolie kríža sa stalo obľúbeným miestom stretávania sa detí a mládeže pri pasení husí, kde sa mohli vyšantit' pri rôznych hrách a zábave.

Kríž bol viackrát obnovený. V roku 1934 Adam Pevný z Rozváz zhotovil nový kríž, ktorý bol postavený na mieste predchádzajúceho. V roku 1987 obyvatelia Rozváz zrekonštruovali uchytenie kríža, keď bol osadený do nového betónového podstavca. Vzhľadom na zlý stav kríža sa v roku 2017 pristúpilo k jeho renovácii. Snahou bolo zachovať pôvodný vzhľad kríža, preto bol na dlhšom vertikálnom ramene obnovený reliéf, drevo zbavené vlhkosti

a napustené konzervačným prostriedkom. Spodná časť bola kompletne obnovená. Priečne rameno však muselo byť nahradené novým. Na to bola použitá časť dubovej „hrady“ z práve asanovaného objektu „Belovca“. Kríž bol novo osadený, upravené jeho okolie a lipy obrezané. V blízkosti kríža boli inštalované dve lavičky. Celú renováciu uskutočnili nadšenci z Rozvádz, najmä členovia FS Rozvadžan pod vedením Vendelína Sedláčka.

Posvätenie kríža sa uskutočnilo v nedeľu 23. júla 2017. Malá slávnosť s tým spojená pripomenula časť našej regionálnej histórie a prítomní si zaspomínali na časy minulé.

Slavo Tomík (2017)

Premeny športového areálu

V bývalých obciach Sedličná, Malé Stankovce, Rozvadze a Veľké Stankovce existovalo veľa „pláckov“, ihrísk, na ktorých naháňali futbalovú loptu generácie mladých mužov. Vo Veľkých Stankovciach „Na baniach“ či školskom ihrisku, v Sedličnej „Pod Inovčekom“ či pri cintoríne, v Malých Stankovciach tiež pri cintoríne, v Rozvadzoch na „Sigôtke“ či za „Strekárnou“. Väčšinou mali neregulárne rozmery.

Ak však máme pokračovať v línii toho, kde je súčasný areál, budeme sa zaoberať plochou v Rozvadzoch. V roku 1961 poskytol pozemok pre futbalové ihrisko Cukrovar Trenčianska Teplá. Bolo orientované smerom východ-západ (rovnobežne s potokom). Pri postupe do vyššej súťaže bolo potrebné ihrisko otočiť tak, aby zodpovedalo príslušným predpisom a normám. Táto úprava sa vykonala ešte v tom istom roku.

Na vybudovanie kabín však neboli peniaze. Tak sa domáci hráči prezliekali v budove Vodohospodárskych stavieb a neskôr v susednej budove JRD pri ihrisku. Ako sprchy sa využíval miestny potok.

Po vzniku spoločnej TJ zlúčenej obce sa situácia nezlepšila. Hráči sa prezliekali v „Strekárni“ bývalej požiarnej stanice v Rozvadzoch, umývali v potoku a na zápas či po ňom kľučkovali medzi fanúšikmi cestou na ihrisko. Ako hovorí Ľubomír Poruban: „Na ihrisko sme šli pešo, odohrali zápas, poumývali sa v potoku. Potom sa podmienky zlepšili. Postavili sa kabíny, kde boli tie najpotrebnejšie priestory.“

Boli drevené a pozostávali z dvoch šatní, rozhlasovne s miestom pre rozhodcov a malého skladu. Trávnatá plocha bola v katastrofálnom stave. Po celej uhlopriečke bol vychodený a vyjazdený chodník, častokrát sa na ihrisku pásli kravy a husi boli denno-denným návštevníkom trávinatej plochy, zanechávajúcim organické častice po celej ploche...

Neskôr sa pristavila miestnosť pre sprchy. A ešte neskôr pozápasová miestnosť s výčapom a suchými latrínami. V takomto stave boli kabíny niekoľko generácií hráčov. Ich žltomodré prevedenie bolo poznávacím znamením nášho areálu.

Trávnatá plocha mala vždy jeden problém. Ak zapršalo, tak z celej ulice vytekla voda na plochu a pred kabínami vznikala obrovská kaluž, priam jazierko, nevsiaknutej vody. S tým sa nedalo nič robiť, iba odčerpávať.

V deväťdesiatych rokoch pribudol ďalší problém. V obci sa budovala kanalizácia a pri ihrisku vznikla obrovská zberná nádrž splaškov s čerpadlami. Pri výpadkoch elektriny, tie boli vtedy časté, nebodaj poruche čerpadiel, dochádzalo k hromadeniu splaškov v nádrži a keď sa naplnila, všetko vytekalo na hraciu plochu. Pamätný je zápas s Častkovcami, keď pätnásť minút pred koncom zápasu

za stavu 2:0 pre našich, došlo k výpadku a splašky zaplavili ihrisko, ktoré sa muselo vyčistiť a potom dohrať. Skončilo to 2:2, ale tá hanba a zápach...

Stankovskí futbalisti hrali dlhodobo v špičke regionálnych a krajských súťaží. Nielen v mužskej kategórii, ale aj mládežníckych. Počet hráčov narastal, rovnako počet družstiev. Funkcionári mali Damoklov meč nad hlavami, že ak s tým niečo neurobia, vyradia ich aj z tých súťaží, čo hrali. Zázemie nezodpovedalo kritériám súťaží, kritériám modernej doby, nehovoríme o hygiene či spoločenskej etikete.

Tak prišlo vedenie obce spolu s vtedajšou starostkou Evou Beňovičovou k rozhodnutiu s tým niečo urobiť. Bola debata ako sa k celej veci postaviť. Či vybudovať doslova iba moderné kabíny alebo k tomu dať i pridanú hodnotu v podobe celospoločenskej budovy s úmyslom rozšíriť a skvalitniť služby občanom. Rozhodlo sa (okrem jedného poslanca hlasovali ostatní vždy za), že k potrebe rozšírenia hracej plochy na regulárne rozmery bude prijateľnejšia verzia multifunkčného využitia areálu a postaveniu budovy pri nej. Tak vznikla myšlienka Oddychového centra.

Vedenie obce sa teda rozhodlo (opäť jednohlasne okrem jedného). V lete 2004 sa staré kabíny zbúrali. Začala výstavba Oddychového centra tak, aby spĺňalo potreby spoločnosti aj o 50 či viac rokov. Vedenie obce nechcelo krátkodobý plán. Autorom projektu bol Ing. Arch. Dalibor Hrivnák (ARCHID).

Tak sa okrem modernej hracej plochy s polievacím automatom „na vždy“ navrhla a zrealizovala aj budova, ktorá sa mala uživiť svojou prevádzkou a mala slúžiť obyvateľom a návštevníkom tejto obce. Ekonomické prepočty prevádzky boli urobené a čas mal ukázať, či boli správne. Postavila sa budova, ktorá má zázemie pre futbalistov, má zázemie pre prípadné iné športové organizácie, konferenčnú miestnosť pre školenia a oslavy, pripravený je priestor pre pracovňu a zber šatstva, pre čistiareň, má zrealizované priestory pre rehabilitáciu so saunou, k dispozícii byt, ktorý mohol byť správcom prípadne mohol slúžiť ako azylový pre rodiny v núdzi, má reštauráciu s kuchyňou, ubytovanie s recepciou, vonku detské ihrisko, multifunkčné ihrisko.

Stavba sa realizovala od júna 2004 do mája 2005. Stavebná časť stála 33.886.838,- SK (1.020.875,- EUR). Obec sa po rokoch mohla predstaviť verejnosti, a nielen športovej, moderným areálom, ktorý okrem našich športovcov, hostil rôzne medzinárodné zápasy, turnaje, športové hry, oslavy, a tak sa Trenčianske Stankovce ešte viac zviditeľnili v očiach slovenskej verejnosti.

Dnes majú futbalisti moderné ihrisko a generácie hráčov užívajú myšlienky svojich predchodcov, nesú tak štafetu otcov a dedov, ktorí stáli pri vzniku tohto športu u nás.

Dušan Pevný (2019)

História Belovca

V našej obci je a aj v minulosti bolo viacero pohostinských zariadení a krčiem. Medzi najznámejšie, ktoré fungujú doteraz, patrí určite Belovec v Malých Stankovciach. Budova Belovca je viacúčelová a okrem pohostinstva sú tam aj obchody. V minulosti bola v budove aj „četnička“ stanica, pošta, mliekareň a espresso. Už len tí najstarší si pamätajú históriu Belovca, preto ju chceme občanom pripomenúť v tomto článku. Informácie sme čerpali priamo zo spomienok vnučky bývalého majiteľa Belovca, pani Brigity Lahkej, rod. Benkovskej.

Dedko pani Brigity sa volal Ján Adamat' a narodil sa v roku 1896 v Bošáci. Bol veľmi dobrý muzikant – trubkár a k tomu „kohútiar“ (nosil klobúk s kohútím brkom). Ako muzikant chodil po dedinách, a tak sa zoznámil so svojou manželkou Máriou, ktorá pochádzala z Kostolnej. Po svadbe sa im narodila dcéra, dnes už nebohá pani Brigita staršia, ktorá bola ich jediným dieťaťom. Neskôr sa presťahovali do Malých Stankoviec. V tom čase bola na predaj krčma „Brodek“, a tak ju pán Adamat' kúpil na splátky. Starší možno vedia, kde táto krčma stála, a prečo sa tak volala. Dnes na tomto mieste stojí budova Obecného úradu. Asi po 6-tich až 7-mich rokoch sa pánovi Adamat'ovi podarilo Brodek splatiť. No pritrafila sa mu lepšia kúpa a tou bola budova – tzv. Belovec. Meno dostal po bývalom majiteľovi, pánovi Belovskom. Pani Brigita dnes už nevie, kto bol pán Belovský, lebo jej mama ho nikdy nespomínala a možno ho ani nepoznala. Podľa fotografie z roku 1935 bola Belovec dlhá budova, kde mali na konci kancelárie „četniči“ (dnes je tam obchod farby-laky). Zvyšok boli maštale. Na fotografii z roku 1950 už vidieť obývaciu časť – 3 okná boli spálňa a obývacia (host'ovská) izba, ďalšie okno a dvere boli pôvodný obchod. Dve okná vedľa a aj dvere patrili krčme. Ako vidieť, veľa sa toho za tie roky zmenilo. Z rozprávania pani Brigity Belovec vlastnil pán Adamat' od roku 1930.

Pred Belovcom pri hlavnom vchode bola studňa „na koleso“. Bola to verejná studňa, teda pre každého občana.

V Malých Stankovciach okrem tejto studne boli ešte dve – pred Hrušovských a pred Pelechých. Pred krčmou boli drevené „glandre“, na ktoré sa uväzovali kone, keď si gazdovia, „setláci“ alebo kočiši, odskočili na osvieženie. Ale Belovec nebola len krčma. Bolo to pohostinstvo, a to mala na starosť (na krku) babka Adamat'ová. Pravdou však je, že mala slúžku – pomocnicu. Veď boli role, záhrady, v chlieve 3-4 prasatá, husi, kačice a nerátané sliepky a kurence. To znamená, že keď niekto prišiel do krčmy, tak si mohol (ak chcel) aj zajesť. Okrem takýchto príležitostných hostí mala babka Adamat'ová – „hostošov“. Asi málokto vie, čo to znamená. Boli to stáli stravníci – četniči, notár, podnotár, rektor. Pravidelne sa stravovali a na konci mesiaca platili. Stravovali sa v host'ovskej izbe, v ktorej bola keramická pec a krištáľový luster. Dnes je tam sklad

piva. A babka Adamat'ová vraj varila vynikajúco – kura na pene, zaprávaná teľacia hrud', holuby na divoko, bravčové dusené ľadvinky, ťahaná štrúdl'a, ovocné knedle (grule).

Postupom času pán Adamat' začal maštale prerábať. Dcéra dorastala, a tak jej tam urobil byt. Na tie roky (1950 – 1951) až prepychový. Spáľňa, obývačka, kuchyňa, špajza, tečúca voda. Pani Brigita, mladšia, tam však s rodičmi nebývala, ale bývala „na starom“ s dedkom a babkou. Neskôr otvorili poštu a tam ako 12-ročná chodila s tržbou z obchodu. V 50. rokoch obec zasiahla veľká povodeň a v Stankovciach žije už len málo ľudí, čo si na to pamätajú. Belovec bol vytopený úplne a nielen on, ale celá dedina. Dokonca vo Veľkých Stankovciach bola aj jedna obeť. Pán Adamat' sa nevzdával a začal odznovu. Belovec opravil, zariadil a ono to funguje dodnes.

Pani Brigitte zostalo ešte veľa spomienok na Belovec – zabíjačky, muziky, krvavé bitky, kolkáreň, stará ľadovňa, atď., ale o tom zas inokedy. Belovec v tom stave ako ho poznáme už dosluhuje, lepšie povedané, presluhuje a za ním vyrastá nový. A kedy bude v prevádzke? Podľa vyjadrenia majiteľov bude v prevádzke nová budova na etapy a ako prvé budú otvorené potraviny.

Štefan Šmatlák (2016)

Gazdovský dom „u Tomíkov“

Tento dom bol postavený v roku 1913. Obnovený bol pred šiestimi rokmi, pri 800. výročí prvej písomnej zmienky o obci Rozvadze. O jeho pretvorenie do terajšej podoby sa okrem iných pričinil náš rodák Dušan Pevný. Zabezpečila sa tak odborná vonkajšia a vnútorná úprava a tak dostal nádherný útulného, aj keď malého domčeka.

Na prácach sa zúčastnilo veľa nadšencov, ktorí cítili spolupatričnosť k rodnej obci. Veľkú zásluhu na vybavení interiéru mala pani Helena Bočáková, ktorá navštívila každú domácnosť a nie jedenkrát. Takto získavala fotografie a veci, ktoré mali ľudia na povalách či komorách. Všetko, čo sa našlo, sa muselo zdokumentovať, aby sa požičané veci mohli po čase vrátiť.

Veľkú zásluhu na vonkajšej úprave majú členky FS Rozvadžan, ktoré každú jeseň musia všetky výšivky a kroje zobrať domov, vyprať, vyžehliť a na jar znova inštalovať. Veľa vecí nám ľudia darovali, začo im pekne ďakujeme. Našli sa však aj takí, ktorí sa neštítali pod rúškom noci vylomiť zámok na dverách a niečo si zobrať. Šťastím bolo, že deň pred tým sme odniesli prevažnú časť vecí.

FS Rozvadžan podnikol viacero stretnutí s občanmi aj z iných častí obce, kedy prebehla družná zábava pri hudbe. Mnohí si pospomínali, zaspievali a niektorí aj zatancovali.

Myslíme si, že tento malý domček, ktorý má číslo domu 442, dýcha históriou, a mohli by ho navštíviť mladé rodiny s deťmi, ktoré sa do našej obce presťahovali. Nech ich deti vidia, ako sa skromne kedysi žilo.

Boli by sme vďační aj Obecnému úradu, keby tento Gazdovský dom prezentoval na svojej webovej stránke jednou či dvoma vetami. Fotografie poskytnú členovia súboru.

A ako je možné navštíviť náš dom „u Tomíkov“? Často nás stretávate, stačí nás len osloviť.

Vďaka patrí aj samotnému majiteľovi, pánovi Slavomírovi Tomíkovi, ktorý nám ho poskytol a pánovi Vendelínovi Sedláčkovi, ktorý sa tiež veľmi pričinil pri realizovaní tejto myšlienky a expozície.

Osud budovy Zdravotného strediska

Aktuálne sa rekonštruje jedna z budov vo vlastníctve obce, konkrétne fasáda a strecha. Všetci ju poznáme ako budovu zdravotného strediska. Nás zaujala minulosť tejto budovy.

S dovoľením pána Slava Tomíka odcitujeme z knihy, ktorej je spoluautorom - „Rozvadze - 800 rokov“ nasledovné: „Sú doložené tri kúrie v Rozvadzoch. Dve väčšie boli postavené v hornej časti dediny, vedľa cesty do Malých Stankoviec. Prostredná stála na mieste neskoršieho majera (dnes bytovky). S touto kúriou susedila ďalšia (horná), ktorej zástavba siahala až po miesto terajšieho zdravotného strediska. Jej súčasťou bol i kaštieľ, hospodárske budovy...“ A jedna z nich sa stala budovou, ktorá sa po rôznych prestavbách v povojnových časoch až do dneška, stala súčasníkom známou ako zdravotné stredisko.

V súčasnosti patrí bývala súčasť kúrie do katastra Malých Stankoviec. Ako sme sa dočítali vo vyššie uvedenej knihe, už prví známi majitelia - zemiaia Rozvadskí, si dali meno - „de Rozvágy“.

V archívnom zázname z roku 1549 sa toto sídlo dokonca uvádza ako „Malostankovská kúria a mlyn“. Čiže predchodca tejto budovy tu stál už v 16. storočí.

Ďalej sa v knihe píše: „Po vymretí rodu Ruttkayovcov sa stal majiteľom kúrie i všetkých jej pozemkov rod Révayovcov, neskôr Csakyovcov. Posledným zemianskym majiteľom bol v prvej polovici 20. storočia Juraj Kochanovský.“

„Budova, z ktorej je dnes Zdravotné stredisko, je bývalým príbytkom majiteľov kúrie alebo poverených správcov veľkostatku Juraja Kochanovského. Po vzniku 1. Československej republiky sa zriaďovali žandárske „četnícke“ stanice. Jedna takáto bola umiestnená v nej. Jej oficiálny názov bol „Četnícka stanica v Rozvadzoch“, píše ďalej spoluautor knihy Slavo Tomík. Čiže budova Zdravotného strediska, ako ju v zadnej časti podľa charakteristických zvislých „šambrán“ poznáme, je minimálne z prelomu 19. a 20. storočia.

Žandárska stanica v nej bola až do roku 1940. Do budovy sa nastáhoval notariát. Po 2. svetovej vojne a prevzatí moci komunistami sa stala sídlom Národného výboru a agitačným strediskom režimu. Neskôr boli v zadnej časti ambulancie a aj byt pre zdravotnícky personál. Po roku 1972 v prednej, dostavanej časti, sídlil prvý spoločný Miestny národný výbor v Trenčianskych Stankovciach. V zadnej časti bola detská lekárka.

Po vybudovaní novej budovy Obecného úradu sa v budove striedali rôzne aktivity. Stala sa opäť sídlom polície, rôznych lekárov až sa do nej sústredili všetky zdravotnícke služby v našej obci. Takto ju poznáme aj dnes.

Dušan Pevný (2020)

Čistička odpadových vôd v Stankovciach

K zlepšeniu akosti povrchových vôd sa v predchádzajúcich rokoch rozširovala kanalizačná sieť v obciach ako i realizovala rekonštrukcia ČOV. Procesy čistenia odpadových vôd sú pre mnohých neznáme. Nakoľko sa jednalo o rozsiahlejšie investície, ktoré tiež ovplyvňujú kvalitu života v obci, požiadali sme o rozhovor zástupcu TVK (Trenčianske vodárne a kanalizácie) Ing. Petra Habánka.

Nová ČOV je vybudovaná na pomerne veľkej ploche. Aké boli kapacitné možnosti pôvodnej a aké sú kapacitné limity súčasnej ČOV?

„Rekonštruovaná ČOV je postavená v areáli pôvodnej ČOV, ale s iným využitím pozemku pre jednotlivé objekty čistenia a nádrže. Deklarovaná projektovaná kapacita pôvodnej ČOV bola 3 100 EO (ekvivalentných obyvateľov), ale reálna kapacita len si 2 600 EO, čo znamenalo, že ČOV bola neustále preťažovaná. Rekonštruovaná ČOV má projektovanú kapacitu 10 000 EO, takže jej kapacita je v súčasnosti aj výhľadovo dostatočná.“

Aké technologické procesy zneškodňovania odpadových vôd sú na uvedenej ČOV?

„Rekonštruovaná ČOV je mechanicko-biologická ČOV s odstraňovaním nutrientov (dusík a fosfor) a aeróbnou stabilizáciou kalu. Znamená to, že v mechanickom stupni sa z odpadovej vody odstráni mechanické nečistoty, postupne sa zachytia zhrabky na hrabliciach, cez ktoré neprejdú nečistoty väčšie ako 6 mm, ďalej piesok, ktorý sa usadí v lapači piesku, a tuky sa odstránia v lapači tukov. Po týchto krokoch je odpadová voda mechanicky predčistená a pokračuje na druhý stupeň čistenia, ktorým je biologické čistenie. V ňom sa pomocou aktivovaného kalu, čo je zmes mikroorganizmov, rôznych kmeňov baktérií, odstraňuje rozpustené organické znečistenie a nutrienty (dusík a fosfor), ktoré vo vodných tokoch spôsobujú nadmerný rast rias a siníc – eutrofizáciu. Nakoniec sa vyčistená voda od aktivovaného kalu oddelí a putuje do recipientu – rieky Váh.“

Ako je zabezpečená kvalita vyčistenej vody do Váhu?

„Procesy na rekonštruovanej ČOV sú automatizované, je priebežne meraných množstvo parametrov, na základe ktorých sa upravuje proces čistenia, napríklad množstvo dodávaného vzduchu do nádrží biologického čistenia alebo dávkovanie koagulantu. Periodicky vykonávame odbory vzoriek odpadovej vody z prítoku do ČOV aj vyčistenej odpadovej vody a pravidelne v nich laboratórne stanovujeme koncentrácie rôznych ukazovateľov znečistenia. Kvalita vyčistenej odpadovej vody je posudzovaná viacerými ukazovateľmi. Účinnosť čistenia pri jednotlivých ukazovateľoch je pomerne vysoká. Chemická spotreba kyslíka na 96,71%, biologická spotreba kyslíka za päť dní 99,16 %, koncentrácia nerozpustených látok 95,11%, koncentrácia amoniakálneho dusíka 99,40 %.“

Vedľajším produktom čistenia odpadových vôd je kal. Aké množstvo sa ho ročne vyprodukuje a ako sa v súčasnosti ďalej využíva?

„Na ČOV Trenčianske Stankovce v minulom roku vzniklo 550 ton kalu o sušine cca 20 %. Tento kal sa využíva v bioplynovej stanici Veľké Bierovce na výrobu bioplynu a následne elektrickej energie.“

Náklady na čistenie odpadových vôd sú pravdepodobne vyššie ako náklady na obstarávanie pitnej vody. Koľko užívateľov vodovodnej siete je v obci pripojených na kanalizáciu? Existujú výnimky, na základe ktorých sa občan nemusí pripojiť na kanalizáciu?

„Náklady na čistenie odpadových vôd sú naozaj veľmi vysoké, zahŕňajú spotrebu elektrickej energie, údržbu a opravy strojnotechnologického zariadenia ČOV, náklady na likvidáciu kalu vznikajúceho pri čistení odpadových vôd, chemikálie, vykonávanie analýz a mnoho iných.“

Kanalizačná sieť sa pravidelne kontroluje. Vyskytli sa nejaké vážnejšie problémy?

„Práve v rámci rekonštrukcie ČOV Trenčianske Stankovce sa realizovala aj významná zmena na kanalizačnej sieti, a to zrušenie prečerpávacej stanice odpadových vôd v časti Rozvadze. Čerpadlá boli vymontované a výtlačné potrubie priemeru 150 mm nahradené gravitačným kanalizačným privádzacom priemeru 500 mm, ktorý vedie až na ČOV, do už priamo v areáli zrealizovanej vstupnej čerpacej stanice. Problémom však zostávajú dažďové vody. Kanalizácia, čerpacie stanice a ani ČOV nie sú navrhnuté na množstvo vôd, ktoré pochádzajú z dažďov. Niektorí obyvatelia však aj napriek zákazu pripájajú do splaškovej kanalizácie dažďové zvody zo striech, čím vyťažujú kapacitu kanalizácie a čerpacích staníc. Následne hrozí vytopenie nehnuteľností. Neuvedomujú si, že za takéto konanie môžu byť pokutovaní. V období bez dažďa nám zase veľké problémy spôsobujú najmä vlhčené utierky, ktoré sa cez kanalizačný systém dostávajú do čerpacích staníc, kde nám upchávajú čerpadlá.“

V rámci rôznych projektov ako napr. Deň vody, neuvažujete o Dni otvorených dverí na uvedenej ČOV pre občanov, žiakov ZŠ Trenčianske Stankovce?

„V rámci dňa vody aj v iných termínoch umožňujeme exkurzie na iných našich ČOV (ČOV Trenčín – pravý breh, ČOV Trenčín ľavý – breh), ale po vzájomnej dohode nie je problém umožniť exkurzie aj na ČOV Trenčianske Stankovce.“

Oslovili sme i pána Slávu Lahkého, pracujúceho v danom areáli už 18 rokov. Na otázku, aby porovnal pôvodnú a súčasnú čističku, odpovedal veľmi stručne: *„Pokiaľ sa týka technických parametrov, starú čističku by som prirovnal k vozidlu trabant a novú k vozidlu mercedes. Stará čistička mala prítok odpadových vôd mesačne priemerne 500 m³, nová má priemerný mesačný prítok 30 000 m³.“*

Jozef Kadák (2018)

O vzniku pálení

Ovocinárstvo okolia Trenčína a Prievidze má dlhodobú tradíciu. Archeologické nálezy dokazujú, že jablone, hrušky, slivky a broskyne sa na našom území pestovali už 4 - 5 tisíc rokov pred n. l. Na rozvoj ovocinárstva a pestovanie viniča hroznorodého na juhozápadnom Slovensku (až po oblasť Trenčína) mali vplyv vpády rímskych légii v 1. až 4. storočí. Rimania u nás zaviedli pestovanie ušľachtilých druhov ovocia a viniča, ktoré boli pravidelnou súčasťou ich stravovania.

Výroba pálenky bola na území Slovenska známa už v 12. storočí. Vyrábala sa prevažne z vína, od 15. storočia najmä z obilnín a ovocných štiav. Od 16. storočia vzrástla produkcia pálenky najmä v šľachtických páleniciach a v mestách, ale aj v poddanských mestečkách a na dedinách. Pálenka bola výhodným obchodným artiklom. V 1. polovici 18. storočia sa zakladali prvé manufaktúry na výrobu liehu. V 30. rokoch 19. storočia sa na pálenie začali využívať aj zemiaky, ktoré sa na tento účel pestovali na veľkých výmerách, často na úkor konzumných sort. Negatívne sa to prejavilo najmä v čase hladomorov.

V časoch Tureckých vojen sa ľud naučil páliť pálenku z obilia, čo dospelo do takeho štádia, že napríklad vrchnosť z Kremnice v roku 1580 žiadala od kráľa zákaz pálenia a v roku 1583 zákaz varenia piva. V dnešnej dobe je na Slovensku okolo 180 legálnych pestovateľských pálení, ktoré vyprodukujú ročne priemerne 2 milióny litrov približne päťdesiatpercentného ovocného destilátu. Najviac je ich v okresoch Nitra, Trenčín a Púchov.

Najbližšia pálenica, kde môžu teraz naši občania vypáliť časť svojho ovocia sa nachádza v Selci, ale nebolo tomu vždy tak. Pálenica bola podstatne bližšie, ba dokonca boli až 2 prevádzky na výrobu destilátov a to v Sedličnej. Do kroniky Sedličnej vtedajšia kronikárka pani učiteľka Alojzia Bacová v roku 1935 zapísala: „Na južnej časti obce Sedličná je majer, ktorý patrí Považskému cukrovaru, úč. spol. Nachádza sa v ňom aj hospodársky liehovar (pálenica), ktorý bol postavený v roku 1910 vtedajším majiteľom majera dr. Aladárom Déchyom.“ V roku 1943 bola zriadená ďalšia pálenica, a to na hospodárstve pani Žolnayovej, a páčila sa tam výborná slivovica. Táto pálenica zanikla koncom leta 1948.

Z archívnych materiálov sa dozvedáme, že v roku 1925 požiadal dr. Aladár Déchy, majiteľ majera, o vodoprávne povolenie na použitie vody potoka, jarku a cesty pre cieľ liehovaru. Župný úrad v Turčianskom Sv. Martine, pod ktorý vtedy spadala aj obec Sedličná, vydal 14.9.1925 pod č. 32.036/1925 výrok k tejto žiadosti, ktorý vám prinášame v plnom znení:

„Na žiadosť dr. Aladára Déchyho (zast. Karol Petráš, pravotár v Trenčíne), následkom odborného posudku zem.-tech. oddelenia župného úradu v Turčianskom Sv. Martine číslo 32.036/1925 zo dňa 25. augusta 1925 a v smysle §. 163.

vodného zákona termín na komisionálnu pochôdzku a pojednávanie na deň 10. októbra 1925 (sobota) na pol 12. hodinu do obce Sedličnej na samé miesto určujem na trovy žiadateľa, s tým výslovným vyzvaním, že prípadné písomné námietky môžu byť najneskoršie do 18. októbra 1925 u notárskeho úradu v Sedličnej, alebo pri pochôdzke samej podané, ináč sa bude považovať, že záujemci súhlasia so zamýšľaným projektom a potrebným k tomu prípadným postúpením, alebo zaťažením pozemkov. Zastupovaním župného úradu poverujem župného hlavného notára Karla Vérffyho z Turčianskeho Sv. Martina. Členovia komisie zídu sa v určený deň o trištvrte na 11. hodinu v okresnom úrade v Trenčíne, odkiaľ sa pôjde povozom do Sedličnej. Plány, technický opis, odborný posudok budú v úradných hodinách na obecnom dome v Sedličnej, počnúc dňom 18. septembra až do dňa 18. októbra, na verejné obozretie vystavené. Notársky úrad v Sedličnej predostrie vyložené spisy s prípadnými námietkami dňa 10. októbra 1925 na župný úrad v Turčianskom Sv. Martine. Predstavenstvo obce Sedličnej sa vyzýva, aby pripojený plán, technický opis, odborný posudok na obecnom dome vystavilo, tento výrok v obci zvyčajným spôsobom na verejnú známosť uviedlo a všetkých záujemcov o tom upovedomilo, ďalej plány a svedectvo o vyhlásení výroku povereníkovi župného úradu pri pochôdzke odovzdalo. Vymeranie dávky za vyhotovenie odborného posudku prevedie sa pri komisionálnom jednaní.“

Tol'ko teda z histórie, tieto bývalé pálenice sú už veľmi dávno minulosťou a našim občanom neostáva nič iné, ako chodiť páliť do Selca alebo do páleníc v blízkom okolí. Aj keď existujú aj čierne pálenice, neoplatí sa riskovať a poškodiť si zdravie, ale takéto pálenie je aj protizákonné. A čo dodať na záver? Nech sa vám urodí čo najviac kvalitného ovocia bohatého na cukor, a keď pôjdete páliť, nech vám dobre tečie. Hovorí sa, že kvalitný ovocný destilát je v malých dávkach ako liek, treba ho vychutnať, ale piť s mierou a neprehnať to.

Štefan Šmatlák (2020)

Kúria v Sedličnej

V roku 1986 vyšiel vo zväzáckych novinách ČIDLO, ktoré v tej dobe v našej obci vychádzali, článok „Čo s kúriou Lipských v Sedličnej?“. V tom čase prebiehali rokovania medzi mládežníckou organizáciou SZM a miestnym Obecným podnikom služieb o prevzatí patronátu mladých ľudí nad prilahlým parkom kúrie. Mladí sa zaujímali o túto časť obce, ktorá bola neodmysliteľnou súčasťou jej histórie. A tak v ČIDLE uviedli časť článku z Technických novín, číslo 1/86 od autora Ing. Igora Thurza. Tu sú jeho slová.

Sedličná, kde stojí baroková budova kúria Lipských z 18. storočia evidovaná v „Zozname nehnuteľných kultúrno-historických pamiatok v Západo-slovenskom kraji“ na strane 91, je dnes časťou obce Trenčianske Stankovce. Spomenutá kúria je prízemná, od ulice má jednoduchú architektúru (vo dvorovej časti, kde sa nachádza vstup, sú zaujímavé detaily). Je umiestnená v parku a tvorí teda celok pamiatky stavebnej s pamiatkou prírodnou, komplexnú historickú parcelu. V kúrii sa narodil kartograf Ján Lipský (1766-1826), ktorý sa zúčastnil na prvom mapovaní bývalej monarchie. Objekt kúrie je označený pamätnou tabuľou, ktorú Jánovi Lipskému odhalili v roku 1971. V parku je Lipský pochovaný.

Podľa štúdie pre rekonštrukciu kúrie, ktorú vypracoval Keramoprojekt v Trenčíne v roku 1975, mala sa kúria využiť ako školské a rekreačné stredisko. Podľa záznamu z rokovania v Trenčianskych Stankovciach dňa 30. 4. 1982 Keramoprojekt spracovával novú štúdiu využitia parcely, ktorá mala byť hotová do konca júna 1982. Bežná údržba objektu sa mala zabezpečiť v priebehu roka 1982. Na spomenutom rokovaní sa konštatovalo, že ide o objekt pamiatkového záujmu, na ktorý sa vzťahujú ustanovenia zákona o kultúrnych pamiatkach č.7/1958 Zb. SNR, ako vyplýva aj z listu Okresnej pamiatkovej správy v Trenčíne z 15.6.1983. Podľa harmonogramu predloženého dňa 10.11.1983 sa mal vykonať historický a stavebný prieskum pamiatky do konca februára 1984. Práce na projektovej úlohe sa mali vykonať do konca apríla 1984. Práce na jednotlivom projekte do konca decembra 1984. V apríli až v decembri 1985 sa mala zrealizovať rekonštrukcia kúrie.

Krajský ústav pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody v Bratislave vo februári 1984 vypracoval „Zámer obnovy pamiatky Kúria Lipských Sedličná - Trenčianske Stankovce“ a v januári 1985 odporúčal zapísať kúriu do štátneho zoznamu nehnuteľných kultúrnych pamiatok. Je paradoxné, že kúria v Sedličnej, hoci (ako z predchádzajúceho vyplýva) sa medzi pamiatkami eviduje, v štátnom zozname dodnes nie je zapísaná, pričom však táto formalita pre údržbu a obnovu pamiatok by nemala byť podstatnou prekážkou. Za záchranu kúrie Lipských sa angažovali Slovenský zväz ochrancov prírody a krajiny i Slovenská kartografia n. p.

Kúria však chradne (i park okolo nej je veľmi zanedbaný) a podľa informácií z ONV Trenčín a MNV v Trenčianskych Stankovciach sa uvažuje o jej demolácii. Na jej mieste sa rátalo aj s výrobňou cestovín, ale od tohto zámeru sa ustúpilo. Ministerstvo kultúry SSR listom z 25.10.1985 odporúča, aby ONV v Trenčíne rozhodol o zápise kúrie s parkom do štátneho zoznamu nehnuteľných kultúrnych pamiatok a zabezpečil ich zachovanie a primerané využitie.

Vo viacerých prípadoch historické objekty chátrajú, a pritom sa budujú nákladné kultúrne domy. Pritom využívať staršie objekty znamená šetriť miesto i materiál - má to teda aj isté prednosti ekonomické, ak už nehovoríme o kultúrnych ohľadoch. Objekt v Sedličnej by sa dal využiť jednak na kultúrne účely obce, jednak pre múzeum kartografie. Veď sú známe prípady pamiatok, ktoré rekonštruovali takmer od základu. Často by však stačila dôsledná údržba.

Toľko slová pána Thurza z Technických novín z roku 1986 zverejnené na stránkach mládežníckych novín ČIDLO.

Dušan Pevný (2020)

Zvonica v Sedličnej

Zvonica v Sedličnej stojí po ľavej strane cesty vedúcej smerom na Veľké Bierovce. Patrí do celonárodného registra Pamiatky na Slovensku a v zozname je zapísaná medzi Ostatnými pamiatkami. Už je ťažko zistiť, kedy stála v Sedličnej prvá zvonica, ale v roku 1866 bola postavená drevená verzia. Pôvodný zvon bol počas 1. svetovej vojny v roku 1916 zrekvirovaný a nový zvon bol kúpený v roku 1926 cestou verejnej zbierky, na ktorú prispeli občania bez rozdielu vierovyznania.

Stará, pôvodná drevená zvonica bola v roku 1935 odstránená a na jej mieste bola postavená nová murovaná zvonica vežového typu. Celkový stavebný náklad činil 2 125,35 korún. Na túto sumu prispeli občania Sedličnej bez rozdielu náboženstva dobrovoľnými príspevkami v sume 621 korún. Stavbu previedol Ján Porubský, murársky pomocník zo Sedličnej. Po dokončení stavby bola dňa 12. novembra 1937 slávnostná posviacka zvonice. Posviacku previedol za rímsko-katolícku cirkev František Bartáček, rímsko-katolícky farár v Trenčianskej Turnej, a za evanjelickú cirkev a.v. Ján Škára, ev. a. v. farár v Malých Stankovciach. Slávnosť zakončil starosta Sedličnej Ján Staník, ktorý vo svojej reči poďakoval občanom za ochotu a dobrovoľné príspevky, ktorými prispeli na výstavbu svojej zvonice.

V rôznych publikáciách, článkoch, ale aj na webovej stránke obce sa nesprávne uvádza, že zvonica v Sedličnej bola v roku 1937 renovovaná. Informácie v tomto článku sú čerpané zo zápisov z kroniky obce Sedličná, ktorú v týchto rokoch viedla pani Alojzia Bacová. Ona bola kronikárka i učiteľka v jednej osobe a zapísala skutočné fakty, ktoré sa stali v čase, keď žila a pôsobila v Sedličnej. Preto sa informácie uvedené v tomto článku dajú považovať za autentické a pravdivé.

Posledná rekonštrukcia zvonice v Sedličnej bola vykonaná v druhej polovici roka 2016. Rekonštrukciu vykonala stavebná firma, ktorej majiteľom je Peter Mahrík.

Štvrt'storočie kostola

Vždy, keď ľudia v širom svete budovali niečo nové, vkladali svoje nádeje do výsledku svojho snaženia. Či už slúžili k bývaniu, práci, športu, či iným aktivitám. Či už boli podnikateľským zámerom, alebo verejnoprospešnou stavbou. Sú však stavby, kde okrem vkladania nádejí do výsledkov hmotných, získavajú ľudia aj ďalší rozmer svojho bytia - duševný.

Nádeje, prosby, rozjímania, viera. Tieto a nielen tieto atribúty môže človek prijímať, ale i rozdávať v chrámoch božích. A jednou z týchto stavieb je aj budova rímsko - katolíckeho kostola Panny Márie Pomocnice kresťanov v Trenčianskych Stankovciach.

Keďže pred pár dňami si veriaci pripomenuli 25. výročie jeho konsekrácie (t.j. vysvätenia), a patrí medzi najvýznamnejšie stavby našej obce, chceme pripomenúť základné údaje výstavby tohto kostola.

Chrám sa začal stavať v čase pôsobenia správcu farnosti Vdp. Mgr. Michala Kopeckého. 22. apríla 1990 bol posvätený základný kameň kostola. Stalo sa tak pri návšteve Svätého otca Jána Pavla II. na Slovensku. 11. novembra 1990 posvätil Mons. František Rábek pozemok pre výstavbu.

V apríli roku 1991 bol odovzdaný projekt od Ing. Arch. Ladislava Rožánka z Pozemného staviteľstva v Žiline. 27. júna 1991 po vybavení všetkých administratívnych záležitostí začali výkopové práce. Vedúcim výstavby kostola bol miestny veriaci stavebný inžinier Ing. Jozef Svatík.

Zvony boli vyrobené vo Zvonárskej dielni rodiny Dytrichovej v Brodku u Přerova. Privezené do Stankoviec boli 9. októbra 1992. Posvätil ich Mons. František Rábek 8. novembra 1992.

Kostol bol stavaný svojpomocne a financovaný z milodarov veriacich (miestnych, ako aj z okolitých obcí). Výstavba pokračovala plynule a v roku 1993 už prebiehali vnútorné práce, rozvody, prípojky a podobné práce. V roku 1994 sa realizovali práce na vybavení interiéru, výtvarné riešenie interiéru realizoval akademický maliar Alojz Petráš. Jednou z najvýznamnejších umeleckých diel umiestnených v tomto chráme je socha Pani Márie Pomocnice od akademického sochára Mgr. umenia Jána Šimuna z Rajca.

Veriaci sa dočkali pri veľkej slávnosti 21. mája 1994 konsekrácie (vysvätenia) Božieho chrámu jeho eminenciou kardinálom Jánom Chryzostomom Korcom, vtedy nitrianskym biskupom.

Ďakujeme za poskytnuté údaje z kroniky kostola.

Dušan Pevný, Pavol Kurtiš (2019)

Obohaťme život zvukom zvonu

Zvon plnil v minulosti rôzne úlohy. Oznamoval udalosti radostné, smutné, príjemné i nepríjemné. Keď sa jeho hlas rozozvučal dedinou, ľudia dvíhali hlavy od svojej práce, vychádzali z domov na ulicu, aby počuli, či znie veselo, či má hlas „umieračika“, či ohlasuje oheň, „veľkú vodu“ alebo iné nebezpečenstvo. Jasný hlas zvona bolo počuť do ďaleka, a tak i ľudia pracujúci na poli, aj pastieri a ich pomocníci na pasienkoch pod horou či pri Váhu vedeli, že je poludnie, alebo sa niečo deje v dedine. Pre obyčajného človeka bol zvon naozaj posvätným predmetom, sprevádzal ho doslova od kolísky až po hrob. Zvonilo sa pri všetkých dôležitých životných medzníkoch – krst, svadba, odchod do vojny, úmrtie, pohreb.

Časté bývalo aj zvonenie proti búrke. Účelom bolo rozohnať mraky a ochrániť obec pred búrkou, víchricou alebo krupobitím. Tento zvyk sa zakladal na viere, že zlé prírodné sily možno odohnať prenikavým zvukom zvona, navyše, keď bol aj posvätený. Tento zvyk zakázal cisár Jozef II., ale v mnohých obciach sa zvonievalo proti mrakom až do obdobia prvej svetovej vojny.

Zvony boli odlievané z bronzovej zliatiny, tzv. zvonoviny. Ale chudobnejšie obce mávali zvony odliate len z ocele. Zvony bývali zdobené nápismi, reliéfmi, prípadne „zvonolejárskymi“ značkami. Bývali posvätené a dostávali mená po svätcoch.

K najväčšiemu rozšíreniu zvoníc došlo za vlády Márie Terézie, keď cisárovná vydala tzv. Ohňový patent. Tento patent z roku 1751 určil základné protipožiarne opatrenia. Nariaďoval službu nočných „vartášov“ a ich povinnosť v prípade požiaru zvoniť zvonom na poplach. Každá obec podľa príkazu musela mať svoju zvonicu. To sa netýkalo obcí, ktoré už mali vlastný kostol. Patent okrem iného tiež nariaďoval, aby do jedného roka mal každý dom postavený murovaný komín.

Najstaršie zvonice boli veľmi jednoduché stavby, často býval zvon zavesený len v rázsoche stromu, zakrytý malou šindľovou strieškou. Až neskôr začali ľudia stavať zvonice ako drevené alebo murované stavby.

Prvá doložená písomná zmienka o zvonici v Rozvadzoch pochádza z roku 1776. V tomto roku rozvadzský zeman Andrej Zimány s manželkou Barborou Hrabovskou zadovážili pre zvonicu zvon o hmotnosti 95 libier (asi 50 kilogramov). Urobili tak v nadväznosti na nariadenie Ohňových patentov, takže je pravdepodobné, že dovtedy obec zvonicu nemala. Zvonica mala drevenú konštrukciu, ale nepoznáme s istotou jej pôvodné miesto. Na mape obce zo začiatku 19. storočia nie je zaznačená žiadna takáto stavba. Je možné, že stála na mieste súčasnej zvonice, ktorá je umiestnená v strede obce. Ale je tiež možné, že bola situovaná v blízkosti horného majera, ktorého majiteľom bol v tom čase

už spomínaný Andrej Zimány a mal určite záujem, aby bol takýmto spôsobom chránený jeho majetok. Do úvahy by prichádzalo miesto na pravej strane potoka, oproti majeru. V blízkosti súčasného mosta cez potok smerom na „*Oriešky*“. Práve na tomto mieste bola na starej mape obce zaznačená drevená stavba (kríž alebo zvonica).

Súčasná murovaná zvonica pochádza z roku 1867. Je vežového typu postavená v neskoroklasicistickom štýle. Vonkajší pôdorysný rozmer je približne 3,5 x 3,5 metra. Steny v spodnej časti zvonice majú hrúbku 85 cm a sú z kameňa s výnimkou časti prednej steny pri dverách, ktorá bola rekonštruovaná po poškodení stavby pri niektorých z mnohých povodní. Trámová konštrukcia je pôvodná, a je z dubového dreva. Strecha bola viackrát menená, v súčasnosti je zvonica krytá oceľovým plechom. V prednej stene sú tri výklenky, v prostrednom je umiestnená pieskovcová plastika anjela. Z veže sa ozýva zvuk zvona nesúceho meno sv. Martina, patróna farského kostola. Zvon má výšku 45 cm, spodný priemer je 55 cm, priemer v hornej časti 30 cm. Je na ňom odliaty nápis: HLÁSAM ČEŠŤ BOHA HOSPODINA A SV. MARTINA OD ROKU 1867 V ROZVADZOCH.

Rozvadzský zvon sa vyhol masívnej rekvirácii zvonov v období prvej svetovej vojny, keď podľa odhadov až dve tretiny všetkých zvonov na Slovensku boli zhabané a použité pre vojenské účely. Je pravdepodobné, že dôvodom bol materiál zvona, z ktorého bol odliaty, a ktorý bol nevhodný pre použitie na odlievanie hlavných kanónov, alebo sa ho podarilo zatajiť a nedostal sa na likvidačný zoznam.

Zvonica bola renovovaná v roku 1878 neskôr v rokoch 1925, 1937. Posledná obnova bola realizovaná v júni 2005.

Zvonice a ich zvony sú charakteristickým symbolom našich miest a dedín. Plnili funkciu oznamovaciu, ochrannú i náboženskú, boli neoddeliteľnou súčasťou každodenného života našich predkov. Charakterizujú náš kolorit, našu históriu, našu vieru. I keď funkcia zvona je v súčasnej technickej dobe nahradená novodobými médiami, nezabúdajme na ne, a obohatme náš život zvukom zvonu. Patrí k nám, k našej podstate a nechajme ho, nech sa nám prihovára: „*Keď vás volám, pod'ťe; keď vás budím, vstaňte; keď sa lúčim, plačte.*“

Slavo Tomík (2017)

Stará škola v Malých Stankovciach

Budova mnohých tvárí. Budova, v ktorej pôsobili mnohé osobnosti dejín a zanechali v nej svojho ducha. Budova, čo ožila v každom storočí či dobe. Budova bývalej malostankovskej školy. Zborový dom, ale aj mládežnícky klub či chovateľské centrum. Jednoducho a aktuálne – Stará škola. Dnes krásne zrekonštruovaná. Hrdo sa týčiaca pri evanjelickom kostole, trošku nezvyknutá na aktuálne šírky ciest, no preskúšaná storočiami udalostí súvisiacich s jej existenciou. Urobme si malý výlet do jej histórie.

Škola v Malých Stankovciach bola zriadená v roku 1783. Učiteľ Ján Horniak tu pôsobil ešte pred jej výstavbou a miesto pre učenie sa presúvalo podľa potrieb a možností obyvateľov. Po odchode učiteľa Horniaka bol povolaný do učiteľských služieb v roku 1788 Michal Malovec, za ktorého účinkovania bola škola vystavaná na terajšom mieste.

Po prijatí Tolerančného patentu cisára Jozefa II., syna Márie Terézie, bol v roku 1784 zriadený malostankovský evanjelický cirkevný zbor. Pozemky pre výstavbu kostola a školy boli zboru darované grófskou rodinou Silvayovcov. O autorovi projektu sa v archívoch doby nedočítame. Fakt je však ten, že okrem triedy bol v budove zriadený aj učiteľský byt. Stavba školy sa datuje teda do rokov 1788 až 1789. Pôsobili v nej učitelia Ján Colony, Ján Porubský, Karol Riezner, Ján Žarnovický, Ján Dobrotka, Daniel Janovský, Peter Mičátek.

Za učiteľovania Petra Mičátka, ktorý bol v Stankovciach viac ako dvadsať rokov (1829 až 1849), bola budova školy v roku 1837 dôkladne upravená. V roku 1849 bol povolaný za učiteľa do Malých Stankoviec Pavel Mikulík, ktorý na tejto škole učil 38 rokov. Za jeho účinkovania bola cirkev napomenutá, aby školu buď znovu postavila alebo ju prepustila štátu.

Stalo sa tak však až v roku 1873, keď cirkevný zbor školu znovu postavil nákladom 1657 zlatých a 64 korún, keď suma bola hradená dobrovoľnými darmi cirkevníkov. V roku 1887 bol za učiteľa kantora vyvolený Michal Kišš. Vyučoval denne od ôsmej do jedenástej. A od druhej do piatej popoludní. Bral si 100 žiakov. Neskôr sa počet žiakov zvýšil, takže mal 120 až 130 školopovinných žiakov, a preto bola potreba zväčšiť učebňu, čo sa aj stalo.

Po odchode Michala Kišša na odpočinok bol povolaný za kantora učiteľ Emil Križan. Prišiel na tunajšiu školu v roku 1910. Po roku 1915 prešla veľká časť žiakov do novovybudovanej školy vo Veľkých Stankovciach. Počet žiakov na malostankovskej škole potom každoročne klesal na 60 až 70 žiakov.

Eduard Roška nastúpil na učiteľskú službu v Malých Stankovciach v roku 1928. Na návrh školského inšpektorátu v Trenčíne uzniesol sa malostankovský evanjelický cirkevný zbor dňa 30. septembra 1928, aby sa tunajšia škola zlúčila so štátnou ľudovou školou vo Veľkých Stankovciach. Stala sa

škoolou trojtriednou zlúčením so štátnou dvojtriednou vo Veľkých Stankovciach. Od roku 1930 účinkoval na malostankovskej škole učiteľ Jozef Cavar, po jeho odchode Ružena Slobodová a zastupujúci učiteľ zo štátnej školy Pavel Pelech. 1. septembra 1936 nastúpil na školu učiteľ Štefan Štukovský.

Zo spomienok Štefana Štukovského vieme, že malostankovskú cirkevnú školu navštevovali žiaci všetkých náboženstiev, čo boli v podstate len dve: katolícke a evanjelické. Správca školy býval v malom byte spojenom so školou. Pôvodná budova stojí dodnes, čiastočne zmenená iba vo vnútri. Vodovod tam nebol, voda sa nosila ručne zo studne, ktorá bola kúsok pred vchodom do kostola. V triede bol ešte aj organ a na chodbe kabinet pre pomôcky a knižnica. Dlážka v triede bola naolejovaná a v zime zohrievali triedu kachle. Keď tak spomínam, takto sme vlastne ako mládežníci zo Stankoviec takmer po štyridsiatich rokoch našli budovu v čase, keď nám ju Miestny národný výbor ponúkol pre klubové priestory. Ale k tomu neskôr.

Takže v čase vojny, či tesne pred ňou, dala malá jednotriedka žiakom, čo potrebovali. Nebola tu telocvičňa, ale to si deti vynahradiť šantením na školskom dvore. V škole sa hrávali v tom čase aj divadelné predstavenia a bolo isté, že trieda, ktorá sa stala divadelnou sálou, bude zaplnená do posledného miesta. Počas vojnových rokov bola v budove stále škola, prechádzala však rôznymi názvami.

V roku 1944 skončilo na škole vyučovanie, lebo sa do nej nast'ahovali nemeckí vojaci, ktorí tabule i lavice vyhodili na dvor. Ich chovanie bolo odmerané, sťažností však na nich nemožno vzniesť, tak hovorí dobový kronikár. V škole sa striedali ustupujúce nemecké jednotky. Po vojne sa vyučovanie začalo až 15. júna 1945. V tom istom roku sa zlúčili všetky školy v Stankovciach v jednu šesťtriednu Štátnu ľudovú školu a riaditeľom sa stal Štefan Štukovský.

V roku 1950 vystriedal pána Štukovského nový riaditeľ, učiteľ Augustín Naďovič, ktorý býval v začiatkoch pôsobenia v školskom byte. Bol zároveň posledným riaditeľom, ktorý v tejto škole pôsobil. V tejto budove sa v podstate učilo až do roku 1956, keď bola otvorená nová spoločná škola pre všetky štyri obce. Od tohto roku sa budova využívala na rôzne účely, no od roku 1873 neprešla žiadnou zásadnou rekonštrukciou. V roku 1963 sa v budove uskutočnili prvé rekonštrukčné práce. Vybudovala sa tanečná sála s javiskom a šatňou, miestnosť pre knižnicu. Na dvore kultúrneho domu sa vybudovala tanečná betónová plocha. Jej priestory sa dokonca renovovali v tom istom roku pre požiarnu zbrojnicu.

V budove bola určitý čas knižnica, ktorú viedla pani Škúca, nejaký čas ju viedol aj Jozef Balaj, ktorý v nej so svojimi sestrami čítaval deťom rozprávky a príbehy. Chvilu v nej bolo sídlo Zväzarmu. No veľa občanov si budovu pamätá ako kultúrny dom, kde sa hrávali divadlá a pripravovali rôzne estrády, fašiangové oslavy a podobné spoločenské udalosti. Známymi organizátormi

bývali páni Ješko, Jančo či Pavlík. Na stenách pri pódiu boli namaľované postavy v krojoch, na jednej strane chlapec s dievčaťom, na druhej len dievča. Maľby zhotovili známi maliari z Rozvázdz Julko a Paľko Pevných.

Začiatkom osemdesiatych rokov bola budova ponúknutá funkcionármi obce chovateľskej organizácii a mládežníkom z celých Stankoviec. Najmä chovatelia sa od samého začiatku chytili práce a z časti budovy urobili chovateľské centrum, kde organizovali množstvo významných chovateľských výstav. Na dvore bývali tanečné zábavy a mládež v ňom robievala rôzne turnaje. Z najväčšej miestnosti sa stal mládežnícky klub, no dlho sa v ňom nič nedialo.

V roku 1984 bola definitívne ponúknutá predná časť vtedajším funkcionárom Zväzu mládeže a tí sa rozhodli konať. A tu sa vrátim k nalešteným podlahám, z ktorých zostali už len pahýle a aj tie boli napadnuté plesňami a hubami, steny boli nasiaknuté vlhkosťou a z kedysi preslávenej školy zostalo už len torzo so starou pecou.

Mladí sa vychytili a vybúrali podlahy, zamenili za nové betónové. Vysušili omietky a steny, zrepasovali elektrinu, opravili krovy a krytinu, urobili nové vchodové dvere. Vznikol klub Nestor. Zrazu sa po vzore chovateľov, ktorí boli v zadnej časti, stalo z budovy centrum kultúrneho a spoločenského života. V podstate ju obe organizácie zachránili pred totálnou devastáciou.

A tak sa v budove školy zrazu konali klubové večery s rôznymi umelcami, premietali sa filmy, organizovali besedy a život v starej škole dostal nový spoločenský impulz. Opäť slúžila verejnosti. Tieto aktivity skončili začiatkom deväťdesiatych rokov, keď po spoločenskej zmene bola budova vrátená do majetku cirkvi, ktorej roky patrila a odňatá jej bola v 50. rokoch dvadsiateho storočia.

Postupne sa teda budova školy vrátila k tomu, ako na začiatku bola stvorená. Začala opäť slúžiť ako zborový dom pre potreby evanjelickej cirkvi a náuke detí a mládeže. Stav budovy si však vyžadoval súrnu rekonštrukciu a pre ňu sa pred pár rokmi rozhodli predstavitelia ECAV v obci. Investovali do nej nemalé prostriedky z darov a vlastných zdrojov. Odrobili sa na nej tisíce hodín. Otvoril sa strop nad najväčšou miestnosťou, priznali krovy, vymenila krytina, odizolovali sa múry, urobili nové podlahy, omietky, maľby, postavili nové WC a urobilo sa mnoho iných potrebných prác.

Dnes je z toho nádherný priestor, ktorý dostal späť svoju dušu a ducha starých historických čias. Posviacka budovy nazvanej Stará škola bola 29. novembra 2020 generálnym biskupom ECAV Ivanom El'kom. Bude slúžiť na spoločenské udalosti bez rozdielu vyznania. Veríme, že bude prinášať občanom našej obce nielen miesto pre duchovnú útechu, ale najmä radosť, že sme zachovali jednu z najstarších budov v Trenčianskych Stankovciach (viac ako 200 ročná). A na to budíme všetci hrdí!

Dušan Pevný (2021)

História školy v Sedličnej

V histórii štyroch obcí, z ktorých sú dnes Trenčianske Stankovce, zohrávala vždy jednu z najväčších úloh školská výchova detí. Školské budovy, učitelia, prostredie na výučbu ovplyvňovali našich predkov a ich vzdelanie od nepamäti. Skúsili sme sa pozrieť na túto významnú zložku našej histórie. A začneme v Sedličnej.

Od roku 1883 do roku 1903 sídlila škola v Sedličnej v prenajatej budove od rodiny Čerňanských. Stála na pravej strane cesty, smerom na Veľké Bierovce. 1. septembra 1903 sa začalo vyučovať v štátom postavenej novej budove. Bola tam jednotriedna štátna ľudová škola. Tiež na pravej strane smerom na Veľké Bierovce. Do tejto štátnej školy chodili deti zo Sedličnej, ale aj z Rozvázdz či Malých Stankoviec. Škola kooperovala s Rímsko-katolíckou ľudovou školou vo Veľkých Stankovciach.

Pred vznikom ČSR bol vyučovací jazyk v škole maďarský, po roku 1918 slovenský. Na škole boli v tom čase tieto učiteľky: Anna Semeseyová, ktorá tu učila od roku 1883 do roku 1886, potom odišla do Beckova. Od roku 1886 do roku 1895 pôsobila na škole Irma Maťašovičová, tá potom odišla do Hornej Súče. V roku 1896 prišla na školu Jozefa Jelinková z Bračíc. Na škole pôsobila do 15. decembra 1920, kedy prišla na jej miesto jej bývalá žiačka Alojzia Bacová, pre ktorú to bolo jej štvrté pôsobisko.

V septembri 1938 bola Štátna ľudová škola v Sedličnej rozšírená o jednu triedu, takže sa z nej stala dvojtriedna. Na druhú triedu prišla učiteľka Mária Gorková. Vecné náklady na túto triedu znášala obec Rozvazdze, z ktorej bolo v škole veľa detí. V roku 1940 bola zriadená Ľudová hospodárska škola v Malých Stankovciach. Jej správcom bol učiteľ Štefan Štukovský a do tejto školy chodili aj deti zo Sedličnej. V roku 1941 bola učiteľka Mária Gorková preložená na Štátnu meštiansku dievčenskú školu do Trenčína a na jej miesto prišla Mária Ilavská. Tá bola čoskoro preložená a na jej miesto prišiel Pavel Mocko. Ten učil na škole do 8. decembra 1941.

V roku 1942 prešli podľa zákona všetky štátne školy pod cirkev. Aj Štátna ľudová škola v Sedličnej dostala nový názov, a to Rímsko-katolícka škola. Do 28. júna 1942 vyučovala a bola riaditeľkou tejto školy Alojzia Bacová, druhou učiteľkou bola pani Mečiarová.

Od 1. septembra 1942 prišiel na druhé učiteľské miesto Jozef Žažo z Krakovian, ktorý predtým učil na Rímsko-katolíckej škole vo Veľkých Stankovciach. Jozef Žažo viedol Hlinkovu mládež, organizoval nástupy a s odrastenejšou mládežou nacvičoval divadlo. V roku 1943 nastúpil na vojenskú prezenčnú službu a na jeho miesto prišla jeho sestra, učiteľka Mária Nedasová - Žažová. V roku 1944 bola škola v Sedličnej spojená s Rímsko-katolíckou

škoolou vo Veľkých Stankovciach a riaditeľkou bola naďalej Alojzia Bacová.

V roku 1945, po skončení 2. svetovej vojny, boli všetky školy, ktoré boli cirkevné, zoštátnené. Vtedy boli na území našich obcí štyri. Vo Veľkých Stankovciach boli dve - Štátna ľudová škola a Rímsko-katolícka ľudová škola. V Malých Stankovciach Evanjelická a.v. a v Sedličnej Rímsko-katolícka ľudová škola. Všetky tieto školy boli spojené do jednej pod názvom Štátna ľudová škola - Veľké a Malé Stankovce, Sedličná, Rozvadze. Tieto potom navštevovali žiaci rímsko-katolíckeho a evanjelického vierovyznania zo všetkých našich obcí. Správcom tejto zjednotenej školy sa stal Štefan Štukovský. Alojzia Bacová, dovtedajšia riaditeľka školy v Sedličnej, bola zo školskej služby vyššou mocou odstránená.

Postupne na škole v Sedličnej vyučovala Alžbeta Sirotná, neskôr výpomocná učiteľka Františka Vojteková. Po určitom čase žiaci zo Sedličnej chodili do školy v Malých Stankovciach, hlavne kvôli nedostatku učiteľov. Od mája 1946 učila na škole v Sedličnej pani Kučerová, neskôr Emília Porubánová a od 1. novembra 1946 nastúpila na školu v Sedličnej Emília Galbavá.

20. decembra 1946 zomrela Alojzia Bacová, dlhoročná riaditeľka školy v Sedličnej. Na škole pôsobila takmer 25 rokov. Vychovala dve generácie mládeže a na jej pohrebe sa zúčastnilo veľa jej bývalých žiakov i občanov z celého okolia. Pochovaná bola na miestnom cintoríne v Sedličnej.

V školských rokoch 1946 až 1948 vyučovala na škole v Sedličnej Emília Galbavá. Potom prišlo k zmene a od 1. septembra 1948 bola ustanovená za učiteľku v Sedličnej Alžbeta Sirotná, ktorá prišla z Veľkých Stankoviec.

V máji 1949 bola v Obecnom dome vo Veľkých Stankovciach zriadená Nižšia stredná odborná škola pre celý tento kraj. Navštevovali ju žiaci z našich bývalých obcí a z obcí Selec, Bodovka, Veľké Bierovce a Opatovce. Jej riaditeľom sa stal Štefan Štukovský. Spomenutá škola vo Veľkých Stankovciach mala 3 triedy. Začiatkom školského roka 1949/1950 potrebovala ďalšie 2 triedy. Preto v Národnej škole (nový názov po roku 1948) v Sedličnej prestavali učiteľský byt počas letných mesiacov na triedy.

Od 1. septembra 1949 mala už teraz Stredná škola (opäť nový názov) v Sedličnej dve pekné priestrané triedy. O Národnú (základnú) školu však prišli, a tak ju žiaci zo Sedličnej navštevovali vo Veľkých a Malých Stankovciach. Na Strednej škole vyučovali okrem riaditeľa Štefana Štukovského títo učitelia: Oto Pauer, Jozef Veselý, učiteľky Švejkovská, Durcová a Novotná.

V roku 1950 bol v Strednej škole zriadený útulok pre žiakov. Útulok mal kuchyňu v Sedličnej, kde sa stravovali cezpoľní žiaci. Za mierny poplatok asi 150 Kčs mesačne dostali žiaci o 10.00 olovrant a o 12.00 chutný obed. Vedúcou útulku bola pani učiteľka Štukovská, ktorá prišla z Národnej školy vo Veľkých Stankovciach. Od 1. septembra 1950 bol riaditeľ Štefan Štukovský preložený na Strednú školu v Sološnici a za riaditeľa na tunajšiu Strednú školu

bol vymenovaný Augustín Nad'ovič, ktorý prišiel zo Sládkovičova. Okrem neho na strednej škole vyučovali: O. Pauer, Eug. Schreiber, A. Justová, Zl. Halma-yová, J. Falatová a chvíľkovo Švejkovská a Novotná. V roku 1951 nastali zmeny na Strednej škole. Novými členmi učiteľského zboru sa stali Elena Goliášová a Jozef Hág, ktorí sa v priebehu tohto roku zosobášili.

V roku 1953 sa odsťahoval učiteľ Eugen Schreiber s manželkou a prešiel na dvojtriednu školu v Hornej Súči - Dúbrave. Na Strednú školu prišli učiť Jozef Kollár, Magda Bahnová a Agnesa Chmelinová. 28. októbra 1956 bola slávnostne otvorená budova 8-ročnej Strednej školy vo Veľkých Stankov-ciach, ktorá slúži ako Základná škola doteraz. Budova školy v Sedličnej slúžila dlhé roky na kultúrnu a osvetovú činnosť. Momentálne je budova súkromným majetkom.

Štefan Šmatlák (2020)

Malostankovská zvonica „pri potoku“

Zvonica pri potoku v Malých Stankovciach je v poradí druhou situovanou v tejto časti obce Trenčianske Stankovce. Predstavuje obvyklý typ zvonice. Je to hranolovitá, murovaná, omietaná stavba, zastrešená stanovou strechou s plechovou krytinou, zvukové otvory sú ukončené poloblúkom, vstupný otvor je ukončený segmentovým oblúkom, má „predsadený“ sokel. Zvonica je postavená na bývalom cintoríne a má tri zvony (veľký, stredný a malý). Doposiaľ nie je zapísaná v Ústrednom zozname pamiatkového fondu.

Rok jej výstavby nie je z dostupných informácií známy celkom presne, avšak možno usudzovať, že to mohlo byť okolo roku 1809, kedy boli prvé dva zvony opisovanej zvonice prenesené zo zrútenej rozvadzskej kaplnky, nachádzajúcej sa vedľa kaštieľa Čákyovcov, a umiestnené do následne postavenej Malostankovskej zvonice „pri potoku“.

Zvony boli v roku 1916 počas vojny zrekvirované. Nové zvony, ktoré odliala firma Oktav Winter z Broumova, posvätili v roku 1925. Pokiaľ ide o samotné zvony, je vhodné spomenúť, že stredný zvon darovala rodina Mahriková.

Pre obyvateľov v časti obce Malé Stankovce bola neodmysliteľnou súčasťou ich každodenného života, pričom zvuk jej zvonov zostáva naďalej zachovaný v spomienkach našich spoluobčanov.

Zvonár zvonil ručne na strednom zvone ráno o šiestej, na obed o dvanástej, večer o osemnástej hodine, a to každý deň. Ďalej sa zvonilo na veľkom a strednom zvone počas významných cirkevných sviatkov. Zvonením na malom zvone – „umieračiku“ sa oznamovalo úmrtie občana v časti obce Malé Stankovce. Zvyklo sa hovoriť: „Už mu zvonía.“

Prvým zvonárom bol Pavol Medvedík, ktorého vystriedal menovec Pavol Medvedík a následne nastúpil na miesto zvonára jeho syn Ján Medvedík. Keď posledný zvonár Ján Medvedík nemohol zvoniť, nahradili ho susedia, a to Štefan Janiš alebo Jozef Šulek.

Poslednýkrát sa zvony zvonice rozozvučali pod rukami Jozefa Janiša, ktorý na nich zazvonil na znak úcty vtedy zosnulému príležitostnému zvonárovi Jozefovi Šulekovi. Odvtedy sa na jej zvonoch nezvoní.

Mladšie ročníky sa v okolí zvonice rady hrali, neskôr sa stala miestom „východiskových stretnutí“, veď Malostankovskú zvonicu pri potoku poznal takmer každý. Navždy pre deti zostane v spomienkach ako miesto, kde chodil zvoniť „Janko - Zvoničiar“ ako prezývali Jána Medvedíka, pod rukami ktorého zvony doslova spievali.

Býval ihneď oproti zvonici, všetci susedia si ho vážili a úctivo ho zvykli pozdraviť: „Dobrý..., Janko!“ a on spôsobom jemu vlastným, zdvihnutím ruky vrátane ukazováka na ruke, vždy zamával na pozdrav. Bol pre nás

„ikonou“, neodmysliteľnou súčasťou života ulice, ktorým nás sprevádzal dlhé roky počas dní všedných aj sviatočných.

Jej okolie je v súčasnosti pravidelne udržiavané, dlhé roky predtým sa oň starala už zosnulá Magdaléna Janišová, ktorej zásluhou bolo „zakvitnuté od jari až do jesene“. Po jej smrti túto povinnosť ochotne prevzali rodiny Barišová, Janišová a Kútina. Okolie zvonice bolo zhodnotené aj vďaka vedeniu obce Trenčianske Stankovce po realizácii verejnej kanalizácie, úprave miestnej komunikácie spolu s úpravou chodníka.

V roku 1984 ThMgr. Pavol Šadlák zabezpečil opravu zvonice, a to v tomto rozsahu – fasáda, odkvapy, žľaby, zvody, omietka, opláštenie strechy, všetko za nezištnej pomoci občanov.

Som rada, že moje detstvo sprevádzal zvuk zvonov zvonice a tajne dúfam, že sa časom opäť rozozvučia aj pre radosť a spomienky našich detí.

Ďakujem za pomoc pri tvorbe článku pani Mgr. Lucii Pastierovej z Krajského pamiatkového úradu v Trenčíne, občanom našej obce Kataríne Bučkovej, Jozefovi Janišovi a Slavomírovi Tomíkovi.

Veronika Kováčiková (2018)

Ján Adamat', zakladateľ Belovca

Pálenica v Rozvadzoch

Tvorba sochy pamätníka
pri Obecnom úrade

Zvonica v Rozvadzoch

Vchod do hostinca Belovec
s Brigitou Adamat'ovou

Zvonica v Sedličnej

Belovec v roku 1935

Bývalá veľkostankovská škola

Bývalá cirkevná škola, v súčasnosti Zborový dom ECAV, Malé Stankovce

Bývalá škola v Sedlčej

Bývalé agitačné stredisko, dnes budova Zdravotného strediska

Bývalé sídlo Miestneho národného výboru

Pred dožinkovou slávnosťou na dvore veľkostatku v Sedličnej, rok 1935

Hostinec na Brodku

Lipského kúria v Sedličnej

Rímsko-katolícky kostol

Stará zvonica nad evanjelickým kostolom

Veľkostankovská zvonica

Malostankovská zvonica

Obecná studňa v Rozvadzoch v Priehone

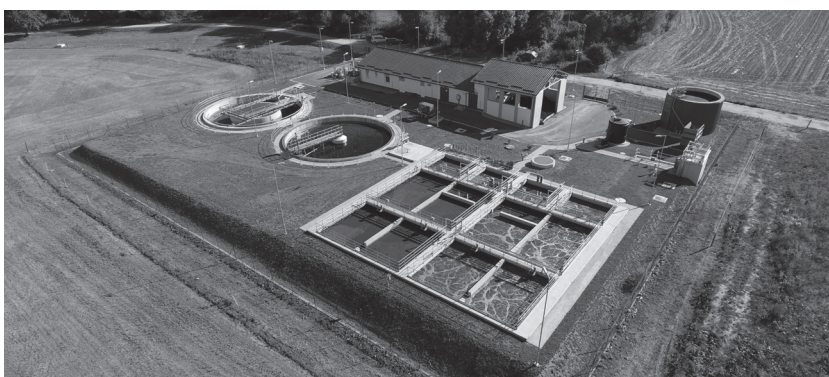
Oddychové centrum

Základná škola v roku 1956

Výstava požiarnej zbrojnice z roku 1967

Čistička odpadových vôd v Rozvadzoch

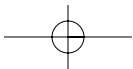
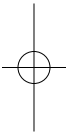
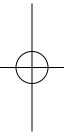
Spartakiádna akcia pri starej materskej škôlke

Prvé deti v novopostavenej materskej škole, 1957

Ilustrácia kroniky Veľkých Stankoviec s prvkami domovej architektúry

V.

Spoločenský život

(aktivity organizácií)

Aby každý začal od seba...

Každý človek by sa mal venovať kultúre. Kto ju nevie tvoriť, ten by ju mal prijímať – robí z nás lepších ľudí, aspoň by mala. Trenčianske Stankovce sú v tomto smere obec, ktorá určite patrí na popredné miesta v okrese. Je tu spevokol dôchodcov, v ZŠ detský súbor; každú jeseň býva kurz spoločenských tancov, je tu ochotnícke divadlo, čo v iných obciach už úplne vymizlo. Mal som tú česť hrať v posledných dvoch predstaveniach: Kubo a Ženba, za čo musím poďakovať nášmu režisérovi pánovi Žiškovi, že ma oslovil a aj obsadil do oboch hier.

Folklorný súbor Rozvadžan je samostatnou kapitolou. Existuje len niekoľkých sedem rokov a že vznikol takmer „z ničoho“, má už za sebou neuveriteľné výsledky. My sme s manželkou naskočili do rozbehnutého vlaku pred tromi rokmi. Je to autentický folklór, takže nech nikto v tom nehľadá napr. Lúčnicu. Snažíme sa zachovať zvyky a obyčaje našich predkov tak, ako ich oni prežívali v tomto regióne pred mnohými rokmi – v tanci i v speve. Keďže doma nie je nikto prorokom, väčšieho uznania sa nám dostalo na vystúpeniach mimo Stankoviec – v Bratislave, v Trenčíne či na Morave.

Odborná aj laická verejnosť sa po našich vystúpeniach čuduje, že taká mladá folklórna skupina má taký dobrý prejav. Mladá, čo sa týka dĺžky trvania skupiny, nie veku jeho členov. Tam sme už skoro všetci za 50-kou a väčšina má už dokonca po 60-ke. Náš nestor Ferko Letko má už 83 rokov. Ak by sa mi splnilo byť zdravý, možno by som raz chcel dobehnúť Ferka.

Ľudia sa prestávajú stretávať, rozprávať a spolu smiať. A to už nehovorím o nejakom speve a tanci. Býval majáles, Katarínska, Štefanská, Silvestrovská muzika. Dnes? Nič... Tí starší vymierajú alebo už nevládu a tí mladší (česť výnimkám) sú bez záujmu.

Najlepšie je začať od seba, potom môžeme spolu meniť veci obecné. Trenčianske Stankovce sú už 45 rokov jedna obec, zložená zo štyroch menších obcí. Sú tu evanjelici a katolíci. Bývame v obci trinásť rokov a máme kamarátov a známych z obidvoch vierovyznaní zo všetkých štyroch obcí. Zaujímavé je, že ľudom neprekáža, keď niečo usporadúva tá alebo oná náboženská obec (napr. Na kolesách proti rakovine). Chválím, no to, čo ľudom často vadí a bojkotujú je, že sa akcia koná v inej časti obce ako práve v tej ich. Ale to sa môže časom zmeniť.

Pavol Múdry (2017)

Smiem prosiť a ... ďakujem za tanec

„Tanec je umenie, v ktorom si nohy myslia, že sú hlavou,“ povedal Stanislaw Jerzy Lec. Čo povieť? Aj po rokoch sú tieto slovné spojenia rovnako prítlačlivé a používané v súvislosti s tancom, bontónom, spoločenskou udalosťou. Ak chceme tancovať na spoločenských podujatiach, prezentovať sa, v prvom rade sa musíme naučiť základy techniky toho- ktorého spoločenského tanca. A práve toto nám ponúkajú stále viac obľúbené a vyhľadávané tanečné školy počas kurzov spoločenských tancov.

A jeden takýto kurz, v poradí už jeho šiesty ročník, sa uskutočnil v našej obci pod odborným vedením Vendelína Sedláčka. Záujem bol naozaj veľký, 16 párov prišlo na prvé stretnutie, z ktorého už ako účastníci kurzu odchádzali motivovaní, že sa aj oni naučia tancovať, presvedčení, že na to majú.

Očakávania sa postupne plnili, každá tanečná hodina znamenala nielen učiteľmi predstavenú, ale aj nimi samotnými reálne vyskúšanú základnú techniku konkrétneho spoločenského tanca.

Keď sa v decembri posledné tanečné hodiny tancovali všetky naučené druhy základných spoločenských tancov, možno si ani väčšina z nich neuvedomila, aký rozsah zvládli, veď už vedeli zatancovať waltz, tango, viedenský valčík, foxtrot, cha-chu, rumbu, jive, polku, mazurku, lašung a čardáš. A nielen to... Viacerí účastníci nadviazali priateľstvá, všetci sa na tréningoch veľa nasmiáli, aj zapotili, unavili, ale hlavne si zatancovali.

Ale každý začiatok má aj svoj koniec...

A ten prišiel 13. januára 2018, kedy sa tanečníci stretli poslednýkrát na tanečnom večierku, kde každý pár predviedol nadobudnuté tanečné zručnosti pred očami odbornej poroty v zložení Mária Sedláčková, Denisa Petrová a Iveta Jančová. Následne vykonal lokálnu neformálnu skúšku zo spoločenských tancov. Potom porota vyhlásila poradie úspešnosti jednotlivých párov, podľa ktorej sa víťazmi stali Radovan Siva a Zuzana Sivová.

Nakoniec sa tanečný večierok zavŕšil príjemným posedením pri dobrom víne a občerstvení, počas ktorého Vendelín Sedláček vyhodnotil kurz a poďakoval tanečníkom, odbornej porote, ale aj fotografovi Ivanovi Jančovi, ktorý s úsmevom na tvári celý večer zaznamenával spomienky na túto slávnostnú udalosť.

A čo ty? Chceš ísť na ples, tanečnú zábavu alebo firemný večierok a nevieš tancovať? Príd! Naučíme ťa.

Veronika Kováčiková (2018)

História hasičského zboru v obci

V tomto roku si naša obec Trenčianske Stankovce pripomenula okrúhle 130. výročie založenia hasičského zboru. Dôležitosť tradície a potreby fungovania tejto organizácie v obci je pre našich občanov nenahraditeľná. Vychádzajúc zo zachovaných ústnych i písomných prameňov by som vás chcel v skratke oboznámiť s históriou dobrovoľného hasičského zboru, ktorá sa datuje v Stankovciach od roku 1885.

V priestoroch dolného konca v časti obce Veľké Stankovce bol obecný pozemok, zvaný „depo“. Tu si hasiči postavili tzv. „strekáreň“, kde bolo umiestnené všetko hasičské náradie. Štvorkolesová striekačka, požiarne hadice, ktoré boli na koncoch opatrené mosadzným „šróbením“ a jedným mosadzným piskorom, prúdnice, trhacie háky a iné. Na ťahanie ručných striekačiek bolo potrebných veľa ľudí, v prípade hasenia boli na to určení občania. Prvým jeho veliteľom bol Jozef Lorenc.

Pred prvou svetovou vojnou rozvoju hasičstva veľmi pomáhal učiteľ z Malých Stankoviec Michal Kišš, zvaný „Baťko“. Hasiči na cvičenie nosili domácky ušité rovnošaty - gaty a košeľe. Pre zaistenie bezpečnosti obce v noci mala obec nočného strážnika, ktorý svoju prítomnosť oznamoval trúbením na roh. Tým oznamoval nielen čas, ale aj pokoj v dedine.

V roku 1923 sa zo Stankoviec odsťahoval vtedajší požiarny veliteľ Ondrej Hornáček na tzv. kolónie. Na jeho miesto nastúpil Štefan Berko st. Aktivity požiarného zboru stúpala a v drevenej „strekárni“ boli už dve ručné striekačky. Požiarnici sa o ne aj o ostatný materiál vzorne starali. Požiarny zbor mal v tom čase 19 členov. Svoju celoročnú činnosť hodnotil v zimnom období, na tzv. valných zhromaždeniach, ktorých sa zúčastňovali predstavitelia obce – richtár, notár, učiteľ...

Februárové udalosti v roku 1948 znamenali aj významné zmeny v organizácii dobrovoľného hasičstva. Požiarna práca dostala charakter dôležitej spoločenskej činnosti. Nové úlohy, ktoré mali požiarnici plniť najmä pri ochrane stále rastúceho bohatstva celej spoločnosti, vyžadovali aj zvyšovanie odborných vedomostí.

V roku 1952 zbor po prvýkrát dostal motorovú striekačku. Bola to automobilová striekačka značky „Schewrolet“. Vzadu mala umiestnené čerpadlo o výkone 1000 l za minútu. Zariadenie bolo do Veľkých Stankoviec presunuté od profesionálneho požiarného zboru z Trenčína.

Začiatkom júla 1954 (1. júla) postihla obec veľká prírodná katastrofa. Po silnej búrke a prietři mračen prišiel mohutný prívál vody, ktorý bral všetko, čo mu prišlo do cesty. A keďže potok nebol zregulovaný, mnohé domy i pivnice boli zaplavené. Toto postihlo aj podzemné podlažie pod kultúrnym domom,

kde voda zničila všetko požiarne náradie. Poškodených bolo vyše 60 obytných domov, veľké množstvo hospodárskych budov. Najsmutnejšie bolo, že tomuto živlu padol za obeť aj jeden z našich občanov a zároveň dobrý hasič Štefan Hladký st.

V roku 1959 súťažné družstvo hasičského zboru postupne vyhralo okrskovú okresnú súťaž a stalo sa s najlepším výsledkom absolútnym víťazom krajskej súťaže v Pezinku. Ján Pevný vyhral súťaž jednotlivcov a Rudolf Ševčík skončil na druhom mieste v rovnakom čase. Dobré výsledky začalo dosahovať aj požiarne družstvo žien.

V roku 1966 bolo hasičské družstvo mužov pod vedením veliteľa Jána Ševčíka vybrané na medzinárodnú súťaž do Juhoslávie. Celé družstvo v zložení J. Ševčík, Š. Záhumenský, J. Pevný, J. Kadlečík, J. Dobiaš, P. Maňo, V. Bulko, Š. Ďuriš, V. Kubán, R. Ševčík sa pripravovalo na sústreďení v Martine. Počas neho podávali chlapci najlepšie výkony, ale na súťaž nepostúpili, lebo mali z družstiev najnižší vekový priemer. Prípravu na túto súťaž zúročili požiarnici v ďalších rokoch na domácich súťažiach.

Od roku 1972 vykonával funkciu predsedu ZO ZPO Vladimír Hladký. Bol najmladším členom hasičského zboru zvoleným do funkcie predsedu. V roku 1972 sa konala medzinárodná súťaž CTIF v Brne, na ktorej vystúpili žiaci stankovskej základnej školy v spartakiádnom cvičení.

V roku 1977 dostala ZO ZPO nové požiarne vozidlo AVIA 30. Požiarny voz T 805 bol priradený do obce Bobot. Člen stankovskej ZO ZPO Rudolf Ševčík bol na zjazde požiarnikov zvolený do funkcie predsedu ÚKRK ZPO SR a Emília Holičková do POV ZPO Trenčín.

Osemdesiate roky minulého storočia sa v činnosti hasičského zboru vyznačovali aktivitou výboru i jednotlivých členov vo všetkých oblastiach života. Pozornosť sa venovala vzdelávaniu, preventívnej výchove, organizovali sa prednášky, besedy, filmy. Úlohou všetkých podujatí bolo včas upozorniť občanov na možnosť vzniku požiaru, varovať deti pred nebezpečnými hrami. Nezabúdali ani na rekreačnú starostlivosť. Svedčia o tom zájazdy a výlety do prírody.

Martin Jurčo (2015)

Divadlo v našej obci

Na úvod treba povedať, čo je divadlo. Je to súhrn viacerých umeleckých druhov – dramatickej literatúry, réžie, herectva, hudby, výtvarníctva, tanca a umenia pozerat' sa. Má blízky vzťah k životu a samo tvorí i jeho obraz. Prináša ľuďom krásu, potešenie, obohacuje cit a podnecuje myslenie.

Mnohí iste viete, že naša obec má svoje vlastné ochotnícke divadlo, ktoré má už 117-ročnú tradíciu. Na základe záznamu z obecnej kroniky v roku 1910 skupina nadšencov zahrála pre občanov v šope, ktorá patrila ku krčme na Brodku na improvizovanom javisku postaveného z pivových sudov, dve jednoaktovky – Starý zaľúbenec a Dr. Leisenbuch v réžii Ladislava Lojka.

Lenže na základe faktov uverejnených v Národných novinách (XXXI., č. 20 – list Michala Kišša, učiteľa v našej obci) sa tento termín posunul ešte o 10 rokov späť, a to presne na 7. januára 1900, kedy sa v malostankovskej škole hrala divadelná hra s názvom „Za živa mŕtvi manželia“. Hru režíroval pán farár Cyril Bodický. Odvtedy tu máme divadlo nepretržite s malými prestávkami, hlavne v období vojen.

Hrávalo sa na rôznych miestach, ako už v spomenutej krčme na Brodku, vo všetkých školách, v krčme u Cibulíka v Rozvadzoch, v kultúrnom dome v Sedličnej. Od roku 1939 v Obecnom dome vo Veľkých Stankovciach a v poslednom čase v Spoločenskom dome. Tak, ako sa menili miesta, menil sa aj divadelný prejav.

Bolo nacvičených nespočetné množstvo hier, v ktorých pôsobilo množstvo domácich hercov a režisérov. Vždy sa našiel niekto, kto chcel režírovať, hrať, nacvičovať, voľný čas tráviť v kolektíve ľudí, ktorí sa nebáli vystúpiť na dosky, ktoré znamenajú svet. Napr. v roku 1965 divadelný súbor pod vedením pani učiteľky Heleny Bočákovej v réžii p. uč. Ladislava Majerčíka nacvičili drámu Ľubomíra Smrčka – Magda Burčová. V hre hrali: Jozef Kadák, Jozef Schery, Pavol Bočák, František Letko, Ján Repka, František Šišovský, Milan Beták, Anna Cibulíková, Jarmila Bočáková a Zuzana Sedláčková. Divadlo sa hralo vo Veľkých Stankovciach, v Selci a v Soblahove. Za tie roky je toho skutočne veľa a opísať celú históriu divadelnej činnosti v krátkom článku nie je možné, preto ešte zopár viet zo súčasnosti.

Novodobá história ochotníckeho divadla sa viaže s rokom 2007, kedy Ladislav Žiško prišiel s myšlienkou oživiť divadelnú činnosť po 10 ročnej prestávke a so skupinou nadšencov založil Divadelný súbor MO MS v Trenčianskych Stankovciach. Tí spoločne v réžii L. Žišku nacvičili ako prvú hru – drámu v troch dejstvách autora Matúša Bachynca s názvom BATHORY v náručí diabla. Po niekoľkých komesačných nácvikoch, príprav kulís a zháňania historických odevov sa dňa 24. februára 2008 o 16.00 hodine vo veľkej sále

Spoločenského domu konala premiéra pred viac ako 300-členným publikom.

Pre všetkých divadelníkov to bol obrovský zážitok, veď nikto z nich nemal žiadne herecké skúsenosti. No napriek tomu sa premiéra vydarila a publikum ocenilo hercov záverečným niekoľko minútovým potleskom. V hre hrali: Zuzana Sivová – Elizabeth Bathory, Eva Gagová ml. – Dorka, Michal Rychlý – diabol, Soňa Ďurišová – Anna, Soňa Tanáčová – Mária, 3. čarodejnica, Lenka Jančová – Magda, panna, Vlado Jančo – Gróf Ľudovít, Ficko, Lenka Ďurišová – Marie, jeho dcéra, 2. čarodejnica, Eva Gagová st. – krčmárka, Juraj Kubiš – Juraj, Pavel Lahký – otec Augustín, Andrea Mojžišová – 1. čarodejnica a ďalší.

Po úspešnej premiére hru ešte niekoľkokrát reprízovali a nacvičili a odohrali ešte ďalšie hry: ŠÍPKOVÁ RUŽENKA, KUBO, MEDVEĎ, PYTAČKY, ŽOBRÁCKE DOBRODRUŽSTVO a ŽENBA. Okrem premiér, ktoré sa odohrali v našom Spoločenskom dome. Niektoré hry odohrali aj v iných obciach, a to v Trenčianskej Turnej, Selci, Bošáci, Pochabanoch, Veľkých Bierovciach, Malej Hradnej, ale aj v meste Liptovský Mikuláš. Najväčšiu zásluhu na obrode divadelnej činnosti má nepochybne pán Ladislav Žiško, ktorý, okrem iného, aj všetky hry režíroval.

Laco, ako by si zhodnotil divadelnú činnosť za posledných 9 rokov a aké máš divadelné plány do budúcnosti?

„V divadelnom súbore teraz pracuje veľmi družný, zapálený a zodpovedný kolektív milovníkov divadla. Všetky doposiaľ hrané hry mali veľmi slušnú úroveň, ktorá z roka na rok stúpa. Posledná inscenácia N. V. Gogol'a – Ženba, mala úspech nielen u nás a v okolitých obciach, ale i na festivale v Liptovskom Mikuláši. Odborná porota tu hodnotila úroveň hry, herecké výkony, scénu, výber hudby a kostýmy. Hodnotilo sa známkami ako v škole od 1 do 5 a my sme dosiahli priemer 1,03, z čoho vyplýva, že hra sa veľmi páčila. V najbližšom čase chcem nacvičiť hru J. Radičova upravenú pre náš súbor – Pokus o lietanie. Čítačky chcem začať ešte v tomto roku a po úprave osvetlenia, ozvučenia a výmeny horizontu na javisku Spoločenského domu by sme chceli túto hru uviesť v roku 2018.

Na záver chcem poďakovať všetkým súčasným aj bývalým hercom a režisérom za ich činnosť a prínos našej obci na kultúrnom poli. Tiež všetkým tým, ktorí sa na nás prišli, a verím, že aj prídu pozrieť.“

207

Radovan Siva (2017)

Použitá literatúra:

Divadelný a hudobný život v Trenčianskych Stankovciach 1900 – 2010, Ladislav Žiško

Každé zúčastnené dieťa je víťaz

Občianske združenie „Robíme to pre deti“ sa zameriava na organizovanie voľnočasových aktivít pre deti a rodiny s deťmi. Pripravujeme športové, zábavné, edukačné a environmentálne projekty pre verejnosť. Naším hlavným cieľom je, aby deti trávil voľný čas v prírode, ideálne aj so svojimi rodičmi.

V roku 2019 sa nám podarilo postupne zorganizovať viacero podujatí. Pre základné školy v našom okolí sme uskutočnili výstavy a prednášky pri príležitosti 100. výročia úmrtia M. R. Štefánika. K tejto udalosti sme takisto zorganizovali Slávnostný výstup od rodného domu Štefánika v Košariskách na Mohyly na Bradle.

Ďalším podujatím boli rodinné cyklo-preteky Turniansky pedál. Ako sprievodný program na tomto podujatí bola škola prvej pomoci a tvorivé dielničky. V Trenčianskych Stankovciach sme pripravili druhý ročník Bodovského pedálu. Samozrejme, nechýbal zábavný sprievodný program. Okrem cyklo-preteku sa deti vybláznil na prekážkovej dráhe, „skákačom“ hrade, ukážkach hasičskej techniky a veľmi populárnej balónikovej vojne s vodnými balónmi. Posledným podujatím roku 2019 bola opäť eko-akcia v Trenčianskych Stankovciach. Pre oživenie si na nej deti mohli vypočuť prednášku o ochrane lesnej zveri a nechýbali ani súťaže.

Veľmi dobre sa nám darí spolupráca s obcami Trenčianske Stankovce a Trenčianska Turná, takisto aj so základnými školami z týchto obcí, dobrovoľnými hasičskými zbormi a ďalšími organizáciami. Tiež sa nám podarilo získať dotáciu na našu činnosť z Trenčianskeho samosprávneho kraja. Vďaka spoločnosti Trenčín region - Krajská organizácia cestovného ruchu, spoločnosti Vaillant, spoločnosti Bicykloraj Trenčín, spoločnosti Eduinfo a spoločnosti Falck sme mohli na našich podujatiach pripraviť pekné ceny pre deti.

Aj keď to je trochu náročné, keďže našou filozofiou je, že každé zúčastnené dieťa je víťaz a musí dostať cenu. Ďalšími významnými partnermi, sú Vrchárska koruna Trenčianska, Falck n.o. a Jazdecko-rehabilitačné centrum Lesan n.o. Vďaka týmto našim partnerom sme si mohli dovoliť celé štartovné z Turnianskeho aj z Bodovského pedálu venovať v prvom prípade mladému nádejnému športovcovi na nákup potrebného vybavenia a v druhom prípade dievčatku s vážnymi zdravotnými problémami na rehabilitácie.

Radovan Ziegler (2020)

Živá kultúra zo Stankoviec

Niečo o tom, ako sa robí dobrý folklór. Nie dobrý. Výborný. Keď vás niekto vezme na koncert muziky z obce, o ktorej len matne tušíte, že sa nachádza niekde pri Trenčíne, nečakáte veľa. A potom zrazu bežia minúty, až prebehnú takmer dve hodiny a vy stále tľeskáte a nenudíte sa. A celý ten čas cítite, hm – že to ľudia na pódiu myslia vážne a... vrúcne.

Sedíte v hľadisku a pozeráte sa ako blázon na to, že sa niekde v Stankovciach našla partia ľudí cez tri generácie, ktorá investovala nielen peniaze, ale najmä čas, veľmi veľa času do toho, aby hľadala (a našla) a zachránila zbytky tradícií, pevne ukotvených v priestore: to, „čo bolo“, ako ľudia spolu „kedysi“ hovorili, ako sa obliekali, ale najmä, ako svoje príbehy a city vtesnali do muziky, do veršov v piesňach, do pohybu. A navyše – našli aj systém, ako nájdené poskladať tak, aby to nepáchlo starinou, aby sa ľudové zvyky nestali múzeom, do ktorého síce všetci vstúpime (lebo „tak sa to patrí“), ale nič v nás nezostane. Naopak, táto partia posielala z pódia do hľadiska toľko sviežosti, že všetko ostáva dlho v pamäti.

V programe sa striedajú tklivé, pomalé pasáže, každodennosť života s hlučnými, „juchavými“ sekvenciami – nikdy to nie je nuda. Muzika je autentická, skutočná, spievaná a (tak trochu) hraná – s ľahkosťou, synchronizovaná s pohybom. Silná tam, kde sa spievajú silné príbehy, kde sa ľudová tvorba zrkadlí v tom, čo ľudia skutočne prežili.

Keď vás niekto vezme na koncert muziky z obce, o ktorej len málo tušíte, že sa nachádza niekde pri Trenčíne, nečakáte veľa. A keď veľa dostanete, povieť si, stálo to za to vidieť ... a že radi prídete znova.

Ida Želinská (2018)

Chovatelia úspešne završili sezónu

Radosť, krása, úžitok. To je heslo, ktoré neodmysliteľne patrí k chovateľskému spolku a k činnosti, ktorú jeho členovia v rámci Slovenského zväzu chovateľov vyvíjajú. V našej obci fungujúca Základná organizácia Slovenského zväzu chovateľov oslávi v roku 2019 už svoje 5-ročné trvanie. Aká bola však posledná chovateľská sezóna?

Čas pred koncom roka, kedy väčšina spolkov pôsobiacich v oblasti verejného života zhromažďuje informácie k bilancovaniu svojej celoročnej práce, je časom, kedy u chovateľov už štartuje sezóna nová. Tá začína prípravou a zostavovaním chovných kmeňov, rodín alebo párov s prípadným doplnením nových „plemenníkov“ alebo „plemenníciek“ do chovu. Práve od tohto záleží nasledovná nová sezóna a jej výsledky. Chovatelia prezentujú a konfrontujú výsledky svojej práce na chovateľských výstavách, ktoré sú predstavením ich celoročnej práce verejnosti. Inak tomu nie je ani v našej základnej organizácii v Trenčianskych Stankovciach.

Naša ZO patrí už desiatky rokov k usporiadateľom najväčších výstav v trenčianskom regióne, kde sme poriadali výstavy okresné, oblastné, špeciálne, klubové, celoslovenské, ale i s medzinárodnou účasťou.

V ostatných rokoch je to výstava o titul majstra a šampióna Trenčianskeho kraja s názvom Laugaricio Cup, ktorá je prezentovaná zvieratami z viacerých kútov Slovenska i zo zahraničia. Inak tomu nebolo ani v roku 2018. Výstavu Laugaricio cup 2018, ktorú sme usporiadali v dňoch 26. – 28. októbra v našom chovateľskom areáli, sa zúčastnilo 88 vystavovateľov, z toho 17 zahraničných, ktorí vystavili spolu 683 zvierat v širokej palete rôznych plemien a farebných rázov (326 kusov hydiny – morky, husi, kačice a kury, 207 králikov, 115 holubov a 35 ks nutrií). Zo všetkých zvierat bolo 236 ponúknutých verejnosti na doplnenie chovu. Odborné posúdenie zvierat previedlo 12 posudzovateľov vrátane zahraničných. Výstavu v priebehu dvoch dní navštívilo viac ako 600 návštevníkov. Medzi najvzácnejších hostí patrila viceprezident Európskeho zväzu chovateľov pán Röhringer.

210

Najlepšie hodnotené zvieratá získali významné tituly a ocenenia, ktoré sú u nás vždy uvedené v katalógu výstavy, vrátane kompletného bodovania všetkých zvierat. Najváženejším ocenením boli tituly Majster a Šampión Laugaricio.

K najúspešnejším vystavovateľom – členom našej ZO, ktorí získali ocenenia, patria: Buček Ján, Husár Boris, Urbánková Anka, Urbánek Jozef a Žuffa Peter. Bouchner Róbert získal titul Majster Laugaricio Junior za kolekciu japonských prepelíc a Pohár viceprezidenta Európskeho zväzu chovateľov. Peter Žuffa získal titul Majster Laugaricio za najlepšie ohodnotenú kolekciu

hrabavej hydiny – Vranohlávka zlatokrká. Memoriál R. Mojžiša prebral za ZO Tr.Stankovce – Vachánek Dušan a za ZO ČSCH Kunovice – Tvrdoň František.

Ocenenia si však zaslúžia všetci: naši členovia (Buček Ján, Beňovičová Gitka a Pavol, Hladký Rudolf, Husár Boris, Husárová Michaela, Mojžiš Jozef, Repka Jozef, Repka Roman, Urbánková Anka, Urbánek Jozef, Vachánek Dušan a Mária, Zemánek Róbert, Žuffa Peter), naši juniori Bouchner Róbert, Klinčuch Paľko, tiež naši sympatizanti, ktorí sa na výstave a na jej príprave podieľali a ktorí sa stali spoločnými tvorcami spokojnosti viac ako 600 návštevníkov, ktorí výstavu navštívili.

Činnosťou našej ZO nie je iba naša výstava. Je to práca na našom areáli, na obnove inventáru, reprezentácia na iných výstavách alebo propagačných akciách v obci i mimo obce, a tiež i v zahraničí, napr. v Kunoviciach na Morave, v rumunskom Temešvári a v poľskej Varšave .

Sme potešení, že do našej organizácie vstupujú noví mladí ľudia so záujmom o chovateľstvo, ktorý pramení zo skúseností známych alebo rodinných príslušníkov, snahou o vlastné samozásobovanie domácimi vajíčkami alebo mäsom či mliekom. Chovateľstvo má však i ďalší nezanedbateľný význam. U mladých ľudí buduje vzťah k zodpovednosti a starostlivosti o zverené zviera a potláča záujem o nástrahy dnešnej doby. U starších občanov je práve zviera často jediným spoločníkom a získané produkt sú zárukou dobrej starostlivosti.

Čo dodať na záver? Do nového roka 2019 želáme nielen našim členom, ale i všetkým spoluobčanom hlavne veľa zdravia v kruhu svojich blízkych, úspešnú chovateľskú sezónu a zdravé zvieratá s dobrou užitkovosťou, ktorá im zaručí RADOSŤ, KRÁSU A ÚŽITOK. Budeme radi, ak naši spoluobčania prejavia bližší záujem o chov domácich zvierat, v čom im môže byť prospešná naša organizácia a naše poradenstvo pri výbere vhodného plemena a starostlivosti.

Peter Žuffa (2018)

Zatancujme si

To nie je len pozvanie k tancu, ale takto sa volalo folklórne podujatie, ktoré sa uskutočnilo 9. apríla 2017 v Spoločenskom dome v Trenčianskej Turnej. Bola to krajská súťaž a prehliadka sólistov – tanečníkov a regionálna súťaž. Ale aj prehliadka detských folklórnych súborov a choreografií.

Hlavným organizátorom podujatia bolo Trenčianske osvetové stredisko, Obecný úrad v Trenčianskej Turnej a hlavným partnerom Fond na podporu umenia. Víťazi – držiteľia „Zlatého pásma“ v kategórii sólistov tanečníkov postupovali na celoštátnu súťaž a prehliadku „Šaffova ostroha“ do Dlhého Klčova. Najlepšie detské folklórne súbory a predvedené choreografie postupovali do krajského kola.

Na tancujúcich dohliadali porotcovia znali v odbore choreografie, hudby, ľudových tradícií a tanca. Samozrejme, každý si prišiel zasúťažiť, ale najdôležitejšia bola príjemná atmosféra v kruhu všetkých, ktorí majú radi folklór.

Medzi takmer štyrmi stovkami súťažiacich sa nestratili ani folkloristi z našej obce. V súťaži „Sólisti tanečníci“ – kategória B získali členovia FS Rozvadžan Ján a Elena Gabrišovci strieborné pásmo za lašunk, čardáš z okolia Trenčína. S elánom im vlastným popreháňali aj mladšie tanečné páry a postup do celoslovenského finále im len tesne unikol. V kategórii detských folklórnych súborov DFS STANKOVČAN Trenčianske Stankovce dosiahol bronzové pásmo za choreografiu „Detské hry“. Deti vystupovali pod vedením vedúcich DFS Janky Bočákovej, Eleny Gabrišovej a Anežky Letkovej. Úspech detského súboru je umocnený skutočnosťou, že naši malí tanečníci sa folklórnej súťaže zúčastnili vôbec po prvýkrát. Zásľuhu na krásnych umiestneniach našich folkloristov má jednoznačne aj hudba pod vedením Ľuboša Šišovského.

Tieto úspechy folkloristov z našej obce len dokazujú, že folklóru a ľudovému tancu sa u nás darí, a ukážky ľudových zvykov nie sú ničím archaickým a staromódnym, ale sú zaujímavé pre široký okruh mladých i starších ľudí. Pre život v našej obci bolo obnovenie ľudových zvykov v podaní FS Rozvadžan a DFS STANKOVČAN ako pokropenie živou vodou. Bola by veľká škoda v tejto začatej práci nepokračovať.

Slavo Tomík (2017)

Klub dostal nový život

„Pandémia“ koronavírusu spomalila život okolo nás. Všetky podujatia, na ktoré sme boli zvyknutí a na ktoré sme sa tešili, sme museli odložiť. No tento čas, kedy sa svet spomalil, sme využili a zrekonštruovali priestory nášho klubu.

Dva roky sme sa tešili nášmu klubu, ktorý sa nachádza v suteréne obecného úradu. Tento rok nám však obec poskytla aj susednú miestnosť. Naši muži nezaháľali a pustili sa do búrania priečky. Týmto krokom sa náš klub priestorovo užasne otvoril a presvetlil. Búracie práce neboli tou najťažšou prácou, akoby sa zdalo. To najťažšie nás ešte len čakalo. Postupne sme zvládli vyrovnanie podlahy, osadenie nových dverí, výmenu elektroinštalácie, nové stropné svietidlá, výmenu radiátorov, vymaľovanie a polozenie drevenej podlahy. Áno, všetko sú to práce hlavne pre mužov, ktorí strávili v klube nemálo hodín. Nechali tam nielen množstvo potu, ale aj kus svojej duše. No ani ženy nezaháľali. Hneď, ako to situácia umožnila, sme sa pustili do upratovania, lakovania stolov a lavíc či iných prác, kde bol potrebný ženský jemnocit. Postupne sa klubu „vdýchol“ nový život. Ešte nás čakajú posledné detaily a ak nám to pandémia dovoľí, tak v klube môžeme zahájiť našu doteraz prerušenú činnosť. Spoločne sa nám podarilo vytvoriť veľmi pekný priestor, ktorý plánujeme využiť na tanečné tréningy a skúšky nášho FS ako aj DFS Lampášik. Vďaka podpore vedenia obce a sponzorov máme tak veľmi potrebný priestor pre naše aktivity, ktorými môžeme naďalej rozvíjať folklór v našej obci. Za všetkých folkloristov, malých aj veľkých, veľmi pekne ďakujeme všetkým, ktorí sa podieľali na tomto peknom a potrebnom diele.

Zuzana Bučková (2020)

Spevokol pri cirkevnom zbore

V našej obci mali ľudia spev vo veľkej oblube od dávnej minulosti. Snahy jednotlivcov veľakrát prerástli do spoločných zoskupení - spevokolov. Významným je spevokol pri cirkevnom zbore Evanjelickej cirkvi augsburského vyznania na Slovensku. Zaujímalo nás o ňom úplne všetko. Kedy vznikol, akú má históriu, kde ho môžeme počuť. A tak sme požiadali pani Annu Ďurišovú, aby sa s nami podelila so všetkým, čo súvisí so spevokolom a opísala to našim čitateľom.

Pýtali ste sa ma, odkedy funguje spevokol v našom zbore? Veru ťažká otázka aj pre mňa, ktorá som toho už hodne prežila. Podľa spomienok našich členov v dobe, keď som ja začínala, sa jeho začiatky datujú do obdobia pred druhou svetovou vojnou. V tom čase pôsobil v našom zbore pán Štefan Štukovský, ktorý bol v evanjelickej škole učiteľom a zároveň organistom v kostole. Spevokol bol v jeho začiatku čisto mužskou záležitosťou. Odchodom pána učiteľa Štukovského okolo roku 1948 z našej obce tento spevokol na čas ukončil svoju činnosť, pretože nemal nasledovníka - dirigenta. Pokračoval až príchodom pána farára Ondreja Prostredníka st., ktorý oslovil pána Ivana Hrušovského s návrhom, či by mohol viesť novo vzniknutý spevokol, už zložený z mužských aj ženských hlasov. Pán Hrušovský sa tejto činnosti venoval až do chvíle, keď odišiel z našej obce. Dirigentskú paličku prevzal pán farár Prostredník a po ňom jeho talentovaný syn Ondrej. Príchodom nového farára s rodinou do nášho zboru - Mgr. Jána Baláža sa práci so spevokolom začala venovať jeho manželka Elena. Ich odchodom do dôchodku, so spevokolom určitú dobu pracovala Danka Hrušovská. Napokon túto prácu prevzal pán farár Milan Petrula, ktorý ju úspešne zvláda doteraz. Je tak iniciátorom, alebo inak, hybnou silou, teda motorom nášho spevokolu, ktorý nacvičuje vo svojom voľnom čase.

V súčasnej dobe má spevokol 21 - 23 členov, je zložený z mužských a ženských hlasov, vďaka čomu môžeme spievať štvorhlasne. Stretávame sa pravidelne, t. j. jedenkrát týždenne - v stredu. V prípade potreby to býva aj častejšie.

Spievame na domácich službách božích - vianočných, veľkonočných, svätodušných, poďakovanie za úrodu zeme, pamiatke posvätenia chrámu.... Účinkovali sme pri natáčaní služieb božích do Slovenského rozhlasu a televízie. Zúčastňujeme sa prehliadok spevokolov v Považskom senioráte. Spievali sme v Uhrovci, Topoľčanoch, Nitrianskej Strede, Podlužanoch, Kšínnej, Starej Turej, Lubine, Moravskom Lieskovom, Adamovských Kochanovciach, Trenčíne. Pozvali nás účinkovať na Branč, Brezovú pod Bradlom, do Beckova, Zvolena, na Všeobecnú pastoraľnú konferenciu do Banskej Bystrice... zo zahraničia to bol Český a Poľský Tešín, kde sme spievali na spoločných ekumenických pobožnostiach, spevom sme sa prezentovali aj na našom výlete v Nemecku. Spievali sme v maďarskej Békešskej Čabe na 5. evanjelických cirkevných dňoch.

Najkrajším momentom je fakt, keď všetky zúčastnené spevokoly, niekedy je ich aj 12 či viac, štvorhlasne zaspievajú spoločne nacvičené piesne. Pritom ich prvýkrát spolu spievajú až na vystúpeniach. Mráz ide po chrbte. Je úžasné, keď vidíme, ako ľudia počúvajú naše piesne, spolu s nami prežívajú ich obsah... A potom príde odmena vo forme potlesku. Nepoznám príjemnejší pocit. Po skončení nám podávajú ruky, želajú, aby nám dlho vydržali hlasy, zdravie a chuť stretávať sa. Tú atmosféru je ťažko opísať, to proste musí zažiť každý sám.

Plány sme mali... a aj máme, no pandémie ich prerušila. Nateraz sa naše nacvičovania nových piesní museli odložiť. Trénovať musíme individuálne. Dúfame, že po odznení a upokojení nepriaznivého stavu sa budeme môcť znova vrátiť k našim piesňam.

Chceli by sme omladiť náš spevokol, aby prišli medzi nás mladí ľudia. Chápeme, že mládež má na výber nespočetné možnosti realizácie a že spev je niečo špecifické, čo nemôže robiť každý. No napriek tomu by nás potešilo, keby náš spevokol mal ďalších pokračovateľov z radu mladšej generácie, aby dedičstvo našich predkov nezapadlo prachom.

Čo dodať na záver? Poďakovanie. Ďakujeme Pánu Bohu za jeho dar spevu, za naše zdravie... bez Božej všade prítomnosti by sa nám nedarilo prinášať svetlo v podobe krásnych piesní medzi našich poslucháčov. Ďakujeme za všetkých dirigentov, ktorí boli ochotní počas existencie spevokolu svoj voľný čas tráviť s nami, speváckymi amatérmi. Poďakovanie patrí pánu farárovi Milanovi Petrulovi, nášmu terajšiemu dirigentovi, za jeho nekonečnú trpezlivosť s nami. Jeho rodine, ktorú tak trochu oberáme o spoločne strávené chvíle s manželom a otcom. Ďakujem všetkým mojím „spolu - spevákom“ za ich ochotu sa stretávať, ich aktívny prístup a chuť na sebe pracovať.

Anna Ďurišová, Dušan Pevný (2020)

Ochotnícke divadlo počas koronavírusu

Ako už je všade známe, nový vírus pomaly „zastavuje“ svet. Všetko stíchlo v prospech našej Zeme, bohužiaľ, nie v prospech ľudí a tejto upo-náhľanej doby, kedy je každému clivo za nákupnými centrami, parkami, či voľným pohybom na verejných priestranstvách, keď sú čo i len na pár dní zatvorené. Ale všetko zlé sa raz skončí a obchody otvoria brány svojim netrpez-livým nákupným nadšencom.

Možno si hovoríte, že ja som jeden z tých nadšencov, ale opak je pravdou. Nadšenec som, ale niečoho úplne iného.

Reč je o ochotníckom divadle, ktoré taktiež zastavilo svoju činnosť na javisku, pretože aj my berieme opatrenia týkajúce sa vírusu vážne. S kolektívom ochotníkov si texty opakujeme doma, aby sme pokračovali v našej novo nacvičovanej hre, keď sa vírus pominie. Jednotlivo a individuálne si precvičujeme svoje monológy a repliky, skúšame si ich aj s pohybom, ktorý je určený k danej replike či monológu. Potom ľahšie všetci spolu „nabehneme“ do skúšania divadelnej hry.

Práve máme načítanú divadelnú hru s názvom Pokus o lietanie od bulharského autora J. Radičkova. V tejto komediálnej hre ide o neobyčajné dobrodružstvo dedinčanov, ktorí objavajú zatúlaný balón a pokúsia sa na ňom lietať. Hra je obohatená o hudobné scény a veľmi vtipné zápletky. Režisér Ladislav Žiško hru prerobil, aby takpovediac spĺňala kritériá a polohu našej obce. Viac už nepreznadá, veď uvidíte sami a myslím, že si aj poplačete... Samozrejme od smiechu.

Čím viac zodpovednosti v sebe prebudíme a ostaneme doma, tým rýchlejšie sa svet vráti do starých koľají a opäť bude môcť každý vykonávať svoju milovanú činnosť ako napríklad ja, chodiť na skúšky a stretávať sa so všetkými ochotníkmi a super kolektívom.

Sabína Bočáková (2020)

Stretnutie pri zvonici

Predvianočný čas si naši občania sprijemili stretnutím pri zvoničke. Pripomenuli si tak udalosť starú 240 rokov, t.j. prvú písomnú zmienku o zvonici v Rozvadzoch. V historických prameňoch sa uvádza, že v roku 1776 rozvadzský zeman Andrej Zimány s manželkou Barborou Hrabovskou zadovážili pre zvonicu zvon o hmotnosti 95 libier (cca. 53,2 kg).

Členovia FS Rozvadžan sa na improvizovanom pódiu spoločne s deťmi z DFS predstavili so svojim novým vianočným programom a priniesli vianočnú náladu pri pekne osvetlenej zvonici. Svoj skoro hodinový program zvládli všetci bravúrne aj napriek mrazivému počasiu.

Obyvatelia z horného konca miestnej časti obce Rozvadze to privítali, lebo vianočná atmosféra zavítala priamo k ich príbytkom. Toto kultúrne predstavenie mohli sledovať zo svojich okien a balkónov. Samozrejme, že si nenechali ujsť príležitosť stretnúť sa so svojimi susedmi, porozprávať sa a okoštovať niečo zo svojich domácich zásob. Folkloristický krčmár „Cibulík“ predával varené vínko, čaj a aj niečo do čaju. Šikovné folkloristické gazdinky ponúkali svoje doma napečené výrobky. Toto príjemné stretnutie ukončili 83-ročný zvonár František Letko tradičným večerným zvonením a Juraj Sedláček večernou modlitbou.

Podľa ohlasov viacerých účastníkov by sme mali takéto stretnutie organizovať pravidelne. Boli milo prekvapení programom, atmosférou a rozhodne nečakali takú veľkú účasť prítomných. Vianočný čas nám ponúka potrebný priestor na spomalenie, stretnutie so svojimi priateľmi, susedmi, rodinou a utuženie medziľudských vzťahov. Na záver by som chcel poďakovať všetkým ľuďom, ktorí sa zaslúžili o vydarené stretnutie a priniesli vianočnú pohodu priamo k našim obydliam.

Vendelín Sedláček (2017)

Z histórie a činnosti Sokola

V Trenčianskych Stankovciach (resp. v žiadnej z pôvodných štyroch obcí) nebol Sokol pred vojnou založený. Stalo sa tak až v deväťdesiatych rokoch dvadsiateho storočia. V telocvični stankovskej ZŠ začala od roku 1991 pravidelne cvičiť skupina žien. Vzniklo tak spoločenstvo so záujmom o pravidelný telesný pohyb, ktorý sa nerobí pre majstrovské tituly ani kvôli rekordom. Jeho cieľom je zdravý životný štýl. Cvičenie viedla starostka TJ Sokol Trenčianske Stankovce Mgr. Ľubica Naďovičová. A tak vďaka jej aktivite sa dňa 10. 3. 1993 konala v telocvični školy zakladajúca členská schôdza TJ Sokol TS za účasti 15 žien – prvých členiek.

Do histórie TJ sa výrazne zapísal 21. január 1998, kedy bol na členskej schôdzi založený volejbalový oddiel pod vedením Dušana Dutka z dovtedy rekreačne hrajúcich nadšencov. Táto skutočnosť podstatne ovplyvnila aktivity TJ a rozšírila členskú základňu aj o mužov. Volejbalový oddiel pod vedením Jána Bučka dodnes pravidelne trénuje v školskej telocvični a na ihrisku Oddychového centra. Zúčastňuje sa na turnajoch, sokolských súťažiach a sám turnaje organizuje. Z nich prichádzajú s poprednými umiestneniami.

V roku 2008 do TJ vstúpil oddiel Karate pod vedením trénera Karola Krejčího. Zúčastňoval sa na seminároch v Poľsku, Taliansku, Holandsku, Nemecku, Ukrajine. Z TJ vystúpil a osamostatnil sa v roku 2014.

V roku 2014 do TJ vstupuje lukostrelecký oddiel 3D pod vedením trénera Petra Hirjaka, ktorý z každých pretekov na Slovensku, Rakúsku, Maďarsku, Poľsku a Českej republiky nosí ceny, diplomy, medaily popredných umiestnení. Najväčšie úspechy dosiahli lukostrelci v Rakúsku, kde sa v roku 2017 majstrom Európy stal Samuel Chrastina a v roku 2018 sa majstrami sveta stali Samuel Chrastina a Ema Hudecová.

V roku 2017 do TJ vstupuje hudobná skupina „*SOKOLKA*“ pod vedením Daniely Hrušovskej. Skupina našu TJ reprezentuje na podujatiach organizovaných obcou, okolitých dedín podľa pozvania, Agrokomplexu Nitra a iných. V roku 2017 zo zdravotných dôvodov odstupuje dlhoročná starostka Sokola sestra Mgr. Ľubica Naďovičová a do funkcie starostu bol zvolený Dušan Dutko. Okrem činnosti v oddieloch sa členovia Sokola podieľajú na prípravách a zúčastňujú sa pri každoročných kultúrnych podujatiach usporiadaných obcou. Poriadajú aj 10-dňový pobyt pre 45 ľudí v Chorvátsku – Vodice, turistický pochod chotárom, jarnú brigádu pri skrášľovaní obce, obecnú zabíjačku, Deň matiek, Deň detí, stavenie mája, obecné dni.

Celá práca je založená na dobrovoľnosti bez nároku na finančnú odmenu a funguje len vďaka obetavým členom. Všetky akcie si členovia hradia z vlastných prostriedkov a z príspevkov sponzorov. Vďaka pochopeniu a dobrej

obojstrannej spolupráci s obcou časť prostriedkov na činnosť plynie do TJ z rozpočtu obce. Na činnosť slúži Spoločenský dom, telocvičňa školy a multifunkčné ihrisko v Oddychovom centre v Rozvadzoch a v Lipského parku.

Činnosť spestrila možnosť účasti na atraktívnych sokolských zletoch v USA, Slovinsku, Fínsku, Taliansku, Česku aj na Slovensku. Neodradili ani náročné nácviky skladieb a finančné náklady. Veď odmenou boli nadviazané nové priateľstvá a nezabudnuteľné zážitky zo spoločného cvičenia na zletoch.

TJ Sokol TS sa trvalo dostala do povedomia sokolskej rodiny nielen na Slovensku, ale aj v Rakúsku, Nemecku, USA, Taliansku, Poľsku a Českej republike. Zaslúžili sa o to členky oddielu žien prostredníctvom hromadných vystúpení, členovia volejbalového oddielu na športových súťažiach.

Ženy sú známe príkladnou disciplínou, kvalitným nacvičením pohybovej skladby, ochotou a dochvilnosťou. Podobne členovia volejbalového oddielu sú mimoriadne obľúbení na sokolských súťažiach pre veľký zmysel pre kolektív a vytváranie dobrej nálady s hudobnou skupinou Garážanka pod vedením Ľuboša Šišovského. V celom sokolskom hnutí sú stretnutia veľmi dôležité, či už na pôde jednoty, medzi jednotami, župami, alebo v rámci Sokola na Slovensku i Svetového zväzu sokolstva. Starších členov TJ teší predovšetkým záujem mládeže o pohyb a zmysel pre kolektív. Veď TJ je už ako jedna veľká rodina a členovia sa stretávajú a pomáhajú si aj v osobnom živote.

TJ Sokol TS je dobrovoľným občianskym združením, registrovaným na Ministerstve vnútra SR, je otvorené ďalším aktivitám či už športovým, alebo spoločenským. Privíta každého, kto má seriózny záujem o činnosť ako člen – športovec, člen – tréner, člen – rozhodca. Plánom do budúcnosti je viac podnietiť mládež k športovej činnosti.

To najdôležitejšie je, že TJ svojou činnosťou zvyšuje zdatnosť a zlepšuje zdravie svojich terajších členov, upevňuje kolektívneho ducha a kladie dôraz na harmonický rozvoj osobnosti po stránke telesnej, etickej, mravnej aj duchovnej. Stálou inšpiráciou sú ideály zakladateľov Sokola, ktorí sa prihlásili ku starogréckej „*kalokagatii*“, čo znamená snahu po dosiahnutí duševnej a telesnej dokonalosti.

Zlatá trofej

Pred niekoľkými rokmi pri prechádzke lesom, chotárom obce, sme museli mať šťastie uvidieť srnku, jeleňa, diviaka. V posledných 15-20 rokoch sa na území Slovenska situácia podstatne zmenila, počet zveri sa zvýšil takmer dvojnásobne. Poľovníctvo má na Slovensku nesmiernu kultúrnu a historickú hodnotu a spájajú sa s ním mnohé ľudové tradície dedené z pokolenia na pokolenie. Je veľmi dôležité poľovníctvo ďalej moderne rozvíjať a jeho tradície zachovať aj pre budúce generácie.

V našej obci pôsobí niekoľko rokov poľovnícke združenie Žilákovce, ktoré má svoj poľovnícky revír v katastri obce Trenčianske Stankovce ako i v okolitých obciach. Rozlohou patrí k väčším poľovníckym združeniam v okrese Trenčín. Svoju činnosť má zameranú na zachovanie, zveľaďovanie, ochranu a optimálne využitie genofondu zveri ako prírodného bohatstva. Pre každého poľovníka platí zásada, že má byť v prvom rade ochrancom a chovateľom zveri. Až potom jej lovcem. Dôkazom starostlivosti o zver v danom poľovníckom revíre sú ocenenia trofejí na viacerých výstavách.

Členovia združenia Žilákovce sa každoročne zúčastňujú chovateľských prehliadok ulovenej zveri revírov v okresoch Trenčín a Nové Mesto nad Váhom. Od roku 2006 získali viacero ocenení za trofeje diviakov, jeleňov, srncov, jazvecov, lišok.

Najväčší úspech bol však dosiahnutý na domácej pôde v rámci chovateľskej prehliadky, ktorú organizovala Obvodná poľovnícka komora Trenčín v Spoločenskom dome Trenčianske Stankovce v dňoch 28. – 29. 3. 2015. Ocenené parožie jeleňa podľa C.I.C. od strelca p. Emila Ďuriša, získalo na tejto výstave prvé miesto s celkovým počtom 210, 01 bodu, čo znamená ocenenie tzv. zlatý jeleň.

Pri tejto príležitosti sme položili p. Emilovi Ďurišovi niekoľko otázok: Ako dlho ste vedeli o danom jeleňovi?

„Tohto trofejného 14-ročného jeleňa sme pozorovali približne päť rokov. Podstatnú časť roka sa zdržiaval v našom chotári.“

Ako a kde sa konala poľovačka?

„Išlo o rannú tzv. „čakanú“ v priestoroch Kamenca.“

Môžu tu existovať i ďalšie „zlaté jelene“?

„Máme vedomosti, že v revíre je veľa kvalitných jeleňov, čo svedčí o dobrej starostlivosti o zver.“

Aké miesto má táto trofej medzi ostatnými?

„Samozrejme to najvyššie, je to prvý zlatý jeleň v Trenčianskom okrese. Tento rok sa zúčastním s touto trofejou celoslovenskej výstavy.“

Jozef Kadák (2015)

Rozhovor o Zväzarme

V našej obci pôsobí veľa spoločenských združení či organizácií. Niektoré sú verejnosti na očiach viac, niektoré menej. Všetky však svojou činnosťou organizujú spoločenský či záujmový život, záľuby a záujmy ostatných spoluobčanov.

Jednou z tých organizácií, ktorých história siaha hlboko do minulého storočia je aj stankovský Zväzarm. Kto v súčasnosti stojí v čele tejto záujmovej skupiny, čím sa zaoberá, akými činnosťami sa defiluje vo verejnosti a ako pulzuje jej život v súčasnosti? Na toto i iné veci sme sa spýtali predsedu tejto organizácie pána Tibora Tanáča.

Čo to vlastne Zväzarm je a čo je zmyslom či náplňou jeho činnosti?

„Zväzarm zastrešoval v minulosti branné športy a technickú záujmovú činnosť, zároveň plnil niektoré úlohy obrany štátu. Napriek tomu významne prispieval k rozvoju telesnej výchovy a športu, ale aj iných záujmových činností – modelárstvo, elektrotechnika, kynológia, rádioamatérstvo, streľba. Organizoval veľké množstvo spoločenských podujatí. Ako to najmä v bývalom režime bolo, občas aj ideologicky motivovaných, no predovšetkým rozvíjal všestrannosť aktivít svojich členov.“

Kedy vznikol v našej obci a kto boli zakladajúci členovia?

„Miestne organizácie Zväzarmu vznikali v priebehu roka 1951. Medzi zakladajúcich členov Zväzarmu v Sedličnej patrili Pavel Chrastina, Ivan Hrušovský, Ján Dohnanský.“

Akými aktivitami sa v dnešnej dobe zaoberá, ktoré by mohli upútať nových priaznivcov?

„V prvom rade treba povedať, že po zmene režimu v deväťdesiatych rokoch minulého storočia u nás sa nástupníckou organizáciou stalo Združenie technických a športových činností so Základnou organizáciou v našej obci. Pre nemožnosť venovať sa našim aktivitám vo vlastnej obci je ťažké pokračovať v samotnej organizácii života Zväzarmu.“

Jednou z aktivít bolo vybudovanie stankovskej strelnice, ktorá sa nachádza v k. ú. Veľké Stankovce. Ako to s ňou aktuálne je a funguje vôbec?

„Strelnica sa nachádza v tzv. „Oskorušovom jarku“ vo Veľkých Stankovciach. Skolaudovaná bola v roku 1992. V roku 2011 sa však strelnica kvôli veľkému hluku musela na príkaz úradov zatvoriť. Čo je veľká škoda pre našich športových strelcov. Strelnicu sme dali do bezplatného prenájmu organizácii z Trenčína, ktorá už prevádzkuje v Trenčíne krytú strelnicu. Urobili na nej protihlukové opatrenia a v súčasnej dobe je všetko pripravené na získanie povolenia v príslušných úradoch.“

Dušan Pevný (2016)

Karate – skúšky na stupne dan

Poslednú septembrovú sobotu tohto roku boli súčasťou 6. ročníka Laugaricio Gasshuku 2018 skúšky na majstrovské technické stupne – dan. Zúčastnilo sa ho osem skúšaných, z toho päť z našej skupiny (Slováci) a traja účastníci z Poľska. Skúšobní komisári boli: šéfinštruktór IOGKF sensei Tetsuji Nakamura – vlastní 7. dan a jeho pravá ruka sensei Victor Mangialardo – vlastní 6. dan, obaja z Kanady.

Skúška bola veľmi náročná, ale nakoniec ju všetci úspešne absolvovali. Traja naši cvičenci Július Janíček, Norbert Hatala a Tibor Hudáček sa stali držiteľmi tretieho Danu a prináleží im oslovenie sensei. Sempai Adrian Kuric sa stal držiteľom druhého danu a Zuzana Sivová držiteľkou prvého danu. Všetkým gratulujeme! Súčasťou každého karate semináru býva bohatý kultúrny program, ktorý dlhodobo pripravujeme.

Sensei Vic's Travel Report from the Laugaricio Gasshuku in Slovakia (alebo poznámky senseia Victora z ciest po Slovensku počas Laugaricio Gasshuku):

„Lietadlom som pricestoval do Viedne, odkiaľ sme išli autom na Slovensko. Po niekoľkých hodinách sme dorazili do mesta Trenčín. Je to historické mesto s veľkým hradom. Hotel Elizabeth, v ktorom bývam, bol postavený ešte v roku 1902 a nedávno bol kompletne zrekonštruovaný. Nachádza sa pod skalným bralom, na ktorom stojí hrad. Mal som to potešenie, že hrad som si celý prešiel. V tejto oblasti bola kedysi rímska armáda, ktorá po sebe zanechala nápis vytesaný do skaly, ktorý je vidno priamo z hotela. Slovensko je krásna krajina, má krásne kostoly, malebné kopce s malými dedinkami a všade sú zelené lesy. V jednej z týchto dedín prebiehal celý seminár, v inej som mal obed v duchu Októberfestu a v ďalšej som videl unikátny drevený Betlehem. Dobré som si oddýchol v kúpeľoch Spa Aphrodite postavených v rímskom štýle v Rajeckých Tepliciach. Na záver som strávil krásny večer v Tiborovom dome spolu s 20 študentmi z domáceho klubu. Tu som si užil skvelé tradičné jedlá ako jelení guláš, údeného pstruha, fantastické domáce koláče a iné dobroty. Víno a jedlá pribúdali, čo ukazuje na pohostinnosť tunajších ľudí. Som ohromený organizáciou tejto udalosti a potešený úžasným prijatím. Ďakujem IOGKF Slovensko, najmä senseiom Karolovi a Mariánovi, ako aj všetkým zainteresovaným za nezabudnuteľnú láskavosť a pohostinnosť.“

Karol Krejčí (2018)

Deti chránia prírodu

Po vydarenom podujatí nášho občianskeho združenia Robíme to pre deti – Bodovský pedál, sme si mohli všimnúť hromady odpadkov okolo Váhu. Naša členka Janka Tašárová navrhla preto usporiadať eko-akciu a urobiť niečo prospešné pre naše okolie. Takisto sme sa týmto spôsobom chceli poďakovať Slovenskému vodohospodárskemu podniku, odštepny závod Piešťany, ktorý nám predtým tento priestor bezplatne prenajal na podujatie Bodovský pedál. Zároveň sme chceli deťom ukázať, aké je dôležité chrániť prírodu a neznečisťovať ju odpadom.

V sobotu 13. 10. 2018 o 10.00 sme sa stretli pri futbalovom ihrisku v Stankovciach a odtiaľ sme plní elánu začali zbierať odpadky. Nachádzali sme rôzne staré pneumatiky, plastové fľaše, sklo, stavebný odpad, plechovice, igelity, dokonca aj nábytok. Niektoré predmety tam bez povšimnutia ležali niekoľko desaťročí. Podarilo sa nám vyčistiť úsek v dĺžke približne tri kilometre. Po dobre vykonanej práci sme si spoločne opekali „špekáčky“, deti sa vybláznili a zahrali si baseball.

Naše občianske združenie chce poďakovať všetkým zúčastneným za ich aktívnu účasť, takisto aj Obci Trenčianske Stankovce a Obecnému podniku služieb v Stankovciach. Našu snahu prišli podporiť aj kamaráti z Vrchárskej koruny Trenčianska.

V budúcom roku by sme v trende usporadúvania akcií pre deti a rodiny chceli pokračovať. Preto pripravujeme trojdielny seriál detských cyklistických pretekov v Trenčianskych Stankovciach, Trenčianskej Turnej a Bodovke. V pláne máme dve eko-akcie, zamerané na zber odpadkov. V spolupráci so ZŠ Trenčianske Stankovce, ZŠ Trenčianska Turná a Slovenskou numizmatickou spoločnosťou pri SAV, pobočka Trenčín, pripravujeme prednášku a výstavu k 100. výročiu úmrtia Milana Rastislava Štefánika.

Radovan Ziegler (2018)

Vznik ochotníckeho divadla v Stankovciach

Bez toho, aby sme hovorili o vzniku ochotníckeho divadla v našej obci, sa nedá nespomenúť vznik ochotníckeho divadla na Slovensku. Jeho úplné začiatky sa presne určiť nedajú. Môžeme však predpokladať, že začiatky divadla sú spojené so školou, nasledovali ochotnícke predstavenia a po nich vývin profesionálneho divadla. L. Čavojský a V. Štefko za začiatok vzniku ochotníckeho divadla u nás označili 22. august 1830, keď mladí študenti v Liptovskom Mikuláši hrali veselohru Jána Chalupku - Kocúrkovo. Za hlavného organizátora aj účinkujúceho označili vydavateľa kníh Gašpara Fejerpatakyho Belopotockého.

Mesto Liptovský Mikuláš sa stalo prvým známym strediskom ochotníckeho divadla u nás. Zapustilo tu svoje korene a zasahovalo do spoločenského života. Prvé predstavenia sa v tomto meste hrali vo vrbičskom hostinci a od apríla 1832 v kaplnke bývalého kláštora. V prvom predstavení Chalupkovho Kocúrkova hral hlavnú úlohu čížmára Tesnošila sám Belopotocký, v posledných predstaveniach bol najčastejšie šepkárom, ale pri všetkých bol akýmsi „chlapcom pre všetko“. Vybral hru, zohnal hercov, zaobstaral povolenie, zabezpečil miesto, určil čas predstavenia, šepkal, ťahal oponu, urovnával spory medzi ochotníkmi, zapisoval predstavenie do kroniky.

Takéhoto majstra všetkých divadelných remesiel mali obyčajne všade, kde sa divadlo hrávalo častejšie. Toto pravidlo potrebnosti celého človeka a uceleného divadelníka v jednej osobe uviedol do života Belopotocký a v podstate, ako ukážeme neskôr, platí dodnes.

Ochotnícke divadlo na Považí začínalo v Novom Meste nad Váhom v roku 1870. O rok neskôr založil Ľudovít Dohnány divadelný krúžok v Trenčíne. V hostinci U Zlatého barana sa hrali hry Jána Chalupku - Inkognito a Drotár. Obecenstvo sa podľa dobových záznamov na nich dobre bavilo. Krátko na to boli Trenčania obvinení, že ich hry urážajú maďarský národ a ďalšie predstavenia im zakázali.

Ochotnícke skupiny pôsobili v Novom Meste n/V, Kálnici, Beckove, Bošáci, Malých a Veľkých Stankovciach a v Trenčianskej Turnej. Divadlo najmä na dedinách stále viac preferovalo zábavnú a oddychovú funkciu. Najmä po prvej svetovej vojne sa menili zoskupenia a dôvody hrania ochotníkov. Ochotnícke predstavenia začali pestovať takmer všetky existujúce spolky a združenia - hrali hasiči, Červený kríž, spolky žien, školy, mládež, cirkevné spolky, mnohé z nich z dôvodu zisku.

Vývin divadelníctva v našej obci kopíruje vývin na Slovensku, popísaný v úvode článku. Začiatky, ku ktorým sa vďaka písomným záznamom možno dopátrať, sú v školách a školských skupinách. Prvými ochotníkmi sa tak stali učitelia alebo kňazi našej obce.

Z najstaršie písomne doloženého obdobia našich štyroch obcí sa síce o divadelníctve nedočítame nič, naznačuje nám však, prečo v našom historickom mapovaní budeme spomínať divadlá v rôznych častiach našej obce (medzi občanmi rozdelenie Veľké Stankovce, Malé Stankovce, Rozvadze a Sedličná je dodnes zaužívané ako bližšie označenie lokality, v ktorej bývajú).

Prvý písomne doložený záznam o konajúcom sa divadle pochádza z Národných novín z roku 1900, v ktorých uverejnili list učiteľa Michala Kišša o slávnosti, ktorá sa konala v škole v Malých Stankovciach dňa 7. januára 1900. Dozvedáme sa, že kultúrny program v škole pripravila slečna Marta Bodická, sestra stankovského farára spolu s Gustou Kiššovou. Program pozostával zo spevu, divadelného predstavenia a rečenia. Divadlo pripravili šiestaci, išlo o frašku vo dvoch dejstvách pod názvom - Za živa mŕtvi manželja. Pozvaných bolo aj niekoľko hostí z Trenčína. Vstupné bolo dobrovoľné, pričom škola vyzbierala 26 zlatých, za ktoré zakúpilo nové oltárne rúcho do miestneho chrámu.

Ďalšie divadelné predstavenie školskej mládeže, o ktorom písal Národný hlásnik v roku 1902, sa konalo v Malých Stankovciach 29. decembra, o hre ani účinkujúcich sa z článku nedozvieme nič. Išlo o divadelné predstavenie pod názvom Úbohá Marienka a dvanásť mesiacov. Najväčšiu zásluhu autor správy pripisuje miestnemu farárovi Cyrilovi Bodickému, ktorý v spolupráci so slečnou Gustou Kiššovou pripravili mládež na verejné vystúpenie. Priestraná škola mala veľké obecenstvo a výťažok z predstavenia činil 78 korún, za ktorý sa mal zakúpiť luster do kostola.

Prvý záznam o aktivitách v obľúbenej veľkostankovskej krčme „na Brodku“ súvisiacich s divadlom, nájdeme v Prílohe k č. 58 Národných novín, v ktorom sa píše o roľníckej mládeži, ktorá dňa 20. mája 1907 pripravila a zahrála 3 veselohry. Od P. Socháňa - Klepeto, od G. K. Z. Laskomerského - Starý zaľúbenec a Oklamany klamár.

Divadlo bolo u našich predkov očividne obľúbenou formou zábavy, pretože už na fašiangy v roku 1910 skupina nadšencov zahrála pre občanov v šope, ktorá patrila ku krčme „na Brodku“. Ochotníci urobili improvizované javisko z prázdnych sudov na pivo, na ktoré pribili „foršne“. Oponu im ženy šili z plachiet, ktoré v tej dobe tkali doma na krosnách. Režisérom a organizátorom bol pán Ladislav Lojko.

V období prvej a druhej svetovej vojny ochotnícke umenie na istý čas zaniká, ale znova sa obnoví a pokračuje v nových formách aj priestoroch. Významnou sa stala napríklad nová krčma U Cibulíka v Rozvadzoch. V roku 1927 požiadal Jozef Cibulík obecné zastupiteľstvo o pridelenie hostinskej a výčapníckej koncesie. Obec, vzhľadom na to, že bol legionárom v prvej svetovej vojne súhlasila, ale stanovila podmienku, aby k svojmu jednoizbovému domu pristavil budovu vhodnú na prevádzkovanie živnosti. To neurobil, a preto v roku 1930 o koncesiu prišiel. Opätovne bola Cibulíkovi pridelená koncesia až

v roku 1940 a následne so synmi postavil dom na pozemku, ktorý dostal ako legionár a zriadil tu krčmu. Veľké množstvo divadelných predstavení, ktoré vznikali najmä po druhej svetovej vojne až do roku 1965 malo premiéru práve v tomto kultúrnom stredisku rozvadských ochotníckych hercov.

Ešte pred ukončením druhej svetovej vojny sa divadlo hralo okrem krčmy U Cibulíka aj v kultúrnom dome v Sedličnej, od roku 1939 v obecnom dome do Veľkých Stankovciach, v ktorom bola neskôr zriadená škola. V roku 1956 bola práve táto budova zrekonštruovaná tak, že v nej bolo vybudované javisko s oponou, horizontom, osvetlením dvoma reflektormi, čo viedlo najmä školské divadelné súbory k pravidelnej a cieľa vedomej činnosti.

V našej obci majú svoje dôležité miesto aj členovia dobrovoľného hasičského zboru. Ich kolektív má naozaj dlhú a bohatú históriu. Práve oni sa v istej etape svojej existencie venovali ochotníckemu divadlu. Už v roku 1944 nacvičili a hrali divadelnú hru Ferka Urbánka - Dedinský krutáň v réžii učiteľov a manželov Pelechovcov. Ich hra mala veľký úspech. Neskôr, v povojnovom období s členmi už požiarneho zboru nacvičovali tiež manželia učiteľa Dudášovci. Hrali aj v okolitých obciach a na okresných prehliadkach a získali viaceré čestné uznania.

V roku 1958 vznikol ochotnícky divadelný súbor. Jeho režisér, učiteľ miestnej školy Jozef Hág, nacvičil predstavenie Ivana Stodolu - Jožko Púčik a jeho kariéra.

Od 60. rokov až do konca 90. rokov minulého storočia bolo ochotnícke divadlo spojené s menami výrazných osobností Trenčianskych Stankoviec - pani učiteľky Heleny Bočákovej a pána učiteľa, neskôr dlhoročného riaditeľa školy pána Ladislava Žišku.

Tvorba divadelného predstavenia je zaujímavý proces. Má svojich organizátorov, hercov aj nadšených divákov. Má teda ochotnícka scéna v dnešných časoch ešte svoje opodstatnenie? Nájde si nielen fanúšikov, ale aj hercov medzi mladými? Keďže sme súčasťou ochotníckeho divadla v Trenči. Stankovciach, sme presvedčení, že má. Samozrejme, doba sa zmenila, umelecký vkus mladých a záľuby takisto. Preto ochotnícke divadlo má nielen svoje čaro vo vásni a nadšení jeho aktérov, ale, prirodzene, aj veľké úskalía a riziká. Dnes, samozrejme, už v žiadnej zo stankovských krčiem ani necvičíme, ani nehráme. K dispozícii nám slúži Spoločenský dom s podmienkami, aké sme k sudom a fošniám prirovnávať nemohli. Práve naopak.

Máme pódium, máme oponu, ochotných ľudí - hercov, no najmä veľkú osobnosť, ktorá tak, ako Belopotocký pri vzniku divadla v Liptovskom Mikuláši, zjednocuje všetkých a zabezpečuje, aby sme aj pri skromných podmienkach a s malým rozpočtom mohli kolektívne fungovať a hrať. Tou osobnosťou je pán Ladislav Žiško.

Nácvik jedného divadelného predstavenia ochotníkom trvá približne

pol roka, aj to iba v prípade, že sa herci pravidelne stretávajú. Ak sa všetci stretnú dvakrát do týždňa, môžeme to považovať pri hektickom spôsobe života dnešných dní za veľký úspech. Pravdou však je, že ako herecké zoskupenie sa stretávame väčšinou iba jedenkrát do týždňa.

Finálna divadelná hra by teda mala byť nacvičená za 6 mesiacov, potom nasledujú samotné predstavenia. Ideálne je hrať predstavenie šesť až desaťkrát. Stalo sa, že ochotnícke zoskupenie hralo nacvičenú hru iba štyrikrát a prišlo len 26 ľudí. A to je pre hercov obrovské sklamanie, ak sa obzrú späť a vnímajú svoj tvrdý tréning, snahu, tvorivé nasadenie, nadšenie a ľudia nakoniec neprídu.

Našťastie, pozitívne ohlasy dominujú, preto sa ľudia, ktorí sa divadlu v Stankovciach venujú, nevzdávajú a občasným neúspechom v podobe malého počtu divákov sa nenechajú odradiť či znechutiť. Za zmienku stojí spomienka na hru v Liptovskom Mikuláši, kde stankovských ochotníkov porota náramne vychválila nielen za herecké výkony, aktuálne kostýmy a za dobre vymyslenú scénu, ale aj za fakt, že sa naši herci podobali na Rusov (festival I. Stodolu 2016).

Prvý nácvik začína tým, že režisér prinesie pár hier na ukážku, sadne si s hercami a spoločným čítaním, analýzou a úvahami jednotlivcov sa snaží vybrať taký scenár, ktorý najviac typovo sedí hercom a mohol by mať úspech. Niektoré hry vyberáme dokonca z tých, ktoré sa už kedysi v Stankovciach nacvičili a hrali.

Takúto renesanciu zažila napríklad divadelná hra Kubo. Starší herci z kolektívu navrhli pánovi Žiškovi, aby hru oprášil, keďže dlho o nej nik nepočul. Pán Žiško predstavil svoju víziu, v stručnosti popísal charaktery postáv, pár slov venoval kostýmom a scéne. Rozdelili sa postavy a nácvik sa začal.

Po rozdelení postáv si herci začnú čítať scenár a robia si dôkladné poznámky. Keď už majú herci scenár načítaný, ide sa na javisko, pripraví sa scéna a ide sa skúšať. Bohužiaľ, naši ochotnícki herci nemajú také vymoženosti ako herci profesionálnych divadiel, kde scénu navrhnu a nakreslia študovaní profesionáli. Ochotnícki herci v našej obci si scénu improvizácie vždy pripraví sami.

Podobne funguje aj výber a voľba vhodných kostýmov. Ideálne zdroje sú. Samozrejme, domáce šatníky a skrine. V núdzi pomáha spriaznené Mestské divadlo v Trenčíne, výborná spolupráca je aj so Strednou umeleckou školou v Trenčíne.

Tvrdiť, že ochotníci môžu fungovať bez peňazí a len z dobrej vôle či ochoty niekoho zabávať, by bol číry nezmysel. O financie sa v ochotníckom divadle u nás stará pokladník, pán Vladimír Jančo. Majú zavedený účet, o ktorom sa všeobecne tvrdí, že na ňom je vždy toľko peňazí, koľko herci potrebujú. Výťažok z predstavení nikdy nie je vysoký, herci teda na svoj koníček nemôžu pozeráť ako na zárobkovú činnosť. Je síce pravda, že za dobre odvedené predstavenie hercom nejakú tú „korunku“ posunú, ale keď nie je z čoho rozdávať, herecká partia sa spoločne vyberie na Inovec, posedí si, dá si obed a ľudsky sa

zabaví. Pravdou je, že všetci v našom malo divadelnom zoskupení vystupujeme a pracujeme z lásky, s nadšením a vášňou.

Náš ochotnícky súbor pozostáva z členov rôzneho veku. Ak sa vytvorí kolektív ľudí s rovnakými záľubami, ktorí sú schopní tvoriť, inšpirovať, učiť sa nové herecké role, čítať a vyjadrovať svoje názory, vek je úplne nepodstatný. Porozumenie sa dostaví napriek vekovému rozdielu.

Zo všetkých predstavení sú najlepšie tie, v ktorých Stankovčania hrajú Stankovčanom. Ak sa vydaria, pocit z úspechu sa nedá vyvážiť ani peniazmi, ani žiadnymi vyznamenaniami. Takou bola napríklad premiéra divadelnej hry Kubo od Jozefa Hollého, ktorá sa uskutočnila v Spoločenskom dome dňa 22. júna 2014. Počet divákov bol pre ochotníkov zaväzujúci, sledovalo ich až 260 párov očí.

Kolektív ochotníkov viedol režisér Ladislav Žiško. Pod jeho taktovkou vznikla scéna, vybrali sa kostýmy aj piesne, jeho harmonika nemohla chýbať. Autormi scény boli Michal Rychlý a Andrea Mojžišová, na kostýmy dohliadala predovšetkým Anna Ďurišová.

V hre sa predstavili všetci skalní divadelní ochotníci: Pavol Múdry, Terézia Kadáková, Michal Rychlý, Zuzana Sivová, Kristína Pšejová, Dušan Staňák, Šimon Stopka, Vendelín Sedláček, Lenka Jančová, Vladimír Jančo, Juraj Kubiš, Pavol Kadlec, Adriána Rožníková, Andrea Mojžišová, Anita Bolechová, Helena Gabrišová, Ján Gabriš. Vypomáhali a kolorit hry dotvorili aj členky folklórneho súboru Rozvadžana Speváckej skupiny dôchodcov z našej obce. Zvuk sledoval Jaroslav Turek a text šepkárky Oľga Múdra a Eva Stopková.

Na začiatku hry celý herecký súbor so spevom v sprievode harmoniky obišiel zaplnené hľadisko a vyšiel na javisko. Potom nasledovalo 1,5 hodiny skvelých hereckých výkonov a hudby divadelných ochotníkov. Na záver všetci účinkujúci obišli celé hľadisko ako svadobný sprievod mladého páru Aničky a Paľka. Po návrate na javisko celý súbor zožal „*standing ovation*“. Diváci boli nadšení, herci unavení, ale pyšní na svoj herecký výkon. A práve v takých chvíľach sa môže nájsť zmysel existencie ochotníckych divadiel.

Mali by pobaviť a potešiť, zbližiť ľudí jednej obce svojou nápaditosťou, kreativitou a chuťou niečo odovzdať svojim spoluobčanom.

Kynológia v Stankovciach

Nie nadarmo sa hovorí, že pes je najlepší priateľ človeka. Sú to nadpriemerne inteligentné zvieratá a zároveň jediné tvory na svete, ktoré majú radšej svojho pána ako seba. Možno práve pre tieto skutočnosti si ich Dáška Mináriková vybrala za svojich „kolegov“.

Už počas chodenia do základnej školy si ju pamätám, ako s kamarátkou chodili na prechádzky so svojimi štvornohými priateľmi. Bolo mi hneď jasné, že ona to so psíkmi vie.

Odjakživa sa chcela venovať zvieratám. Ako stredoškolačka túžila študovať „veterínu“. No počas záverečných mesiacov v strednej škole si dala otázku: „Venovať sa naplno psom alebo sa starať o všetky druhy zvierat?“ Láska k psom ju však presvedčila, že kynológia je pre ňu správny smer.

Aktuálne sa Dáša Mináriková venuje športovej kynológii. Trénuje psov v zmysle medzinárodného skúšobného poriadku IPO, podľa ktorého sa psi cvičia v troch disciplínach – stopa, poslušnosť a obrana. Jej tvrdá práca sa odzrkadľuje v účasti a úspešnosti na súťažiach. Pre Dášu Minárikovú (31) je doteraz najväčším úspechom 30. miesto (zo 140 pretekárov) na Majstrovstvách sveta v americkej Philadelphii so sučkou s exotickým menom Usha Barnero v roku 2013. Veľmi pekné úspechy dosiahla aj na majstrovstvách Slovenska a Čiech, trikrát sa umiestnila na druhom mieste.

V kynologickom klube okrem nej pôsobí aj Martina Ružičková z Chocholnej-Velčíc a Jozef Adamuščin z Trenčianskych Stankoviec. Jozef Adamuščin sa do našej obce prisťahoval nielen kvôli svojej práci so psíkmi, ale aj kvôli priateľke Dáške. Jeho najväčším doterajším úspechom je zisk titulu Majster sveta všetkých plemien FCI v roku 2013 s nemeckým ovčiakom. Za posledných sedemnásť rokov titul vždy vyhral belgický ovčiak – „malinois“.

Jozef Adamuščin sa tak so svojím nemeckým ovčiakom stal historicky prvým Majstrom sveta FCI zo Slovenska. O dva roky sa mu podarilo titul obhájiť. Bolo to v roku 2015 vo Švajčiarsku, no už s iným psíkom. Získať opäť 1. miesto na Majstrovstvách sveta všetkých plemien sa nikomu nepodarilo v celej histórii Majstrovstiev sveta FCI v takom krátkom čase a v jeho prípade dokonca s dvoma rôznymi psami.

Treba pokračovať a povzbudiť oboch ako aj celý Kynologický klub v našej obci, že takýmto pekným a úspešným spôsobom propagujú Slovensko a naše Trenčianske Stankovce po celom svete.

Monika Pevná (2016)

Ako sa tvoria Stridžie dni

Jednou z významných akcií, ktoré rozhybali život v predvianočnom čase v našej obci, boli predstavenia skupiny mladých ľudí a ich detí pod vedením Veroniky Kováčikovej s názvom „Stankovské Stridžie dni“. Predstavenie, ktoré malo premiéru pred dvomi rokmi a konalo sa v Malých Stankovciach pri zvonicike v rodinnom dome jednej z účinkujúcich, malo úspech vo verejnosti, a tak, prirodzene, očakávajú spoluobčania pokračovanie.

V dnešnej dobe však prežívame zvláštne príbehy vďaka nešťastnej pandémie Covidu, a tak čo bude s tohoročnými Stridžimi dňami nevedia povedať ani samotní organizátori. Napriek tomu, dovolili sme si trochu vyspovedať Veroniku Kováčikovú, spoluorganizátorku tohto kultúrneho podujatia.

Ako sa tvorili takéto Stridžie dni vo vašom podaní?

„Keďže sme iba na začiatku tvorby a neustále navzájom spoznávame osobné limity a skryté rezervy, s ktorými môžeme ďalej pracovať, tvoríme, meníme, dopĺňame aj v priebehu skúšok.“

Kde beriete inšpiráciu a námet?

„Na začiatku to bola už spomínaná „Lucia“, keď som sa jeden rok obliekla do bieleho a urobila som obchôdzku po vybraných domácnostiach a obchodoch v našej ulici a pozorovala reakcie ľudí. Hnací motorom bola tichá a pochmúrna naša ulica počas dní pred Vianocami. Ďalší rok sa ku mne pridali aj deti a ich rodičia a „Luciu“ sme rozšírili a zopakovali. Na súkromnom stretnutí mi jedna z účinkujúcich vnukla nápad, že by sme mohli urobiť predstavenie o predvianočných zvykoch a tradíciách. Ja som s nadšením súhlasila a tam to všetko začalo... Páčia sa mi slovenské zvyky a tradície, pred rokmi ma inšpirovalo jedinečné predstavenie „Betlehenské hry“ s dlhoročnou tradíciou na strednom Slovensku. Bolo to ako návrat do dávnych čias, ktorý sa vám odohrával v jeden moment pred očami.“

Čo vás poháňa k tomu, aby ste svojim divákom predviedli čo najlepší program?

„Úsmev a radosť na tvárach ľudí a hlavne veľký záväzok, že si opäť našli čas a prišli sa pozrieť, čo si nesmierne vážim a chcem im dopriať každý rok krajší zážitok, a preto ma zaujíma hlavne kritika, osobné názory a otvorenosť hostí, ktorí prijali naše pozvanie, pretože tieto ma posúvajú vpred.“

Kto je hlavný scenárista, ako tvoríte dialógy?

„Námet si v hlave „prehodnotím“ na začiatku ja sama, potom pripravím koncept scenára s ohľadom na tradície a zvyky, avšak s rukopisom mne vlastným, ktorý predložím na pripomienkovanie členom našej tvorivej skupiny, aby prispeli svojimi postrehami a nápadmi.“

Bez koho a čoho si neviete predstaviť tento program?

„Tu je odpoveď jednoznačná. Bez účinkujúcich, ktorí obetujú kúsok nielen zo svojho voľného času, ale aj času, ktorý by mohli tráviť so svojimi rodinami a deťmi, samozrejme divákov a tých ostatných, síce nemenovaných, možno neviditeľných, ale rovnako dôležitých, ktorí nám pomáhajú dotvoriť Stankovské Stridžie dni „stridžími“.“

Hlavné hviezdy alebo humorný príbeh z predchádzajúcich ročníkov?

„Myslím, že deťom sa páčila striga a Mikuláš a dospelým, tak to je už otázka pre nich.“

Kedy vás opäť ľudiavidia?

„Ak sa nájdú aj tento rok ochotníci a dovoľia to všetky okolnosti, ktoré toho času rezonujú okolo nás, tak radi a s pokorou včas oznámime termín nadchádzajúceho ročníka našim priaznivcom, na ktorých sa už teraz tešíme.“

Dušan Pevný (2020)

Rozvadžan v Banskej Bystrici

Súčasťou 362. ročníka Radvanského jarmoku v Banskej Bystrici dňa 7. septembra 2019 bol aj druhý ročník Slovenského dňa kroja. Na pozvánku adresovanú pánovi starostovi pre folklórny súbor v obci pohotovo a s nadšením zareagoval aj FS Rozvadžan potvrdením svojej účasti agentúre, ktorá akciu zastrešovala. O ôsmej ráno pristavený autobus financovaný z vlastných zdrojov začal v Rozvadžoch postupne naberať jednotlivých členov súboru. Keďže má náš folklórny súbor v obci aj nemálo obdivovateľov, niekoľkým z nich sa nám podarilo absolvovať cestu takmer do srdca Slovenska spolu s našimi folkloristami.

Záhradkári by sa v lete mokrej predpovedi počasia určite potešili, ale na tento deň sme si vedeli predstaviť podstatne slnečnejšiu verziu. Sklesnutú náladu sa pomaly, ale isto, niektorí pokúšali vylepšiť vytiahnutím fliaš a ponúkaním tekutých pesničiek. Peťo Hlávek s ozembuchom aj Peťo Koubík s harmonikou nenechali dlho čakať okolo sediacich na prvé tóny svojich hudobných nástrojov. Hrali pesničku za pesničkou a autobusu s našim spevom sa postupne začala zlepšovať nálada.

Prezentácia folklórneho súboru prebehla rýchlo, v krátkosti sme si vyjasnili organizačné pokyny a rozprchli sme sa do ulíc mesta. Upútal nás reklamný stan známej mliekarne. Keďže zadarmo ani kura nehrabe, výrobok z mliekarne sme si mohli kúpiť iba peknou pesničkou, a tá teda bola!

Pamätník SNP bol len nedávno svedkom osláv 75. výročia SNP, na nádvorí sa vynímali položené vence. Miestom stretnutia účastníkov Slovenského dňa kroja bol práve priestor pod pamätníkom.

Každý folklórny súbor v krátkej prezentácii v programe „Z rôznych kútov Slovenska“ reprezentoval svoju obec, na javisku pred kamerami RTVS. Kým sme sa tam však dostali, pretieklo Hronom veľa vody. Od pamätníka, cez Národnú ulicu, až po Námestie SNP, kde sa vynímalo javisko, sa posúval celý sprievod pozostávajúci z 3882 účastníkov.

Bolo zaujímavé pozorovať, ako sa z kráčajúcich chodcov stávali kroku neschopné osoby, ktoré si spolu s nami spievali slovenské pesničky. Verím, že Radvanský jarmok sa týmto už možno aj tradičným spestrením stal najkrajším jarmokom na Slovensku.

Zuzana Jančová (2019)

Hovoria nám „tichí blázni“

Viete, aký je rozdiel medzi rybárčinou kedysi a dnes? Čistá voda, upravené brehy jazier, potokov, riek a v neposlednom rade počet rybárov! Ale aj - prídem k vode a musím si upratať po „tiež“ rybároch.

Ohniská plné odpadkov, plechovky od piva, kukurice, nehovoriac o plastových nádobách a fľašiach. Napriek tomu je pre mňa rybolov najlepším relax. Je to útek pred stresom a v neposlednom rade niekedy aj pred manželkou či priateľkou...

Dnes má však rybolov aj množstvo vymožeností. Rozmanitosť návnad je taká, že rybárom môžu závidieť aj hostia v reštauračnom zariadení prvej cenovej skupiny. Ďalšou obrovskou výhodou dneška je boj proti komárom. Rôzne druhy repelentov, ako ich dnes poznáme, neboli v minulosti dostupné. Takže, my rybári, sme museli hľadať iné spôsoby ako sa chrániť pred týmto hmyzom. Napríklad listy z rajčín zavesené na ušiach...

No pre mňa bol najlepším spôsobom ochrany nemenovaný kamarát (Peter), ktorý mi pri rybolove asistoval tak, že tuho fajčil a tým odpudzoval komárov. Malo to však aj nevýhodu, lebo okrem návnad na ryby, som musel kupovať aj škatuľku cigariet zn. Mars.

Na záver však musím povedať, že športový rybolov bol kedysi, a je aj dnes, krásny relax v prírode. Je to útek pred dnešnou uponáhľanou dobou. Za všetkých „tichých bláznov“, ako nás niektorí volajú, pozdravujem čitateľov týchto novín.

P.S.: A ako pripravujem vianočného kapra ja? Odrežem hlavu. Vypitvím od hlavy po spodnú plutvu. Keď ho chcem vyprážať, tak stiahnem z kože. Ďalej ho pripravujem ako bravčový rezeň. Narobím „podkovičky“. Pri jedení postupne sťahujem mäso z „podkovičky“ v smere od chrbtovej kosti. Kosti tak zostanú v nej. Takto sa veľmi zníži riziko, že by kosť ostala v ústach. Dobrú chuť!

Juraj Šabik (2019)

Pre radosť, krásu, úžitok

Pokračujeme v sérii článkov o spoločenských organizáciách v našej obci. Jednou z množstva aktívnych a veľmi úspešne propagujúcich obec v širokom povedomí okolia a nielen slovenského, ale aj v zahraničí je Slovenský zväz chovateľov – základná organizácia Trenčianske Stankovce. Ponúkame vám prezentáciu ich aktivít spracovanú vedením tejto organizácie a redigovanú redakciou novín HLAS.

Chov čistokrvných zvierat v Trenčianskych Stankovciach je na organizovanej úrovni od roku 1964. V roku 1966 sa konala prvá chovateľská výstava, na ktorej bolo vystavených 180 zvierat. Postupom času naberali chovatelia v Stankovciach skúsenosti a začali brať svojho koníčka oveľa vážnejšie. V tom čase začali premýšľať o vlastných priestoroch.

Po prvom nevydarenom pokuse s opravou pôvodného kultúrneho domu sa pustili do rekonštrukčných prác na starej budove evanjelickej školy, ktorá v časoch bývalého zriadenia bola poskytnutá štátnou mocou organizácii chovateľov. Postupom času vybudovali priestory vhodné na schôdzovú činnosť, ale aj na kultúrne podujatia s chovateľstvom spojené. Zároveň sa s chuťou pustili do výstavby výstavnej haly v areáli bývalej cirkevnej školy, ktorá bola dokončená za päť rokov. V týchto časoch rezonovala medzi chovateľmi i v širokom živote obce najmä organizačná schopnosť ústrednej postavy chovateľov pána Rudolfa Mojžiša.

Ešte pred dokončením haly v roku 1982 sa konala jedna z najväčších výstav, na ktorej bolo vystavených 1 650 zvierat. V čase dokončenia výstavby haly v roku 1984 sa konala v Trenčianskych Stankovciach Okresná výstava chovateľov, ktorá sa koná dodnes pod názvom Trenčianska oblasť. Počty i kvalita vystavovaných zvierat boli v minulých rokoch rôzne. Po miernom poklese počtu vystavovaných zvierat v 90-tych rokoch začína mať v súčasnosti chov čistokrvnej hydiny, králikov, holubov, ako aj iných domácich zvierat opäť veľký význam. To sa prejavuje na stúpajúcej kvalite vystavovaných zvierat.

Medzi našich najúspešnejších chovateľov, ktorých zvieratá v posledných rokoch žnú úspechy na výstavách patria Buček Ján, Repka Roman, Vachánek Dušan, Urbánek Jozef, Urbánková Anka. Ďalšími chovateľmi, ktorých stretne na každej chovateľskej akcii, patria – Hladký Rudolf, Janiš Jozef, Mojžiš Jozef, Vachánková Mária, Klátiková Simona, Košút Miroslav, Beňovič Pavol a Žuffa Roman. Veľkými úspechmi je reprezentácia našej základnej organizácie na celoštátnych a medzinárodných výstavách, akými boli európske výstavy v Brne, Prahe, Walese, Lipsku, Nitre.

Členovia stankovskej organizácie zastávajú významné funkcie v rámci Slovenského zväzu chovateľov, ale i funkcie v medzinárodných chovateľských

štruktúrach. Konateľ našej základnej organizácie Žuffa Peter je medzinárodným arbitrom – hodnotiteľom hydiny s certifikátom „*Posudzovateľ hydiny EE*“ a zástupcom slovenského, ale i českého zväzu chovateľov v Európskom chovateľskom zväze (Entente Européenne) a členom Európskej štandardnej komisie pre hydinu.

Chovateľská organizácia v Trenčianskych Stankovciach udržiava chovateľskú družbu so základnou organizáciou Českého svazu chovateľů v Kunoviciach. Táto družba však nie je len družbou organizácií, ale je obohatená veľkými osobnými priateľstvami medzi jednotlivými chovateľmi. V roku 2015 toto priateľstvo dosiahlo 37. výročie, čo je už druhá generácia chovateľov.

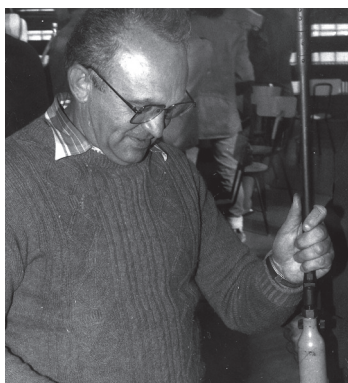
Prezentáciou a porovnaním výsledkov chovateľského umenia je však vždy výstava zvierat, ktorú organizujú vždy v posledný októbrový víkend každý rok. Na tejto výstave prezentujú svoje odchovy vystavovatelia z Trenčianskeho regiónu, ale už po dlhé roky i chovatelia z iných regiónov Slovenska a zahraničia. Najväčšou bola výstava k 50. výročiu založenia organizácie, ktorú sme zorganizovali v roku 2014. Na tejto výstave sa prezentovali vystavovatelia nielen zo Slovenska, ale aj z Českej republiky, Poľska, Rumunska.

Činnosť základnej organizácie SZCH a jej členov je nabitá počas celého roku. Rok chovateľa začína pre každého zabezpečením si správneho plemenného materiálu v dostatočnom predstihu a prípravou na rozmnožovaciu sezónu. A o tom i o úspechoch členov organizácie, o podpore mladých chovateľov či organizovaní odborných diskusií na tému chovateľstva sa dozvedia čitatelia v budúcich číslach našich novín.

Tomáš Sliva (2016)

Amatérsky kúzelník Jozef Pevný

Pavel Chrastina, príprava vzduchovej pušky na preteký Zväzarmu

Hasičský zbor pri nácvi

Nácvik hasičov pred kamerami Slovenskej televízie

Veronika Kováčiková
- organizátorka Stridžích dní

Dáša Mináriková - kynologička

Hasiči z Malých Stankoviec

Stankovskí hasiči pri slávnostnom nástupe

Hasiči z Veľkých Stankoviec

Divadelný súbor pod vedením učiteľa Štukovského v Malých Stankovciach

Detský folklór v škole

Tanečná škola v Trenčianskych Stankovciach

Kuchársky kurz v Sedličnej

Stankovská dvanásťka počas vystúpenia

Zväzarmovskí strelci

Spevokol pri ECAV na vystúpení v kostole

Slovenský deň kroja v Banskej Bystrici, účastníci zo Stankoviec

Občianske združenie - Robíme to pre deti

Stankovskí chovatelia pri výstave

Chovateľská výstava v Malých Stankovciach

Ženy zo Sokola na vystúpení v Bratislave

Detstí členovia klubu karate Do

Robíme to pre deti - Bodovský pedál

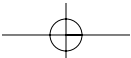
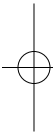
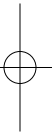
Mužský spevácky zbor pod vedením Štefana Štukovského

Partia chlapov po úprave budúcej aleje stromov ku križu v Rozvadzoch

Spevokol dôchodcov

VI.

Naši současníci

(každý z nás je jedinečný)

Návrat do minulosti – spomienky Evy Beňovičovej

Týmito slovami by som sa rada vrátila do obdobia prerodu samosprávy, kedy sa menilo usporiadanie obcí. Zanikli Miestne národné výbory, vtedajšie MNV, vznikla obec ako samosprávna inštitúcia. Nechcem hodnotiť toto, ani neskoršie obdobie. Je to len krátky exkurz do minulosti a spomienky, ktoré v človeku zanechajú hlbokú ryhu.

Prakticky celý môj pracovný život bol spätý s mojou rodnou dedinou, a to na Poľnohospodárskom družstve Inovec, neskôr v samospráve našej obce. A tak som sa „motala“ po tomto našom teritóriu necelých 40 rokov.

Keďže som ukončila svoju aktívnu kariéru v obci, veľakrát sa v mysli vraciam do obdobia zrodu samosprávy a môjho pôsobenia v obci ako poslankyne, neskôr starostky obce a opäť poslankyne. Začiatkom 90-tych rokov prebrala obec za ťažkých ekonomických podmienok rozostavaný spoločenský dom. Na jeho dostavbu bolo treba zobrať úver, ktorý sa v tom čase pohyboval na úrovni 21 % úrokovej sadzby z úveru. Ten sa s nami potom ťahal dlhé a dlhé roky.

Začal sa tiež veľkolepý projekt odkanalizovania našej obce i okolitých obcí. Zápasili sme s množstvom rozostavaných investičných akcií a stále bolo treba riešiť niečo nepredvídané, akútne. Pristúpilo sa ku plynofikácii budovy materskej školy, pokračovalo sa v rozširovaní kanalizácie, dokončila sa rozostavaná miestna komunikácia v časti obce Malé Stankovce, ktorá sa neskôr rozšírila, strecha budovy Základnej školy potrebovala kompletnú rekonštrukciu, začala tiecť strecha na budove materskej školy, zrekonštruovala sa miestna komunikácia v časti obce Rozvadze, vybudovalo sa cca 2 km chodníka vo Veľkých Stankovciach a mnohé iné.

Finančná situácia obce bola v 90-tych a začiatkom nového milénia katastrofálna, na účte obce nebolo pravidelne ani na výplaty. Každý krok sa musel dôsledne zvažovať. S odstupom času to hodnotím ako ťažké časy.

Spracovanie a schválenie nového územného plánu v roku 2003 otvorilo obci nové obzory a možnosti. Nekonečné jednania s potenciálnymi záujemcami o výstavbu závodov v novovytvorenej priemyselnej zóne a následne prvé stavby začali prinášať obci svoje ovocie, daň z nehnuteľností vylepšila príjmovú časť rozpočtu obce. Postupne sa tiež menil k lepšiemu systém financovania samospráv štátom. Využitím európskych fondov sa podarilo zrekonštruovať budovu základnej školy, investičným projektom Regenerácia centrálnej zóny v obci sa zrealizovala rekonštrukcia časti miestnych komunikácií v časti obce Malé Stankovce a Sedličná, vrátane Parku Jána Lipského.

Nie všetko sa dá vtesnať do niekoľkých riadkov. Pri zvládaní rôznych ťažkých situácií a rozhodovaniach mi rezonovali v ušiach slová poslancov: „Ved' si tam na to, aby si sa starala.“

A napokon, slovo starosta je tiež odvodené od slova starať sa. Nemali mnohokrát jednoduchú úlohu ani poslanci obecného zastupiteľstva. S hrdosťou však môžem konštatovať, že spoločne sme to zvládli, aj keď nie vždy sa všetko podarilo.

Spomínam tiež na svojich predchodcov, ktorí dali základ mnohým krásnym myšlienkam a dielam v našej obci, ktoré nám stále slúžia. Za to im patrí veľká vďaka, aj keď už nie sú medzi nami.

Mať rád svoju dedinku, ľudí žijúcich v nej, prírodu, ktorá ju obklopuje, je sila k prekonaniu aj tých najťažších prekážok. Teraz sa teším, že sa našej obci darí. Želám našim predstaviteľom samosprávy, aby sa ich plány a vízie naplnili, aby sa nám všetkým tu dobre a plnohodnotne žilo, aby sa ťažké časy neopakovali.

Neviem, či sa obdobie necelých 30 rokov pôsobenia v samospráve dá už nazvať históriou. Pre mňa to však znamená viac ako štvrtstoročie aktívneho života, spomienok i skutkov, s ktorými sa často „stretávam“. S úctou!

Eva Beňovičová (2019)

Za výskumom do Ameriky – Michaela Porubanová

„Napísala som e-mail univerzitnej profesorky z Ameriky a rozhodla sa odísť zo Slovenska na výskum kognitívnej psychológie...“ Komu patrí táto úvodná veta? Rodenej „Sedličanke“ Michaela Porubanovej, ktorá preletela za svojim snom pol zemegule. Michaela má vyštudovanú Masarykovu Univerzitu v Brne (PhD.) a medzi jej najväčšie záľuby patria - horolezectvo, bouldering (lezenie bez lana), box, ale aj čítanie kníh, veda, umenie, cestovanie.

Ako dlho si v Amerike a kde konkrétne žiješ?

„Do Ameriky som sa presťahovala v roku 2013. Konkrétne žijem v New Yorku, na Brooklynskej promenáde. Prišla som sem za výskumom, ktorý sa zakladal na mojej dizertácii a nakoniec som sa tu zamestnala. Predtým som v Amerike študovala s podporou študentského štipendia a každé leto som chodila na stáž na Kolumbijskú univerzitu, kde teraz počas leta pracujem ako lektorka.“ Prečo si odišla do Zámoria?

„Napísala som pani profesorky Arien Mack ohľadom výskumnej práce a výskumného pobytu a ona so spoluprácou súhlasila. No a odišla som pre to, aby som si zlepšila výskumné pozadie, rozšírila skúsenosti a nadhodnotila môj životopis.“

Zaujímalo nás aj to, či ju to ťahá domov, či sa zaujíma o veci, ktoré sa dejú doma. Michaela nám povedala: *„Občas ma to chytí a ťahá domov, chýba mi najmä rodina, ale už som si tu vytvorila zázemie, mám tu partnera, vlastný byt a prácu, ktorá ma neskutočne baví. A Slovensko sledujem, občas čítam o ňom zaujímavé články a vnímam politickú situáciu.“*

Čo tam teraz robíš?

„Dostala som prácu na plný úväzok na univerzite, kde pracujem ako docentka a venujem sa výskumu kognitívnej psychológie (oblasť psychológie, ktorá sa zaoberá štúdiom vedomých a nevedomých poznávacích procesov ako je vnímanie, predstavivosť, myslenie, reč, pamäť a učenie - pozn. redakcie), popri tom učím predmety - kognitívnu psychológiu, výskumné metódy, štatistiku, skúmanie vedomia. Tiež som vedúca výskumného laboratória, kde sa venujeme zrakovému vnímaniu a pozornosti. Mám kolaboráciu s tromi ďalšími univerzitami, kde tiež pracujeme na výskumoch.“

Povedz čitateľom HLAS-u nejaký zážitok alebo zaujímavosť z Ameriky...

„New York má veľa tváří. Každý deň tu môžeš okúsiť toľko zážitkov ako v niekoľkých krajinách. Podľa mňa sa to ani nikde inde nedá. Napríklad si tu dáš indické jedlo v tzv. „malej Indii“. Uvidíš skvelé umenie, múzeá, v Brooklyne zažiješ lezenie na lezeckých stenách, večer môžeš ísť na balet alebo jazzové podujatie.“

Môj osobný, doposiaľ najväčší zážitok bol ohňostroj na 4. júla. Bola to ohňostrojomá show, ktorá sa konala priamo pred mojim apartmánom v Brooklyne na promenáde, ktorú podporoval americký reťazec obchodných domov Macy's.

Každý náš rodák, ktorý sa uchyť a je úspešný v tejto vzdialenej krajine je pýchou nielen svojich rodičov, ale vyvoláva emócie i v nás všetkých. Prajeme Michaela úspešné zvládnutie svojich plánov!

Sama nám záverom povedala: „Mám tu kamarátov z celého sveta, žijem v „multi-kulti“ svete. Aj môj partner je ukrajinsko-gruzínskeho pôvodu, čo je fajn, lebo máme podobné kultúrne zázemie a to mi vyhovuje. A nejaká zvláštnosť? Cení si „moju zvláštnosť“ a som nadšená z New York City!“

Monika Pevná (2019)

V divadle sa našiel – Michal Rychlý

Michal Rychlý je chalan zo Stankoviec, ktorému učarovalo divadlo. Keď asi pred 12 rokmi pán Ladislav Žiško v obci obnovil divadelný súbor, stal sa jeho súčasťou. Jeho nadanie sa prejavilo okamžite a po každom predstavení bol jeho profesionálny divadelný výkon najčastejšou témou rozhovorov divákov. A ani po rokoch jeho chuť hrať neútlacha, práve naopak, dozrel na jedného z najlepších amatérskych hercov. Mišovi sme položili zopár otázok.

Môžeš sa našim čitateľom trochu predstaviť?

„Mám 39 rokov a pracujem v jednej stankovskej známej firme už 12 rokov. Pravdepodobne, keď bude článok zverejnený, tak budem čerstvo ženatý. Medzi moje záľuby okrem divadla patria - záhrada, práce okolo domu a staré stroje, ktoré rád opravujem alebo dávam do pôvodného stavu. V živote sú však dôležitejšie veci, ktorým sa človek musí venovať, a tak na toto už nemám veľa času.“

Ako si sa dostal k divadlu?

„V Stankovciach som poznal divadlo už od detstva. Spomínam si na predstavenia, odohraté ešte v starom kultúrnom dome, na tú atmosféru, zábavu a záujem o divadlo v tej dobe, keď sa predstavenia hrali dvakrát po sebe a vždy bolo plno. No moja prvá skúsenosť s divadlom bola, keď som mal asi 14 - 15 rokov. Určite ma vtedy oslovil pán učiteľ Ladislav Žiško. Hrala sa hra Kubo a moja postava bola komparz jedného mládenca z mnohých. Mój text bol: „Husári idú, husári idú...“, „aj to som len kričal spoza opony. Ale vtedy ma divadlo očarilo, všetko čo sa dialo na skúškach aj na predstaveniach, zistil som, že pri divadle sa dá úžasne relaxovať, zmeniť na chvíľku identitu a stať sa niekým iným.“

Aká bola tvoja prvá hra, akú rolu si v nej hral? Išlo všetko podľa tvojich predstáv?

„Ak nerátam už spomínaného Kuba v 1995, tak prvá hra bola Báthory a ja som tam hral diabla. Bolo to asi v roku 2007. Vtedy pod vedením režiséra Mgr. Ladislava Žišku, ktorý po dlhšej dobe dal znova divadelný súbor dohromady. Za to mu patrí veľká vďaka. S malými obmenami od tej doby fungujeme do dnes. Niekedy je to náročné, každý z nás má veľa povinností a nie vždy sa dá prísť na skúšku, a tak sa môže stať a aj sa stalo, že úplne všetci sa stretneme až na premiére. Nacvičovali sme jednotlivé dejstvá a obrazy. Ale keďže sme neboli na skúškach všetci komplet, prechody z jedného obrazu do druhého sme nenacvičili poriadne, a tak sa stalo, že na premiére sme vynechali celú jednu stranu. Nikto nevedel, čo robiť, v zákulisí sme pobehovali hore a dolu, zmätene listovali v textoch. Vladko Jančo hral dvojrolu, musel sa rýchlo prezliekať z kostýmu do kostýmu. On asi jediný nevedel, čo sa deje na javisku. Keď prišiel prezlečený a celý zadýchaný, tak sme mu len povedali, nech sa ide naspäť prezliecť, lebo tú časť sme vynechali, a tak tú druhú rolu si ani nezahral.“

Aké hry si odohral a aké postavy si si v nich zahral?

„Tak úplné prvá v r. 1995 - Kubo, iba mládenec bez textu. V novej zostave takto: 2007 - Báthory v náručí diabla, hral som diabla, 2008 - rozprávka o Šípkovej Ruženke - starého i mladého kráľa, 2009 - Pytačky, hral som Lomova, ďalej nasledovalo Žobrácke dobrodružstvo od Jána Soloviča, stvárnil som holiča, potom nasledovala hra od Jána Holého - Kubo, kde som si mohol zahrať Kuba, ako posledná uvedená hra bola od Nikolaja Vasiljeviča Gogoľa - Ženba, tu som hral Podkolesina, starého mládenca.“

Vnímaš svoju popularitu aj v bežnom živote?

„Áno, trochu hej, hlavne krátko po predstavení, keď ma stretnú, tak mi povedia, že sa im hra páčila. Boli sme aj na divadelnom festivale v Liptovskom Mikuláši s hrou Ženba. Moja postava bol trochu spomalený starý mládenec Podkolesin, ktorý sa rozhodol oženiť sa. Po predstavení sme pred vchodom nakladali do auta kulisy. Jeden pán fajčil pred vchodom a po krátkom čase ma spoznal z predstavenia. Na plné ústa z neho vyšlo: „Šak to si ty, ten jeb....“ Počul to každý, kto bol vonku a všetci sme sa zasmiali. A ja som sa tešil zo svojej popularity.“

Čo teraz nacvičujete a kedy bude premiéra?

„Momentálne pracujeme na hre Pokus o lietanie, je to od bulharského autora J. Radičkova o neobyčajnom dobrodružstve dedinčanov, ktorí objavujú zatúlaný balón a pokúsia sa na ňom lietať. Ja tam hrám jedného z tých dedinčanov. Premiéru plánujeme koncom tohto alebo začiatkom nového roka.“

Na záver by som poďakoval všetkým divákovi, ktorí nás prišli a verím že aj prídu podporiť na predstavenia, a že nám prepáčia malé nedostatky, keďže sme len amatérskym divadlom. Veľká vďaka patrí nášmu pánovi režisérovi Ladislavovi Žiškovi, vďaka ktorému viac ako 100 - ročná tradícia divadla v Stankovciach môže pokračovať.“

Radovan Siva (2019)

Horolezectvo mi dalo iný pohľad na svet

Desať i viac otázok nášmu rodákovi, horolezcovi Jozefovi Opatovskému, ktorý sa o svojich nevšedných zážitkoch rozhovoril pri našom stretnutí zo ZDŠ-ky po päťdesiatich rokoch a chce sa s nimi o ne podeliť. V úvode nevšedného rozhovoru sa poďakoval, že môže porozprávať svoje zážitky z hôr a nezainteresovaným priblížiť, čo vlastne to horolezectvo je, o aký šport ide, čo človeku prináša, ale niekedy aj berie.

Horolezectvo - koníček, záľuba, túžba po nepoznanom, či preverovanie svojej sily?

„Horolezectvo je pre mňa ako fenomén, životná filozofia, koníček, veľká záľuba, taktiež túžba po nepoznanom a keď som bol mladší, možno i dokazovanie schopností a kondície. S pribúdajúcimi rokmi to všetko zostalo, okrem toho dokazovania si svojich schopností. Teraz po rokoch sa na určité veci, ktoré som na horách prežil, pozerám úplne z iného uhla, hlavne však všetko hodnotím trpezlivým pohľadom, čo je asi prirodzené.“

Čo ťa viedlo k takémuto náročnému koníčku, ako si začal, kto bol tvoj vzor...?

„Šport bol vždy môj život. Či už to bol futbal, hokej, basketbal, volejbal, pohyb v prírode – jednoducho pohyb, lebo pohyb je život. Prirodzeným vývojom som sa dostal k ľuďom, ktorí natrvalo ovplyvnili môj život. Boli to ľudia, ktorí sa venovali prírode, turistike a hlavne horolezectvu. Prvé vážnejšie kroky som absolvoval na túre v Nízkych Tatrách pri výstupe v severnej stene Ďumbiera. To bolo niekedy pred 45 rokmi. Potom to už išlo. Jedno po druhom a stále náročnejšie až do dnešnej podoby. Vzorov som mal viac. Ako prvý a najväčší bol samozrejme Reinhold Messner. Nie je kniha, ktorú by som od neho neprečítal. Z našich slovenských to boli naši predchodcovia ako Jozef Psotka, ďalej Jozef Just, Peter Božík, Jaro Jaško, Dušan Becík, ktorí v roku 1987 ako druhí v poradí, a pokiaľ sa nemýlim, aj poslední, vystúpili na Mount Everest najťažšou Boningtonovou cestou prezývanou i Hard Way. Zo žijúcich mi bol a je vzorom Zolo Demján, ktorý sa venuje tejto záľube už len rekreačne.“

252

Čo ti osobnostne priniesol tento koníček, ak môžem v tvojom prípade horolezectvo nazvať?

„Tento šport mi dal veľmi veľa, či už hodnotovo, alebo mentálne. Je v tom veľa strádania, odriekania a úplne niekde na vrchole je morálka a pevná vôľa. Úplne som zmenil pohľad na svet, pohľad na hodnoty, ktoré určujú kadiaľ a akým spôsobom by sa mal uberať život človeka a pod. Dnes je moderné merať kvalitu života bohatstvom jednotlivca alebo množstvom peňazí za každú cenu aj na úkor prírody. Inak povedané, žijeme konzumným spôsobom života a nad pomery, čo spôsobuje devastáciu životného prostredia a zmenu klímy.“

Nechcem unavovať, ale spomeniem niekoľko údajov z verejne dostupných informácií. Najväčším znečisťovateľom životného prostredia na svete je USA, kde sa tvorí až 23 % oxidu uhlika a CO₂, nasleduje Rusko s 19 %, Čína 18 %, India 17 %, Brazília 15 %. Niekde na konci je celá EÚ, ktorej sme členom, a tu je to len 2,5 %. Teda aký to nepomer. Tu treba niekde hľadať a riešiť problémy, pokiaľ je ešte čas.“

Aké pocity máš pri dosahovaní vytúžených kopcov a cieľov?

„Nepredstaviteľné. Keď sa podarí nejaký ten náročný výstup je to úžasný pocit. Človek zabudne na všetky prekážky, prikoria, zdravotné problémy. Ten pocit sa dá ťažko opísať. Vždy však treba myslieť i na návrat, ktorý je možno dôležitejší, než výstup. Človek je pri zostupe už vyčerpaný, hromadia sa chyby a ani tých sil už nie je nazvyš. Najviac nešťastí sa stáva pri zostupoch.“

Vznikajú na výpravách aj nové priateľstvá?

„Vznikajú a sú to priateľstvá na celý život. Mám veľa priateľov z hôr v Čechách, Slovinsku, Rusku, Peru a, samozrejme, na Slovensku. S niektorými si voláme, píšeme a taktiež spomíname a plánujeme.“

Ako sa prejavujú charaktery ľudí pri nepredvídateľných okolnostiach počas výstupov?

„O charakteroch ľudí by sa dala i kniha napísať. Osobne ja už v posledných rokoch chodím na hory len s ľuďmi, ktorých aspoň trochu poznám, u ktorých viem, čo môžem od nich čakať. I tak sa sem-tam stane, že pri vzniku vážnej situácie sa prejaví charakter dotyčného človeka úplne inak, než som predpokladal. Potom vznikne problém a všetko sa to musí nejakým spôsobom „ukočirovať“. Treba s tým počítať.“

Ktoré hory – vrcholy sveta si zdolal?

„Ja som vždy na vrcholy hôr vystupoval. Nemám rád slová ako: zdolať horu a podobne. Teda, vždy som na horu vystúpil, pokiaľ mi to bolo v rámci všetkých možných okolností dopriate, a to vždy s pokorou a veľkým rešpektom. I sebavedomie je treba, taktiež správny ťah na bránu, ako sa hovorí. Všetko má však svoju mieru a všetko má tú povestnú hranu, ktorá by sa nikdy nemala prekročiť. Bol som doteraz organizátorom a členom 24 expedícií, ktoré sme organizovali vo vysokých horách po celom svete okrem Antarktídy, Arktídy a Severnej Ameriky, ktorú akosi nemusím a mám na to svoj dôvod.“

Výstupov bolo doteraz veľmi veľa (vrátane Vysokých Tatier), spomeniem najkrajšie a pre mňa najdôležitejšie:

- Nový Zéland: výstupy na vrcholy hôr Mont Egmont, Mont Cook, Mont Tasman
- Rusko, Kaukaz: výstupy na vrcholy hôr Elbrus, Džan Tugan, Donguz Orum
- Kirgistan, Kazachstan, Afganistan, Pakistan: výstup na horu Mustaghata v Pamíre
- Himaláje v Nepále, Číne a Indii 3 - krát, výstupy na: Mount Everest BC, Kala Patthar, Mera Peak, Šiša Pangma, Dhaulágiri Trek, Dhampus Peak
- Škandinávia, Nórsko - 3 krát, výstupy na: Galdhoppigen, Glittertind, Kebnekaise

- Island, výstup na niekoľko sopiek a najvyšší Hvannadalshnúkur
- Afrika, Maroko, Líbya, výstup na Jebel Toubkal
- Južná Amerika 4 krát, Peru, Argentína, Chile, výstupy na hory: Aconcagua, Huascaran, La Sfinga, Machu Picchu, Dúhová hora, Nevado Pisco, Alpamayo
- Pyreneje, Francúzsko, Španielsko, Andorra, výstupy na hory: Pico de Aneto, Choma Pedrosa
- Alpy, niekoľkokrát vo všetkých alpských štátoch, výstupy na: Mont Blanc 2x, Matterhorn 3x, Bare de Ecrins, La Dibona 2x, La Meje, Polux, Castor, Gran Paradiso, Grossglockner 5x, Breithorn, Monte Rosa – Dufourspitze, Zumsteinspitze, Signalkuppe, Alphubel, Lyskamm, Balmenhorn a iné.“

Ktorý výkon hodnotíš za najťažší, koľko trvá taká výprava?

„Ťažko hodnotiť, ktorý výstup bol pre mňa najťažší. Všetko závisí od náročnosti, teda či sa jedná o technické lezenie v ľade, v skale, mixe a podobne. Všetko je tiež ovplyvnené výškou, či sa jedná o výškové horolezectvo. Ak späťne hodnotím, tak asi výstup na Peruánske Alpamayo (5 974 m) bolo pre mňa asi to najnáročnejšie čo som doteraz liezol. Na tomto kopci bolo pri lezení všetko ľad, skala, mix, firn, výška, teda úžasné technické lezenie. Výsledkom tej povestnej „čerešničky na torte“ bol pre mňa a kolegu na lane po výstupe na vrchol výstupovou cestou „Ferrari Route“, úžasný pohľad z vrcholu (len asi 20 min) na celý masív Ánd. Pohľad do Brazílie na Amazonský prales a na rieku Maraňón, ktorá pramení pod horou a následne sa vlieva do rieky Amazonky, to bol zážitok.“

Aký zážitok zanechal v tebe najkrajšie spomienky?

„Asi už ten spomínaný Peruánsky výstup na Alpamayo. Cesta pod kopec trvala s nosičmi 3 dni a následne do základného tábora ďalšie 2 dni. Ako som už spomenul, išlo o ťažké technické lezenie, 12 lanových dĺžok, čo predstavuje asi 450 výškových metrov. Samotný výstup trval asi 12 hodín a museli sme ho s partnerom absolvovať za menej než 12 hodín, lebo v odpoľudňajších hodinách, keď sa do steny oprelo slnko, padali vo výstupovej ceste lavíny. Teda žiadna sranda. Nakoniec sa to podarilo.“

Ktorý zážitok zanechal v tebe hlbokú jazvu a nočnú moru?

„Bolo toho niekoľko. To všeobecné, že nešťastie nechodí po horách, ale po ľuďoch niekedy neplatí - chodí aj po horách. Na horách som prežil veľa krásnych, ale aj veľmi trpkých chvíľ. Vzali mi niekoľko dobrých priateľov, skutočných chlapov. Niektoré veci sú ešte pomerne čerstvé a ťažko sa mi o tom hovorí i keď čas je najlepší liek. Pravú „nočnú moru“ som však zažil niekoľkokrát v Himalájach, napr. keď sme boli v základných táboroch pod Everestom, Dhaulágirí, Šiša Pangama a iných osemtisícovkách. Ten neuveriteľný neporiadok - nehanbím sa povedať bordel, ktorý tam zostáva po expedíciách, treba vidieť. V Nepále, Pakistane pôsobí niekoľko agentúr, ktoré doslova lanária zbohatlíkov zažiť dobrodružstvo a za 70-80 tisíc dolárov ich doslova ťahajú na nejakú osem-tisícovku. Toto nemá už s horolezectvom nič spoločné. Ani sa nečudujem,

že tam počas sezóny (pred monzúnom a po monzúne) príde o život niekoľko desiatok takýchto dobrodruhov. Je to jeden obrovský biznis a je to pre tie hory totálne dehonestujúce.“

Aké sprievodné zdravotné javy sprevádzajú horolezcu pri prekonávaní výškových rozdielov?

„V prvom rade, ak chcem robiť tento šport, tak sa musím starať o svoje telo, svoje zdravie. Veľmi dôležitá je kondícia a celková príprava. Polovica úspechu sa tvorí už doma, keď sa expedícia pripravuje. Priamo na hore je najdôležitejšia adaptácia a aklimatizácia. Je to doslova alfa a omega každého výstupu. Správne aklimatizovaný je človek, ktorý svoje telo postupne pripravuje na život vo výškach. Teda jeho telo si postupne vytvorí dostatočné množstvo červených krviniek, ktoré sú nositeľkami kyslíka v potrebnom množstve, bez ktorého dlhodobo žiť v nadmorskej výške nad 5 000 metrov je nemožné. Snažil som sa to vysvetliť pomerne jednoducho, ale aklimatizácia je veľmi zložitý proces a jeho podcenenie môže mať fatálne následky.

Napr.: proces aklimatizácie na výšku cca 4 000 metrov trvá priemerne 7 až 10 dní, 5 000 metrov 10 až 14 dní, 6 000 metrov 14 až 21 dní, 7 000 metrov 21 až 28 dní a na 8 000 metrov okolo 5 až 6 týždňov. U každého je však tento proces individuálny. Všeobecne platí, že pokiaľ sa začnú prejavovať sprievodné javy nedostatočnej aklimatizácie, je nutné okamžite podať postihnutému špeciálne lieky a hlavne jeho transport o 500 až 800 metrov nižšie. Je to v tom i kus alchýmie.

V samom závere by som ešte chcel pripomenúť, že tak náročný šport, ako je horolezectvo sa nedá v žiadnom prípade robiť bez správneho rodinného zázemia a neodmysliteľnej podpory v práci. Ja som to šťastie mal, za čo všetkým úprimne ďakujem.

Prajem všetkým Stankovčanom všetko dobré, veľa zdravia a šťastia!“

Jozef Opatovský v závere nášho rozhovoru podotkol, že ich Vysokohorský klub Trenčín, ktorého je členom, vykonáva okrem horolezectva i pedagogickú činnosť. Na letných, zimných a iných kurzoch VHT sa zúčastňujú tak členovia Slovenského vysokohorského spolku, ako i nečlenovia. Teda všetci, ktorí majú záujem o rozšírenie si svojich odborných znalostí a pohybu v prírode. Za 22 rokov tejto činnosti prešlo rukami ich inštruktorov VHT viac než 550 účastníkov. A ako sám hovorí: „Som pyšný na to, že sme tam mali taktiež i veľa mladých ľudí z Trenčianskych Stankoviec.“

Ďakujem Jozefovi, že nám priblížil atmosféru náročných výstupov a za čas, ktorý nám venoval týmto príspevkom. Prajeme mu veľa síl, energie a pri dobrom zdraví splnenie ďalších vytúžených výstupov.

Eva Beňovičová (2019)

Pani učiteľka Bočáková

Nie je to dávno, čo oslávila okrúhle výročie žena, ktorá ovplyvnila svojim prístupom a vedením ak nie tisícky, tak stovky detí v našej obci. Všetci, čo jej prešli pod „rukami“ učiteľskej výchovy a prvými kontaktmi s písaním či počtami magických čísel spomínajú na tieto časy dodnes. No nielen to je nezmazateľne vryté do pamäti spoluobčanov. Jej aktivity v spoločenskom živote obce, láska k folklóru, členstvo a aktivity v rôznych združeniach a prípravách programu sú na veľkú knihu života, nie len na pripomenutie na stránkach našich novín HLAS.

Tou ženou, pani učiteľkou, vedúcou súboru či inou aktivistkou je pani Helena Bočáková z Rozvádz. Na túto energickú pani sme pospomínali s viacerými jej kolegami či pamätníkmi a jej životný príbeh je veľkou čítankou podobnou tej, v ktorej lúštila prvé slová so svojimi žiakmi.

Pani Helena Bočáková po skončení Pedagogickej školy nastúpila učiť na I. OSS v Novom Meste nad Váhom v roku 1957. Bola triednou učiteľkou I. a II. ročníka a popoludní vedúcou školskej jedálne a družine. Krátko pôsobila aj Cetuni. Neskôr, v roku 1961 začala učiť v ZDŠ Veľké Stankovce a to v 5. ročníku. Od školského roku 1967 učila len v prvej a druhej triede. Pracovala v našej škole viac ako 37 rokov a v školstve celkove pôsobila viac ako 40 rokov.

Svojim trpezlivým a častokrát svojským prístupom učila písať a čítať prvé slová okolo tisícky stankovských detí. Vedela byť chápavá, no nebála sa zdvihnúť hlas ak deti svojou živelnosťou prekračovali medze vyučovania a jej trpezlivosti.

Nemenej záslužnou prácou pani Heleny bola jej aktivita pri krúžkoch a výchove detí počas ich voľného času. Či už to bol folklór, tance, divadlo, scénografia či neskôr aj režisérske schopnosti, ktoré odovzdávala ďalším stovkám detí. Dodnes si pamätáme jej programy s deťmi po kultúrnych domoch v Stankovciach či v škole. Nezabudnuteľné boli programy pri príležitosti sviatku žien v dnes už neexistujúcej „Šalande“ v Rozvadžoch.

Aj ja si pamätám na stovky vygúľaných slz po líci, keď som musel, chtiac-nechtiac priložiť líčko k líčku v rozprávke, ktorú sme hrali našim mamám v „Šalande“. A za toho „ancijáša“ som nechcel mojej „spoluhráčke“ to líčko na líčko priložiť, aj keď text i scéna tomu jasne napovedali. To sa ma pani učiteľka naprehovárala...

Viedla divadelný krúžok - Iskra, detský folklórny súbor - Stankovčan. Zúčastňovala sa s nimi na okresných i krajských súťažiach, často veľmi úspešne. Od roku 1976 pracovala ako vedúca rozhlasového krúžku pri MNV v Trenčianskych Stankovciach. Nacvičovala kultúrne programy na školské i obecné slávnosti. Ako nám sama povedala: „Nacvičili sme divadelné predstavenie

Snehulienka a sedem trpaslíkov. Hrali sme v dobových kostýmoch požičaných z Hradca Králové. Na celoštátnej súťaži v Písku (ČR) sme s touto hrou skončili na 3. mieste. Predstihli nás iba súbory z Prahy a Brna.“

V roku 1993 nastúpila na dôchodok, ale vypomáhala škole ešte ďalších 12 rokov. Ako dôchodkyňa zastupovala aj pracovné vyučovanie. Veľmi zodpovedne viedla žiakov 2. stupňa k pracovným zručnostiam na školskom pozemku. Nestalo sa, že by jej žiaci odmietli pracovať, či nepriniesli si pracovný úbor. Vedela si urobiť poriadok so svojimi žiakmi, tí ju rešpektovali a veľká väčšina dodnes spomína na ňu v dobrom.

Bývalé kolegyně na ňu spomínajú: *„Veľmi si oblúbila malé deti, ktorým sa zodpovedne venovala, učila ich základy čítania, písania a počítania a aby ľahšie zvládli učivo, pripravovala pre ne veľké množstvo pomôcok. Patrila medzi prvé učiteľky, ktoré začali používať audiovizuálne pomôcky v tom období - meotar, epidiaskop, premietacie prístroje a iné. Vždy hľadala nové formy a spôsoby práce, aby si deti v škole čo najviac učiva zapamätali.“*

Okrem vyššie spomenutých aktivít sme sa dozvedeli, že spolupracovala s Hydrometeorologickým ústavom v Bratislave, ktorému vykonávala pozorovania podzemnej vody v Rozvadzoch. Bola okresnou cvičiteľkou Spartakiády a zúčastnila sa jej so staršími žiakmi aj v Prahe. Spolupracovala ako konzultantka pri tvorbe a vydaní rôznych kníh a publikácií týkajúcich sa našej obce či jej obyvateľov. Ďalej viedla ČSM v Rozvadzoch, viedla organizáciu SZŽ taktiež v Rozvadzoch. Sama s úsmevom hovorí: *„Mám aj príhody, ktoré sa do novín napísať nemôžu...“* Aktivít, ktorými sa nezmazateľne zapísala do histórie našej obce je strašne veľa. Pri tomto všetkom spolu s manželom Jánom Bočákom vychovala svoje deti Ivana, Ľubu a Jarku. V nich mala a má oporu pri každom svojom kroku či aktivite.

Chceme pani Helene Bočákovvej aj touto cestou vyjadriť poďakovanie za všetkých a zároveň jej dodatočne k životnému jubileu popriať všetko dobré a veľa rokov spokojného života v kruhu svojej rodiny.

Darina Sýkorová, Dušan Pevný (2019)

Búrlivák s nákazlivým úsmevom – Ľubomír Poruban

S organizovaným futbalom začínal až ako pätnásťročný, no učaroval mu ešte skôr. Počas derby zápasov medzi jednotlivými časťami obce či hornými a dolným koncom Malých Stankoviec bol na školskom ihrisku jednou z ústredných postáv. Napokon sa z dedinských ihrísk vypracoval až na hráča druholigového TTS Trenčín. Taký je výpočet kariéry Ľubomíra Porubana.

Keď v roku 1972 nadšenci okolo J. Obdržala, J. Bočáka a M. Sedláčka znovu obnovovali futbal v Trenčianskych Stankovciach, založili aj oddiel dorastencov. Medzi mladými hráčmi sa objavil Ľubomír Poruban. Z vtedajšieho kádra to bol práve on, kto zaujal najviac. Štíhly mladík ukázal parádny strelecký inštinkt a neskonalú bojovnosť. Už po jednom roku sa presunul o kategóriu vyššie k mužom. Dobré chýry o jeho zakončovateľskej forme neunikli ani vtedy prvoligovej Jednote Trenčín. „*Chceli ma presunúť do béčka. To hralo divíznu súťaž. V tom čase som mal pred maturitami, a keďže som chcel ísť na vysokú školu, odmietol som,*“ zaspomínal si Ľubomír Poruban.

Prvý polrok na vysokej škole hral za rodnú obec, čo však bolo náročné na cestovanie. Ďalšie dve sezóny strávil v bratislavskej Dúbravke. Odtiaľ sa presunul do Nového Mesta nad Váhom. V drese Považanu sa mu darilo a po skončení vysokoškolského štúdia a ročnej vojenskej služby v RH Holešov prestúpil do Trenčína. V druhej najvyššej súťaži (I. slovenská národná liga) odohral 30 zápasov. Po roku a pol však klub opustil. „*Pôvodne mi sľúbili byť. Napokon z toho nič nebolo. S manželkou sme mali dve malé deti a bývali v jednej izbe u svokry. Pri takých podmienkach som na ihrisku nemohol podávať stopercentné výkony. Napokon som sa rozhodol ísť vlastnou cestou,*“ povedal dnes 58-ročný Poruban.

Nastúpil do TOS-ky. Byť mu napokon zabezpečili funkcionári v Stankovciach a ako dvadsaťosemročný sa vrátil do materského klubu. V ňom zotrval až takmer do absolútneho záveru svojej bohatej kariéry. Skvelá partia z konca osemdesiatych rokov bojovala o popredné priečky v I. B triede (dnešná V. liga) a dokonca sa jej podarilo vybojovať si postup do I. A triedy. Ľubomírovi Porubanovi sa v tých rokoch darilo nadmieru. Pravidelne strelal za sezónu 20 gólov. Jeho rekordom je neuveriteľných 56 gólov v sezóne 1975/76, pričom v 26 majstrovských stretnutiach sa presadil 42-krát. Stankovčania v tom čase postúpili do okresnej ligy s 11-bodovým náskokom pred druhým tímom so skóre 90:28. Celkovo za Stankovce strelil neuveriteľných 405 gólov a ďalších 185 pridal v iných kluboch. „*Boli to skvelé časy. Organizovali sme spoločné akcie, výlety, po zápase sa posedelo pri pívku a pol deci. Spievali sme, najčastejšie našu hymnu „Cez Stankovce cesta...“. Najlepším spevákom bol Miro Raček*“ zaspomínal si s nostalgiou Poruban.

Vďaka skvelým výkonom na ihrisku a streleckej potencii ho vyhlásili

za futbalistu storočia v Trenčianskych Stankovciach. Jeho strelecké rekordy len tak niekto neprekoná. Futbal bral vážne a nikomu nič nedaroval. Často-krát aj jeho mladší spoluhráči na ihrisku museli zaťat' zuby a vypočúť si štipľavé poznámky, no po zápase boli opäť kamaráti. Úsmev a dobrú náladu rozdával priehrástím: „*Futbal som bral vážne. Vychádza to z mojej povahy. Ťažko som znášal prehry. Niekedy som aj zbytočne niekomu vynadal, ale vždy sa to po zápase uhladilo,*“ doplnil.

Dnes ho na tribúne OŠK nestretnete. Nie preto, že by na futbal zanevrel, čerstvé výsledky hľadá už v pondelok ráno na internete alebo v regionálnych novinách. Našiel si novú záľubu. Učaroval mu tenis. „*Mal som problémy s kolenom. Niekdajší spoluhráč z Nového Mesta ma „zlanáril“ na tenis. Pohyb na antuke mi vyhovoval. Naučil som sa ho celkom slušne hrať a dokonca som sa stal niekoľkonásobným majstrom Slovenska – veteránov. Cez víkendy chodím na rôzne turnaje a ak náhodu na nejakom nie som, aspoň si zahrám priateľský zápas,*“ dodala na záver žijúca legenda stankovského futbalu.

Martin Jurčo (2015)

Nad knihou Otcovské rany – rozhovor s autorom

Sedláček, katolícky kňaz, rodák z Rozváz, pôsobiaci v Univerzitnom pastoračnom centre v Trenčíne, sa venuje okrem samotnej pastoračnej činnosti medzi mladými ľuďmi aj písaniu kníh. Práve časté stretávanie sa s mladými, spoznávanie ich životných postojov a problémov, dalo vzniknúť už druhej knižnej publikácii, venujúcej sa špecifickému problému mladých – otcovstvu.

Dňa 29. 5. 2015 sa v Krajskej knižnici v Trenčíne konala za prítomnosti viacerých vzácných ľudí prezentácia novej Jurajovej knihy pod názvom Otcovské rany. Pri tejto príležitosti sme autorovi položili pár otázok:

Mohol by si nám v krátkosti predstaviť svoju novú knihu?

„*Kniha Otcovské rany je voľným pokračovaním mojej prvotiny, upraveného vydania mojej dizertačnej práce s názvom Otcovstvo: problém alebo výzva? Podtitulom novej knihy je väzba Otcovské rany: štrnásť skutočných príbehov o tom, ako a prečo bolia (O identite muža s ranami). Má tri časti. Prvá hľadá odpoveď na otázku, prečo bolia otcovské rany. Východiskom v hľadaní je otec a syn ako najkrajší biblický, ale najproblémovejší rodinný vzťah. Okrem synovskej bolesti a opustenosti je to aj pohľad na utrpenie a ničotu Boha a jeho Syna, Krista. Jadrom knihy je druhá kapitola. Ide o štrnásť prípadových štúdií, skutočných rozhovorov, veľmi otvorených a úprimných výpovedí a príbehov slovenských mladých mužov z problémových rodinných prostredí (syn slobodnej matky, otec alkoholik, otec tyran, neprítomný otec, otec gamblér, otec s nemanželským vzťahom, otec a otčim, otec, ktorý vyhodil syna z domu, samovražda otca a ďalšie). V tretej kapitole nájde čitateľ odpoveď na otázku ako otcovské rany bolia. V zozname takmer 70-tich kategórií, ktoré vyplynuli z konkrétnych kazuistik, je možné detailnejšie vidieť spôsoby a prejavy rodinných zranení a ich následkov, ktoré však nemusia byť nutne iba negatívne.*“

Ako si prišiel na myšlienku koncipovať knihu zo skutočných príbehov mladých ľudí?

„*Milovať a mať rád sa nedá naučiť zo slovníka cudzích slov. Príbehy, to je sám život. A veľa vecí v duši človeka nie je merateľných. Svätý pápež Ján XXIII., ktorého citujem na s. 315 hovorí: „Zabudol som mnoho z toho, čo som čítal v knihách, ale veľmi dobre si pamätám, čo som sa naučil od rodičov a starých ľudí.“ Takými sú stopy našich najbližších. Skutočný príbeh, osobná výpoveď o týchto najbližších a vzťahoch s nimi je preto niečo veľmi silné, osobné, pravdivé a autentické.*“

V knihe sa dotýkaš ťažkej témy výchovy mladých ľudí, naplnenia alebo tiež nenaplnenia otcovstva. Bolo ťažké nájsť osoby, ktoré sa zdôverili so svojimi životnými príbehmi?

„*Moje niekoľkoročné pôsobenie v univerzitnej pastoračii medzi mladými*

ľuďmi, prednášky a prezentácie takmer vo všetkých desiatich Univerzitných pastoračných centrách na Slovensku a na ďalších fórach mi umožnili stretnúť a vypočuť veľmi veľa mladých zranených ľudí. Keď som niektorých z nich spätne oslovil s prosbou anonymne pomôcť svojou výpoveďou druhým, neváhali. Boli to mladí muži, vnímali to ako výzvu a zároveň gesto mojej veľkej dôvery voči nim. Niektoré tematické kazuistiky som aj vedome dohľadal: spoznal som sa s človekom s určitým špecifickým príbehom a neskôr (nikdy nie na prvom ani druhom stretnutí) som mu položil otázku, či by nechcel pomôcť v tejto veci budúcim mladým s podobnými problémami – aby tak čitatelia zistili, že vo svojej tme a bolesti nie sú prví, ani opustení, ani sami.“

Pri písaní knihy si nazrel do duší viacerých mladých. Akí sú súčasní mladí ľudia? Nemal si momenty, kedy by si radšej „zutekal“ od tejto práce alebo naopak, boli chvíle, ktoré ťa nabili novou energiou?

„Vstúpiť do prípadových štúdií bolo treba naplno a autenticky a to aj z mojej strany. Niektoré momenty, a to nielen pri rozhovoroch, ale aj pri následnom analyzovaní a spracovávaní sa ukázali ako dojímavé, ale aj náročné, niektoré dokonca traumaticky ťažké (napr. rozhovor so synom, ktorého otec utýral do kómy). Gestá otvorenosti respondentov, ich dôvera a životné príbehy ma privádzali k modlitbe a do internátnej kaplnky, mnohé sa stali veľkým povzbudením na mojej osobnej ceste. Ich zranenia a bolesť som však neniesol ja, ale Ježiš Kristus. Na mladého človeka a na to, aký je, som sa tiež naučil pozerat' cez optiku lásky, prijatia a pozornosti najbližších, ktorej sa im viac - menej, alebo vôbec dostalo. Čo pozitívne to ich životom prinieslo alebo zobralo, o tom je táto kniha.“

Čo pripravuješ v budúcnosti? Máš už v hlave myšlienku na novú knihu a budeš pokračovať v tejto tematike?

„Bola to náročná trojročná cesta (knihá má 357 strán), po ktorej potrebujem oddych a istý časový odstup. Priznám sa však, o čom momentálne uvažujem: Ako a kde sa rodí identita muža, a ako modlitba formuje jeho maskulinitu (napr. zbavuje muža zlej časti agresivity).“

Slavo Tomík (2015)

Ochotnícke divadlo – Ladislav Žiško

Pán Ladislav Žiško je hlavná osobnosť ochotníckeho divadla v Trenčianskych Stankovciach a zároveň veľkou dušou a osobnosťou kultúry v našej obci. Nie je známy len ako učiteľ či bývalý riaditeľ miestnej základnej školy, ale aj ako skvelý zabávač a hudobník. On a jeho harmonika neodmysliteľne patria k sebe nielen v kapele, v ktorej hrá, ale aj v stankovskom ochotníckom divadle či v Mestskom divadle Trenčín. Bez neho by kultúra v Trenčianskych Stankovciach nebola tam, kde je dnes.

Ladislav Žiško sa narodil v roku 1943 a od roku 1966 hrá v Trenčianskych Stankovciach divadlo. Zaujal v hre pod názvom „Hra lásky a náhody“. Režiroval viaceré hry, ale čo je najdôležitejšie, zohral významnú úlohu pri práci s deťmi miestnej základnej školy.

V školskom roku 1971/72 úspešne fungoval divadelný krúžok, ktorý za jeho pomoci nacvičoval hru Tri biele šípy. V roku 1979 mala premiéru hra Ivana Izakoviča - Ploty stavať netreba, ktorú už sám režiroval. O rok neskôr, v roku 1980, sa s ňou ochotníci zúčastnili aj na celoslovenskej prehliadke divadelných súborov. V roku 1987 uviedol divadelný súbor už spomínanú hru N. V. Gogoľa Ženba, režiroval ju už ako riaditeľ základnej školy.

V školskom roku 1991/92 napísal Ladislav Žiško detský muzikál s názvom Zahrajme sa na rozprávku. V okresnej súťaži detských divadelných súborov táto hra získala 1. miesto. V roku 1995 nacvičil s Divadelným súborom ZŠ v Trenčianskych Stankovciach hru Tajomný Hippopotamus. Predstavenie viedla vynikajúca učiteľka a širitelka kultúry v obci pani Helena Bočáková. On sa zhostil dramaturgie, réžie a bol autorom 19 piesní.

Táto divadelná hra získala 1. miesto v okresnej súťaži detských divadelných súborov a 3. miesto v krajskej súťaži detských divadelných súborov. V školskom roku 1997/98 spracoval a režiroval hru Šípová Ruženka.

Po 10 rokov trvajúcej odmlke sa stankovskí divadelní ochotníci objavili na javisku v roku 2007. Ladislav Žiško totiž prišiel s myšlienkou oživiť divadelnú tradíciu obce. A tak zo skupinky nadšencov rôzneho veku vznikol dodnes fungujúci Divadelný súbor Miestneho odboru Matice slovenskej v Trenčianskych Stankovciach.

Začala sa nacvičovať hra v troch dejstvách s názvom Báthory (V náručí diabla). Hru napísal študent literárno-dramatického odboru ZUŠ v Trenčíne - Matúš Bachynec. Pripraviť toto divadelné predstavenie bolo nesmierne náročné. Vytvoriť scénu, správne zvoliť hudbu, kostýmy a rekvizity z obdobia Alžbety Báthoryovej, nebolo vôbec jednoduché. Téma bola náročná, uhol pohľadu netradičný - pohľad mladých ľudí. Návky a prípravy trvali niekoľko mesiacov.

Premiéra sa konala v Spoločenskom dome v Trenčianskych Stankovciach, 24. februára 2008 a videlo ju 300 divákov. Jednoznačne sa dá povedať, že ústredný motív boja dobra a zla, ako aj etické posolstvo hry publikum zaujali a zanechali v ňom veľa dojmov.

V roku 2010 režíroval hru A. P. Čechova - Medveď. Výnimočná bola tým, že do hry sa zapojili aj členovia speváckej skupiny dôchodcov a v tom istom roku bola uvedená pod jeho režisérskou taktovkou aj hra Pytačky od toho istého dramatika.

Takže pán Žiško sa okrem režírovania, skladania hudby a písania textov stal aj výskumníkom koreňov a histórie ochotníctva v Trenčianskych Stankovciach. V priereze divadelnej histórie poukázal na nasledovné prínosy ochotníckeho divadla - formovalo umelecký vkus občanov, zvyšovali sa nároky na režijnú, hereckú a pozorovaciu schopnosť občanov, vytvárala sa akási nutnosť či potreba hrať ochotnícke divadlo pravidelne, formovala sa väčšia zodpovednosť ochotníckych hercov po lepšom, dynamickejšom a presvedčivejšom hereckom výkone, zlepšoval sa kultúrny prejav v oblasti používania spisovného jazyka našich spoluobčanov, zvyšovala sa i náročnosť režisérov a hercov pri výbere nacvičovaných divadelných hier, ktoré smerovali k vyšším tvorivým hodnotám.

Čo je však najdôležitejšie, perspektívy obecného divadla vidí predovšetkým v citovej výchove, ktorú žiadna televízia ani počítače nenahradia. Pokiaľ amatérske divadlo bude učiť rozlišovať dobro a zlo, krásu a ošklivosť, vždy bude zmysluplné a bude mať šancu na úspech.

Ladislav Žiško má veľký podiel aj na vytvorení známej Stankovskej kapely. Jej hlavným cieľom bolo spríjemniť kultúrny život v obci a pritiahnuť mladých ľudí k hudbe. Kapela vznikla v roku 1993, vystriedalo sa v nej viacero muzikantov, od roku 2010 funguje pod názvom Váhovanka. Ich piesne boli vydané na 3 CD nosičoch.

Spevácka skupina dôchodcov vznikla 15. decembra 1995, k jej spoluzakladateľom patrí tiež on. Tejto skupine sa v obci podarilo obnoviť tradíciu fašiangov a pochovávania basy, spestrujú program pri stavaní mája, ako aj posedenia seniorov.

Má európsky štatút posudzovania – Peter Žuffa

Každá vedomosť, zručnosť či vôľa sa niečo naučiť a potom viesť ostatných k tomu, aby rozvíjali svoje záujmy a koníčky v určitom štandarde, ktorým dosahujú dobré výsledky či ciele, je chvályhodná vec. Dosiahnuť svojou snahou fakt, že ho uznáva nielen miestna komunita (v tomto prípade chovateľská), ale aj široká verejnosť či medzinárodné spolkové organizácie, znamená poctu nielen pre neho samotného, ale aj pre komunitu chovateľov.

Reč je o pánovi Petrovi Žuffovi, občanovi našej obce, ktorý dosiahol úspechy nielen na poli chovateľskom, no dnes sám hodnotí kvalitu chovov ostatných. Nielen u nás. A tak sme pánovi Petrovi Žuffovi položili pár otázok.

Pán Žuffa, ako ste sa k tomu dostali, teda k rozhodovaniu (posudzovaniu) v chovateľských súťažiach?

„To, že budem posudzovateľom, som si v mojich začiatkoch ani nepomyslel. Každý chovateľ, ktorý vystavuje zvieratá na výstavách sa stretá s posudzovateľom prostredníctvom hodnotenia jeho zvieratá a oceňovacieho lístka, ktorý mu vystaví. Tak to bolo i so mnou. Samozrejme, nie vždy je chovateľ s verdiktom spokojný. Či oprávnené alebo nie, to už je iná vec.

Postupne som na niekoľkých výstavách pracoval s posudzovateľmi ako zapisovateľ, lebo som sa chcel čo najviac poučiť. Na celoštátnej výstave v roku 1995, ktorá sa konala v Trenčíne, som mal šťastie. Mohol som robiť zapisovateľa asi tomu najlepšiemu, ktorý v Česku alebo Slovensku bol a stále je. A tým bol pán Ivan Pavel z Rychnova nad Kněžnou. To bol posudzovateľský koncert! Už vtedy som vystavoval husi a pri našej celodennej práci sme debatovali o detailoch každého plemena, čo posudzoval. Posudzoval aj moje zvieratá (o čom samozrejme, nevedel) a „vyčistil“ ich teda parádne. Potom sme mali ešte dlhú debatu s množstvom otázok a odpovedí. Asi videl, že ma to zaujíma a navrhol mi, či nechcem prísť na ďalšiu výstavu, kde bude posudzovať. Boli to všetky výstavy v Čechách. Samozrejme som jeho ponuku prijal a išiel som. Na ďalších výstavách ma zoznámil s viacerými odborníkmi na hydinu: Ing. Tuláček, priateľ Štolba zo Zbůchu, ale i pán Bírsky z Rybčan či pán Raninec z Velkých Bieroviec (všetko legendy), a tak to trvalo asi 2 roky. Pán Pavel mi navrhol, či sa nechcem stať adeptom na posudzovateľa a navštevovať kurz. Najskôr som nechcel, lebo som videl, aká je to zodpovednosť. Mnohokrát si posudzovateľ vyslúži nejakú tú uštipačnú poznámku, známu aj u futbalových rozhodcov.“

Akými skúškami ste museli prejsť?

„Posudzovateľský kurz som navštevoval v Českej republike pod vedením pána Štolbu a trval 3 roky. Počas tohto kurzu to boli teoretické i praktické školenia, väčšinou viacdnňové, kde som opäť stretol veľa skvelých odborníkov, niektorí už, žiaľ, nie sú medzi nami. Písali sme domáce práce i testy.

V priebehu celých 3 rokov sme museli ako asistenti absolvovať výstavy s posudzovateľmi v Čechách i na Slovensku. Záverečné skúšky obsahovali praktické posudzovania skupiny zvierat, písomný test a praktický pohovor s obhajobou písomnej práce. Absolvoval som ich v roku 2000 v Znojme. Od toho roku aj posudzujem. Teraz je to 20 rokov. V roku 2001 som prvýkrát absolvoval medzinárodné školenie posudzovateľov v Luxemburgu. Odvtedy som nevynechal žiadne a mám štatút európskeho posudzovateľa.“

Aké máte zážitky s tým spojené?

„Či už to bolo počas kurzu, ale aj potom, za tých 20 rokov väčšinou skvelé. Chovatelia boli vždy dobrá partia. Máme sa vždy o čom baviť a vieme sa i zabaviť. Viete, toto je činnosť, ktorá sa robí z úcty k zvieratám. Všade sú milovníci zvierat. Spoznávame nových ľudí, nové plemená, taktiež iné krajiny a kultúry počas pôsobenia v zahraničí...“

Kde všade ste rozhodovali?

„Okrem Slovenska a Čiech som posudzoval v Maďarsku, Rumunsku, Bosne a Hercegovine, Dánsku, Belgicku, Francúzsku, Poľsku, Litve, Turecku. Okrem posudzovania pôsobím ako lektor a prednášal som okrem týchto krajín i v Švajčiarsku, Španielsku a v Kuvajte.“

Čo si na tejto vašej záľube či vedomosti, najviac osobne ceníte?

„Najviac si cením toleranciu mojej rodiny, pretože to vyžaduje veľa času. Veľmi si cením to, keď sa vrátim po roku na tú istú výstavu a vidíme, ako si chovatelia vzali naše pripomienky z oceňovacieho lístka k srdcu. Napríklad sa už u zvierat neobjavujú nedostatky, ktoré sme im vytkli. Sú nám vďační za naše rady. Cením si ak stúpa kvalita konkrétneho plemena. Najviac ma však teší, že aspoň týmto spôsobom môžem reprezentovať našu organizáciu, obec alebo krajinu.“

Peter Žuffa, Dušan Pevný (2020)

Slovo pri odchode z riaditeľne

V súvislosti s ukončením dlhoročnej riadiacej a pedagogickej činnosti pani Mgr. Dariny Sýkorovej – riaditeľky Základnej školy Jána Lipského s materskou školou Trenčianske Stankovce, sme jej položili niekoľko otázok na zhodnotenie obdobia, počas ktorého na našej škole pôsobila. V mene celej redakčnej rady Hlasu jej zároveň ďakujeme za odvedenú prácu, za vynikajúcu spoluprácu s našimi novinami a do nového životného obdobia prajeme hlavne pevné zdravie, šťastie, lásku, pokoj a veľa optimizmu.

Aké boli vaše začiatky pôsobenia vo funkcii riaditeľky školy?

„Od môjho menovania sa uskutočnili mnohé zmeny. Najskôr škola patrila pod Okresný národný výbor v Trenčíne, potom pod Školskú správu, ďalej Okresný úrad v Trenčíne, nakoniec pod Krajský školský úrad, odkiaľ sme prešli do zriaďovateľskej pôsobnosti obce. V tomto období financie školy pridelovali menované úrady. Práca bola oveľa náročnejšia, lebo sme mali v škole jeden počítač pre ekonómku i riaditeľa, a tak všetky potrebné dokumenty som si pripravovala doma.“

Čo pokladáte za svoj najväčší úspech?

„Radosť som mala vždy, keď sa podarilo úspešne splniť plánované úlohy. 1. januára 1997 sme ako prvá dedinská škola v okrese Trenčín prešli do právnej subjektivity a stali sme sa samostatnou rozpočtovou organizáciou, tak sme si mohli s našimi financiami rozhodovať samostatne. V roku 1997 MŠ SR na základe predloženého projektu zaradilo školu do Národnej siete škôl podporujúcich zdravie v Slovenskej republike.

V roku 2001 bol škole prepožičaný čestný názov školy po Jánovi Lipskom, našom rodákovi zo Sedličnej, čo nás zaväzovalo neustále skvalitňovať prácu. V roku 2004 sa súčasťou našej školy stala materská škola. V roku 2005 škola prešla pod obec.

Zapojením do mnohých projektov sa nám podarilo zmodernizovať výchovno-vzdelávací proces. Zakúpili sme digitálnu techniku a iné školské pomôcky. Tieto zmeny boli vždy uskutočňované s túžbou ísť dopredu, prispôbiť školu novým požiadavkám. Okrem toho bolo potrebné venovať pozornosť budovám MŠ, ZŠ a ŠKD, ktorých niektoré časti boli v havarijnom stave.

Bola uskutočnená plynofikácia školy, vymenená strecha na budove, podlaha v telocvični, okná, dvere a nábytok v MŠ, ZŠ a v ŠKD, zateplená ŠKD, uskutočnená rekonštrukcia sociálnych zariadení v materskej i základnej škole, prebudovaná gymnastická sála z bývalej uhoľne, rekonštrukcia šatní v škole, vybudované detské dopravné ihrisko pri MŠ, vybudovaná keramická dielňa s pecou na vypaľovanie a mnohé ďalšie plánované úlohy v koncepcnom zámere rozvoja školy.

Zatiaľ najväčší rozsah prác v oblasti rekonštrukcie školy bol vykonaný v školskom roku 2010/2011. Z európskych fondov bola škola zateplená, vymenené okná, realizovaná rekonštrukcia kotolne, radiátorov, elektrických rozvodov, školskej kuchyne a vybudované ďalšie 4 nové odborné učebne.

V školskom roku 2015/2016 sme rozšírili priestory zborovne, komplexne sa prestavali umývadlové výklenky v triedach a v kabinetoch, vymenili sa vstavané skrine na chodbách, v triedach a zmodernizovali sme chodby.

Uplynulý rok sme uskutočnili rekonštrukciu materskej školy z projektu Európskej únie. Verím, že i rozšírenie kapacity materskej školy sa čoskoro podarí zrealizovať.“

Čo sa vám nepodarilo dosiahnuť?

„Hoci sme od obce dostali všetky finančné prostriedky poskytnuté ministerstvom, pomohli nám i financie získané z prenájmu a z podielu daní PO a FO 2%, niektoré plánované úlohy boli finančne náročnejšie a často sme museli riešiť v prvom rade havarijné stavy. Nepodarilo sa vybudovať altánok v areáli školy na vyučovanie, multifunkčné športové ihrisko, prístupovú cestu k rodinným domom s oplotením školského areálu a ateliér na vyučovanie v podkroví.“

Akí boli kolegovia učitelia, pedagogickí pracovníci?

„S uspokojením môžem konštatovať, že to boli roky naplnené svedomitou prácou učiteliek, učiteľov, kuchárov, upratovačiek, školníkov, prevádzkových pracovníkov. Som hrdá, že som mohla s nimi spolupracovať, lebo nikdy sme neriešili nedorozumenia, hádky a spory medzi nimi. Učili tu skvelí pedagógovia, od ktorých som sa i ja veľa naučila.

Všetci vieme, že práca v škole je veľmi náročná, ktorej výsledky nevidieť zo dňa na deň. Treba na to vynaložiť veľa úsilia a trpezlivosti. To sa nám darilo dosiahnuť i tým, že kolektív sa neuspokojoval s málom. Bol stabilný a každý rok prichádzal s niečím novým, čo by deti, žiakov, rodičov, ale aj nás samotných uspokojovalo. Nikdy mu nechýbala chuť a odvaha do práce, čoho dôkazom bol rušný a tvorivý život školy s aktivitami pre žiakov aj pre zamestnancov, ktoré neboli náhodné a nárazové, ale ktoré mali svoju tradíciu a boli cielené za účelom maximálneho rozvoja osobnosti žiaka.“

Akí boli žiaci?

„Asi je výhoda, že sme dedinská škola a vždy sme čo najskôr riešili ich priestupky a prizývali sme si rodičov, ktorí ochotne spolupracovali so školou. Dnes má už takmer každý školák mobil, tablet a počítač. Deti už vo veľmi skomrom veku prichádzajú do kontaktu so sociálnymi sieťami. V istom zmysle majú všetko. Majú pocit, že niektoré veci nepotrebujú, preto je ťažšie ich zaujať ako v minulosti.

Sú v niečom iní ako kedysi, ale v niečom sú rovnakí. Veľa informácií si môžu vyhľadať na internete. Spočiatku chodili do knižnice a hľadali informácie v knihách, dnes čítajú veľmi málo. Žiak dnes povie: „Načo sa to mám

učiť, veď si to „vygúglim.“ Ak tomu máme čeliť, škola nemôže nahradiť rodinu, s deťmi sa musia rozprávať predovšetkým ich rodičia.

Ďalší veľký problém, ktorý sa objavuje, je rastúci počet detí so psychickými poruchami a chybami. Napriek tomu verím, že všetci žiaci, ktorí túto školu navštevovali, navštevujú, a aj tí, čo ju len budú navštevovať, opustia jej ochranné krídla s prekrásnou spomienkou, vďačnosťou za všetko, čo im dala a vždy sa sem budú radi vracat’.“

Čo popriať na záver novému vedeniu školy?

„Želám im veľa elánu, odvahy, tvorivých síl a optimizmu pri naplňaní takého dôležitého poslania, akým je výchova a vzdelávanie detí. Nech optimizmus a láskavosť pedagógov ovplyvňuje a motivuje žiakov tejto školy ešte veľa rokov, pretože: všetci sme žiaci, všetci sme učitelia, všetci chceme niečo v živote dokázať.“

Darina Sýkorová, Radovan Siva (2018)

Niečo po nás zostane

Medzi nami žijú ľudia, ktorí i v pokročilom veku svojho života majú energiu a radosť. My mladší im to môžeme iba závidieť. Jedným z týchto spoluobčanov, ktorí môžu byť príkladom mnohým mladším, je aj člen folklórneho súboru Rozvadžan – František Letko (84). S Ferkom, ako ho mnohí, a nielen kolego via zo súboru, oslovujú, sme sa porozprávali. Jeho slová, veríme, oslovia viacerých.

Ferko, si najstarší aktívny člen folklórneho súboru Rozvadžan. Ide ti už na 85.-ty rok života a viem, že nepochádzaš z Rozváž, kde bývaš.

„To nie, pochádzam zo Selca. Keď som sa vrátil z vojenčiny, našiel som si frajerku v Rozvadzoch. Šťastlivo som sa oženil a prišiel som sem za „nevestu“. Bývame tu spolu už od roku 1957.“

K folklóru si „pričuchol“ už v Selci?

„Ale kdeže. V tom čase, keď som sa oženil a odišiel zo Selca, Ferko Žovinec to práve zakladal. Ale hrali sme tam ochotnícke divadlo. V Selci a potom aj tu v Rozvadzoch. Trochu sme si konkurovali s divadlom v Stankovciach. Hrali sme hry: Kubo, Hori, Buky podpolianske, Jožko Púčík a jeho kariéra či iné. Hrali sme po okolitých dedinách.“

Čo ťa tam drží, že ešte aj v takomto „kmeťovskom“ veku vládzeš?

„Nuž čo, čo... Dobrý kolektív a veselá partia ľudí, s ktorými sa dá porozprávať, zasmiať. Rozhýbem sa tam a človek má hneď väčšiu chuť do života. Aj zabudnem, že ma čosi-kdesi bolí. Stretávam sa s mladšími a aj ja pri nich trochu omladnem. Je nás okolo 35, a to má každú chvíľu ktorýsi meniny, narodeniny a aj ten štamperlík dobre padne, pokiaľ sa nepreženie. A človek vidí aj kus sveta. Nahráli sme CD, vystupovali v televízii v Kapure. Myslím si, že tu niečo po nás zostane.“

Máš aj nejakú veselú príhodu?

„Tých bolo viac, ale nikdy nezabudnem na to, keď som ešte ako mládenec prišiel z vojenčiny, a samozrejme, podme ho, prvé kroky viedli do krčmy. Vtedy sa ešte svietilo petrolejkami. A nejaký huncút mi nalial do pohárika miesto pálenky petrolej a ja som to vypil. Ešte teraz si odplúvam, keď si na to spomeniem.“

Tvoje prania do budúcnosti?

„No čo už – aby zdravie vydržalo. A potom ešte, aby do súboru prišlo viac mladých ľudí, aby mal kto pokračovať v tom, čo sme my začali. Škoda by bola to nechať zakapať.“

Pavol Múdry (2017)

Z vtácej perspektívy – Milan Hrušovský

Milan Hrušovský je rodený Stankovčan, narodil sa v októbri 1948 vo Veľkých Stankovciach. Po tom, ako jeho rodičia postavili rodinný dom v Malých Stankovciach, sa krátko po jeho narodení tam presťahovali. Prakticky celý svoj aktívny pracovný život (cca 40 rokov) prežil v Leteckých opravovniach v Trenčíne. Najskôr ako technológ, postupom času prešiel rôznymi funkciami vo vrcholovom manažmente až po riaditeľa letiska (to podliehalo Leteckému úradu SR). V polovici roku 1989 sa stal držiteľom pilotného preukazu – „súkromný pilot letúnov“.

Ako ste sa dostali k lietaniu? Čo vás k nemu viedlo?

„Lietanie ma fascinovalo už od detstva, keď sme ako malí chlapci chodili pásť husi na „lúky“. Tak sa nazývala časť malostankovského chotára, terajší Lipského park. Ležali sme v tráve so slamou v ústach a pozorovali, ako nám ponad hlavu prelietavali vtedy ešte vojenské lietadlá z Biskupického letiska. V duchu som si predstavoval, že v ňom sedím a riadim ho. Preskočili ma zimomriavky, prebral som sa zo sna a husi boli v „panských“ repe. Bolo po ilúzii.“

Kedy sa vám táto ilúzia naplnila?

„Tá sa mi naplnila až oveľa neskôr, v osemdesiatych rokoch, keď som už pracoval v LOT-ke (tak sme skrátené volali letecké opravovne). Nebolo to však celkom jednoduché. Vtedy existovala jediná inštitúcia, kde sa dalo tzv. športovo lietať a to boli aerokluby. Tie v tom čase patrili pod Zväz pre spoluprácu s armádou a prijímali predovšetkým 15-ročných chlapcov, dievčatá a preferovali tých, čo sa na stredných školách pripravovali na nejaký letecko-opravárenský odbor. Ja som si i napriek tomu podal prihlášku. Po určitom čase mi vtedajší predseda aeroklubu na moje veľmi milé prekvapenie oznámil, že som bol členskou schôdzou prijatý za člena aeroklubu. Taká bola vtedy procedúra. A tu niekde sa začali moje prvé kroky k získaniu pilotného preukazu a k splneniu sna z detstva, vidieť Stankovce z vtácej perspektívy.“

Čo všetko ste museli absolvovať, aby ste mohli pilotovať lietadlo?

„Celé sa to začalo školením. Bolo treba absolvovať teoretickú prípravu z predmetov – aerodynamika, meteorológia, letecká navigácia a naučiť sa čo-to o samotných lietadlách – o konštrukcii, ovládacích prvkoch, lietadlových prvkoch, atď. Samozrejme, že nadobudnuté vedomosti bolo potrebné potvrdiť skúškou pred komisiou, ktorú tvorili leteckí inštruktori. Táto príprava bola zameraná na výcvik bezmotorového lietania. Celkový kurz bol veľmi zdĺhavý. Mne to nevyhovovalo z dôvodu pracovnej vyťaženia, a tak po dohovore s predsedom aeroklubu som bol priradený do výcviku na motorizovaný klzák (vetroň s motorom). Tento výcvik si vyžadoval znova absolvovať teoretickú prípravu,

ale už na vyššej úrovni a vykonať preskúšanie na Leteckom úrade SR. Celé to vyvrcholilo zdravotnou prehliadkou v Ústave leteckého zdravotníctva v Košiciach a nakoniec praktickým preskúšaním pilotáže v rámci tzv. „Navigačného letu“, ktorý musel trvať najmenej 2,5 hodiny. Opísal som vám celý priebeh veľmi zjednodušene, v reálnom čase je to troška zložitejšie.“

Kam najďalej ste leteli?

„Ako športový pilot väčšinou lietam v rámci Slovenska. Pristál som napríklad v Humennom, vo Svidníku, Spišskej Novej Vsi, Lučenci, Nových Zámkoch, Bratislave, Poprade, na Sliachi... Jedenkrát som bol v Poľsku. Pristál som na letisku v Krosne, kde letela skupina asi 35 lietadiel. Štartovali sme z letiska Ražňany pri Prešove. Miestny aeroklub vtedy organizoval letecký zraz, tak som si tam zaletel. Keďže som letel na štvormiestnom lietadle, výlet so mnou si spravili ďalší traja priatelia.“

Máte zážitok, na ktorý si rád spomínate?

„Ak sa pýtaš na nejaký zážitok, ktorý mi utkvel v pamäti, tak to bol nepochybne ten, keď môj inštruktor definitívne rozhodol, že si môžem sadnúť do lietadla sám a absolvovať svoj prvý „sólo let“. A potom, keď som s lietadlom sám odletel a sám pristál.“

Monika Pevná (2016)

Stankovce sú mojou srdcovou záležitosťou

Nedávno sa uskutočnila voľba riaditeľky Základnej školy Jána Lipského v našej obci. Pani Darina Sýkorová sa po dlhých rokoch vedenia školy rozhodla odísť z funkcie, a tak sme boli nútení voliť novú riaditeľku. Kandidátok bolo viac, no výberová komisia vybrala pani Gabrielu Trnavskú, rodenú Sládkovú, pochádzajúcu z našej obce. V redakcii novín sme sa rozhodli, že novej pani riaditeľke položíme niekoľko otázok, a takto ju predstavíme našim spoluobčanom. Tu sú jej myšlienky.

Poznáme vás ako rodáčku zo Stankoviec, čím všetkým ste prešli v školskom procese, kým ste sa rozhodli kandidovať na riaditeľku školy?

„Od útleho detstva som túžila byť učiteľkou. Moja túžba sa nielen splnila, ale som ju posunula ešte ďalej. Po skončení základnej školy som vyštudovala Strednú pedagogickú školu v Modre. Materské školy sa v 90-tych rokoch rušili, preto uplatniť sa bolo veľmi ťažké. Vtedy som dostala príležitosť pracovať v tunajšej ZŠ ako učiteľka. Popri práci som vyštudovala Pedagogickú fakultu v Nitre a stala som sa kvalifikovanou učiteľkou pre 1. stupeň ZŠ. Počas mojej 27-ročnej praxe som učila na 1. aj 2. stupni ZŠ, bola som vedúcou metodického združenia pre 1. a 2. ročník a absolvovala 1. atestáciu. Po oslovení kolegynami a dôkladnom zvážení spoločne s mojou rodinou som sa rozhodla kandidovať na post riaditeľky.

Stankovce boli, sú a určite aj zostanú mojou srdcovou záležitosťou. Mám tu rodinu, známych a, samozrejme, prácu, ktorú si vážim a mám veľmi rada.“

Na akých cieľoch ste mali postavenú kandidatúru a čím chcete inovovať vyučovací a vychovávaci proces?

„Moja kandidatúra bola postavená na 5 oblastiach. Pedagogická oblasť, oblasť riadenia školy a organizácie života v škole, oblasť rozvoja ľudských zdrojov, oblasť spolupráce s partnermi, oblasť rozvoja materiálno-technických podmienok školy. Je veľmi ťažké zhrnúť to v niekoľkých vetách. Medzi najväčšie priority patrí vyhľadávanie a podpora šikovných, talentovaných žiakov, rozvíjať u žiakov kultúrne a národné hodnoty, vlastenectvo a občiansku zodpovednosť, ale aj vytvoriť pre žiakov prostredie s informačnými a komunikačnými technológiami. Podporiť krúžkovú činnosť, vytvárať príjemné pracovné prostredie pre žiakov a učiteľov, úzko spolupracovať s partnermi školy, vo veľkej miere podporiť spoluprácu rodiny a školy. Bude veľmi dôležité „načúvať“ a snažiť sa riešiť veci vzájomnou komunikáciou.“

Máte aj nejaké predsavzatia, ktoré by ste chceli vo funkcii realizovať a týkali by sa exteriéru školy, prípadne škôlky a jej areálu?

„V prvom rade by som chcela dosiahnuť to, aby areál školy bol bezpečný. Vybudovaním prístupovej cesty k súkromným pozemkom za školou by sa nám

naskytla príležitosť uzatvoriť školský areál pre motorové vozidlá s neoprávneným vstupom, ale aj pre cyklistov či peších, ktorí prechádzajú cez areál aj počas vyučovania.

Chcela by som revitalizovať ihriská, osadiť stolové sety s lavičkami v areáli školy aj škôlky. Vybudovať na betónovej ploche pred školou altánok na vyučovanie v prírode a mnoho iných. Samozrejme, všetko bude závisieť od financií a možností školy a obce.“

Je niečo, čo by ste pri nástupe do funkcie riaditeľky školy chceli zmeniť alebo čo by ste nemenili?

„Samozrejme rada by som pokračovala v dobre nastavených veciach, ktorých je naozaj veľa. Zmeny určite budú a budú smerovať k naplneniu mojej koncepcie pri riadení školy.“

Stankovce sú dedinou plnou zaujímavých možností pre exkurzie a výlety počas praktických hodín vyučovania. Navštíviť Gazdovský dom, pamätné miesto pri križi v Rozvadzoch, spoznať históriu našich zvoničiek, ako funguje spracovanie odpadu na čističke, Rákocziho studnička a množstvo iných atrakcií by mali spoznať deti našej školy. Ako vnímate vy takéto aktivity?

„Všetkým aktivitám týkajúcim sa našej obce som plne naklonená. Pre žiakov je veľmi dôležité spoznávať okolie, históriu obce, významné miesta či osobnosti. Tieto témy sú obsahom učiva vlastivedy v 3. ročníku. Venujeme sa im na vyučovaní formou prierezovej témy Regionálna kultúra. Niektoré ročníky už navštívili Gazdovský dom, čističku odpadových vôd, realizujeme vychádzky do okolia obce – Betlehem, Park Lipského atď. Ale nielen škola by mala podporovať poznávanie blízkeho okolia. Často sa nám stáva, že deti na vyučovaní priznajú, že nikdy neboli na Inovci, nevedia, kde je ihrisko v Rozvadzoch, Váh a pod. Nie nadarmo sa hovorí: „Raz zažiť je viac ako stokrát vidieť.“

Prajeme novej pani riaditeľke v jej práci veľa správnych rozhodnutí, mnoho úspešných žiakov, veľa úspechov a síl v presadení svojich myšlienok.

Dušan Pevný (2018)

Krčmárka Anka

Nedávno som počula úvahu, že dobrý krčmár alebo barman je psychológ, doktor a aj farár v jednom. Na to, či je toto tvrdenie pravdivé, môže zodpovedne odpovedať pani Anka Škúciová (1932). Prečo? Stála za pultom miestneho Pohostinstva Pod Orechom dlhých 33 rokov a právom sa radí medzi legendy miestneho obchodu.

Pohostinstvo vo Veľkých Stankovciach bolo umiestnené pri potoku, vedľa rodinného domu pána Jozefa Holičku. Budova slúžila ako predajňa textilu a obuvi z jednej strany a ako pohostinstvo s vchodom zo strany druhej. Do týchto priestorov nastúpila v roku 1959 pracovať mladá, 27-ročná krčmárka Anka.

V šesťdesiatych rokoch minulého storočia Jednota SD Trenčín odkúpila budovu bývalej starej školy pri cintoríne vo Veľkých Stankovciach a odvtedy sa začína písať história „*Krčmy Pod Orechom*“.

Pani Anka si rada spomína: „*Najprv bolo otvorené len cez obed a večer. Do práce som prišla o pol hodinu skôr, prebrala som si tovar. Robila som od desiatej do dvadsiatej druhej nepretržite, ani obedná prestávka nebola. Počítala som z hlavy alebo som sa spoľahla na bloček a ceruzku. Fľaškové pivo za 70 halierov išlo na dračku. Z tvrdého alkoholu jednoznačne viedla borovička. Pokiaľ som bola sama, robila som každý sviatok a každú nedeľu. Neskôr som mala aj viacero kolegyň, tak sme si služby striedali, v tom prípade sme robili krátky a dlhý týždeň. Z mnohých spolupracovníčok spomeniem aspoň Anku Ďurišovú (z Firovca) a Anku Krchňavú.*“

Keďže obec vtedy nemala priestory, ktoré by slúžili členom obecných organizácií na stretávanie sa a rozvíjanie svojej činnosti, krčma sa stala aj miestom kultúrno-spoločenských stretnutí. V „*zadnej izbe*“, tzv. poľovníckej, sa stretávali poľovníci, futbalisti, členky zväzu žien, členovia zväzu protifašistických bojovníkov, členovia dozorného výboru Jednoty SD. Veľmi rada spomína na športovcov – futbalistov. Po prehratých zápasoch sa v priestoroch krčmy smútilo a analyzovalo, ale po víťazných zápasoch sa spievalo... A keď zaznela tá kultová – „*Zelená je tráva*“ alebo „*Kneedličky, mňam, mňam, mňam, šveestkovéééé..., ty já mááám strašne ráááád...*“, všetkým bolo jasné, že sa vyhralo.

Pani Anka spomína ďalej: „*Vypočula som si mnoho radostí, ale i starostí, riešili sa problémy pracovné, manželské, s deťmi, medziľudské vzťahy, hľadali sa robotníci na stavby, na brigády, stretávali sa priatelia... chodili na pivo a utopencov, hrali karty, jedli zavináče, sardelové očka a tlačienku s cibulou a chlebom. Premlelo sa tu veľa ľudí, domácich aj neznámych, príjemných a milých, ale aj tých iných...*“

Najviac práce bolo v lete... Plné pohostinstvo, plný dvor. Veľakrát samotní „štamgasti“ zbierali po stoloch prázdne poháre – nebolo v silách jednej osoby zvládnuť taký nápor práce.

„Občas sa stávalo, že som v pohostinstve pôsobila aj ako mama a vychovávateľka. A to vtedy, keď bolo potrebné aj zakročiť, aj dohovoriť, aj usmerniť a veru nejeden raz som aj za uši vyťahala nesprátných mládenčov, ktorí nevedeli, kedy majú dosť a kedy treba ísť domov...“, s úsmevom hovorí naša pani Anka.

V krčme sa stretávali aj ľudia, ktorí pracovali v tunajšom družstve, aj tí, ktorí prichádzali z práce autobusmi od Trenčína i Nového Mesta. V čase žatvy sa čakávalo so záverečnou na kombajnístov, veď bolo treba počkať na nich s čapovaným...

No a milou spomienkou sú deti z Veľkých Stankoviec, Krivosúd Bodovky a zo Selca, ktoré chodili do pohostinstva za ušetrené haliere na „nákup“ v čase, keď čakali na svoj spoj na autobusových zastávkach: „Poznala som tých šarvancov, ktorí chodili na červenú malinovku a horalky, alebo na jahodovú zmrzlinu, ktorú som v sezóne predávala. Zahreje ma pri srdci, keď sa mi po rokoch, už dospelí, prihovoria a pripomenú: „Tetka a pamätáte sa na mňa ešte?“ Ako aj nedávno...: „Tetka, dobrý deň! Poznáte ma? Ja som ten, čo k vám chodil nakupovať „na borg“ obložené žemle, ktoré potom môj dedko platil!“ ...a dedko, Jožko Beták, rád zaplatil. „Ešte aj malinovku mu daj, Anička, veď je to môj jediný vnuk!“

Pani Anka záverom: „Strávila som v miestnej „krčme“ kus svojho života. Bola to drina, ale neľutujem... stálo to za to!“

Doslov dcéry Ľubice:

„Keď som nastúpila do prvého zamestnania, kolegovia sa mi smiali, že som „dieťa ošľahané hospodským ventilátorom“. A verte, že som vďačná osudu, že to tak je, že mi bolo dopriate vyrastať aj v tomto prostredí. Chodila som za mamou, ktorá robila dva dni po sebe dvanásťhodinové služby. Tam, v zadnej miestnosti, som si občas písala úlohy a veru sa aj so zákazníkmi učila fyziku. Tam som spoznala množstvo ľudí, pováh, osudov, našla si priateľov. Mnohí z tých, ktorí na mňa zapôsobili alebo formovali moje názory, už nie sú medzi nami, napriek tomu na nich rada spomínam...

A ešte jednu drobnosť si pamätám... Pohostinstvo slúžilo ľuďom starším ako osemnásť rokov. Bola som svedkom toho, ako muži „v rokoch“ vykázali mladých chlapcov z krčmy s malinovou na dvor. Dospelí a starší ľudia mali prirodzenú autoritu, úctu a rešpekt... Že časy sa menia? Áno, určite, ale nie som si istá, či v tomto prípade nie je to na škodu nás všetkých...”

Lubica Ďurišová (2017)

Z východniara Stankovčan – Marko Pribula

Hovorí sa: „...za všetkým hľadá ženu!“ a tak je tomu aj v prípade rodáka z východu, presnejšie z okresu Sabinov, Marka Pribulu, ktorý v deväťdesiatych rokoch prišiel do Trenčína za manželkou. Keďže vždy žil na dedine, mestský spôsob života mu nebol blízky, a tak hľadal miesto v okolí Trenčína, kde by sa usadil. Našiel ho práve u nás, vo Veľkých Stankovciach, kde kúpili staršiu chalupu od manželov Žambokrétyových, v ktorej stále žije.

Pán Pribula, prečo ste si vybrali pre svoj život práve Stankovce?

„Trenčianska Turná sa mi zdala príliš blízko Trenčína a Selec trochu príďaleko. Stankovce sú zlatý stred – ideálne. Scenéria Inovca a celé okolie mi veľmi pripomína rodné Kriviany. Naozaj sa tu cítim ako doma, aj keď o východniaroch sa hovorí, že sú doma všade tam, kde sa vyzujú. Mrzí ma, že sa z našich ulíc vytráca starodávny a príjemný duch dediny. Dnešné deti, ale aj ich mladí rodičia už nevedia na ulici len tak pozdraviť tetku alebo ujca, aj keď ich nepoznajú. Je to veľká škoda, lebo takto prichádzame o pocit spolupatričnosti a tvorenia jednej komunity.

Po odpracovaných rokoch ako zamestnanec pôsobiaci v oblasti poľnohospodárskej výroby v PD Kálnica a Soblahov do roku 1991, absolvoval niekoľko postgraduálov na súdneho znalca odbore cestnej dopravy a strojárstva. V roku 2002 prišla ponuka od priateľa Ing. Milana Strušku a jeho brata Ivana začať podnikáť v oblasti výroby plastových okien a dverí. Miesto vhodné na podnikanie si vybral Veľké Stankovce, kde jeho firma MP-Plast pôsobí dodnes. V súčasnosti vyrábajú a montujú okrem plastových aj hliníkové okná a dvere, garážové brány, zimné záhrady a rôzne atypické produkty. Začiatky neboli jednoduché, ale po ich prekonaní sa firme darilo a v rokoch 2005 až 2010 zamestnával od 20 do 30 ľudí, z čoho bola väčšina Stankovčanov. Dnes je doba zložitá, čo sa podnikania v tejto oblasti týka, pretože trh je presýtený lacnými výrobkami, ktorým ľudia dávajú prednosť. Aj napriek týmto vplyvom Marko Pribula presadzuje stále filozofiu dodržania vysokej kvality aj na úkor zisku a verí, že ľudia postupne zistia, že pri investíciách do stavieb a rekonštrukcií, ktoré majú slúžiť dlhé roky, je lepšie vsadiť na kvalitu.“

276

Ako by ste zhodnotili podnikanie v Stankovciach, čo sa týka podmienok zo strany obce, jej obyvateľov, ale aj z hľadiska geografickej polohy firmy? Je niečo, čo by sa dalo v tejto oblasti zlepšiť?

„Ideálny stav v žiadnej oblasti neexistuje a zrejme ani nebude existovať. Stankovské prostredie považujem za veľmi priateľské a žičlivé podnikaniu zo všetkých strán. Za 25 rokov som sa stretával len s ochotou a ústretovosťou zo strany obce, susedov aj ostatných ľudí. Nespomeniem si na nejaké nepríjemné situácie, konflikty alebo problémy, ktoré by ma prenasledovali dodnes.“

Viem, že Vás dianie v našej obci zaujíma a viem aj to, že ho štedro podporujete. Čo vás konkrétne zaujíma, k čomu máte najväčší vzťah?

„S ľuďmi z firmy sa snažíme prispieť v rámci možností všade, kde sa niečo užitočné deje. Zaujímajú ma všetky aspekty života v obci. Vážim si robotu ľudí, ktorí sa venujú činnosti predovšetkým s mládežou a snažia sa ju pritiahnuť k športu a kultúre. Pracovné vyťaženie aj technický stav tela mi neumožňuje venovať viac času aktívnemu športu a stretnutiam. Poznám ľudí okolo futbalu, Víla Koprivňanského, Dušana Pevného, ktorý je našej firme aj vynikajúcim partnerom. Vážim si aj hasičov, folkloristov, ale všetkých sa nedá spomenúť.

Myslím, že Stankovce majú potenciál budovať miesta na neorganizované športovanie detí a mládeže vo voľnom čase. Viem si predstaviť, že by stankovskí podnikatelia spoločnými silami urobili napríklad cyklokrosovú dráhu, stenu na lezenie, či rampu na skateboard. Možno by nebolo na škodu aj malé kúpalisko, jednoducho miesta, kde by sa stretávala komunita z celých Stankoviec. Mám pocit, že rodiny sa stále viac uzatvárajú do seba a dosť rýchlo mizne radosť zo spoločného života. Potenciál na zmenu tu určite je.“

Radovan Siva (2016)

Poznáte ho – Karol Krejčí

Je to obyčajný chlap s obyčajnými starosťami. Stretnete ho v obchode, keď ide po chleba. No je predsa len jedno miesto, kde ho nájdete najčastejšie – telocvičňa. On jej hovorí – dojo. Pýtate sa o kom je reč? Jeho meno je známe aj ďaleko za hranicami Slovenska – Karol Krejčí.

V roku 2006 sa do našej obce prisťahoval rodák z Trenčína spolu s manželkou Zuzanou, deťmi Jakubom a Veronikou. Usadili sa v časti obce Rozvadze. Nezháľal. Aj u nás chcel robiť to, na čo bol zvyknutý a čo miluje – karate dó. K tomuto tvrdému a krásnemu bojovému umeniu priviedol mnoho Stankovčanov, ktorých trénuje niekoľkokrát týždenne, pričom základňu tvorí momentálne 25 jeho žiakov. Títo majú jedinečnú možnosť byť vedení učiteľom s takým vysokým technickým stupňom, akým je 4.-tý Dan.

V roku 2014 sa výrazne zaslúžil a bol iniciátorom premeny skladu uhlia v ZŠ na telocvičňu, kde teraz trénuje svojich žiakov. V týchto priestoroch privítal aj významné svetové osobnosti bojového umenia: sensei Nakamura 7.-my Dan (Kanada) a sensei Leijenhorst – 5.-ty Dan (Holandsko). Taktiež tu v roku 2013 organizoval medzinárodný seminár, ktorého sa zúčastnilo 50 karatistov zo 4 krajín. A tak sa o Stankovciach rozpráva aj v Čechách, Poľsku, Holandsku, Taliansku či Kanade.

Čo považuješ za svoj najväčší úspech a ako sa ti žije v Stankovciach? „Za svoj najväčší úspech v bojovom umení považujem vybudovanie telocvične na bojové umenia v Trenčianskych Stankovciach. Pokrstil ju sensei Nakamura – šéfinštruktór IOGKF, čo je medzinárodná organizácia tradičného bojového umenia karate do. Do Stankoviec som sa s rodinou prisťahoval z dôvodu dostupného bývania. Svoje rozhodnutie neľutujem, práve naopak, Stankovce som si obľúbil a žije sa mi tu spolu s rodinou veľmi dobre.“

Radovan Siva (2015)

Som zaľúbená!

Trvá to už niekoľko rokov. Dá sa povedať, že od narodenia. Veríte v lásku na prvý pohľad? Ja už áno. Bolo to silnejšie ako ja, hneď od začiatku. Aj keď som sa tomu občas bránila a hľadala som odreagovanie inde, nakoniec som sa vždy vrátila. A aj keď možno sem-tam podvediem, vždy mi je odpustené, a opäť ma víta otvorená náruč.

MILUJEM STANKOVCE. Trvá to už niekoľko rokov, v mojom prípade konkrétne 27. Stankovce sú láska na prvý pohľad. A aj napriek tomu, že ich už niekoľko rokov aktívne podvádzam s Trnavou a Bratislavou, vždy sa najradšej vraciam DOMOV – do Stankoviec. A verím, že je to opätované. Tiež to tak máte?

Tu som vyrastala. Tu ma vychovali. Tu mi vštepili to najlepšie, čo mohli, tí najlepší, ktorých poznám. Tu som prežila to najkrajšie detstvo, vďaka najlepším rodičom a starým rodičom. Nebyť vás, toľkej lásky do Stankoviec vo mne nie je.

Tu som si našla prvých kamarátov a doživotné kamošky. Ako tie zo seriálu „*Sex v meste*“, len ony sú ozajstné. Tu som si zažila prvé lásky, rozchody, šťastia, sklamanie, úspechy, pády alebo aj brigády. Tu som sa naučila pokore, porozumeniu a úcte.

Materská škola, základná škola, evanjelická fara, kultúrny či obecný dom, hasičská zbrojnica - aj tieto miesta ostali môjmu srdcu veľmi blízke. A mnoho ďalších. Ale to sú naše tajné. Odvšadiaľ mám krásne spomienky, ktoré sa mi spájajú s jedným menovateľom – DOMOV.

Ja viem, že každý povie, že jeho rodná obec je tá najlepšia. Ale tá moja, dámy a páni, tá naozaj je! Ved' sa pozrite a presvedčte sa sami.

Možno je teraz môj čas niekde inde. Ale nezabúdam. Som hrdá, vždy budem, že som Stankovčanka. A možno sa raz vrátim nastálo a náš vzťah naberie úplne iné obrátky...

Lúbim vás, Stankovce moje. S láskou, vaša Lenka.

Lenka Ďurišová (2020)

Darina Sýkorová

Eva Beňovičová

Michal Beňovič

František Letko

Gabriela Trnavská

Helena Bočáková

Michal Rychlý s kolegyňou pri divadelnom predstavení

Divadelný súbor v príprave na Kuba

Divadelný súbor počas predstavenia, Ladislav Žiško (vľavo)

Jozef Opatovský (vľavo), aktívny horolezec

Juraj Pavlík na chodníku hrdinov SNP

Marko Pribula

Juraj Sedláček

Karol Krejčí

Ladislav Žiško

Ľubomír Poruban

Míška Porubánová

Peter Žuffa

Anna Škúca (v strede) v kolektíve

Kristína Pevná v Severnom Vietname

Zasadnutie redakčnej rady Hlas-u

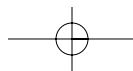
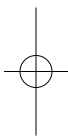
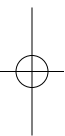
Stankovčania v Provencálsku

Milan Hrušovský - amatérsky letec

Ema Kulačíková a Rastislav Ďuriš na ceste Transsibírskou magistrálou, 2019

VII.

Mladé talenty

(hrdost' v duši)

Majsterka Slovenska v kickboxe – Lea Tanáčová

Ak si myslíte, že sa musíte športu venovať od malička, aby ste mohli niečo dosiahnuť, tak sa mýlite. Lea Tanáčová začínala s thajským boxom v 12-tich rokoch. Vtedy sa vybrala s kamarátkami na prvý tréning a vymenila tanec, ktorému sa venovala 7 rokov, za tento šport.

Lea sa narodila 8. marca 2005 v Trenčíne. Jej rodičmi sú Martin Tanáč a Michaela Tanáčová, pochádza zo Sedličnej. Chodí na gymnázium Ľudovíta Štúra v Trenčíne.

Zo začiatku ju tento šport podľa jej vlastných slov nebavil. Až raz, keď jej klub organizoval v Trenčíne „*Muay thai evening*“ a videla tam bojovať domácich zápasníkov, tak si povedala, že by aj ona raz chcela takto zápasiť.

Lea nám hovorí: „*V tomto športe asi nemám žiadny vzor a celé to začalo pri náboře juniorov do nášho „gymu“ ..., tam ma to zaujalo...*“

Veľké množstvo času trávi na tréningoch. A keď už si nájde po nich alebo učení počas školského roka, trošku voľného času, tak ho venuje svojej rodine alebo ho trávi so svojimi kamarátmi.

Ako sama pokračuje: „*To je pre mňa naozaj zmysluplne využitý čas s ľuďmi, ktorých mám rada.*“

Teraz, po troch rokoch, sa môže pýšiť titulom seniorskej majsterky Slovenska v K1 (kickbox), vo svojej váhovej kategórii pod vedením Tomáša Tatlánka (Victory Gym Trenčín).

Zaujímalo nás, aké má športové ciele či plány. „*Chcela by som určite vyhrať Majstrovstvá Európy a sveta WAKO v K1, chcela by som byť najlepšia na svete vo svojej váhe,*“ hovorí Lea a pokračuje, „*tento šport ma naučil veľa vecí, najmä disciplínu, tá hrá najdôležitejšiu úlohu a treba naozaj moc chcieť, lebo keď sa chce, tak všetko sa dá. Najradšej mám súťaže, kde dlhšie cestujeme a niekedy tam musíme prespať. Vtedy je to aj príjemný výlet a vždy sa teším po zápasoch, keď sa ideme niekde spoločne dobre najesť a posediť.*“

Tento rok nás mala prvýkrát reprezentovať na majstrovstvách sveta v Belehrade, bohužiaľ, zabránila tomu momentálna situácia s „*pandémiou*“.

Boli sme zvedaví, či má pre našich čitateľov nejakú zábavnú príhodu zo sveta jej športu. Zalovila v pamäti a ponúkla túto:

„*Začiatkom februára tohto roku sme išli na Open ligu v kickboxe. Zápasiť som mala ja a ešte jeden zápasník od nás, z „gymu“. Zápas na takýchto súťažiach sú formou losovania a v pavúkoch. Keďže sme z nášho klubu boli len dvaja, tak bola veľmi malá pravdepodobnosť, že by sme mohli mať v rovnakom čase zápasy. No ako to býva a čo sme nechceli, stal sa presný opak. Náš tréner sa snažil a chcel byť na každom jednom našom zápase. Predsa, aj my sme oveľa pokojnejší, keď máme v rohu niekoho, kto nás pozná a veríme mu. Našťastie boli*

s nami ešte ďalší dvaja z nášho klubu, ktorí zápasy nemali, čiže jeden bol so mnou a druhý s kolegom. Náš tréner však doslova šprintoval od jedného zápasu k druhému. Počas mojej prestávky kričal kolegovi do rohu a bežal za ním a naopak. No nakoniec sme obaja svoje zápasy vyhrali a všetci sme sa tešili, že sme to zvládli.“

Rada by išla v budúcnosti študovať medicínu, aj keď sama ešte nevie, ktorý konkrétny obor. No zároveň si uvedomuje, že tento šport sa nedá plnohodnotne robiť pri takom povolání. Tak uvidí sama, čo jej prinesie budúcnosť.

Lea, prajeme ti, aby ťa zranenia obchádzali tak ako doteraz a dúfame, že sa už v najbližšej dobe dozvieme o tvojom ďalšom úspechu.

Tomáš Sliva, Dušan Pevný (2020)

Reprezentujem aj našu obec – Jakub Kadák

Prvé futbalové kroky začínal na ihrisku v Trenčianskych Stankovciach. Neskôr sa cez AS Trenčín prepracoval až do najcennejšieho dresu. Dnes má Jakub Kadák za sebou viac ako dvadsať reprezentačných stretnutí. Už ako päťročný sníval o kariére futbalistu, keď s bratom chodil na tréningy v Trenčianskych Stankovciach. Pre istotu nosil so sebou kopačky, ak by ho tréneri zavolali na ihrisko. Netrvalo dlho a stalo sa tak.

Pred siedmimi rokmi prestúpil do AS Trenčín a patrí medzi najvýraznejšie mládežnícke talenty zo Sihote. Šestnásťročný stredopoliar si prvý raz obliekol reprezentačný dres na jeseň roku 2015. Nastúpil v priateľskom dvojzápase proti susednej Českej republike. „Prvý duel sa hral v Ilave. Tam som naskočil na záverečných pätnásť minút. Odveta sa konala v Uherskom Hradišti. Na ihrisku som bol deväťdesiat minút a otvoril som si strelecký účet v reprezentácii. Stále si živo pamätám streľu pravačkou spoza veľkého vápna k ľavej žrdi. Bol to neopísateľný moment,“ tešil sa aj po takmer dvoch rokoch Jakub Kadák.

Veľký zvrat v Belfaste. V rôznych mládežníckych výberoch Slovenska odohral už viac ako dvadsať zápasov. Presne ich však zrútané nemá. V pamäti mu utkvел najmä kvalifikačný duel „sedemnástky“ proti Severnému Írsku. V Belfaste naši chlapci štyri minúty pred koncom prehrávali o gól, no napokon dokázali nepriaznivý stav v závere zvrátiť. „Boli to neopísateľné pocity. Všetci sme sa nesmierne radovali. Zdolať Severných Írov na ich domácej pôde takýmto spôsobom nie je bežnou záležitosťou,“ dodal Kadák.

Dres s dvojkřížom na hrudi mu prirástol k srdcu. „Znamená pre mňa veľmi veľa. Nereprezentujem iba seba, ale aj Slovensko, AS Trenčín i materský klub OŠK Trenčianske Stankovce. A som na to hrdý.“

Pred štyrmi rokmi sa na Slovensku uskutočnili majstrovstvá Európy do 17 rokov. Družina Ladislava Pecka skončila na treťom mieste a postúpila na svetový šampionát. „O niečom podobnom snívam i ja. Som rád, že sa už niekomu z našej obce podaril veľký úspech. Dúfam, že niečo podobné čaká skôr – či neskôr i mňa. Snád už najbližšie v devätnástke,“ zažlel si Jakub Kadák.

Podľa jeho slov je v reprezentácii skvelá partia, ktorá rastie každým zápasom. „Držíme spolu počas zrazov, aj po nich. Stretávame sa na ligových zápasoch. Vždy sa rozprávame, ako sa komu darí,“ pousmial sa Kadák.

Reprezentačné zrazy takmer vždy prinesú pekné zážitky, či už oslava víťazstva alebo sviatok hráčov a realizačného tímu. „V prvom rade máme radosť z futbalu. Smutnou spomienkou zostáva neúčast na šampionáte do sedemnásť rokov v Chorvátsku,“ dodal obdivovateľ španielskej a anglickej najvyššej súťaže.

Martin Jurčo (2017)

Tenisová nádej – Nikolas Láhký

Nikolas Láhký je mladý nádejný tenista z Trenčianskych Stankoviec, býva v časti obce Sedličná. Rodičia ho od útlej mladosti viedli k športu, hrával i futbal za miestny Obecný športový klub a aj v ňom patril medzi výrazné talenty. V určitom čase však zvíťazila láska k tenisu a dnes patrí medzi tenisové nádeje.

Kto ťa priviedol k tenisu?

„K tenisu ma priviedol môj tata, lebo mu to prišlo ako „najférovejší“ šport, kde sa netreba spoliehať na spravodlivosť rozhodcov, na trénera, či ma postaví do zostavy a podobne...“

Vedel si, že tenis je to, čo ťa baví alebo rozhodli rodičia?

„Samozrejme, bavilo ma to od začiatku, ale keďže som bol malý, tak som sa veľmi nesústredoval na tréning a sem-tam, raz za čas som naháňal aj motýľov po kurte.“

Kto je tvojím tenisovým vzorom ?

„Tak ako u väčšiny tenistov – Roger Federer, ale hlavne asi každý tenista, ktorý sa vypracoval na svetovú špičku.“

Aké sú tvoje predstavy? Snívaš o Wimbledone ako divák alebo by si si chcel na tomto turnaji aj zahrať?

„Keďže trénujem od malička, tak je jasné, že zahrať. Je to jeden z najväčších turnajov na svete.“

Aký najväčší úspech si doteraz dosiahol?

„Na nejaký veľký úspech ešte čakám, ale medzi zatiaľ najväčšie patria – výhra a finále na majstrovstvách regiónu v štvorhre, zopár vyhratých turnajov a najčerstvejší je semifinále na majstrovstvách západoslovenského regiónu dorastencov. Momentálne som na 38. priečke v rebríčku a na 13. priečke vo svojom ročníku 1999.“

Koľkokrát do týždňa sa venuješ tenisu?

„Venujem sa mu každý deň väčšinou dvakrát, sem-tam je to náročné, ale zvládam to.“

Chodiš na športové gymnázium, rozmyšľáš pokračovať v tomto smere i na vysokej škole?

„Po škole by som sa chcel naplno venovať tenisu, cestovať po turnajoch a žiť s tým. Keby sa však niečo „pokazilo“, tak by som nad vysokou školou považoval.“

Dominika Mojžišová (2016)

Tanec je pieseň tela – Denisa Petrová

„Kamarátka veľmi túžila tancovať, len sama sa bála začať. Jeden večer prišli s jej mamou k nám a bolo rozhodnuté,“ spomína Denisa. Zistila, že tanec je pre ňu vášeň, a preto navštevovala všetky tanečné kurzy od prvého ročníka na základnej škole.

Denisa Petrová pochádza zo Stankoviec, z časti obce Sedličná, kde sa jej rodičia presťahovali práve v čase, keď sa narodila. Jej mama Emília je pôvodom zo Súče. Otec Ivan býval v Trenčíne, ale väčšinu svojho detstva trávil v Rozvadzoch u starých rodičov Kováčovcov.

Od prvého profesionálneho tréningu mala svojho tanečného partnera, čo bolo, ako sama povedala, pre ňu šťastím. Počas kariéry ju sprevádzali traja tanečníci, s ktorými vyhrala niekoľko súťaží na Slovensku aj v Čechách. Najväčším dosiahnutým úspechom sú pre ňu víťazstvá na Majstrovstvách Slovenska v choreografiách, na ktorých za jeden deň získala s partnerom dokonca až dva tituly Majstrov Slovenska. Jeden v latinskoamerických a druhý v štandardných tancoch.

S prípravami a priebehom súťaží sú spojené rôzne zážitky. Jeden takýto, z kategórie „šťastie v nešťastí“, si naša talentovaná tanečníčka prežila cestou na súťaž do Martina. Táto cesta vedie cez známy úsek pod Strečnom, ktorý si i vtedy vyžiadal svoju daň. Deniskin partner cestoval svojím autom a šiel o niečo neskôr. Prvé auto s Denisou prešlo bez menších problémov na miesto činu, ale čo čert nechcel, keď už bola nachystaná v sále a do súťaže chýbala pol hodina, tanečníka nikde. Rozhodla sa mu zavolať. Uviazol v kolóne pod Strečnom. Modlili sa všetci, aby to stihol. Nakoniec bola porota a organizátori natoľko zhovievaví, že kvôli nim súťaž presunuli o dve hodiny neskôr. Partner prišiel s meškaním, no ale odtancovali si svoje, najlepšie ako vedeli a odišli so zlatom na krku. Čakať sa naozaj oplátilo.

Osemnásťročná Denisa Petrová, študentka Piaristického gymnázia, už tento rok síce ukončila svoju profesionálnu tanečnú kariéru, no stále pokračuje ako lektorka tanca na kurzoch tu v Stankovciach. Mnohí z nás ju tiež poznajú z rôznych obecných podujatí, kde predvádzala s partnerom oku lahodiace tanečné výkony. Aj v súčasnosti prijíma pozvania na rôzne kultúrno-spoločenské akcie, ktoré rada spestrí svojím tanečným vystúpením.

Monika Pevná (2015)

Sadol a vedel – Marcel Sládok

„Jednoducho som si sadol a vedel som to...“ To sú slová ďalšieho z rady talentovaných mladých ľudí z našej obce. Na bicie chcel hrať už od útleho veku. „Vždy, keď u nás doma otec pozeral nejaký koncert, najviac ma z celej kapely zaujímal bubeník,“ dodáva sám Marcel Sládok, talentovaný bubeník.

Ako dieťa hrával s varechami v kresle, neskôr si zhotovil bicie s kartónových škátúl. Keď navštevoval základnú školu, pozeral si inzeráty a domov doniesol vytlačený inzerát o bicích. Rodičia to samozrejme hneď pochopili a za pár dní ich mal doma. Jeho prvé paličky mu vyrobil dedko.

Na bicie sa naučil hrať sám. Doma v pivnici hrával asi rok, len tak sám pre seba, prípadne s kamarátmi. Neskôr bicie presťahoval do skúšobne v našej obci, no stále mu chýbala partia, s ktorou by začal naplno hrať. V jeden deň dedko prišiel s inzerátom, že kapela Rockovanka z Nového Mesta hľadá bubeníka, tak sa rozhodol to skúsiť. Dostal zoznam piesní, ktoré sa mal za týždeň naučiť. „Z toho zoznamu som skoro žiadnu nepoznal,“ dodáva Marcel. No zvládol to.

„Postupne som sa zdokonaľoval, cvičil hru na dvojšľapáku, ktorá mi spočiatku robila veľké problémy, ale nakoniec som nad ňou zvíťazil.“ S kapelou odohrali množstvo koncertov, festivalov. „Zahral som si na Top Feste, na Beckovských slávnostiach po boku legendárnych hudobných skupín ako napr. Tublatanka. Napríklad na viacerých akciách sme nahrali CD. Jednoducho som sa cítil ako pravá rocková hviezda.“

Po štyroch rokoch skupinu opustil a začal hrať v súbore Insane Ride tvrdší štýl. Po čase s kamarátmi založil ďalšiu kapelu. „V 3. ročníku na vysokej škole som si uvedomil, že si musím dať od hrania pauzu, a tak momentálne nehrám v žiadnej kapele, venujem sa viac-či menej škole, ale bicie mám doma. Pevne verím, že ich raz znova oprášim. Vďaka bicím som si toho veľa prežil, mám veľa pekných spomienok a to ma najviac teší. Vždy som však mal sen zahrať si na obrovskom festivale a hodiť paličku nejakej nadšenej fanúšičke. Raz sa toho dúfam dožijem.“

Voda, voda, vodenka moja – Vanesa Hamrozyová

Sedím v oblúbenom kresle so šálkou kávy a predstavujem si to malé dievčatko s hnedými očami ako sa pýši práve privezeným kocúrom. Ani sa mi nechce veriť, ako ten čas preletel... V tejto chvíli mám pred očami už 16 - ročnú slečnu, našu občianku z Rozvádz, Vanesu Hamrozyovú, študentku 8 - ročného športového gymnázia, pre ktorú je pohyb prirodzenou súčasťou trávenia voľného času.

Preplávala si rôznymi pohybovými aktivitami, venovala sa tancu na základnej umeleckej škole celých deväť rokov, získala lekcie aj tanca ľudového vo folklórnom súbore. Nakoniec však definitívne zakotvila v rýchlostnej kanoistike. No dobre, a čo je na tom také výnimočné, loďka ako každá iná. A predsa je iná! Vanesa sa tomuto športu venuje od 2. triedy na základnej škole. A ako sa k nemu dostala?

Ako to už býva, čo je v rodine, to sa počíta. A veru sa počítalo a hneď dvojnásobne. Motiváciou bol pre Vanesku jej brat Patrik, ktorý sa kanoistike venoval do svojich 18-tich rokov, kedy v silnej konkurencii dosahoval slušné výsledky. Obidvaja začínali na kajaku.

A že je to drina, tak to si píšete! Nie každý zvládne dvojfázové tréningy každý deň v týždni, okrem toho približne každé dva týždne preteky počas víkendov v sezóne od apríla do začiatku októbra. Vanesa reprezentovala našu krajinu v Českej republike, absolvovala sústredenia v Chorvátsku dvakrát do roka.

Ak ste si práve položili otázku ako ja: „A to ich rodičia museli občas aj nútiť?“ Odpoveď je: „Nie, nemuseli.“

To je tak, keď ťa niečo baví, ideš si za tým aj cez únavu, odriekanie, drobné zranenia, neúspechy, ale aj úspechy, pretože iba ty vieš prečo. Pretože okrem bojovnosti a snahy niečo v živote dosiahnuť možno uvidíš kus sveta, ponúkne sa ti možnosť spoznať nových ľudí a rozšíriť obzor.

A keď sme už pri tých úspechoch, prosím fanfáry: „*Tam ta ra dám ???!!*“ V roku 2019 získala ocenenie: „*Majsterka Slovenska (kategória kadetky) na 200 m, 500 m a 1000 m*“, ktoré jej bolo pred zrakmi jej rodičov slávnostne odovzdané v Šamoríne.

Milí rodičia, aj vaša obetavosť, starostlivosť a veľakrát aj odriekanie boli predsa len ohodnotené, ale skôr ako metál musí byť úžasné pozerat' sa na zdravé, krásne a ambiciózne dievča.

Vanaska, drž sa, športuj, súťaž a vyhrávaj nielen vo vode, ale aj na súši. Nech sa ti darí!

Veronika Kováčiková (2020)

Dar od starej mamy – Martin Frič

Martin Frič patrí medzi neobyčajných mladých chlapcov našej obce. Ako každý teenager (súčasný deviatať na ZŠ) sa aj on zaujíma o veľa vecí, no v popredí jeho záujmov sú najmä husle a futbal. Keď som sa s ním rozprávala, tak mi povedal: „Ak by som mal povedať pravdu, tak ma futbal bavi aktuálne viac ako husle.“

Ako malý chlapec chcel hrať na hudobný nástroj. „V lete 2008, keď sme boli s našimi na Liptove u starých rodičov, som našiel pod skriňou husle. Patrili mojej starkej. Bol som z nich nadšený. Vtedy som sa rozhodol pokúsiť sa na nich aj hrať,“ hovorí Martin. Začal navštevovať už ako prvák aj umeleckú školu v Selci. Po štyroch rokoch už hral v detskom folklórnom súbore Kľumok.

Bol, a aj stále je, veľmi hrdý na to, že môže hrať na husle, ktoré časom dostal práve od starkej. Veď ona na nich hrávala svojim žiakom ako učiteľka v základnej škole. Neskôr sa na výučbu hry na hudobný nástroj prihlásila aj Martinova mladšia sestra Simonka. So súborom vystupovali po okolí, ale aj na folklórnom festivale neďaleko Popradu.

Martin dodáva: „Minulý školský rok mal súbor prestávku, a tak som sa začal viacej venovať futbalu. Na futbal chodím už od prípravky, lebo rodičia nechceli, aby som vysedával pred televízorom, ale sa viac hýbal. No a keďže aj môj starý otec a tiež otec boli všestrannými športovcami, no hlavne dobrými futbalistami, rozhodol som sa ísť v ich šľapajách.“

Martin hrával v detskom súbore na husle ako primáš, sestra na kontrabase a flaute. Vedel si vždy skĺbiť voľný čas na obe svoje najväčšie záľuby. A keby sa mu ešte vo futbale podaril úspech s mladými stankovskými chlapcami, splnili by sa mu detské sny.

Záverom mi Martin povedal: „Som veľmi rád, že mám po niekom z rodiny hudobný sluch a po niekom, zrejme, aj športového ducha.“

Dominika Mojžišová (2017)

Najväčšia odmena za drinu – Samuel Chrastina

Pokoriť hranice nemožného. Mať obrovskú vôľu a chuť niečo dokázať. Množstvo tréningov, driny a obetavosti. Mať zázemie, ktoré človeka plne podporuje. A dostatok talentu. To všetko môže vyústiť v úspech. Úspech, ktorý dosiahol mladý chlapec, iba 19-ročný Samuel Chrastina zo Sedličnej na pretekoch v Moosburgu (Rakúsko) v septembri tohto roku, je výnimočný.

Zaujímali ma pocity, ktoré môže mať mladý človek pri dosiahnutí úspechu, akým je nesporne titul majstra sveta v 3D lukostrelbe vo svojej vekovej kategórii. Predo mnou sedel mladý skromný chlapec, ktorý je možno až príliš skromný, aby dal najavo fakt, čo dosiahol na poli športovom. Keď mi vysvetľoval, čo všetko ho viedlo na ceste k úspechu. Ako sa musí pripravovať. Ako si musí vybrať správny luk (mimochodom, žiaden lacný špás), ako mu pripravujú materiál na výrobu šípov, ktoré môže používať iba drevené. Koľko času strávi pri výrobe jedného šípu s pierkami a koľko ich vystrieľa počas pretekov či tréningu. Nehovoriac o tom, že natiahnuť niekoľko desiatokrát tetivu a trafiť neomylné terč, je neobyčajne veľká námaha. O to viac som si uvedomoval, že predo mnou sedí chlapec, ktorý by mal byť vzorom mnohým z nás.

Aký je to pocit stáť na tom stupienku a počúvať hymnu a s tým pocit, že si najlepší vo svojom športe, že si vyhral? Aké emócie s tebou lomcovali?

„Bol to úžasný pocit, je to v podstate jediná a zároveň najväčšia odmena, ktorú za úspech v mojom športe môžem dostať. Je ťažké opísať emócie, ktoré človekom lomcujú, keď stojí pred davom toľkých ľudí na najvyššom stupienku. Je to neopísateľný pocit šťastia a radosti.“

Mal si pocit zadost'učinenia za roky tréningu a driny, snahy, mal si pocit, že si zúročil to, čo do teba vkladali rodina, priatelia, tréneri?

„Bol som šťastný, že som to dokázal. Na takéto veľké preteky sa človek pripravuje veľa rokov a keď je úspech na dosah, bojí sa, aby nezlyhal a nesklamal v prvom rade sám seba. Najmä v našom športe je mimoriadne dôležité „ustáť“ preteky hlavne psychicky. Počas týchto MS som strieľal počas 3 dní na troch rôznych parkúroch, nesprevádzali ma moji najbližší, preto som po každom pretekovom dni pociťoval viac psychickú ako fyzickú únavu. Ani po poslednom výstrele neprišiel pocit úľavy. Ten sa dostavil, až keď som videl výsledkovú listinu.“

Dušan Pevný (2018)

S odvahou v srdci – Denis Poláš

Pokračujeme v predstavovaní mladých športových talentov, ktoré prezentujú našu obec v širokom okolí, ba dokonca i v medzinárodnom meradle. Jeden z takýchto mladých ľudí je aj chlapec, ktorý si zamiloval motoristický šport, konkrétne motocross.

Jeho meno je Denis Poláš a má osemnásť rokov. Motocrossu sa venuje od svojich štyroch rokov, kedy mu otec kúpil motorku, na ktorej sa najskôr vozil iba tak, len po lúkach. Neskôr mu otec kúpil KTM 50, na ktorej od svojich piatich rokov začal aj pretekať. Zúčastňoval sa pretekov na Slovensku, potom postúpil do vyššej kubatúry MX 85. Zúčastnil sa tiež pretekov v iných štátoch: Maďarsku, Poľsku, Nemecku. Bol aj na majstrovstvách Európy v Dánsku a Rumunsku. V tejto kategórii sa stal medzinárodným majstrom Slovenska v rokoch 2010 a 2012. Vyhrál aj na majstrovstvách Európy vo Veľkých Uherciach.

Potom prestúpil opäť do vyššej kategórie, na KTM 125. V nej pokračoval v sérii dobrých výsledkov a stal sa opäť medzinárodným majstrom Slovenska v rokoch 2013 a 2014. V týchto rokoch štartoval aj na Majstrovstvách sveta vo svojej kategórii.

V tejto sezóne zmenil motorku, štartuje na KTM 250 v kategórii MX2, kde bol aktuálne v priebežnom hodnotení na 2. mieste. Potom si však zranil na tréningu koleno a musel vynechať preteky.

Denis, pamätáš si na prvé umiestnenie na stupni víťazov?

„Na prvé umiestnenie si moc nepamätám, keďže som mal asi tak 6 rokov ešte v kubatúre MX50 na trati v Šenkviaciach a bolo to 2. miesto. Ten rok som skončil aj ako vicemajster Slovenska v tejto kategórii.“

Kedy prišlo tvoje prvé víťazstvo?

„Prvé víťazstvo bolo o rok neskôr v tej istej kategórii na trati vo Veľkých Uherciach. Tú sezónu som viackrát vyhral, vďaka čomu som bojoval o titul majstra Slovenska. S najväčším konkurentom som mal rovnaký počet bodov a aj rovnaký počet víťazstiev. Preto rozhodovala posledná jazda v sezóne. Mal som vtedy smolu a dostal som defekt, a to ma odsunulo na druhé miesto v sezóne.“

A čo tak skúsiť rallye DAKAR, trúfol by si si?

„Nad Dakarom som ešte nepremýšľal, chce to viac skúseností a aj financií. So slovenským účastníkom Štefanom Svitkom som sa niekoľkokrát stretol na motocrossových tratiach, kde som ho viackrát porazil, ale DAKAR je o niečom inom.“

Záverečné slová talentovaného Denisa Poláša: *„Chcel by som sa aj touto cestou poďakovať rodine, trénerovi a sponzorom za podporu a poluprácu.“*

Tomáš Sliva (2018)

Downhillová nádej – Adam Ako

Downhill (dá sa povedať aj prudký zjazd) je jednou z disciplín horskej cyklistiky. Ide o najadrenalinovejšiu a najnebezpečnejšiu disciplínu v cyklistike vôbec. Úlohou jazdca je pri nej zísť trať zhora - nadol čo najrýchlejšie.

Tieto trate sú stavané spôsobom, ktorý vzbudzuje rešpekt, a aj mnohí skúsení cyklisti pri niektorých náročných úsekoch radšej schádzajú z bicykla. V Slovenskej republike sa pravidelne jazdí Downhill ako súčasť Slovenského pohára a na Birell Bikefeste v Kálnici.

Už druhý rok po sebe mala v Kálnici zastúpenie aj obec Trenčianske Stankovce. Štartoval tam v kategórii Nádeje mladý, ešte len trinásťročný pretekár Adam Ako z Rozvázdz. Jeho druhý závodný štart vôbec sa skončil výborným pódiovým umiestnením, konkrétne tretím miestom vo svojej kategórii. Tento skvelý výsledok je ešte umocnený tým, že Adam, na rozdiel od súperov, nemá žiadneho trénera, nie je členom nijakého cyklistického klubu a celé financovanie leží na bedrách jeho rodičov Romana a Xénie. Veľkou oporou mu je tiež jeho sestra Romanka. Ešte do minulého roka jazdil na bicykli bez zadného odpruženia, ktorý nebol uspôsobený na zjazd po kameňoch, koreňoch stromov a iných prekážkach, ktoré sú súčasťou „downhillovej“ trate.

Adam väčšinou času trénuje sám alebo s kamarátmi po trase Stankovce - Inovec niekoľkokrát do týždňa. Ak sa podarí, chodí dva - trikrát do mesiaca trénovať do Kálnice. Za necelé tri roky, ktoré sa tomuto športu venuje, urobil neuveriteľné pokroky. Je nadaný, baví ho to a má výsledky. V budúcom roku sa plánuje zúčastniť pretekov v rámci Slovenského pohára.

Adam Ako je dôkazom toho, že na Slovensku máme talenty, ktoré treba podporovať. Želám jemu aj celej rodine ešte veľa takýchto úspechov a verím, že skôr alebo neskôr sa nájde „cykloklub“, kde by svoj talent mohol pod dozorom skúsených trénerov ešte viac rozvíjať.

Radovan Ziegler (2019)

V Stankovciach sa mi páči – Martin Ďuráči

V Trenčianskych Stankovciach býva už skoro rok. Martin Ďuráči si za ten čas našiel v obci mnoho priateľov. V októbri na seba navliekol reprezentačný dres. Pod vedením trénera Ladislava Borbélyho sa spoločne s Jaroslavom Repom predstavili na svetovom šampionáte v malom futbale. Slováci sa v Austrálii prebojovali medzi osmičku najlepších.

Nie každý futbalista sa môže pochváliť, že na seba natiahol reprezentačný dres. Aký je to pre vás pocit?

„Ide o niečo výnimočné, hoci sa jedná iba o amatérsku úroveň. Som vďačný za túto možnosť. Dúfam, že sa taká príležitosť ešte naskytne. Napríklad o rok na európskom šampionáte.“

Prekvapilo vás, že ste sa stali súčasťou reprezentačného výberu?

„Ako sa to vezme. V roku 2016 som reprezentoval Slovensko v Prahe v malom futbale na Eure do 21 rokov, kde sme skončili na treťom mieste. Do vtedy som bol vždy v širšej reprezentácii. Len na amatérskej úrovni je veľakrát náročné skĺbiť aj prácu s reprezentáciou. Do momentu, kedy som dostal prvú reprezentačnú pozvánku, som absolútne neočakával, že by som mohol byť súčasťou akejkoľvek reprezentácie.“

Majstrovstvá sveta boli medializované. Cítili ste, že sa na vás Slováci pozerajú a sledujú so záujmom malý futbal, o ktorom mnohí z nich predtým poriadne ani nevedeli?

„Určite áno. Už pred odletom mi veľa ľudí držalo palce. Dokonca musím povedať, že kolegovia sledovali priame prenosy v práci. Ihneď po zápase mne aj spoluhráčom gratulovali. Nielen oni. Bolo to krásne, spoluhráčom chodili fotky ako ich učitelia na školách prerušili učenie a pozerali futbal naživo.“

Čo chalani z OŠK? Podporovali vás?

„Áno, držali nám palce a podporovali nás. Ale za to nám to aj pekne spočítali a oboch nás čaká pekný príspevok do pokladničky, ktorú drží Martin Nosek. Aj tento článok ma bude niečo stáť.“

Ako dlho ste už obyvateľom Trenčianskych Stankoviec?

„O chvíľu to už bude rok. Vo futbalovom klube pôsobím už približne päť rokov. Páči sa mi tu. Za ten čas som spoznal veľa ľudí. Viacerí z nich sú kolegovia z práce alebo spoluhráči. Dobré vychádzam aj so susedmi. Stankovce sú krásna obec plná milých a úžasných ľudí. Cítim sa tu dobre, ale za Stankovčana sa ešte nepovažujem.“

Martin Jurčo (2019)

Krasokorčuliarka – Tatiana Orlovská

Je ľahké sadnúť na gauč, chytiť do ruky telefón či počítač, prstom kľzať po obrazovke virtuálnych obrazcov či hier... Ako väčšina ostatných vrstovníkov. No chytiť rytmus tela do svojich rúk, skrotiť ľadnosť pohybov, prejať pravú emóciu z vydarených cvikov, zažiť eufóriu zo súperenia s inými a trebárs kľzať ľadne po ľade..., tak to už chce viac, ako len túžbu dosiahnuť viac ako ostatní. Zostať pri tom detskou dušou pri všetkých pokúšeniach, ktoré doba ponúka, a dať so seba a pre seba všetko, čo sa naučila na hodinách tvrdého výcviku na ľadovej ploche, to chce odhodlanie, zápal, oddanosť.

O kom to hovoríme? V našej obci vyrastá nádej krasokorčuľarskeho športu - Tatianka Orlovská.

Tánička má 9 rokov, býva v Malých Stankovciach. Chodí do 3. triedy ZŠ v Trenčianskych Stankovciach. Krasokorčuľovaniu sa venuje piaty rok. Začala sa mu venovať kvôli astme. Má troch mladších súrodencov. Súťažne korčuľuje aj mladší brat Maťko (7 rokov), ktorý sa tomuto športu venuje od 3 rokov. Sestra Sonička, ktorá má 4 roky, korčuľuje druhý rok.

Od septembra trénuje v klube KK Nové Mesto nad Váhom pod vedením pani Evy Simančíkovej a pána Vladimíra Dvojníkova, kde prestúpila z klubu Kraso Trenčín. Na jeseň sa začala venovať aj tancom na ľade s partnerom Nicolasom pod vedením trénerky Moniky Simančíkovej.

Čo ťa, Tatianka, zaujalo na tomto neobyčajnom športe? Odkedy sa mu venuješ?

„S krasokorčuľovaním som začala, keď som bola ešte v škôlke. Keď som bola malá, páčili sa mi prvé piruety a sranda na ľade aj v šatni. Teraz je to už vážnejšie, každá chyba v skoku končí nedorotovaným skokom alebo horšie - pádom. Som šťastná, keď sa mi podarí skočiť čistý skok. Túto sezónu som sa naučila všetky dvojité skoky (okrem dvojitého axla): salchow, tulup, rittberger, flip a aj lutz.

S krasokorčuľovaním súvisí aj suchá príprava. Pred každým tréningom sa musím aspoň polhodinu rozcvičiť, aby som sa na ľade nezranila. Súčasťou suchej prípravy je gymnastika, balet, strečing, rotácie a tréning skokov na suchu. Ja trénujem každý deň v týždni okrem nedele. Počas súťažnej sezóny mám 10 pretekov, na ktoré chodím cez víkend. V lete chodím na krasokorčuľarské sústreďenia. Tento rok ma čakajú kempy v Ostrave, Blansku a Trenčíne a aj sústreďenie pre páry.“

Ako ťa podporujú tvoji rodičia, čo na to tvoji spolužiaci a kamaráti?

„Povzbudzujú ma, keď sa mi nedarí, vozia ma na tréningy a súťaže, radia mi a vo všetkom ma podporujú. Chodia so mnou na sústreďenia.“

Aké máš vzory?

„Je ich viacej, zo starších pretekárov je to Karolina Costner. Teraz sa mi páči majsterka Európy Sofia Samodurova. Zo športových dvojíc sa mi páčia Evgenia Tarasova a Vladimir Morozov.“

Aké si dosiahla úspechy pri svojom snažení?

„Najlepšie som mala 2. miesto v Nitre.“

Čo by si chcela dosiahnuť v tomto športe?

„Chcem sa naučiť dvojitý axel a potom trojité skoky. Teším sa na novú sezónu. Ak všetko dobre pôjde, mala by som začať pretekať v tancoch na ľade aj v zahraničí - Ostrave, Budapešti... Mal by to byť valčík. V rámci prípravy chodíme na spoločenské tance. Mám veľmi rada tanec. Popritom zostávam aj súťažiť v individuálnom krasokorčuľovaní.“

Držíme Taničke palce a prajeme veľa športových úspechov.

Jana Orlovská, Dušan Pevný (2019)

Mladý chovateľ – Paľko Klinčúch

V minulosti to nebolo nič výnimočné, no v dnešnej dobe je to veru vzácnosť. Reč je o 12-ročnom chlapcovi zo Sedličnej – Paľkovi Klinčúchovi, ktorý je úspešný chovateľ. Zatiaľ čo jeho rovesníci s obľubou surfujú na mobiloch, Paľko má úplne iné starosti – stará sa o zvieratá. To však nie je ani zďaleka všetko.

O jeho nevšedných záľubách nám niečo prezradila mama Gabika: „Náš Paľko je normálny, bežný, výmyselný chlapec, ktorý neobsedí na mieste, a neustále na niečom kreatívne pracuje. Či sú to už sviečky, adventné vence, svietniky, atď. Nehovoriac o tom, že doma vyvára a vypeká. Treba niečo vybaviť alebo zariadiť? Nie je žiadny problém. Paľko hneď koná. Potuluje sa po dedine nejaké zviera? Ani to nie je problém, dovedie ho domov a pátracia akcia po majiteľovi začína. Najradšej by si však každé jedno nájdené zvieratko nechal, ale naša rozloha dvora je na to nepostačujúca.“

Od malička má rád zvieratá, a tak mu babka darovala k siedmym narodeninám prvého králiku. Po chovateľskej rady chodieval k susedovi pánovi Jožkovi Urbánkovi, ktorý mu daroval ďalšieho králiku a priviedol ho medzi miestnych chovateľov. Jeho chov sa stále zväčšoval a začal vystavovať svoje prvé králiky. Napríklad holandského králiku Čierneho a Bieleho barana (Mab). Po dvore im ešte okrem toho pobehovali aj jeho sliepky – Brahmanky, Hempšírky, Husokačky, Antverpský prepeličí bradáč a Prepeličky. Je to dosť náročné na čas.

S úsmevom si jeho mama spomína ako si osemročný vzdychol a povedal: „Mama, je to ťažké to chovateľstvo, mám toho veľa, asi nechám školu!“

Doma mu, samozrejme, všetci pomáhajú či s nákupom krmív, alebo budovaním a prispôsobovaním ďalších a ďalších zvieracích príbytkov. Kŕmenie a čistenie zvláda sám, ale keď treba, sú mu tiež nápomocní. Momentálne je členom SZCH v našej obci. Každoročne sa zúčastňuje výstav, farmárskych dní a trikrát sa zúčastnil súťaže – Mladý chovateľ. Na tú ho pripravoval a je mu veľkým vzorom pán Janko Buček. V roku 2015 sa v Chocholnej umiestnil na 1. mieste, v roku 2016 v Považskej Bystrici na 3. mieste. V roku 2017 v Trenči. Stankovciach skončil na 2. mieste. Mama Gabika hovorí: „Tešíme sa s ním z každého jeho úspechu a veríme, že ho tento koníček s pribúdajúcim vekom neopustí.“

A čo na to hovorí Paľko? „Najviac ma baví neustále rozširovať svoj chov, sledovať ako rastú králici alebo ako sa liahnu kuriatka. Teší ma, keď dosiahnem dobré obodovanie svojho chovu na výstavách ako aj uznanie od starších chovateľov. Želám si, aby bolo moje budúce zamestnanie spojené so zvieratami.“

Radovan Siva (2018)

Vzor pre mladé dievčatá – Zoja Lahká

Patrí medzi najväčšie talenty futbalového družstva žiačok AS Trenčín. Jedenástročná Zoja Lahká z „Priehrady“ vo Veľkých Stankovciach upútala natoľko, že v klube získala cenu pre najlepšiu žiačku uplynulého roka.

Zatiaľ čo jej rovesníčky riešia dievčenské záležitosti, ona naháňa futbalovú loptu. Veľký talent dievčenského futbalu Zoja Lahká venuje svojej záľube takmer všetok voľný čas. Okrem futbalovej prípravy v škole chodí tri razy do týždňa na tréningy klubu AS Trenčín.

S futbalom začala už ako štvorročná doma na dvore. Neskôr, ešte ako škôlkarka, získavala prvé skúsenosti pod vedením trénera Tomáša Basilu a neskôr, už ako žiačku, ju viedol Tomáš Navrátil a Dušan Pevný. V roku 2014 skúsila šťastie v tradičnom náboře AS Trenčín a uspela.

Hoci začínala s chlapcami, už onedlho ju tréneri preradili medzi dievčatá k trénerovi Andrejovi Paulínymu.

Z útočníčky sa šmahom ruky stala skvelá obrankyňa. Pod vedením rôznych kormidelníkov absolvovala množstvo turnajov. Získala viacero medailí i ocenení. Medzi tie najväčšie patrí cena v ankete „Mladé hviezdy AS Trenčín“, kde ju vyhodnotili ako najlepšiu hráčku v tíme dievčat. Cenu jej počas slávnostného galavečera odovzdal brankár Igor Šemrinec. Ten jej zablahoželel a povedal, aby sa pri rovnakej príležitosti stretli aj o rok.

Od septembra nastúpila do prvého ročníka na Osemročnom športovom gymnáziu v Trenčíne. V rámci školy absolvuje tréningové jednotky s chlapcami z futbalových tried dvakrát do týždňa, kde o ňu dbá tréner Peter Čibík. Okrem toho po vyučovaní na gymnáziu absolvuje tri razy do týždňa ďalšie tréningové dávky s dievčatami.

Je veľmi cieľavedomá. Žije futbalom a na prácu s loptou využíva každú voľnú chvíľku. „Mojím najobľúbenejším hráčom je Mesut Özil a klubom Arsenal Londýn,“ povedala nádejná futbalistka Zoja. O svoju futbalovú budúcnosť nemá obavy. V prvom rade sa ním chce baviť.

„Zoja patrí medzi hráčky, ktoré prístupom k tréningom aj zápasom môžu byť vzorom pre ostatné dievčatá. Futbal je pre ňu viac ako záľuba,“ povedal tréner Andrej Paulíny.

303

Martin Jurčo (2016)

Ten tenký – Juraj Gavenda

Každý nejako začínal. Nieкто od škôlkara, nieкто ako malý žiačik, iný v čase začínajúcej puberty. No každý, kto začal a dokázal prekonať sám seba, je príkladom pre ďalších.

Aj chlapec, ktorého vám chceme predstaviť v tomto čísle dokázal, že nikdy nie je neskoro.... Ide o vôľu a chuť niečo dosiahnuť. Trénovať začal na základnej škole, keď mal 15 rokov – niekedy v roku 2009. K svojej športovej láske sa dostal prostredníctvom kamaráta zo školy, ktorý chodil cvičiť do mini telocvične v budove Obecného úradu. Prvé tréningy boli náročné a veľa ľudí sa mu dokonca smialo a prezývali ho „ten tenký“.

Dnes Juraj Gavenda, chlapec, o ktorom je reč, hovorí: „*Pre mňa bol každý jeden účastník tréningov vzor a chcel som vyzerat' ako on, ba stále lepšie a lepšie.*“ Doma na internete si čítal rôzne články na tému fitness športu, kulturistiky a poctivo trénoval. Čas plynul, prichádzali prvé zlepšenia, prvé výsledky. Začal študovať na Žilinskej univerzite, nie však Fakultu telesnej výchovy, ale Stavebnú fakultu. Zoznamoval sa s novým prostredím, školou, bývaním, novým fitness centrom. Tu sa „zapísal“ do „*žilinskej fitness komunity*“ a spolu s novými pocitmi prišli prvé myšlienky o účasti na súťažiach. Vtedy ho začali zaujímať skôr silové športy ako kulturistika. Zúčastnil sa „*strongman*“ súťaže Pretorian, kde zvíťazil.

Motivovalo ho to ešte viac, a tak sa rozhodol urobiť si všetky potrebné kvalifikácie, aby mohol robiť osobného trénera. Chvíľu na to dostal možnosť pracovať v jednom prestížnom fitness centre v Žiline. Konali sa tam aj majstrovstvá Žilinskej univerzity (kde stále študuje) v silovom trojboji. Vybojoval zlatú medailu v tzv. mŕtvom ťahu. Po týchto súťažiach oslovil človeka s bohatými skúsenosťami a podľa slov Juraja Gavendu: „*...pre mňa jedného z najlepších slovenských kulturistov, Tomáša Tabačiara*“, s prosbou, aby ho pripravil na prvú veľkú súťaž v kulturistike. Juraj ďalej dodáva: „*Tomáš je nesmierne zdatný a skúsený športovec, ale v prvom rade skvelý človek. Trénujeme spolu, dáva mi tie najcennejšie rady.*“

304

Výsledky pod jeho odborným vedením hovoria za všetko. „*Už som si prešiel všeličím v tomto športe a paradoxne som ešte len úplne na začiatku, je to beh na veľmi dlhú trať a zvíťazí len ten, čo to nevzdá*“, dodáva na záver nášho rozhovoru ďalší z radu talentovaných mladých ľudí našej obce Juraj Gavenda.

Dominika Mojžišová (2016)

Stolný tenista – David Dohňanský

Stolný tenis je druh športu, pri ktorom je snahou hráča zahrať loptičku ponad, prípadne popri sieťke na špeciálnom stole tak, aby jej vrátenie spôsobovalo ťažkosti súperovi, prípadne aby ju nemohol vrátiť. Túto najrýchlejšiu hru na svete začal trénovať aj jedenástorčný chlapec z Veľkých Stankoviec – David Dohňanský.

Počula som, že ťa bavia viaceré športy. Aké sú to, ktorý je pre teba ten naj?
„Hrávam futbal za mladších žiakov, za OŠK Trenčianske Stankovce. Na hodinách telesnej výchovy na ZŠ Jána Lipského ma bavil florbal. No najviac sa venujem stolnému tenisu, ktorý hrávam za stolnotenisový klub KERAMING – KUBRAN Trenčín pod vedením pána trénera Dušana Zelmana.“

Kto ťa priviedol k stolnému tenisu a kde si s ním začal?
„Úplnou náhodou. S mojimi rodičmi (pre ozrejmenie sú to Matej Dohňanský a Simona Hrušovská) som bol na jednom pobyte. Mali tam pingpongový stôl, a tak som to vyskúšal. Bavilo ma to, tak ma rodičia prihlásili najskôr na krúžok stolného tenisu, ktorý viedol môj súčasný tréner a neskôr som začal trénovať aj s členmi klubu. Teraz som už aj ja členom klubu a reprezentujem ho na rôznych súťažiach.“

Budeš pokračovať v základnej škole v Trenčianskych Stankovciach?
„Nie, začínam študovať na Súkromnom športovom gymnáziu v Trenčianskych Tepliciach, so zameraním na stolný tenis.“

Čo pokladáš zatiaľ za svoj najväčší úspech?
„Zúčastnil som sa stolnotenisového turnaja o Pohár primátora mesta Trenčianske Teplice, kde som sa umiestnil na 2. mieste.“

Máš nejaký vzor v stolnom tenise?
„Pre mňa najväčším vzorom je môj tréner Dušan Zelman. Chcel by som hrať stolný tenis minimálne tak dobre ako on.“

Monika Pevná (2018)

Plážový volejbal – Martin Záhumenský a Peter Žiaček

Volejbal má v našej obci svoju tradíciu. Jednou z jeho odnoží je aj plážový volejbal. Viacerí sa pri spojení našej obce s plážovým volejbalom iba pousmejú. I keď nie sú tu žiadne podmienky pre tento šport, máme v obci nadšencov, ktorí ho už niekoľko rokov vykonávajú. Informáciu o týchto športovcoch nám poskytol pán Dušan Dutko. Na základe jeho informácie sme sa porozprávali na danú tému s mladými mužmi Petrom Žiačekom a Martinom Záhumenským.

Peter, Martin, aké boli vaše začiatky v danom športe?

- Peter: „S volejbalom som začal pred piatimi rokmi, s plážovým volejbalom som sa stretol až po ukončení štúdia v Brne cca pred troma rokmi.“

- Martin: „Rodičia, súrodenci hrávali volejbal v Sokole, ja som sa mu aktívnejšie venoval tak od pätnástich rokov. Posledné tri roky hrávam plážový volejbal s Petrom.“

Kde sa dá plážový volejbal hrať?

„Plážový volejbal hrajú proti sebe družstvá po dvoch členoch na pieskovom ihrisku s rozmermi 16x8 m. Začínali sme na ihrisku pri bývalej firme Regál v Trenčíne, v Bánovciach, kde je podobná partia, ako i na Zelenej vode. Postupne sme spoznávali nových ľudí, takže teraz chodíme hrať do viacerých miest, Žiliny, Bratislavy, prípadne Brna. V súčasnosti by sme mohli hrať takmer každý víkend. V Trenčíne je ihrisko v areáli golfového ihriska na Ostrove, najbližšie je v obci Trenčianska Turná.“

Každý šport vyžaduje svoje technické prostriedky - oblečenie, čo je potrebné pre plážový volejbal?

„Plážový volejbal je v tomto smere nenáročný šport. V lete okrem lopty, športové oblečenie tvoria trenky, prípadne plavky. V zime, keď sa hráva plážový volejbal v podstatnej časti v nafukovacích halách, je vhodné mať k dispozícii neoprénové ponožky a termo oblečenie, keďže v týchto halách je pomerne chladno.“

Turnaje sú vo viacerých mestách, kto hradí náklady spojené s účasťou na turnajoch?

„Náklady na turnaje si hradíme zo svojho vrecka (štartovné, doprava a iné). Ročné náklady spojené s účasťou na turnaji na osobu sú cez 300,- €. Podstatnú časť turnajov usporiadajú súkromné osoby, je pomerne ťažké zdokladovať účasť na danom turnaji. Čiastočnú finančnú pomoc na našu činnosť sme dostali i od organizácie Sokola. Myslíme si, že problematika financovania športu v obci by si zaslúžila väčšiu pozornosť.“

Hráva s vami plážový volejbal ešte niekto zo Stankoviec?

„Napríklad Tomáš Sedláček. Väčšinou sa však hrajú tzv. „šestkové

turnaje“ klasického volejbalu, t. j. družstvá majú po šiestich hráčoch. Organizácia Sokol organizuje už niekoľko rokov v obci tradičný vianočný turnaj. Pravidelne sa zúčastňujeme turnaja v Starom Hrozenkov, ako i na iných miestach. Väčšinou sa tu však hrá volejbal na tvrdých povrchoch.“

Ste spokojní s možnosťami športového využitia v Trenčianskych Stankovciach?

„Určite by to mohlo byť i lepšie. V poslednom čase vidieť snahu zlepšiť podmienky pre šport v obci. Vybudovanie multifunkčného ihriska v Sedličnej, rekonštrukcia multifunkčného ihriska na Oddychovom centre v Rozvadzoch. My, pri plážovom volejbale, by sme prijali, aby sme nemuseli chodiť trénovať po okolitých dedinách, mestách, ako napríklad do Trenčianskej Turnej, kde si vytvorili pred 2-3 rokmi ihrisko pre plážový volejbal. Privítali by sme, keby sa podobné ihrisko vybudovalo i v našej obci. Ako sme zisťovali možnosti, bolo nám povedané, že ihrisko by nebol problém, skôr je problém určenie lokality. Myslíme si, že vhodný priestor by bol i v areáli Oddychového centra.“

Napriek tomu, že spolu hráte iba tri roky, aké máte športové úspechy?

„Pred rokom na turnaji v Bratislave, na Draždiaku, za účasti viac ako tridsiatich družstiev sme boli vicemajstri Slovenska medzi neregistrovanými hráčmi. Pôvodne sme išli na tento turnaj s cieľom zahrať si čo najviac zápasov. Vyhrali sme tiež nejaké krajské turnaje. V Trenčíne na turnaji sme boli ako tím prvý, vo Zvolene druhý, v Brne na turnaji sme obsadili tretie miesto.“

Aké sú vaše ciele do budúcnosti?

„Chceli by sme vyskúšať najvyššiu súťaž v plážovom volejbale na Slovensku. Veríme, že sa kvalifikujeme a v úvode uhráme niekoľko dobrých zápasov. Samozrejme, po čase by sme radi postupne obsadili v danej súťaži i lepšie umiestnenia.“

Peter, Martin, ďakujem vám obom za rozhovor. Prajem vám do budúcnosti veľa športových úspechov a verím, že budeme mať možnosť vás vidieť hrať plážový volejbal i v Trenčianskych Stankovciach.

Jozef Kadák (2020)

Tyká si s Hossom aj Gáboríkom – Denis Hudec

Korčule na ľad dostal do daru ako dvojročný. Ako sa naučil poriadne chodiť, už sa korčuľoval. Patril medzi najtalentovanejších hráčov svojho ročníka, čo ho vynieslo do mládežníckych reprezentácií. Denis Hudec zostal verný materskej Dukle Trenčín, s ktorou by rád zažil kolektívny úspech.

Prvý raz sa na korčule postavil, keď ešte nemal ani tri roky. Našiel si ich pod vianočným stromčekom. Na trenčiansky zimný štadión ho následne priviedla najbližšia rodina. „Na tréningy so mnou najčastejšie chodili mama s babkou a dedkom. Od prvého momentu ma veľmi bavil a nevedel som si predstaviť, že by som sa venoval niečomu inému. Rozhodne mi nerobilo problém ani skoré vstávanie. Tréningy častokrát začínali už o šiestej hodine ráno a ja som už od piatej budil všetkých naokolo,“ povedal Denis Hudec a s úsmevom dodal: „Dnes mám už s ranným vstávaním výraznejšie problémy.“

Detskými vzormi Denisa Hudeca boli najväčšie hokejové esá Slovenska na čele s nebohým Pavlom Demitrom. „Vždy som obdivoval ich ľahkosť na ľade. Ako malý chlapec som obdivoval aj Mariána Hossu a Mariána Gáboríka. Ešte aj dnes sú to špičkoví hokejisti. Počas výluky v NHL hrali za Duklu. Pre mojich rovesníkov bol neuveriteľný zážitok stretnúť sa s nimi,“ pokračoval. Dnes sa už s oboma Mariánmi pozná osobne. V letnom období si s hráčmi Dukly pravidelne zatrénujú. „Sú to normálni chlapi. Akoby boli jednými z nás. Pomôžu, poradia a na nič sa nehrajú. Sú úplne normálni ľudia.“

Ako pätnásťročný si pobalil kufre a nabral smer Praha. „Bol som deviatka a v Trenčíne som končil základnú školu. Prišiel za mnou agent Marcel Sakáč s možnosťou odísť za hranice. V ponuke bolo viacero klubov. Vybral som si Spartu Praha. V Česku je pojem a na veľmi dobrej úrovni sa tam pracovalo s mladými hokejistami. Tak som šiel skúsiť šťastie.“ A podarilo sa. Mladý Denis sa uchytil a získal veľa skúseností. Nielen tých hokejových. „Prakticky od pätnástich rokov som bol odkázaný sám na seba. Tie roky mi dali veľa. Dokázal som sa o seba postarať, hoci začiatky neboli jednoduché. Mladý človek sám v cudzom svete, rozhodne to nebola sranda...“

308

Po hokejovej stránke sa mu darilo. O Denisa Hudeca bolo postarané na špičkovej úrovni, či išlo o zázemie v škole, ubytovanie alebo stravu. Pôsobenie v Sparte ho vynieslo až do reprezentačných výberov mládeže. V najcennejšom drese odohral svetový šampionát do 18 aj 20 rokov. „Z osemnástky mi veľa spomienok nezostalo. Odohral som iba dva kompletne zápasy a v treťom som sa zranil. Mal som zlomený maliček a turnaj sa pre mňa skončil,“ spomínal Hudec. Slovinci na spomínaných majstrovstvách sveta napokon vypadli do B-kategórie.

Na šampionáte „dvadsiatkárov“ v Rusku v roku 2013 už odohral všet-

kých šesť zápasov. Slováci na ňom zobrali bod Rusku a dlho trápili aj Kanadu, ale aj inkasovali debakel 4:11 s Fínskom v skupine o záchranu.

Po majstrovstvách uvažoval, čo ďalej. Ako najlepšia sa mu javila možnosť zostať v Trenčíne. *„Dukla Trenčín mi dala ponuku hrať za juniorský team, aj za prvý tím. Bral som to ako odrazový mostík. Prv, než som mal chuť ísť do zahraničia, potreboval som na sebe ešte popracovať.“*

Obdivovateľ Chicago Blackhawks má 22 rokov a hoci vie, že na NHL už mať pravdepodobne nebude, zahraničie ho láka. *„Aj v Európe je veľa kvalitných súťaží. V Trenčíne je dobre, ale rád by som sa časom posunul ďalej,“* dodal na záver Denis Hudec.

Martin Jurčo (2016)

Superstar, dlhá cesta – Peter Kavan

Peter Kavan je dvadsaťdva-ročný chalan z Rozvádz. Ako menší navštevoval umeleckú školu a učil sa hrať na klavíri. Venoval sa tomu päť rokov. Po skončení strednej školy odišiel do zahraničia, kde sa vo voľnom čase stala gitara jeho verná kamarátka.

Neskôr stačilo pár „správne uletených“ slov a vznikla prvá vlastná pieseň. Hudba sa pre neho stala viac ako len občasné brnkanie po strunách gitary. Stala sa jednou z jeho priorít a spôsobom komunikácie. V textoch sú okrem energie aj slová, ktorých význam chce a má byť ľuďmi pochopený. Keď sa vrátil na Slovensko, začal v garáži tráviť väčšinu svojho voľného času. Susedia vedia posúdiť... Sám alebo s chlapcami a gitarami.

Ako začiatovník odohral prvý koncert na „Smädných sokoloch“ v Trenčíne, neskôr na Vianočných trhoch v Trenčianskej Turnej alebo na rôznych podujatiach v trenčianskej Sokolovni. Najnovšie sa pripravuje na ďalšie (už divadelné) kolo v Superstar 2018. Má za sebou predbežný „casting“ (teda výber) a samotný veľký „casting“ v Prahe. Ten bol únavným čakaním a veľmi náročným obdobím či skôr dňom. Všetci teda držíme Petrovi palce aj struny, aby to dobrnkalo čo najďalej. Ale myslím si, že i keby to neskončilo výhrou, účasť a skúsenosť v Superstar je len vsuvkou. A už vôbec nie koniec niečoho, v čom sa chce etablovať a čo ho pohlcuje plnými dúškami.

Jeho vzťah k hudbe nie je postavený na televíznej show. Ak chceš počuť jeho muziku, stačí sa v nedeľu navečer prejsť rozvadzskou ulicou.... Superstar nie je začiatok, ale ani koniec. Veľa šťastia, Peter!

Dominika Mojžišová (2018)

Lukostrelkyňa – Adela Bogárová

„Keď som mala 7 rokov, chcela som byť ako hlavná hrdinka rozprávky Neskrotná, princezná Merida, neskôr sa mi veľmi páčila Katniss Everdeen z filmu Hunger games, a tak mi rodičia na moje siedme narodeniny kúpili luk,“ povedala Adela Bogárová, desaťročná žiačka Základnej školy v Trenčianskych Stankovciach. Chodí do piatej triedy a býva vo Veľkých Stankovciach.

Najprv doma strieľali iba za garážou do terča, čo vyrobil jej otec. V septembri 2014 sa dopyčuľa, že sa v škole otvára lukostrelecký krúžok, prihlásila sa a členkou klubu je dodnes. Zo začiatku chodila iba na tréningy, neskôr ju tréner prihlásil na prvú súťaž.

Trénuje pod vedením trénera pána Petra Hirjaka jedenkrát týždenne vo štvrtok. Od jari do jesene sú na školskom ihrisku, počas zimných mesiacov v telocvični. Stankovský lukostrelecký klub funguje v rámci TJ Sokol Trenčianske Stankovce. V lukostreľbe sa súťaží väčšinou v 8 kategóriách podľa typu luku, ktorým sa strieľa. Adelka súťaží v kategórii tradičný dlhý luk (TRLB) vo vekovej kategórii do 12 rokov.

Zúčastňuje sa hlavne seriálových súťaží Slovenského pohára, West Cup-u a Zimnej ligy. Tieto sa skladajú z jednotlivých pretekov, ktoré sa konajú po celom Slovensku, ale aj v ČR, Poľsku a Rakúsku. Za umiestnenie sa získavajú body, ktoré sa po finálovom kole spočítajú, a vyhlasujú sa celkoví víťazi. Každý rok sa organizujú aj Majstrovstvá SR. Všetky tieto preteky sa konajú v rámci Slovenskej lukostreleckej asociácie 3D. Strieľa sa na trojrozmerné makety zvierat (preto sa tomuto športu aj hovorí 3D lukostreľba) rôznych veľkostí, od malej kačky až po medveďa, z rôznych vzdialeností na súťažných tratiach. Tie sú postavené v prírode, väčšinou v lese a na lúkach. Adelka začala strieľať na Zimnej lige, kde aj získala prvú medailu.

„Mojím najväčším úspechom je minuloročné víťazstvo na Medzinárodných majstrovstvách SR vo Varíne,“ pokračuje vo svojej reči. Podarilo sa jej vyhrať aj Zimnú ligu a West cup, v roku 2015 vyhrala Slovenský pohár. Miestnemu klubu sa na súťažiach darí, v súťažiach medzi kadetmi a deťmi získali veľa medailí Samo Chrastina, Robo Polhorský, Martin a Oliver Žiškovci, z dievčat Lenka Liptáková. Na pretekoch sa stretáva veľa detí zo Slovenska i z Českej republiky. A dodáva: „... a aj keď sme počas pretekov súperili, mám už medzi nimi kamarátky.“ V budúcnosti by sa chcela zúčastniť majstrovstiev Európy, ale myslí si, že sa musí ešte dosť zlepšiť. Na lukostreľbe sa jej páči, že je to veľmi pekný šport v prírode, ktorý ale vyžaduje pevnú ruku a veľa sústredenia.

Bez snahy nie sú výsledky – Michal Dobiaš

V našej obci pôsobí veľa šikovných ľudí. Prinášame vám príbeh jedného z nich alebo treba skôr povedať celej skupiny mladých chlapov, ktorí si idú za svojím cieľom. V tejto obci funguje od roku 2005 skupina mladých ľudí organizovaná pod hlavičkou občianskeho združenia Gemini Racing. Ich hlavnou činnosťou je tvorba motorov a výroba automobilových špeciálov najmä s úpravou pre závody do vrchu. Toto združenie zastrešuje aktivity členov v oblasti motorsportu.

Ústrednou postavou združenia je Michal Dobiaš, ktorý povedal: „V roku 2003 som navštívil prvýkrát preteky automobilov do vrchu na Jankovom vršku pri Bánovciach nad Bebravou, ktoré ma nesmierne nadchli, a vtedy sa zrodil v mojej hlave tajný sen – zostrojiť závodný špeciál Škoda a stať sa pretekárom. Trochu šialené odhodlanie, no išiel som si vtedy za svojím cieľom.“

Po roku prác a úprav vznikol v Stankovciach zo starej Škody 120 závodný špeciál v slovenských farbách. V roku 2006 išli na prvé preteky v rámci česko-slovenského vrchárskeho pohára Berg Cup. Michal hovorí: „Získal som prvé skúsenosti z trate, depa i od spolujazdcov.“

Po týchto skúsenostiach začal postupne vznikať druhý závodný špeciál. Tento raz naozaj niečo unikátne. Zobrali zdravú karosériu Škoda 130 a predĺžili predné dvere a zadné zanikli. Sedačku s volantom presunuli do stredu a karosériu poriadne rozšírili. „V roku 2009 sme išli na prvé preteky s novým špeciálom Škodou 130 Maxi a získali sme prvé cenné body, poháre a uznanie súperov. Rok 2010 bol najúspešnejší a zároveň posledný s rýchlou hranatou škodovkou. Podaril sa nám postaviť turbo motor, ktorý predznamenal ďalší vývoj,“ povedal Michal.

V roku 2011 začali s unikátnou prestavbou staručkého Renaultu 5 na turbo verziu s motorom namiesto zadných sedačiek. „Tento stroj bolo malé rodinné auto nášho dedka, ktoré doslúžilo, a on nám ho venoval,“ povedal Michal. Takáto verzia sa vyrábala ručne v malej automobilke v Dieppe (Francúzsko) a počas 6 rokov výroby bolo vyrobených viac ako 3000 kusov. Z pohľadu dnešnej doby ide o vzácne auto. Jeho prestavba a vývoj úpravy motora bol problematický. Množstvo dielov museli navrhnuť a vyrobiť sami. Michal povedal: „Po takmer šiestich rokoch sme našu Turbo 5-ku dokončili a v auguste 2016 absolvovali prvé preteky do vrchu na Ostrej Lúke pri Zvolene.“

Ani popri tom však na škodovky nezanevrelí a v roku 2013 postavili motor s výkonom cez 200 koní, doslova motor – rekordér!

Michal, čo ťa viedlo k tejto záľube, ktorá je viac-menej už i povolaním?

„Asi tie prvé preteky, čo som videl. Dovtedy ma autá príliš nezaujímali. Odvtedy je mojou túžbou pretekať a montáž špeciálov je už vlastne takmer mojim povolaním.“

Koľko máš spolupracovníkov? Chceš niekoho spomenúť?

„V začiatkoch mi pomohol najmä brat – Juraj Dobiaš. Spomenúť chcem aj Rastu Ďuriša, Richarda Blaška, Miša Vavruša a v poslednom čase najviac spolupracujem s Igorom Vargom.“

Ako vás môžu ľudia podporiť? Kde si o vás môžu nájsť informácie?

„Informácie o našej činnosti je možné nájsť na facebookovej stránke – Gemini Racing Innovations. Podporiť nás môžu aj v rámci 2 % z odvodených daní. Zábery sú z pretekov aj na stránke Youtube.com.“

Koľko hodín trvá príprava, výroba špeciálu z obyčajného auta pretekárske?

„Úprava škodoviek trvala cca 2 200 hodín, úprava Renaultu trvala viac ako 5 000 odpracovaných hodín.“

Kam to chcete dotiahnuť? Aké máte športové ciele a profesijné?

„Chceme vybudovať zázemie pre budúcu firmu, cez ktorú by sme ďalej pokračovali s vývojom motorov a špeciálov. Športové úspechy pôjdu trošku bokom, lebo sú náročné na čas.“

Aké sú vaše vzory?

„Pre mňa jednoznačne Šormanovci (tzv. škodovkári) z Prievidze, ktorí súťažili s autami do vrchu. A z minulosti Niki Lauda – človek „computer“, ktorý sa osobne podieľal na montáži monopostov F1, a okrem toho trojnásobný majster sveta v F1.“

Slová na záver?

„Bez snahy nie sú výsledky!“

Osobne som sa mohol stretnúť s mladými chlapmi, ktorých túžba niečo dosiahnuť je výnimočná. Netušil som, že niečo takéto vôbec v našej obci existuje. O to viac ma teší, že môžeme prácu týchto odborníkov zviditeľniť na stránkach novín HLAS. Zaslúžia si našu pozornosť. Keď som sa pozeral na množstvo strojov a zariadení, na ktorých vyrábajú komponenty, zaujala ma veta Michala Dobiaša: „Stroje sme si vyrobili sami, aby sme neboli odkázaní na iných.“

Dušan Pevný (2017)

S florbalom do extraligy – Martin Žiaček

Učí sa za kuchára na „Jilemáku“ a jeho najväčšie hobby je florbal. Martin Žiaček spoznal čaro tohto športu na telesnej výchove. Začal s florbalom na asfaltovej ceste so spolužiakmi až pokým nezbadal na zastávke plagát s náborom do florbalového klubu. Prešiel si niekoľkými slovenskými ligami, momentálne nastupuje do najvyššej Extraligy mužov.

Predstav sa nám. Koľko máš rokov? Študuješ? Čo voľný čas?

„Volám sa Martin Žiaček, mám 19 rokov a študujem na Strednej Odbornej škole obchodu a služieb v Trenčíne, konkrétne odbor kuchár. Vo voľnom čase sa rád venujem mojej rodine, priateľke, trávim čas so svojimi kamarátmi a rád sa udržujem v kondícii pravidelným posilňovaním. Naštudoval som si cviky, stravu a tým sa riadim už niekoľko rokov. Cítim sa skvele aj vo florbale, ktorý robím aktívne. Moje výsledky sú pozitívne, čo ma motivuje pokračovať naďalej.“

Ako si sa k florbalu dostal a za aký klub, ligu hráš? Ako cestuješ na zápasy, kde najďalej si bol?

„K florbalu som sa dostal na Základnej škole u nás v Trenčianskych Stankovciach na hodinách telesnej výchovy. Už vtedy ma tento šport zaujal až natoľko, že sme sa začali s chalanmi zo školy stretávať a na asfaltovej ceste sme s nadšením florbal hrávali niekoľkokrát do týždňa. Po pár mesiacoch som na zastávke zbadal plagát s propagovaním náboru hráčov od 7 do 18 rokov do florbalového klubu. Tak som sa rozhodol neignorovať to a skúsiť šťastie. Po týždni som nastúpil do dorasteneckej kategórie vo Florbalovom klube v AS Trenčín ako kapitán tímu. Neskôr som sa dostal do Extraligy juniorov a momentálne nastupujem do najvyššej florbalovej ligy na Slovensku, do Extraligy mužov. Na zápasy cestujeme klubovým minivanom, niekedy autom so spoluhráčmi. Keďže sme v tíme super partia, často sa zúčastňujeme mimosezónnych turnajov. Najväčším a najprestížnejším turnajom na svete je CZECH OPEN v Prahe. Tohto turnaja sa zúčastňujú najlepšie mužstvá sveta z Fínska, Švédska, Švajčiarska.“

314

Popularita florbalu stále rastie, skús nám povedať niečo o tom športe. Pravidlá, aké súťaže, resp. ligy na Slovensku sú?

„Florbal je kolektívny a halový šport. Pravidlami a aj taktikou je florbal dosť podobný hokeju alebo hokejbalu. Hracia doba je 3x20 minút. Rozdiel je v tom, že začať hrať florbal nie je až také náročné ako hokej či hokejbal. Nepotrebuje na to žiadny špeciálny výstroj. Postačí vám k tomu florbalka, loptička, halová obuv a chuť zahrať si. Na Slovensku máme florbalovú ligu rozdelenú na Regionálnu florbalovú ligu a Celoslovenskú florbalovú ligu. V Regionálnej súťaži pôsobia kategórie od mladšej prípravky až po 2. mužskú ligu.

Do Celoslovenskej súťaže zaradujeme 1. Ligu ženskú/mužskú, najvyššiu Extraligu juniorskú a Extraligu ženskú/mužskú. “

Zážitkov z ciest na zápasy, z podujatí s partiou florbalistov máš určite veľa. Podel sa o nejaký.

„Pre mňa najlepším zážitkom z celej mojej florbalovej kariéry bol ten, keď som v mojich 17- tich rokoch spolu s tímom získal titul Vicemajstra Slovenskej republiky v mužskej extralige.“

Monika Pevná (2019)

Desaťbojár zo Sedličnej – Mário Kadák

Pred rokom ani netušil, že začne s atletikou. Hrával basketbal, ktorý však už v Trenčíne zanikol a podľa vlastných slov mal obrovské šťastie, že naťrafil na trénera atlétov Suletyho zo Slávie Trenčín, kde našiel výbornú partiu ľudí. O kom hovoríme? O Máriovi Kadákovi, čerstvom dorasteneckom majstrovi Slovenska v desaťboji. Rodák zo Sedličnej, šestnásťročný študent, brat nášho mládežníckeho reprezentanta vo futbale Jakuba Kadáka.

Keďže s atletikou začínal pomerne neskoro, chcel s ním tréner Sulety vyskúšať všetky disciplíny, aby videl v čom je dobrý. Zistil, že má potenciál vo viac než len jednej disciplíne, a preto sa ho snažil naviesť trénovať desaťboj.

A Mário získal na svojich prvých vážnych pretekoch, ktoré sa konali koncom mája na atletickom štadióne v Trnave, titul majster Slovenska medzi dorastencami. Rozhodli sme sa mu položiť zopár otázok:

Mário aká bola účasť atlétov priamo na majstrovstvách, čo si musel splniť, aby si sa kvalifikoval na ne?

„Účasť na majstrovstvách bola veľká, aj kvôli vedľajším disciplínam, ktoré sa diali počas prvého dňa a bežne sa v nich nesúťaží. Napríklad sa bežalo 150 m šprint, kde sa zúčastnil aj Ján Volko. Desaťboj má špecifikum v tom, že pretekov nebýva veľa kvôli náročnosti, preto sa ťažko plnia rôzne limity (aj medzinárodné). Preto sa medzi tým chcem zameriavať na jednotlivé disciplíny. Preteky mám teraz každý víkend, čiže budem mať veľa príležitostí na zlepšenie.“

Samotná súťaž trvala 2 dni - každý deň po 5 disciplín? Nie je to veľa v rámci dvoch dní?

„Desaťboj je proste rozložený takto, do dvoch dní po 5 disciplín. V prvom dni sú okrem mojej „kráľovskej“ disciplíny, skoku do výšky aj ďalšie moje silné disciplíny, a preto v prvom dni najviac bodujem. V každej musíte podať svoj najlepší výkon a preto je potrebná fyzická zdatnosť a vytrvalosť.“

Je každá disciplína bodovaná rovnako, myslím tým maximálny počet bodov a podobne. Popíš našim čitateľom v čom spočíva bodovanie, sú tam nejaké špecifiká, ktorými sa odlišuje napríklad trojboj od desaťboja?

„Každá disciplína je bodovaná úmerne podľa výkonu, preto musím v mojich silných disciplínach získať čo najviac a v slabších stratiť čo najmenej oproti súperom. Každý pretekár má inú svoju dominantnú disciplínu.“

Uviedol si, že tvojou najobľúbenejšou disciplínou je skok do výšky, nás by zaujímalo, ktorá je najmenej?

„V desaťboji nie je disciplína, ktorú by som nemal rád. Každá je v niečom zaujímavá. Najradšej mám samozrejme výšku, v ktorej sa mi darí. Aktuálne mám osobný rekord 195 cm. No viem, že musím stále čo dobiehať.“

Športuješ popri škole, akú navštevuješ? Zvládaš sklbiť štúdium a tréning?

„Ešte pred atletikou som sa dostal na SPŠ Stavebnú v Trenčíne, na ktorej študujem obor - architektúra. Úprimne, táto škola je naozaj náročná, pokiaľ chcete popri štúdiu aj aktívne športovať. Keďže ma baví aj architektúra i atletika, tak sa to dá zvládnuť, aj keď je to dosť ťažké.“

Ako sa k tomu stavajú tvoji rodičia?

„Mojí rodičia sú pre mňa obrovskou podporou, sledujú každý môj úspech aj neúspech, a vždy sa mi snažia pomôcť. Bez nich by to bolo takmer nemožné.“

Ako ťa vnímajú spolužiaci a tvoje okolie po tomto úspechu? Zmenilo sa niečo?

„Samozrejme, že každému dobre padne pochvala a gratulácia, začo som vďačný a dáva mi to motiváciu posúvať sa ďalej. No som iba na začiatku a viem, že je toho ešte veľa na čom sa zlepšiť.“

Mário sa aktuálne pripravuje na juniorské Majstrovstvá Slovenska v Košiciach, kde by si chcel zlepšiť osobný rekord v skoku do výšky na 200 cm. Tak mu držíme palce.

Tomáš Sliva (2019)

Herec – Martin Klinčúch

Svojou nepokojnou a hyperaktívnou povahou v detstve pobúrili jednu pani učiteľku. No ako sám hovorí: „Kde by som bol, keby ma skrotili?“ Dnes sa môže pyšiť štartom úspešnej kariéry herca. Reč je o osemnásťročnom Stankovčanovi Martinovi Klinčúchovi.

Pochádza z Malých Stankoviec z piatich detí a je synom rodičov Martina a Gabiky. Už od malička bolo jasné, že Martin svojou povahou bude zabávať ľudí. Počas základnej školy navštevoval základnú umeleckú školu, kde ho pripravovali na konzervatórium. V deviatej triede sa rozhodol ísť skúsiť šťastie na Štátne konzervatórium v Bratislave, odbor herectvo.

V priebehu štúdia na Konzervatóriu dostal ponuku účinkovať v úspešnom slovenskom seriáli Pán profesor, ktorý sa momentálne vysiela na stanici Markíza. Ako mi Martin povedal: „Je to neuveriteľne priateľský projekt a som veľmi rád, že som dostal možnosť zahrať si po boku takých hereckých ikon ako Tomáš Maštálir, Gabika Marcinková, Zdenka Studenková alebo Roman Luknár a mnoho ďalších. Tento seriál, jeho nakrúcanie a celé dianie na pláci je v priateľskej atmosfére hlavne vďaka hercovi Tomášovi Maštálikovi. Tomáš je veľmi zábavný človek. Vždy je pripravený, sústredený a poradí, keď niekto neskúsený ako ja potrebuje pomôcť. Gabika Marcinková je úžasná, milá a pokorná žena, ktorá prinesie na plác neuveriteľne dobrú atmosféru.“

Poučnú skúsenosť získal Martin počas nakrúcania tohto seriálu, keď v jednom diele seriálu bol prizvaný slovenský rapper Momo, aby si zahral zlého „drsnáka“. Bolo to takto: „Najzaujímavejšia skúsenosť pre mňa bola, keď sme natáčali s Momom a Zdenkou Studenkovou v triede. Ide o scénu, keď Momo naháňa jedného nášho spolužiaka. Na obranu spolužiaka sa ďalší dvaja postavili, aby Moma spomalili. Momo vtedy sotil do jedného zo spolužiakov tak, že narazil do skrine. Scéna pokračovala ďalej. Medzitým mala Zdenka dialóg s Gabikou a Tomášom. Ale v tom sa vrátil do triedy Momo a spýtal sa, či je ten spolužiak, do ktorého sotil, v pohode, a tým narušil priebeh záberu. Zdenka sa vtedy trochu nahnevala a so svojim nezameniteľne prísny výrazom vynadala Momovi. V tú chvíľu som si uvedomil, aké je veľmi dôležité sa vopred pripraviť na niečo, na čo nie sme zvyknutí. Inak nás niekto skúsenejší veľmi neprijemne zaškolí.“

Vianoce sú pre Martina oddychovým sviatkom. Ako vraví: „Celý rok sa naháňam kvôli škole alebo práci, ale na Vianoce sa upokojím a v kruhu rodiny a priateľov oddychujem. Pomáham pri pečení miesiť cesto, no nie som veľký fanúšik vianočných koláčov. Vždy sa snažím odolať, ale aj tak každý rok priberiem aspoň 2 kg. Tento rok to bude trochu iné. Pandémia nás do určitej miery zablokovala, ale dúfam, že tá klasická vianočná atmosféra ostane. Ja sa už

pomaly snažím naladiť na vianočnú náladu pomocou starých klasických kolied.“

Martin si spomína na rok 2014 a na to, čo v zápale rodinnej vianočnej atmosféry vyparatil svojej sestre: „*Sedeli sme celá rodina pri štedrovečernom stole. Práve sme chceli zahasť adventný veniec, aby sa niekomu náhodou nezapálili vlasy, lebo všetky sestry ich majú dlhé. Jedna zo sestier ho už išla sfúknuť, ale ja som bol príliš aktívny a sfúkol som ho takou silou, že som sestre postriekal celú tvár horúcim voskom. Vtedy to nebolo veľmi vtipné, ale teraz sa na tom smejeme. Sestra, našťastie, ujmu na zdraví nemá.*“

Je niečo, čo by si zaželel našim čitateľom? Martin Klinčúch: „*Všetkým čitateľom chcem popriať príjemné a pokojné sviatky. Budme voči sebe priateľskí, zhovievaví a hlavne zodpovední. Pandémia nás určite trochu obmedzí, ale čarom Vianoc sa to bude dať oveľa ľahšie zvládnuť. Ešte raz prajem šťastné a ničím nerušené vianočné sviatky.*“

Monika Pevná (2020)

Reflexný luk ženy – Ema Hudecová

„Lukostreľba učí sústreďeniu a samostatnosti,“ hovorí Ema Hudecová. K lukostreľbe ako koničku sa Veľkostankovčanka Ema Hudecová dostala na základnej škole. Postupne sa vypracovala medzi slovenskú špičku do 15 rokov.

Lukostreľba patrí medzi netradičné športy. Ako si sa k nej dostala?

„Na základnej škole som medzi rôznymi športmi našla práve lukostreľbu. V prvom ročníku mi ju mama ešte nedovolila. Keď som o štyri roky neskôr prišla za ňou s nápadom, že chcem chodiť na lukostrelecký krúžok, tak ma naň prihlásila. O niekoľko mesiacov som už šla na prvú súťaž.“

Čím ťa tento šport zaujal?

„Je to niečo iné. Všade sa hovorí o hokeji, futbale a iných komerčne známych športoch, ale toto je šport, o ktorom veľa ľudí ani nevie, že existuje. Zaujalo ma aj to, že nestrielame na ihrisku na kruhové terče, ale chodíme do lesa a triafame na 3D modely zvierat.“

Na čo sa pri športovej lukostreľbe kladie najväčší dôraz?

„No, človek musí najprv vedieť strieľať. Ale asi najväčší dôraz sa kladie na dobrý odhad vzdialenosti, sústreďenie a dobré a presné mierenie.“

V čom vidíš jeho prínos aj s ohľadom na bežný život?

„Človek sa tu naučí sústreďiť, ale aj zvládať stres. Keďže je to individuálny šport, tak okrem detí do 12 rokov, ktoré musí sprevádzať dospelá osoba, idú ostatní na trať sami. Pri tom sa môžeme naučiť samostatnosti a zodpovednosti.“

Aké úspechy máš za sebou?

„Súťažím v kategórii reflexný luk ženy. Do tohto roku to bolo vo vekovej kategórii detí do 12 rokov. Hneď v prvom roku súťaženia (2017) som sa stala majsterkou Slovenska v kategórii TRRB detí do 12 rokov a získala som tretie miesto v Slovenskom pohári. Tie najväčšie úspechy boli asi víťazstvo na majstrovstvách sveta v roku 2018 v Rakúsku a druhé miesto v roku 2019 na majstrovstvách Európy, ktoré sa konali vo Varíne v Žilinskom okrese. Okrem toho som v rokoch 2018 a 2019 vyhrala Slovenský pohár, majstrovstvá Slovenska, Moravsko-zemský pohár, West Cup aj Zimnú ligu.

320

Tento rok som už strieľala v kategórii kadetiek (13-18 rokov). Keďže kvôli koronavírusu sme mali súťaženie obmedzené, nemáme ešte ukončený Slovenský pohár. V septembri sa podarilo zorganizovať majstrovstvá Slovenska v Dechticiach. Tam som získala druhé miesto.“

A čo patrí medzi tvoje športové sny?

„Asi zostať úspešná aj naďalej, a aby ma tento šport ešte dlho bavil.“

Ako prebieha tréning a následne preteky?

„Trénujem doma na našej malej trati zostavenej z pár zvierat. Súťaž

prebieha tak, že keď príde na miesto súťaže, tak sa zaregistrujeme, čiže zaplatíme štartovné, dostaneme bodovačky a skontrolujú nám luky. Pri zápise sa dozvieme, do ktorej skupiny sme priradení. Po zápise máme možnosť ísť na skúšobnú strelnicu a rozostrieľať sa. Každá súťaž má 24 až 32 terčov, podľa počtu súťažiacich. Organizátor alebo sami sa rozdelíme do skupín a od toho čísla začneme súťažiť. Všetky skupiny strieľajú naraz a posúvajú sa smerom k vyššiemu číslu. Tak obstrielame celú trať. Odstrieľanie celej trate trvá 3 až 4 hodiny. Pri každom terči sa do bodovačiek zapisujú získané body 11-10-8-5-0. Tie sa na konci spočítajú a odovzdajú organizátorovi. Následne máme obed a čakáme, kým organizátor spracuje výsledky. Na konci organizátor vyhlási výsledky podľa jednotlivých kategórií luku, veku súťažiacich a delených na mužov a ženy.“

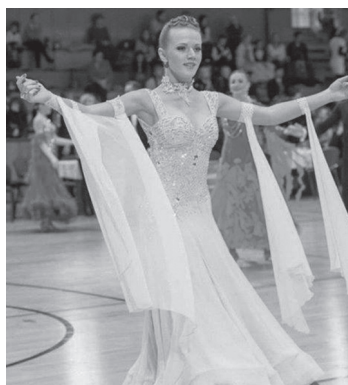
Ako vnímaš pozíciu športovej lukostrelby medzi ostatnými športami?

„Ako som už spomenula, 3D lukostrelba nie je medzi ľuďmi veľmi známy šport. Finančne nie je štátom podporovaná, aj keď tento rok sa vedeniu SLA 3D podarilo získať nejaké peniaze, ktoré boli použité ako podpora mladým lukostrelcom, víťazom majstrovstiev sveta, Európy a klubom. Celý tréning, vybavenie, súťaže, dopravu a všetky náklady okolo toho si platíme sami. Ja som za svoje umiestnenia na MS v Rakúsku a ME vo Varíne dostala od našej obce poukážku pre nákup lukostreleckých potrieb podľa vlastného výberu. Ale je to veľmi zaujímavý šport a dúfam, že zaujme čo najviac ľudí.“

Martin Jurčo (2020)

Martin Klinčúch

Denisa Petrová v tanečnom rytme

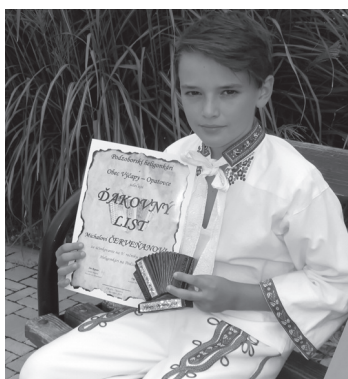
Marcel Sládok

Peter Kavan

Vanesa Hamrozyová

Michal Červeňan

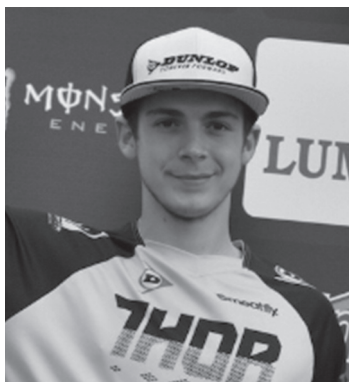
Martin Žiaček

Jakub Kadák

Adam Pevný vo futbalovom kempe
Manchester City

Denis Poláš

Adam Ako

Adela Bogárová

Futbalisti žiaci na turnaji Strahov Cup v Prahe

Detský folklórny súbor Stankovčan, 2017

Martin Gavenda

Lea Tanáčová

Mário Kadák

David Dohňanský

Nikolas Ľahký

Paľko Klinčúch

Paľko Klinčúch s Jánom Bučekom

Peter Žiaček a Martin Záhumenský

Tatiana Orlovská

Sandra Polášová ako víťazka

Zoja Lahká

Samuel Chrastina pri tréningu

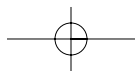
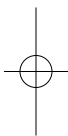
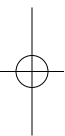
Futbalová prípravka v zápase (naši majú loptu)

Ema Hudecová na Slovenskom pohári 2020 (vpravo)

Michal Dobiáš a Gemini Racing

VIII.

Stankovčania

(naši susedia)

Sú tu tiež

Zdravý človek určité veci väčšinou nerieši, dokonca ho ani nezaujímajú. Zmena môže nastať, ak sa nás takáto situácia bezprostredne dotkne, či už v rodine alebo vo svojom okolí alebo na vlastnej koži. Aj zdravý človek sa musí riadne oháňať, ak si chce zabezpečiť dôstojný život. Ako to však zvládajú zdravotne ťažko postihnutí a tí, čo sa o nich starajú? Nedávno som v našej obci spoznal skvelú ženu.

Pani Anna Martišková sa stará o svoju dcérku Sylviu. Keďže žijú v Stankovciach, zaujíma ma, ako spoločne zvládajú život v našej obci, čo ich trápi, čo by sa mohlo zlepšiť, čo je v poriadku, ale aj to, ako sa k nim správa štát.

Pani Martišková, tak ako to vlastne je?

„Život s postihnutým človekom a starostlivosť o neho je naozaj veľmi zložitý a ťažký. Je to najviac zatracovaná práca, ale málokto ju dokáže vykonávať. Zvlášť v našom štáte je to ťažké, pretože postihnutí sú stále odsúvaní na okraj spoločnosti a žiadna vláda nechce riešiť ich požiadavky. Jednou z nich sú nízke opatrovateľské príspevky. Chcem podotknúť, že moja dcéra sa narodila ako zdravé dieťa, ale lekár pri jej narodení urobil chybu, vďaka ktorej je dnes zdravotne ťažko postihnutá.

Ale máme v mnohom aj šťastie, napríklad, že žijeme v takej obci, ako sú Trenčianske Stankovce. V obci, ktorá má dobre vybudovanú infraštruktúru, aj občiansku vybavenosť. Pre nás sú dôležité aj iné veci, ktoré si zdraví ľudia ani neuvedomujú, a to sú – bariéry. Ale aj to je v našej obci dosť dobre vyriešené. Bezbariérový vstup do kultúrneho domu, do kostola, k obvodnej lekárnke, do potravín Coop v Sedličnej nám veľmi uľahčujú život. Čo ma veľmi teší je aj to, že v dnešnej dobe už postihnutý človek nie je tabu, a tak aj my sme radi, keď pri prechádzke sa nestretáme s údivom, ale iba s milými a usmievavými ľuďmi.

Ale je aj pár vecí, ktoré by som vytkla. Napríklad nerovnosti a jamy na chodníkoch, ktoré denne využívame, sú veľký problém. Ďalej veci, ktoré by privítali aj tí, ktorým člen rodiny ochorel a zostal na vozíku alebo je pripútaný na lôžko a rodina potrebuje pomoc. To je opatrovateľská služba v obci. Bola zrušená približne pred desiatimi rokmi, mohla by sa znova obnoviť, lebo je veľmi potrebná. Privítali by sme oslobodenie od niektorých poplatkov pre ZŤP (napr. za smeti a pod.). Som presvedčená aj o tom, že vo veľkej obci ako je naša chýbajú nájomné byty a pár sociálnych bytov pre prípady, keď sa zrazu rodina ocitne v núdzi alebo v zlej životnej situácii.“

Exkurzia vo včelíne – Ivan Jančo

Hovori sa, že lepšie je raz vidieť ako stokrát počuť. Myslím, že to platí v každej oblasti života. Niekoľko mesiacov pracujem v tunajšej škole. Na vyučovacích hodinách riešime rôzne zaujímavé témy. Keďže deti šiesteho ročníka sa učili na hodine biológie o včelách, prišla mi na um myšlienka usporiadať exkurziu do včelína. Keďže poznám veľmi dobrého včelára, dohodla som stretnutie.

Jedného dňa v júni sme po druhej vyučovacej hodine vykročili smerom do Rozvádz. 15 detí a 2 pani učiteľky sme prišli k pánovi Ivanovi Jančovi – včelárovi, ktorý už na nás čakal. Na dvore boli rozložené lavice, kde sa deti usadili a vypočuli si úvodné slová zázračného života včiel. Hneď sme sa vybrali priamo do včelína. Prechádzali sme okolo ovečiek pána včelára. Keď sme vstúpili do včelína – kočovného voza, deti boli najskôr trochu vyľakané. Kvôli chladnému a oblačnému počasiu nebolo bezpečné otvoriť včeliu rodinu (aj tak sa niektorým včelám podarilo vyletieť von), pretože včely sú v takomto počasí „nervózne“, podráždené a rady štípu. Ale my sme boli spokojní, veď včelie žihadlá sme si z exkurzie nechceli odniesť. Včielky sme sledovali spoza skleného okienka a pán Jančo nám podrobne vysvetlil celý kalendár života včiel a na každú otázku podrobne odpovedal. Priebeh exkurzie bol zaujímavý, pútavo vysvetlený. Videli sme rôzne pomôcky, ktoré sa používajú pri starostlivosti o včely a pri vytáčaní medu. Nakoniec sme sa spoločne odfotili. Na rozlúčku deti dostali medovú výslužku.

Pridávam krátky pohľad očami našich žiačok Sofie Sýkorovej a Natálky Marcinátovej, za čo im ďakujem: „Dňa 14. júna 2018 sa žiaci 6.A zúčastnili exkurzie vo včelíne. Exkurziu mal na starosti včelár; pán Jančo. Keďže bolo horšie počasie, včely boli v úli. Keď sme vošli do vnútra, trochu sme sa zľakli, pretože tam lietalo veľa včiel. Našťastie nikoho nepoštipali. Ujo včelár nám ukázal, ako sa značkujú včelie matky. Na hrud' jej dal trochu lepidla a nalepil na ňu poznávací znak s číslom. Neskôr sme videli stroj, ktorý vytáča med – medomet. Pán Jančo, včelár, mal pre nás pripravenú zábavnú hru. Tá hra sa volala „Kubo“. Po dlhom súboji nakoniec vyhrali chalani. Za odmenu sme všetci získali sladkú maškrtu.“

Zuzana Najmanová (2018)

Posledný mohykán – Ivan Adamkovič

Žijúca legenda stankovského futbalu Ivan Adamkovič oslávil významné životné jubileum. Je posledným mohykánom, ktorý si pamätá založenie telovýchovnej jednoty v obci, a zároveň je stále jej aktívnym členom. Ivan Adamkovič sa spoločne s ďalšími činovníkmi na jeseň roku 1971 pričínil o to, že rozvadské ihrisko opäť ožilo aktívnym futbalovým dianím. V lete tento nestor stankovského futbalu oslávil okrúhlych sedemdesiat rokov.

Futbalovú loptu za života priveľmi nenaháňal. Niekoľko zápasov odohral v drese rodných Ivanoviec. Keď sa vrátil z povinnej vojenskej služby, pôsobil vo futbalovom klube ako „dievča pre všetko“. Následne zobral do úst píštku a v trenčianskom regióne pôsobil ako futbalový rozhodca. Keď však začal v Stankovciach stavať dom, rozhodovanie šlo bokom.

Keby to vedela...

Na jeseň roku 1971 dostal Jano „Paléch“ Záhumenský z okresného výboru jasný príkaz. V obci je potrebné založiť telovýchovnú jednotu. Ľudí so skúsenosťami s organizovaným futbalom nebolo veľa. Rada znela, aby sa pokúsil osloviť Ivana Adamkoviča, pretože ten mal s futbalom čo do skúsenosti v Ivanovciach.

A tak sa vybral Jano „Paléch“ k Záhumenským „ze mlyna“, aby získal do klubu jedného z prvých funkcionárov. „Pozrela som sa z okna a videla ho vonku, ako celý nešťastný behá popred záhradku. Predpokladala som, že chce ušiť nové nohavice. On však tvrdil, že má veľký problém. Vraj sa mi to nebude páčiť,“ povedala ako prvá Ivanova manželka Marta a pokračovala: „Syn Peter bol vtedy ešte maličký a bývali sme u svokrovcov. Keď som raz prišla domov, našla som plnú obývačku chlapov. Už som vedela, že je zle. A ťahá sa to už štyridsaťpäť rokov...“

Na vôbec prvej schôdzi sa stretol Augustín Naďovič, Ján Bočák, Jozef Kadák, Štefan Záhumenský, Ján Záhumenský a Ivan Adamkovič. „Začiatky neboli jednoduché. Nikto poriadne nevedel, čo má robiť. Futbal v Ivanovciach v tých časoch už fungoval na solídnej úrovni. Venoval sa mu aj môj otec a popri ňom som sa kde-čo naučil,“ povedal Ivan Adamkovič.

Stopom do Bratislavy.

Futbal sa stal pre neho vášňou, koníčkom a aj životnou láskou. Keď boli deti ešte v predškolskom veku, stalo sa aj to, že do materskej školy išli sami. „V tom čase sme už bývali v Oriškoch. Vyprevadil som ich iba na most a utekal do Bratislavy vybavovať potrebnú trojtisícovú dotáciu. Šiel som iba na otočku, pretože som musel stihnúť poobednú zmenu. Raz som dokonca šiel stopom,“ smial sa čerstvý sedemdesiatnik. Keďže mal blízku rodinu na krasokorčuľarskom zväze, vedel, na ktoré dvere treba zaklopať, a dokázal vybaviť

aj nemožné. „Viete, ako to chodí, keď vás vyhodia dverami, prídete oknom. A keď vás vyhodia aj potom, musíte v úsilí pokračovať,“ dodal.

Dvadsať rokov zdravotníkom.

Futbalu sa v Stankovciach darilo a rýchlo sa vyšvihli do krajských súťaží. Po postupe do I. B triedy sa Ivanovi Adamkovičovi podarilo vybaviť zájazd do Slovenského raja. „Pochodili sme Poprad, Čingov, Kláštorisko. Bolo sa na čo pozerat'. Boli to skutočne krásne časy,“ zaspomínal si.

Z pôvodného tajomníka sa neskôr stal zdravotník. Taštičku so sprejmi a všakovakými pomôckami nosil viac ako dvadsať rokov. „Vždy som mal k tomu vzťah. Pôvodne bol zdravotníkom Rudko Tupý. Keď skončil, chytil som sa toho ja. Telovýchovné zdravotníctvo v regióne mal na starosti pán doktor Michalík. Spomínam si na príhodu, keď sa nás spýtal, čo by sme urobili, ak by sme videli chlapa s nožom zabodnutým v prsiach. Odpovedal som, že by som ten nôž vytiahol. Jeho slová zneli jasne: Hovno, embólia, smrť! Treba ho nechať tak a zavolať pomoc.“

Za tie roky zažil nejedno zranenie. Za najnepríjemnejšie pokladá otvorenú zlomeninu nohy v podaní Dušana Pevného. „Hrali sme proti Odeve Trenčín. Dušan urobil kĺzačku tak nešťastne, že mu súper zablokoval nohu a ešte cez ňu prepadol ďalší hráč. Keď som začul puknutie, vedel som, že je zle. Prikryli sme ho dekami a čakali na príchod sanitky. V sychravom počasí čas bežal veľmi pomaly...“

Prekabátil odborníčku.

Prevažne sa však stávali veselé príhody. Z nich je veľa, bohužiaľ, neuverejniteľných. Napríklad prasknutá duša na Gažiho „ponorke“ cestou cez Skýcov či ovracaná trénerov kabát pri návrate zo Šiah, kde víno tieklo potokom. Za hanebnú možno považovať opitého trénera z nedávnej minulosti na pôde Kanianky.

„Po postupe do I. B triedy sme hrali v Solčanoch. A tam na futbal chodila pani, ktorá vedela pravidlá lepšie ako väčšina rozhodcov. Domáci funkcionári ma podpichovali, že ak ju prekabátim, každý z nich mi zoberie po pol deci. Tak jej vravím: „Teta, ja som iba laik, vysvetlite mi, kedy platí gól. Tak ako ona by mi ani rozhodca definíciu nepovedal. Tak jej vravím, že nemá pravdu. Gól platí až vtedy, keď ho rozhodca odpíska,“ pousmial sa nad príhodou aj dnes Ivan Adamkovič.

333

Spoznal ministra Jureňu.

Počas rokov, čo sa točí okolo futbalu v Stankovciach, stretol na ihrisku veľa kvalitných futbalistov. Ak by si však mal vybrať jedného, ktorý mu utkvel v pamäti, bol by to niekdajší najlepší strelec Gambrinus ligy Jirko Kowalik. „Bol pán futbalista. Keď dostal loptu v okolí šestnástky, akcia smrdela gólom. Za krátky čas ich v našom drese nastrieľal desiatky. Z domácich hráčov predvádzal výborné výkony Ľuboš Poruban. Veľkú stopu zanechal aj Pišta Kadák, Jano Mikuláš či Fero Dohňanský.“

Ivan Adamkovič robil dlhé roky dopisovateľa pre Trenčianske noviny. Spravodajcovia z jednotlivých klubov sa na vzájomných zápasoch stretávali a debatovali. *„Ono je to už takým dobrým zvykom vzájomne sa vyhľadať. Aj touto formou som našiel veľa dobrých kamarátov. Kedysi sme si nevedeli prísť na meno s kolegom z Častkoviec s Petrom Halienkom. Dnes by sa veľmi hneval, ak by som na ich štadióne šiel do bufetu a objednal mu niečo tekuté. Cez kamaráta z Gbiel pána Ružičku som si pri vítku potykal s niekdajším ministrom Jureňom.“*

Pri príležitosti životného jubilea sedemdesiatich narodenín dostal okrem iného ako darček dva dresy. Jeden od futbalistov s číslom 70 na chrbte, druhý žilinský.

Martin Jurčo (2016)

Noví Stankovčania

Chceli by sme Vám predstaviť dvoch zaujímavých ľudí, ktorí sa prisťahovali do Trenčianskych Stankoviec. Luke Michael John Cooper a Lenka Babinová v roku 2013 odkúpili starší dom po rodine Cibulíkovej v miestnej časti Rozvadze (č.d. 449). Po intenzívnych „prerábkach“ interiéru a čiastočných exteriérových úpravách domu, dvora a záhrady, strávili v našom susedstve už druhé Vianoce.

Môžete nám v krátkosti povedať niečo o sebe ?

Luke: Mám 36 rokov, pochádzam z Kentu, z mesta Ashford v juhovýchodnom Anglicku. Od septembra 2011 pracujem ako učiteľ na bilingválnom gymnáziu v Trenčíne. Učím hlavne konverzačnú angličtinu, britskú a americkú literatúru. S Lenkou som sa zoznámil už v Anglicku. Po príchode na Slovensko sme chceli zakotviť v Bratislave, pretože je tam veľký výber škôl, ale vadilo nám to množstvo ľudí a áut. Hľadali sme iné miesto. Keď sme prišli do Trenčína a uvidel som hrad, stred mesta a hory v blízkosti mesta, veľmi sa mi tu zapáčilo, a preto sme hľadali prácu v okolí Trenčína. Nemyslel som si, že budem niekedy učiteľom, ale som veľmi šťastný, že som našiel túto prácu a v škole sa cítim veľmi dobre. Nadobudol som blízky vzťah k deťom, keďže na hodinách s nimi konverzujem na rozličné témy.

A čo záľuby vo voľnom čase?

„Hráť na gitare. Nenavštevoval som však hudobnú školu, učil som sa ako samouk. V Anglicku som mal aj svoju skupinu, hrali sme niečo ako alternatívny rock – scary music. Začiatkom decembra mávame v škole „Deň otvorených dverí“, kam pozývame rodičov detí, študentov a iných záujemcov. S dečkami pripravíme vždy hudobné pásmo, s ktorým potom vystupujeme. Ďalšou záľubou je tvorba komiksov. Vytváram si svoje vlastné príbehy, ktoré potom skresľujem. Obrázky kreslím digitálne v PC-ku a predlohy získavam najmä z fotografií. V minulosti to boli príbehy pre deti, teraz je však väčší dopyt po komiksoch pre teenagerov a „dospelákov“. Vydal som aj svoju vlastnú komiksovú knihu. Takisto vytváram komiksy aj podľa zadaného scenára. Všetko je samozrejme v angličtine a odbyť je hlavne na britských ostrovoch a v Amerike.“

335

Ako sa cítite na Slovensku?

„Cítim sa tu dobre, pretože je tu Lenka (...to bola malá nápoveda Lenky). Ale skutočne sa mi páči na Slovensku. Mám rád vašu národu. Slováci sú síce možno drsnejší a menej zdvorilí, ale sú otvorenejší a srdečnejší a človek vie, na čom je. Je tu uvoľnenejšie tempo ako u nás v Anglicku a máte nádhernú prírodu. Zistil som, že mnohí Slováci si nevážia, aké nádherné skvosty – prírodné, kultúrne a historické, tu doma máte.“

Čo nám povie o sebe Lenka?

„Som rodená Považskobystričanka, kde žijú aj moji rodičia. Mám tri mladšie sestry. Mám tiež 36 rokov ako Luke. Študovala som na Filozofickej fakulte UK históriu a umenie. Bolo ťažké nájsť uplatnenie v tomto odbore, nakoniec som prijala prácu ako učiteľka angličtiny. Snažila som sa rozšíriť si vedomosti z angličtiny, a keďže jazyková škola mi nestačila, rozhodla som sa, že pôjdem do Anglicka, „dovzdelávam sa“, prídem naspäť a urobím si štátnice z jazyka. V Anglicku som zostala namiesto pôvodného jedného až sedem rokov. Mala som tam veľmi dobrú prácu. Bola som poverená riadením rodinného hotela. Neustále som bola obklopená ľuďmi, ktorí rozprávali rôznymi dialektmi, čo bolo výborné pre komunikáciu v angličtine. Mala som dobrých šéfov. Na Slovensku, keď robíte dobre, dajú vám ešte viac roboty. Ale tam je to naopak. Keď som robila dobre, plat sa mi neustále zvyšoval. Majiteľ povedal, že keď sa na zamestnanca môže vo všetkom spoľahnúť, je to pre neho na nezaplatenie. Ale sedem rokov bol dlhý čas a ja som snívala, že všetky moje knihy budem mať v jednom malom domčeku. Vždy ma to ťahalo na Slovensko. Chýbali mi i naše hory a príroda. Urobila som štátnice a Lukea som nahovorila, nech si urobí aj on certifikát na výučbu angličtiny. Splnil sa mi sen. Učím anglický jazyk aj históriu a umenie. Učiteľovanie je nádherný „job“, neustále sa rozvíjam a z toho dôvodu ma to naplňa.“

Aké sú vaše záľuby?

„Takisto som hudobníčkou. Navštevovala som 1. a 2. stupeň hry na akordeón v hudobnej škole v Považskej Bystrici. Môj otec hrával na trubku, strýko i dedko na harmoniku, otcov bratranec bol vynikajúci akordeónista. Mama pochádza z Papradna a Papradniansi boli vždy výborní speváci. Mladšia sestra tiež spieva. Takže hudbu máme v rodine. V piatom ročníku som sa dostala do súboru Melódia. To bol akordeónový súbor, kde hralo asi 15 až 20 akordeónistov a speváci. Vystupovali sme po celom Slovensku a boli sme aj na celosvetovom kongrese Slovákov v Amerike. Máme vydaných niekoľko CD-čiek. Rada čítam historické knihy. Teraz som objavila novú záľubu v záhradkárčení, keďže máme záhradku. Navarím, napečiem, ale že by som za tým bažila ... radšej by som hrávala na akordeóne.“

Je šanca, že by ste sa pridali k folklórnemu súboru Rozvadžan?

„Keď sme v lete prerábali chalupu, počuli sme hudbu a spev od ihriska aj od Gazdovského dvora. Teraz však nemám na to čas, chcem si urobiť prvú a druhú atestačnú skúšku. Možno v budúcnosti.“

Ako si zvykáte na našu dedinu?

„Lepšie sa nám ani nemohlo stať. O Trenčianskych Stankovciach sa vraví, že sú bohatou dedinou. V porovnaní s Považskou Bystricou je tu teplejšie a máte tu veľmi úrodnú zem. Sme v nádhernom prostredí a stretli sme tu dobrých ľudí. Okrem iných, menovite Lucku a Ferka Sedláčkovcov, ktorým chcem osobitne poďakovať, pretože nám veľmi pomohli. Páči sa mi, že je v obci riešený

komunálny odpad. Je tu dobrý systém triedenia odpadov. Jediná sťažnosť je, že si ľudia nevedia urobiť poriadok okolo domu. Napríklad pri našom kontajneri na sklo. Neviem prečo nevhodia sklo dovnútra, ale nechávajú ho v igelitkách pri kontajneri. Veľkou výhodou je aj výborná geografická poloha dediny. Môžete sa rýchlo dostať na sever, juh, na stred Slovenska i na Moravu. Až na tú hroznú križovatku medzi Turnou a Stankovcami. Luke si zakrýva oči, keď odbočujeme z Trenčína do Trenčianskych Stankoviec. Nechápe, ako môže byť takto riešená križovatka. Ideálnym riešením by bol kruhový objazd. Spomali premávku a lepšie ju utriedi. “

Slavo Tomík (2015)

Pekné miesto na život

Obec Trenčianske Stankovce si za nové bydlisko vybralo v posledných rokoch veľmi veľa ľudí, z ktorých sa zo dňa na deň stali naši noví susedia. Ako sa im býva, ako ich prijalo okolie, či sa im tu páči alebo aké majú nové postrehy, ktoré nám, „domorodcom“, umožnia sa na obec pozerat' inak, sme sa spýtali pána Jaroslava Filusa. On a jeho priateľka sú jednými z tých, ktorí v časti obce Sedličná našli svoj nový domov.

Pán Filus, ako ste sa dostali k bývaniu v našej obci, čím vás oslovili Trenčianske Stankovce?

„Spolu s priateľkou sme hľadali vlastné bývanie a Stankovce nám vyšli ako dobrá alternatíva. Splňali predstavu o našom novom bývaní. Dlhú sme uvažovali, či odísť z mesta, ale myslím, že to bol dobrý ťah. Je tu blízko do prírody a obec ma skvelé napojenie na hlavné dopravné tepny, čo mi pri cestovaní šetrí čas.“

Bývate v časti obce Sedličná, udomácnili ste sa už? Ako sa vám u nás býva? Čo vám v nej chýba?

„Popravde, ešte nie sme celkom udomácnení. Je to pre nás veľká zmena žiť na dedine, samozrejme, má to svoje výhody aj nevýhody. Sedličná je veľmi pekná, špeciálne oceňujem park Lipského, ktorý mi trošku pripomína môj doterajší život v meste. Najviac nám tu chýba nejaká príjemná kaviareň, kam by sme mohli v piatok vybehnúť s priateľmi.“

Ako nový občan Stankoviec, čo vnímate ako pozitíva obce a na čom by sme mali spoločne popracovať?

„Pozitívne vnímam, že sa ju ľudia v obci snažia zveľadiť. Myslím, že za pár rokov sa tu čo-to zmenilo. Ako negatívum určite vidím riešenie separácie odpadu papiera a plasto, a absenciu cyklistického chodníka s možným napojením na ďalšie obce a Trenčín.“

Prekvapila Vás obec niečím, čo Vás zaujalo, naopak znepokojilo?

„Príjemne nás prekvapil pokoj v obci a tiež jej veľkosť.“

Čo by ste už ako „Stankovčan“ chceli povedať svojim spoluobčanom na záver?

„Stankovce sú pekné miesto na život, no netreba zabúdať neustále ich zveľadovať. Myslím, že je to do budúca dobre „rozbehnuté“...“

Dušan Pevný (2018)

Prvý výsadok

Po zimnej prestávke využitej na údržbu a opravu „vzdušných korábov“, na ktorú cez leto času nebolo, opäť sa na trenčianskej oblohe ozve známy ruch. Lietadlá, vetrone, padáky, ale aj ľudia sa museli pripraviť, aby sa mohli vrátiť tam, kde ich čakajú nové, krásne, ale aj vzrušujúce chvíle. A opäť sa zatají dych najmä pri pohľade na výsadky parašutistov.

Tak som si raz povedal, prečo by som aj ja nemohol stáť vo dverách lietadla s padákom na chrbte a zažiť vzrušenie z voľného pádu i nádhernej oblohy nado mnou. Nahovoril som kamaráta Ivana Janča a podľať ho na výcvik.

Prvý zoskok som absolvoval z legendárneho lietadla, prezývali sme ho „ANča“ – bol to dvojplôšník. AN bola značka lietadiel typu – Antonov. Po výlete do výšky zoskoku sme párkrát zakrúžili nad miestom nášho výsadku. Oboznamovali sme sa s orientáciou nad terénom.

Na prvý zoskok som bol ako druhý v poradí. Cítil som vietor na svojej tvári a vnímal ohlušujúci rachot motora. Cez otvor bolo vidno zelené letisko a siluetu horizontu hraničiacu s modrou oblohou.

Zaznel povel: „Vpred!“ Vedel som presne čo robiť, ako sa odraziť a zaujať vo vzduchu polohu. No ako som doslova „vypadol“ z lietadla, pocítil som obrovský priestor vôkol seba. Akosi neprichádzal reflex z dopadu, ako sme bežne zvyknutí, keď skočíme trebárs zo schodov. Nič, prázdno a...

Nechal som sa uniešť. Videl som len zelená – modrá – zelená..., až mnou po pár sekundách trhlo, keď sa otvoril padák. So strachom som pozrel nad seba, či je padák správne „nafúknutý“, či nie sú pomotané šnúry. Všetko bolo v poriadku...

Potom už len neskutočný priestor a neopísateľné ticho... Nádhera!

Gabriel Kadák (2016)

Maratónci z obce

Košický maratón mieru je najstarší maratón v Európe a tretí najstarší na svete. Koná sa každý rok prvú októbrovú nedeľu a pre každého účastníka, či už na trati alebo vedľa trate, je to nezabudnuteľný zážitok. Celé mesto tou atmosférou žije a skoro všetci obyvatelia Košíc povzbudzujú. Minulý rok sa na štart postavilo rekordných 14,5 - tisíc účastníkov v rôznych kategóriách. Tento rok mali medzi nimi byť aj dvaja kamaráti bežci zo Stankoviec, Denis a Janko.

Chalani, ktorí beh milujú a majú už čo - to odbehnuté aj súťažne. Registráciu mali už niekoľko mesiacov, ubytovanie v Košiciach vybavené tiež skoro rok dopredu, natrénované takisto a ambície na prekonanie svojho osobného rekordu z minulého ročníku tiež... Lenže. Tak ako na všetko, aj na toto podujatie mala vplyv momentálna epidemiologická situácia. Do posledných dní sa presne nevedelo, či sa maratón pobeží alebo nie a ak áno, ako... Nakoniec prišlo rozhodnutie, že preteky sa konať budú, ale v limitovanom počte účastníkov. Bežať malo len 200 ľudí, a aj to s určitými obmedzeniami.

U chlapcov bol, samozrejme, veľký smútok, že na štart sa tento rok nepostavia, ale potom prišiel nápad, že v ten víkend, kedy sa má maratón v Košiciach bežať, by si ho mohli zabehnúť tu v okolí obce. Dohodli sa na sobotu. Prípravy na takéto preteky musia byť poriadne, predsa len je to o niečom inom, ako si ísť len tak zabehnúť na hodinku po práci. Iná strava, iné nastavenie hlavy, zabezpečenie občerstvenia... V piatok večer začalo silno fúkať. Nebolo by na tom nič znepokojivé, ale takéto počasie hlásili aj na sobotu celý deň. Zostávalo len veriť, že sa predpoveď ako viackrát predtým nenaplní. Noc pred takýmto maratónom sa dobre vyspí málokto, bežec a je jedno, či je to maratón v Košiciach alebo doma.

Budík zazvonil skoro ráno a prvý pohľad z okna neveštil nič dobré. Víchor narobil na terase spúšť, po uliciach boli poodlamované konáre a nevyzeral, že by sa mal utíšiť. Bol to snáď najveternejší deň v roku... Po malej výmene správ a ubezpečení, či sa ozaj na toto idú dať, sa obliekli (čo bolo aj dosť problematické určiť, ako sa obliecť) a vyrazili na štart, ktorý bol pri rieke vedľa sídla spoločnosti Dalitrans. Trasu si naplánovali po cyklistickom chodníku smerom na Nové Mesto nad Váhom a potom opačne do Trenčína a naspäť. Dokopy 42 km. Janko si na tričko pripol aj súťažné číslo z minulého ročníka. Slávnostný štartovací výstrel za potlesku tisícov ľudí sa nekonal, ale vyštartovalo sa s o to väčším nadšením. Prvé úseky ubiehali dobre, aj keď vietor dával poriadne zabráť. Po ceste ich obiehali cyklisti, ktorí sa isto pri pohľade na Janekove číslo čudovali, aké preteky sa tu dnes konajú. S pribúdajúcimi kilometrami a neutíchajúcim vetriskom začali pomaličky prichádzať aj malé „krízičky“. Na tom „pravom“ košickom maratóne je počas celej trasy plno povzbudzujúcich

Ľudí, ktorí na vás pokrikujú, vytrubujú, mávajú a dodávajú vám energiu. Ste súčasťou tej veľkej masy bežcov, a to vás ženie vpred. Taktiež je v pravidelných intervaloch občerstvenie a tu, na cyklotrase toto všetko chýbalo. Okolo bola len voda, stromy, silný vietor a sem tam nejaký víkendový športovec.

V slabej chvíli prišlo aj na myšlienku trasu si skrátiť, ale našťastie to chlapci ustáli a po úporných štyroch hodinách do toho cieľa, za veľkého potlesku a rachotu rapkáča od rodinných príslušníkov, dobehli. Vysilení, ale šťastní, že si ten „košícky“ zabehli. Aj keď na náhradnom mieste, ale zabehli.

Klobúk dole, chalani.

Martina Belajová (2020)

Pravý krajný záložník – Vladimír Sedláček

Futbal v rodných Rozvadzoch začal hrať dva roky pred vojnou tesne po skončení učilišťa v Trnave. Keďže ešte na začiatku jesennej sezóny nemal 18 rokov, tak prvé majstrovské zápasy odohral na čierne na registračky starších spoluhráčov. Dnes má takmer 78 rokov a s manželkou Helenkou, rod. Minárikovou, bývajú v Rozvadzoch s jednou z ich troch dcér.

V roku 1961 narukoval na vojnu a počas vojenčiny hrával za svoj útvar len priateľské zápasy. V roku 1963 sa vrátil hrať futbal do Rozváz až do nejakého roku 1967. V tom období bola o futbalových funkcionárov núdza, a tak pán Sedláček nebol iba hráčom, ale aj trénerom, vedúcim mužstva a zapisovateľom, až dokým sa mužstvo - futbal v Rozvadzoch nerozpadol.

Prevažne hral na poste záložníka. Systém rozloženia mužstva bol: traja v obrane, dvaja v zálohe a piati útočníci. Nemal šancu dať veľa gólov, ale ako pravý krajný záložník vedel ujsť súperovej obrane a po dlhých „outoch“ spoluhráča šiel zavše sám na bránu a strelil gól. Za zápas strelil najviac dva góly.

Po rozpade rozvadzského futbalu založili Trenčianske Stankovce futbalový klub, v ktorom pokračovalo jeho futbalové pôsobenie. Na začiatku sa stal trénerom pán Majerčík, ktorý mal zásadu: „Kto najlepšie zabehne na škole 100 m šprint, ten bude hrať v zápase“. To mu vydržalo pár zápasov, pokým nezistil, že musia nastúpiť chalani, ktorí možno pomalšie zabehli stovku, ale vedia hrať futbal.

Keď už postavili prvé ihrisko pre klub Trenčianske Stankovce, patrilo sa, aby Stankovce mali aj kvalifikovaných trénerov. Na trénerské kurzy teda poslali troch adeptov, a to pána Vladimíra Sedláčka, Augustína Šabíka a Štefana Záhumenského.

Po niekoľkých sezónach na novom ihrisku sa mu stal úraz kolena. Bol na operácii a viac futbal hrať nemohol. Takto sa začala jeho úspešná trénerská kariéra. Jeho životným a futbalovým krédom je neprehrávať. Pracoval s výbornými hráčmi na tú dobu, ako boli napríklad Kamil Panák, Ferko Dohňanský - ten bol vynikajúcim strelcom gólov, a mnohými ďalšími. Bol tak úspešným trénerom, že každý druhý rok stankovské mužstvo postupovalo do vyššej súťaže. No najväčším úspechom pre neho, ako nám sám pán Sedláček povedal, bol postup do 1. B skupiny.

Za najväčších súperov Stankoviec v časoch, keď hrával či trénoval, označil mužstvá Melčíc-Lieskového a Skalky n/V. Vždy boli na horných priečkach a snažili sa postupovať.

Každý, kto chodí na futbal, pracuje vo futbalovom klube alebo bol hráčom, zažil veľa humorných zážitkov. Vladko Sedláček nám jeden rozpovedal: „Je to zážitok spojený s prvou skúsenosťou s alkoholom. Ako učeň som si chodil

zahrať futbal so staršími chlapmi z Rozvázdz. Jedného dňa sme mali dohodnutý priateľský zápas na Bodovke. 90 minút zápasu prebehlo ako voda. Po zápase sa išlo uhasiť smäd do bodovskej krčmy. Ako mladý chlapec som skromne sedel a čakal, pokým na bicykloch pôjdeme späť domov. Chlapi, už troška potúžení pivom a páleným, ma začali ponúkať sladkou vodkou, že vraj slabým alkoholom. Nechcel som zaostávať, tak som si jedno - dve pol deci s nimi dal. Cesta medzi Stankovcami a Bodovkou nebola asfaltová, ale vysypaná štrkom a nerovná. Potúžených chlapov napadlo, že by sme si mohli dať po ceste preteky na bicykloch. No a čo čert nechcel, nabehol som na jeden ten hrbol a „cestná lišaj“ bola na svete. Jazva pod nosom mi zostala ako pamiatka na toto priateľské futbalové stretnutie.“

Monika Pevná (2020)

Diamantový darca krvi zo Sedličnej – Milan Hrušovský

Darcovstvo krvi patrí medzi najušľachtilejšie ľudské činy. Je to vysoko humánný čin, pri ktorom sa zdravý jedinec slobodne rozhodne odovzdať svoju krv pre medicínske účely - najčastejšie pre krvnú transfúziu.

Ľudská krv je nenahraditeľná. Môže zachrániť obeť úrazu, pomôcť predčasne narodenému dieťaťu, krv môže byť rozhodujúcim faktorom pri urgentných operáciách, ale najčastejšie pomáha prežiť ľuďom, ktorých organizmus je oslabený a vyčerpaný zákernou chorobou. Neexistuje umelá náhrada krvi, jej jediným zdrojom je človek. Okrem toho, že darovaná krv zachráni iných, prospieva aj samotnému darcovi. Po odbere sa do tela vyplavujú endorfíny, hormóny, ktoré vyvolávajú pocit šťastia. Ľudia, ktorí pravidelne darujú krv majú nižšie riziko vzniku infarktu. Na Slovensku je bezpríspevkové darovanie krvi oceňované Slovenským Červeným krížom, ktorý udeľuje „Plakety prof. MUDr. J. Janského“ a „Plaketu prof. MUDr. Jána Kňazovického“.

Prinášame Vám rozhovor s držiteľom diamantovej Jánskeho plakety - s našim spoluobčanom Milanom Hrušovským z časti obce Sedličná.

Ako si sa dostal k darcovstvu krvi a kedy si prvýkrát daroval krv?

„V roku 1972 žila istá Danká Rakúsová a súrne potrebovala krv, tak som sa rozhodol pomôcť jej a išiel som prvýkrát darovať. Bolo to v Trenčíne na terajšom Štúrovom námestí. Pri terajšom Vodníkovi bola prvá transfúzna stanica v Trenčíne. Vyhecovali ma vtedajšie čelné predstaviteľky ČSČK v Sedličnej Mária Šmatláková a Emília Tanáčová, tak som išiel skúsiť. Vtedy som mal za odber voľno v práci a dostal som 2 obložené chlebičky a 2 dcl vína.“

Ako vtedy fungovala miestna organizácia ČSČK v Sedličnej?

„Za predsedovania Márie Šmatlákovej, ktorú všetci familiárne volali Marka a tajomníčky pani učiteľky Tanáčovej, bolo zo Sedličnej až 135 dobrovoľných darcov krvi a keďže Sedličná mala vtedy asi 500 obyvateľov, bol to úctyhodný počet. Sedličná mala vtedy najviac dobrovoľných darcov krvi. Z niektorých domov bola aj 5 darcov, skoro z každého domu niekto. Ja som neskôr pôsobil vo funkcii náborcu nových darcov krvi. Viedla sa kronika a bola, a možno ešte stále je, v správe Základnej školy, mala to na starosti pani učiteľka Heráková.“

Koľko máš bezplatných odberov?

„Mimo plazmy a kostnej drene je to už asi 130 odberov. Ale rekordérom nie som, rekord v našom okolí má jeden Novomešťan, ktorý má 220 odberov. Svetový rekord vlastní jeden 91 ročný Austrálčan, ktorý zachránil viac ako 2200 životov. Ešte je čiperný, chcel by dávať, ale odporúčajú mu, že už nie.“

Ako prebieha samotný odber?

„Najskôr zoberú ampulku na chemický rozbor, potom asi 0,5 l do tzv. vaku. U prvodarcu je to 0,4 l. Sú aj prípady, že berú zo žily do žily pacienta

a aj kostnú dreň a plazmu. Veľkou iniciátorkou darčovstva krvi bola u nás Mudr. Mária Markechová. Chodilo sa na odbery až do Bratislavy, chodili aj autobusy s družstevníkmi. Darovať sa dá normálne do veku 65 rokov, potom už maximálne raz za rok, lebo telo sa vekom zoslabuje a je treba viac času na jeho regeneráciu. Ja som pravidelne darovával 4x do roka, teraz môžem 2x do roka, ale chodím už len raz.“

Aké vlastníš ocenenia?

„Som držiteľom všetkých Jánskeho plakiet, bronzová, strieborná, zlatá a diamantová za 80 odberov. Mám vyznamenania od SZČK a mnoho ďalších ocenení. Nie som jediný, ktorý vlastní Jánskeho plakety, diamantovú vlastní aj Pavol Lahký z Veľkých Stankoviec, zlatú Pavol Múdry z Malých Stankoviec a rad ďalších s rôznymi druhmi plakiet.“

Vieme, že si bol aj dlhoročným zdravotníkom. Čo všetko si vykonával?

„Okrem funkcie náborcu nových darcov v Sedličnej som robil náborcu aj na mojom pracovisku v TOS Trenčín. Robil som predsedu transfúznej komisie a na aktívoch som odovzdával plakety, v okrese bolo vtedy 27 organizácií ČSČK. Pravidelne dlhé roky som robil zdravotníka v pionierskych táboroch a na štyroch Spartakiádach, okrem prvej, kde som cvičil ako vojak. Tiež som dlhé roky robil zdravotníka na MZ nášho futbalového mužstva, ešte pred Ivanom Adamkovičom.“

Štefan Šmatlák (2019)

Vianoce očami mladých

Každý z nás si Vianoce predstavuje po svojom. Rôzne zvyky, receptúry na všetky stolové pochutiny, „štedro-denná“ večera. Ale pred tým ako nastane samotný deň, predchádza až sa mi zdá, že ľuďom to je skôr na ľarchu ako pre potešenie. Večerné nákupy, dlhé čakanie pri pokladniach, vyzváňanie telefónu. Prečo je desaťminútová cesta domov skoro hodinovou? Pre nás, ešte „deti“, je to však iné.

U mňa to začína „dušičkami“. Vtedy, keď vidím príbuzných po roku opäť spolu a vždy spoznám niekoho nového, keďže naša rodina je veľmi veľká. Keď zapalujeme sviečky spoločne. A spomíname ... Akoby aspoň na chvíľku zmizlo všetko zlé. Dokonca ani nenadáваме na večerné prechádzky v chladnejšom počasí. Potom je tu december. Ľudia, skôr otec s bratom, vešajú ozdoby na strechu, plot, stromy. Každý vtedy uteká do obchodu, pretože až pri montáži zistí, že ozdoby nesvietia.

Pár dní pred Vianocami sme sa zhodli, že je nemožné, aby nám rodičia odpustili čo i len najmenšiu chybu týkajúcu sa domácich prác. Až po nich sa môžeme potajme vytratiť z domu. Po ulici je cítiť perníkové cesto a zázvorový čaj. Vtedy ma dostáva jedinečná atmosféra. No najväčšie kúzlo prichádza v samotný Štedrý deň. Síce lepší efekt tomu dodá pár centimetrov snehu, pre náročnejších aj metrov. Mamy v kuchyniach ešte v pyžame vyvárajú večeru, tie šikovnejšie si ju pripravili deň vopred. Stavanie stromčeka a večné dohadovanie sa o tom, že ozdoby na stromček nebudú zelené, ale biele. Nakoniec sú aj tak červené. Na to sme si už viacerí zvykli.

Po všetkých prípravách je tu „štedro-denná“ večera. Moja najobľúbenejšia. Aj vďaka tomu, že vtedy sa zastaví čas. Počut' iba tikanie nástenných hodín a praskanie dreva v krbe. Tá večera je viac ako len posedením pri zákuskoch a tradičnej rybe. Je to čas, kedy sa stretneme, kedy nepremýšľame, čo v ten deň máme spraviť, čo kúpiť. Nikto nemá iný program a nikto sa nesnaží byť prvý. Je to ohromné čaro. Občas si prajem Vianoce každý deň. Len pre to, aby som mohla spoločne večerať s rodinou. Počas týždňa je to takmer u každého nereálne. A potom príde Ježiško a darčeky. Samozrejme, poteší ma to, ale už dávno viem, že o toto nejde. Darom sú Vianoce. Keď máme vedľa seba tých najbližších. A keď si tradične spolu pozrieme Popolušku alebo Mrázika. No a, samozrejme, prázdniny a každodenné gul'ovačky.

Pre nás, mladých, sú toto Vianoce..

Dominika Mojžišová (2016)

Chlap s veľkým srdcom – Jaroslav Kamas

V roku 1958 nastúpil pán Jaroslav Kamas ako mladý chlapec na výkon vojenskej služby v Leteckých opravovniach Trenčín do funkcie navigátora lietadiel - navigačné pracovisko vo Veľkých Bierovciach. Odtiaľ mal len na skok na miestne ihrisko, kde po výkone služby s ostatnými miestnymi futbalistami začal hrať futbal a aj reprezentovať obec Veľké Bierovce. Tu zúročil lásku k futbalu, ktorú si priniesol z jeho rodnej obce Prejta (Dubnica nad Váhom), kde vyrastal a kde začala aj jeho futbalová kariéra. Narodil sa 23. februára 1938.

Jeho futbalové výkony si všimli rozvadzskí mládenci a mladého Jaroslava presvedčili, aby prestúpil do ich klubu v Rozvadzoch. Tu sa následne v roku 1959 spolupodieľal na založení miestneho futbalového klubu. Mal to z Bieroviec blízko - po hrádzi okolo Váhu a cez pole. Spoločnosť mu robil jeho verný štvornohý kamarát - nemecký ovčiak Broko. A tak každú voľnú chvíľu trávili spolu, buď na cvičisku alebo na ihrisku. Broko nemal problém zdolať 2 - metrovú prekážku, len aby sa dostal k svojmu pánovi na ihrisko v Rozvadzoch.

Jaroslav sa v Rozvadzoch zapozeral do mladej Márie Betákovej, v roku 1960 sa s ňou oženil a už sa do rodnej obce Prejta nevrátil. Mali spolu dve deti - Jaroslava a Janku. Každú voľnú chvíľu trávil so svojimi priateľmi - spoluhráčmi na tréningoch v Rozvadzoch. Ako sám hovorieval: „...aj bez trénera, ktorého vtedy nemali,“ sa vypracoval na jedného z najlepších strelcov a jeho špecialitou bolo zakončovanie akcie tzv. „hlavičkou“. Svoje skúsenosti odovzdával v osemdesiatych rokoch spolu s pánom učiteľom Majerčíkom ďalším ako tréner dorastu v Rozvadzoch.

Bol húževnatý, vytrvalý a disciplinovaný a tieto vlastnosti vštepoval aj svojim zverencom. Jeho zdravotný stav mu v poslednom období neumožňoval zahrať si futbal či ísť sa naň pozrieť na miestne ihrisko, ale rád si ho pozrel v televízii. Jeho srdce sa vždy potešilo pri prezeraní dobových fotografií. Rovnako sa potešil pri spomienkach na pevné priateľstvo spoluhráčov, z ktorých si najviac spomínal na Vladimíra Sedláčka a Rudolfa Kadáka. Spomínal i na časy výkonu vojenskej služby a na verného kamaráta - psíka Broka.

Pán Jaroslav Kamas sa aj vďaka pravidelnému športovaniu na ihrisku v Rozvadzoch dožil krásnych 82 rokov.

Jana Haláková, Dušan Pevný (2020)

Lahko vyhodit', ťažko pozbierať

Niektó nám opäť ukázal, čo je záujem o veci spoločné, čo je záujem o poriadok, čo je záujem o životné prostredie. Nechodiť len tak okolo, že sa ho to netýka. Proste, priložiť ruku k dielu a urobiť niečo aj za nás ostatných. Pozbierať odpad po potoku a brehoch okolo neho si zasluhuje našu pozornosť. Je to čin hodný uznania a vyzdvihnutia.

Tým jedným z nás, ktorému nie je jedno, čo vidí okolo seba, je Miroslav Letko, rodák z Rozvádz. Mira poznáme a stretávame takmer každý deň počas jeho behu po obci i jej okolí. Okrem behu však ukázal, že mu záleží i na tom, čo vidí okolo seba.

Miro, ako ti napadlo vyzbierať odpad v Seleckom potoku, v časti obce Rozvadze?

„Po tom, ako zmizol sneh a tráva ešte nerástla, som pri mojich takmer každodenných behoch a chodení po obci a jej okolí videl všade neuveriteľné množstvo odpadkov. Bol som z toho dosť znechutený a takmer doslova ma z toho všetkého začínali bolieť oči a srdce. Tak čo mi iné zostávalo? Jedine spraviť si čas, mať akú-takú chuť a ísť robiť poriadok po tých, ktorí nevedia, na čo slúžia smetiaky, zberné nádoby a podobne.“

Odpadky si zbieral v období februára a marca, to bola ešte voda ľadová. Kde všade si to urobil?

„Po samotnom potoku som sa nebrodil, vyzbieral som len brehy a to, čo som z brehu dočiahol. Zbierať som bol na troch miestach. Úsek od mosta pri bývalom PD v Rozvádzoch, ako sa odbočuje k cintorínu, po most pri škole, po oboch brehoch. Neskôr úsek od Oddychového centra po čističku, obe strany „betónky“ ku ČOV a pravý breh potoka. Tam mi výdatne pomohol aj brat Stano. A medzitým som ešte zbieral okolo hlavnej cesty vedúcej zo Stankoviec na Bodovku, takmer po rybníku.“

Čo všetko si vyzbieral, objavil?

„Vyzbieral som veľa plastových fliaš, vrecúšok a obalov, vytiahol som z potoka vrece komplet naplnené plastmi, ktoré bolo v potoku niekoľko týždňov, ale nikto ho „nevidel“ alebo tam zjavne nikomu nevadilo. Hromadu plastového odpadu, veľa sklenených fliaš a „ploskačiek“. Našla sa aj nejaká obuv, množstvo plechoviek, veľa odhodnených cigaretových škatuliek a taktiež nejaké dôkladne zabalené „voňavé bonusy“.

Neobjavil som nič nové. Je mi ľúto, akí sú niektorí ľudia. Leniví, hlúpi a ľahostajní k svojmu okoliu či prírode. Na každom kúsku máme v obci kontajnery, zbierajú sa plasty, robia sa kadejaké zbery, a aj tak niektorí ľudia vyhadzujú veci, kde im napadne a kde je to najľahšie.“

Miro, je nezvyčajné, čo si urobil, pritom by mala byť samozrejmosť,

aby sme sa všetci k okoliu správali ako ku svojmu, predsa len nás zaujíma, čo ťa k tomu viedlo?

„Jedna vec je ochrana prírody, ku ktorej mám vzťah od mala. Druhá, už sa mi na to nedalo dívať, keď som prechádzal okolo potoka. A po tretie - chcel som niečo pre ľudí urobiť aj ja. Chalani hrajú futbal za obec, folklórny súbor rozdáva radosť, tak aj ja som chcel niečím prispieť.“

Čo okolie, ľudia, čo chodili okolo, pomohli?

„Priamo hneď nie, čo aj chápem. So mnou je zložitý sa vopred nejaký dohodnúť pre nedostatok času. Takže som išiel vtedy, keď som mohol a nemusel čakať alebo sa dohadovať s ďalšími. Zopár ich uznanlivo prikyvovalo a chvíľo. A pár sa ich dokonca ponúklo, že by v budúcnosti pomohli. Aj sme prehodili pár slov, väčšinou typu – ľahko sa vyhadzuje, ťažko sa zbiera.“

Počas tvojich behov vidíš asi všeličo po našom chotári, čo ťa najviac rozrušilo v poslednom období?

„Povedal by som, že náš chotár a širšie okolie je veľmi pekný a zaujímavý. Dokáže ma rozrušiť všeličo... Príklad – asi týždeň-dva po tom, ako som vyčistil okolie potoka, som uvidel, ako sa do neho počas (asi) poruchy valia splašky z kanalizácie v Rozvadzoch (oproti bytovkám). Vytekali niekoľko dní... A pri samotných behoch? Asi najčastejšie, keď oproti mne alebo za mnou beží neznámy pes. A naňho márne volá mne neznámy majiteľ, aby sa vrátil. Následne volá majiteľ na mňa, že jeho pes nehryzie a chce sa len hrať.“

Dušan Pevný (2019)

Belgická speváčka zo Stankoviec – Simona Brezánová

Keď som oslovila vždy optimisticky naladenú Simonu Brezánovú, bola nadšená z nášho nápadu a rada mi poskytla interview. Hudba je pre ňu aktivita, ktorú potrebuje k životu a onedlho ju môžeme vidieť (počuť) na svetovom turné. Súťaž Superstar bola pre ňu dobrá škola a povedala: „Koncept Superstar je o tom, že jeden z porotcov musí byť ten „zlý“ a to práve vyšlo na Paľa Haberu“.

Viem o tebe, že spievaš od malička. Stal sa spev tvojím povoláním?

„Čiastočne. Spievanie ma nikdy neopustilo alebo skôr by som mala povedať, spievanie som nikdy neopustila. Kdekoľvek som išla, hľadala som príležitosti, komunity, muzikantov a inzeráty, kde by sa dala zapojiť šnúra od mikrofónu a spievať. V mojich 16 rokoch som zistila, že je to aktivita, ktorú potrebujem k životu a pokiaľ ju nemám, nie som šťastná. V Dánsku som spievala s kapelou, ktorá bola zložená zo študentov (Dáni a jeden Brazílčan). Naším cieľom boli svadby, maturity, stužkové, atď. Za výkon sme vždy dostali peniaze. Nikdy sme však neodmietli ísť hrať zadarmo, pretože to je vždy dobrá reklama. V Belgicku mi hudba prináša viac peňazí ako v Dánsku. Mám momentálne 3 projekty s (väčšinou) profesionálnymi hudobníkmi, učím spev súkromne a mám aj dosť nahrávania v štúdiu pre rôznych umelcov. Je tu viac príležitostí. Samozrejme, stále to zostáva len koníček a nie je to môj hlavný príjem. Najradšej by som sa už živila koncertovaním a svetovým turné, ale trvá dlho, kým si človek vybuduje zázemie a príležitosť. Mne sa celkom darí, pretože ľudia ma kontaktujú sami, vraj počuli, že spievam. Tak sa to vždy začína. Otec mi neprestáva opakovať ešte doteraz: „Spievaj, nenechávaj to!!!“. A má pravdu, úspechy môžu prísť buď hneď, pokiaľ má niekto šťastie, alebo až po dlhšej dobe. Dôležité je to robiť s radosťou a so srdcom. Pre mňa peniaze ani sláva nie sú v hudbe prioritou, ide o skúsenosti a vybudovanie si kontaktov (hudobníckych).“

Pre aké najzaujímavejšie publikum si spievala?

„Pre britskú vojenskú rotu minulý rok pri príležitosti 100. výročia začiatku 1. svetovej vojny. Bol to nezabudnuteľný zážitok – asi 100 chlapov v uniforme, takých dobre pripitých, cítila som sa ako v tých vojnových filmoch, keď do kasárni pride zaspievať speváčka. Nevedela som, či mám utekať, alebo spievať ďalej. Padali mi ku kolenám, ale v istom momente som sa cítila aj neprijemne. Ak je to čiastočne aj moja práca, publikum si nevyberiem.“

To musel byť naozaj nezabudnuteľný zážitok?!

„To bol. Ja som showman a scénu si užívam. Bála som sa pred nimi odviazať, lebo už aj tak boli dosť divokí, a najmä, za chrbtom som mala frajera, nechcela som spôsobovať nedorozumenia...“

Vrátim sa o pár rokov späť. Aké to bolo v Superstar?

„Dobré, ale chýbalo mi sebavedomie. Mala som na to, len som sa

„dokakala“, ako mi aj povedala po vystupení moja profesorka z konzervatória. Ten výkon sa nedal porovnať s generálkou. Je pravda, že som si vybrala zlú pesničku, ktorú slovenské publikum „nepochopilo“. Chcela som byť iná. A potom, technicky môj hlas nebol na ňu ešte pripravený. Teraz ju zaspievam ľavou zadnou, ale už ju nerada spievam, lebo jej interpretka už nie je jedna z mojich obľúbených. Zmenila som chute. Každopádne to bola výborná škola.“

Nechýbajú ti Stankovce? Chceš sa v budúcnosti vrátiť domov?

„Stankovce mi veľmi chýbajú a s vekom sa stáva moja túžba po návrate väčšia. Návraty po prázdninách späť do Belgicka sú vždy ťažké. Hodnoty sa mi rokmi zmenili a naozaj niekedy ťažko znášam návrat späť. Vždy ale zostávajú aj dôvody, prečo sa nevraciam na Slovensko. Dala som si predsavzatie – chodím častejšie domov, aby som potom tú zmenu prostredia tak ťažko neznášala. Veľmi mi pomáha aj priateľ (Belgičan), ktorý Slovensko miluje. Chodíme do Stankoviec vždy spolu a navštevuje aj kurz slovenčiny. Najviac mi chýbajú hory, rodina a priatelia.“

Monika Pevná (2015)

Pani Milka z „Priemyslu“ – Milka Hajtúnová

V našej redakcii už pred nejakým časom zavanula nová myšlienka – predstaviť známe tváre nedávnej minulosti, bez ktorých sme si nevedeli život v obci ani len predstaviť. Začali sme v minulom čísle článkom o pánovi Kmeťovi. No jednými zo zásadných postáv boli naše známe stankovské tetičky predavačky z obchodov či tetičky krčmárky.

Začneme hneď spomienkami na predajňu Priemyselný tovar vo Veľkých Stankovciach a jej neodmysliteľnú predavačku – „legendu“ Milku Hajtúnovú, mamu pani Evy Beňovičovej, ktorá sa s nami podelila v spomienkach na jej obchodnícke časy.

Keď ste sa v minulosti vybrali na nákup do obchodu vo Veľkých Stankovciach, nikto nepovedal – idem do priemyslu, ale idem „k Milke“. V širokom okolí jej asi nik inak nepovedal. Stala sa symbolom predajne, kde ste našli všetko. Od maličkých školských potrieb, drogérie, prachov na pranie až po prvé automatické pračky, televízory, sporáky, priemyselné hnojivá, železo....

Zákazníci si kládli otázku: „Ako si to všetko pamätá? Od malého klinčeka až po tie najväčšie a najťažšie, vie, kde má siahnuť.“

Široký sortiment a ochota predaja slúžila nielen Stankovčanom, ale aj širokému okoliu. Ak nebol tovar momentálne v sklade, s budúcim dovozom tovaru určite prišiel.

Ak náhodou doma niečo súrne chýbalo, neľadela na voľno či sviatok, utekala do obchodu k spokojnosti zákazníka. Neverili by ste, ale vždy len pešo. Takto našliapala za tie roky cestou do obchodu a naspäť stovky kilometrov.

Dnes patrí pani Milka k deviatim najstarším občanom našej obce.

Ako sama pani Milka hovorí: „Začínala som v roku 1948 ako predavačka Na Brodku. Po vybudovaní a otvorení predajne vo Veľkých Stankovciach som prešla robiť vedúcu predajne do Priemyselného tovaru vo Veľkých Stankovciach, kde som pracovala až do odchodu do dôchodku. V „Priemysle“ som tak strávila 35 rokov. Prvé roky som pracovala sama. Môj pracovný deň začínal aspoň hodinu pred otvorením predajne. Najprv bolo treba vyčistiť kachle a zakúriť, potom doložiť tovar a mohla som začať predávať. Obchod sa zatváral o 18.00 hod. Tržbu som denne odvádzala na pošte, kde som chodila ako všade – pešo. Nikdy mi nenašlo padlo mať strach, keď som išla s peniazmi. Vtedy bola doba akási lepšia, čistejšia.

Spomínam si na svoju prvú predavačku Terku Bezunkovú (vtedy Chudú). Robota nám spolu išla od ruky a mne sa už dýchalo ľahšie.

Neexistovali kalkulačky, počítala som ako stroj. A neskôr, keď som kalkulačku mohla používať, spoľahla som sa radšej na svoju hlavu, bloček a ceruzku. Zásoby tovaru sa pravidelne dopĺňali. Chodili sme na „výber tovaru“ do Piešťan, Trnavy a Topoľčian.

Žila som svojou prácou dlhé roky. Denne som sa stretávala s ľuďmi známymi i neznámymi. Stankovčanov som poznala veľkých i malých po mene a keď som náhodou meno nevedela, poznala som ich podľa „fyzionómie“.

Mala som „svoj“ obchod rada a doteraz na tie neľahké časy spomínam. Na veľa vecí si už neviem spomenúť, veď mám za chvíľu deväťdesiat. Napriek tomu sa teším zo života prežitého i súčasného.“

Tieto spomienky na „Milku z priemyslu“ a svoju mamu zakončila pani Eva Beňovičová jej typickou otázkou, keď ste nakupovali v obchode: „*A čo ešteéé?*“

Eva Beňovičová, Dušan Pevný (2016)

Na našom oddelení

Infekčné oddelenie, na ktorom pracujem, je rozdelené do dvoch poschodí interno-infekčného pavilónu. Na 3. poschodí sú pacienti s diagnózami salmonelóza, hepatitída, erysipiel (ružica) a iné. Na 4. poschodí s diagnózami meningitída, angína, infekčná mononukleóza, borelióza a iné. Sú to oddelenia, kde pacientov ukladáme na izby s rovnakými diagnózami. Nestretávajú sa v spoločenskej miestnosti, pravidelne dezinfikujeme kľučky a príslušenstvo na izbe. Jednotlivé miestnosti sa nechávajú vyžiarit' germicídnymi žiaričmi. Stravu pacienti dostávajú na izbu. Na začiatku hospitalizácie ich poučíme o chode oddelenia a neodporúčame im prechádzať sa po chodbách. Občas sa idú vyvetrať na balkón, ak im to zdravotný stav umožňuje. Návštevy sú povolené na chodbe pred oddelením. Výnimkou sú imobilní pacienti, návštevy im púšťame na izbu.

Takto naše oddelenie funguje dlhé roky. Všetko sa zmenilo poslednú februárovú nedeľu, kedy prišla prvá pacientka s pozitívnou cestovateľskou anamnézou a príznakmi ochorenia Covid-19. Pacientku hospitalizovali na 3. poschodí, všetci ostatní pacienti boli preložený buď na 4. poschodie alebo iné oddelenia nemocnice. Personál začal používať ochranné prostriedky - „tyveky“ t. j. ochranné overaly, plášte, okuliare, respirátory, masky, rukavice, štítty. Ak sa niekedy dbalo na čistotu a dezinfekciu pomôcok, zariadenia a priestorov, tak to bolo nič v porovnaní s tým, ako sa všetko dezinfikovalo v týchto dňoch, vrátane umývania a dezinfekcie rúk personálu. Pacientov s príznakmi a pozitívnou cestovateľskou anamnézou prichádzalo stále viac. Po vyšetrení a negatívnom výsledku testu na COVID-19 odchádzajú pacienti do domácej karantény alebo na iné oddelenia v nemocnici, podľa konečnej diagnózy.

„Pravidlá hry“ zase raz zmenil prvý pacient s pozitívnym výsledkom testu COVID-19. Nasledovala reorganizácia budovy. Celá dostala označenie červená. Na treťom poschodí sú pacienti s pozitívnym výsledkom, 1., 2. a 4. poschodie je zatiaľ pre pacientov s podozrením na infekciu COVID-19. Na prízemí miesto jednotky intenzívnej starostlivosti (JIS) interného oddelenia je infekčná JIS, ktorá preberá pacientov v život ohrozujúcom stave. Veková hranica pacientov je pomerne rozsiahla 3 až 80 rokov. Každý pacient reaguje na oznámenie pozitívneho výsledku inak, ale stres a strach je spoločný pre všetkých. Takisto aj pocit izolácie a možno dočasného vylúčenia zo spoločnosti. V rámci vyhlásenia núdzového stavu pre nemocnice, pracujú v červenej budove lekári, sestry a zdravotníci z iných oddelení - OAIM, ORL, ortopédie, urológie, psychiatrie.

Máme menej pacientov ako za bežného chodu nemocnice. Človek by predpokladal, že bude chodiť menej unavený z práce. Opak je však pravdou - málokto totiž vie, že v našich oblekoch, ktoré máme pre vlastnú ochranu, a tiež pre ochranu našich blízkych, musíme byť 12 hodín. Áno, respirátory vám

poskytujú najvyššiu ochranu, ale málokto vie, že po 4 hodinách sa vám v nich už nedá dýchať, ale musíte v nich byť.

Z našich bežných úkonov sa tak stali úkony fyzicky a psychicky náročné, ako pre nás, tak pre pacientov.

Osobne si myslím, že obviňovanie v tejto situácii nie je na mieste. Posledná pandémia, ktorú Európa zažila, bola v rokoch 1918 až 1920 - Španielska chrípka. Tak, ako vtedy ľudia nevedeli, ako s ňou bojovať, museli to objaviť a spoločnými silami, vedou a disciplínou prekonať, tak ani nám neostáva nič iné. Na situáciu ako je táto vás nepripraví žiadna škola, nedá sa to nacvičiť ako požiarne cvičenie. Ak tento svet zažije pandémiu, akú zažíva teraz, o ďalších 100 rokov, ľuďom neostane nič iné, iba sa s ňou učiť bojovať tak, ako to robíme my teraz. Tak, ako všetci ostatní, aj ja som doma, nosím rúško, stále si umývam a dezinfikujem ruky. Chodím do práce a som v kontakte s pacientmi pozitívnymi na COVID-19, nestretávam sa so svojimi blízkymi. Preto viem, aké ťažké to musí byť pre každého z vás.

Keď sa však nad tým všetkým zamyslím, zodpovední ľudia, čo verím, že všetci ste, robia službu hlavne starším ľuďom, onkologicky chorým a rizikovým pacientom, ktorí sú v tejto situácii ohrození najviac. Za to vám patrí veľká vďaka a povzbudenie, že spolu to vydržíme a zvládneme.

Nájsť v tejto situácii niečo dobré nie je ľahké, ale vždy ma poteší, keď vidím, že ľudia aj napriek týmto veľmi napätým časom, dokážu byť na seba dobrí, pretože aj jednoduchý skutok láskavosti môže mať obrovský dopad na život kohokoľvek z nás.

Alena Marcinechová, Barbora Marcinechová (2020)

Moja jasná voľba

V dnešnom čísle pokračujeme v ďalšom predstavovaní podnikateľov z našej obce a predstavujeme vám prvýkrát úspešnú ženu z podnikateľského prostredia v cestovnom ruchu, ktorou je Zuzana Porubánová, majiteľka Cestovnej kancelárie Motýľ.

Ako vlastne vznikol nápad založiť si vlastnú cestovnú kanceláriu?

„Všetko sa dá povedať aj citátom: „Svet je veľká kniha a tí, ktorí necestujú, čítajú iba prvú stranu,“ St. Augustine. V minulosti som dlhodobo pracovala v bankových a poradenských službách, kde bolo treba nielen efektívne nachádzať najlepšie riešenia pre klientov, ale aj klientom vysvetliť, prečo je ponúkané riešenie pre nich to najlepšie a v čom spočívajú nevýhody ostatných riešení.

Skôr ako som si otvorila Cestovnú kanceláriu Motýľ, pracovala som ako certifikovaný sprievodca v cestovnom ruchu vo viacerých metropolách Európy (Londýn, Viedeň, Praha...) a roky ako delegátka vo viacerých prímorských letoviskách. Vďaka tomu som mohla porozumieť nástrahám a najmä čaru cestovného ruchu. Keďže som vždy túžila pracovať s ľuďmi, práca v cestovnom ruchu bola pre mňa jasná voľba, ktorú neľutujem a každý deň sa presviedčam, že táto práca ma skutočne naplňuje a baví.“

Vašu CK môžu ľudia navštíviť v OD Tesco v Trenčíne. S akými zákazníkmi sa najčastejšie stretávate?

„Najčastejšie sa stretávame s klientami, ktorí majú určitú predstavu dovolenky, avšak potrebujú poradiť, kde by bola ich predstava naplnená do bodky. Klienti tiež zvyčajne vedia, akú emóciu si chcú z dovolenky priniesť, avšak vzhľadom na nespočetné množstvo ponúk nevedia identifikovať tú najvhodnejšiu. Práve vďaka našim službám vedia klienti komfortne a rýchlo nájsť svojho favorita. Mnohí klienti prichádzajú do Cestovnej kancelárie Motýľ ako naši priatelia a z mnohých klientov sa naši priatelia stávajú, keď prichádzajú po dovolenke a delia sa s nami o svoje fotografie, zážitky a spomienky.“

V koľkých krajinách sveta sa vaši zákazníci rekreovali a aká bola vaša najvzdialenejšia a najzaujímavejšia destinácia.

„Naši klienti navštívili viac ako 100 krajín celého sveta, či už bežné dovolenkové destinácie ako Španielsko, Taliansko, Francúzsko, Chorvátsko, Grécko, Turecko, Albánsko, Čiernu Horu, Turecko, ale aj USA, štáty Južnej Ameriky, Zanzibar, Omán, Maledívy, Mexiko, Maurícius, Kapverdy, Izrael, Čínu či Indiu.

Slovenské wellness pobyty sú rovnako veľmi vyhľadávané, pričom záujem o ne významne vzrástol teraz po zákonnej úprave rekreačných poukazov, ktoré si vedia klienti u nás uplatniť. Najzaujímavejšou cestou našich klientov

bola Cesta okolo sveta loďou, kde naši klienti navštívili na 4 kontinentoch 32 krajín sveta za 122 dní. “

Čo by ste poradili začínajúcim podnikateľom?

„Ja som sa spolaľahla na svoju rodinu – manžela, synov a ich manželky. Od začiatku stáli pri mne, povzbudzovali ma, podporovali nielen finančne, no najmä svojimi kvalifikovanými radami, či už z oblasti techniky, práva a manažmentu. Vždy hovorím, že prácu si treba „priľúbiť“, vložiť sa do svojho biznisu a potom môžete byť spokojní aj s výsledkom. Keď dáte do práce svoje srdce, vlastnú energiu, skúsenosti a nadšenie, môžete sa spolaľhnúť, že sa vám bude vždy dariť.“

Čo plánujete v najbližšej dobe a aké podnikateľské ciele si dávate do budúcnosti?

„Snažíme sa propagovať hlavne náš región a udalosti v okolí. Spolupracujeme s niekoľkými správcami hradov - intenzívnu spoluprácu máme s vedením Hradu Beckov - vystavujeme im v našej výveske pozvánky na podujatia, ktoré organizujú. Tiež spolupracujeme s Trenčianskym samosprávnym krajom a Krajskou organizáciou cestovného ruchu a MAS Inovec. Spolupracujeme so Strednou odbornou školou v Novom Meste nad Váhom, ktorá má úspechy v oblasti duálneho vzdelávania aj v medzinárodnom meradle. Podľa možnosti prispievame rôznymi cenami do súťaží, na plesy a spoločenské akcie. Našu ponuku sme rozšírili o ponuky českých, rakúskych a nemeckých tour-operators, s ktorými úzko spolupracujeme.

„Každé cestovanie má svoje výhody. Ak cestovateľ navštíví lepšie krajiny, môže sa naučiť ako tú svoju zlepšiť. Ak ho osud zavedie do horších, aspoň sa naučí si tú svoju užívať,“ Samuel Johnson. “

Vendelín Sedláček (2019)

Profesionálny pilot – Štefan Bajcar

Človek, ktorého vám chceme predstaviť, sa lietaniu venuje od 16-tich rokov. Začal už popri štúdiu na Strednej priemyselnej škole strojníckej v Aero-klube Zväzarmu na bezmotorovom lietadle Blaník L-13, pokračoval na Vysokej vojenskej leteckej škole SNP Košice štúdiom pilotného smeru. Po úspešnom absolvovaní náročných zdravotných testov v Ústave leteckej medicíny v Prahe bol zaradený do výcviku na motorových lietadlách.

Ako hovorí náš spoluobčan a profesionálny pilot Štefan Bajcar: „Významnú úlohu v príprave na moje povolanie zohrala telesná a parašutistická príprava. Hlavným cieľom parašutistickej prípravy bolo pripraviť nás na prvé zoskoky a prežitie v prípade zoskoku mimo vlastných vojsk. Telesná príprava bola zameraná na fyzickú vytrvalosť v zimnom a v letnom období a tréning určený na prípravu letovej činnosti. Dvaja z vyučujúcich padákov a telesnej prípravy patrili k dosluhujúcej garnitúre vojnových a povojnových veteránov. Z toho dôvodu po každom takomto výcviku neostal na našom odevu kúsok suchej časti. K lepšej časti štúdia na leteckej škole patrila letecký výcvik.“

Ako pokračovala vaša kariéra po ukončení štúdia a na akých typoch leteckej techniky ste lietali?

„Po skončení školy som bol zaradený k leteckému útvaru Plzeň na bojové vrtuľníky Mi-24, ktoré v tejto dobe vzhľadom na navigačné zbraňové systémy a automatické systémy riadenia patrili k svetovej špičke bojových vrtuľníkov. Na tomto type som lietal po celú dobu mojej služby vo vojenskom letectve a nalietal som na ňom viac ako 1000 letových hodín. Služba v leteckom útvaru nebola jednoduchá. Letecký výcvik sme vykonávali vo dne i v noci, za všetkých poveternostných podmienok. K významným úlohám, ktoré sme plnili v rôznych poveternostných podmienkach, patrili streľba a bombardovanie vo výcvikovom priestore. Súčasťou našej prípravy boli taktiež letecké taktické cvičenia vykonávané v rámci palebnej podpory v prospech pozemných vojsk rozmiestnených v blízkosti štátnej hranice. Zároveň s plnením týchto úloh náš letecký útvar zabezpečoval ochranu vzdušného priestoru štátnej hranice. Po rozdelení ČSFR som pracoval na Štábe letectva a Protivzdušnej obrany Generálneho štábu Armády SR ako inšpektor pre tento typ bojových vrtuľníkov. Službu v letectve Armády SR som ukončil ako pilot prvej triedy v hodnosti podplukovníka.“

Lietali ste aj na civilnej leteckej technike alebo športových lietadlách?

„Popri lietaní vo vojenskom letectve som sa venoval zároveň lietaniu v Aeroklube Zväzarmu Plzeň na lietadlách typu Zlín. Celkom som na Zlínach nalietal 500 hodín. V rámci toho som sa prevažne venoval leteckej akrobacii. Bol som členom reprezentačného družstva Českej republiky, za ktoré som súťažil. Po rozdelení ČSFR som sa na letisku Trenčín preškolil na akrobatické

lietadlo Z-50 LX. Avšak vzhľadom na moju funkciu na Štábe letectva som v akrobatickom lietaní z dôvodu časovej vyťaženia už nemohol pokračovať. Aj napriek tomu sa mi však podarilo preškoliť na aerotaxi L-200 Morava. Taktiež sa mi pri mojej inšpekčnej činnosti u leteckých útvarov naskytla príležitosť zaletieť si akrobáciu na nadzvukovej stíhačke MiG-29 a cvičnom prúdovom lietadle L-39 Albatros, na čo veľmi rád spomínam.“

Ako pokračovala vaša letecká kariéra po odchode do civilu?

„Po odchode do civilu od vojenského letectva som absolvoval kurz prístrojového lietania podľa predpisov civilného letectva na Leteckej fakulte Žilinskej univerzity a skúšky pre získanie preukazu dopravného pilota na Leteckom úrade v Bratislave. Po úspešnom absolvovaní týchto skúšok som začal lietať v leteckej spoločnosti „SEAGLE AIR Trenčín“ ako druhý pilot na lietadle L-410 Turbolet. Po nalietaní stanoveného počtu letových hodín som bol zaradený na funkciu kapitána lietadla. Neskôr sa mi naskytla príležitosť lietať na Boeing-757, a z toho dôvodu som musel absolvovať preškoľovací kurz lietania v United Airlines v USA na tomto type lietadla. Po ukončení lietania na Boeing-u som sa vrátil späť na L-410 Turbolet k Českej leteckej spoločnosti, na ktorom lietam doteraz, a to hlavne do zahraničia. Na dopravných lietadlách som doposiaľ nalietať 7 700 letových hodín. Práca v letectve nie je iba o lietaní, ale i o spoznávaní množstva krajín sveta a ich kultúr. Taktiež som zažil prírodné úkazy, ktoré má šťastie vidieť len málo ľudí, ako je napríklad pád veľkého meteoritu v noci, alebo erupcia sopky, okolo ktorej som práve prelietal, prípadne spoznať divokú africkú prírodu a domorodcov.“

Ako sa vám žije v našej obci, v čom vidíte pozitíva, prípadne negatíva?

„V Trenčianskych Stankovciach žijem s rodinou niekoľko rokov. I napriek môjmu neustálemu cestovaniu som presvedčený, že som si vytvoril dobrý vzťah s ľuďmi okolo mňa. Osobne som rád, že do Seleckého potoka, ktorý preteká cez našu dedinu, sa vrátil život. K zlepšeniu života v dedine sa môžem vyjadriť iba k našej ulici. V prípade dostatku finančných prostriedkov sa chcem touto cestou prihovoriť za rekonštrukciu chodníkov a taktiež cesty v našej ulici Orišky.“

Štefan Šmatlák (2017)

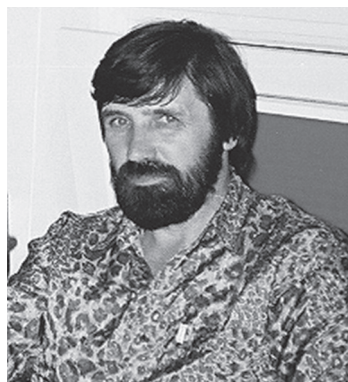
Jaroslav Kamas

Vladimír Sedláček

Simona Brezánová

Milan Hrušovský zo Sedličnej

Milka Hajtúnová

Slavo Tomík, autor niekoľkých kníh
z histórie obce

Mužstvo mužov Stankoviec, Vladimír Sedláček (vpravo), Jaroslav Sedláček (vľavo)

Pilot Štefan Bajcar

Pri včelíne u Ivana Janča

Ľubica Mikulášová

Zuzana Porubánová

Ivan Adamkovič s priateľmi

Martin Ľahký na Maratóne mieru

Ján Surovský a Denis Lauko

Folklórny súbor Rozvadžan

Sprievod pri výročí Rozvadže 800 rokov

Vianoce pri zvonici

Ivan Horniak s manželkou Silviou na cestách po Islande

Peter Piršel na cestách po strednej Ázii

Laco Husár na cestách po Európe

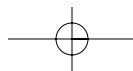
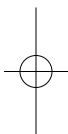
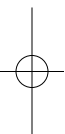
Malostankovské deti na ceste do školy

Partia brigádnikov pri obnove Rákocziho studničky

Lenka Babincová a Luke Cooper

IX.

Stalo sa u nás
(kolorit života v dedine)

Najlepší boli u nás

Posledný januárový víkend sa v našej obci konal Zimný festival trenčianskych folklórnych skupín. Podujatie sa uskutočnilo s finančnou podporou TSK a pod záštitou predsedu TSK Ing. Jaroslava Bašku. Hlavným organizátorom tohto už v poradí V. ročníka bolo Trenčianske folklórne združenie Stodola. Táto prehliadka folklórnych skupín nám dala možnosť porovnať práce v jednotlivých skupinách. Každá dedina mala svoje dlhoročné zvyky a obyčaje. Tie nám v plnej svojej kráse predviedlo 180 účinkujúcich z jednotlivých dedín.

Ako prvá sa predstavila folklórna skupina Latovec z Dolnej Súče s pásmom Hraňačky, v ktorom predstavili práce pri hrabaní sena. V programe plnom pesničiek sa predstavili tri generácie mužov a žien, ktoré spestrili svojimi prekáračkami a spomienkami staršie ženičky. Ako druhí zaplnili hľadisko svojím temperamentom Trúfanci z Mníchovej Lehoty a predviedli ukážku z Katerinskej zábavy. Najpočetnejšia a vekovo najrozmanitejšia skupina predviedla ukážky rôznych tancov a piesní.

Dolinečka zo Soblahova prišla len v polovičnom zložení, choroba vyradila druhú polovicu folklórnej skupiny, ale aj tak zožali veľký potlesk za pásmo – Jako sa kedysi v Soblahove na veselí spievalo. Potom prišla na javisko Mužská spevácka skupina Chotár z Hornej Súče a svojimi piesňami rozospievali celé hľadisko. Náladu obecnstva zdvihli naši susedia – folklórna skupina Selčan zo Selca svojím pásmom Regrúti, v ktorom účinkovali všetky vekové kategórie tanečníkov a spevákov. Zaslúženého potlesku za dočkal nestor a zakladateľ folklórnej skupiny v úlohe richtára 84-ročný František Žovinec. Ako predposledná vystúpila folklórna skupina Studienka s ukážkou, Ako sa pochovávala basa v Chocholnej – Velčiciach.

Záver viac ako dvojhodinového bohatého programu ukončil domáci FS Rozvadžan z Trenčianskych Stankoviec pásmom „Fašangová muzika u Cibulíka“, v ktorom nechýbali vtipné dialógy, zo srdca spievané pesničky a veľmi dobre zatancované valčíky, polky, lašungy a čardáše. Tance, ktoré sa ešte nedávno tancovali na muzikách. Odmenou pre všetkých účinkujúcich bol už tradičný a zaslúžený „standing ovation“ od prítomných vďačných divákov.

Na záver programu odovzdali organizátori veľmi vydareného podujatia všetkým účinkujúcim pamätné listy a drobné spomienkové darčeka. Štafetu budúceho usporiadateľa si prevzal starosta Soblahova, a tak sa už všetci spoločne tešíme na ďalšie zimné stretnutie folkloristov v Soblahove koncom januára 2018. Program pokračoval po krátkej prestávke a úprave parketu tanečnou školou manželov Mišíkových, ktorí nás naučili, ako sa tancuje lašung a čardáš zo Selca. No a potom sa začala pravá muzika, v ktorej už z folkloristov opadol stres z vystúpenia, a tak tanečníci a speváci predviedli všetko to,

čo v nich je, a bavili sa spoločne až do neskorých večerných hodín.

Na záver by som sa chcel poďakovať starostovi Martinovi Markechovi a vedeniu našej obce, že nám pomohli zorganizovať a podporiť doteraz asi najväčšiu folkloristickú akciu, aká sa kedy uskutočnila v našej obci. Ďakujem aj všetkým členom a podporovateľom FS Rozvadžan, na ktorých ležala najväčšia ťarcha zodpovednosti a práce so samotnou organizáciou podujatia.

Folklor je naše dedičstvo, ktoré sme dostali od svojich predkov a ktoré by sme mali udržiavať a odovzdať nasledujúcej generácii. Preto si dovoľím týmto osloviť a pozvať všetkých mladých ľudí, ktorým záleží na udržaní nádherného dedičstva, aby prišli medzi nás a rozšírili našu bohatú folkloristickú rodinu. Že našu záľubu robíme dobre, ukázal samotný Festival, ale aj pozvanie od RTVS na natáčanie nášho pásma do folkloristickej relácie Kapura.

Vendelín Sedláček (2017)

Výnimočné stretnutie

Ani tisíce kilometrov, ani desiatky rokov, ani zmena politických systémov neodviali zo srdca spomienky na našu obec v pánovi Dr. Svetozárovi Štukovskom, synovi bývalého učiteľa, riaditeľa miestnych škôl, divadelného a hudobného činiteľa, pána Štefana Štukovského. V polovici minulého storočia prežil náš rodák v miestnych častiach obce niekoľko rokov detstva, vyrastal medzi kamarátmi a stvárал s nimi huncútstva, ktoré sa nikdy nevymažú z jeho pamäte.

Keď sme sa v redakčnej rade novín HLAS dozvedeli, že je pán Štukovský na Slovensku, nedalo nám, aby sme ho nepozvali do našej obce. Oslovili sme zopár jeho vrstovníkov a pamätníkov, no oslovili sme aj mladšiu generáciu a zorganizovali milú besedu (koncom septembra) v nových priestoroch Belovca v Malých Stankovciach, ktoré mu z našich štyroch obcí najviac prirástli k srdcu.

Na stretnutí s týmto výnimočným človekom, ktorý svojou múdrosťou a úprimným slovom trpezlivo vysvetľoval svoj pohľad na dnešný svet, s viac ako päťdesiatročnými skúsenosťami zo života na druhej strane Atlantiku, nám povedal svoj názor na zdravotníctvo, školstvo, výchovu mládeže. Porovnával rozdiel v systémoch i názoroch na ne. S úsmevom na tvári spomínal a dával najavo pýchu nad tým, čo dokázali naši športovci v zámorí, ako si ich tam vážili a vážia.

Veľkým okamihom bolo stretnutie s jeho bývalým spolužiakom pánom Berkom, s ktorým sa nevidel desiatky rokov, či s pani učiteľkou Bočákovou. S autorom mnohých kníh zo života a histórie našej obce Slavom Tomíkom si mali čo povedať o nejednej téme, ktorá pána doktora zaujímala.

Prijemná beseda sa preniesla do osobných spomienok, ku okolnostiam, za ktorých sa rozhodol po okupácii Československa vojskami spriatelnených armád v 68. roku odísť zo svojej domoviny a naplniť svoj sen v zámorí. Dokázal sa presadiť, nepoddať, aj keď bolo ťažko a ešte dnes prevádzkuje odbornú prax detského lekára vo svojom bydlisku na západnej strane Spojených štátov, v Kalifornii.

Boli sme radi, že si našiel čas počas svojho pobytu v Európe a navštívil našu obec. Veríme, že našiel v nás, ktorí sme sa stali súčasťou malého, ale o to úprimnejšieho stretnutia s ním, zaujímavých poslucháčov a možno aj priateľov vo svojej bývalej domovine. A ako hovoria u vás, v zámorí: „*God bless You, pán Štukovský! Ďakujeme!*“

Dušan Pevný (2019)

Bobor v Seleckom potoku

Bobor vodný je najväčší európsky hlodavec a jeho život je úzko spätý s vodou. Z hľadiska výživy je čistý vegetarián. Počas jarných a letných mesiacov prevažuje vodná a brehová vegetácia. Nepohrdne ani poľnohospodárskymi kultúrami – kukuricou, repou. V zimných mesiacoch je to hlavne kôra mäkkých drevín a vetvičky stromov.

Už dlhšie boli známe informácie o ich výskyte v lokalite Bodovského rybníka. Vidieť však živého bobra v našej obci bolo prekvapením pre viacerých jej obyvateľov. Za svoje prechodné stanovisko, skôr ležovisko, si vybral breh pod posledným mostom v časti obce Rozvadze. Nevieme, či to bol jedinec, ktorý hľadal partnera a lokalitu na usídlenie, alebo chorý jedinec, ktorý sa zatúlal až do obce.

Svojou veľkosťou vzbudzoval rešpekt, preto ho bolo možné sledovať iba z dostatočnej vzdialenosti. Pôsobil skôr ospalo, sem-tam ukázal svoje ostré hryzáky.

Táto nevšedná udalosť sa stala dňa 4. septembra 2015 v podvečerných hodinách. Nasledujúce ráno ako i ďalšie dni sa bobor na svojom ležovisku už neobjavil.

V nasledujúcich rokoch bol v jarných mesiacoch opakovane zaznamenaný výskyt bobra v Seleckom potoku v časti obce Rozvadze. Bolo ho možno vidieť pod posledným mostom oproti bývalému areálu PD. Tak tomu bolo aj prvýkrát na jeseň roku 2015. Svoju prítomnosť zvečnil na viacerých stromčekoch vedľa potoka, ktoré zanechal v rôznom štádiu poškodenia.

K zabezpečeniu ochrany ďalších stromčekov bolo potrebné obaliť stromčeky oceľovými sieťkami. Našli sa občania, ktorí v skorých ranných hodinách chceli sledovať príchod bobra. V ten deň, ako aj nasledujúce, sa však bobry už neobjavili.

Svoju prítomnosť však dali na vedomie v dolnej časti nezregulovaného potoka, v oblasti pri čističke odpadových vôd. Na viacerých miestach boli vybudované malé hrádze. Je to celkom pevná stavba, ktorá v mnohých prípadoch podstatne znižuje prietok vody do Bodovského rybníka. Stavbu hrádze si spolu buduje párik bobrov, ktorý na utesnenie hrádze z konárov využíva rôzne materiály, ktoré sa nachádzajú v potoku a okrem bahna dokonca aj plasty či handry.

O tom, že sú bobry dlhodobo prítomné v našej lokalite sa možno presvedčiť na viacerých stromoch pri brehoch rieky Váh a v oblasti Bodovského rybníka.

Budeme naďalej sledovať brehy potoka i chotár okolo, či sa bobor opäť vráti.

Jozef Kadák (2019)

Ľadové plochy

Každá časť našej obce má svoje aktivity, typické pre danú časť. Dokonca sa niektoré dedia z generácie na generáciu. Niekde sú celé rodiny „zapojené“ do voľno-časových aktivít. Ťažko povedať, ktoré sú lepšie či významnejšie. No vážime si každú jednu a hlavne ľudí, ktorí svoj čas obetujú v prospech ostatných.

Takto sme zaregistrovali aj aktivitu chlapov vo Veľkých Stankovciach, ktorí robia v zimných mesiacoch provizórne ľadové plochy. Tie využívajú všetci susedia, ktorí si nelenia natiahnuť korčule a o zábavu i šport je postarané.

Spýtali sme sa jedného z organizátorov, pána Jaroslava Križana, aby nám o tom povedal viac: „Po prvýkrát sme sa pokúsili urobiť ľadovú plochu spolu s Martinom Porubanom pri Požiarnej zbrojnici. Nápad sa ujal. A postupne plochy pribúdali. V poslednom období najmä v areáli Požiarnej zbrojnice a v tzv. Ohrade v hornej časti Veľkých Stankoviec.“

Aktivity stáli veľa síl a iniciatívy. „Jasné, to sa nedá stíhať všade. Dolu pri zbrojnici to robia hasiči a hore, vyššie popri potoku, sme už zohraný tím. Karol zabezpečuje spustenie čerpadla, Jaroslav zabezpečuje dodávku elektriny a stará sa, aby čerpadlo fungovalo, Michal má na starosť benzínové čerpadlo. Ja fungujem ako polievač ľadovej plochy – tzv. „ľadár“. Voda sa čerpá z miestneho potoka. Úpravu betónovej plochy pred liatím vody pripravuje „podporný tím“, rozhovoril sa Jaroslav Križan.

Ohrada začala fungovať v roku 1971. Muži z Veľkých Stankoviec zasadili brezy a spravili ohradu pre deti. Jaroslav ďalej spomína: „Pred 35 rokmi som sa ako malý chlapec chodil pozeráť na starších chalanov, ako lejú vodu do ohrady na podklad, aby mohli hrať hokej na ľadovej ploche, trochu ako na rybníku. Potom chodila liať aj naša generácia, čiže sme pokračovali v tradícii. Ako sme postupne vyrastali, už ďalšia generácia neprišla... Tak sme museli my, „mladíci“, pokračovať. Prvý rok sme mali ľadovú plochu iba na 3 dni a druhýkrát na 2 dni. Proste nemrzlo. Zato posledná zima bola úžasná. Mrzlo celý mesiac a stále bol dobrý ľad. Bolo to fakt výborné. Bol problém si ísť večer zahrať hokej, čo tam bolo toľko detí aj dospelých.“

372

Udržiavať ľadové plochy je hotové umenie. Na veľkých štadiónoch sa používajú rolby. Nás zaujímalo, ako dokážu udržať plochu aj pre ďalšie dni. „Čakáme na mráz, večer si zavoláme, či ideme nalievať. Ak áno, strávime tam príjemný čas obvyčajne od nejakej siedmej do deviatej večer. Máme skúsených ľadárov...“ pokračoval Jaroslav.

Odpoveďou na otázku, čo nahrádza už vyššie spomenuté rolby, bola strohá a jednoduchá odpoveď: „Ved' o to sa starajú manželky hráčov!“

Rozhovor bol zaujímavý. Dozvedeli sme sa, že najväčším zabávačom

na korčuliach je Jaroslav L'ahký. Ďalej, že sa hráva o „*Pohár horúceho čaju s príchutou...*“ Každý zápas je jeden veľký zábavný zážitok.

Zaujímalo nás, čo by Jaroslav Križan najviac vyzdvihol. Povedal: „*Stretnú sa tam ľudia, celé generácie. Zažijú veľa zábavy, rekreačne športujú. Ved' tam stretneme 45 – 60 ročných „športovcov“, z ktorých niektorí nehrali hokej či nekorčuľovali aj tridsať rokov. Celé je to taký malý-veľký kolobeh. Zahráme si hokej, vyčistíme plochu, pozametáme, nalejeme vodu z potoka a na druhý deň sa môžeme opäť korčuľovať. Svietime si rôznymi „halogénkami“ a lampami. Verte, to čaro zo súperenia na ľade a dobrého pocitu len tak ľahko niekde nenájdeme.*“

Dušan Pevný (2017)

Tankové dni

Niet hádam Stankovčana, ktorý by o nich nepočul. Dni, kedy sa do našej obce nasťahuje vojenská technika a s ňou množstvo nadšencov historických zbraní. Na pozemkoch pri Váhu predvádzajú vojenské „divadlo“, aké na Slovensku nenájdete. Tí, ktorí ste si toto predstavenie už pozreli, mi iste dáte za pravdu. Nie všetkých však fascinujú zbrane, strelba či bojové akcie. Napriek tomu je to jedinečná šanca vidieť naživo to, čo mladšia generácia pozná len z televízie. Ako keby sme cestovali v čase, stačí len vykročiť na hrádzu. Zrazu sa ocitneme v dobe, kedy naši otcovia, dedovia či pradedovia nasadzovali vlastné životy za našu dnešnú slobodu. Vtedy neboli počítačové hry a smrť bola skutočná.

Oslovili sme organizátora Tankových dní, Mariána Simeona.

Kedy ste dostali nápad zorganizovať takúto veľkolepú udalosť? Prečo?

„Na prelome rokov 2007-2008 sme boli na návšteve v Anglicku u pána Rexa Cadmana, ktorý organizuje najväčšiu vojenskú akciu na svete s názvom War&Peace show (dnes War&Peace revival). Dostali sme pozvánku, aby sme sa v lete prišli pozrieť. Vybrali sme sa, partia Slovákov z 3 klubov. Po príchode sme pochopili, prečo ten prívlastok „najväčší zraz na svete“. 3 000 kusov kolesovej techniky, viac ako 300 plne funkčných tankov na jednom mieste. V tábore žilo 10 000 ľudí, boli tam dobové kiná, obrovská burza, niekoľko tanečných swing sál. Počet divákov presahoval 100 000. Bolo to pre nás ako vysoká škola. Začali sme premýšľať, či by sme dokázali vytvoriť niečo také aj u nás, v menšom meradle.“

Aký bol dôvod, že ste si vybrali práve Trenčianske Stankovce? Aký máte vzťah k tejto obci?

„Dôvodov bolo niekoľko. Hľadali sme priestor, ktorý by vyhovoval po všetkých stránkach. Z hľadiska logistiky či dobrého výhľadu na arénu pre divákov. Samozrejme aj z hľadiska účastníkov, aby mali príjemný chládok (obrovskou devízou je rieka Váh, kde sa dá príjemne schladiť). Navyše tento priestor je záplavová zóna, čiže ničomu neublížime, keď to tu tanky trošku popreryvávajú.“

374

Môžete našim čitateľom priblížiť, čo všetko sa dá vidieť, zažiť počas 3. ročníka Tankových dní?

„Rok 2015 znamená, že je neuveriteľných 70 rokov od ukončenia 2. svetovej vojny. Na túto tému je zameraná aj hlavná ukážka. Bude možné vidieť množstvo vojenskej techniky, dobových táborov, niekoľko bojových ukážok, strelbu tankov. Tento rok pripravujeme aj skoky bojových vozidiel pechoty. Ďalej bude možnosť sa odviezť na obrnencovi – tu by som ale pripomenul, že za symbolický poplatok majiteľovi techniky (budú tam „beštie“ so spotrebou aj 1 000 litrov na 100 km).“

Ako ste spokojný s predchádzajúcimi ročníkmi? Chystáte tento rok aj nejaké novinky?

„Myslím, že každý rok nastavujeme pomyselnú latku vyššie. Dúfam, že sa nám to opäť podarí a uvidíme, pokiaľ dočiahneme. Snažíme sa vytvoriť príjemnú atmosféru v čo najväčšej možnej miere pre divákov aj účastníkov. Určite boli aj chybičky, ale tie nás učia robiť veci lepšie a sú pre nás cennou skúsenosťou. Tento rok bude veľa nového, pribudne niekoľko táborov od obdobia starovekého Ríma po súčasnosť. Budeme mať premiéru legendárneho tanku Sherman, tank Stuart, najväčší nemecký polopás Famo, prototyp tanku T72 s výkonom 1000 konských síl, atď. Nakoniec môžem s radosťou konštatovať, že tento ročník nie je už len pod záštitou predsedu Trenčianskeho samosprávneho kraja pána Bašku, ale aj MO SR pána Glváča. To je pre nás veľké vyznamenanie a veľmi nás teší aj samotná účasť Ozbrojených síl Slovenskej republiky.“

Ako vám je pri organizácii nápomocná obec či občania Stankoviec?

„V roku 2013, kedy sme organizovali prvý ročník, som šiel do Stankoviec za pani starostkou trochu s obavami. No po stretnutí som odišiel s úsmevom. Pani starostka, ale aj občania prejavili záujem, a čo si cením najviac, trpezlivosť s našou akciou. Boli nám nápomocní aj hasiči a niekoľko občanov Stankoviec nám pomáhalo priamo s organizáciou. Dovoľte, aby som sa aj touto cestou poďakoval všetkým za pomoc. Ďakujem občanom Trenčianskych Stankoviec a Bodovky za veľkú trpezlivosť.“

Radovan Siva (2015)

Zo Stankoviec do Bruselu

Nové priestory podkrovia na Belovci boli svedkom zaujímavého stretnutia s naším bývalým spoluobčanom Ondrejom Prostredníkom, ktorý sa rozhodol zabojskovať o post europoslancu. Téma stretnutia bola široká. A tak sa v jedno nedeľné aprílové popoludnie stretli desiatky Stankovčanov (ale i cezpoľných), aby si vypočuli slovú a názory Ondreja Prostredníka.

Počnúc spomienkami na detstvo, krátkym prierezom jeho doterajšieho života pod názvom „*Môj príbeh*“, končiac programom – víziou, za ktorú sa chce zasadiť v európskych štruktúrach, pokiaľ sa tam dostane.

Je to predovšetkým: ochrana ľudských práv v menšinách, náboženská neutralita štátu, presadzovanie rovnosti mužov a žien v našej spoločnosti (odstránenie diskriminácie v pracovnom zaradení, odmeňovaní a pod.).

Okrem iného Ondrej Prostredník povedal, že prostredie Európskeho parlamentu mu nie je neznáme, keďže tam niekoľko rokov pôsobí ako simultánny prekladateľ. Diskusia sa niesla v spleti zaujímavých otázok. Jedna konkrétna bola, ako by mohol pomôcť Stankovciam. Tak uvidíme.

Všetci nemohli prísť a jeden z týchto – Milan Pevný, poslal list, kde napísal, citujem: „...*pán Prostredník v nás budí zamyslenie nad situáciou tých, ktorí utekajú pred vojnou. Svojou filozofiou vedie k rozmyšľaniu a rozlišovaniu, čo je dobré a čo zlé. Hľadá spoločné hodnoty a porozumenie medzi ostatnými monoteistickými náboženstvami. Je jednoduché rozoštváť ľudí proti sebe. Oveľa zložitejšie je budovať dobré vzťahy. Som presvedčený, že jeho talent sa nestratí. Je pre mňa autoritou pre svoju ľudskosť, múdrosť, cit pre spravodlivosť a preto, že sa nespreneveril svojmu poslaniu humanizovať spoločnosť.*“

Ondrej Prostredník vo svojom príbehu sám píše: „*Pochopil som, že šťastie je čosi, čo rozdávali dobrí ľudia. To je môj príbeh. Zaväzuje ma robiť všetko pre to, aby som teraz ja rozdával šťastie tým, ktorí ho potrebujú.*“

V Trenčianskych Stankovciach vyrastal v rodine evanjelického farára. Má tu svojich spolužiakov, priateľov a známych, s ktorými ho spája množstvo spomienok. Po rokoch skúseností, poznávania a formovania sa rozhodol svoje kroky smerovať do Bruselu – sídla europarlamentu. V čase zverejnenia môjho príspevku bude síce už po voľbách, no prajem mu, aby svoj cieľ dosiahol.

Eva Beňovičová (2018)

„Hroták“

Z rozprávania nášho otca viem o príbehu, ktorý bol možno nevšedný, možno vymyslený, možno predvídavy, no hlavne som ho ako malý chalan „žral“ plnými dúškami. A to, že som fandil futbalu od prvých vlastných krokov, to k mojím živým predstavám o príbehu len napomáhalo.

Bolo to v čase po skončení druhej svetovej vojny po prelome moci v našom oslobodenom Československu, keď si mladí chlapci začali vo veľkom a plnými dúškami užívať slobodu a s tým súvisiace možnosti na využitie voľného času. Nebolo mobilov, nebolo počítačov, ba v tom čase ani televízorov a chalani, okrem toho, že kde tu a tam nachádzali zostatky rôznych vojenských technik a cvičili sa v rybolove, zápasení, užívali si prvé mopedy či skúšali premiérové „cigarette“, kopali čím ďalej, viac a viac do guľatej „mičudy“. Či už to bolo na rôznych sigôtkach či lúkach, trepali nohami do toho čuda a strieľali prvé góly. S ušami na rádiách počúvali veľké ligové futbalové „šlágre“ či nebudaj medzištátne zápasy. A mená ako Pepík Bican, Franta Plánička či kniha o Klapzubovej jedenástke boli hitom tej doby.

A aby to neostalo iba pri bezmenných „mačoch“, otcovia a dedovia vycítili možnosť chlapcom naordinovať trochu systému a „móresu“ v hre zvanej futbal. Ako to tak býva, každý nemal vlohy na všetko. Jeden bol lepší brankár, druhý tvrdý obranca, tretí šikovný útočník. No byť „hroták“ či nebudaj „bombardér“, to už bolo čosi a aj záujem dievčat bol o takéto typy jednoznačne väčší.

Tak sa robil výber aj do dorasteneckého mužstva Rozvádz. V jednej „pajte“, v ktorej nebolo uskladené seno, sa to všetko uskutočnilo. Na starosť si ho zobral jeden z otcov a spolu s jeho otcom, teda dedom, urobili výber vhodných typov do základnej zostavy. Chýbal už len „hroták“... Napätie rástlo a prítomní sa nevedeli zhodnúť. Rozhodol najstarší – dedo: „Šarvanci, tam v kúte mám takú riadne statnú, no už skoro spráchnivenú drevenú hradu. Budete do nej kopat plnou silou a kto bude mať ranu s najhlbším výtlkom v nej, ten bude „hroták“!“

No kopali chlapci, jeden za druhým. Až prišiel na radu Vlado, kamarát nášho otca, ktorý s celou silou šmaril do drevenej hrady. A...? No, jasný víťaz! Najhlbší kop do hmoty práchnivého dreva! Slávnostne vyneseny „bombardér“ na pleciach kamarátov si užíval pár dní slávy.

Príbeh však zostal a ja som mal možnosť po viac ako 55 rokoch, už ako jeden z usporiadateľov, pozrieť tomuto hrdému futbalovému strelcovi do očí a potriasť si s ním ruku. A z úcty k šedinám si aj trochu popod nos zanôtiť spoločne s ostatnými: „...aj tak sme stále frajeri, stále tí istí frajeri...“!

Dušan Pevný (2016)

Filmové popoludnia – Vtedy na západe

Názov známeho amerického filmu som zvolil zámerne do titulku tohto článku. Vrátim sa v čase do dôb, keď boli súčasťou kultúrneho života v obci aj filmové popoludnia v miestnej kinosále. Tie boli neodmysliteľnou súčasťou života Stankovčanov.

Mnohí mladí ľudia v tých časoch vyrastali pod vplyvom tejto kultúry. Kinematografia prinášala do miestnych kín pohľad na iný život, ako sa v tej dobe žil u nás, ale aj nadčasové filmy, ktoré sú súčasťou zlatého archívu svetovej filmovej tvorby.

V lokálnom kine tak mohli vidieť diváci filmy s hviezdami filmových plátien, o ktorých iba snívajú či videli ich tváre v časopisoch. Videli špičkové filmy, mohli sa poučiť či vidieť, ako sa žije za „železnou“ oponou tej doby. Mnohí mali svoje ženské a mužské idoly, ktoré mohli takto vidieť na plátne kina.

Diváci tak aj reagovali. Spontánne, hlučne, častokrát úsmevne. Vkladali dialógy do úst hlavných hrdinov. Postavami žili či dýchali bez pohnutia počas prezentácie filmu v miestnom kine.

Niektoré spomienky sú úsmevné aj po rokoch, a tak si na niektoré spomeňme. V čase veľkého úspechu westernoviek „700 míľ v sedle“ alebo „Sedem statočných“ kinosála „praskala vo švíkoch“. Napätie sa dalo medzi divákmi krájať. Žilo sa s postavami.

Pri jednej zo scén z filmu „Sedem statočných“ sa najmladší člen sedmičky ochrancov mexických dedičanov v podaní Horsta Buchholza - Chica nedokázal prispôbiť zamilovanému pohľadu mladej Mexičanky Petry v podaní Rosendy Monteros, ktorá z vďaky za ochranu chcela pobožkať mladého Chica a zamilovane sa k nemu blížila žiadajúc bozk. Napätie v sále sa dalo krájať... A hrdina Chico nechápe, čo od neho Petra chce... Drží hlavu vzpriamenú. Nezohne ju, nezohne... Ticho v sále preruší výkrik: „No však sa zohni, ty somár...!!!“ Výbuch smiechu naruší napätie v sále.

Veľkým náporom odolávala miestna kinosála aj v čase, keď do kina prišiel nezabudnuteľný film „Vtedy na západe“. Už úvodná scéna s dotieravou muchou na vlakovej stanici prilepila divákov do stoličiek. V nemom úžase sledovali výkony Henryho Fondu, Charlesa Bronsona, JASONA ROBARDSA či ďalších. Spomíname, že na tieto filmy si nosili ľudia stoličky aj z domu na chrbte, len aby mohli vidieť svoje idoly. Veď vidieť vtedajší idol mužských hláv herečku Claudiu Cardinale v tomto filme, to bol sen nejedného mladého či dospelého muža. Myšlienka na krásu tejto herečky bola viac ako fakt, že teperili svoje stoličky aj niekoľko kilometrov na chrbte, len aby ju videli v kine. A stoličky sa nosili aj na filmy ako „Majster kat“ či filmy s Delonom alebo Belmondom.

Keď premietali taliansky film „Bože, ako hlboko som klesla“, tak to

radšej premietajúci v horúcich scénach s herečkou Laurou Antonelli prekryval rukou oko premietacej súpravy v rámci cenzúry štekľivých scén či radšej v rámci ochrany dobrých mravov mladistvých zahalil okná do tmavých závesov, aby mládež nepozerala z okolitých stromov cez okná do kinosály.

Občas sa aj stalo, že sa podarilo kotúče filmov poprehadzovať, a tak miesto druhého dejstva sme videli štvrté a podobne...

Takže aj takéto formy kultúry vedeli v tých časoch našich ľudí zabaviť, ale aj poučiť. Bez nich by bol v tých časoch život fádny. Dnes sa už nad tým iba smejeme. No družnosť, ktorá vtedy panovala medzi ľuďmi, mi dnes chýba.

Dušan Pevný (2020)

Folklor ešte žije!

Folklorne dianie v našej obci si už nežije svojim zabehnutým hektickým životom medzi javiskovými skúškami, tanečnými tréningami a množstvom vystúpení. Koronakríza nám narušila pravidelný stereotyp, a tak netrpezlivo čakáme koniec pandémie, aby sme sa mohli vrátiť k predošlému spôsobu života. Je preto pre nás všetkých veľkým potešením, že sa podarila dobrá vec a ďalším kúskom mozaiky do folklórneho diania je nová, ešte tlačiarenskou čerňou voňajúca knižka pani učiteľky Heleny Bočákovej - „Hry, piesne a tance z Trenčianskych Stankoviec“. Pri tejto príležitosti sme si dovoľili položiť autorke niekoľko otázok.

Čo bolo motívom napísať túto knižku?

„Ludové tradície, zvyky, hry, piesne som využívala počas pôsobenia na tunajšej škole vo folklórnom krúžku „Iskra“ už začiatkom 60-tych rokov. Deti boli aktívne, rady sa učili rôzne neznáme hry, tance, zvyky, riekanky, piesne a iné ľudové prejavy, ktoré som sa snažila v našom folklóre využívať. Každým novým školským rokom s novými deťmi sme cvičili nové pásma, s ktorými sme vystupovali na rôznych oslavách nielen v škole, ale aj v 4 obciach, ktoré vtedy existovali, a neskôr aj po zlúčení v Trenčianskych Stankovciach.

V roku 1989 sme folklórnu skupinu premenovali na Detský folklórny súbor Stankovčan. O prácu v súbore mali naďalej veľký záujem 6 - 12-roční žiaci. Projektom bolo naďalej nacvičovať nové výstupy pohybových hier, piesní a tancov na dedine kedysi a oboznámiť s nimi celú verejnosť. Počas celého obdobia mala činnosť vo folklóre veľký význam, pretože okrem uchovávania ľudových tradícií bol v obci často jediným organizovaným zoskupením, ktoré sa aktívne venovalo kultúre.

A aby sa naše ľudové tradície zachovali i pre ďalšiu generáciu, najmä pre tú, ktorá bude mať záujem o folklór, oslovilo ma niekoľko ľudí nielen starších, ale aj mladších, aby som knižku napísala. Stalo sa.“

Kde ste čerpali materiály?

„Materiály pre túto činnosť som čerpala predovšetkým z vlastných skúseností, keď sme ako deti museli pomáhať rodičom na poli i všade, kde bolo treba. Najčastejšie bolo pasenie husí, kôz, pri čom sme hrávali rôzne hry, používali riekanky, vyčítanky a hlavne sme spievali. Rôzne materiály som si naštu- dovala aj v mnohých starších knihách, často už vyradených zo školskej knižnice, napr. Pohybové hry a piesne z roku 1914, Ludové spevy z rokov 1950, Ludové piesne z okolia Trenčína, Ludové zvyky a obyčaje z nášho regiónu a okolia a iné.“

Komu by mala slúžiť táto knižka?

„Aby sa naše ľudové tradície zachovali, mala by slúžiť predovšetkým mladej generácii, najmä tým, ktorí majú záujem o folklór. Knižku môžu využiť aj mladé mamičky a čerpať z nej riekanky, básničky, vyčítanky, hry koledy,

uspávanky a iné piesne pre svoje deti. Knižku môžu rovnako využiť aj hudobníci, ktorí v nej nájdu znatované naše staršie piesne. Ktokoľvek má možnosť si pospomínať na staršie časy v našej obci. Jednotlivé výstupy majú možnosť využívať detské folklórne skupiny, učitelia základných a materských škôl, ktokoľvek...“

Aká dlhá doba bola potrebná k vytvoreniu tejto knižky?

„Keďže som DFS viedla vyše 50 rokov a za celé obdobie som svoje scenáre opatrovala, nedalo mi veľa práce knižku zostaviť. Pracovala som na nej asi 2 roky. Vyše roka trvalo len posúdenie, kritické zhodnotenie zo stany kontrolórov a hlavne hudobníka pána Žiška. No najťažšie bolo pre mňa knihu zdigitalizovať, za to ďakujem Slavkovi Tomíkovi, ktorý mi veľmi pomohol.“

Ďakujem veľmi pekne za rozhovor a prajem ďalšej knižke z Trenčianskych Stankoviec, ktorá vznikla s podporou OÚ Trenčianske Stankovce, FS Rozvadžan a podporovateľov kultúry Jozefa Kutaja, Dušana Pevného a Slávka Tomíka, veľa úspechov nielen na knižnom trhu, ale aj v širokej rodine folkloristov na celom Slovensku.

Vendelín Sedláček (2020)

Čidlo rozhýbalo mladých

„I keď máš ešte dosť chýb, myslím si, že do koša nepatíš!“ Toto bola obľúbená fráza mladých ľudí v našej obci pred tridsiatimi rokmi. V tomto období totiž v poštových schránkach nachádzali obľúbené mládežnícke noviny ČIDLO. V dobe, keď počítače fungovali iba vo výpočtových strediskách, mobilné telefóny sme nepoznali, všetkým známe grafické programy a „pixely“ boli niekde v hlavách ich vynálezcov, vychádzalo niečo na tie časy prelomové. Noviny, ktoré žili všetkým. Stretnúť človeka a porozprávať sa s ním, zažívať a prežívať príbeh, to bolo pre nich v tej dobe niečím pravdivým, bytostným. Malá nepopísaná vtedajšia „sociálna sieť“. Noviny – ČIDLO.

Nápad sa zrodil v hlavách mladých Stankovčanov niekedy na jar roku 1985. Prvé číslo uzrelo svetlo sveta 28. 8. 1985. Zo spomienok vtedajšieho šéfredaktora Dušana Pevného vyberáme: *„Všetky potrebné povolenia na vydávanie Čidla sme získali v lete 1985 na Okresnom národnom výbore, odbore kultúry. Noviny sa mali pôvodne volať „Humbug-Press“, čo vtedajším funkcionárom nevyhovovalo. Tak sme ich expresne rýchlo premenovali na – ČIDLO. Podľa slovníka malo čidlo svoj význam – zakončenie nervu alebo aj snímač. A najmä to snímanie príbehov, života, zážitkov bolo pre nás motivujúcim javom...“*

V novinách vychádzali autorské články mladých ľudí z obce. Rôzne oznamy, pozvánky, verejné informácie, rozhovory, opisovali sme históriu obce, udalosti, jej rodákov a významné osobnosti, zážitky občanov. Preberali sa aj zaujímavé články z tlačovín, ktoré v tom čase neboli spoločensky prijateľné. Pod rúškom ruskej „perestrojky“ sa však nebáli dať na stránky novín články, nad ktorými vtedajšej moci vlasy šediveli...

Opäť zo spomienok šéfredaktora Dušana Pevného: *„...niekedy po vydaní druhého či tretieho čísla si ma pozvali na ideologické oddelenie „strany a vlády“, kde mi s „ľútosťou“ oznámili, že zastavujú s okamžitou platnosťou povolenie pre tlač i expedíciu novín ČIDLO. Keď som sa spýtal na dôvod, odpoveďou mi bola veta, že sme v rozpore so všeobecno-spoločenskými mravmi zverejnili články či texty ideologicky neprijateľné. Napríklad článok SÚMRAK PUNKU od Radka Johna či texty piesní a básní Johna Lennona, Leonarda Cohena, Paula Simona, Jacquesa Brela a iných...“*

Po tejto zdrvivúcej správe sa však mladí nevzdali. Povedali si, že toto ich len tak ľahko nepoloží a nezastaví. A tak sa z oficiálne povolenej tlačoviny stalo zo dňa na deň ČIDLO tzv. „samizdatom“. Vydávalo sa ďalej. S rizikom, že vtedajšia moc zakročí voči autorom, širiteľom, tlačiarňami, veď to bolo bežnou praxou. No mali šťastie. ČIDLO vychádzalo počas rokov 1985, 1986 a 1987 ďalej v plnej paráde.

Ľudia sa na noviny tešili. Svedčia o tom mnohé ankety. Tu je citácia

jedného z rodičov: „*Vždy sa na nové číslo teším a nad nedostatkami prižmurujem oči...*“ Alebo iná veta: „...*aj moja babka spomínala, že by mohlo vychádzať častejšie, najlepšie ako denník!*“ Boli časy, keď najskôr babky, dedkovia čítali prvé riadky Čidla, až potom sa dostalo na mladých. Napriek malému počtu výtlačkov Čidlo putovalo po domácnostiach z rúk do rúk.

Pragmaticky sa spracovávalo všetko, čo sa v dedine udialo – žatvy, kvízy, súťaže, pohromy, športové udalosti, humorné i smutné príbehy, písalo sa o všetkom, čo mladí ľudia usporiadali a najmä „žili“ s vervou, ktorú neváhali priniesť na stránky novín. No neváhali priniesť i informácie, ktoré ľudia oboznamovali o všeobecných pálčivých otázkach vtedajšej spoločnosti – o pôvode a šírení vtedy objaveného AIDS, o zatajovaných skutočnostiach či prevzatých veciach z vtedajšej predrevolučnej samizdatovej tvorby.

Za tie roky existencie Čidla vyšlo 32 čísiel. Počet výtlačkov sa pohyboval pri jednom čísle cca 120 kusov. Ak by sme zviazali výtlačky do jedného zväzku, mala by táto kniha 240 strán textu a obrázkov. Celý text sa musel napísať strojopisom na tzv. „*pauzovací*“ papier. Ten slúžil ako matrica pre tlač. Vopred sa muselo zakresliť, kde bude umiestnená grafika či obrázok a pri písaní textu sa museli tieto miesta vynechať. Po vypísaní textu sa dokreslili rysovacím pierkom a tušom obrázky, dorobila grafika. Jedna strana bola pripravená v priemere za tri hodiny. Najväčšou „*zábavou*“ bola úprava chýb a grafiky. To mala vtedy prácu žiletka a lepiaca páska. A tak sa priam chirurgicky opravovali preklepy či chyby. Všetky originály – matrice sú uložené v archíve. Za ten čas prešlo rukami tvorcov viac ako 1,1 milióna úderov do písacieho stroja, použilo sa viac ako 240 tisíc hárkov formátu A4, niekoľko druhov pauzovacieho papiera, pások do písacieho stroja, žiletiek, gúm, ceruziek, farieb, hlavičiek ...

V redakčnej rade sa vystriedalo 16 ľudí a len Jozef Mojžiš a Dušan Pevný boli jej súčasťou po celý čas existencie. Nesmieme zabudnúť na ďalších dôležitých ľudí v redakčnej rade – Alenu Jančovou, Zdenku Tanáčovú, Vlastu Beňovičovou, Gabríelu Čvančarovú, Helenu Letkovú, Jána Opatovského, Alenu Šmatlákovú a ďalších. Dôležitými externými partnermi boli – Ivan Stacho, Tibor Tanáč, Karol Surmár a Janko Kukučka.

15.7.1987 vyšlo ČIDLO poslednýkrát a na predposlednej strane autori novín uviedli túto vetu:

„*Veríme, že ČIDLO nájde svojich pokračovateľov. A tradícia ním založená v Trenčianskych Stankovciach sa udrží. Určite je však nutné prísť s inováciou a novým vetrom do plachiet... V tom najlepšom treba prestať.*“ To však nemohli tušiť, že o pár rokov príde k zmene režimu v našej vlasti, že sa uvoľní atmosféra i pribudnú možnosti pre vznik podobných tlačovín. O to viac si treba oceniť odvahu, s akou sa v tých časoch mladí pustili do svojho diela. Nasledovali už v moderných časoch rôzne periodiká, najmä Stankovský informátor už píše veľkú históriu a k nemu maličkým dielom prispieva i náš dvojročný

HLAS, v ktorého radoch sa objavilo i pár bývalých tvorcov dnes už historického periodika – ČIDLO.

Záverom by sme dodali zopár slov a spomienok niektorých hlavných aktérov redakcie: „Čo pre nich znamenalo ČIDLO, čím ich najviac upútalo a aké majú naň spomienky?“

Tu sú čriepky z nich.

Jozef Mojžiš:

„Noviny Čidlo a klub Nestor boli v tom čase dve mimoriadne značky vtedajšieho združenia mladých ľudí v obci, ktorými sme sa prezentovali a vyjadrovali svoje názory a postoje k daniu medzi nami i okolo nás. Do tejto spoločnosti sa mohol pridať každý bez rozdielu, stačil úprimný záujem. Organizovaním a komentovaním spoločenského života, a to nielen pre mladých ľudí, sme zreteľne vyjadrovali svoje postoje a názory k všetkému, čo hýbalo našou dobou.

Prostredníctvom článkov v Čidle sa dospeljšia populácia obce dozvedela aj o pohľade svojich detí na rozhodnutia a činy dospelých. Pravdivým poznaním týchto skutočností mohlo potom dochádzať k zblížovaniu medzigeneračných názorových rozdielov a často až k vzájomnému pochopeniu. Škoda, že tento „mladý svet“, ktorý sme tak radi spolupracovali, nemal neskôr pokračovanie v ďalšej generácii mladých...“

Alena Račková (Jančová):

„Presunúť sa o 30 rokov späť nie je ľahké, ale príjemné.... Keď som si čítala spomienky na Čidlo, aktivity v mládežníckej organizácii... bolo to príjemné. Bola to doba fyzickej aktivity, skutočného priateľstva, slovo malo svoju dôležitosť,nebola to doba „virtuálna“ a „facebookových“ priateľstiev, kde sa teraz dáva časť vlastného súkromia a ľudia sa zbytočne „obnažujú“ Koncerty, besedy, Klub Nestor , športové súťaže pre deti ZŠ, naozaj fyzická práca s motykami v horách pri sadení stromčekov a počasie nie vždy pôvabné...., zber železa „na vlečky“ (nie vyloženie pred bránu a čakať, kto to odvezie) 30 rokov späť....diali sa aj krásne – skutočné veci, ktoré sme dali na papier do nášho časopisu Čidlo, aby sme si uchovali spomienky...“

Ján Opatovský:

„Čidlo bolo niečo „INÉ“. Teraz možno používané slovo „cool“, teda aspoň pre mňa. Veľa som tam nepísal, ale človek si mohol napísať článok podľa seba. Spomienky, ...hm, spomienky sú aj na Čidlo, aj na Nestor (klub), na skvelú partiu okolo. Nikto nečakal, čo sa urobí pre neho, ale každý urobil niečo pre druhého. To „tvrdé jadro“ bola paráda. Spomienky do konca života. Ešte raz PARÁDA.“

Zdenka Dubanová (Tanáčová):

„Čidlo bolo vonkajším prejavom aktivít mladých ľudí v Stankovciach, hoci pod hlavičkou vtedajšieho SZM. Bol to „Facebook“ konca 80. rokov. Kto mal záujem, stal sa „priateľom“ a rád si ho prečítal. V tejto súvislosti som si

spomenula, že môj vtedy 86-ročný dedko mal tento časopis tiež rád a ja som sa k nemu dostala až po tom, čo on si ho prečítal,....páčili sa mi všetky príspevky. Vynoria sa mi spomienky nielen na časopis, ale na celé to obdobie – v mojom prípade 3-4 rokov, napríklad na spoločného Silvestra v roku 1986 v Beckov, alebo aj na Miloša Porubana, ktorý bol vždy veľmi zábavný a už by dnes na tvoje otázky odpovedať nemohol.“

Vlasta Pevná (Beňovičová):

„Čidlo bol jeden úžasný časopis, ktorý nemal chybu... Bol obrazom našich životov, zážitkov, doby, v akej sme žili. Je až neskutočné, že také niečo vôbec existovalo. ...sledovali sme Dušana (Pevného) ako doslova – na kolene na starom písacom stroji vytŕkáva písmeno po písmene a dokresľuje obrázky. On bol strojom, hlavou, všetko mal premyslené, vedel, kde aký článok, obrázok treba dať. Tie hodiny a noci strávené písaním... Ale výsledok vždy stál za to. Dnes, keď občas zo „šuflika“ vylovím niektoré číslo, s nostalgiou spomínam a som rada, že som kedysi mohla byť súčasťou toho nášho stankovského „szmáckeho“ života...“

Dušan Pevný a kolektív tvorcov Čidla (2016)

Spitfire na Tankových dňoch

Na tohoročných Tankových dňoch Laugaricio 2019, ktoré sa budú konať koncom júna v katastri našej obce aj so spomienkou na 75. výročie SNP sa diváci môžu tešiť na zaujímavý program. Okrem dňa s Pozemnými silami OS SR a ukážkou rôznych vojenských mechanizmov vrátane tankov diváci uvidia aj legendárny letecký stroj Spitfire. A na túto dobovú „lahôdku“ chceme upriamiť zraky a záujem návštevníkov.

V tomto prípade sa bude jednať o Supermarine Spitfire Mk.IXc. Je to jednomotorový jednomiestny samonosný dolnoplošník vybavený rôznymi typmi motorov a krídiel pre stíhacie a stíhaco - bombardovacie účely. Má jednoduché chvostové plochy a klasický zaťahovací podvozok. Tento typ lietadiel slúžil V britskej RAF a v letectve ďalších spojeneckých armád v priebehu druhej svetovej vojny. Boli základom britského stíhacieho letectva.

Spýtali sme sa pána Mariána Simeona, hlavného organizátora podujatia, čo nám vie povedať bližšie. Tu sú jeho slová: „V tomto prípade nejde o originálny kus, ale o veľmi vydarený model 1:1 a bude vystavený v rámci dobových táborov. Spitfire bude súčasťou tábora britskej RAF. Majiteľom lietadla je Czech Spitfire Club.“

Ako sme ďalej zistili, počas vojny bolo vyrobených 5665 lietadiel tohto druhu. Spitfire sa stal časom, aj vďaka úspešnej propagande, legendou bitky o Britániu a bol určite jedným z najlepších stíhacích strojov svojej doby. V dobe bitky o Britániu, však neboli perute RAF vybavené dostatočným počtom strojov tohto typu, a tak sa delil o úspechy so svojim kolegom lietadlom od firmy Hawker. Obe stíhačky mali pri nemeckých náletoch úlohy rozdelené. Výkonnejší a obratnejší Spitfire zamestnával stíhačky nepriateľa a odolné Hawker rozbiejali zväzky bombardérov. Mali oproti nemeckým strojom výhodu v navigácii. Tú im zabezpečoval vtedajší pomerne nový vynález - radar. Ten vedeli Briti veľmi účinne použiť a výborne navigovať svoje stroje k nepriateľovi.

O samotnom stroji, ktorý bude súčasťou expozície na Tankových dňoch sme sa po skontaktovaní sa s Czech Spitfire Club, prostredníctvom pána Zdeňka Sádeckého dozvedeli: „Nejde o lietajúci stroj, ale o vernú kópiu, je určený pre filmy a výstavy. Prevedením a imatrikuláciou zodpovedá roku 1944 a 312. Čs. peruti v RAF. Pilotom bol S/Ldr. Otto Smik, DFC. Lietadlo reprezentuje Czech Spitfire Club, spolek letecké historie, Česká republika.“

A ešte pár slov ku konštrukcii. Kovová kostra krídiel, pevných chvostových plôch a trupu bola pokrytá duralom, kovová kostra pohyblivých chvostových plôch plátnom. Motor bol poháňaný kovovou alebo drevenou štvorlístovou vrtulou s nastaviteľným uhlom nábehu. Mimo vstavanej výzbroje mohli niesť bomby o celkovej hmotnosti 339 kg alebo prídavnú nádrž (viz. český film

„*Po strništi bos...*“). Rozpätie krídiel - 11,23 m, dĺžka - 9,54 m, výška - 3,84 m. Hmotnosť prázdneho lietadla je 2630 kg, vzletová hmotnosť 3450 kg. Pohonná jednotka - Rolls-Royce Merlin 66. Maximálna rýchlosť 650 km/hod. Dolet 698 km.

Veríme, že okrem bojovej techniky bude aj toto lietadlo, na ktorého origináli lietal aj legendárny česko-slovenský vojnový hrdina a pilot Otto Smik, lákadlom pre divákov na tohoročných Tankových dňoch Laugaricio v Trenčianskych Stankovciach.

Dušan Pevný (2019)

Zdroje: www.czechspitfireclub.cz, www.cs.wikipedia.org

Stankovské „Stridžie dni“

V deň pred prvou adventnou nedeľou sa vo dvore rodinného domu pri Malostankovskej zvonici konal prvý ročník „Stankovských Stridžích dní“, ktorý usporiadala skupina mladých nadšencov zo Stankoviec. Myšlienka vznikla v tomto roku po druhom ročníku akcie s názvom „Svätá Lucia“, kedy 13. decembra dievčatá navštevovali domy v našej dedine a vinšovali domácim. A práve oni prirodzene „počítali“ s tým, že aj tento rok budú chodiť „robiť Lucie“.

Keď som „malým Luciám“ oznámila novinku o tohtoročnej zmene a spomenula, že môžem do rozšíreného programu zaradiť aj chlapca, záujem na seba nenechal dlho čakať. Deti neodradilo ani moje upozornenie, že tento rok sa budú musieť toho viac naučiť. Dokonca sa mi prihlásilo jedno dievča zo susedného chotára. Nuž nezostalo mi nič iné, iba sa pustiť do tvorby scenára...

Keď prišiel 1. december 2018 a videla som ako sa začali schádzať prví diváci, zodpovednosť dopriať im čo najkrajší zážitok vo mne rástla astronomickou rýchlosťou. Už však nezostal čas na nič iné, iba vyjsť pred oponu a ukázať, čo znamenajú „Stankovské pollážky“.

Diváci sa vďaka účinkujúcim preniesli o niekoľko desiatok rokov späť, do čias našich predkov. Za oponou altánku bola simulovaná tradičná izba, v ktorej boli divákovi priblížené a odohrané zvyky a tradície na Katarínu, Ondreja, Barboru, Luciu, Tomáša a to spevom, tancom, básňami, vinšami, scénkami, sprevádzané hrou na harmonike. Celé pásmo bolo ukončené začiatkom „najkrajších dní v roku“, ktoré sa tak mohli začať... Vlastne nie, tie ukončila striga, ktorá prišla medzi deti z Inovca a vo veršoch im predniesla svoj príbeh.

Celá atmosféra podujatia sa niesla v duchu tradičnej ľudovej tvorby, ktorú aktéri v krojoch výrazne podčiarkli. Cieľom bolo priblížiť mladým ľuďom, že stankovské ulice v minulosti ani počas tmavých a chladných dní pred vianočnými sviatkami neboli tiché, ale sa v nich „žilo“ v širšom význame s pokorou a s úctou k životu.

Mňa osobne čakal prvý šok vtedy, keď mi jedno účinkujúce dieťa niekoľko dní pred premiérou povedalo, že najťažšiu, záverečnú báseň chce recitovať so mnou, že ona sa to naučí, že „CHCE“.

Po vystúpení som dostala najkrajšie ocenenie, keď mi jedna mamička oznámila, že jej dcéra sa naučila sama od seba celý scenár od začiatku do konca a doma „hrá“ stridžie dni.

Čo viac si môžem želať? Som nesmierna vďačná rodičom za ich trpezlivosť, že napriek chladnému počasiu sprevádzali ich deti na skúšky, venovali sa im doma, aktérom programu za ich spoluprácu a záujem vytvoriť niečo pekné a možno aj hodnotné, pánovi harmonikárovi, pánovi starostovi za jeho

záujema podporu, ostatným nemenovaným, ktorí akýmkoľvek spôsobom prispeli k tomu, aby sa toto podujatie mohlo uskutočniť. Ved' napríklad také koláče od jednej susedy s ochotou napečené, cesnakové posúchy od druhej susedy prinesené, pohárik domácej pálenky, iba zvýraznili pocit súdržnosti a spolupatričnosti.

Dúfam, že aj táto akcia prispela k oživeniu tradícií a posilneniu ľudských vzťahov v našej obci, v ktorých chceme naďalej pokračovať. Ešte raz ďakujeme, že ste si v tento čas predvianočný čas našli a na nás ste sa pozrieť prišli....

Veronika Kováčiková (2018)

Ani Hrabal by to lepšie nevymyslel

V našom chotári to v minulosti po lúkach, pasienkoch či remízach (tzv. skladoch) žilo čulým ruchom. Pri vychádzkach za prácou, pri zbere ovocia, kosení sena či inej podobnej činnosti sa ľudia stretávali a prehodili vždy pár slov.

My sme s naším dedom a otcom pravidelne v lete chodievali do úľov po zber dobrôt od našich včelstiev, pri ktorých sme si vždy dali potrebný výstroj s maskami na tvár proti žihadlám. V takomto prestrojení a s maskou na hlave som si vždy pripadal ako v skafandri, lebo Gagarina, Leonova, Tereškovú či neskôr Armstronga, či Cernana sme mali plné hlavy a fantazirovali.

Jasné, že nás to ako decká dlho nebavilo, a tak sme „brúsili“ po okolitých skladoch a lúkach. V jednom momente som zbadal niečo, čo mám doteraz pred očami. Mohol by som povedať, samozrejme, po veľa rokoch a po videní sfilmovaných Hrabalových poviedok so skvelými českými hercami, že to veru ani pán majster romantických a baladických slov nikdy nenapísal. No poviem iba to, že som od údivu skoro onemel.

Na jednom zo skladov v jeho šikmej časti ležali známi a veľkí rozdávači osobitého humoru, rozvadzskí bratia. Bolo teplo, ležali v tóni pod konármi stromov, z času na čas potiahli za konár a do niečoho zahryzli. To nám nedalo pokoj, a tak sme s bratmi „kukli“ bližšie. Potichu sme sa priblížili a úsmev nám zamrzol na tvári.

Páni bratia mali priviazané špagáty o konáre. Na jednom konci klobásky, na druhom špagát blízko ruky, na jednom kusisko chleba a znovu špagát poruke. Ako tak ležali a oddychovali, z času na čas zatiahli za špagát a z neba sa im do papuľky zniesla dobrota v podaní klobásky či chleba. Takto pokračovali, oddychovali, odhrýzali a občas zapili nejakým mocom.

Neuveriteľná chvíľa romantiky zaplavila našu dušu, bol to obrázok ako z filmu doteraz nevideného. Nápad, ktorý žiadni scenáristi nevymyslia. To zrežiroval sám život a mám tú scénu pred očami doteraz. Pán Hrabal, to ste mali vidieť, možno by Hrušínský s Kopeckým vo vašich filmoch nič podobného nezahrali...

Pekelníkov návrat

Vraciam sa autom z nočného výletu. Je daždivá noc, preto musím dávať pozor na každý kúsok cesty. Nestretávam ani jedno auto, iba sem - tam mi nejaký zajac skríži cestu. Blížim sa ku Stankovciam po rovinke od družstva. Zrazu diaľkové svetlá v hustom daždi registrujú neznámy objekt na vozovke. Automaticky šliapnem na pedál brzdy a pomáham brzdiť i preradením rýchlosti.

Aký d'as to môže byť?

Šedo-hnedá srst', predĺžený ňufák, kly - neomylne diviak!

Priamo pod známymi Hliníkmi. Nevdojak som si spomenul na podobné stretnutie s tromi diviakmi z minulého roku i na výlet jedného ich spoločníka po našej dedine. Žeby to bol znova on a začnelo sa mu Stankovčanov?!

Každopádne to bol zážitok pozerat' z piatich metrov do očí diviaka, aj keď cez sklo auta. Až po mojom pozdrave bliknutím svetiel sa mu uráčilo uvoľniť mi cestu. Ešte chvíľu som zostal stát' a rozmýšľať nad zvláštnosťami prírody. Potom som však zaradil rýchlostný stupeň a s hlavou plnou myšlienok zamieril autom k domovu.

Dušan Pevný (2020)

Pohyb v rytme

„Detstvo - jar života - nech je usmievavé, nech žije prejavom, ktorý mu je prirodzeným, a preto jedine vhodným, len bedlivá ruka vychovávateľa nech ukáže správnu cestičku a prevedie cez úskalia...“ Takto začínal článok v časopise Život, v čísle 14, ktorý vyšiel 2. apríla 1959. Autor článku mapoval prípravu žiakov pred Spartakiádou. Nuž zaspomínajme s ním, s pánom Ludovítom Pádom.

Autobus z Trenčína vás zavezie do veľkej dediny, rozťahnutej v podobe Škandinávie. Neobklopujú ju vrchy sprava ani zľava. Je taká, ako veľa iných na Slovensku. Má však svoje špecifikum. Jej „hlavnú triedu“ lemuju nové vilky, jedna krajšia ako druhá. A potom zistíte, že sú to vlastne dediny dve. Ich chotáre nerozdeľuje nič „drôteného“. Radosť sa pomaly, ale tak, ako to už v nových podmienkach života býva, vtlača do oboch. Načím prísť do týchto dedín za určitým cieľom, popýtať sa na školu a dobrí, srdeční ľudia vám figliarsky ukážu: „Tuto, ľa, si žije!“

A vy zbadáte budovu, čo ju nebudaj ohmatáva už história druhého storočia, a oni sa začnú smiať, takže neviete, čo si počať, a ste v úzkych. Keď konečne vychutnali vaše rozpaky, kývnu šibalsky rukou, aby ste sa obrátili o stoosemdesiat stupňov a prevravia: „Tá tam ešte len začína žiť!“

Rozlúčte sa, vykročíte po ceste nie práve najlepšej a po niekoľkých minútach ste v tej zbrusu „novej“. Na chodbách počuť hara-varu, potom cinkot zvonca. Po chvíli všetko utíchne ako to býva v škole, kde sa začala ďalšia vyučovacia hodina...

Úradné papiere potvrdzujú, že je to „osemročienka“ vo Veľkých Stankovciach, ale ochotný riaditeľ hovorí, že ju postavili v chotári „Malých“. Počas ďalšej prestávky sa zoznámite v zborovni s učiteľmi, ktorí vám všetko vysvetlia, pomôžu, kde treba. A tak sa presvedčíte, že tu v Stankovciach ochotných ľudí na prstoch dvoch rúk nespočítate.

Keď ste konečne popozerali žiakov v šestnástich triedach, nezabudnite nazrieť aj do telocvične. To nič, že technické zariadenie nie je namontované a leží vyše dvoch rokov v náradovní...aj tak vás privítajú cvičiace deti so svojimi cvičiteľkami. A ak budete mať šťastie a nájdete práve tie z tretej a štvrtej triedy, ktoré nacvičujú skladbu „Radostná jar“, povedia vám Libuša Dubovská a Oľga Dodeková: „My cvičíme iba s malou skupinou, ale v telocvični sa takto strieda 488 cvičencov a završ k nám prichádzajú i vojaci.“

Nemusíte sa ďalej pýtať, lebo obraz, ktorý maľujú v telocvični deti, je dynamický, živý a stále sa meniaci. Po precvičení úvodu a prvého oddielu „Radostnej jari“ sa malí cvičenci rozbehnú, dievčatá „točia“ kolotoč, chlapci sú zasa futbalistami a cvičiteľky v duchu odstraňujú chyby, ktorých sa deti

počas nácviku dopustili. Ten drobizg je náramne živý, pohyb mu je vlastný a vyjadrovanie má stručné, jasné, s úsmevom: „*Na spartakiádu sa tešíme. Naša trieda má našetrených na cestu skoro 2.500 korún. Štvrtáci 2.700 korún. To všetko z halierov a koruniiek Jožka Hudeca, Dany Haškovej, Janka Ďuriša, Zuzky Pevnej, Lubice Kerovej a všetkých ostatných.*“

Na cestu sa teda šetrí, z kvapiek bude more. Skladbu sa naučia a neza-
budnú ani dobrý prospech v triedach...

Ludovít Pád (2019)

Na káricku po filmy

V minulých časoch žila obec svojím zabehnutým životom. Mladí mali svoje kluby, starší svoje záujmové organizácie, existovalo športové vyžitie, kde sa stretávala časť obce, deti zabával „Pionier“ a krúžky v škole, ale aj cirkevné náuky či besiedky. Neodmysliteľnou súčasťou kultúrneho života bolo premietanie filmov. Najmä v období dlhých večerov boli prechádzky do kinosály a späť zážitkom samým o sebe, no keď sa k tomu pridal dobrý film, nebodaj francúzsky či taliansky, zážitok mal každý, kto prišiel.

Treba si uvedomiť obdobie, v akom sa toto všetko odohrávalo. Veď často videli farebný film občania po prvýkrát v našej kinosále. Farebných televízorov nebolo, sem-tam jeden kdesi, a vidieť filmy plné deja, jagavých hviezd vo farbe, bolo veľkým zážitkom. Oslovili sme pána Tibora Tanáča a jeho brata Petra, aby nám o tom povedali viac. Oni boli hlavní protagonisti deja – premietачi.

Kde sa premietanie odohrávalo?

„Premietať sa začalo v roku 1970 v Kultúrnom dome v Sedličnej na popud našej mamy, ktorá bola predsedníčkou Osvetovej besedy. Premietalo sa v nedeľu o 14:00 hod. pre deti a o 17:00 hod. pre dospelých a mládež. Deťom sme premietali väčšinou rozprávky. Lístok pre deti stál 2 koruny (necelých 7 centov) a pre dospelých 3, 4 a 5 korún (10, 13 a 16,5 centov). Najskôr sa premietalo z javiska dolu, do sály. Mali sme starú premietачku CLUB 16, ktorú sme dostali z Odboru kultúry. Bola taká hlučná, že sme ju museli zavrieť do skrine a brat vpredu vyrezal otvor pre objektív. Neskôr sa podarilo vybaviť z Odboru kultúry novú premietачku Meoclub 16, ktorá bola menej hlučná, a s ňou sme premietali zo sály smerom na javisko. Bola postavená na stojane.“

Ako sa získavali filmy?

„Filmy sa objednávali v Bratislave z Filmového archívu. Štruktúra filmov musela byť takáto: jeden film zahraničný (kapitalistický), jeden zo ZSSR, jeden zo socialistických krajín a jeden ČSSR. Keď sme objednávali inak, poslali filmy podľa seba. Prvý film, ktorý sme premietali, bol film Dievča s tromi ťavami. Každý piatok sme museli ísť kárickou na poštu po filmy a v pondelok sme ich museli zase poslať poštou do Bratislavy.“

Bývalo vypredané?

„V sále bolo cca 120-130 miest. Niekedy, keď bol dobrý film, tak slovo „vypredané“ bolo slabé slovo. Sála bola ako Česi hovoria „narvaná“. Aj viac ako 200 ľudí. Hlavne pri filmoch ako Planéta opíc, Gappa, Traja mušketieri alebo ruský film Človek obojživelník.“

Kedy ste sa na to s bratom dali a kto vás to naučil?

„Brat Peter Tanáč bol na školení v Trenčianskych Tepliciach aj s Mi-

lanom Kaššom 2 dni. Ja som bol zaškolený neskôr, keď brat išiel na vojnu, spolu s Milanom Kaššom. Školenie bolo na Javorine, na chate, tiež dvojdnové. “

Nejakú humornú historku...

„Keď nám „buchli“ počas premietania kachle. V zime sme chodievali zakúriť do kachiel, 2 hodiny pred premietaním. Tesne pre predstavením sme nasypali do kachiel celý „uhlák“ uhlia, ale bolo tam veľa prachu. Počas premietania sa v kachliach nahromadili plyny, ktoré sa zapálili. To bola taká šupa, že plamene vyleteli štyri metre do sály. Ešte šťastie, že tam nikto nesedel. Ale dymu bolo neúrekom.“

Čo to dalo obci, občanom, jej povedomiu z pohľadu kultúrneho vyžitia?

„Myslím, že to bolo pekné kultúrne obohatenie občanov v nedeľu poobede. A ešte „perlička“: v Trenč. Turnej mali štátne kino, no Turňania chodievali k nám do kina. Aj Bierovčania a Opatovčania.“

Nuž v dnešných časoch sa už toto javí ako totálna rarita. Položme si ruku na srdce, nezaslúžili by sme si aj v dnešnej dobe niečo podobné? Zastaviť, oddýchnuť, pozrieť a prežívať nejeden príbeh, z ktorého sme si mohli vziať ponaučenie...

Dušan Pevný (2017)

Trikolóra

V novembrových dňoch roku 1989, v atmosfére, ktorá valcovala československé dejiny, najmä v prvých dňoch po sedemnástom, keď ešte nič nebolo isté, sme s kamarátom Zdenom Sedláčkom šli na tréning hokejovej Dukly Trenčín. Mal som tam priateľov, hokejistov Ota Haščáka, Roba Krona a ďalších, ktorých sme mali pár týždňov pred týmito udalosťami na besede v našom mládežníckom klube. Ten bol v tých časoch centrum akejkolvek aktivity mladých ľudí v našej obci.

Keď sme na duklianskom štadióne zbadali Ota Haščáka a on nás, pristavil sa prepotený pri nás, ako sme stáli vedľa mantinelu. Slovo dalo slovo, dostali sme sa aj k tomu, čo sa dialo v republike. Veď to nenechalo chladných ani chalanov, hokejistov, ktorých sezóna bola v plnom prúde.

Chceli podporiť tých, ktorým robili radosť svojou hrou, teda divákov, spoločnosť, ktorá ich sledovala. Chceli, aby cítili podporu od nich, športovcov. Tak sme sa dohodli, že na najbližší piatkový zápas, čo bolo týždeň od udalostí v Prahe a pár dní pred generálnym štrajkom nastúpia na dresoch s trikolórou a takto vyjadria svoj postoj.

Pamätám, že to bolo deň pred zápasom. Hovorím Otovi: „*Neboj, zabezpečíme látku, zošijeme trikolóru a pred zápasom donesieme!*“ Ešte sme so Zdenom síce netušili, kde sa nám to podarí zohnať či ušiť, ale už sme mali niečo v pláne...

Hneď ako sme došli domov, sme zbuntošili celé naše rodiny. Šijeme trikolóru! Zdá sa jednoduchá vec. Zošiť trojfarebné pásy po dĺžke. Červená, modrá, biela. A ešte aj aby to vyzeralo... Určiť správnu dĺžku, veď hokejová paža s chráničom, to už je nejaký obvod. Tak sme sa zhodli na dĺžke cca jeden meter. Previazať na mašľu, a tak ďalej...

Bielu zohnať ešte nebol problém, ale modrú a červenú, tak to bola iná vec... Na bielu padli plachty, na modrú záves a staré večerné šaty, ale červenú...??? Prišla však spásonosná myšlienka. „*Zdeno, veď v klube máme starú ruskú vlajku!!!*“ hovorím kamarátovi. Veď viete, taká tá s kosákom. Ani neviem, odkiaľ bola... Hybaj pre ňu. Rozstrihali sme symbol... Veď, áno, zástava je vždy symbol... No teraz išlo o viac.

Ženy našich rodín to zošili a my sme hneď na druhý deň dopoludnia, počas hokejového rozkorčuľovania odovzdali Otovi Haščákovi 30 trikolór. Večer nastúpili chalani, dukliansko-trenčianski, na rukávoch s našou trikolórou a pri „*telke*“ sme hrdó pozerali šoty z hokeja, ako brázdia ľad v zápase, ktorý sledovali tisícky očí.

Dušan Pevný (2019)

Príbeh Františka znova ožil

Členovia a priaznivci FS Rozvadžan si už po desiatykrát pripomenuli príbeh svojho rodáka, zemana Františka Rozvadzského, ktorý opísal spisovateľ Jozef Branecy vo svojom románe Pustovník na Inovci. Je potešiteľné, že ani naši občania nezabúdajú na tohto dobrodinca, ktorý žil na prelome 16. - 17. storočia a bol požehnaním pre celý náš kraj pod Inovcom.

Na jeho pamiatku osadil v blízkosti jaskyne cestovateľ Ivan Bulík so svojimi kamarátmi v roku 2008 pamätnú tabuľu pripomínajúcu jeho životný príbeh. Na vyobrazení je skutočne František Rozvadzský, ktorého portrét s jeho verným psíkom, je najstarším zachovalým obrazom s Trenčianskym hradom, ktorého originál si môžete pozrieť v Zápoľského paláci na Trenčianskom hrade.

Cesta do kopca ubiehala veľmi rýchlo, a to aj napriek niekoľkým povinným zástavkám, a tak sme sa za necelé dve hodinky stretli s ostatnými skupinkami v Chate pod Inovcom. Po krátkej prestávke sme sa vybrali k bývalej jaskyni nášho rodáka, pripomenuli si jeho smutný príbeh a zaspievali jeho obľúbenú pieseň „Ó, Mária, pozri na mňa, na človeka hriešneho...“

(Poznámka redakcie: Túto mariánsku pieseň nosil vo svojom srdci. Písomné zdroje uvádzajú, že František bol zeman, ktorý v mladosti nešťastnou náhodou zapríčinil, že jeho snúbenicu Evu Sokolskú upálili na Trenčianskom hrade ako bosorku. František sa z veľkého žiaľu utiahol do jaskyne pod Inovcom a stal sa pustovníkom. Jeho jediným spoločníkom mu bol jeho verný psík. František sa stal rokmi vychýreným bylinkárom a liečiteľom. Prichádzali za ním ľudia nielen zo Slovenska, ale i z Uhorska. Stal sa požehnaním pre celý kraj. František Rozvadzský sa veľmi kajaľ. Vždy na Veľký piatok niesol drevený kríž z Inovca až do Trenčína. Ku sklonku svojho života požiadal mníchov, aby mu zhotovili truhlu a vyniesli mu ju na Inovec. V tom okamihu, ako si František do nej ľahol, skončil. Františkova duša spočinula v nebeskej náručí a telo naveky odpočíva v skalnej hrobke.)

Potom nasledovala krátka prehliadka pozostatkov zrútenej jaskyne spojená s malou skúškou lezenia po skalách. Po povinnom horolezeckom fotografovaní sa už všetci tešili na „opekačku“ z prineseného proviantu. Po krátkom oddychu sme sa vybrali na spiatočnú cestu dolu kopcom, ale tu sa už menil repertoár a väčšinou už zneli len budovateľské pesničky. Niektorým turistom sa však nepodarilo prísť v časovom limite, a tak s veľkým potešením počkali v seleckej krčme na ďalší autobus.

Na kolesách proti rakovine

V sobotu 25. júna 2016 sa v areáli Evanjelického kostola v Trenčianskych Stankovciach uskutočnila charitatívna akcia „Na kolesách proti rakovine“ v spolupráci s Nadáciou Výskum rakoviny.

Bez akejkolvek nadsázky možno konštatovať, že v našej obci sa uskutočnila ďalšia veľmi vydarená akcia, za zorganizovaním ktorej stoja manželia Petrulovci. Podarilo sa im uskutočniť túto aktivitu po prvýkrát i v našej obci a pritiahnuť na ňu stovky detí i „dospelákov“ zo Stankoviec a okolia. Naozaj zaujímavá a pestrá škála obsahu celej akcie zaujala snád' každého, kto prišiel. K samotnej príprave a organizácii podujatia pani farárka Petrulová povedala:

„Robiť akcie pre širokú verejnosť v nádeji, že prídu ľudia – a s otázkou, či bude mať akcia ohlas, je vždy tak trochu risk. Dúfali sme, že dobrá myšlienka a zaujímavý program budú hybnou silou, ktorá pritiahne čo najviac ľudí. Naša nádej bola naplnená nad očakávania. Možno, že v niektorých zarezonovala téma spojená s chorobou, ktorá sa už objavila hádam v každej rodine a to ich doviedlo na túto akciu, možno to bola snaha podporiť dobrú vec a popri tom urobiť niečo pre seba, veď pohyb je pre nás prospešný.

Táto akcia spojila dve obce, dala príležitosť zapojiť sa do radu tých, ktorí sa snažia myslieť aj na iných. Dlhú sme uvažovali nad tým, či do tejto akcie ísť. Pána Juráša z Nadácie Výskum rakoviny poznáme už dlhé roky z Bratislavy ešte ako študenti Evanjelickej bohosloveckej fakulty. Naše vzťahy sú veľmi priateľské, a preto sme sa nebáli, že peniaze zo zbierky by poputovali niekde inde, než na to, na čo sú určené.

Minulý rok sme navštívili akciu v Bratislave a trochu sme sa pozhovárali o tom, čo je potrebné zabezpečiť. Nebolo toho málo, no čo bolo potrebné, sme vykonali a termín akcie sa blížil. Otázka spojená s počasím bola pár dní pred akciou už bezpredmetná a ostávalo dúfať, že všetko prebehne tak, ako sme naplánovali. Bolo veľmi milé až dojemné sledovať, ako ľudia postupne prichádzali a areál okolo kostola sa postupne zaplňal. Keď prídu ľudia a vidíte, že je ich veľa, je to ako keby vám niekto chytil ruku a povedal, ďakujem.

398

Veľmi si vážime aj postoj Trenčianskeho samosprávneho kraja a pána predsedu – Jaroslava Bašku, že prevzal nad akciou záštitu a osobne ju prišiel aj podporiť. Vďaka patrí aj starostom oboch obcí, pánovi Markechovi a Svätíkovi za ich podporu, angažovanosť a pomocnú ruku podanú na zabezpečenie náležitostí spojených s podujatím. Ak niekde v dedine či v okolí budeme vidieť zelené tričko či šiltovku, náramok, odznak z podujatia, prídu nám iste na myseľ pekné momenty, ktoré sme spoločne mohli prežiť v ono sobotné dopoludnie pri akcii „Na kolesách proti rakovine“, no nielen to, ale snád' aj radosť, dobrý pocit a v skromnosti aj zdravý pocit hrdosti z toho, že sme pomohli dobrej veci.

Vďaka patrí všetkým, ktorí prispeli, za krásny výnos zbierky, ktorý bol doposiaľ tohto roku najvyšší zo všetkých akcií, ktoré sa v rámci tejto kampane konali. Celkový výnos, ktorý bol odovzdaný nadácii, činil 1 900 eur. Bohu vďaka za to, čo sme mohli spoločne zažiť a nech nás všetkých On udržiava pri pevnom zdraví a dáva dostatok dôvodov k radosti v našom živote.“

Za seba i viacerých známych môžem toto podujatie zhodnotiť vysoko pozitívne. Nielen pre rôznorodosť aktivít a zmysluplnú náplň, ale i pre nenásilný spôsob, ako zaujať a osloviť malých i veľkých. Mnohí možno prišli len zo zvedavosti, ale je možné, že nabudúce pritiahnu i ďalších. Takéto podujatie by si určite zaslúžilo trochu väčšiu pozornosť našich médií – rozhlasu, televízie. Tiež priestor medzi kostolom, farou a starou školou je veľmi dobre využiteľný pre realizáciu podobných akcií.

Osobne mi dobre padla prítomnosť príslušníkov polície, ktorí robili koridor pri malej i veľkej cyklo-etape ulicami Stankoviec až do Selca. My, čo pravidelnejšie jazdíme bicyklom, sme si len vzdychli; keby sa naša polícia správala takto častejšie a robila nám priestor i v plnej cestnej premávke. Nehľadiac ešte na to, že sme v sobotu mali jedno-dve pivká v krvi. Chcem za nás všetkých poďakovať organizátorom za ich obetavosť, dobré nápady a čas venovaný nám i samotnej akcii „Na kolesách proti rakovine“.

Záverom ešte radi tlmočíme poďakovanie pána farára Milana Petrulu všetkým, ktorí prispeli do programu podujatia v rámci kultúrneho stvárnenia celej akcie i tým, ktorí akýmkoľvek spôsobom pomáhali pri príprave, organizácii a realizácii podujatia.

Slavo Tomík (2016)

Rodové stretnutie – rodina Sedláčková

14. apríl 2018 bol deň, kedy sa opäť stretli členovia rodu Sedláčkovcov. Rodu, o ktorom prvá zmienka siaha až do 17. storočia, a to do r. 1623. Už 4. rodové stretnutie začalo svätou omšou v Kostole Panny Márie, Pomocnice kresťanov v Trenčianskych Stankovciach, ktorú celebraval kaplán ThDr. Juraj Sedláček, PhD., DiS., taktiež člen tohto rodu a jeden z „otcov“ krásnej myšlienky spracovať rodokmeň a organizovať rodové stretnutia.

Jedným z prvých emocionálne silných dojmov, ktorých v tento deň a večer bolo nespočetné množstvo, bol moment, kedy Jurko (verím, že mi odpustí toto familiárne oslovenie) vyzval prítomných na svätej omši, aby podávanie rúk na znak pokoja nahradili vytvorením veľkého kruhu, ktorý má symbolizovať nekončiacu súdržnosť a spolupatričnosť nášho rodu. Toto gesto vyvolalo úsmev na tvárach zúčastnených, ale zároveň nejednému z nás sa v očiach zaleskli slzy.

Po úvodných zvitaniach, objímaníach a bozkoch, ktoré nemali konca kraja, a tiež otázkach, hlavne staršej generácie k tej mladšej, typu: „*A ty si či? Ty si či?*“ bolo rodové stretnutie Sedláčkovcov oficiálne otvorené príhovorom starostu obce Trenčianske Stankovce Martina Markecha a richtára rodiny Sedláčkovej pána Jána Sedláčka. Obaja nahlas vyslovili pranie všetkých nás, aby táto krásna tradícia bola udržiavaná a zachovaná i pre ďalšie naše generácie.

V „*historickom okienku*“ zaujímavo spracoval tvorca rodokmeňa a hlavný organizátor stretnutia pán Vendelín Sedláček historicky známe fakty a priblížil nám, kam až siahajú prvé zmienky o rode Sedláčkovcov. Nasledovalo neodmysliteľné predstavenie najstarších a najmladších Sedláčkovcov. Tiež vyhľadanie najvyššieho a najťažšieho Sedláčka. K príjemnej atmosfére celého večera nemalou mierou prispel Folklórny súbor Rozvadžan, medzi ktorého členmi má svoje zastúpenie snáď každá vetva tohto nášho rodu. Večer pokračoval tancom za sprievodu hudobnej skupiny Radovanka, rozhovormi „*každý s každým*“, spomienkami na tých, čo nemohli prísť, ale aj na tých, čo už medzi nami nie sú.

A myslím, že práve tí, ktorí už medzi nami nie sú, by mali z tohto štvorgeneračného stretnutia najväčšiu radosť. Preto najmä s ohľadom na ich pamiatku si dovoľím vysloviť presvedčenie, že tak, ako sme sa plní pozitívnych dojmov lúčili na konci 4. rodového stretnutia, tak sa o 5 rokov pri príležitosti 400. ročného výročia prvej zmienky o rode Sedláčkovcov všetci opäť s láskou v srdci, radosťou a hrdosťou stretneme.

Martina Stopková (2018)

Na tretí termín sa podarilo

Pandemické opatrenia sú neúprosne a nevyhýbajú sa ani slávnostiam cirkevného charakteru, či už sú to birmovky, prvé sväté prijímania alebo konfirmačné slávnosti. Pri jednej z takýchto udalostí by sme sa chceli pristaviť. Slávnostná konfirmácia sa mala konať pôvodne v máji tohto roku. Pandemické opatrenia ju zrušili. Ďalší termín bol určený na 11. októbra tohto roku, no keď sa situácia opäť zhoršovala, pani farárka Jarmila Petrulová spolu s rodičmi operatívne reagovala, a tak sa udalosť konala v treťom termíne, a to 20. septembra 2020 v Evanjelickom chráme Božom v Trenčianskych Stankovciach.

Konfirmandi a ich rodičia boli síce ochudobnení o sobotnú skúšku vedomostí, no rodiny a samotní konfirmandi zvládli nedeľnú „ostrú“ slávnosť na jednotku, a tak sa ďalších 13 chlapcov a dievčat stalo plnohodnotnými dospelými členmi cirkevného zboru.

A tak sa pod mottom: „*Oni budú mojim ľudom a ja budem ich Bohom. A dám im jedno srdce a jeden spôsob života.*“ Biblia, Jeremiáš 32,38-39a, sa konfirmácie zúčastnili so svojimi rodinami: Samuel Fabian, Samuel Fábik, Ján Hostačný, Patrik Hrušovský, Adam Hudec, Patrik Jedenástik, Chiara Kováčiková, Samuel Krajčík, Petra Eva Petrulová, Adam Pevný, Simona Plesnivá, Ema Rizeková, Karin Rizeková.

Slávnostnú konfirmáciu viedli kňazi - pani Jarmila Petrulová, pán Milan Petrula a pán Milan Bartko.

Pani farárka Jarmila Petrulová všetkým poďakovala: „*Dovoľte mi poďakovať sa vám a Pánu Bohu za konfirmačnú slnečnú nedeľu, ktorú sme mohli spoločne prežiť v chráme Božom spolu s našimi deťmi a rodinami - ako hrdí rodičia, ktorí sú vďační za svoje deti a pri pohľade na ne si uvedomiť, čo všetko sme spolu prežili a v čom všetkom sme pri nich stáli a podporovali ich. Vieme, že sme v tom neboli sami, ale veľká vďaka za to všetko pokojné, radostné, ťažké, náročné, v tom všetkom nás viedol láskavý Boh.*“

Dušan Pevný (2020)

Silvester v dobových kostýmoch

Kto by nechcel prežiť posledný deň roka podľa svojho gusta a s nevšedným zážitkom? Prežiť ho tak, aby bol dobre naladený pre zvítanie sa s Novým rokom. Vždy je niekoľko možností, ktoré nám spoločnosť či kamaráti ponúkajú, sú rôzne okolnosti, ktoré to ovplyvňujú. No ide v prvom rade o pocit zážitku a nevšednosti tohto populárneho večera či noci. A pravidlom by malo byť stráviť ho tak, aby to za to stálo!

Rozmýšľajú tak ľudia dnes a v minulosti tomu nebolo inak, akurát tých možností na výber bolo menej. Potom bol dobrý nápad zaujímavý pre každého. A my sme nejedna takýto nevšedný Silvester a záver roka pripravili a zažili. Najmä nápad prežiť koniec roka v dobových kostýmoch patril k tým najlepším, čo nás v tých časoch napadol. Podme však k faktom. Boli sme v rokoch 1984 – 1989 taká silná partia mladých ľudí, bolo nás vždy okolo 60 až 80, že nápad urobiť oslavu príchodu Nového roku v dobových kostýmoch bol okamžite odsúhlasený a každý sa tešil na posledný decembrový deň.

Kostýmy sme si objednali v divadelných skladoch a archívoch v Martine. Už len cesta pre ne bola neuveriteľným zážitkom. Všetci vybrať a doviezť viac ako 80 dobových kostýmov bola fuška. Na zväzarmovskej „tisícdeväťstojke“ po starých cestách na Žilinu bola cesta zážitok sám o sebe. Keď sme mali vybrané oblečenie pre všetkých, priamo sme boli pre ne šiesti, tak sme museli „na vlastnú krv odprisahať“, že ich vrátíme nepoškodené. A dnes už môžeme povedať, že sme v požičovni uviedli ako skutočný dôvod výpožičky alegorický novoročný sprievod po obci a nie oslavu príchodu Nového roka. Veď tá nádhera gotických, barokových rokokových oblečení a neuveriteľný štýl „biedermeiera“ či uniforiem uhorských vojakov bol neskutočný. A jeden Charlie Chaplin navyše, no ... proste, keď sme sa v deň akcie na seba pozreli, neverili sme svojim očiam, akí baróni, grófi či králi z nás boli. A tie naše kráľovné, panie dvorov, proste dievčatám kostýmy neuveriteľne pristali. Pripadali sme si ako vo filme o tej „šilene smutnej princeznej“, akurát, že všetci so širokým úsmevom na tvári.

402

Zraz sme mali v klube v Malých Stankovciach. Keď nás zbadal náš šofér autobusu Jožko Urbánek ako vyzeráme, tak sa zmohol iba na: „Tak toto som ešte neviezol...!“ No nálada bola okamžitá, nehovoriac o tom, čo sa po ceste minulo tovaru...

Štyri páry chlapcov a dievčat si pripravili pod taktovkou pána Gregora úvodný šľachtický dvorný tanec, hudbu mal na starosť náš kamarát Miško Csillagi. Časníčky iba nemo krútili hlavami. Pasovali sme zopár chlapcov za rytierov. Hlasovali za najkrajšiu dvornú dámu. No najmä bavili sa tak, že na to do smrti všetci budeme s úsmevom spomínať. A pri tom všetkom nepoškodiť

kostýmy a zvládnuť emócie, to boli nadľudské výkony...

Ťažko už po rokoch povedať, čo, či kto bol najzaujímavejším príbehom toho večera. No náš Silvester v dobových kostýmoch mal taký ohlas, že sa o ňom dozvedel aj známy televízny a rozhlasový moderátor Gabo Zelenay. Ten nás nahovoril, aby sme o rok túto akciu zopakovali a on nám garantoval, že s nami urobí živé vstupy počas silvestrovského vysielania štátneho rozhlasu pre celé Slovensko. No nám nebolo viac treba. Know-how sme už mali „zmáknutý“, tak čo? Bude aspoň zábava. A slovo dodržal.

Ďalší rok sa teda silvestrovský program v rádiu vysielal pod taktovkou Gaba Zelenaya už od rána až do polnoci. Pán Zelenay šiel spolu s Dodom Studenícom (pretekár) na závodnom špeciále od Čiernej nad Tisou až do Bratislavy okolo Tatier. Zastavoval sa v mestách po trase. Robil priame vstupy do živého vysielania zo zaujímavých akcií alebo so zaujímavými ľuďmi. A do toho my, mladí Stankovčania, síce v Klobušiciach, no predsa my. Robili sme meno našej obci medzi všetkými mestami.

Už od tretej popoludní, „naštelovaní“ v zámočku, zábava v plnom prúde, „rozhlasácke“ nitky a linky naťahané, čakali sme na chvíľu „svetskej slávy“. Podarilo sa. Niekedy medzi piatou až šiestou prišla naša historická chvíľa. Gabo Zelenay medzi nami, obkolesený dámami a pánmi, zábava v plnom prúde, a do toho vstupy a debaty s ním do silvestrovského vysielania. Naši to doma všetci počuli... Nechať sa uniesť zanietenosťou pána Zelenaya a jeho skvelým humorom bol nevšedný zážitok. Videli sme na jeho očiach, ako sa mu u nás páči – veď viesť debatu na tému našej neobvyklej myšlienky – zažiť Silvester inak ako ostatní, to sa nám všetkým hlboko vrylo do pamäti. Mal som šťastie hovoriť priamo s ním a ostali mi na tie okamihy trvalé spomienky, ktoré sme si s pánom Zelenayom neskôr nejdennrát pripomenuli. Odmenou za náš živý vstup boli pesničky na želanie ostatným Slovákom, poslucháčom rádia. Pamätám si, že sme vybrali pesničku od môjho dobrého priateľa Paľa Haberu a kapely Team – Malá nočná búrka. Nahrávku celej relácie som donedávna opatroval v škatuli, no viem, že v archívoch Slovenského rozhlasu z osemdesiatych rokov je celá relácia zaznamenaná.

Samozrejme, po odchode „rozhlasákov“ zábava pokračovala do skorého rána Nového roku. Takú dlhú silvestrovskú oslavu som viac nezažil. No mali sme jeden neuveriteľný a úžasný zážitok v spoločnosti vyššie spomenutých pánov. To bola udalosť, ktorá sa stane v živote asi len raz. A počulo ju celé Slovensko!

Dušan Pevný (2017)

Som tu spokojný človek – Pavol Múdry

Naša obec sa neustále rozrastá, zvyšuje sa počet obyvateľov, a to vo veľkej miere zásluhou občanov, ktorí sa do obce prisťahovali. Jedným z tých, ktorí sa v obci natrvalo usadili, je aj Pavol Múdry s rodinou. Už 13 rokov býva v rodinnom dome v miestnej časti Malé Stankovce. Je to človek skromný, pracovitý, je členom Kultúrnej komisie pri OZ, je aktívny vo folklórnom súbore Rozvadžan, má niekoľko koníčkov a zaujímavých záľub. Položili sme mu zopár otázok, aby nám porozprával o živote v našej obci z pohľadu človeka, nie nášho rodáka, a aby nám priblížil svoje koničky a záľuby.

Kde ste žili pred presťahovaním sa do Trenčianskych Stankoviec, čo vás viedlo k zmene bydliska a kedy ste sa presťahovali?

„Do svojich 22 rokov som býval v Neporadzi. Po svadbe sme 21 rokov bývali v Trenčíne. Keďže ja som z dediny a manželka mala obe babky v Neporadzi, kam chodila ako dieťa na každé prázdniny, obaja sme akosi bytostne chceli ísť bývať na dedinu. V rodnej obci by nebol problém bývať, len to bolo na každodenné dochádzanie do práce v Trenčíne trochu ďaleko. V roku 2002 sme hľadali niečo vhodné v Trenči. Turnej, v Soblahove a podarilo sa nám to až tu, v Trenči. Stankovciach. Kúpili sme staršiu chalupu a v marci 2003 sme sa presťahovali.“

Ako hodnotíte s odstupom času svoje vtedajšie rozhodnutie, splnili sa vaše očakávania? Aké vidíte pozitíva života v našej obci a čo vám tu chýba?

„Jednoznačne a bez okolkov pozitívne. Nič by som na svojom rozhodnutí nemenil. Snáď len to, že mohlo byť aj skôr. Ale to by sme tu potom nemuseli byť. Bolo to v tom správnom čase. Naviac ako bonus sme sa sťahovali v sobotu, keď mala moja manželka narodeniny. Povedala, že sa jej splnil životný sen. Môže dosiahnuť muž ešte niečo viac, ako keď sa mu podarí splniť žene jej životný sen? A ešte k tomu svojej? Trenčianske Stankovce sú obec, kde je dobrá občianska vybavenosť, autobusová dostupnosť, neustále sa v nej niečo robí – opravuje, skrášľuje a veľa sa stavia. A čo mi chýba? Z dôležitých vecí zatiaľ v podstate nič, som tu spokojný človek.“

Vo voľnom čase sa venujete práci s drevom. Ako ste sa k tejto záľube dostali, čomu konkrétne sa venujete a čo ste už stihli vytvoriť?

„Práca s drevom znie možno trochu nadnesene. Je to len taká záľuba. Vyrobil som pár drevených hračiek pre deti, keď boli malé, vystrúhal som si drevené šachy. Keď sme sa sem nasťahovali, zhotovil som altánok s krbom, sušiak na bielizeň, studňu, prístrešok pre auto, plot, a na čo som trochu sám hrdý – sušiareň ovocia. Murovanú s drevenými lieskami. Zmestí sa tam zhruba 60 kg surového ovocia a kúri sa klasicky drevom. Jedna várka sa suší 3 dni. V poslednom čase robím už len darčkové obaly na fľašky k narodeninám. A tiež

záchodíky a vtáče búdky aj so žartovnými veršíkmi. Už som ich spravil okolo 200. Kamaráti a známi mi vravia, aby som vyrobil zopár kusov a prezentoval ich na obecných dňoch. Uvidím, čo sa mi podarí.“

Vieme, že sa venujete aj literárnej činnosti. Čomu konkrétne a aké máte výsledky a plány do budúcnosti?

„Je to poézia a písal som to zo začiatku len pre moju manželku. Sú to kratučké básne, niektoré aj kúštik dlhšie. Žiadne svetové diela, ale zato od srdca. Sú o láske, o živote, o ľuďoch, o Bohu, o tom, akí sme, akí by sme mali byť a potom aj verše žartovné. Zatiaľ sú z toho 4 knižky. Sú to: PRE TEBA, LÁSKA, HLADÁM HVIEZDY a DO KONCA ŽIVOTA. Všetky boli vytlačené len samizdatom po 12-tich kusoch a rozdal som ich po rodine. Okrem prvej, ktorá vznikla ešte v Trenčíne, som z ostatných troch dal po jednom kuse aj do obecnej knižnice tu v Trenčianskych Stankovciach. Ak by si to chcel ktosi náhodou požičať a prečítať, musí to hľadať pod pseudonymom „Paľo BEDNÁR“ (Bednárová bola mama zaslobodna). A plány do budúcnosti? Chcel by som napísať ešte aspoň jednu, ale až na dôchodku (ak dožijem), lebo akosi mi v poslednej dobe nevychádza čas.“

Aké sú vaše ciele do budúcnosti, čo sa týka vašich záľub, kultúry a folklóru?

„Ciele do budúcnosti? Len jeden jediný, byť zdravý. Ak by sa toto splnilo, tak potom možno by som raz dobehol toho Ferka Letka z folklórneho súboru Rozvadžan (83 rokov).“

Štefan Šmatlák (2017)

Deti v pohybe v školskej telocvični

Noviny Čidlo, ukážka titulnej strany

Obraz Františka Rozvadského

Rozhodkyňa babka Anna Mišechová

Silvestrovské číslo Čidla

Starostka Beňovičová gratuluje futbalistom k víťazstvu v súťaži

Amatérski hokejisti vo Veľkých Stankovciach

Naši futbalisti v zápase so Slovanom, na zemi Michal Sedláček

Na kolesách proti rakovine

Silvester v dobových kostýmech, Gabo Zelenay a Dušan Pevný

Silvester v dobových kostýmech

Plesová atmosféra

Beseda s Ondrejom Prostreďnikom ml.

Na besede so Svetozárom Štukovským (prvý zľava)

Reprezentácia obce Trenčianske Stankovce a Valentína Terešková
- prvá kozmonautka (druhá z prava)

Konfirmandi 2020

Sprievod počas primícií Juraja Sedláčka, 2001

Pochovávanie basy v roku 2009

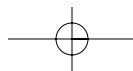
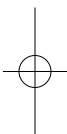
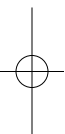
Fašiangy v Stankovciach s členmi Garážanky

Tankové dni Laugaricio

Vatra - Jánske ohne pri Váhu

X.

Záľuby, umenie, šikovnosť

(šikovné ruky Stankovčanov)

Heligonkár – Ľuboš Šišovský

Iste ho veľká väčšina Stankovčanov dobre pozná - s neodmysliteľnou heligónkou, úsmevom, dobrou náladou a s piesňou na perách sa zúčastňuje obecných akcií. Vystupuje s folklórnym súborom Rozvadžan, hral mnohým občanom našej obce pri ich životných jubileách. Je to pán Ľuboš Šišovský. Pred jeho blížiacimi sa narodeninami (60 rokov) sme mu položili zopár otázok.

Ľuboš, bol vo vašej rodine nejaký muzikant alebo sa to hranie u teba objavilo len tak zrazu, akoby z ničoho nič ?

„Na harmonike hrával už môj dedko a aj môj otec, takže hudba bola súčasťou môjho detstva, a tak, čo si pamätám, vždy som chcel hrať aj ja.“

Začínal si hneď s heligónkou?

„Nie, ako chalan som hral na ústnej harmonike. Na heligónke som začal skúšať ako 16 - 17 ročný a na základnú vojenskú službu už išla so mnou. Tam som sa zúčastnil asi aj na prvom mojom verejnom vystúpení. Bol to ASUT - Armádna súťaž umeleckej tvorivosti. Hrával som chalanom v kasárňach, ale aj na vychádzkach po krčmičkách. Odvtedy akoby mi tá heligónka prirástla k srdcu a stala sa mojou súčasťou.“

A čo po vojenčine?

„V podstate čo začalo tam, pokračovalo aj doma s kamarátmi po večeroch, po zábavách. A keď som sa potom oženil (manželka Ala prízvukuje, že veľmi dobre!), tak sme s priateľom Peťom Hlávekom začali hrať vo dvojici - ja heligónka, on ozembuch. Skúšali sme doma v kuchyni, v obývačke a robili pritom taký strašný rachot, až to naše manželky prestalo baviť a „vyhodili“ nás z domu skúšať do garáže. A tak vlastne vznikol názov Garážanka.“

Ale v terajšom plnom zložení Garážanky ste piati.

„Asi desať rokov sme boli len dvaja, no potom prišiel Miro Pecháček. Peter začal hrať na saxofón a Miro na ozembuch. A zasa - po pár rokoch začal Miro hrať na klarinet a ozembucha sa chytila Magda Hanková. Ako posledný, asi pred štyrmi rokmi, prišiel Milan Belej, aj s basou, a tak sme už komplet kapela.“

V tomto zložení ste už vystupovali aj v prvom ročníku veľmi úspešného projektu RTVS - Zem spieva. Ako si na to spomínaš?

„Veľmi dobre. Bola to životná i muzikantská skúsenosť, ktorá sa nedá zaplatiť, a na ktorú sa nedá zabudnúť. Na castingu v Martine bolo vari 1500 prihlásených a z toho viac ako 200 hudobných zoskupení. Postúpili sme do hlavnej súťaže do Bratislavy pred televízne kamery. Zistili sme, že sme rovnocennými partnermi s hociktorou ľudovou kapelou na Slovensku. Zložením jednotlivých nástrojov sme boli dokonca unikát. Ambasádorkou nám bola Eva Máziková, ktorú sme pri prezentácii našej kapely v Stankovciach privítali i s TV

štáboom, ako ináč - v garáži. Ved' sme predsa Garážanka. Bola s nimi psina - veľmi dobre sa na to spomína. “

Aké bolo tvoje najdlhšie vystúpenie?

„No, to bolo iste na Kykuli, kde som hral takmer bez prestávky desať hodín. Nehral som len vtedy, keď som sa chcel napiť alebo som šiel na WC. No na druhý deň som mal presilené a opuchnuté celé zápästie a bolelo to skoro týždeň. A druhé, trochu iné, bolo, keď som raz v piatok poobede odišiel hrať kamarátovi na narodeniny na Hámre s tým, že po polnoci som doma. Zdržal som sa do sobotného rána. Cestou domov som sa stavil na benzínke v Turnej a čo čert nechcel, došiel tam druhý kamarát a hneď ma stiahol na oslavu k nemu. Domov som došiel v nedeľu ráno okolo desiatej hodiny, pomedzi ploty s heligónkou na pleci, keď ľudia išli do kostola. “ Manželka Ala dodáva: „Mala som už o neho strach, či sa mu niečo nestalo. Mobil si zabudol doma, nevedela som presne ku komu šiel a meškal už bezmála 30 hodín. Nevedela som, či volať do nemocnice alebo na políciu. Keď som ho v nedeľu ráno zbadala pri bránke, tak v tom momente mnou prebehli súčasne dva pocity. Strašne som sa potešila, že sa mu nič nestalo a vzápätí by som ho roztrhala v zuboch, že sa neozval, čo je s ním. Odvtedy už mobil nezabudol. “

A máš aj nejakú veselšiu príhodu?

„Takých je veľmi veľa. Pamätaná je ale dovolenka, ktorú poriadal TJ SOKOL na chorvátskom Brači. Mali sme zaplatený výlet loďou a v prístave pri čakaní na loď sme začali hrať. Za chvíľu sa tam nakopilo veľa ľudí - tých, čo išli s nami, ale aj náhodne idúcich okolo. Po naložení si nejakí Nemci dokonca najali lodný taxík a šli za našou loďou. Na palube sa to neskutočne všetko bavi- lo, spievalo, pili sa štamperlíky za štamperlíkmi. Dodnes sa čudujeme, že nikto nespadol do mora. Po príchode do prístavu sa pokračovalo a pri pochode mestom so spevom smerom k hotelu, kde sme bývali, nám miestni ľudia otvárali dvere, brány a volali nás k sebe. Ani nevieme ako a kedy sme sa dostali na hotel. “

A čo deti, vnuci - budeš mať pokračovateľa?

„Deti sa veľmi nepotatili. Ale vnuci a vnučky radi spievajú, a keď prídu k nám, tak sa nevedia dočkať, kedy vytiahnem heligónku. Ten najmladší si ju už zo skrine ťahá aj sám. A keď mu ju chcú zobrať alebo má ísť domov, tak sa jeduje ako čert. “

Luboš, čo ti dala a dáva hudba a spev?

„Heligónka putuje so mnou po celý život. Je to celoživotný koníček, teší vo chvíľach pohody a pomáha prekonať smútky a bôle vo chvíľach ťažkých. Je to relax, s ktorým je najlepšie až do rána (vidím, že Ala s tým relaxom do rána až tak moc nesúhlasí...). “

Pavol Múdry (2020)

Ked' relaxujem, „pedigujem“ – Pavol Kurtiš

Košikárstvo je pletenie, prípadne aj predaj predmetov z prútia, z koreňov drevín, z lubov, z kukuričného šúpolia i zo slamy (prírodných pletív). V minulosti bola najviac rozšírená výroba košov z prútia, doložená na území Slovenska z raného stredoveku a nepochybne známa aj v storočiach predtým. Z výroby na vlastnú potrebu sa košíkárstvo stalo domáckou výrobou, no remeslom bolo ojedinele: jediný košíkársky cech je známy z Pukanca (vznikol v 17. storočí). Pletenie košov bolo aj v nasledujúcich storočiach všeobecne rozšírené. Koše boli do 20. storočia súčasťou vybavenia každého roľníckeho hospodárstva. Používali ich remeselníci, obchodníci, aj v mestských domácnostiach.

Košikárstvo sa rozvinulo najmä na prelome 19. a 20. storočia. Na Slovensku bolo asi 270 kvalifikovaných a vyše 1 000 domáckych košíkárov. Koše sa predávali na trhoch, jarmokoch, podomovým obchodom a cez priekupníkov. V 50. rokoch 20. storočia bolo košíkárstvo ako živnosť nahradené výrobou pre ÚEUV a výrobné družstvá. Patrónom košíkárov bol sv. Anton Pustovník, ktorý žil na prelome 3. a 4. storočia.

Aj naša obec sa môže pochváliť mladým mužom, ktorý sa už šiesty rok venuje modernému spôsobu pletenia úžitkových predmetov. Ako som už naznačila, modernému preto, že na pletenie nepoužíva prútie, ale prírodný materiál s názvom „pedig“, ktorý je dovážaný z trópov juhovýchodnej Ázie. Je to vnútorná časť stonky ratanovej liany Calamus rotang alebo ratanu. Táto liana má stonku hrubú iba pár centimetrov a dlhú až 100 metrov. Drevo má veľmi svetlú farbu podobnú lipovému drevu. Používa sa na výrobu nábytku, košíkov, bičov a hudobných nástrojov.

Milí čitatelia, s potešením vám predstavujem pokračovateľa tradičného remesla „košíkárov“ – Pavla Kurtiša, ktorý sa k pleteniu dostal podľa jeho slov „náhodou“ počas jednej z návštev u jeho svokry, ktorá práve pletla z pedigu. Nebola však v rodine prvou, priúčala sa pri jej otcovi, ku ktorému chodí Pavol po rady doposiaľ. Keď odpovedala na Paľkove základné otázky o tom, čo práve robí, či je to ťažké, či by to aj on zvládol, zvedavosť prerástla k činu. Pokus vyšiel a na svete bol jeho prvý košík do necelých dvoch hodín. A tak sa to začalo... Jeho relax pri tvorivej činnosti najmä v zimnom období, a keď ho pohltí „nadšenie pliest“ aj kedykoľvek v priebehu roka.

Na moju ďalšiu otázku, ako vzniká ten ktorý výrobok, dostávam takúto odpoveď: „Mám k dispozícii vyrobené dno, na ktoré založím osnovy, tie sa opletajú do požadovanej výšky. Nakoniec sa na vrch urobí tzv. uzávierka. Podľa želania upravím farbu výrobku lakom.“

Keďže moja zvedavosť rastie, dozvedám sa ďalej, že doteraz uplietol približne štyridsať predmetov a to podnosy, kvetináče, košíky. Venuje sa prevažne

výrobe drobných vecí, pričom mi s nadšením opisuje, že videl na výstave upletený aj vlak, dokonca autíčko väčších rozmerov.

Pýtam sa, odkiaľ má takú zručnosť, a keď počujem odpoveď, iba sa usmievam, keďže vyučený krajčír, v súčasnosti pracujúci so stavebným materiálom, musí mať „*vyčibrený*“ zmysel pre estetiku a cit v rukách.

Ja sama sa pýšim podnosom od Paľka. Nie je to iba obyčajná „*tácka*“ na prenos šálok kávy, ale predmet, ktorý má v sebe zakódovaný kus citu, umu, lásky k tradícii, skromnosti obyčajného človeka. Nežiadala som o ňu, dostala som ju „*len tak*“, čo jej pridáva na hodnotu.

Paľkovi prajem, aby mu sv. Anton Pustovník pomáhal pri tvorbe, z ktorej má podľa jeho slov najväčšiu radosť vtedy, keď vidí, že potešil svojím výtvorom iného človeka. Želám mu veľa podarených kúskov, trpezlivosti a odkazujem mu – pokračuj a odovzdávaj skúsenosti ďalej, ak sa nájde záujemca o takúto tvorbu.

Vedť o tom to je, rozdávať radosť okolo seba. Nezištne, tak naozaj.

Veronika Kováčiková (2018)

Zdroj: wikipedia.cz, <http://survivor.sk/kosikarstvo> o minulosti a vrbovom prúti/

Mimoriadny úspech vo Viedni – Jozef Kutaj

Trenčiansky región je známy predovšetkým výrobou kvalitných destilátov. Je však veľmi nezvyčajné, ak sa naša oblasť spája s vinohradníctvom alebo s vinárstvom. O takýto zázrak sa pričínili náš spoluobčan Jozef Kutaj, ktorý sa stal svojím prístupom a hlavne kvalitným vínom dorobeným vo vlastných viniciach konkurencieschopným aj najvyhlásenejším vinárstvám z celého sveta.

V minulom roku sa zúčastnil na jednej z najväčších a najvýznamnejších súťaží vinárskeho sveta AWC Vienna. Počet prihlásených vzoriek vín sa pohybuje každoročne okolo 12 000 a počet zúčastnených vinárstiev dosahuje vyše 1700 z takmer 40 krajín celého sveta. A v takejto mimoriadnej konkurencii uspeli aj vzorky z jeho vinárstva VINUM KULT.

Majiteľ vinárstva Jozef Kutaj s uspokojením skonštatoval, že ho veľmi teší tohtoročný úspech hodnotených vzoriek, veď z prihlásených vzoriek boli ocenené nasledovné: „*Alibernet 2015 - zlatá medaila, Pálava 2017 - zlatá medaila, Zweigeltrebe rosé 2017 - strieborná medaila, Rulandské šedé 2017 - strieborná medaila, Sauvignon 2017 - strieborná medaila, Pesecká Leánka 2017 - strieborná medaila, Merlot 2016 - strieborná medaila. Len tri desatiny bodu chýbali do udelenia striebornej medaily aj Rizlingu vlašskému 2017 a ružovému Cabernetu Sauvignon 2017 a tak bola vínam udelená Pečať kvality. Ocenenia sú pre nás o to vzácnejšie, že väčšina vín (PÁL, RŠ, SVG, RV, ZW) pochádza v prvej plnohodnotnej úrody vlastného vinohradu v Novom Meste nad Váhom. Naznačuje tak jeho veľkú kvalitu, ako aj potenciál do budúcnosti a našu celoročnú správnu prácu v ňom.*“

Akým spôsobom sa hodnotia predložené vzorky ?

„Keďže na hodnotenie vína neexistujú objektívne metriky, ktoré sa dajú exaktne merať, tak si dovoľím krátky exkurz do systému štandardného hodnotenia. Víno sa hodnotí per partes (po častiach) v štyroch kategóriách vzhľad, vôňa, chuť a celkový dojem. Najmenej bodov môže víno získať za čírosť a najviac za harmóniu chuti. Navyše na ohodnotenie vína má degustátor pomerne málo času a hodnotí na základe veľmi malej vzorky. A väčšinou sa hodnotí anonymne. Degustátor navyše netuší, odkiaľ víno pochádza, a tak vôbec nezhľadňuje, čo je pre danú oblasť prirodzené a čo nie. Takto postavený systém hodnotenia sa snaží o nejakú mieru objektivity, ale má svoje vážne systémové nedostatky. Keď to zjednoduším, tak sa v podstate hodnotí primárne intenzita a kvalita prvého dojmu a vôbec sa neposudzuje charakter, pitnosť a perspektíva vína. Víno hodnotíte hlavne pre seba a svojich priateľov. Nezabúdajte dávať vinárom spätnú väzbu. Pri svojom hodnotení sa neunáhľite – jeden dúšok spravidla nestačí. Dobré víno sa dá jednoducho poznať aj tak, že máte chuť na ďalší pohár. Toto, samozrejme, platí iba pre tých, čo víno nepokladajú za alkohol.

O tom, prečo víno nie je alkohol nabudúce. “

Akým spôsobom sa môžeme dostať k týmto výnimočným vínam?

„Na systém predaja sme pre vás vytvorili kontaktný formulár, cez ktorý je možné víno objednať. Vína objednávajte priamo na mailovej adrese cez kontaktný formulár na našej stránke www.vinumkult.sk, v podstránke kontakty, prípadne v pracovných hodinách telefonicky. “

Vendelín Sedláček (2019)

Akademik z „Minárikovského mlyna“ – Ivan Minárik

V tomto čísle HLAS-u by sme Vám radi predstavili zaujímavého človeka, ktorý býva v našej obci. Akademický maliar Ivan Minárik žije v rodičovskom dome v Malých Stankovciach, v lokalite bývalého „Minárikovského mlyna“ (oproti zdravotného strediska).

Ivan Minárik sa narodil v roku 1959 v Trenčíne. Po ukončení gymnázia a jednoročnom štúdiu práva absolvoval Vysokú školu výtvarných umení v Bratislave, katedru monumentálnej maľby. Po ukončení štúdia v roku 1985 a výstave diplomových prác absolventov VŠVU prezentoval pravidelne svoju tvorbu na kolektívnych výstavách (Minárik, Mosný, Oravec, Krajčo, Ruman a i.). Individuálne svoje diela vystavoval v Trenčíne, Budapešti, Prahe, Viedni, Varšave a v ďalších mestách. V Trenčianskych Stankovciach mal inštalovanú výstavu v Obecnom úrade v roku 1997. Pôvodne mal ateliér vo svojom byte v Trenčíne, neskôr si však postavil nový na pozemku vedľa rodičovského domu. Tu začínal spoznávať výhody vidieckeho spôsobu života. Väčší priestor, pokojné a príjemné prostredie na tvorbu, odpočinok i relax. A keďže platí, že každé zlo je na niečo dobré, práve víchrica v roku 2004, ktorá takmer zničila rodičovský dom, keď posunula celý štít domu, bola impulzom pre úpravu a vkusnú „prerábku“ celej chalupy v štýle zachovania jej pôvodnej architektúry.

Na opísanie výtvarných diel Ivana Minárika si pomôžem slovami PaedDr. Eleny Porubánovej, kurátorky Galérie M. A. Bazovského: *„Obrazy odhaľujú len zmyslovým pôsobením cestu k poznaniu, že hodnota diela je viac intuitívna a subjektívna, rozpoznateľná skôr citom, než rozumom. Sú charakteristické trvalým uvoľnením formy, opustením reálnych tvarov a odklonom od závislosti na videnom svete. Prevládajú dynamické farebné kompozície, v ktorých spleť čiar, zložitý rytmus plôch a znakov, kontrastné farebné plochy a línie určujú charakter obrazovej plochy. Zmyslom obrazov je hľadanie vzájomných harmonických, tvarových i kompozičných vzťahov a súvislostí. Odráža sa v nich rytmus života, unikajúce a zároveň na seba nadväzujúce dojmy a fragmenty.“*

420

Za seba môžem povedať, že na tieto obrazy sa nestačí len pozerieť, ale ich treba vnímať zmyslovo a podvedome.

Môžeš nám povedať niečo o svojich umeleckých začiatkoch?

„To sa musím vrátiť do svojich školských rokov, keď som navštevoval Ľudovú školu umenia v Trenčíne, v ktorej v tých časoch vyučoval pán Marián Súčanský s manželkou. V gymnaziálnych rokoch sa tam vytvorila dobrá partia ľudí (Gerlici, Vydrnák, Lubina, Krajčo, Furdíková a i.). Do LŠU sme chodili jedenkrát týždenne a učili sme sa nielen maľbu, ale i modelovanie a grafiku.“

Ako si sa dopracoval k štýlu, ktorý ťa charakterizuje?

„Skončíš školu a každý skúša robiť niečo svoje. Hľadáš to, čo ťa zaujíma a v tom sa snažíš posúvať a vnútorne cítiš, že by to tak malo byť. Inak by si kopíroval niekoho iného. Akoby sme všetci stáli na pleciach Leonarda da Vinciho a hľadali si tam svoje miesto a pokúšame sa dostať na ten vrchol pyramídy. Čo sa týka moderného umenia, je potrebné prekročiť tú pomyselnú čiaru medzi gýčom a umením. Vraveli mi: „Urob také veci, ktoré sa páčia a dobre sa predávajú. Potom si môžeš robiť to svoje umenie“. Ale to je bludný kruh. Ak sa prispôbiš tomuto vkusu, neocenia ťa a budú ťa tlačiť stále nižšie, a k svojej pôvodnej myšlienke sa ani nedostaneš.“

Akú techniku používaš pri svojej tvorbe ?

„Je to kombinovaná technika. Spájanie materiálov, kresby ceruzkou, farbou, pastelom do jednej línie. Používam rôzne materiály – olej, akryl, piesok, textilie a i. Vyhovuje mi štruktúra, keď to nie je prvoplánové a neurobiš to na prvý pocit. Častokrát sa tie vrstvy kopia ako sedimenty v mori. Na plátno dáš len to, čo si zažil, to, čo ťa osloví, alebo v tom okamžiku ti to vyhovuje. Či už je to podvedomé, alebo zažité niekedy dávno, vynorí sa ti to v spomienkach. Obraz vzniká postupne, tak ako ťa ovplyvňujú rôzne pocity – dobré i zlé. Až čas odmeria hodnotu diela.“

Prečo všetky obrazy nesú prívlastok „Bez názvu“ ?

„Nechcel som dávať návod na pozeranie sa na obraz. Nechám to na človeka. Keď dáš obrazu názov, ovplyvníš diváka, ktorým smerom sa má na dielo pozeráť. Podporíš fantáziu, každý si nájde v ňom, čo potrebuje.“

Aký je záujem ľudí o tvoje diela ?

„Niektoré povie: „Mne sa to nepáči.“ Tebe sa to nemusí páčiť, ty si môžeš nájsť to, čo ťa oslovuje. Toto dielo môže osloviť niekoho iného. Všetkých nezaujíma. Môžeš vystavovať napríklad na stanici, kadiaľ prejde veľa ľudí, ale je otázkou, či ich to zaujíma. Raz ma oslovil mladý manželský pár, že si odo mňa niekedy kúpia obraz. Prešlo viac rokov, medzitým si postavili dom, prišli za mnou, kúpili obraz a zavesili si ho do obývačky. Ich jednoducho oslovuje. Záujem o obrazy nebude nikdy masová záležitosť.“

Pred svojím domom si vytvoril zaujímavý monument pripomínajúci kríž.

„Nebol to úmysel, vznikol postupne. Staré veci, ktoré som doma ponachádzal alebo mi poprínášali susedia, som postupne priváral na základ. Bolo mi ľúto ich vyhodiť. Dostali ešte šancu na využitie. Je to spomienka na ľudí, ktorí tu žili, a na to, čím sa zaoberali. Sú tam staré „petlice“, kince, skoby, kľúče, česák na dobytok a iné veci, ktoré používali a často držali v rukách. Sú „ochytané“, a preto sú zaujímavé.“

Slavo Tomík (2016)

Majsterka vitráže – Žaneta Beňová

Asi 20 rokov dozadu som bola pracovne v Taliansku (zber ovocia). Volám sa Žaneta Beňová a strávila som tam pol roka. Počas toho sme mali ubytovanie vedľa pána, čo mal vitrážnu dielňu. Spozornel, keď zistil, že mám sklon k maľovaniu a tak ma požiadal o spracovanie jedného návrhu. V konečnom dôsledku bol veľmi spokojný a tu sa to celé začalo. Naučil nás tam techniku a spracovaniu skla do tzv. „Tiffany“ techniky, presný postup od samotného návrhu až po konečnú realizáciu.

Po čase som sa vrátila domov a položila som si otázku, či neskúsiť v tomto pokračovať aj tu. Otvorila som si živnosť a začala postupne s maličkými zákazkami robenia vitráží do kuchynských dvierok, zrkadiel, presklenie interiérových dvier a podobne. Práčne som obiehala výrobcov nábytku a kuchýň, veľmi dobrá cesta bola komunikácia priamo s ľuďmi, čo navrhovali interiér od samého začiatku. Žiaľ, ani to nebolo dosť na to, aby som bola schopná vyžiť v istote. Prišla doba, kedy som zvažovala túto činnosť ukončiť. Ale niekto chcel, aby sa tak nestalo. V hodine dvanástej sa mi ozval človek, čo tiež pracoval na vitrážach. To bol však stupeň odbornosti, ktorý bol pre mňa v tej dobe nedosiahnuteľný. Tento človek pracoval v tomto obore ako reštaurátor starých vitráží. Zavolať mi a poprosil o pomoc, lebo mal práce veľmi veľa a termíny mu už horeli. Ponúkol mi zaškolenie a vedenie v tomto obore. Ja som povedala: „Prečo nie, skúsme to.“

Spoločne sme zreštaurovali nádherné vitráže v Banskej Štiavnici, v kostole sv. Kataríny, krásne vitráže, vtedy staré cca 300 rokov. Viete, ako sa hovorí: „Ak niekto nevie plávať, treba ho hodiť do vody.“ Toto bolo tiež tak a dalo mi to veľmi veľa. Od tejto doby sa plnohodnotne venujeme nielen tvorbe nových vitráží technikou „Tiffany“, ale aj reštaurovaniu a záchrane starých vitráží, maľbe na sklo, vkladaniu vitráží do olova, a taktiež dávame vitráže aj do izolačného dvojskla. Po tejto skúsenosti som sa dostala k ľuďom - sklárom v Čechách, kde som si zaplatila niekoľko odborných školení maľby na sklo, „fusing“ (tavenie skla), zakúpili sme dve „fusingové“ pece, v ktorých vypaľujeme aj sklá s maľbou na vysoký výpal, keď sa maľba zapečie do povrchu skla. Mala som tú česť spolupracovať s umeleckými maliarmi nielen na samotnom návrhu, ale pracovali popri mne v dielni, a tak vznikli krásne a jedinečné práce.

Asi 11 rokov späť som firme dala meno Arte Vetro a stali sme sa spoločnosťou s ručením obmedzeným. Tak sme sa ako firma vypracovali do pozície, kedy nás oslovujú z reštaurátorskej komory a žiadajú nás o riešenie znehodnotených starých vitráží.

Vitráže sme robili pre mnohých známych ľudí. Neviem, či môžem spomenúť konkrétne mená, radšej asi nie. No napríklad jednu prácu sme robili aj pre Luciu Bílú. Každá práca je super a na každú sa rovnako tešíme.

Napadajú mi rôzne zážitky pri našej práci, ale jeden je veľmi pekný. Našla som si kostol v Trebišove a hľadala kontakt na pána farára. Po dlhej dobe surfovania na internete som sa dopátrala a dohodla na osobnom stretnutí. Mali tam dve malé okná v zlom stave... Tak sme sadli do auta a fičali smer Trebišov. Keď sme dorazili pred kostol, tak mi pán dekan Seman hovorí do telefónu: „*A kde ste???*“ Ja na to: „*Tu pred kostolom...*“ „*Niee, to ste isto niekde inde...*“, „pokračuje dekan. „*Nieeee, sme tu správne, vidím aj okná...*“, pokračujem. Dekan: „*Nieeee, musíte ínam!*“ A tak sme sadli do auta a zopár kilometrov sme sa vrátili. Predo mnou stál „*obrovský*“ kostol, kde boli nadrozmerné vitrážne okná. S pánom dekanom sme sa nakoniec dohodli a zreštaurovali sme im 6 starých okien a ďalšie 4 okná sme im vyrobili. Pracovali sme pre nich niekoľko rokov a spoznali sme popri tejto veľkej práci super ľudí. A čo sa vlastne stalo? Našla som totiž telefón na iného farára ako som pôvodne chcela (oni boli menovci). Pán farár sa od srdca smial, že toto nebola žiadna náhoda, a že sa to stalo tak, ako sa malo...

Na tejto práci je super, že pracujem vždy na nových projektoch, vždy je tu niečo nové. Niekedy sú to staré veci, niekedy nové a moderné, ja osobne milujem secesiu, maľujeme na sklo, tavíme sklo, robíme obe techniky a je to všetko tvorivé. Keď napríklad ľudom v kostole berieme preč skoro totálne rozpadnutú vitráž a potom ju vrátime ako novú a vidíme reakcie ľudí... Jeden pán farár mi povedal, že keď mal omšu, mal pocit, že ľudia ani nevnímajú, čo im hovoril, ale len pozerali na novo opravené okná...

Azda najviac komplikovanú vitráž sme robili nad hlavným vstupom do hotela Aphrodite v Rajeckých Tepliciach. Robili sme strop, kde v ňom bola komplikovaná oceľová konštrukcia, ktorá mala v sebe sklá tavené a ohýbané, a tiež tam bola časť, kde bola kopula tvorená vitrážou. Takže celá vitráž má tri úrovne. Prvá je ohyb skla, druhá je vodorovná vitráž a tretia je vitráž v tvare kopule.

V tejto chvíli už niekoľko mesiacov pracujem na starých vitrážach, ktoré keď mi priviezli, tak už na nich nebolo z maľby skoro vôbec nič vidieť. Aj toto je veľmi zaujímavá práca. Keď vyťahujete na sklo niečo, čo tam kedysi dávno bolo a stalo sa to neviditeľné. Presne pri takejto práci je veľmi silno cítiť, ako to bolo pred opravou a ako to je po oprave. Nejednou sa stalo, že ľudom v kostole sa slzy tlačili do očí... Toto je to, prečo je pre nás táto práca tak silná! Keď naše ruky zanechajú niečo, čo tu bude ešte dlho po nás...

Na záver, za toľko rokov čo reštaurujeme vitráže a aj robíme nové, je toho veľa, kde všade sme ich robili. Isto veľa kostolov: Trebišov, Nový Ruskov, Podolie, Častkovce, Pác, Cífer, Dlhé Pole, Raková, Piešťany, dom smútku Ružomberok, teraz začíname kostol – Tisovec... A veľa súkromných domov, bytov, hotelov...

Ked' sa snúbi nežná ruka s hlinou – Andrea Ragulová

V jeden podvečer klopem na dvere rodinného domu, keď mi po chvíli otvorí dvere príjemná žena, ktorá pretvára hmotu hlíny na keramiku, a to už od roku 2013. Pre mňa je výnimočná v tom, že ako vyštudovaná inžinierka v technickej oblasti našla odvahu otočiť pomyselné profesijné kormidlo na lodi osudu k umeleckej tvorbe. A rozhodne urobila dobre!

Milí čitatelia, je mi potešením, že vám môžem predstaviť Ing. Andreu Ragulovú, ktorá sa venuje prevažne dekoratívnej keramike a jej diela už potešili nejedno ľudské oko a aj srdiečko. K tvorbe sa dostala náhodou, keď obdivovala výrobky z keramiky u svojej kamarátky, zapáčili sa jej a začala skúmať, ako ten, ktorý vyrobiť. Samozrejme, aj jej začiatky boli sprevádzané menšími či väčšími nepodarkami, postupne sa učila trpezlivo zaobchádzať s hmotou, ktorú pod svojimi rukami menila na krehkú krásu. Veď samotný výsledok zvyčajne dosiahne po niekoľkých dňoch až týždňoch práce.

Po vstupe do jej dielne sa zrazu ocitnete vo svete umelca, kde je celá paleta teplých farieb, keďže ste razom obklopení celou škálou produktov od vtáčikov, kvetov, motýľov, hodín a iných, ktorých finálny výsledok sa zavŕši v keramickej vypaľovacej peci, na ktorú je právom pyšná. Je to ako balzam na dušu! Neviete si vybrať! Kocháte sa krásou, v ten moment pookreujete sami na duši, spájate sa s prírodou a túžite mať aspoň jeden kúsok tej nádhery čo najbližšie pri sebe, napr. makový kvet vo váze alebo vtáčika v črepníku, vianočnú keramiku na stromčeku, misu na stole v obývacej izbe, atď.

Jej tvorbu mnohí z vás poznajú, veď ju pravidelne stretávate na jarmokoch, kultúrnych a spoločenských akciách. Stánok Andrey Ragulovej nemožno obísť, pritiahne vás energia, ktorá z predávajúcej a ponúkanej keramiky vyžaruje.

Raz darmo, kto tvorí s láskou a záujmom, nemôže mať nedobrý výsledok. Pozrite sa sami, určite budete so mnou súhlasiť.

Veronika Kováčiková (2019)

Fotograf – Pavol Pevný

Popri svojej práci, starostlivosti o rodinu, o zdravie by sa mal každý venovať aj záľubám a zmysluplne využiť svoj voľný čas. Väčšina z nás má svoje záľuby a koníčky. Sú rôzneho zamerania. Výnimkou nie je ani Pavol Pevný z miestnej časti Malé Stankovce. Je to ešte mladý človek tichšej povahy, ktorý sa príliš netlačí do pozornosti okolia. Učarovala mu hlavne príroda a fotografovanie. Medzi jeho najobľúbenejšie miesta patrí hlavne Krivánska Malá Fatra. Položili sme mu niekoľko otázok, aby nám viac priblížil svoj koníček.

Čo je tvojím koníčkom a čím sa vlastne zaoberáš?

„Zaoberám sa fotografovaním prírody a divej zveri. Kedysi som mal aj fotoateliér, ale to ma nebavilo. Bavi ma, keď si musím fotku zaslúžiť čakaním niekde v prírode, nie doma.“

Ako a kedy si sa dostal k fotografovaniu a akú techniku používaš?

„Odmalička ma zaujímalo sledovanie „niečoho“ cez optický prístroj. Vravím to preto, lebo v základnej škole to bola astronómia, potom som sledoval mikrokosmos cez mikroskop, a ostal som pri klasickom fotení. To robím už asi 7 rokov. Momentálne mám výkonný prístroj Nikon D800e. A objektívy na fotenie zvierat používam Tamron 150-600 mm. Na fotenie krajiny mám Tokinu 15-16 mm. Používam skôr tie extrémne ohniská z dolnej a hornej hranice.“

S fotografovaním máš spojených veľa zážitkov. Vieš si na niektorý z nich spomenúť?

„Možno keď ma v stankovských lesoch naháňala diviачica. Bolo trochu inak. Náhodou som sa dostal k jej tesnej blízkosti, mala pri sebe aj mladé. Na moje počudovanie sa zľakla a ušla. A mladé nechala tak v mojej blízkosti. Samozrejme sa o chvíľu vrátila, a to som radšej ja zobral nohy na ramená.“

Kedy a kde chodíš fotografovať a aké sú tvoje najobľúbenejšie miesta?

„Najradšej chodím do Malej Fatry. Je to blízko a je tam krásne. Vždy, keď prídem na nejaké miesto a mám príležitosť, snažím sa urobiť aj nejaké nočné fotky. Najčastejšie fotím cez deň alebo skôr v neskorších hodinách kvôli tomu, aby som mal nižšie slnko a bolo príjemné mäkké svetlo, ktoré je na fotenie najlepšie.“

Aké sú tvoje plány do budúcnosti? Plánuješ usporiadať aj výstavu?

„Do budúcnosti som opäť začal rozmyšľať nad astronómiou – „astrofotografiou“, ale to je zatiaľ iba myšlienka. Výstavu neplánujem, ale budem sa viac pokúšať zúčastňovať sa celoslovenských súťaží.“

Štefan Šmatlák (2017)

Tatinko letí – Ivan Horniak

Ludia od nepamäti snívali poznávať výšky, túžili zažiť pocit lietania a túžili podobáť sa vtákom. Skúšali ovládať perute krídel svojím telom ako bájni a nešťastní Ikaros a Daidalos. Sú medzi nami takí, ktorým sa tieto pocity splnili a na vlastnej koži skúsili pocit vznášania sa vo výškach. A jeden z takýchto odvážlivcov žije medzi nami. Jeho meno je Ivan Horniak.

Ivan, kedy sa u vás prejavila túžba po lietaní, po dobrodružstve, čo vás inšpirovalo?

„Mojou inšpiráciou bola túžba pozerat' sa na svet inak, z inej perspektívy. Vždy ma fascinoval pohľad na krajinu z kopcov, skál alebo z lietadla. S lietaním som začal relatívne nedávno, v roku 2017, kedy som absolvoval kurz „paraglidingu“. Najprv išlo o bezmotorový „paragliding“ (tzv. lietanie v termike), podobne ako lietajú aj vetrone. Tento spôsob lietania si však vyžaduje špecifický kopcovitý terén pre štart, a ak si človek chce polietat' viac ako len pár minút, za lietaním treba cestovať. Od Trenčína je takýto najbližší terén pri Žiline. Taktiež je samotný štart s padákovým klzákom podmienený vhodným smerom a silou vetra. Ja som nemal dostatok času „dochádzať“ za lietaním, a preto som sa rozhodol skúsiť lietanie s „paramotorom“. Ten umožňuje štart aj z pokosenej rovnej lúky alebo inej vhodnej plochy, ktorých máme veľa aj tu, v Stankovciach.“

Na akom stroji lietate, aké má dolety?

„Lietam na padákovom klzáku od firmy Gradient. Môj klzák je z kategórie univerzálnych a dá sa použiť na bezmotorové aj motorové lietanie. Má dĺžku takmer 13 metrov a šírku v strede približne 2,5 metra. Na jeho vyviazanie k sedačke je použitých takmer 270 metrov šnúry. Klzák je vyrobený z veľmi pevnej vzduchotesnej syntetickej tkaniny, tzv. Skytex. Pohonnú jednotku tvorí sedačka s motorovou pohonnou jednotkou. Jedna sa o taliansky „paramotor“ Miniplane 80. Patrí medzi najľahšie, aké sa momentálne vyrábajú. Jeho celková váha je menej ako 20 kg. Vrtuľa priemeru 125 cm je poháňaná jednovalcovým dvojtaktným motorom s objemom 80 ccm. Výkon motora je 16 konských síl pri 9800 otáčkach. Hlučnosť motora je cca 50 dB.“

426

Čo sa týka doletu, výrazný vplyv má rýchlosť a smer vetra. Keď pilot letí po vetre, dolet sa predlži. Pri lete proti vetru je to presne opačne. Za bezvetria je to teoreticky 160 km na plnú nádrž.“

Čo to pre vás znamená, keď vidíte svet z vtácej perspektívy?

„Znamená to pre mňa relax a nové obzory. Rád lietam nad miestami, ktoré už poznám „zo zeme“ a objavujem ich tretej rozmer. Niekedy sú to hrady, niekedy obce, kopce... Keď človek lieta za vhodných poveternostných podmienok, klzák kludne letí vzduchom a pilot si môže užívať pocit z letu vo veľkej výške alebo aj pár metrov nad zemou. Je to úžasný pocit.“

Aké zážitky ste zažili, Ivan, prípadne, boli už aj nebezpečné situácie?

„Lietam ešte relatívne krátko a nepríjemnosti sa mi, našťastie, zatiaľ vyhýbajú. :-) Zážitky mám teda väčšinou príjemné, a keď sa aj vyskytla zložitejšia situácia, dokázal som ju vyriešiť. Väčšinou sa jednalo o zlý odhad sily vetra. V takýchto situáciách je lepšie hneď pristáť a lietanie odložiť na iný deň ako sa hrať na hrdinu a riskovať kolaps padákového klzáku. Naopak, veľmi pekný zážitok bolo lietanie medzi teplovzdušnými balónmi. S balónom sa mi spája aj jeden kurióznější zážitok. Vlani som letel neďaleko jedného balóna asi vo výške 400 metrov nad zemou. Zrazu som zbadal ako z koša toho balóna vypadol človek. Stuhla mi krv v žilách a mohol som sa len pozerieť, ako sa rúti k zemi. Približne po 100 metroch pádu však otvoril padák a onedlho bezpečne pristál na poli. Jednalo sa totiž o base - jumpera.“

Čo na to vaša rodina?

„Niektorí to považujú za bláznovstvo, niektorí to, naopak, obdivujú. Málokto by to však skúsil aj na vlastnej koži. A pritom je to bezpečnejšie ako jazda na motorke. Samozrejme, treba dodržiavať zásady bezpečného lietania. Manželka sa, našťastie, k tomuto postavila kladne a dokonca vlani aj vyskúšala tandemový let na bezmotorovom padákovom klzáku. Čaro lietania už začína objavovať aj naša skoro dvojročná dcérka. Keď ma vidí lietať nad Stankovcami, zdvihne ruku hore a hovorí: „Tatinko letí!“

A sen či cieľ, ktorý si chcete splniť týmto koníčkom?

„Mojím cieľom je rozšíriť si pilotnú licenciu na lietanie s pasažierom, aby som mohol „povoziť“ aj manželku, kamarátov a neskôr aj našu dcérku, keď dorastie. A môj sen je - rozhodne ísť lietať na Island. Tento magický ostrov sme už navštívili a obzrieť si tie gejzíry, vodopády a ľadovce zhora musí byť úžasné...“

Dušan Pevný (2019)

Hodili nás do vody – Jozef Letko

Jozef Letko, najstarší z podnikateľskej rodiny Letkovej, bol jedným z prvých podnikateľov v našej obci. Zaoberal sa chladiarenskou technikou a klimatizáciami. Momentálne si užíva zaslúžený dôchodok. Jeho podnikateľské začiatky však boli ťažké. Pred rokom 1989 bol zamestnaný v podniku Reštaurácie Trenčín ako mechanik chladiarenských zariadení. V tých časoch sa budoval socializmus a boli aktuálne heslá „So Sovietskym zväzom na večné časy a nikdy inak“ alebo „Koleso dejín sa nedá točiť opačne“ a podobne. Už sme tomu za tie roky propagácie aj verili a nezaujímalí sme sa o pojmy ako: podnikanie, prenájom priestorov, účtovníctvo, fakturácia, skladové hospodárstvo, dane, odvody a podobne.

Prišiel november 1989 a koleso dejín sa točilo rovnako (nie opačne), socialistický tábor sa rozpadol a začal sa rozpadávať aj podnik Reštaurácie (a nielen ten). Bolo treba sa ísť postaviť do nekonečných radov na úrad práce ako nezamestnaný alebo začať podnikáť. Prestal sa budovať socializmus a zaviedol sa demokratický (kapitalistický) systém. Jozefov svokor tomu hovoril, že bol do slovenskej gramatiky zavedený ôsmy pád – „kto z koho“.

Jozef Letko hovorí: „Predtým som sa nezaujímal o veci súvisiace s podnikaním a vedením firmy. V podnikoch počas socialistického systému to bolo tak, že prácu zabezpečil vedúci, prípadne majster, náhradné diely na opravu chladiacich zariadení zabezpečil nákupca, sklad mal na starosti skladník a skladová účtovníčka, prevádzku auta (benzín, opravy a pod.) vedúci auto-dopravy a jeho sekretárka, výplaty, dane, odvody a pod. viac účtovných oddelení. Teraz som si to musel všetko zabezpečiť sám. Dalo sa to prirovnať k porekadlu „Hodili nás do vody a aj keď sme plávať nevedeli, museli sme plávať, aby sme sa neutopili“. Pritom nastali veľké zmeny aj v chladiacich technológiách. Na všetko boli treba školenia, skúšky, certifikáty a, samozrejme, za všetko platiť.“

1. januára 1991 založil svoju firmu „Jozef Letko – CHSL“ a začal pracovať súkromne pre seba. Dielňu mal v rodinnom dome v pivnici. Popri opravách vyrábal v dielni aj malé výčapné. Začiatky v kapitalizme boli ťažké. V roku 1997 začal predávať a montovať aj klimatizácie do obchodov, reštaurácií, herní, skladov a domácností.

Jozef, aká bola podpora štátu a obce v začiatkoch tvojho podnikania? Jeho odpoveď hovorí za všetko.

„Na to sa dá odpovedať jedným slovom. ŽIADNA. Ako príklad uvediem takú úsmevnú skúsenosť, len keby sa to netýkalo mňa. V tom roku bola určená dotácia od štátu pre každé vytvorené pracovné miesto 70 000,-korún slovenských (cca 2 323,00 eur). To, čo som pri vybavovaní tejto dotácie videl a zažil, sa ťažko dá nazvať normálne. Osoba, ktorá mala byť prijatá ako

zamestnanec, musela byť predtým tri mesiace prihlásená na úrade práce ako nezamestnaná. Keď bol splnený tento bod, bolo treba podať žiadosť na dotáciu spolu s potvrdeniami, že mám zaplatené všetky odvody. To, že každý úrad bol Trenčine na inom mieste, by až taký problém nebol. To, že všade bolo treba čakať v rade 1 až 1,5 hodiny na potvrdenie, to sa tiež muselo vydržať. V sociálnej poisťovni mi ale po hodine čakania v rade úradníčka oznámila, že mi potvrdenie nedá, lebo mám u nich dlžobu 12,-korún slovenských. Tak som sa musel postaviť do radu pred okienko pokladne a asi po pol hodine som zaplatil dlžobu 12- korún. Vrátil som sa k prvému okienku do radu a asi po hodine som úradníčke podal potvrdenie o zaplatení 12,- korún, následne mi vypísala potvrdenie, že mám u nich všetko zaplatené. Po vybavení všetkých potvrdení som podal žiadosť o štátnu dotáciu. Tak veľa peňazí by mi v tej dobe pomohlo. “

O niekoľko dní prišlo oznámenie: „Peniaze určené na dotáciu sú už vyčerpané.“

Jozef Letko hovorí: „Zrejme ich dostali „lepši a šikovnejší podnikatelia“. Nechcem do toho miešať politiku. Tak som zamestnal syna aj bez štátnej dotácie a začali sme pracovať spoločne. To bol príklad ako štát „vedel“ pomôcť podnikateľom. “

Aké zmeny nastali v pomoci a podpore drobných podnikateľov počas tvojej živnosti?

„Pomoc som zaregistroval jednu (tá bola ešte za prvej Ficovej vlády). Dovtedy som musel vypisovať cesty autom k zákazníkom presne. Muselo to súhlasiť so spotrebou nafty a podložené dátumom na faktúre alebo dokladom nákupu tovaru a pod. Toto bolo zrušené. “

Komu si odovzdal svoje skúsenosti z podnikania a kto pokračuje v tvojom remesle?

„Syn Stanislav sa vyučil za chladiarenského mechanika. Najskôr bol môj zamestnanec. Založil si potom firmu aj on. V roku 2013 aj syn Miroslav. V súčasnosti vzájomne spolupracujú. Odovzdal som im (a stále odovzdávam) skúsenosti ohľadom chladenia aj vedenia firmy a koľko sa dá, aj pomáham. “

Vendelín Sedláček, Jozef Letko (2018)

Pokoj, harmónia a hĺbka – Jana Zaujecová

Je umelkyňou srdcom aj dušou. Sama o sebe vraví, že bez tvorenia a krásy nevie žiť. Textilná výtvarníčka Jana Zaujecová, rod. Sedláčková, pochádza z Rozvádz. Osud ju zavial do Lehoty pri Nitre, kde tvorí a žije so svojou rodinou, má štyroch synov. Počas štúdia na umeleckých školách VŠVU a VŠMU v Bratislave absolvovala viacero zahraničných stáží, ktoré značne ovplyvnili jej smerovanie – študovala vo fínskom Rovaniemi, v Londýne, v Budapešti a aj v neďalekej Viedni. Vystavuje na mnohých výstavách na Slovensku i v zahraničí.

Zúčastnila sa viacerých projektov i sympózií (napríklad výtvarno-literárne sympóziium „Ora at Ars“ na Skalke pri Trenčíne). Venuje sa voľnej textilnej tvorbe, prací s textilom, no rada siahne aj po iných materiáloch. V súčasnosti pôsobí aj ako externý pedagóg na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave.

Čomu sa venuješ v súčasnosti a z čoho vychádza tvoja tvorba?

„Už niekoľko rokov sa venujem okrem iného i tvorbe liturgických rúch pre kňazov, rehoľných kňazov. Najmä pre *vdp. otca biskupa Františka Rábeka. Je to úžasná práca, kde prepájam umelecké, duchovné a textilné hľadiská. Kňaz si oblieka rúcho zhora, odkiaľ naň dopadajú Božie milosti. Kňaza rúcho tak vymaní z pozemského a všedného. A upriamuje sa na Božie tajomstvá. Aj preto vytváram každé rúcho ako jediný originál. Do centrálnej časti rúcha vkladám autorskú plst' s hlavným motívom, teda hlavnou myšlienkou, napríklad oheň Ducha, Kristus – slnko, obilné pole... Ide o starobylú ľudovú techniku vytvárania netkanej textílie ukladaním ovčieho rúna. Takto tzv. „plstením“ vzniká celistvá textília pomocou použitia mydla, teplej vody a trenia rúk. Z farebného ovčieho rúna vytváram kompozíciu, vlastne akoby maľujem vlnou. Snažím sa farbami, štruktúrami, materiálmi čo najlepšie vyjadriť hlavnú ideu a symboliku námetu. Barančie rúno, z ktorého vytváram plst', symbolizuje obetného baránka, samotného Krista. Pri tvorení rúcha pomocou farebných hodvábov utváram aj gradáciu prenikania svetla. Potom jednotlivé farebné hodvábné látky zošívam, vrstvim, prešívam. Vzniká tak textilná koláž.

430

Neustále sa popri tvorbe rúch venujem aj voľnej, teda umeleckej textilnej tvorbe. Tu siaham zväčša po *monochromnej farebnosti – využívam všetky odtiene bielej, prírodnej a tmavosivej. Najviac ma baví do svojich objektov skrývať hlbšie myšlienky a príbehy. Plst' je jedna z hlavných výrazových prostriedkov charakteristických pre moju tvorbu. Veľmi ma inšpirujú i pôvodné slovenské výšivky. V súčasnosti dávam rada do kontrastu krásu starého dreva a jemného mäkkého textilu. Koncept však vždy zohráva kľúčovú úlohu. Keby som mala moju tvorbu charakterizovať obsahovo, tak zvolím slová: pokoj, harmónia, hĺbka.“

Máš nejaký zážitok alebo vtipný, zaujímavý príbeh z tvorby?

„Spomeniem jednu úsmevnú príhodu z našej dediny: Ešte ako študentka

som robila projekt o Matke Tereze na tému bolesti a milosrdenstva. Oslovila som moju milovanú susedku „strynkú“ Marku Sedláčkovú. Spolupráca spočívala v tom, že som jej namydľila ruky a odtlačala som jej ich na plátno. Odtlačky som následne dala do vyhriatej rúry – tie sa potom objavili v podobe krásnych stôp zvráskavených láskavých rúk. Ďalšou fázou bolo fotenie – „strynkú“ Marku som obliekla do bielo-modrého „sári“, aké nosila Matka Tereza, a fotila jednotlivé gestá rúk, podobné, aké sme predtým odtlačali. Ako som ju obliekla, nastavila osvetlenie, potrebovala som ešte po niečo odbehnúť domov. „Strynkú“ som tam nechala, že nech chvíľu počká. No medzitým prišla jej kamarátka. Zbadala ju ako sedí zamotaná v tom „sári“ vo svetle reflektorov a prestrašená jej hovorí: „Marka, preboha, čo sa ti stalo...?“ Touto milou spoluprácou sa medzi nami vytvoril pekný vzťah. „Strynká“ mi často rozprávali zážitky zo svojej mladosti a z ich neľahkého života. Teší ma, že som mohla spolu s milou starou ženou, ktorá už, žiaľ, dnes nie je medzi nami, pričom bola obrazom odchádzajúceho sveta, zachytiť a vytvoriť trvalú umeleckú stopu.“

Monika Pevná (2017)

* vdp. - cirkevný titul

* monochromné - opisuje obrazy, kresby, dizajn v jednej farbe alebo hodnotách jednej farby, majúci len jednu farbu, obyč. čiernobiely, al. odtiene jednej farby

Harmónia ohňa a dláta s drevom – Vojtech Žiaček

Vypaľovanie motívov do dreva alebo pyrografia je umelecký štýl, v ktorom dochádza k priamemu kontaktu ohňa s drevom. Výsledkom tejto činnosti sú unikátne diela, z ktorých cítiť poctivú ľudovčinu a prírodu v jednom. Mužom, pre ktorého sa vypaľovanie do dreva stalo „celoživotným koníčkom“, je pán Vojtech Žiaček, ktorého tvorbu vám, milí čitatelia, s radosťou predstavujem. Pán Žiaček sa narodil 19. februára 1939 a býva v Sedličnej, v uličke blízko Lipského parku.

Už ako malý chlapec, jediný v rodine, začal s kresbou portrétov a výjavov slovenskej krajiny, neskôr prešiel k olejomaľbe, aby sa nakoniec ako samouk prepracoval až k „vypaľovačke“, ktorú pred viac ako štyridsiatimi rokmi vzal do ruky a začal vypaľovať do javorového dreva. Ale to nie je všetko, súbežne sa „ruka v ruke“ venuje aj drevorezbe do lipového dreva, ale ak je vhodná kresba ponúknutého dreva, tak aj do dubového.

Drevorezbu začína náčrtom a následne dlátom vytvorí konkrétny výjav. Pri tvorbe sa inšpiruje najmä predloženými motívmi, ale ako mi sám prizvukoval, nikdy sa nesnažil kopírovať a uprednostňuje vlastnú fantáziu a cítenie. I keď už desiaty rok nemaľuje, skúsenosti získané z kresby a maľby využíva pri vypaľovaní.

Počas celoživotnej tvorby má na svojom autorskom konte hrnčeky, taniere, obrazy, ale čo sa počtu kusov týka hlavne valašky, ktoré sa zrodili jeho rukami aj tento rok a ktoré by v istej dobe padli aj rukám zbojníkov.

Diela má vystavené vo svojom dome a ich hodnota stúpa na cene každým rokom, keďže sú na nich vyobrazené ľudové motívy z čias minulých. Ich výnimočnosť je podčiarknutá skutočnosťou, že Vojtech Žiaček nemá ani základné umelecké vzdelanie.

Pri pohľade na tú krásu, ktorú mám pred sebou, aj skoro zabúdam na otázku, ako sa „vypaľuje do dreva“?

Pán Žiaček mi trpezlivo vysvetľuje: „Je potrebné si zadovážiť elektrické pero, javorové drevo, vhodný motív a obriu dávku trpezlivosti. Okrem toho sa treba pasovať s trpnutím prstov, keďže po čase je pero horúce, a tým moja ruka trpí. Výsledkom je vypálený predmet, ktorý buď vytieňujem, ale nie je to podmienkou, a nakoniec nalakujem.“

Prezradil mi, že najradšej vypaľoval portréty, ktoré sú náročné v tom, že sa neradno zmýliť, inak to mohlo znehodnotiť celý výsledok práce. Ako ďalej doplnil, tvoril buď z vlastnej iniciatívy a pre svoje potešenie, alebo pre známych a priateľov, napríklad pre Zväz chovateľov v Trenčianskych Stankovciach.

Zhmotnenú umeleckú tvorivosť nášho spoluobčana môžeme obdivovať v Rímsko-katolíckom kostole v Trenčianskych Stankovciach, pre ktorý

zhotovil umelecké mreže v počte 13 kusov podľa návrhu akademického maliara Alojza Petráša.

Jeho tvorba však vyššie uvedenými predmetmi nekončí. Umeleckú tvorivosť Vojtecha Žiačka možno obdivovať aj na iných miestach v našej obci, stačí len chodiť s „*otvorenými očami*“.

Tento pán v rokoch môže byť príkladom pre tých, ktorých snom je niečo skúsiť, ale chýba im odvaha. Začnite, ak aj pokazíte, vyskúšajte znovu. Možno bude pre vás odmenou niečo jedinečné, hodnotné, čo ste vytvorili vlastnými rukami.

Ale dosť už bolo písania, pretože v tomto prípade platí – je lepšie raz vidieť, ako si stokrát prečítať.

Nech sa páči! Pozerajte, spomínajte, inšpirujte sa!

Veronika Kováčiková (2018)

Zdroj: [www.google.sk/vypaľovanie do dreva](http://www.google.sk/vypaľovanie%20do%20dreva)

Majster od fujár – Ján Sládok

Remeselníctvo bolo na území dnešného Slovenska veľmi rozšírené hlavne v 18. a 19. storočí, ale aj v 1. polovici 20. storočia. Existovalo veľa remesiel, remeselníkov a medzi nich patrili aj výrobcovia hudobných nástrojov. V súčasnosti ruky týchto bývalých majstrov nahradili stroje a veľkovýroba. Ale nezanikli remeslá. V dnešnej dobe už nie je vykonávanie niektorých remesiel a zhotovovanie výrobkov ako zdroj obživy, ale je to skôr záľuba, koníček a vnútorná potreba realizovať sa aj v niečom inom, ako v svojom zamestnaní, a to vo voľnom čase.

V našej obci existuje veľa šikovných ľudí, ktorí svoj voľný čas trávia zmysluplne a medzi takýchto patrí aj Janko Sládek. Ten sa v poslednej dobe venuje remeslu, ktoré v minulosti nebolo typické pre náš kraj a to výrobe fujár. Položili sme mu niekoľko otázok.

Aké je tvoje pôvodné povolanie a v čom si sa vyučil?

„Po skončení základnej školy som sa vyučil za mechanika banskej prevádzky a niekoľko rokov som sa venoval svojmu remeslu a pracoval som v bani. Momentálne pracujem v jednej firme, kde si zarábam na živobytie.“

Akému koníčku si sa venoval v minulosti a čo si vyrábal?

„V minulosti som sa vo voľnom čase venoval výrobe kotlíkov na guláš. Bol to vtedy veľmi žiadaný tovar a vlastne stále je, ale už sú dostupné v obchodoch a za prijateľnú cenu.“

Ako a prečo si sa dostal k výrobe fujár?

„K myšlienke vyrábať fujary ma priviedol nepriamo môj otec, ktorý ich chcel kedysi vyrábať, mal k tomu pripravené aj drevo, ale nakoniec sa k tomu nedostal. Po jeho smrti som si na jeho myšlienku spomenul, zobral som drevo, ktoré už mal nasušené niekoľko rokov a začal som s ním pracovať. Najskôr som vyrobil nejaké píšťalky a keďže tie hrali, to ma povzbudilo a skúsil som fujaru. A aj fujara hrala a už to išlo.“

Z akého dreva vyrábaš fujary?

„Fujary vyrábam z dobre vysušeného bazového dreva. Najťažšie pri výrobe fujár je vyrobiť okienko, drážku a klátik, ktorým smeruje prúd vzduchu na hranu okienka.“

To, čo si vyrábal a vyrábaš si aj niekde vystavoval alebo to bolo iba pre potešenie, prípadne na predaj?

„Gulášové kotlíky, ktoré som vyrábal, som aj predával, pokrylo mi to náklady a bolo aj niečo na prílepšenie k rozpočtu. Fujary ale vyrábam hlavne preto, lebo ma to baví, ale už som aj predal.“

Koľko času ti zaberie výroba fujary?

„Výroba jednej fujary trvá približne 30 hodín, všetko záleží od toho,

či je zdobená alebo nie. “

Máš podporu v rodine s tvojimi záľubami a pomáha ti niekto?

„Svoje výrobky zhotovujem úplne sám, nikto mi nepomáha a podporu v rodine mám, manželka mi ten čas, čo strávim v garáži, toleruje. “

Aké náradie používaš pri výrobe fujár?

„Nepoužívam žiadne špeciálne náradie, len bežné stolárske náradie ako dlátka, pilníky, nôž, hoblík a nebožiece rôznych priemerov. “

Ako si sa vlastne dostal k svojmu koníčku?

„Inšpiroval ma a príkladom mi bol môj otec. Dlhé roky som túžil vyrobiť fujaru, vedel som, že to bude ťažké a dlho mi trvalo, až som sa k tomu odhodlal. Nakoniec som sa odhodlal, skúsil som a podarilo sa. Stále ma to baví a tiež ma teší, že sa to ľudom páči. “

Štefan Šmatlák (2020)

Tak, a máme to za sebou!

Pýtate sa čo? No predsa každoročné výkonnostné previerky folkloristov. Aj pre nás amatérskych folkloristov bolo novinkou, že každý rok prebiehajú regionálne, krajské a celoslovenské súťaže speváckych súborov a skupín. Tento rok boli na rade previerky zo speváckych čísel. V regionálnej súťaži v Trenčianskej Turnej sa zúčastnili aj naši folkloristi a boli veľmi úspešní.

V detskej kategórii sólových speváčok obsadila v silnej konkurencii veľmi pekné druhé miesto Gabika Sedláčková. V kategórii inštrumentalistov obsadil Miško Červeňan so svojou heligónkou prvé miesto a vybojoval si tak postup do krajského kola v Zemianskych Kostol'anoch. Tu bol tak isto veľmi úspešný a umiestnil sa v zlatom pásme t. j. na prvom mieste. Dospelí obsadili v regionálnej súťaži v Trenčianskej Turnej tri kategórie a to súťaže mužských speváckych skupín, ženských speváckych skupín a súťaže ľudových hudieb. Naši muži získali zlaté pásmo a umiestnili sa na prvom mieste spolu s folklórnou skupinou Škrupinka, v ktorej účinkujú bývalí folkloristi z FS Družba a FS Trenčian. Naše ženy si vyspievali tak isto zlaté pásmo, ale k tomu aj postup do krajského kola, ktoré sa konalo v Papradne. Tu vo veľmi silnej konkurencii získali strieborné pásmo, čo je fantastický úspech, keďže absolvovali len svoju druhú súťaž.

Muzikanti FS Rozvadžan si v regionálnom kole vybojovali suverénny postup a v krajskej súťaži sa umiestnili v zlatom pásme. Len o vlások im ušiel postup do celoslovenského kola.

Veľmi pekné umiestnenie, zlaté pásmo a postup do krajského kola, si vyspievali speváčky Elena Gabrišová a Janka Bočáková, ktoré súťažili v kategórii sólový spev. V krajskej súťaži v Papradne sa umiestnili tak isto v zlatom pásme. Tiež im ušiel len o vlások postup do celoslovenského kola.

Ďakujem všetkým účinkujúcim folkloristom ako aj rodičom Miška Červeňana a Gabiky Sedláčkovej za vynikajúcu reprezentáciu nášho folklóru a celej obce v regionálnom i krajskom kole speváckych súborov a skupín. Svoju kvalitu obhájili pred renomovanými odbornými porotami, v ktorých boli pedagógovia spevu a profesionálni muzikanti.

Na záver by som si dovoľil zopakovať hodnotenie dlhoročného učiteľa hudobnej výchovy a vynikajúceho muzikanta Ladislava Žišku, ktorý hudobne sprevádzal naše sólistky. Súťaž hodnotil takto: „Pred rokmi som chodil na takéto súťaže ešte s Večernicou z Trenčianskej Turnej a za ten čas, čo som sa prestal týmto súťažiam venovať, sa mimoriadne zdvihla úroveň všetkých interpretov. Som veľmi rád, že som sa mohol takejto prehliadky po rokoch zúčastniť.“

Vendelín Sedláček (2016)

Prečo sa nevrátim(e)

Super, a čo teraz? Aj sa vrátiš domov? Pýtajú sa mamy, babky, kamaráti... Myslím, že každý rok pred veľmi podobným rozhodnutím stojí veľa mladých ľudí „od nás“. Príbeh je takmer totožný, len hrdina sa mení. Teraz som to ja, včera a zajtra zase niekto iný.

Na konci júna som po 6 rokoch v Prahe doštudovala architektúru. Pre mňa to nie je žiadna novinka, pochopila som to už pred rokmi - to len druhí vždy na mňa začudovane hľadajú, keď im na otázku, či sa vrátim po vyštudovaní domov na Slovensko odpoviem: „Nie, pretože tu nemám čo robiť.“

Dievča, s ktorým v Prahe bývam už dva roky, je z Partizánskeho. Ako jedna z 8 ľudí dokončila ťažký odbor „*Biomateriály pre medicínske využitie*“ na jednej z prestížnych pražských vysokých škôl a je z nej inžinierka. 5 rokov študovala na to, aby z nej bola vedkyňa a aby pracovala vo výskume. Po škole prišla drsná realita. V Česku ani na Slovensku totiž žiadne firmy z tohto odvetvia nemajú svoj výskum. Majú ho na „*Západe*“ - v Nemecku, Francúzsku...

S architektúrou, to je to isté. Mojim snom je skúmať, v akých mestách budeme žiť za sto rokov, ako sa v budúcnosti budeme pohybovať, ako sa vysporiadame s nárastom našich potrieb v kontraste s ekologickou krízou, ktorej čelíme. Verím, že architektúra a urbanizmus sú jednými z veľkých prostriedkov ako ovplyvniť celý tento vývoj a zlepšiť svet. A ateliéry, ktoré sa podobnej problematike v tejto mierke venujú, existujú tiež len na „*Západe*“.

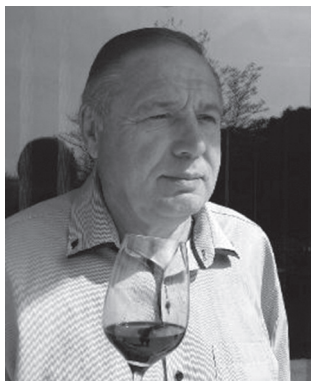
Moje sny, sny mojej spolubývajúcej a ďalších, ako my, sa bohužiaľ, stále nedajú žiť v okolí Trenčína, ani na Slovensku. V krajine, kde stále veľa ľudí nemá naplnené ani základné životné potreby - kvalitnú zdravotnú starostlivosť, kvalitné vzdelanie, dôstojný plat za prácu... Ľudia „*u nás*“ sú často oprávnené frustrovaní. To, čo ich trápi najmenej, je to, že prostredie, v ktorom žijeme, a ktoré nás ohromne podvedome ovplyvňuje, je v katastrofálnom vizuálnom aj funkčnom stave, že za kopcom nie je výskumný inštitút, kde chodia deti zo škôl na exkurzie, ale že tam je fabrika, kde chodia naopak rodičia „*makat' za pás*“. A ja sa im úprimne nedivím.

My nie sme nejaké obludy, ktoré zanevreli na svojich blízkych a na svoju krajinu. Neteší nás, že sa domov dostaneme len raz za čas. Sme ako vo vyhnanstve z vlastnej krajiny, naše sny a vzdelanie nás od domova vymkli, pretože ich tu nemáme kde uplatniť. Radi by sme našej krajine pomohli, ale nevieme ako, nevieme ani kde začať. Sme len mladí ľudia, ktorí majú sny, ale nemáme skúsenosti. Tie musíme niekde získať a potom sa uvidí, či ich budeme vedieť priniesť domov. A či vôbec o ne bude niekto stáť...

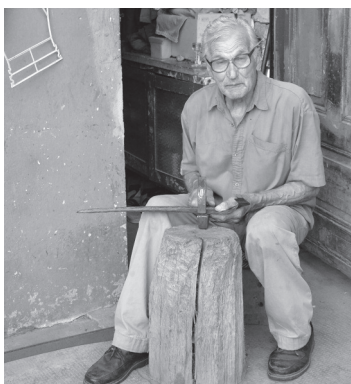
Kristína Pevná (2019)

Vojtech Žiaček

Vínár Jozef Kutaj

František Letko kuje kosu

Pavol Pevný

Štiepanie lyčka Adamom Hrušovským

Ľubomír Šišovský

Andrea Ragulová

Ivan Horniak

Ivan Minárik (vpravo) s Jozefom Kadákom

Rodina Jána Sládka – výrobca fujár, stojaci druhý zľava

Štefan Štukovský (vpravo) so svojou kapelou

Michal Dobiáš počas prípravy pretekárskeho auta

Papradňanské Kubečko a naši folklóristi (E. Gabrišová, J. Bočáková, L. Žiško)

Stankovská dvanástka

Štefan Záhumenský (vpravo) ako divadelník

Pavol Kurtiš

Štefan Šmatlák na montáži v Macedónsku (v strede)

Karol Krejčí (vľavo) a Gashuku

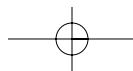
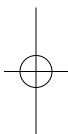
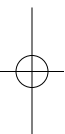
Janka Zaujecová

Jozef Letko

Varenie gulášov, páni Koprivňanský a Lahrký

XI.

Umelci a naša dedina

(kultúra obohacuje)

Televízne klapky na „Králikech dvore“

Folkloristi z Rozvadžanu sa stretli v Sobášnej sieni Obecného úradu v jeden piatkový podvečer netradične bez krojov, aby tu nahrávali zvuk k videoklipu do folkloristickej relácie Kapura. Atmosféra bola plná očakávania z nového zážitku. Nahrávanie prebiehalo vo veselej a družnej atmosfére pod dirigentskou taktovkou režiséra Petra Hudáka. Za dve hodiny sme naspievali pesničky do oboch klipov a po dobre vykonanej práci sme si aj zaslúžili folkloristický guláš od našich „gulášmajstrov“.

Je sobota ráno a na dvore u Králikov sa zbiehame na naše prvé TV nahrávanie. Úvodná inštrukcia od režiséra – a začíname klipom – Na muzike v Rozvadzoch. Všetci tanečníci tancujú s najväčším možným nasadením, až sa režisér čuduje a upozorňuje, že to pôjdeme aspoň šesť až sedemkrát, a zjavne neverí našej kondičke. Natáča sa totiž s dvomi kamerami a vždy niečo iné, najprv celý obraz, potom detaily každého tanečného páru, muzikantov, gazdu s gazdinou a ostatných účinkujúcich. Kameramani striedajú rôzne stanoviská od ležiacej polohy až po natáčanie z rebriku, aby mali čo najrozmanitejšie pohľady. V krátkych prestávkach nám dávajú pracovníci RTVS z košického štúdia cenné rady a informácie, s ktorými sme sa ešte nemali možnosť na našich vystúpeniach stretnúť. Rodinní príslušníci a fanúšikovia folklóru nám držia palce a z ulice komentujú naše výkony. Nasleduje ďalšia fáza natáčania, a to „ruchy“, môžeme len tancovať a výskať a žiadny iný zvuk by sa nemal nahrávať. Trvá to dosť dlho, lebo niekedy je počuť lietadlo, inokedy prechádzajúce autá alebo iné nepatričné zvuky.

S prvým klipom je režisér spokojný, tak prichádza na rad ďalší, a to – Po asentírke – spomienky chlapov na asentírku. Pán režisér nekompromisne vyprevadí folkloristky zo scény a „Králikech dvor“ ostáva len pre chlapov z Rozvadžanu. Bývalí regrúti svoje spomienky hrajú zodpovedne, preto gazda musí nalievať tak, ako sa patrí. Režisér sa usmieva popod fúzy a skúša, či máme dostatok páleného, lebo klip sa bude točiť ešte aspoň šesťkrát. To sa niektorým folkloristom začína páčiť a podávajú svoje najlepšie spevácke výkony, aj keď gazda začína „šanuvat pálené“ a ponúka už len polovičné porcie. Spev nám ide stále lepšie a lepšie, veď zvuk sme si nahráli ešte v piatok. Ženy sú už netrpezlivé, lebo sú zatvorené v kuchyni u Králikov, a musia byť ticho, aby nevyrušovali. To je pre ne nepredstaviteľná a strašná situácia. Natáčanie však ukončí drobné mrhosenie, tak si všetci pochutnávame na vynikajúcom guláši a dobrom vínu od Jožka Kutaja. Stres z natáčania je už za nami a pomaly sa rozbieha tá ozajstná folkloristická zábava.

Vendelín Sedláček (2017)

„Piju Moskovskou vodku“

Človeku sa nechce veriť, že to bude o pár dní už 30 rokov. Prišiel som v nedeľu dopoludnia do práce a z pevnej linky som vytočil pražské telefónne číslo. Na druhom konci sa ozval zamatový hlas: „Haló, tady je Miloš Kopecký, co si přejete...“

No skoro som „okoktavel“, ako u nás hovoríme. Slovo dalo slovo a ... Horác z Limonádového Joca, či podivín barón Gorc z Tajemného hradu v Karpatách, či zloduch Rupert von Kratzmar z Adela ešte neveččela, ale aj doktor Štrosmajer z Nemocnice na okraji mesta sa mal objaviť u nás v Stankovciach, v klube mladých Nestor.

Stretnutie bolo v dennom bare hotela Laugarício, lebo len ten poznal. Vedeli sme, že pán herec pije iba Moskovskú vodku, fajčí tvrdé Kentky a na rukávoch musí mať vždy iné patentné gombíky. Okrem filmografie sme nič viac nepoznali, nevedeli.

„Dobrý deň, pán Kopecký“ zbehol som dolu schodmi. Ešte som ani nestihol prehodiť pár slov a už ho na stole čakal „stakan“ Moskovskej vodky od nejakej ctiteľky. „No, paráda, ešte pridám jeden ja, ako hostiteľ, a možno ostaneme aj v hoteli.“ zamrmľal som si pre seba.

V našom klube čakalo o piatej viac ako 120 natešených divákov a rovnaký počet o ôsmej večer. Ja som si sadol s ním do auta na zadné sedadlá a vyštartovali sme smer Stankovce. Priznám sa, bol som celkom nervózny. Nevedel som, ako bude reagovať na prostredie, na dedinu, na klub Nestor. No bol to profesionál a veľmi rozhladený človek.

Všetko však napokon bolo tak, ako malo byť. Ľudia burácali smiechom. Majster sa bavil a zabával. Tvrdé Kentky aj Moskovskú vodku sme zohnali v Tuzexe. Ale Ivo Jančo doniesol domácu hruškovicu, a bolo po Moskovskej... Hruškovica majstra zdržala u nás do ranných hodín nasledujúceho dňa. S výslužkou domácej hruškovice si to nad ráno nasmeroval do Prahy. A my, účastníci tejto akcie, do dnešného dňa nosíme pamiatku na nezabudnuteľné chvíle v jeho prítomnosti.

Ako natáčal Nemocnicu, koľko sa navysťovali s Hrušínskym, koľkokrát sa ženil (štyri), ako ho vyhodili z Národného divadla, keď sa pred predstavením „ožral“ s baníkmi z Haněj, ako strhol na seba oponu počas predstavenia v Národnom divadle, keď po fláme zaspal na rekvizite, a veľa, veľa ďalších príbehov či príhod.

Dodnes na to s radosťou spomíname. Stačila odvaha zavolať. Nebáť sa vtedajšej moci.

Dušan Pevný (2018)

Koncert mladosti – 1982

V minulosti sa v našej obci udialo veľa zaujímavých podujatí, ktoré poznamenali jej históriu i život občanov v nej. O pár týždňov uplynie 35 rokov od jednej takej udalosti. Presne 10. júla 1982 sa uskutočnila na miestnom futbalovom ihrisku v Rozvadzoch akcia pod názvom – Koncert mladosti. Bolo to svojím spôsobom neopakovateľné podujatie – festival, malá predzvesť porevolučnej Pohody, ku ktorej mnohí pamätníci túto akciu prirovnávajú doteraz. V tom čase a zriadení, v akom sa žilo, sa na pláni ihriska stretlo cca 3 500 divákov počúvajúcich hudobnú produkciu pozvaných kapiel. Taký počet, samozrejme, poznačil nielen samotné podujatie, ale i našu obec.

Malou predzvesťou tohto festivalu bolo v októbri 1981 podujatie s rovnakým názvom Koncert mladosti (1. ročník). Konalo sa v sále starého kultúrneho domu vo Veľkých Stankovciach. Zúčastnili sa na ňom už vtedy niektoré hudobné skupiny, ktoré vystúpili neskôr na letnom koncerte, napr. PAR AVION zo Žiliny či A. B. NORMAL z Trenčína. Tu sa zrodila i myšlienka o letnom festivale.

Slovo sme dali hlavnému organizátorovi oboch podujatí Dušanovi Pevnému: „Už v januári 1982 sme začali s prípravou letného Koncertu mladosti. Miesto konania bolo jasne dané – futbalové ihrisko v Rozvadzoch. Náhradou, ktorú sme si však nepripúšťali, bola športová hala v Trenčíne. S plánovanými účinkujúcimi sme komunikovali listami, poštou, prípadne telefonicky (cez pevnú linku)...“

Organizátori sa museli zaoberať všetkými detailmi – propagáciou, rozpočtom, šatňami, bufetmi, aparátúrou, pódium, bezpečnosťou. Absolvovali neskutočné množstvo rozhovorov a stretnutí. Počítali s účasťou v rozmedzí 500 až 1000 fanúšikov. K tomuto množstvu bolo všetko nastavené.

Za komunikáciu s kapelami či spevákmi zodpovedal Dušan Pevný, ktorý spomína: „Písať si osobné listy s Mariánom Greksom z Demikátu, Janom Balážom z Elánu, Michaelom Kocábom z Pražského výběru či ďalšími, bolo pre mňa veľkým zážitkom. Samozrejme, v tých časoch nič neuniklo tajnej policii a kontakty s niektorými umelcami sme museli po zásahu tajných prerušiť. To bol dôvod, prečo sa podujatia napríklad nemohla zúčastniť kapela PRAŽSKÝ VÝBĚR, ktorá mala byť najväčším ťahákom festivalu.“

Organizátorom sa podarilo zostaviť ponuku zo 16-tich hudobných kapiel a spevákov. Boli z celého Československa. Spomeňme Demikát (Bratislava), Emise (Ústí nad Labem), Pavel Váně & Bronz (Brno), folková speváčka Soňa Horňáková (Prešov), Elán (Bratislava) a ďalší. A tak sa na pódium, zostavenom zo šiestich vlečiek traktorov prenájatých od miestneho družstva (svetová rarita), predstavila kapela za kapelou... Jeden z účinkujúcich a zároveň

aj poriadateľov, Roman Pevný (člen domácej kapely Smallstone) spomína: *„Vnímal som to ako niečo nové, možno niečo západné, teda to, čo tu ešte nebolo. Bola to pre nás šanca ukázať sa pred ľuďmi. Boli sme ako predskokan, ale aj tak nás všetci brali vážne a dosť nám pomáhali. Napríklad zlaadiť sa s veľkým ozvučením..., skrátka, muzikanti sú jedna veľká rodina!“*

Všetky plány a prípravy však poznačila jedna udalosť, ku ktorej sa dnes už viažu len úsmevné historky. Naplánované bolo všetko, no nikto netušil (a ani on), že hlavný organizátor podujatia Dušan Pevný, dostane niekoľko dní pred akciou povolávací rozkaz s nástupom na povinnú vojenskú službu. Jeden z organizátorov, Ján Gabriš, spomína: *„Bola to akcia, ktorá nemala obdobu nielen v našom kraji, ale ani nikde v okolí. Všetci sme sa tešili na veľkolepú akciu až do chvíle, keď nám Dušan oznámil, že rukuje. Potom nám dal do ruky svoj hárok, na ktorom bolo napísané, čo ešte treba doriešiť a zabezpečiť...“*

A tak sa zo dňa na deň stal hlavným poriadateľom Janko Kadák z Malých Stankoviec, financie dostala na starosť Ľubka Bočáková (dnes Merkovská), ostatné organizačné veci ďalší a ďalší mládežníci z radov organizácie SZM z celých Stankoviec. Nemalou mierou pomohli, najmä s kapelami a ozvučením, ale i radou, Martin a Ján Kukučkovci z Trenčína.

Ozvučenie bolo dohodnuté s technikmi zo skupiny ELÁN. No necelé dve hodiny pred začiatkom došlo k nedorozumeniu medzi technikmi a ostatnými účinkujúcimi. To spôsobilo časové posuny, prestavbu ozvučenia požičanou aparátúrou od skupín BRONZ a EMISE. To nemilo vnímali aj diváci. Ján Gabriš spomína: *„Najhoršie bolo upokojiť divákov. Jeden z nich, na protest voči konaniu kapely Elán, hodil počas ich vystúpenia po nich sklenenú fľašu, tá skončila na klávesoch Vaša Patejdla... Potom sa to akosi už upokojilo a odohralo.“*

Hlavný stan poriadateľov a kapiel bol v priestoroch bývalých šatní futbalového klubu. *„Ja si z koncertu pamätám, že som sedela zavretá v kancelárii a mala na starosť financie, a vyplácala som jednotlivé kapely po skončení ich vystúpenia... A mojím top zážitkom bolo, že po peniaze prišiel aj Jano Baláž z Elánu,“* povedala jedna z organizátorov Ľuba Bočáková (dnes Merkovská).

Podujatie pomáhali organizovať všetci, ktorí mali chuť a vôľu. Nikto však nepočítal, že môže prísť taká masa ľudí. Viac ako tri tisícky z celého Československa, niektorí dokonca na niekoľko dní... Roman Pevný hovorí: *„My sme varili v jednom veľkom hrnci hrubé párky, ale to nestačilo, bola o ne bitka... Pamätám si, že jeden z otcov organizátorov si zlomil aj ruku pri riešení tlačenic kvôli párkam...,“* a Ján Gabriš dodáva: *„...boli hladní, smädní, tých pár kilogramov klobás nestačilo. Vykúpili celý tovar po obchodoch v Stankovciach. My sme chodili na stanicu do Trenčína kupovať pivo, čo sa nestačilo predávať. Do akcie boli zapojení takmer všetci občania, najmä ľudia z Rozváz, kde bolo ihrisko...“* Ján Kadák, hlavný „následnícky“ organizátor, si toho už veľa nepamätá, no spomína: *„...zobral som si na starosť jedlo pre kapely, varilo sa*

v školskej kuchyni a podávalo v jedálni školy, to si už asi málokto pamätá. Najväčší šok som mal z Elánistov, ruky sa nám triasli, keď sme ich obsluhovali... “

Najväčšie prekvapenie bolo však na druhý deň.... Občania mali po roliach a „záhumienkách“ pojeđenú zeleninu a na družstevnej roli bola objednaná cukrová repa. Treba povedať, že usporiadatelia a občania zvládli celé podujatie. Keď už bolo zle, staršia generácia chlapov zakročila a udržala pod kontrolou takú, do tých čias v Stankovciach nevídanú masu návštevníkov.

Podujatie Koncert mladosti bola neopakovateľná akcia. Rozsahom, prípravou, nepredvídanými udalosťami, dopadmi, účinkujúcimi a skúsenosťami. Dodnes sa o nej hovorí a i dnes sa s úsmevom spomína na zážitky počas pamätných dní. Hlavný organizátor Dušan Pevný spomína: „*V momente, ako som dostal povolávací rozkaz na vojnu, sa už nedalo nič zastaviť. V podstate bolo možno 14 dní do akcie a mne ostala jediná možnosť, posunúť informácie a pokyny ostatným. No všetko sa nedalo predvídať a preniesť na kolegov. A 10. júla 1982, v deň akcie? To som na rozkaz veliteľa pluku zbieral s ostatnými mladými vojakmi lipové kvety pre manželky „lampasákov“ v Českých Budějoviciach a na diaľku dúfal, že všetko dobre dopadne... “*

Spomienky, zážitky... Udalosť navždy ostala v mysliach zúčastnených i organizátorov. Hovorí Ján Gabriš: „To sú spomienky a zážitky z mojej mladosti!“ Roman Pevný dodáva: „Bola to na tie časy nevídaná akcia!“

Dušan Pevný (2017)

Vamonos a bailar alebo „Zatancujme si“!

Starý dobrý Hrozenkov, obec na slovensko-moravskom pomedzí, kde som sa opäť po roku prišla pozrieť na „KOPANIČÁRSKE SLAVNOSTI“, tentokrát už ich 64. ročník. Už pri vstupnej bráne som sa myslou vrátila rokmi späť, keď som sa ako malé dieťa tešila, že na začiatku letných prázdnin pôjdem aj so starými rodičmi na prvý veľký výlet na „kolotoče do Hrozenkova“, ktoré mi boli v tom čase nesmierne vzácne. A nielen kolotoče, ale aj pečené ryby, na ktoré sme si vystáli rad (poznámka: „Ale tá chuť stála za to!“), cukrovinky, moravské koláče....

Až teraz si uvedomujem, že už od detských čias na jednej strane som podvedome vnímala „krásy Moravy“ pozorujúc okolitú nádhernú prírodu, ktorá sa vám naskytne pri každom pohľade z lavičky v amfiteátri, a ktorá sa mi vryla hlboko pod kožu na celý život.... a na strane druhej....aj tóny z ľudových hudobných nástrojov, české aj slovenské slová, ktoré ma sprevádzali na každom jednom kroku. A stále som bola doma, v našej krajine....

Po vystúpení FS Rozvadžan prichádza v poradí na javisko zahraničný súbor MONARCA DE MÉXICO BALLET FOLKLÓRICO, ktorý predstavil návštevníkom podľa vyjadrenia jedného z jeho členov „iba kúsok z Mexika“. Vďaka charismatickej speváčke Szabine s výrazným hlasom a ebenovými vlasmi ste v jeden moment preleteli ponad oceán do južnej časti Severnej Ameriky. Nechali ste sa unášať nádhernými rytmickými melódiami. Tie boli umocnené výraznými kostýmami a krásnymi tanečnicami, ktoré mužských účastníkov vtiahli do deja po ich vyzvaní do tanca.

A mužské hlasy? Tie mali osobité čaro.

Po vystúpení sa jednotlivé súbory, domáce aj zahraničné stretli na spoločnom parkete, kedy začali komunikovať kroje navzájom, reč tanca prekonala jazykovú bariéru a začala ľudí zbližovať tak, že poskytla tanečníkom možnosť spoznať sa navzájom aj osobne.

Výzva „*Vamonos a bailar*“ sa počas večera stala tak samozrejmosťou, že niektorým folkloristom zo Stankoviec to nedalo neprísť aj ďalší deň a predĺžiť si radosť z náhodných, ale krásnych stretnutí v Starom Hrozenkove.

Keď som s odstupom pár dní po akcii dostala odpoveď z Mexico City v znení: „*Už sme prileteli a všetko je v poriadku...*“, pomyslene som zamkla bránu amfiteátra v poradí 64. ročníka „*Kopaničárskych slavností*“, pozrela na fotografiu súboru, ktorú som dostala od jedného z jej členov na pamiatku, a priala si, aby sa chýr o Kopaničárskych slávnostiach rozniesol aj v ďalekom Mexiku tak, ako sa Mexiko predstavilo nám: „*Srdečne, pokorne a s radosťou.*“

Veronika Kováčiková (2019)

Večer s Andy Hrycom

Prenesme sa späť o pár rokov, vlastne pár desaťročí, presnejšie do minulého storočia. Ba dokonca môžeme povedať aj do minulého tisícročia. V druhej polovici osemdesiatych rokov v Stankovciach fungoval klub mládeže...

A to bolo rozruchu, keď mládežníci – „zväzáci“ pozývali občanov do svojho klubu „NESTOR“ na vystúpenia vtedajších umeleckých a spoločenských osobností, ako bol: Paľo Habera a celá skupina TEAM, majster Miloš Kopecký, zabávač Milan Markovič a veľa, naozaj veľa ďalších ľudí, ktorí boli vtedy populárni a ich odkaz zostáva mimo Slovenska dodnes.

Čo sa tu vlastne dialo?

Keď sa na to z odstupom času pozerám späť, je to ako rozprávanie rozprávky, ale som si istý, že tých pár mladých nadšencov aj teraz vie, že keď sa chce, dajú sa robiť veľké veci a že sa pri tom dá zažiť veľa nezabudnuteľných príhod a zážitkov. Ako napríklad: prvé vystúpenie, ktoré bolo pripravené hneď s osobnosťou, ktorú poznalo celé bývalé Československo. Či už ako doktora Štrosmajera zo známeho seriálu, alebo z legendárneho filmu o Barónovi Prášilovi, či z tradičnej vianočnej rozprávky Pyšná princezná a mnohých ďalších. Majster Miloš Kopecký prijal pozvanie mládežníkov a odštartoval tak tradíciu klubových večerov s významnými osobnosťami. Bola to veľká guráž. Mládežníci presvedčili verejnosť, že prvý klubový večer odštartuje hviezda hneď veľkej popularity. Podarilo sa vypredať obe plánované vystúpenia a prípravy boli v plnom prúde. Čo by to však bolo za udalosť, ktorá by sa neskomplikovala... V stredu – dva dni pred vypredanými piatkovými vystúpeniami sa majster ospravedlnil kvôli chorobe...

Vtedy, v to stredajšie popoludnie, by ste sa zväzákom v klube „krvi nedorezali“. Čo to dalo práce a námahy a teraz hrozil veľký „trapas“! Stovky lístkov vypredaných a majster chorý! Všetko reálne veci, ktoré sa dali pochopiť, ale mládežníci sa nechceli a nemohli vzdať, a tak vymysleli niečo úplne bláznivé. Piatí nasadli do starej Škody 100 a vydali sa do centra slovenskej kultúry – Bratislavy hľadať náhradu!!!

452

Aký bol plán? Nič viac ako docestovať na bratislavskú Hlavnú stanicu a v telefónnej búdkе nájsť z telefónneho zoznamu vhodné tipy... Že či si robím srandu? Ani náhodou, vtedajšie časy umožňovali nájsť v telefónnom zozname všetkých, ktorý bol asi predchodca Googlu a mládežníkom sa podarilo nájsť zopár atraktívnych typov. Prvý prišiel na rad pán Lasica a po krátkej telefonickej konzultácii s manželkou Magdou Vášáryovou sa k nemu aj vydali. No doma u Lasicovcov neuspeli, pretože sa majster zdržal na vystúpení. Nemohli viac čakať, aj keď pani Vášáryová bola milá, mládežníci museli ísť po ďalšom vyhladenom type a skončili u herca Andreja Hryca, ktorého našťastie zastihli doma.

Andy si neveriac vlastným ušiam nechal dvakrát zopakovať historku o pripravovanom vystúpení s majstrom Kopeckým a s údivom v očiach zložil mládežníkom poklonu. Odľahlo im, keď potvrdil, že bude pre neho česť robiť záskok za majstra Kopeckého. Za neskorej noci sa unavení, ale spokojní vrátili naspäť z Bratislavy do Trenčianskych Stankoviec. Hneď cestou prepísali plagáty na autobusových zastávkach a tabuliach s pútačmi a vystúpenie na prvom klubovom večere bolo zachránené.

A ako klubový večer dopadol? Bolo to presne 26. 6. 1988. Na obe vystúpenia, ktoré mali svoje čaro, prišlo takmer tristo hostí a Andyho historky z nakrúcaní filmov ako Tisícročná včela alebo Sladké starosti, kde hral známeho vrchného Fera Baluchu, ktorý dokázal namiešať koňak Debouche zo saponátu a vylúhovaného čaju, alebo ako prišiel k zraneniu na krku od vystreleného uzáveru sektu, boli mládežníkom a ostatným tou správnou odmenou.

Andy Hryc, ktorý Stankovce navštívil aj s dcérkou Vandou, bol nadšený.

Ak je to možné, rád by som mu touto cestou poďakoval za pomoc, že vtedy mládežníkov nenechal v štichu. Dodatočná vďaka, Andy!

Klubové večery sa rozbehli v plnej paráde. A ako to nakoniec dopadlo s návštevou Miloša Kopeckého a iných? Prezradíme v ďalších číslach.

Gabriel Kadák (2015)

Úžasne kockovaný oblek Milana Markoviča

V predchádzajúcom vydaní sme vám priblížili kúsok zo života mládeže v období osemdesiatych rokov minulého storočia. Vtedy u nás intenzívne fungoval Klub Mládeže NESTOR a ich snaha dostať k nám populárne osobnosti.

Miloš Kopecký bola práve tá osobnosť, ktorá sa stala pre nás vtedy doslova dogmou. Bolo nám jasné, že ho do Nestoru musíme dostať za každú cenu a nebol nikto z nás, kto by tomu neveril. Prebehli prípravy, účasť majstra bola potvrdená. Zázemie pripravené, plagáty po autobusových zastávkach polepené, vstupenky znova v priebehu pár hodín v predpredaji vypredané do posledného miesta. Všetci sme sa nevedeli dočkať „*Piatka, dňa Klubového večera s Milošom Kopeckým*“... Žiaľ znova len pár dní pred vystúpením sa majster ospravedlnil. No tentoraz boli mládežníci pripravení. Nechceli sme sa dostať do rovnako nepríjemnej situácie ako prvýkrát, kedy sme na poslednú chvíľu hasili problém. Teraz bola situácia predrokovaná, a nie s hocikým – Milan Markovič bol ochotný urobiť záskok. Verím, že doteraz nám v pamäti utkveli jeho skvelé interpretácie hrdinov z vystúpení Radošinského naivného divadla, či jeho sólových projektov - „*Nevyzúvajte sa, prosím*“ a ďalších televíznych a rozhlasových programov.

Pôvodne učiteľ, neskôr herec a satirik prišiel do Stankoviec v úžasne kockovanom obleku. Svoj zmysel pre humor predviedol hneď po vystúpení z auta pred Klubom. Celou cestou sme sa mu snažili naznačiť, nech nemá predstavu, že ho berieme do skvostného kultúrneho domu alebo paláca. Stručne povedal: „*Nemusíte sa ospravedlňovať, veď to tu vyzerá ako v útulnej starorímskej usadlosti.*“

Priznám sa, opäť sme mali strach, ako budú návštevníci klubového večera, ktorí sa tešili na Kopeckého, reagovať. Milan Markovič však všetkých strhol svojím bezprostredným humorom a príbehmi. Či už to bolo s pani Kolníkovou (Radošinci), ktorá (z jeho rozprávania) mala úžasný temperament a nemala problém: „*...nedrbnúť dvermi, ak ju o to niekto slušne požiadal...*“ či inými zážitkami zo svojho života.

Okrem iného nám prezradil, ako trpel v čase svojej učiteľskej praxe. Ako jediný muž v škole musel naprieč svojej miernej a zábavnej povahe predstavovať autoritu a pomáhať tak kolegyniam „*krotiť*“ výstrelky žiakov. Nedala sa odmietnuť požiadavka kolegýň: „*Milan, pod' upratať deviatakov, si tu jediný chlap...*!“ S nekompromisným výrazom ich aj upratal...

Ako absolvent vysokej školy zažil na výcviku základnej vojenskej služby prednášku školiaceho dôstojníka na tému: Bod varu vody. Voda vrije pri 100 stupňoch, no jeden „*chytřejší*“ absolvent oponoval, že vo vyšších nadmorských výškach, kde je nižší tlak, voda vrije skôr - napríklad už pri 90 stupňoch.

To nedalo školiacemu dôstojníkovi pokoj a lovil v pamäti, čo je to za ... Až na to prišiel: „*Ved' to je úžasná blbosť, 90 stupňov je predsa presný pravý uhol...!*“

Milan Markovič si od nás zo Stankoviec aj niečo odniesol. Receptúru. Neustal naliehať svojím šarmom či sľubmi voči babke Beňovičovej, kým mu nenadiktovala receptúru pravého hriateho...

Ako som už spomenul - Milan Markovič bol zo stretnutia na klubovom večere nadšený atmosférou aj prostredím. Preto hneď prisľúbil realizovanie ďalších vystúpení, vtedy známeho TV - programu: NEVYZÚVAJTE SA, PROSÍM. Mimochodom, v našom klube NESTOR boli vôbec prvé dve predpremiéry tohto programu, ktorý neskôr sledovali diváci na televíznych obrazovkách. O tom niekedy nabitúce, rovnako aj o rozuzlení príbehu s Milošom Kopeckým. Čo myslíte – do tretice Majster Kopecký prišiel?

Gabriel Kadák (2015)

Klub mládeže – Nestor

Ak niekedy v živote zažijete niečo, čo vami zatrasie na dlhé roky, čo poznamená celú jednu generáciu mladých ľudí, čo je v spomienkach povýšené takmer na legendu. To máte veľké životné šťastie. Všetko sa nedelí na peniaze, na veľkosti, na objemy. Boli to emócie, ktoré z toho šli. Šlo o niečo viac, ako sa dalo v minulých časoch zažiť v bežnom zabehnutom živote. Proste výnimka, výhybka z koľajiska, nevšedná vec.

V priestoroch bývalej školy, ktorá v minulosti, v čase socializmu, patrila evanjelickej cirkvi v Malých Stankovciach, sa zhromažďovala mládež. Budovu prezývali klubom.

Už ani nevieme, či bol nápad repasovať prednú časť budovy, teda klub. Veď vlhké steny, spráchnivené podlahy, polorozpadnutá strecha, nefunkčná elektrina a veľa iných poškodení zubom času nevešteli nič dobré. Prišiel teda nápad. Prvým rokom sa urobili všetky hrubé stavebné roboty. Omietky, podlahy, betóny, vstupné dvere, opravil sa krov a krytina. Všetko brigádnický, no aj s pomocou starostu (vtedy predsedu MNV Jána Chrastinu).

To bol základ. Potom však prišla nová myšlienka. Urobme z toho niečo, čo bude našou tvárou. Bude neobvyčajné, no naše, kde sa budú stretávať mladí. A tak sa začalo majstrovat'. Taktovku si zobral Dušan Pevný a priestor sa počas necelého roku stal ukážkou zručnosti mladých ľudí, ktorých nebolo treba nahovárať. Trávili tu celé dni aj noci. Výsledok? Exkluzívny klub mladých, ktorému pred 30 rokmi dali meno NESTOR.

Zručnosť chalanov – Jožka Vráblika, Janka Králik, Zdena Sedláčka, Jana Opatovského, Ivana Janča, Gaba Kadáka, Tima Opatovského, Jozefa Kuníka, Jozefa Mojžiša, Jozefa Marcinecha, Miloša Porubana, Romana Kuníka, Martina Marcinecha či desiatok ďalších chalanov bola taká veľká, že vytvorili nezabudnuteľný priestor, kde sa takmer každý deň niekoľko rokov stretávala mládež z celej obce. Dievčatá sa k nim pridávali v čase finálnych úprav a ruku k dielu priložili – Iveta Manová, Vlasta Beňovičová, Helena Letková, Renáta Čvančarová, Alena Marcinechová, Martina Porubanová či ďalšie.

V klube boli porobené boxy na sedenie, dokonca aj s jedným balkónom. Každý mal svoj zaujímavý tvar a bol tu aj nový bar s exkluzívnou výzdobou. Na stenách množstvo výtvorov, ktoré realizovali niektorí mládenci. Bola urobená nová elektrika, rozvody hi-fi. Pýšili sa už vtedy závesnými televízormi, cez ktoré fungovala počítačová sieť začínajúcich ATARI počítačov. Bolo vynovené pódium s oponou. Len „wecko“, bohužiaľ, ostalo drevenou latrinou, ktorú vždy pred návštevou nejakého host'a vystriekali vápnom. Ale tak to malo byť.

Najväčšou pýchou klubu bola svetelná podlaha, ktorá bola výnimočným tvarom kométy. Sklo, pod ktorým fungovala svetelná hudba zostrojená Milošom

Jančom, bola vrcholom celého remeselného snaženia mladých v klube.

A ten praskal vo švíkoch. Stretávali sa tu mladí pri rôznych súťažiach, filmoch, tancoch, večierkoch, divadlách, kvízoch, no nezabudnuteľnými ostanú klubové večery s osobnosťami kultúry. Neuveriteľné príbehy Miloša Kopeckého, verše Vysockého v podaní Andyho Hryca, klavírne pesničkárstvo Jara Filipa, učiteľské príhody Milana Markoviča, dievčenská rebélia pri účasti kapely Team, športové hokusy-pokusy Gaba Zelenaya a ďalšie a ďalšie čarovné chvíle, ktoré oživilo tieto priestory.

K tomu neuveriteľné výkony našich dievčat a chlapcov v rôznych súťažiach, nezabudnuteľné zážitky pri módnych prehliadkach, chvíle strachu či šťastia pri rôznych filmoch, to všetko dokresľovalo časy, v akých sa vtedy žilo. A žilo sa družne, to nám verte!

Je teda tridsať rokov od chvíle, keď ho mladí slávnostne otvorili. Predbehol dobu. Chýr o ňom šiel ďaleko. Striedali sa v ňom novinári, nakrúcali v ňom vtedajšie rádiá, pripravovali sa rôzne predstavenia. Veď tu testoval šesťkrát svoj televízny program „*Nevyzúvajte sa, prosím*“ sám Milan Markovič so svojimi hosťami. Bolo to naozaj obdobie, keď do Stankoviec chodilo za kultúrou aj množstvo Trenčanov.

Dušan Pevný spomína: „*My sme si vždy dávali neskutočné ciele, keď sa jeden nepodaril, mali sme pripravené hneď ďalšie dva. Neúspech nás nemohol zlomiť. Prišli sme na to, že si ciele treba dať vždy tie najvyššie, len tak nás to posúva ďalej. Aj to nás naučil život v našom klube!*“

Klub zohral významnú úlohu v prvých dňoch tzv. zamatovej revolúcie, keďže v ňom naša mládež balila a odtiaľ distribuovala prvé vyhlásenia študentov z Prahy v novembri 89, ktoré potom Dušan Pevný a Zdeno Sedláček roznášali po trenčianskych školách. Bolo to zároveň aj akousi labuťou piesňou klubu, pretože začiatkom 90-tych rokov sa majetok cirkvám vrátil, a tak klub nedobrovoľne skončil. No v mysliach mladých, ale aj iných Stankovčanov, ostal navždy.

Dušan Pevný (2017)

K nedožitým sedemdesiatinám (legendy)

...pred vystúpením „s cigaretou pod fúzom“ - pre neho neodmysliteľným doplnkom, doladil „šrobuvákom“ klavír, zadymil klub a predviedol úžasné predstavenie.

V osemdesiatych rokoch minulého storočia sa na slovenskej scéne objavil umelec so všestranným talentom. Hudobník, skladateľ, textár, spevák, herec s „komediantským naturelom“, jednoducho známa osobnosť z obrazoviek a divadiel s neopísateľne širokým záberom aktivít. Napríklad, ako nám na vystúpení prezradil, bol aj futbalistom.

Ľudí si získaval prirodzeným a nenúteným prejavom. Neskôr sa stal zaničeným propagátorom počítačov a internetu, v tej dobe prelomového fenoménu. Tejto téme venoval aj jednu zo svojich piesní „Cez okno“.

Asi už tušíte o kom hovorím. Jaro Filip bol jednou z veľkých osobností, ktoré zavítali pred pár rokmi do stankovského Klubu mládeže NESTOR.

Jara Filipa sme hľadali v štúdiu L+S po predstavení. Dorazili sme tam na legendárnej „dvanástotrojke“, ktorú sme mali požičanú od „zvážarmovcov“. Ešte pred tým sa k nám mýtický v zákulisí prihovoriť Milan Lasica, z ktorého sme mali taký rešpekt, že sme pomaly nevedeli nájsť slov. Keď sme však Jara zbadali a oslovili, neváhal a vyslovil nezabudnuteľné slová: „...ak tam máte klavír, urobím vám show“. Cítili sme vopred, že to bude skvelé predstavenie. Klavír sme síce v klube nemali, ale v ústrety nám vyšiel vtedajší riaditeľ ZŠ, Ladislav Žiško. Pri jeho preberaní dôrazne pripomenul, že klavír dal kvôli Jarovi naladiť, lebo by si nedovolil poskytnúť mu čo len trochu rozladený nástroj. Napriek tomu, keď už v klube Jaro brnkol na pár kláves, zavolať: „Máte tu „šrobuvák“?“ Posunkom naznačil, aby sme mu ho hodili, niečo s ním potočil v útrobe klavíra a znova brnkol na podozrivú klávesu. Všetko už dokonale ladilo „A môžeme začať!“

Môj kamarát, Dušan Pevný, Jara Filipa spovedal a moderoval besedu s ním. Spýtal som sa ho na jeho spomienky. Povedal: „Človeče, nič ťažšieho som dovtedy nerobil... On bol tak vyhranená osobnosť, že nikdy som nevedel, aká bude jeho reakcia na moju otázku, čím ma kde zaskočí...Normálne som nevedel, kedy čo hrá a ako myslí svoj výstup... Jeho slová sa vždy rozplynuli v riave emócií, slov a klavíru... ťažké, ťažké, ale neuveriteľne zaujímavé.“ Jarove vystúpenie striedali piesne s príbehmi. Aj o tom, ako začínal v divadle ako poštový poslík, kedy poštu zopárkrát zabudol v bare... Vtedy začal premýšľať o tom, ako by sa pošta mohla doručovať inak. Príbehy dopĺňala hudba. „Bolo nás jedenásť, už nás je len desať...“, „a tak ďalej... Piesne, ktorých texty sú nadčasové a majú čo povedať aj teraz.

Bolo úžasné naživo počuť jeho chytľavé melódie a improvizovanie

na klavíri, bez ktorého si Jara neviem predstaviť. A ešte bez jednej veci, a to je jeho povestná cigareta pod fúzom, ktorá mu však aj poškodila zdravie.

Dôvetok. Jaro Filip nás navždy predčasne opustil v roku 2000 vo veku 51 rokov. Pociť priestoru ľahkého ako dym, ktorý v nás zanechal za to krátke stretnutie, však zostane stále živý.

Gabriel Kadák (2019)

„Hášiáci“ z Ostravy

Nastalo obdobie letných festivalov a koncertov. A mládežníci zo Stan-koviec boli v minulosti vždy organizátorom nejakého podujatia, ktoré poznamento okolie a dodnes sa na tieto akcie spomína, prípadne majú nepriamych pokračovateľov v dnešnej dobe.

Tak sme v dobách minulých (dobách socializmu) pripravili a zorganizovali trojkonzert významných hudobných skupín. Považie zastupovala populárna Hoja Ďund'a v zložení Vlado Hrnko, Jožo Hajšo, Vilo Tarabus. Slovenskú scénu Tublatanka v tradičnej zostave Maťo Ďurind'a, Paľo Horváth, Ďuro Černý. Českú scénu zasa legendárny Citron, ktorý v tom čase patril k absolútnej českej, ale aj stredoeurópskej špičke rockového žánru a hral v zložení Standa Hranický, Radim Pařízek, Vašek Vlasák, Jindro Kvita, Jarda Bartoň.

Ako to už býva, výborná pohoda a dobrá nálada sa aj po koncerte preniesla do zákulisných sedení a končilo sa niekde nad ránom a v nejakom podniku. Chalani z Hoja Ďundi a Tublatanky sa rozutekali po Slovensku a chalani z Citronu spali v kempu na Zelenej vode.

V sobotu, niekedy po jednej hodine popoludní, ešte oddychujúceho po náročnej noci, ma preberá môj tata: „*Vstávaj, voľ ajaké auto tu pred nás zastavilo, ostravské značky má...!*“ Čo by ma tu kto z Ostravy hľadal... Nedošlo mi hneď, kto to môže byť. „*Počúvaj, však to sú nejakí hášiáci, koho nám to tu vedieš! Čo nemajú na holičov...?*“ , tatko hromžil a ani najmenej netúžil po zoznámení sa s nimi.

Pozriem z okna a pred našim domom, české „*máničky*“, pruhované metalové gate, tričká, rockerky... Do „*prkínka*“, veď to je Citron. Klátia ci sa Vašek Vlasák, za ním večne usmiaty Jarda Bartoň, a ďalší, a ďalší. „*Ahoj, Dušane, co ty ještě vyspáváš ...?!*“ , veselo s valašským prízvukom „*mluví*“ Vlasák. „*Čaute, chlapi, no podťe ďalej!!!*“ , vyhrklo zo mňa a nepýtajúc sa otca som ich pozval k nám do domu.

Čakal som na reakciu tatu, no keď zbadal privetivých chalanov, dal sa s nimi do reči. Onedlho bola na stole fľaška slivovice, po chvíli druhá a čas neúprosne utekal. Chalani z Citronu mali večer koncert v Púchove, no ešte okolo štvrtej popoludní boli u nás. No môj tatko a chalani z Ostravy boli zrazu kamaráti a každým pohárikom kamarátskejší. Videl som na kapelníkovi Radimovi Pařízkovi, že už chce kolegov zobrať preč, no márna snaha.

Nadišiel však čas a stav, v akom sa nachádzali muzikanti, bol zjavne iný ako triezvy. Basák Vašek Vlasák sa zhmotnil v statický stojan, gitarista Jindro už pletol dve na tri „*ogarským*“ prízvukom a spevák Standa, slová ešte ne-našiel, rovnako ako hlas. Čo teraz?

Radim dostal nápad. „*Pojď, dáme Vaška do vane a celého ho slejeme*

studenou vodou, snad jse procitne...!? “ A tak sme ho traja odniesli do kúpeľne, postavili do vane, predtým vyzliekli a celého prebrali studenou sprchou. Ako tak prebratého naložili do auta. A Citron, hybaj do Púchova. To ešte tato dal fľašku na rozlúčenie.

O rok sme robili koncert znovu. Až tam som sa dozvedel, že Vašek koncert zvládol, priviazali ho o bedňu „reprákov“, naladili basu... a dohral. Spolu sme zaspomínali na tie časy a dodnes mám v Ostrave partiu priateľov (aj keď Kvita a Hranický už nie sú medzi nami), s ktorými som nielen ja, ale aj partia Stankovčanov zažila nejednen nevšedný zážitok. Steny klubu Nestor by vedeli spomínať...

Dušan Pevný (2019)

Do tretice... Miloš Kopecký

...už pár vydání informujeme čitatele HLAS-u, ako sa na dva pokusy nepodarilo dostať do stankovského klubu mládeže NESTOR na vystúpenie legendárneho umelca, herca Miloša Kopeckého. No mládežníci sa v roku 1988 nevzdávali svojho sna, aj keď mu už bolo ťažko veriť.

Dnes citujem z kroniky klubu Nestor:

„Nemožné sa stalo skutočnosťou. Na tretíkrát sa to podarilo. Miloš Kopecký so svojou kolegynou spomínal až do rána, nebyť oslavy Horníčkových sedemdesiatín, kvôli ktorej nás opustil vo výbornej nálade... Bolo nám ľúto...“, koniec citátu.

Ako teda máte možnosť čítať, na tretí pokus sa predsa len podarilo túto legendu dostať osobne na predstavenie, ktoré sa stalo nezabudnuteľným zážitkom pre všetkých hostí. Škoda, že vtedy videozáznamy ešte neboli bežnou vecou. Určite by dnes na Youtube kolovali krátke videá s jeho popisom aktuálnej doby a spomienkami jeho hereckej kariéry.

Vtedy sa Miloš Kopecký dostal do nemilosti vládnucej garnitúry. Najmä jeho prejav na sneme Zväzu dramatických umelcov hrýzol svedomie politickej moci. Pripomeňme si, že sa písal rok 1988 a vďaka jeho otvorenej kritike vládnucej KSČ mu bol odobraný titul „*Národný umelec*“. Všetci sme trochu trpeli, či za oknami klubu počas vystúpení nesledí ŠTB a možno aj boli a niekde u nich by sa asi našli záznamy z vystúpenia nahraté na „*magiči*“.

Majster porozprával v dvoch beznádejne vypredaných predstaveniach o svojich mnohonásobných manželstvách. Spomenul, že údajne každá jeho nová nastávajúca musela byť mladšia od predchádzajúcej a okrem toho musela vedieť pripraviť raňajky pre milenku. Jeho rozvody a sobáše vraj prinášali zmeny vo vtedajšej komunistickej vláde, preto vláda mala pred ním patričný rešpekt. Keď sa ho ľudia pýtali, či mu nevadí, že jeho nová manželka je omnoho rokov mladšia, a čo bude robiť o desať rokov, „*Majstro*“ sa zamyslel a povedal, že to už jeho nová manželka bude o desať rokov staršia, bude sa teda musieť rozviesť a zobrať si mladšiu.

462

V tej dobe nedemokracie dostal na telo otázku od 18-ročného chalana, či má šancu dočkať sa demokracie? Odpovedal spontánne: „*Hele, hochu, musíš mít moc dobré zdraví a snad se dožiješ.*“

Ludskosť Miloša Kopeckého bola pre nás milým poznaním. Keď neváhal miesto svojej obľúbenej Moskovskej vodky dať si domácu slivovicu od Ivana, a chutila mu parádne. Trochu nás zamrazilo, keď sa opýtal na WC, no neváhal to pustiť do klubovej „suchej latríny“ a dokonca nám pochválil pekné tapety...

Bolo to naozaj príjemné stretnutie. Vypredané hľadisko, „*standing*

ovation“, vypravadlo „Majstra“ zo sály. Neformálna debata trvala takmer do rána a možno by trvala aj dlhšie, no ponáhlal sa na oslavu narodenín ďalšej legendy – Miroslava Horníčka. Máme preto právo mať pocit, že sa u nás a medzi nami cítil príjemne. Nezabudnime pripomenúť, že jeho spoločníčkou a sprievodcom u nás bola pani René Nachtigalová, dnes známa česká operná speváčka.

Už svoje pestvá vystrája v hereckom nebi, ale jeho diela zostanú. Určite si mnohé z jeho filmových úloh pozrieme aj vo vianočných televíznych vysielaniach. Nám, čo sme s ním prežili ten jeden deň, zostal navždy v mysli.

Gabriel Kadák (2016)

O Donských kozákoch a nielen o nich...

Určite si mnohí spomínate na akciu „Na kolesách proti rakovine“, ktorá sa uskutočnila v júni 2016 v našej obci. Tohto vydareného podujatia sprevádzaného vystúpeniami známych umelcov, športovcov a pretekmi malých i veľkých na všetkom, čo má kolesá i kolieska, sa zúčastnilo veľa Stankovčanov aj ľudí z okolitých obcí i Trenčína. Podujatie sa koná pravidelne pod záštitou Nadácie Výskum rakoviny a do Trenčianskych Stankoviec ho „pritiahli“ manželia Petrulovci.

Prijemnými dozvukmi tejto akcie bol „Vianočný spev pre život“, ktorý sa konal vo Veľkom koncertnom štúdiu Slovenského rozhlasu v Bratislave v pondelok 19. decembra 2016. A že to boli dozvuky v doslovnom slova zmysle, môžeme potvrdiť všetci, ktorí sme sa koncertu zúčastnili. Mimochodom, zo Stankoviec nás prišlo do „obrátenej pyramídy“ za plný poschodový autobus.

Na začiatku koncertu boli predstaviteľmi „Nadácie Výskum rakoviny“ ocenení a zaradení na čestnú listinu nadácie viacerí jej podporovatelia a priaznivci. Za cirkevný zbor ECAV Trenčianske Stankovce ocenenie prevzali manželia Milan a Jarmila Petrulovci a dozorca Patrik Tomík.

Potom už plnou sálou zneli majestátne hlasy „Veľkého zboru donských kozákov“. Zvonivé hlasy jeho sólistov rezonovali od tenoru cez barytón až po hlboký bas. Zneli pravoslávne duchovné piesne: Kol slaven naš (Buď oslávený), Tebe poem (Tebe spievame), Ispoved' (Spoved'), ukrajinské a ruské ľudové: *Metelica, Dušečka, Dorogoj Dlinnoju* (Dlhá cesta) a iné. Na „žiaľ“ niektorých z nás, vynechali na poslednú chvíľu z repertoáru Piesnju starovo burša (Pieseň starého mládenca), ale to nám po prestávke vrchovato nahradili rytmickými i clivými piesňami: *Marusja, Misjac na nebi, Ej, uchnem* a inými. Počas zvuku ľudových piesní spevákov sprevádzali vynikajúci hudobníci na tradičných ľudových nástrojoch (gitara, balalajka, bajan). V Bratislave sa predstavili aj tanečníci v námorníckom, cigánskom aj ľudovom tanci.

Záverečný blok patril vianočným piesňam a koledám: Kolokolčik (Rolnička), Noč svetaja (Svätá noc) a, samozrejme, zaznela i „Tichá noc“ aj v slovenskom prevedení. Dirigentom súboru bol Ivan Šallijev, umeleckým vedúcim a zároveň i jeho zakladateľom ataman Peťa Chud'akov.

Donským kozákom sa naozaj podarilo navodiť v našich dušiach príjemnú sviatočnú atmosféru a ich piesne a hlasy v nás rezonovali ešte dlhú dobu. Veru, kto by nechcel mať aspoň niektorých z nich vo svojom spevokole. O to tvrdsie nás na sviatok Božieho narodenia zasiahla správa o páde lietadla, na palube ktorého boli príslušníci ruského speváckeho súboru Alexandrovci.

Slavo Tomík (2017)

Budeme mať svoj festival – epilóg

Tak túto otázku sme si dávali, keď sme sa rozhodovali, či sa pokúsime ponúknuť krásu folklóru našim spoluobčanom a prinesieme im ju priamo na stôl - do stredu obce. Stôl sme prestreli a ponúkli mimoriadne bohaté menu. Ved' nikdy v histórii obce sa nestalo, aby sa u nás predstavilo 12 folklórnych súborov a svoje umenie prezentovalo 333 účinkujúcich zo siedmich dedín. Ponúkli sme aj zákusok v podobe sprievodu všetkých folkloristov od Malostankovskej zvoničky po Spoločenský dom.

Ako chutilo ponúknuté, sme sa dozvedali od všetkých, čo boli prítomní a tí si veľmi pochvalovali. Sme veľmi radi, že nás takto podporili a vytvorili priaznivú atmosféru. Ved' na náš festival boli zvedaví prítomní diváci a keď k nim prirátame 333 účinkujúcich, ktorí sa schovávali pred páľavou v Spoločenskom dome, tak môžeme byť nadmieru spokojní. Presvedčili sme sa, že dokážeme zvládnuť aj takúto mimoriadne náročnú akciu. Preto veľmi pekne ďakujeme všetkým, ktorí sa podieľali na príprave tejto akcie. Ďakujeme veľmi pekne vedeniu obce, TSK a jeho predsedovi, ktorý prevzal nad naším festivalom záštitu, všetkým sponzorom a dobrovoľným pracovníkom, ktorí sa mimoriadne obetovali pre niečo, čomu hovoríme zachovávanie tradícií.

Nedá mi nespomenúť a nepoďakovať sa dvom vzácnym ľuďom, ktorí majú na svojom chrbte už osem krížikov a môžu ísť príkladom pre nás všetkých ostatných. Ďakujeme preto Františkovi Letkovi, ktorý nás všetkých ohromil svojím majstrovským zvenením na dvoch zvonoch v Malostankovskej zvoničke, a kapelníkovi Stankovskej dvanástky Štefanovi Dobiášovi za jeho pekné a povzbudivé slová na záver festivalu.

Zostáva nám len dúfať, že si Stankovčania obľúbia a zoberú za svoj Stankovský festival - Stankovské zvony tak, ako to robia aj ostatné obce a dediny na Slovensku. Ved' každá dedina si zachováva svoj rázovitý charakter, zvyky, históriu, každá má svoju identitu. Naši predkovia nám vytvorili vzácne dedičstvo a my sa s ním stretávame až dodnes. Je veľa dedín na svete, ale len jedna jediná je tá naša, rodná. Bohatá odvekým talentom, umením svojho ľudu, bohatá soľou zeme. Často pripomína babkinu truhlicu, ktorú, keď otvoriš, zrazu ti v srdci zavonia materina dúška, suchý kvet lípy a majoránu. Zachovajme si toto krásne dedičstvo, opatrujme a chráňme ho pre naše nasledujúce generácie.

Ivan Mládek v Stankovciach

Dňa 3. februára 2018 sa konal v Spoločenskom dome v Trenčianskych Stankovciach jubilejný 20-ty Ples športovcov. Už nejaký čas pred akciou bolo známe, že príde legendárny hosť. Okolo 330 ľudí sa roztancovalo pod taktovkou pražského zoskupenia Ivan Mládek + Banjo Band. V hlave sa mnohým z nás prehánala otázka: „Oni ešte existujú?“

Áno, a s takou istou energiou ako kedysi. Priviesť na dedinský ples hosť'a s takýmto menom je naozaj „pecka“. Skupina pozostávala zo siedmich členov, ktorí svoje vystúpenie rozdelili do dvoch častí. Priviezli so sebou Lenku Plačkovú, ktorá nielen svojím „údivom“ v tvári rozveselila celú sálu. Nejedného návštevníka plesu rozhýbali piesne aj v podaní Lenky Šindelárovej (prezývanej Calamity Jane). Sálou odzneli hity ako – Jožin z Bažin, Dáša Nováková, Linda, ... Vyšší vek lídra kapely Ivana Mládka nemal najmenší dosah na energiu a zábavu, ktorú priehrštím rozdávali.

Monika Pevná (2018)

Zlaté časy

Isto to všetci poznáte z rozprávania a spomínania svojich rodičov, keď sme my boli mladí a oni už mali čosi odžité, vravievali: „Za našich mladých čias bolo všetko iné, lepšie. Tráva voňala, voda aj víno lepšie chutilo, obloha bola modrejšia a vzduch ten večer až tak iskril...“

A to isté, či niečo podobné, hovorili starí rodičia našim rodičom a im zasa ich rodičia. Dnes to isté hovoríme my našim deťom. Podľa tohto dobre bolo už strašne dávno a odvtedy to už ide len dole vodou.

Dokonca aj STV vysiela už asi rok reláciu - Zlaté časy. V nej známi starší herci, speváci, umelci spomínajú na svoje - staré zlaté časy. Hneď v jednej z prvých relácií bol najväčší tribún „Nežnej revolúcie“ pán Milan Kňažko. Pred 28 rokmi nenechal nitku suchú na socialistickom zriadení, na páde ktorého sa najviac podieľal. Bolo to podľa neho obdobie totality, neslobody, perzekúcií a prenasledovania.

Po 28 rokoch to už ale zrazu boli v jeho ponímaní „zlaté časy“, keď sa hrali hry svetových klasikov, chodilo sa s divadelnými vystúpeniami po celom Slovensku a v televízii sa vysielali legendárne pondelkové inscenácie.

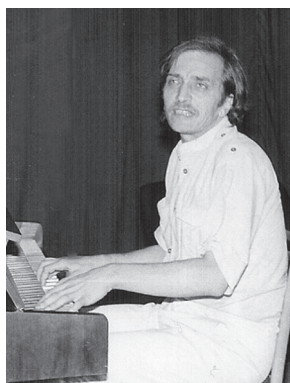
Až vtedy mi akosi došlo - staré zlaté časy sú pre všetkých vtedy, keď sme mladí. Vtedy, keď sme slobodní, bez záväzkov, bez existenčných problémov. Keď sme zdraví a svet nám je gombičkou. Potom pomaly s pribúdajúcimi rokmi (a pribúdajúcimi chorobami...) staré zlaté časy začnú odchádzať.

Preto ma ani veľmi neprekvapuje, že aj týmto dnešným „hnusným“ časom plným klimatických zmien – povodní či sucha, plným násilia, terorizmu a začínajúceho sa vykorisťovania, budú naše deti či vnuci raz hovoriť: „Ach, naše staré zlaté časy...“

Pavol Múdry (2017)

Miloš Kopecký v klube Nestor

Jaro Filip v klube Nestor

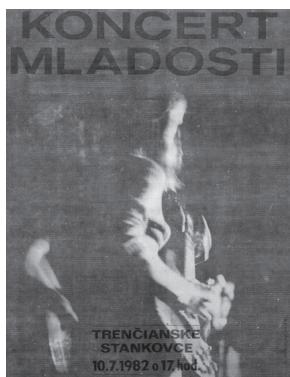
Milan Markovič v klube Nestor

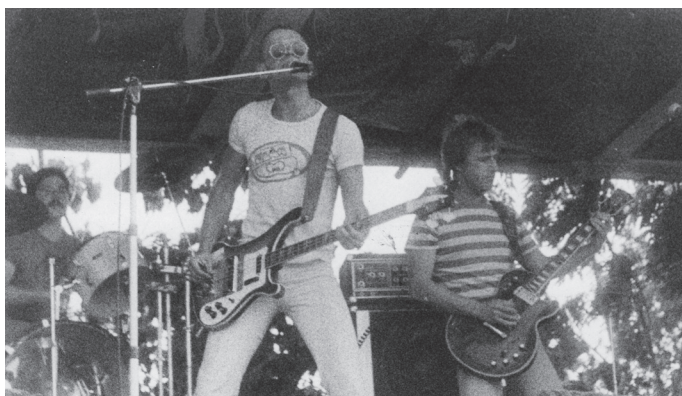
Koncert mladosti, plagát

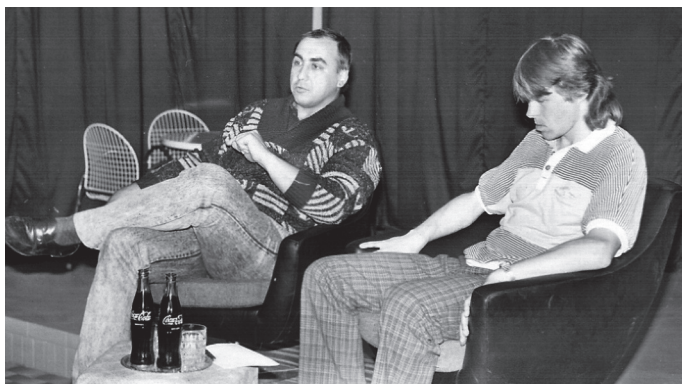
Pavol Hammel v Stankovciach

Koncert mladosti, pútač

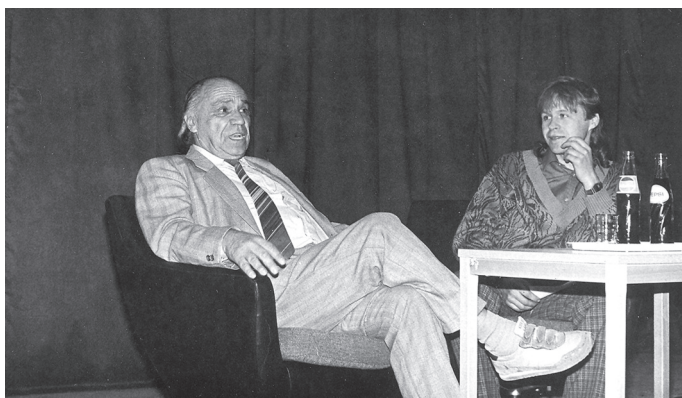
Elán na Koncerte mladosti v Stankovciach

Andy Hryc v klube Nestor

Skupina Team v klube Nestor

Gabo Zelenay

Klub Nestor a módna prehliadka

Klub Nestor, publikum pri programe

Lenka Filipová na plese v Stankovciach

Logo folklórneho festivalu Stankovské zvony

Natáčanie programu Kapura

Členovia Rozvadžanu s Mexičanmi v Starom Hrozenkove

Pri zvonici v Rozvadzoch

Rozvadžan na vystúpení s pásmom Rok na dedine

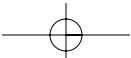
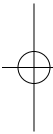
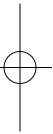
Janko Kuric na Cirkevnom plese

Ivan Mládek v Stankovciach

Janko Lehocký v Stankovciach

XII.

V stankovskom chotári

(križom, krážom)

Dobrá vec sa podarila

Počas krátkeho obdobia od začiatku apríla do polovice júla 2017 sa v Rozvadzoch pri kríži podarilo vytvoriť veľmi pekné miesto oddychu a pokoja. Počas niekoľkých brigád sa členom FS Rozvadžan a občanom Trenčianskych Stankoviec v spolupráci s Obecným úradom podarilo zrekonštruovať historický drevený kríž, upraviť okolie drobnými terénnymi úpravami a osadiť dve drevené lavičky na odpočinok.

Ošetrovanie a odborné orezanie suchých konárov líp vykonali pracovníci Obecného podniku služieb. Mechanizáciu a vykonanie hrubých terénnych úprav poskytol Dušan Pevný a jeho stavebná firma Monolit Slovakia. Samotnú opravu a rekonštrukciu dreveného kríža vykonali Juraj Ševčík a František Ondrášek pod odborným vedením Ľuboša Ondráška z Veľkých Bieroviec. Dubové drevo na opravu ramena kríža poskytol Miroslav Ľahký z Malých Stankoviec. PD Inovec zabezpečilo pokosenie prístupovej cesty a poskytlo finančné prostriedky na čiastočnú úhradu nákladov na terénne úpravy. Drevo na lavičky poskytol Ivan Vašek. Na výrobu, osadenie a návrh informačnej tabule sa podujal Slavo Tomík, ktorý je aj autorom textov. Ich anglický preklad zabezpečili manželia Lenka a Luke Cooper. Potrebný štrkopiesok na rekonštrukciu základovej pätky poskytla urbárska a pasienková spoločnosť Veľké Stankovce.

Už len z vymenovania týchto jednotlivých činností je zrejmé, že rekonštrukcia tohto miesta oddychu nebola vôbec jednoduchá a bez patričnej podpory a obetavosti folkloristov a občanov celej našej obce by bola neuskutočniteľná. Bolo veľmi zaujímavé vrátiť sa do krátkej minulosti – čias brigád a spoločných prác na poli, ktoré utužovali medziľudské vzťahy a vytvárali sa tak verejnoprospešné hodnoty pre nás všetkých. Veľmi dobre sa svojej úlohy zhostili naše folkloristky, ktoré nám zabezpečili stravu a doniesli ju ako kedysi na vlastných chrbtoch v „plachetkách“. Je len veľká škoda, že tieto brigády neoslovili najmladšiu generáciu našich spoluobčanov, ktorí takto prišli o možnosť prispieť svojou prácou k zveľad'ovaniu svojej obce.

Ďakujem všetkým ľuďom, ktorí prispeli k obnoveniu miesta pokoja, okolo ktorého sme každodenne chodili, a kde sme si v horúcich letných dňoch našli chvíľu na odpočinok. Som veľmi rád, že sa tak podarilo zachovať miesto, ktoré nám zanechali naši predkovia. Pevne verím, že sa nájdu ľudia, ktorí ho budú udržiavať a zachovajú ho pre ďalšie generácie.

Vendelín Sedláček (2017)

Malostankovské studne

*Už v minulosti sme písali na tému vodných zdrojov, studní a záchyt-
ných remíz na zadržiavanie vody v katastri našich obcí. Samozrejme, dobou sa
všetky ulice zásobili vodou vo vodovodných potrubíach a dnes je voda dostupná
z týchto zdrojov, za ktoré si však platíme spotrebné množstvo správcom sietí. V mi-
nulosti tomu tak nebolo, a tak sa pozrime, kde boli verejné studne napríklad
v Malých Stankovciach. Vypočuli sme svedkov doby, ktorí si ešte pamätali ich
lokalizáciu, a tak sa pokúsime zhrnúť to, čo sme sa o nich dozvedeli.*

Ako prvú spomenieme verejnú studňu pred Belovcom. Bola rovno
pred vchodom, klasická na koleso. Ešte dnes je miesto zakryté betónovými pok-
lopmi, súčasnú kvalitu výdatnosti však nepoznáme.

Vo dvore bývalého Belovca, blízko bývalej pošty či žandárskej stani-
ce mali súkromnú studňu Adamaťovci, ktorým celý objekt patril.

Ďalšou verejnou bola studňa oproti lávke cez Malostankovský potok
(pri Hrušovských). Pravdepodobne bola najstaršou z tých, ktoré spomenieme
v našom článku, a umiestnená bola na pozemku Hrušovských. Jej hĺbku a vý-
datnosť však už nevieme zistiť.

Hneď za bránou vchodu do bývalej školy, dnes budovy, ktorú vlastní
ECAV v našej obci (zborový dom), bola ďalšia verejná studňa. Ani jej hĺbku
nepoznáme a je zasypaná.

Ako bývajú Pelechovci a Šulekovci, oproti malostankovskej zvonici,
bola ďalšia verejná studňa. Rovnako pred rodinným domom Pilišových či pred
domom Haškových v hornej časti Malých Stankoviec.

Podľa pamätníkov boli všetky studne výdatné na vodu, boli umiest-
nené vlastne v povodí Malostankovského potoka a okrem tej pri Belovci, ktorá
bola ručná na koleso, boli všetky ostatné tzv. pumpové. Samozrejme, hovoríme
o období v prvej polovici 20. storočia, teda o rokoch cca 1910 až cca 1960.

Zaujímavosťou bol fakt, že keď boli povodne či šla mútna voda v po-
toku, tak voda v studni na Hrušovských pozemku bola vždy čistá. Naopak, naj-
viac využívanou bola studňa vo farskom dvore (teda pri starej škole).

Iste, existovali aj ďalšie, i veľa súkromných, no o nich nám naši
pamätníci už nevedeli povedať.

Dušan Pevný (2020)

Voľný čas a zimné športy

Je tu zima a mnohí z nás rozmýšľajú, kde a ako sa trochu hýbať, byť pritom na čerstvom vzduchu a veľa neminúť. Pravda je, že ideálne podmienky na zimné športy aké sú na Liptove, nemáme, aj zimy bývajú teplejšie ako kedysi, čo priaznivcom zimných športov nepraje. Napriek týmto faktom sa pokúsím dať zopár tipov, kde sa dá športovať na území našej obce alebo v jej blízkom okolí.

Snáď najznámejším a najnavštevovanejším zimným športoviskom Stankovčanov je vodná nádrž Bodovka. Zamrzá veľmi rýchlo a už po pár mrazivých dňoch je z nej výborné prírodné klzisko, ktoré vyhľadávajú aj ľudia z okolia.

Priaznivcom klasického lyžovania môžem odporučiť dve lokality, v ktorých bývajú „prešľapané“ bežkárské trate. V Rozvadzoch je to od zdravotného strediska na hrádzu a ďalej po hrádzi smerom na Beckov. Druhá lokalita vhodná na bežky, ktorá sa mne veľmi páči, sa nachádza v Malých Stankovciach. Na konci ulice, v ktorej je obchod Coop Jednota, začína poľná cesta, ktorá vedie smerom k pohoriu Inovca a tu je viacero možností, či už ku Betlehemu, alebo cez Patlíkovú až na lesné cesty a zväžnice vo vyššej nadmorskej výške. Táto trasa je trochu náročnejšia na techniku aj na kondíciu.

Rodinám s deťmi odporúčam prechádzku nad Malými Stankovcami, okolo obchodu Coop Jednota až na koniec ulice, odtiaľ po poľnej ceste ďalej. Potom sa zhruba po 400 metroch na južnej strane poľnohospodárska pôda zvažuje tak, že jej sklon aj dĺžka je vhodná na sánkovanie, jazdu na boboch, ale aj na lyžiarske začiatky.

Pre priaznivcov zjazdového lyžovania sa v blízkom okolí nachádza niekoľko menších lyžiarskych stredísk. Najbližšie sú napr. Kálnica – 18 km, Mikulčin vrch (Morava) – 20km alebo Bezovec - 38 km.

Šport a pohyb na čerstvom vzduchu predstavujú zdravý životný štýl, a tak by bolo fajn, keby sme sa častejšie zdvihli z pohodlia svojich gaučov a urobili niečo pre svoje zdravie a pre zdravie svojich detí alebo blízkych.

Lesná železnica

Okrem prírodných pamiatok sme mali v našom chotári aj technickú pamiatku, a tou bola Lesná železnica, ktorá bola uvedená do prevádzky v roku 1912. Viedla od seleckej horárne Kondrút väčšinou po lúkach a krajom lesa cez náš chotár a potom cez chotáre obcí Trenčianska Turná, Mníchova Lehota, Soblahov a okolo Breziny až na pílu do Kubrej. Z tejto železnice v našom chotári existujú už len fragmenty (časti mostných pilierov) niektorých mostov a zvyšky násypov.

Medzi najznámejšie patrili most „Dlháň“, nachádzajúci sa pod Malostankovským pasienkom, a most „Brucháč“, cez ktorý železnica prekonávala Sedličiansky potok.

Trasa (16 km) začína pri horárni Kondrút nad obcou Selec, tu začína značenie červenými „fáborkami“. K horárni sa dostanete spevnenou cestou z horného konca obce. Po prechode cez jediný dvojoblúkový most lesnej železnice sa trasa stáča doľava a po vrstevnici prechádza ponad obec. Tu sa križuje so zelenou pásovou značkou.

Po asi päťkilometrovej chôdzi prídete k tabuli s označením Lesné hospo-dárstvo Selec s.r.o., kde sa nachádza depo pre nakladanie dreva a oplotenie. Trasa prechádza cestou cez oplatenú časť. Ďalej popri krmelci pre lesnú zver na lúku, na konci ktorej je chatka. Trasa lesnej železnice pokračovala cez pastviny v oblasti Dráč. Tu sa stáčala o 180 stupňov.

Dnes je v teréne ťažko rozpoznateľná, tak je možné si ju skrátiť odbočením vpravo a cez pastvinu prejsť na rázcestie vedúce k horárni Belice a chate Betlehem. Tu trasa prekonala dva mosty, ktoré sú dnes súčasťou lesnej cesty. Za druhým mostom vchádza vľavo do lesa a priamo s miernym klesaním prichádza k oblúkovému záseku, ktorý sa opäť stáča o 180 stupňov. Po prejdení lúky vchádza do lesa a pokračuje k najvyššiemu mostu na trase nazvanému „Dlháň“. Ďalej cez lúku prichádza k Malostankovskému vresovisku, križuje cestu k Betlehemu a opäť sa o 180 stupňov stáča ponad Sedličiansky potok.

V jeho hornej časti sa nachádzajú piliere mosta, ktorý bol postavený do oblúka. Tu prejdeme na druhú stranu potoka cez brod pod mostom na lesnú cestu. Trasa pokračuje po ceste až k Pajdušákovej chate. Tu sa nachádzajú dva mosty. Z jedného je len torzo a druhý je funkčný.

Štefan Šmatlák (2018)

Nielen Rákocziho studňa

Naša obec Trenčianske Stankovce nemá veľa pamätihodností a turistických zaujímavostí. Aj to, čo máme, je pre mnohých ľudí, bohužiaľ, aj našich spoluobčanov, prinajlepšom iba spoločenským názvom, ktorý im nič viac nehovorí. A to nie je dobrý stav.

Na poslednom Obecnom zastupiteľstve som podal návrh, aby naša obec pripravila podklady pre projekt, ktorý by sa venoval všetkým zásadným pamiatkam a zaujímavostiam. Máme v chotári obce vresovisko, Rákocziho studňu, pozostatky lesnej železnice, zvoničky, hrob Lipského, sochu sv. Jána Nepomuckého a možno ďalšie zaujímavé miesta, ktoré je treba zviditeľniť.

Navrhol som začať projektom vyčistenia, záchrany a zvýraznenia v teréne lokality Rákocziho studne v malostankovskom chotári. Postupne by sme pridali ďalšie. Nie sú to veľké investície. Zachováme však časť dejín a tradícií.

Zároveň som podal návrh, aby boli všetky tieto pozoruhodnosti zamerané v GPS systéme. Potom na webovej stránke obce, v rámci mapky nášho chotára, zvýraznené vrátane ich súradníc. Každý turista či občan si ich vie následne vyhľadať.

A prečo začať Rákocziho studňou? Pýta sa na ňu aj to malé percento turistov, čo navštívia našu obec, rovnako je ako jedna z mála na webových portáloch. No najmä je už v takom stave, že každý ďalší tok času môže byť pre túto pamätihodnosť či raritu zničujúci.

Neskôr by mohli mať žiaci školy v rámci dejepisu či vychádzok možnosť prejsť tieto lokality. Ukázali by sme tak našim potomkom zaujímavosti obce aj s odborným popisom. No nielen im. Vznikol by nielen fyzický, ale aj virtuálny chodník poznania pamiatok a zaujímavostí obce. A to je, si myslím, pre zachovanie hrdosti na dejiny Trenčianskych Stankoviec pre mladšie generácie i súčasníkov, veľmi potrebné.

Dušan Pevný (2015)

Od Inovčeka po školu

Ako malý chlapec si pamätám, keď som sa chodieval pozerat' na futbal pod „Inovček“. To je lokalita nad Sedličnou, kde hrávali ženatí proti slobodným. Už je to nejaký ten rôčik, čo sa tam nehráva, ale tradícia sa zachovala a pokračuje na tunajšom školskom ihrisku („na škole“).

Spomínam si, že som tam horlivo chodil ako asi 10 ročný chalan podávať lopty spoza brány, keď sa chlapi a chalani rozkopávali pred zápasom. Bol som rád, že si aspoň nejako môžem s nimi zakopať. Po čase, keď som už mal viac rokov, som sa postupne zapájal do hry. Ako čas plynul tieto dva kádre sa obmenili o generácie a v tejto dobe to už funguje ako „*mladí proti starým*“.

Počas slnečných nediel' sa hráva futbal. V zimných mesiacoch sa zvädzajú súboje v pozemnom hokeji, tiež „*na škole*“ (ako to my voláme) na asfaltovom ihrisku. Hoci nám počasie nie vždy praje, nás to neodradí a zahráme si veľakrát aj v daždi, prípadne snehu. Po každom zápase si posedíme pri pivku a preberieme, ako sme hrali a čo treba zlepšiť. Raz, dvakrát do roka si posedíme pri dobrom gulášiku, pivku a nejdeme raz zaspomíname na začiatky a na tých, ktorí s touto peknou nedel'nou akciou začali.

Pavol Kurtiš (2019)

Poznaj svoje okolie

Naša obec sa rozrastá, pribudli noví obyvatelia, ktorí obec a jej okolie postupne spoznávajú, ale je veľa občanov, najmä z radov mladších, ktorí sa tu narodili a žijú tu, ale nevedia ani čo je za „humnami“. Je to vo veľkej miere spôsobené tým, že deti a mladí ľudia trávia veľa voľného času pri počítači a to na úkor vychádzok do prírody. Chcem preto v tomto článku aspoň v krátkosti priblížiť záujemcom niektoré prírodné pamiatky a zaujímavosti nachádzajúce sa v chotári našej obce a tým zvýšiť záujem o vychádzky do prírody a spoznávanie blízkeho okolia svojho bydliska.

V katastrálnom území našej obce sa nachádzajú prírodné pamiatky Malostankovské vresovisko a Selecký potok, ktoré sú zapísané v štátnom zozname osobitne chránených častí prírody SR. Cez našu obec prechádza Vážska cyklomagistrála a pohorie Považského Inovca poskytuje vhodné podmienky pre pešiu turistiku pre náročných a skúsených turistov, ale aj pre rodiny s malými deťmi. V extraviláne obce sa nachádza ubytovacie zariadenie slúžiace na rekreáciu a víkendové pobyty – chata na Betleheme, ktorú od roku 1993 prevádzkuje Poľnohospodárske družstvo Inovec. Dá sa tam dostať buď pešo (1 hodina), alebo autom po asfaltke.

Malostankovské vresovisko je prírodná pamiatka nachádzajúca sa približne 3 km juhovýchodne od Malých Stankoviec, vyhlásená v roku 1987 o rozlohe 2,9 ha. Je to tzv. oligotrofné vresovisko s ohrozenými druhmi organizmov. Na území pamiatky platí 4. stupeň ochrany. Vres obyčajný (lat. *Calluna vulgaris*) je vždy zelený, plazivý poloker so zakoreňujúcimi sa konáríkmi, ktoré sú husto obrastené ihlicovitými listami. Malé, ružovo zafarbené kvety sú usporiadané v bohatých koncových klasoch. Plody sú tobolky. Rastie na kyslých neúrodných pôdach, na skalnatých a piesočnatých podkladoch a na rašeline, kde často vytvára celé porasty, vresoviská. Je to liečivá rastlina a používa sa v kombinácii s inými drogami pri ťažkostiach močového ciest. Osvedčuje sa aj pri chorobách obličiek a pri zväčšení prostaty. Na liečebné účely sa zbierajú kvety alebo celá vňať. Pôvod označenia vresu je v gréckom slove kallynó, čo znamená zametám alebo čistím, lebo kedysi sa z neho vraj robili metličky.

Chotár našej obce je bohatý na vodné zdroje – potoky, potôčky, studne, studničky a minerálny prameň (kyselka). Medzi najznámejšie studne určite patrí Malostankovská studňa, staršími obyvateľmi nazývaná tiež Rákocziho studňa, ktorá sa nachádza v katastri Malých Stankoviec, len niekoľko minút pešej chôdze od posledných domov v smere na Betlehem. V blízkosti je tiež tzv. Morské oko, ale už len tí starší si pamätajú jeho presnú polohu. Táto lokalita vplyvom erózie pôdy a zosuvmi postupne zaniká. Medzi ľuďmi trauje povest', že kedysi do neho spadol a zahynul gazda aj s koňmi a s celým konským povozom.

Studničky sa nachádzajú vo všetkých častiach chotára našej obce, ale mnohé sú už zanesené a zabudnuté. Najviac ich bolo sústredených okolo Sedličianskeho potoka a niektoré sú doteraz udržiavané a vo výbornom stave. Jedna z nich sa nachádza naľavo od potoka na začiatku Bočkov pod Patlíkovou.

Najznámejším prameňom je prameň Kyselky vo Vlčích jamách. Nachádza sa v hornej časti Sedličianskeho potoka, asi 50 m od konca asfaltovej cesty. Od nej sa strmým stúpaním dá dostať až ku chate pod Inovcom. Oranžová farba indikuje vysoké množstvo železa, ale kyselka má aj veľa iných minerálov. Kyselka je krytá, zamurovaná vo svahu. V blízkosti je aj ohnisko v peknej prírode a v prípade dažďa sa dá schovať pod blízky prístrešok.

V katastri Sedličnej sa nachádza Inovček. Táto lokalita bola v minulosti veľmi obľúbená a navštevovaná. Hlavne v letnom období a cez víkendy sa tam zišlo niekoľko desiatok ľudí, medzi ktorými nechýbali ani rodiny s malými deťmi. Bolo tam futbalové ihrisko, skôr by sa dalo povedať lúka, ale futbalovým nadšencom to plne postačovalo. Bývali tam tradičné a obľúbené zápasy ženatí – slobodní, cez zimu bývali sánkarske preteky.

Selectký potok je ľavostranný prítok Váhu, meria 13,5 km a je tokom 3. rádu. Stredný tok, medzi obcami Selec a Veľké Stankovce, je chráneným územím (Prírodná pamiatka Selectký potok). Pramení v Považskom Inovci na severnom svahu vrchu Horný lom (896,3 m n. m.) v nadmorskej výške okolo 850 m n.m. a ústi do slepého ramena Váhu v nadmorskej výške 196 m n.m.

Medzi prírodné zaujímavosti, ktoré je hodné navštíviť, určite patrí Stanova skala. Nachádza sa naľavo od Sedličianskeho potoka, len kúsok od spojnice Stankovskej a Turňanskej cesty v smere na Vlčie jamy. Keď 4. 8. 1708 v pamätnej bitke pri Hámroch cisárski labanci porazili kurucké vojsko Františka II. Rákocziho, mnoho kurucov sa rozpáchlo po okolitých Inoveckých horách a medzi nimi bol aj kaprál Stano, ktorý sa stal zbojníckym kapitánom. *„Zbojníci prepadli grófkú Révayovú, ktorá so silným sprievodom prechádzala z Topoľčian do Trenčína. Sprievod rozprášili, grófkú potupili a ukradli klenotnicu s truhlou zlata a drahocennú čelenku. Pandúri ho dlho nedokázali dolapiť, až nakoniec to zavinila jeho milá. Pandúri išli po jej stopách a tá ich nakoniec nechtiac doviedla k Stanovi. Chytili ho a neskôr aj popravili, ale ešte predtým stihol svoju milú prebodnúť dýkou, lebo si myslel, že ho zradila.“* Povest' hovorí, že v jaskyni pod Stanovou skalou mal svoju skrýš, kde ukrýval nazbierané poklady. Bolo už veľa hľadačov pokladov, ale zatiaľ nebolo potvrdené, že by niekto niečo našiel.

Okrem prírodných pamiatok sme mali v našom chotári aj technickú pamiatku – Lesnú železničku, ktorá bola uvedená do prevádzky v roku 1912 a viedla od seleckej horárne Kondrút väčšinou po lúkach a krajom lesa cez náš chotár a potom cez chotáre obcí Trenčianska Turná, Mníchova Lehota, Soblahov a okolo Breziny až na pílu do Kubrej. Ako hnacie vozidlá slúžili štyri parné

lokomotívy – Selec, Lehota, Herta a Nyuszi, ktoré boli dodané z Nemecka. V roku 1916 pribudla piata lokomotíva Oroten, vyrobená v rumunskom Arade. Z tejto železničky v našom chotári existujú už len fragmenty (časti mostných pilierov) niektorých mostov a zbytky násypov. Medzi najznámejšie patrili most Dlháň, nachádzajúci sa pod Malostankovským pasienkom a most Brucháč, cez ktorý železnička prekonávala Sedličiansky potok. Cieľom KST Trenčín a Združenia obcí mikroregiónu Inovec je obnoviť mosty a vybudovať po trase tejto železničky náučný chodník a cyklotrasu.

Naša obec má jednu veľkú slabinu, na ktorú nás upozorňujú turisti a cudzí návštevníci. Tvrdia, že máme krásnu prírodu, veľa zaujímavostí, ale nevieme to predať. Nestačí, že máme zaujímavé miesta v chotári, keď cudzí návštevníci, ale aj mnohí z našich občanov nevedia, ako sa k nim dostať. Nemáme žiadne informačné tabule, smerovníky, rázcestníky, ani jeden značkovaný turistický chodník.

Zatiaľ odporúčam záujemcom, ktorí chcú navštíviť spomenuté miesta, aby sa tam vybrali, aspoň prvýkrát, v sprievode niekoho, kto náš chotár dobre pozná.

Štefan Šmatlák (2015)

Kaplnka na Háji

Takto som chcela, aby sa volala od chvíle, ako mi len tak znenazdajky prišla na um myšlienka postaviť kaplnku na tomto mieste a využiť možnosť konečne dôstojne umiestniť sochy Svätých, ktoré zostali po mojej babke v rodnom dome v Pečeňanoch.

So zámerom som sa najskôr nsmelo zverila môjmu manželovi, ktorý ma ihneď podporil, a od tejto chvíle to už išlo ako sa hovorí s „Božím požehnaním“, od ruky.

Dňa 17. mája 2016 sme s manželom a s priateľmi, ktorí majú zlaté ruky a srdce na správnom mieste, ale najmä so súhlasom Urbárskeho a pasienkového pozemkového spoločenstva Malé Stankovce, začali prípravné stavebné práce.

Následne, keď nám to okolnosti umožnili, sme na miesto zhotovenia, do malostankovského hája, počas popoludní v týždni alebo cez víkend zavítali, ruku k dielu priložili a každou návštevou sa k vytúženému cieľu priblížili. Keďže v našich životoch sú priatelia s remeslom „v ruke“, nebolo to také ťažké a s istotou môžeme potvrdiť, čo je aj reálne viditeľné na kaplnke, že s radosťou pomohli. Tak sa nám to podarilo...

A dnes tu stojí maličká kaplnka, viditeľná každému, kto sa bude chcieť zastaviť v každodennom kolotoči povinností, pookriať na duši a na malú chvíľu splynúť s prírodou.

Týmto vám zároveň s radosťou oznamujeme a srdečne pozývame všetkých dobrých ľudí na posvätenie kaplnky dňa 7. 5. 2017 na mieste, kde stojí - Malé Stankovce, časť Háji. Kaplnka bude zasvätená Sv. Jánovi Pavlovi II.

Zároveň chceme poďakovať Urbárskemu a pasienkovému pozemkovému spoločenstvu Malé Stankovce, podnikateľským subjektom Jozef Janiš - EKO-STAVSOL, Ing. Pavol Orság - ALKOR, VASPO, s. r. o., Peter Poruban - JAPE, MPL Stavro, s. r. o..

Ďakujeme tiež všetkým priateľom a známym za pekné slová a povzbudenie. Najmä Paľkovi a Andrejke, Veronike a Michalovi, Liborovi a Renátke, Andrejovi a Veronike, Jakubovi a Janke, pani Márii, pani Jarke, Martinovi a Danke, Jozefovi a Boženke za pomoc pri realizácii stavby.

Andrea Barišová, Veronika Kováčiková (2017)

Rezort na Brečnom

Nedávno si mohla široká verejnosť, ba vlastne celé Slovensko prečítať v Hospodárskych novinách i na webovej stránke tohto denníka článok o časti našej obce Trenčianske Stankovce, lokalite Brečné v k.ú. Rozvadze v súvislosti s podnikaním občanov Sýrie u nás. Áno, správne, lokalita na Brečnom sa volá „Welcome Hania Physics“ a nejdzen z nás, občanov obce sa pri prechádzkach po chotári či jazde bicyklom k neďalekým rybníkom otáčal smerom k tomuto rezortu s otázkou na perách – čo to tam vlastne je, čo je za bránami tohto zariadenia, čím sa vlastne zaoberajú ľudia za plotom tejto lokality.

Dnes už vieme, že majiteľom rezortu je 65 ročný sýrsky podnikateľ Walid Wattar, ktorý pochádza zo Sýrie, prišiel k nám z Damasku, kde viedol so súrodencami rodinnú firmu na výrobu bielej techniky. Jeho pravou rukou je pán Hecham Merdaa, rovnako sýrsky rodák, no žije na Slovensku už viac ako 40 rokov. Spája ho s našou obcou viac, ako len pracovná povinnosť, a tak sme sa rozhodli pánovi Merdaaovi položiť zopár otázok, ktoré zaujímajú aj našich spoluobčanov. Mnoho občanov Stankoviec sa pýta, na čo je zameraný život za bránami „Welcome Hania Physics“, čo sa tam vlastne deje?

„Spoločnosť Hania Physics s.r.o. pokračuje v pôvodnom projekte, ktorý bol vytvorený a schválený ako projekt zameraný na agroturistiku. Predpokladáme, že do konca roka 2015 bude skolaudovaný celý areál a pripravený na aktívne využívanie.“

V súvislosti s tým, v akej dobe práve žijeme a aké drámy prežívajú občania Sýrie a iných krajín z tejto časti sveta, ako sa nás všetkých dotýka tzv. utečenecká kríza, sa veľa občanov zaujíma o to, či aj v tomto rezorte budú ubytovaní občania utekajúci zo svojich domovov za novým životom?

„V areáli Brečné nebudú ubytovaní žiadni utečenci. Majiteľ spoločnosti, pán Wattar, plánuje v areáli umiestniť jednu rodinu zo Sýrie, ktorá by tu bola zamestnaná a aktívne sa zapájala do pracovných aktivít v areáli. Pán Wattar nekomunikuje po slovensky a najst' anglicky či nemecky hovoriacich ľudí je problém, preto sa rozhodol zapojiť sa do projektu pomoci utečencom a ponúknuť im bývanie a prácu. Samozrejme len vtedy, ak nájde vhodnú rodinu s adekvátnymi pracovnými skúsenosťami.“

Zvonku, spoza plotu sa celý areál javí ako usporiadané, udržiavané a krásne turistické centrum. Je možné, aby sa aj naši občania mohli zapojiť do určitých aktivít v tomto rezorte, prípadne mohli zažiť spoločenské aktivity či zážitky spojené s činnosťou a programom v ňom?

„V podstate áno, pán Wattar sa rád zapojí do aktivít s občanmi Trenčianskych Stankoviec. Je to ale otázka diskusie a detailnejšieho vyjasnenia si o aké aktivity by šlo.“

Blíži sa čas Vianoc, vieme, že majitelia sú kresťania zo Sýrie. Zaujímá nás, či zvyky a prežitie vianočných sviatkov v kresťanskom duchu so všetkými sviatosťami je rovnaké ako u nás Stredoeurópanov. Mohli by ste nám to opísať?

„V Sýrii sú vianočné zvyky podobné ako na Slovensku. Sviatky sa trávajú v kruhu rodiny pri ozdobenom vianočnom stromčeku, na Štedrý večer je spoločná večera a následne sa ide na polnočnú omšu. Pre deti nosí darčeky Ježiško tak ako aj u nás, jediný rozdiel je v tom, že Vianoce v Sýrii nie sú biele, zasnežené.“

Veľmi pekne ďakujeme za rozhovor.

Dušan Pevný (2015)

Jarovary – 30 rokov

Každá doba prinášala príbehy, fakty, spoločenstvá a najmä zážitky generáciám ľudí. Tak tomu bolo i v našej obci. Ešte v časoch tzv. „totality“ alebo v časoch bývalého spoločenského zriadenia sa ľudia stretávali či spoločensky žili pri rôznych podujatiach či na rôznych iných miestach. Dôležitým faktorom bolo, že chceli niečo spoločne dokázať a že mali rovnaký cieľ. Všetko ostatné vrátane zážitkov prišlo spolu s tým.

Aj u nás sa ľudia stretávali, zabávali, organizovali pri rôznych záujmoch. A jednou takouto partiou bolo zoskupenie viacerých mladých chlapov, najmä z Veľkých Stankoviec, ktorí dostali výborný nápad. Zorganizovali a vybudovali niečo, čo prežilo do dnešnej doby - chatku. Chatku, kde sa stretávali, a ktorá je dnes už legendou, a nesie zaujímavé meno - JAROVARY.

Požiadali sme pána Petra Ďuriša o pár slov a faktov v tejto veci, pretože chata Jarovary, ktorá sa nachádza v časti obce Veľké Stankovce smer Selec a v lokalite Belice, si tento rok pripomenula 30. výročie svojho vzniku. Peter Ďuriš síce nepatrí medzi nositeľov mena Jaroslav, ale bol pri zriadení chaty od prvých momentov. Tak sme mu položili zopár otázok.

Peter, či to bol nápad, čo stálo za zrodom chaty - Jarovary?

„V roku 1987 partia Jaroslavov, ktorá sa na oslavách svojich menín stretávala v Beliciach s kamarátmi v dolnom lome, sa dohodla, že v hornom lome spraví chatku na svoje stretávky. Za zrodom myšlienky bola teda partia chalanov s menom Jaroslav - Pavlech, Kulich, Berko, Beták a Tomašák. Samozrejme, k myšlienke sa pripojili aj ich kamaráti, priatelia.“

Koľko trvala realizácia nápadu, zhotovenie chatky? K čomu slúžili Jarovary a slúžia doteraz?

„Základná realizácia trvala štyri mesiace a postupom času sa vylepšovali drobnosti. Jarovary slúžia na stretávanie ľudí v prírode pri rôznych príležitostiach - pri ohni, gulášoch, opekaní alebo si len tak posedia na čerstvom vzduchu, pohovárať sa s priateľmi, zaspievať si krásne ľudové či tramské pesničky.“

488

Ako nám Peter Ďuriš prezradil, Jarovary si počas tých 30 rokov zapísali všetci do svojich srdiec nejedným zážitkom, historkou, veď v nich strávili množstvo času, neskôr už aj so svojimi rodinami či blízkymi. Aj sme chceli počuť nejakú historku, ktorou by sme okorenili spomienku na doby minulé, no ako povedal Peter: „Historiek sa tam stalo veľa, sú a zostanú súčasťou spomienok účastníkov.“

Našich čitateľov bude najviac zaujímať fakt - kto dal názov Jarovary, a prečo?

„Názov vznikol spontánne, keď päť Jarov varilo kotlíkový guláš. Pri ňom

a pri spriadaní plánov o chatke sme si povedali, že keď v Česku sú Karlove Vary, u nás budú JAROVARY - 87. “

JAROVARY sú dodnes, prežili vďaka energii a chuti chlapov a neskôr ich rodín niečo dokázať, niečo vytvoriť, niečo, čo by im jednak pripomínalo ich mladosť, no zároveň by odovzdávali svoje životné skúsenosti a príbehy mladším generáciám. A že sa im to podarilo a darí, hovorí fakt, že už tri desiatky rokov si v tóni lomu v Beliciach hoví chatka, dnes Jarovary, a v jej spoločnosti si desiatky Stankovčanov spríjemňujú chvíle oddychu či relaxu.

Ako to je s fungovaním chaty, môže tam prísť ktokoľvek a kedykoľvek?

„Jarovary sú prístupné každému po ohlásení prenajímateľovi, pokiaľ tam nie je akcia. “

Peter, komu by ste chceli poďakovať za udržanie tejto histórie či tradície?

„Každému, kto akýmkoľvek spôsobom prispel k udržiavaniu a obnove Jarovarov. “

Dušan Pevný (2017)

Spomienky na krásne časy... – Žolnayovci

Každému z našich spoluobčanov sa nepodarilo zažiť časy fungovania zemianskej kúrie v časti obce Sedličná. Prinášame vám spomienky našej spoluobčianky pani Brigity Lahkej, ktorá sa so životom v kúrii zoznámila ako mladé dievča a dodnes má na tie časy veľké a nezabudnuteľné spomienky.

V roku 1963 ma moja mama prihlásila k pani učiteľke Sirotnej na výučbu nemeckého jazyka. Chodila som k nej dvakrát týždenne cez „Žolných“ záhradu. Záhrada bola úžasná, krásna, no spustnutá. Vždy som mala strach prejsť okolo hrobu Jána Lipského. Boli tam veľkolepé lipy a pod nimi hrob. Bola vtedy taká povera – každý sa bál ísť okolo neho, lebo zlému človeku pohrozil (prstom). Ale keď som už bola u pani Sirotnej, to bolo iné.

V jeseni a v zime, keď bolo skoro tma či nečas, vodievala ma k mojej učiteľke pani Hoffmanová (Žolnayová). Veľmi rada som s ňou chodievala. Napriek tomu, že nosievala obnosený kabát a topánky, pôsobila vznešene a oslovenie pani sa na ňu hodilo. Bola to výnimočná žena, ktorá sa každému prihovarila, pozdravila, nikomu sa nevnucovala. V tých časoch som nechápala, prečo ju mnohí ľudia oslovovali „veľkomožná pani“.

Vždy ma atmosféra v kúrii priťahovala. Najskôr som prešla „panskými schodmi“ do hornej, tiež „panskej“ kuchyne. To bola nádhera. Plné steny žiariacich medených foriem – bábovníkov, pekáčikov, lievančekov, krásny rozprávkový kredenc. Teta Hoffmanová (Žolnayová) ma previedla po slávnostnej jedálni. Vždy to bolo pre mňa, obyčajnú „dedinčanku“, úžasné. V strede obrovský jedálenský stôl s veľkým svietnikom, stoličky s vysokými operadlami a kvietkovanými poťahom a priamo nad nimi veľký portrét pána Hoffmana. Pôsoobil na mňa strašne prísne, ale bol to fešák. Po celej hostovskej jedálni bol položený veľký teplý koberec zvaný „tepich“.

U pani Hoffmanovej bývala aj jej mamička, pani Žolnayová. Bola to vysoká, chudá, ale veľmi milá teta. Aj sestra pani Hoffmanovej tam bývala. Volala sa Boženka. Bola drobná, milá, tichá, taká dobrá víla. Nádherne maľovala. Všetky tri bývali v zime v jednej izbe, ktorú vykurovala keramická pec. Všetky tri boli dobré, pokojné ženy. Teta Boženka ma vždy, keď som u nich pobudla, previedla celým domom. Poznala som ich hostovskú izbu, sekretár, ktorý mal množstvo „šuflikov“, portréty ich predkov, množstvo krásnych strieborných súprav, ale pre mňa bola najkrajšia ich zimná záhrada.

Dolu pod hlavným schodiskom bola „gazdovská“ kuchyňa. Tam teta „Kačka Chrastinéch“ varila nádenníkom, koscom. Tam som rada chodila. Kuchyňa bola tmavá, ale čarovná a voňavá. V interiéri celej kúrie sa mi najviac páčila „Boženkina izba“. Bola biela, čistá, útulná. Čo som však v tom mojom detskom veku videla po prvýkrát – to bola pracovňa pána Hoffmana.

Mal tam otvárací písací stolík, v ňom hárky čistých papierov, pero a kalamár. V rohu stála veľká almara so spismi.

Veľakrát som však tetám v kúrii nerozumela. To mi musela pani Sirotná povedať, že sa rozprávali medzi sebou maďarsky. So mnou však vždy iba po slovensky. Boli pre mňa, „*dedinčanku*“, ako z rozprávky. Najradšej som mala nedeľňajšie popoludnia. Vtedy som k nim mohla ísť aj s pani Sirotnou na popoludňajšiu bielu kávu a bábovku. Hovorili sme, že ideme k „*slečnám*“ na starú poštu (pár metrov od kúrie).

Najkrajšie obdobie u Žolnayových bola jar. Kvitlo v nej všetko možné, taká malá džungľa. Mne sa najviac páčili orgovány, biele, ružové, fialové... Vtedy občas vzala pani Hoffmanová motyku a v typickej starosvetskej zástere sa vybrala ku kúsku záhrady, kde mala pri potoku zopár „*hriadkov*“ zeleniny. Počúvala som ju, ako sa kedysi žilo, aká spoločnosť chodila do ich kúrie.

Dnes si uvedomujem, že to boli v tých časoch „*boháči*“. Mala so ich veľmi rada. Žili už v dobe, kedy to bolo pre ne ťažké a už si nemohli dovoliť to, čo v minulosti. Ale grácia, s ktorou žili svoj život, z nich nevyprchala a spomínam na tie časy s radosťou v duši.

Tomáš Sliva (2016)

Chatári pri Bodovskom rybníku

Pri výstavbe Vážskej kaskády vzniklo v okolí povodia Váhu viacero štrkovísk. Podstatná časť z nich však zanikla. Zostali iba štrkoviská, ktoré dnes poznáme pod názvom Bodovský rybník. Vodné plochy boli zarybnené hneď po skončení stavebných prác pri výstavbe hrádze. Bodovský rybník - vodná plocha s rozlohou 13 ha v katastrálnom území Krivosúd-Bodovka a Rozvadze je vyhľadávaným miestom nielen rybárov, ale v minulosti bola miestom letnej turistiky mnohých ľudí z blízkeho regiónu. V prípade dobrých zimných podmienok je vodná plocha cieľom korčuliarov.

Začiatkom tohto storočia boli umiestňované v blízkosti vody rôzne maringotky, privesy skriňových vozidiel. Tento postup bol nekoordinovaný a platila zásada - kto skôr príde, ten má výhodnejšiu polohu. Nakoľko Slováci sú národ pracovitý, spomínané maringotky, privesy dostávali nové ošatenie a, samozrejme, sa nezabúdalo i na potrebné prístavby. Takto vznikala podstatná časť terajších chát. Architektúra jednotlivých stavieb má podpis majiteľa a je vizitkou jeho zručnosti, ale aj finančných možností. V posledných 10 rokoch došlo k zásadnejším zmenám v danej lokalite. K skvalitneniu života chatárov v tejto lokalite podstatne prispelo vybudovanie trafostanice a rozvodov elektrickej energie k jednotlivým chatám. V súčasnosti sa v lokalite Bodovského rybníka nachádza približne 80 chát.

Plochy okolia rybníka sú majetkom viacerých subjektov - SPF (Slovenský pozemkový fond), Pozemkového spoločenstva Veľké Stankovce, obce Krivosúd - Bodovka. Tieto subjekty prenajímajú chatárom plochy na dlhodobý prenájom. V územnom pláne obce Trenčianske Stankovce je dané územie definované ako územie rekreačného využitia - individuálneho charakteru, resp. územie rekreačno-oddychovej zelene.

O živote pri Bodovskom rybníku nám na otázky odpovedali chatári Ľuboš a Igor, ktorí majú svoje chaty v tejto lokalite už niekoľko rokov.

Toto územie patrí katastrálne dvom obciam. Ako hodnotíte starostlivosť obcí o toto územie?

492

Ľuboš: „Toto územie patrí z väčšej časti obci Trenčianske Stankovce a keď treba niečo riešiť, všetko sa aj rieši v kompetencii obce Trenčianske Stankovce. Myslím, že sa nám obec a hlavne jej starosta snažia vo všetkom, čo je v jeho kompetencii, nejakým spôsobom vyhovieť a pomôcť.“

Igor: „Starostlivosť obcí o dané územie hodnotím ako veľmi povrchné. Okrem možnosti vývozu žump pomocou OPS pri Obecnom úrade v Trenč. Stankovciach sa o inej starostlivosti nedá hovoriť.“

Ako sa zmenilo chatárčenie po vybudovaní rozvodov elektrickej energie?

Ľuboš: „Život v tejto lokalite sa úplne zmenil, zrazu bolo všetko viac

civilizované. S elektrikou prišla voda, teplo a všetko potrebné pre zlepšenie životného štýlu chatárčenia.“

Igor: „Samozrejme, že podmienky po zavedení el. energie sa podstatne zmenili. Po elektrifikácii sme začali intenzívnejšie navštevovať chatu, nakoľko bolo možné nainštalovať základné spotrebiče na el. energiu (bojler na teplú vodu, čerpadlo na studňu, pomocné vykurovanie na el. energiu a pod.), čo podstatne uľahčuje život na chate.“

Ako vidíte zmeny v životnom prostredí, napríklad i z dôvodu rozširovania počtu chat?

Luboš: „Rozšírením výstavby, samozrejme, došlo aj k zmene v životnom prostredí. Keďže je územie viac zastavané, tým je aj viac navštevované a oveľa rušnejšie ako v začiatkoch. Myslím, že ďalšou výstavbou by sa situácia len zhoršovala.“

Igor: „Rozšírením výstavby chat sa podstatne negatívne zmenilo životné prostredie a my, čo sme tam mali chaty skôr, sme stratili ten klud a podstatne sa zmenili podmienky na relax a oddych.“

Čo by bolo potrebné zmeniť a čo by ste chceli zmeniť na danom území?

Luboš: „Na území by bolo potrebné zmeniť, resp. zlepšiť viac vecí, hlavne však prístupovú cestu. Všetko je však podmienené možnosťami, ktorých veľa nie je. Keďže prístupová cesta leží na pozemkoch, ktoré nie sú vo vlastníctve ani v správe obce Trenčianske Stankovce, obec nemôže vykonávať žiadne úpravy na týchto pozemkoch. Z toho dôvodu sa snažíme predmetnú prístupovú cestu opravovať vo vlastnej réžii nás chatárov, po ústnej dohode s majiteľmi pozemkov. Samozrejme to nie je lacná záležitosť a o to viac som rád, že sa dokázali skoro všetci chatári finančne spolupodieľať na investícii do týchto opráv. Keďže dané územie nemá priznaný štatút rekreačnej, resp. chatovej oblasti, ale podľa schváleného územného plánu obce Trenčianske Stankovce je to oblasť v regulačnom bloku R1, R2 a NR1, t.j. ide o územie rekreačného využitia, ťažko je možné počítať napríklad s nejakou likvidáciou odpadu, aj keď by sme to radi uvítali.“

Igor: „V budúcnosti bude potrebné sa zaoberať viacerými vecami, ako sú prístupové komunikácie do daného územia, spoluprácu s obcou, likvidácia odpadov, obmedzenie ďalšej výstavby, evidencia chatárov s trvalým pobytom, zadefinovať pravidlá v chatovej oblasti a podobne. A ešte jedna podstatná vec! Vyčistiť celú vodnú plochu od bahna a nánosov a reguláciou potoka zabrániť vylievaniu rybníkov a zatápaniu jednotlivých častí územia. Veď keď zmenili kompetentní úradníci špecifikáciu zo Štrkovne na Vodnú nádrž, tak sa treba postarať ako pri vodnej nádrži o plynulú reguláciu hladiny vody.“

Jozef Kadák (2020)

Premena územia

Už niekoľko rokov patria lány polí za zastavaným územím obce Trenčianske Stankovce, smerom k Bielym Karpatom, do vlastníctva spoločnosti DNV Energo, a.s. Územie popri častiach obce Rozvadze, Malé Stankovce i Sedličná smerom k rieke Váh v blízkych rokoch prejde zaujímavou premenou svojej funkcie. Majiteľ spoločnosti pán Ing. Ivan Koložváry so svojimi spolupracovníkmi už roky hľadajú ideálnu formu jeho využitia. Bez vedomia obce a súčinnosti s ňou to však nejde.

V akej fáze sa v súčasnosti nachádza zámer investora a majiteľa pozemkov, sme sa spýtali predsedu predstavenstva a zároveň majiteľa spoločnosti DNV Energo, a. s., pána Ing. Ivana Koložváryho.

Vaša spoločnosť patrí medzi najväčších vlastníkov pôdy v našej obci, s akým zámerom ste pristúpili k nadobudnutiu týchto pozemkov?

„Pozemky spoločnosť kúpila v roku 2006. Akceptoval som ponuku na kúpu so zámerom investovania do nehnuteľnosti s priaznivou polohou a následným zhodnotením vložených financií.“

V rokoch 2017 až 2019 sa ste s obcou riešili zámeny pozemkov s cieľom zjednotiť územie a napraviť isté nezrovnalosti v prístupe k pozemkom. Dopadlo to tak, ako ste si predstavovali? Boli ste spokojný s výsledkom rokovania s obcou?

„Podstatná časť pozemkov bola zahrnutá do územného plánu obce, avšak dostupnosť územia bola vzhľadom na predpokladaný účel využitia nevyhovujúca. V roku 2017 som v rámci Zmien a doplnkov č.2 k Územnému plánu obce požiadal obec o zámenu pozemkov s cieľom zabezpečenia prístupu a scelenia pozemkov. To bol začiatok mnohých stretnutí so starostom a poslancami obce, na ktorých si každá strana hájala predovšetkým svoje záujmy a predstavy. Nakoniec sme spoločne našli riešenie, pri ktorom obe strany dosiahli to, po čom túžili. V mojom prípade to bol prístup k pozemkom, takže môžem povedať, že s výsledkom rokovaní som bol spokojný.“

Vaše územie je vo veľkej miere riešené v ÚP obce. Veľká časť je riešená regulatívom pre priemyselnú výstavbu, časť pre infraštruktúru, časť ako zóna pre bývanie. Aké sú zábery s týmito lokalitami, ktoré môžete v tejto chvíli povedať?

„Jednotlivé zóny vytvorené plánovanou infraštruktúrou budú výhradne využívané v zmysle platného Územného plánu. Predpokladám dva väčšie celky napr. logistické centrá, štyri menšie s výmerou cca 1-2 ha, o ktoré je už teraz záujem medzi miestnymi podnikateľmi, ale aj menšia časť pre individuálnu výstavbu.“

Mali sme informáciu, že vaša spoločnosť sa snaží riešiť infraštruktúru

v danom území s výhľadom na získanie územného rozhodnutia pre inžinierske stavby, aký je súčasný stav?

„Rozhodnutie o umiestnení líniovej stavby „Inžinierske siete DNV“ - Trenčianske Stankovce nadobudlo právoplatnosť dňa 24. 2. 2020.“

Môžu občania Stankoviec v blízkej dobe očakávať nejakú aktivitu na tomto území? Aký máte plán s týmto územím, teda ak ho môžete prezradiť?

„Súčasťou vyššie spomenutého Rozhodnutia sú aj dve vyvolané investície, ktoré zabezpečia požadovanú kapacitu vody a zemného plynu pre riešené územie bez dopadu na súčasný stav. Takže dnes riešim úlohy súvisiace so zabezpečovaním potrebných dokladov pre vydanie stavebných povolení na rekonštrukciu stávajúceho vodovodu a plynovodu.“

Dušan Pevný (2020)

Zrenovovali Rákocziho studničku

V našom chotári je veľa studničiek - známych, neznámych a aj zabudnutých. Medzi najznámejšie asi patrí Rákocziho studnička smerom z Malých Stankoviec okolo evanjelického kostola na chatu Betlehem. Veľa sa už okolo nej pohovorilo, nasľubovalo, ako ju vyčistiť, skultúrniť, aby sa na ňu nezabudlo. Hovorilo sa o tom tak dlho, až skoro zarástla zelinou - trávou, že už ju takmer nebolo vidno.

A vtedy si povedal jeden človek, že sa už nedá na to pozerat' a rozhodol sa konať. Je to pán Dušan Haško. „*Pobláznil*“ pár ľudí - chalanov, ktorí mu sľúbili, že sa do toho pustia. A čo sľúbili, to aj urobili. Vyčistili studničku, vykosili zelinu, osadili tam skružu a prekopali odtok od studničky až do blízkeho potoka. Makali na tom celú sobotu takmer 10 hodín. Boli to Miloš a Matúš Porubanovci, Gabo Bouchner, Dušan Bočák. Ku mne doniesli samorast, na ktorý sme urobili striešku a umiestnili sme naň nápis - RÁKOCZIHO STUDNIČKA - i s krátkym veršikom:

Ak vás trápi smäd,
zažeňte ho hneď.
Napite sa vodičky
z Rákocziho studničky.

Možno by nebolo od veci umiestniť tam informačnú tabuľu, kde by si okoloidúci mohli prečítať, prečo sa táto studnička volá Rákocziho, veď ide o históriu. Gróf František II. Rákoczi bol vodcom posledného proti-habsburského povstania v rokoch 1703 až 1711. Práve pri Trenčíne na Hámroch prehrali rozhodujúcu bitku v roku 1708 a svoj tábor mali postavený pri tejto studničke. V Rákocziho vojsku bol vtedy aj Juraj Jánošík, ktorý sa neskôr dal na zbojnícke chodníčky, až sa z neho stal ľudový hrdina nášho národa.

Ešte v šesťdesiatych rokoch minulého storočia tam bol žľab na napájanie koní, ktoré išli z prác na poli, či pre kravy, ktoré išli z paše. Okrem pána Dušana Haška teda patrí vďaka všetkým, ktorí sa pričínili o úpravu tejto studničky a jej okolia, aby pripomínala kus histórie aj budúcim generáciám.

Morské oko

Je neskoré popoludnie a gazda ženie svoje voly s povozom spod hory nad Betlehemom. Padá jemný, no hustý dážď. Opar z lúk a pôdy malostankovského chotára s pribúdajúcim šerom blížiaceho sa podvečera robí cestu ťažšou a ťažšou... Gazda s vypätím všetkých síl drží opraty povozu. Občas skričí na volov: „Hohohóóó, hotá, kam to ťaháte...!!!“ Zaplieska bič a aj kvôli vlastnému bezpečiu kráča vedľa povozu. Kolesá sa pod váhou nákladu zabárajú hlbšie a hlbšie do rozbahnenej pôdy a zúfalé zvieratá ťahajú povoz čoraz pomalšie. Dážď a šero naberajú na intenzite. Gazda sa zúfalo snaží povoz dostať do dediny. Namieril si to po grunte zvanom „Nad studňu“. Keď tu zrazu náklad s povozom spomalil pod prebárajúcou sa zmesou hlíny, blata a vody. Gazda zdvíha hlas. Bič pretína vzduch ostrými výbojmi. No voly nevládu. Každým ďalším krokom sa voz ponára hlbšie a hlbšie do bezodného blata. Voly miesia blato a prešľapujú na mieste. Gazda má pár chvíľ na rozhodnutie. Stratí povoz alebo aj zvieratá? Rozhoduje sa... Vo chvíli, keď už zadné kolá pohltila čierna tma bezodného blata, odopína jarmo a oslobodzuje voly. So strachom v očiach pozerá na posledné okamžiky svojho povozu, ktorý sa ponára do nenásytného blata...

Toľko povest' či príbeh, ktorý sa tradoval medzi občanmi našej obce dlhé roky. A možno to bolo úplne inak a starí rodičia chceli nahnať trošku strachu svojim vnúčencom, aby sa vyhli miestu v chotári, ktoré považovali za zvláštne a nebezpečné. A to miesto sa zachovalo dodnes.

Áno, je v katastri Malých Stankoviec, miestni to tam volajú „Nad studňu“. Odhadom snád' 100 metrov od tzv. Rákocziho studničky. A podľa inej legendy či klebety tam vraj gazdiné nosili staré duchny, aby túto „čiernu dieru“ v zemi zahltili či utesnili. Každopádne, deti sa k nej - prírodnej anomálii, báli priblížiť. Pre nich to bola čierna diera - alebo aj morské oko.

Z rozprávania miestnych pamätníkov sme sa dozvedeli, že sa k tejto rarite chodievalo v rámci vyučovania v sprievode učiteľa pána Hága a s ním deti poznávali nezvyčajnú faunu a flóru tohto zvláštneho javu. Vyskytovali sa pri ňom nezvyčajné lietajúce chrobáky, ktoré nikde inde neboli. Byliny, ktoré sa podobali morskej tráve, boli večne zelené. Sneh a ani ľad sa tam neudržiaval.

Občania ju mali pred očami ako vodu, ktorá nemala dno, nikto sa neodvážil do nej vojsť, hlbku sa ani nesnažili zistiť, čo sa tak diery plnej vody či bahna báli. V chladných zimných a jesenných dňoch stúpala nad dierou para, opar. Sťaby hmla stúpala do nebies.

A miesto, o ktorom píšeme aspoň zopár slov od pamätníkov, je svojou zvláštnosťou známe do dnešných dní. Možno by si zaslúžilo ochranu.

Dušan Pevný (2019)

A u nás by to išlo?

Ked' som sa do Stankoviec pred 13 rokmi prisťahoval, vždy, keď to bolo možné, išiel som nabráť energiu a zregenerovať sa do najbližších hôr. Ráz krajiny v Dolnej Súči je kopcovitý, celá obec je nimi obklopená a domy až na pár ulíc okolo potoka sú v nich zasadené. Stankovská rovina ma tu zo začiatku ubíjala. Predtým som to mal do lesa na skok, prvý kopec s výhľadom na celú dedinu za 10 minút chôdze a na majestátny vrch Krasín s výhľadom na Martinské Hole, Vršatec, Trenčiansky hrad, dominantný Inovec viac ako pol hodinu.

Cudzie hory v Stankovciach som spoznával postupne, so svokrom potulkami na hubách, postupne sa na mňa „lepili“ prvé názvy: Stanova skala, Vlčie jamy, Čierny vrch, Belice a v neposlednom rade Háj, z ktorého je výhľad na Považie a moje rodné Biele Karpaty s Krasínom. Postupne som sa odvažoval púšťať ďalej a hlbšie do lesa, ponachádzal som nádherné miesta, o ktorých si trúfam povedať – väčšina Stankovčanov ani netuší. Neoznačené chodníky, často križované inými, o ktorých som nemal tušenia kam vedú, mi nedali spávať. Sedenie nad satelitnými fotkami a mapami mi dosť pomáhali v určovaní ich presnejšej polohy a smere, následné prieskumné vychádzky ma nadchýnali viac a viac a rozmanitosť a mohutnosť stankovských hôr vo mne zanechávali čoraz väčší údiv a rešpekt. Rešpekt hlavne po jednej výprave, keď som zišiel z cesty na Inovec smerom popod Komorovského lúku a následným blúdením s bicyklom na chrbte zdolávajúc doteraz neznámy kopec, na ktorom ma chytila tma. Pri polhodinovom zostupe prudkým kopcom pomedzi stromy po starej, rokmi nepoužívanej ceste zapadanej lístím, nasledoval nevyhnutný pád našťastie bez zranenia a s minimálnou škodou na bicykli. Nevedel som, kde som, kde vyjdem, nebodaj v Jastrabí, Turnej alebo idem dobre? Po chvíli som vyšiel na rúbanisko s našťastie známou budú, ocitol som sa vo Vlčích jamách. Povedal som si – fantázia a s pocitom rovnajúcim sa výhre v športke som sa pustil po ceste popri Sedličanke domov. Ako sa hovorí, všetko zlé je na niečo dobré a od tohto zážitku už tak hlboko do lesa bez ohňa a poriadneho noža nejdem!

Každá túra a aj najkratšia prechádzka mi časom nedala spávať, niečo mi stále chýbalo, niečo vo mne chcelo povedať pár slov a ja som nevedel aké. Potom to prišlo. Pri prejazde Hájom v najvyššom bode na odbočke na Betlehem a pohľadom na rodný Krasín mi ako sa vraví „bliklo“. Značené chodníky, informačné a náučné tabule! Bingo, prečo nie aj u nás v Stankovciach, veď aj my máme čo ukázať! Hlavou mi zrazu prechádzal nekončiaci tok myšlienok. V Súči to išlo, v Turnej na Patlikovej to tiež majú, cesta na Inovec je tiež značená aj s križovatkami chodníkov, Kálnický cykloklub si to zobral z druhej strany a označil Inovec vrátane hrebeňa smerom na juh.

Samozrejme, najťažšie bývajú prvé kroky, ale skúsil som. Po kontaktovaní kamaráta Fera Hamaja, jedného z tých čo majú náučný chodník v Dolnej Súči na svedomí, som si s ním dohodol stretnutie s podrobnejším prechodom turisticko-náučným chodníkom na Krasín. Po 3 hodinovej túre, nabitý novými informáciami som si s hlbokým nádychom povedal, že do toho idem. Áno, v Súči už stavali na existujúcej trase, ale z nej zostalo po 20 rokoch už len torzo. Navyiac im situáciu komplikuje zaradenie územia do určitého pásma ochrany prírody a „boj“ s úradníkmi všetkého druhu (pamiatkový ústav, životné prostredie, CHKO...) Pustili sa do toho a výsledok je po pár rokoch fantastický a to ešte zďaleka nie sú na konci. Objavy nových prameňov a studničiek, opravy tých starých, vyčistenie hradného brala s ruinami hradu zničeného pred 450 rokmi, na ktorom stál už les, nové vyhliadkové miesta, náučné tabule, doma robené smerníky, napokon každý, kto si nájde chvíľu času sa o tom môže presvedčiť sám.

Prvé nápady, plány, prvý tím, prvé problémy už máme za sebou, áno už nie som v tom sám, po kontaktovaní kamarátov, o ktorých som si myslel, že by ich to mohlo zaujímať, sme už momentálne štyria. Pridal sa Štefan Šmatlák, ktorý má stankovské hory „*pod palcom*“, kamaráti Maťo Janíček a Janko Švorec, oslovili sme už ďalších, s cennými informáciami pomáhajú chalpci z novín HLAS. Máme pred sebou dlhú cestu, počítame s tým, že kým osadíme prvú tabuľu, prvý smerník, prvú značku, môže prejsť rok-dva... Treba kontaktovať majiteľov pozemkov, urbáriáty, pána starostu, riaditeľku školy, bez ich pomoci to bude ťažké, prakticky nereálne. Treba vyriešiť mnohé problémy, nelegálne skládky za obcou, nemá zmysel lákať ľudí do prírody, keď im celý dojem skazí ku koncu pohľad na smetisko, a samozrejme, financie. Ale prvotné náklady na začiatok by mali byť minimálne, tabule spravíme doma „*na kolene*“, terén mapujeme, prvé zaujímavé miesta máme vytipované. Všetko sa dá, len treba chcieť a začať a my do toho ideme.

Tomáš Sliva (2016)

Popularita rybárstva nabere na intenzite

Rybolov patril odjakživa k neoddeliteľnej súčasťi života obyvateľstva. Blízka rieka Váh vytvárala po stáročia možnosti pre lov rýb. V rámci industrializácie Slovenska sa po 2. svetovej vojne pokračovalo s výstavbou vodných elektrární na rieke Váh. V rámci úprav na toku sa v rokoch 1953 až 1956 realizovala výstavba sypanej hrádze v úseku Trenčín – Piešťany. Pri výstavbe ochrannej hrádze vzniklo viacero štrkovísk v našom okolí. Časť z nich zanikla, resp. bola zavezená stavebným odpadom hlavne v 70-tych až 80-tych rokoch minulého storočia. Patrila sem tzv. Mátlová v k. ú. Rozvadze a viaceré jamy v záplavovej zóne rieky Váh.

Z najväčšieho štrkoviska pozdĺž cesty medzi obcami Trenčianske Stankovce a Krivosúd-Bodovka v rozlohe 13 ha vznikla vodná plocha, ktorú viacerí poznáme pod menom Bodovský rybník. Bodovský rybník a jeho okolie je už niekoľko desaťročí miestom stretávania sa viacerých generácií rybárov a v posledných rokoch i chatárov. Keďže o pár týždňov tu bude opäť rybárska sezóna, požiadali sme o rozhovor hospodára MsO SRZ Trenčín pána Romana Mana.

Kedy bolo zarybňovanie bodovských štrkovísk a aké druhy rýb sa v súčasnosti nachádzajú v danom revíre?

„Zarybňovanie revíru Bodovka sa začalo hneď po ukončení stavebných prác na štrkoviskách. Bolo to v rokoch 1956-1958. V súčasnosti sa vo vodách nachádza pomerne široká škála rýb. Jedná sa o kapra, lieňa, pleskáča, karasa, boleňa, amura, tolstolobika, šťuku, zubáča, sumca, úhora ako i sprievodné biele ryby.“

Na Bodovke pravidelne bývajú rybárske preteky. Kedy a koľký ročník sa uskutoční tento rok?

„Areál Bodovského rybníka je obľúbeným miestom rybárov nielen z okresu Trenčín. Každoročne sa tu uskutočnia preteky v dennom love. Na tento rok pripadá menšie výročie. Dňa 12. mája 2018 sa uskutoční už 65. ročník rybárskych pretekov. Srdečne Vás i touto cestou pozývame na akciu.“

Aké množstvo rýb sa tu ročne ulovilo, aké sú historicky najväčšie úlovky na Bodovke?

„Revír patrí k najnavštevovanejším revírom zo SRZ Trenčín. Minulý rok tu bolo viac ako 7 000 vychádzok členov SRZ (Slovenského rybárskeho zväzu). V roku 2017 sa tu ulovilo 1 660 kaprov v celkovej hmotnosti 3 944 kg, 16 ks sumcov, 135 ks zubáčov, 51 ks amura ako i ďalšie druhy rýb. Medzi najväčšie úlovky patrí takmer 50 kg sumec ulovený v roku 1985. Minulý rok bol tiež úspešný pre občana našej obce pána Janka Škúceho, ktorý vylovil 33 kg vážiaceho a 176 cm dlhého sumca. Okrem plôch určených na lov sú tu i plochy,

kde je celoročný zákaz lovu. Tieto plochy sú odchovne malých kaprov, ktoré sú po určitej dobe vypustené na zarybnenie rybníka. “

Aká je terazšia starostlivosť o lokalitu? Ktoré ďalšie revíry sa nachádzajú v našom katastri?

„V tomto revíre sa pravidelne vykonáva brigádnická činnosť. Naši členovia Slovenského rybárskeho zväzu každoročne odpracujú viac ako 1 400 hodín. Venujeme sa zarybňovaniu, prikrmovaniu rýb, úprave a čisteniu okolia, koseniu tráv. V poslednom období sme začali s odstraňovaním bahna a sedimentu zo dna formou podávania špeciálnych baktérií do vody. Baktérie sú pre prírodu, ryby a ľudí neškodné. Ďalšie revíry sú rieka Váh – úsek č. 8 a Selecký potok. Vo Váhu sa vyskytujú biele ryby – mrena, podustva, jalec, pleskáč, nosál, ďalej kaprovité ryby a dravé ryby – sumec, štika, zubáč. Selecký potok je pstruhová voda, kde sa vyskytuje pstruh potočný, dúhový, sivoň ako i biele ryby. “

Čo najviac trápi rybárov v súčasnosti?

„V súčasnosti je to hlavne ľahostajnosť ľudí k životnému prostrediu. V okolí vodných plôch, potokov, riek ako i prístupových komunikáciách nachádzame každoročne veľké množstvo odpadkov. Je nepochopiteľné správanie sa niektorých ľudí, ktorým nie je ťažko vyviezť odpad (stavebný, PET fľaše, domáci odpad) v niektorých prípadoch na neprístupné miesta. Počas brigád ho vyzbierame nemalé množstvo. Apelujeme na občanov, aby využívali služby obce v oblasti separovaného zberu. Kanalizáciou obcí sa výrazne zvýšila kvalita vody v miestnom potoku. “

Je záujem o rybárčenie u mládeže?

„Popularita rybárstva naberá na intenzite, existujú názory, že rybárstvo je v súčasnosti piaty najobľúbenejší šport vo svete. Aj napriek dnešnej dobe telefónov, internetu je stále záujem detí a mládeže o rybárčenie. Svedčia o tom detské preteky, ktoré pravidelne organizuje SRZ Trenčín, a bývajú obsadené do posledného miesta. “

Rád by som poďakoval Romanovi Manovi za rozhovor a všetkým stankovským rybárom poprial úspešné úlovky nielen na Bodovskom rybníku.

Jozef Kadák (2018)

Občania v lokalite pri križi v Rozvadzoch

Pri jaskyni Ferka Rozvadzkého

Morské oko v Malých Stankovciach

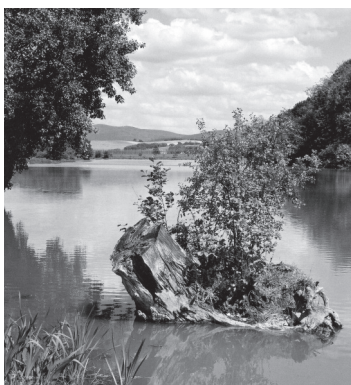
Deti z Malých Stankoviec

Chatárska osada na Bodovke

Jarovary vo Veľkých Stankovciach

Bodovka, rybársky revír

Kaplnka v Malostankovskom háji

Označenie Rákocziho studne

Križ na cintoríne vo Veľkých Stankovciach

Studňa v Malých Stankovciach
s Brigitou Benkovskou (Adamaťovou)

Zimné športy v okolí Stankoviec

Rekonštrukcia križa v Rozvadzoch

Rezort na Brečnom

Rákocziho studňa

Ján Škúci a Roman Mano s úlovkom sumca z našich vôd

Rybník Bodovka

Selecký potok vo Veľkých Stankovciach

Slávnostný pochod k vysväteniu kríža v rozvadzskom poli

Stanova skala

Studnička vo Vlčích jamách

Kóta na vrchole Beleného vrchu s Romanom Pevným a ženou Miladou

Jazierko po rumunských vojakoch z 2. svetovej vojny

Kríž v Rozvadzoch, pietne miesto z čias Rákocziho vojen

Základový pilier Sedličanskej pajty

Pestrý život mladých v Jarovaroach

Zvyšky mosta lesnej železničky

Doslov

Naša dedina Trenčianske Stankovce je plná príbehov, udalostí, je plná ľudských osudov či drobných hrdinov. Denne vytvára mozaiku pestrého života od čias jej vzniku.

Vzájomne sme sa previazali síce až pred päťdesiatimi rokmi, ale je to už pár storočí, čo pôvodné obce Malé Stankovce, Rozvadze, Sedličná a Veľké Stankovce začali písať svoju históriu.

Každá zaujímavá udalosť, každý šikovný človek si zaslúži, aby sme o nich napísali a zvečnili tak ich príbeh pre budúcnosť. Nemali by zapadnúť prachom dejín.

Mali sme, máme a pevne verím, že budeme mať v dedine množstvo ďalších šikovných ľudí, talentovaných detí a zaujímavých ľudských osudov. A o nich všetkých je treba písať.

Možno sa vám zdá, že v tejto knihe nie je všetko, nie je to či ono. Trebárs tam malo byť viac príbehov, osudov, udalostí, možno viac fotografií. Sú tu však tie, o ktorých sme písali a boli vydané na stránkach novín HLAS v rokoch 2015 až 2020.

Ani v súčasnej dobe noviny HLAS nepoľavujú vo svojej existencii, vo svojej pestrosti, vo svojej kvalite!

Milí čitatelia, my v redakcii sa už teraz tešíme na ďalšie materiály, ktoré vám na našich stránkach prinesieme. A veruže je o čom písať!

Na záver chcem poďakovať všetkým kolegom z redakčnej rady, súčasným i bývalým, za významnú prácu, ktorú urobili pre naše noviny.

Pokračujeme ďalej!!!

Dušan Pevný, 2021

Zoznam autorov jednotlivých článkov:

Vendelín Sedláček, Pavol Múdry, Veronika Kováčiková, Monika Pevná, Slavo Tomík, Štefan Šmatlák, Pavol Kurtiš, Žaneta Beňová, Jozef Letko, Dušan Ochodnický, Tomáš Sliva, Gabriel Kadák, Dušan Dutko, Zuzana Bučková, Radovan Siva, Jozef Mojžiš, Helena Bočáková, Štefan Štukovský, Martin Jurčo, Dominika Mojžišová, Radovan Ziegler, Jana Orlovská, Jozef Kadák, Karol Krejčí, Zuzana Najmanová, Ida Želinská, Peter Žuffa, Sabína Bočáková, Anna Ďurišová, Juraj Šabik, Daniela Biesiková, Eva Beňovičová, Darina Sýkorová, Ľubica Ďurišová, Martina Belajová, Alena Marcinechová, Barbora Marcinechová, Jana Haláková, Ľudovít Pád, Jozef Opatovský, Kristína Pevná, Jarmila Petruľová, Ján Pevný, Ľubica Trefná - Marušincová, Marta Perthenová, Anna Navrátilová, Katarína Kadáková, Darina Ikášová, Svetozár Štukovský, Jozef Holíčka ml., Daniela Hrušovská, Lenka Ďurišová, Andrea Barišová, Miroslav Maxon, Dušan Pevný.

Ďakujeme!

Mozaika života našej dediny

Knihu zostavili – členovia redakčnej rady novín HLAS

Kompletný materiál a fotografie do knihy pripravil – Dušan Pevný

Zozbierané a vydané texty v rokoch 2015 až 2020

Jazykové korektúry – Vlasta Pevná, Jana Hoscheková, Alena Mitáčová

Ilustrácie – Kristína Pevná

Grafika – Jano Kukučka

Vydavateľ – Dušan Pevný, MK – EV 5100/15

Prvé vydanie – 2021.

Ďakujeme obyvateľom Stankoviec za poskytnutie fotografií.

